
HDI
HW 2LQK 3

Thomas Palmer.

ALBII TIBVLLI
CARMINA
LIBRI TRES

CVM LIBRO QVARTO SVLPICIAE
ET ALIORVM.

NOVIS CVRIS CASTIGAVIT

CHR. G. HEYNE

M. BRITAN. REGI A CONSIL. AVL. ELOQV. AC
POES. P. P. O. ET BIBLIOTHECARIVS
GEORGIAE AVGVSTAE.

EDITIO ALTERA EMENDATIOR ET AVCTIOR.

LIPSIAE
APVD IOANNEM FRIDERICVM IVNIVM
CIƆIƆCCLXXVII.

VIRO GENEROSISSIMO DOCTISSIMO

PATRII NOMINIS SPLENDORE AC PROPRIA
VIRTVTE CONSPICVO

IOANNI L. B. DE MEERMANN

DYNASTAE DE DALEM ET DE VVYREN &c.

STVDII IN BONIS LITTERIS OLIM GOTTINGAE
PRAECLARE COLLOCATI TESTIS AC
LAVDATOR

PER OMNE INDE TEMPVS

VTI ANTEA PATRIS OPTIMI
ITA NVNC FILII PATRIAE VIRTVTIS AEMVLI

AMICVS INTEGERRIMVS

EDITOR

TIBVLLVM SVVM

D. D. D.

PRAEFATIO.

Prodiit ante hos viginti annos Tibullus iuuenilibus meis curis expolitus; ſed habitu externo tam parum comto et concinno, vitiis autem typographicis tam foede coinquinatus, vt eum inſpicere pigeret puderetque; adeo ſugillata et ſuffuſa erant omnia liuoribus et vlceribus a typographo inflictis. Hoc eſt iniquum illud Germanorum fatum in his litteris, vt, cum apud ceteras nationes libri claſſici ſub prelum reuocati emi a plerisque ſoleant propter nitorem et ornatum typographicum, noſtrorum contra virorum doctorum labores tam ſordida et faeculenta charta, tam obtuſis et exeſis litterarum formis, tam ſupine et vitioſe plerumque excudantur, vt ipſo adſpectu exteris, qui elegantiae commendationi forte plus, quam debebant, tribuunt, faſtidium moueant; quo fit, vt raro claſſicorum ſcriptorum editiones a noſtratibus adornatae extra Germaniae fines exportentur. Cum itaque redemtor libri, honeſtiſſimus vir, Iunius, iam dudum deficientibus exemplaribus, mecum egiſſet, vt recognoſcerem librum, nuper autem denuntiaſſet, rationes ſuas ita ferre, vt Tibullum ſub prelum quam primum reuocaret: committere nolui, vt, quantum in

me esset, tam parum honesto ore et habitu iterum prodiret splendidus Eques, Tibullus, quo primum in conspectum venerat. Profligato itaque Virgilio partem aliquam otii Tibulli olim meis curis vulgati, me vero absente ab operis excusi, exemplari emendando impendere constitui. Sed, quod fieri solet, vt, vbi ad pristinos amores redieris, iis iterum incalescas, idem mihi accidit, vt Tibulli dulcedine adeo caperer, vt modo hunc modo illum locum accuratius excuterem, venustates earumque caussas exponerem, hoc mutarem, illud polirem, alia melius constituerem; tandem etiam ad lectionem poëtae in multis locis emendandam progrederer.

Vt autem, quae in noua hac editione praeter correctionem eorum, quae in priore vitiose excusa fuerant, praestita sint, melius constet, paucis ea in fronte libri ipse commemorabo. Primum multa aut a consilio talis editionis aut ab officio boni interpretis aliena resecui, adieci alia, inprimis in interpretatione et illustratione poëtae, quibus elegantiae eius ac venustates earumque caussae meliore luce illustrarentur; neque ideo refugi monere interdum ea, quae passim a viris doctis in aliis libris, et ad alios auctores, copiose exposita sunt, sed quae, vt in memoriam reuocaret, necesse videbam esse ei, qui tantam ex Tibulli lectione, quantam licet, voluptatem capere vellet. Cum itaque circumspicerem, quid lectorem aut tenere, aut, nisi animo

mo id hoc ipſo temporis momento, quo legeret, obuerſaretur, voluptatis fructum deminuere poſſet: incidi in loca nonnulla, quae et ipſe olim expedita et intellectu facilia putaueram, in quibus tamen nunc me haerere ſentiebam. Egi quoque hoc, vt ad ea, quae in Tibullo ſingularia ſunt, aut raro obuia, legentis animum converterem. Carminum argumenta appoſui ita concinnata, vt elegiae cuiusque ſummam, conſilium ac praeſtantiam cognoſcere, ſqui vellet, poſſet.

Intactam ab initio reliqueram criticam libri partem; mox tamen inter legendum intelligebam, retractandam mihi eſſe et hanc, primum quod me Scaligeri et Broukhuſii auctoritati, etſi ab ea iam ante in multis locis receſſeram, nimium tamen in aliis etiamnum tribuiſſe videbam; tum quod in lectionis Tibullianae fontibus, et riuulis propagatis, ſuperiores interpretes ſequutus, prorſus caecutieram. Erant enim nunc ad manum editiones plures veteres, inque his Vicentina, inprimis autem Aldinarum, vt Gryphianas, Colinaeanas et Plantinianas taceam, apparatus, qui in priore recenſione cum ceteris defuerat; aderat etiam maior rei criticae vſus, vt lectionis Tibullianae et contextus per codices et editiones propagati viciſſitudines et fortunas nunc ſagacius indagare poſſem. Expoſui rei ſummam in commentatione, huic praefamini ſubiecta, de Tibulli lectione ſeu contex-

tu. De singulis autem lectionibus in singulis locis aut mutaui priores obseruationes, aut nouas ex noua librorum comparatione subnatas subtexui. Coruinianum quoque nunc Tibullum adhibui cum varietate lectionis a docta manu veteri editioni Vicentinae adscripta, et cum alia a Iac. Tollii manu profecta, de qua in eadem commentatione monui diligentius: in qua omnino de toto hoc genere, deque editionibus inprimis Tibulli egi multo accuratius, quam olim a me fieri potuit. Nam, praeter eam, quam 1472 exaratam memorant, vix vlla est editio Tibulli, quam non aut olim aut nunc inspexerim, et lectio vnde deducta sit, inuestigaverim. Nec, vt Vitam Tibulli retractarem et vanis ariolationibus resectis ea, quae cum fide aliqua dici possunt, relinquerem, ab officio boni interpretis alienum esse putaui: quo omnino ita me defunctum esse velim, vt adolescentes, qui in hoc genere virium suarum periculum facere volunt, habeant exemplum, quo ad alia eaque grauiora tractanda vti possint.

Scr. in Georgia Augusta d. VI. Maii cIↃIↃCCLXXV.

DE TIBVLLI LECTIONE, PER LIBROS SCRIPTOS PRELO EXCVSOS PROPAGATA; ADEOQVE DE TIBVLLI CODICIBVS ET EDITIONIBVS.

Inter poëtas ſimilis argumenti Tibullus puritate, facilitate et natiua aliqua elegantia, praeſtare ſemper habitus eſt. Non affectat eruditionem intempeſtiuam, quae ſaepe in Propertio taedium facit, nec flagitioſam impuritatem Catulli. Hominem liberalis indolis et amoeni ingenii, mores vrbanioris notae, et animum bona inſtitutione informatum et praeceptis ſapientiae imbutum, aequum, modeſtum, probum, facile agnoſcas. Ab omni honorum fortunarumque cupiditate et ambitione alienus, ſeruauit idem inſtitutum ac propoſitum in ſuis elegis. Non, vt carmine inclareſceret et poëtae nomen conſequeretur, ſed ſibi et amicae ſcripſit. Itaque ſimplicitatem illam orationis et ſententiarum, veritate ſua et natiua aliqua elegantia commendabilem, vnus omnium maxime prae ſe fert. Idem ſibi ſemper ſimilis *) eundem otii amorem, fortunarum contemtum, eandem morum orationisque formam retinet. Animi affectiones et curas prae ceteris poëtis ad naturae veritatem egregie expreſſit, quoniam ad eas deleniendas et ſedandas ipſo horum carminum ſolatio vtebatur; multum in hoc praeſtantior Ouidio, qui ingenii potius luſum ſectatus eſſe quam animi ſenſus reddidiſſe videri debet. Tibullus vero in ipſo amoris aeſtu,

 cum

*) Scaliger Hypercrit. p. 795. *Vniformis ille pene totus eſt, vixque diſcedens a ſe ipſo, eodem pene gyro includitur.* Nihil itaque mirum, ſi ſummis etiam viris in deliciis fuit. Ita Cardinalis de la Vallette dictus eum plurimi faciebat. v. Balſac. in epiſtola inſerta hiſt. Acad. Francieae ab Oliueto ſcriptae. p. 62. ed. Par. 1729. Tom. II.

cum vel maxime animus commotus esset, et amicae desiderio vreretur, elegias suas scripsisse videtur; tam vere, tam viuide singula exprimit. *)

Poëtae igitur huius in summa simplicitate tam venusti et tersi optandum erat plura haberemus carmina, aut saltem integra et incorrupta ad nos peruenissent ea quae supersunt. Enimuero multarum elegiarum fragmenta habemus tantum et membra. Seruauit enim casus, cui majorem veterum scriptorum partem debemus, veterem aliquem codicem, sed temporis iniuria male habitum et truncatum, e quo ii codices, quos habemus, fluxere. Sunt itaque omnes Tibulli codices seculo XIV. et XV. exarati; **) nec extat forte vllus antiquior, si forte Scaligeri excerpta cum fragmento Cuiaciano, nescio an vnum quoque Heinsii Anglicanum, excipias. Argumento huic rei hoc ipsum est, quod in locis mutilis, etiam in manifeste corruptis, conspirant omnes libri in corruptelam; id quod fieri non posset, nisi ex vno omnes fonte fluxissent. Antiquiorem illum librum nunc periisse probabile fit; non enim cum Propertio illo, qui ex cella vinaria fuit pro-

*) Pius Annotat. poster. c. 115. *Princeps elegorum poëtarum — est dubio procul Albius Tibullus, quia vere, non dissimulanter aut obnoxie amantem agit, et consequenter insanum, modo superbit, modo supplicat, annuit, renuit, minatur, intercedit, dedignatur, quod voluit, non vult, quod optauit, refugit, secum diffidens, vt in vera Cupidinis vota circumagi credas.* Inter recentiores poëtas nostri ingenium induisse plane videri potest Hercules Strozza, cuius Amoribus nihil mollius, nihil ingeniosius vidi, in comparandis vero illis cum multis nostri locis singularem voluptatem percepi. Sed et Sannazarius, vbi a Propertio suo discedit, non infeliciter nostrum exprimit. Addere posses Pontanum, nisi is nimis mollis et solutus difflueret. Inter Gallos dulcissimus poëta Lafarius Tibulli elegantiam interdum adeo vincit: sua vero interpretatione elegiae principis libri primi, quicquid Romanae venustatis detraxit, Gallico lepore compensauisse videri potest.

**) Scaliger in princ. Castigation. in Tibull. *Huius poëtae ea omnia, quotquot in Italia extant, exemplaria recentiora sunt, quam vt inter vetustos libros censeri debeant.*

protractus, Pontano adolescentulo (h. e. circa a. 1440.), Tibullus videtur coniunctus fuisse; nec Cuiacianus liber, cuius fragmento vsus est Scaliger, ceterorum fons esse potuit, quia lectiones nonnullas habet a reliquorum omnium fide alienas ac diuersas. Quid? quod nec illud satis exploratum est, codexne ille, cui lacunae Tibulli debentur, fuerit is ipse, e quo recentiores illi descripti sunt. Potuit iam is, et eius exemplar adeo, prodire ex antiquiore aliquo, qui vetustate ac situ aut casu vitiatus erat, isque hanc fortunam experiri potuit haud multo post Tibullum tempore. Nam Augustei aeui monumenta, ingeniorum quoque, maximam partem interiisse videntur, primis statim seculis, incendiis maxime vrbis, quae sub Nerone et per bellum ciuile, quod eius mortem insequutum est, facta sunt. Colligo hoc etiam ex eo, quod Domitiano laudi datum est, quod bibliothecas, incendio absumtas, impensissime reparare curauit, exemplaribus vndique petitis: Sueton. Domit. 20.

Cum sub seculi XV. exitum sub prelo excudi libri veteres coepissent, traditi sunt operis Tibulli codices, qui ad manum erant, neque adeo emendatissimi, vt in aliis quoque scriptoribus antiquis factum. Editionem principem 1472 nondum quisquam satis accurate excussit; fit tamen probabile, Venetam 1475 ex ea esse expressam, quippe quae etiam Statii Siluas complectitur, quas prior illa continebat. Ex hac, diuturna comparatione instituta, intellexi ductas esse editiones Regiensem 1481, Vicentinam, 1482, Lipsiensem s. a. sed, aliam aliter, in nonnullis locis correctas. Praeferunt eae editiones plerumque eas lectiones, quas e libris scriptis viri docti restituerunt. Neglecta tamen, nescio quo fato, a sequentibus editoribus est haec editionum antiquarum classis, nec inspecta, nisi forte Mureto, vna et altera Dousae patri. Obtinuit enim principatum altera, etsi deterior, lectio, per Venetas et Aldinas propagata, quam tandem deprehendi ex Romana manasse. Haec igitur Romana quasi pro altera principe habenda,

habenda, ducta et ipsa haud dubie ex codice, sed minus emendato, diligenter olim a me excussa, prodiit 1475. subiectis Cyllenii commentariis, quos ille ad codicem suum scriptum adornauerat. Ex hac certatim expressae sunt Brixienses 1486. Venetae 1487. 1491. 1493. 1500. et 1520. Sed passim, alia alia magis, ex Cyllenii commentariis forte et aliis edd. interpolatae, quibus alius, vt dixi, codex pro fundo fuit. Successere his editiones Aldinae, quae olim, cum Dresdae viuerem, ad manus non erant, nunc autem partim in bibliotheca Georgiae Augustae, partim virorum omni ingenii humanitatisque cultu expolitorum mihique amicissimorum, Duuii et Brandesii, tum Kulenkampi, Collegae coniunctissimi, beneuolentia, mihi sunt oblatae ac missae: atque horum demum exemplarium comparatione in tramitem eum deductus sum, quo lectionis Tibulli propagatae vestigia certa deprehenderem. Nam in superiore recensione intellexeram equidem, differre inter se plurimum editiones Colinaeanas, Gryphianas, Basileenses, et reliquas, nec tamen certam rationem, ad quam earum discrepantiam referrem, reperire poteram. Broukhusius enim, qui magnam molem variae lectionis habuit, de editionibus et earum auctoritate parum laborauerat. Nunc igitur intellexi, Aldinam primam a. 1502. Venetas modo dictas expressisse, nec tamen vnam, sed correcto hinc inde contextu, partim ex comparatis inter se pluribus huius generis editionibus, partim viri docti iudicio; nam codex scriptus adhibitus non esse videtur. Insequuta est a. 1515. altera Aldina, a doctissimo viro curata, et magno eruditionis apparatu correcta, si non libris scriptis comparatis, etsi et hoc esse factum probabile sit, crisi tamen subtili, et, si pauca excipias, felici. In hac editione sublati sunt aut asteriscis notati plerique ex versibus suppositiitiis, et omnino iactum est emendatiori Tibulli lectioni fundamentum praeclarum. Alterutram ex his Aldinis sequutae sunt editiones sequentes omnes, sed, quod mirum est, delectu non semper cum bono iudicio facto:

nam

nam priorem, altera haud dubie longe inferiorem, vnice expressere Colinaeanae et Basileenses; alteram autem Veneta per Scotum 1531. et Gryphianae, numero plures. Nec quicquam innouatum vidi ante Muretum: cui doctissimo viro Tibullus non parum debet, plus etiam debere putaretur, nisi Scaliger eum debita laude fraudasset. Nam editus est a Paullo Manutio, aut verius ex ed. Aldina altera repetitus, a. 1554. Tibullus cum Catullo et Propertio a Mureto diligenter castigatus, libro vtique vno et altero adhibito, vno saltem quem suum appellat; sed consuluerat, quantum comparatione diligenter facta intellexi, hinc illinc editiones veteres ex Veneta pr. ductas, quas tamen more istius seculi et ipsas veterum codicum nomine declarat; saepe etiam, dum alios sic vel sic legere narrat, non libros seu scriptos seu prelo vulgatos, sed virorum doctorum emendationes protulisse putandus est. *)

Achilles Statius iam tum Catullo doctis commentariis instructo clarus, Venetiis 1567. Tibullum cum commentariis edidit. Sequutus ille est Aldinam secundam, Mureti, quod saepe miratus sum, vix verbo mentione facta: vt tamen nec eum conuicio vel obtrectatione vellicare videri possit. Fertur tamen, cum Italiam adiisset, cum Mureto vixisse, neque adeo eius de Tibullo merita ignorare potuit. Is librorum bonam copiam habuit, non minus enim decem vsus est; certe laudari videas duos Vaticanos, quorum alterum valde antiquum fuisse, ex nota ad I, 3, 34. colligas, veterem bonae notae librum Guidonis Ascanii Sfortiae Cardinalis, Angeli Colotii librum, e quo tamen, vt etiam ex Florentino bibliothecae S. Laurentii et alio vetere libro excerpta tantum habuisse videtur; ait enim fere: *in libro Colotii*, *in Florentino*, *in veteri libro*, *sic fuisse affirmant*, *testantur;* et similem aliam collationem etiam Heinsio contigisse paullo post videbimus; porro librum Marcelli, Pontificis Maximi, Patauinum et duos veteres libros suos. Idem alios, qui codices contulerant,

con-

*) Ita v. c. factum in loco lib. I, El. 6, 3.

consuluerat. Non paucae eius lectiones, id quod per se intelligitur, cum Vaticanis Heinsii conueniunt.

Ianus Dousa pater a Lipsio lectionum in Tibullum varietates acceperat, quas ille, dum Romae esset, *ex antiqua membranaceorum codicum fide* excerpserat, e quibus insigniores memorauit in Praecidaneis in Tibullum c. 15. 16. Sunt inter eas nonnullae, quae in nullis aliis libris reperiuntur, vt facile possit suspicio subnasci, libro nostris antiquiore Lipsium vsum esse; verum sunt eae fere eiusmodi, vt e viri alicuius docti ingenio profectae esse videri possint. Nam quod hoc saltem loco a me monendum est, cum, litterarum antiquarum studio reducto, ad poëticen Romanam multorum ingenia seculo XIV. et XV. se conuerterent, Tibullus inprimis fuit is, quem exprimerent certatim Itali. Laudaui iam supra Herculem Strozzam, Sannazarium, Pontanum; videbit alios is, qui Italorum poëtarum delicias adierit. Hoc ingeniosissimorum hominum studio factum est, vt Tibulli exemplaria circumferrentur passim a viris doctis emendata, lacunis etiam suppletis, adeoque eiusmodi exemplaria, quae, vero nomine, interpolata erant. Multa igitur eliminanda fuere in primis Mureti recensionibus; de quibus singulis locis monuimus. Atque haec cum non fugissent Ios. Scaligerum, virum iudicii et ingenii vi praestantissimum, cum sibi videretur non pauca loca in Tibulli elegiis deprehendere, quae nullo sensus vinculo inter se comprehenderentur, cum in eo subsistere deberet, vt plurium elegiarum excerptis primam et secundam libri primi constare diceret, eo deuenit, vt versus nonnullos ex minus commodo in commodiorem, vt ei videbatur, locum transferret; quod institutum idem in Propertio, etiam in Manilio, et in Sulpiciae satira, Dousa quidem et Barthio probante, seruauit. Et nostri quidem poëtae elegiam primam, vt plerasque libri prioris, plane discerpsit, et, tanquam Absyrti alicuius lacera membra, partes eius dispersit. Enimuero, vt concedam, aliquot paginas, aliquot versus, quod inter-

dum,

dum, v. c. in Luciano, factum vidimus, transpositos esse, *) tamen illud incredibile est, in eodem carmine ita laxatos esse versus, vt modo ex extremis in principia, ex his in medium, ex hoc in vtrumque locum alii et alii disiecti sint, et quidem ita, vt, quod, nisi data opera, et magna cum arte, fieri vix potuisset, sensum qualemcunque constituant. Hoc si credere debemus, non iam plura de atomorum fortuito concursu cum Epicuri discipulis disputare licet. Non vero tantum ratione destituitur id consilium, sed etiam periculosum et aleae plenum est. Si enim semel illud sequi coeperis, intra quos fines consistendum sit, quousque progredi liceat, vix definiri potest; et nullum, inprimis elegiacum, quod singulis fere distichis sententiam claudit, carmen erit, in quo non, discerptis et ad certam rationem compositis versibus, sensum satis commodum efficere me velle ausim recipere. Hoc tamen institutum probauere Broukhusius et alii. **) Sed viri docti genium elegiae non satis perspectum habebant. Quid enim quaeso est, in quo maxime illa versatur? an in subtili aliqua et ad dialectices regulas exacta, seuera et acerba rerum vel sententiarum positione et enarratione? an in eo, vt, quae diligenti consideratione et multo iudicio exegeris, diligenti et castigata oratione exponas? Immo vero in hoc eius ingenium et natura continetur, vt animi commotiones, perturbationes et affectiones exprimat. ***) In hoc regnat; in hoc tota est; hoc praecipuum argumentum sibi tractandum sumit, neque temere ad alia auocari debet. Quare illud? quia, cum singulis distichis

*) Scaliger in comment. p. 216. *Lege vitam huius poëtae apud L. Gyraldum; ibi videbis exemplar, ex quo omnia Tibulli, quae hodie extant, propagata sunt, aliquot pagellis transpositis turbatum fuisse.* Vita ea legitur Dial. IV. p. 222. ed. Ienſ. sed de eo, quod Scaliger inde memorat, ne vestigium quidem videre potui.

**) Sed iam illud reprehendit praeter Vulpium Ayrmannus §. 69. §. 71.

***) Recte Boilauius in Arte sua:

Il faut, que le cœur seul parle
dans l'Elegie.

distichis sententia finiatur, non nisi singulae et a se inuicem seiunctae sententiae in ea poni possunt. Haec est, si eius indolem satis perspicere possum, vera caussa, cur motibus animi exprimendis vnice destinata est. Vti principio luctui et tristitiae inseruiebat, ita successu temporis in amore et eius curis praecipuus elegiae vsus fuit, mansitque etiam apud eos, qui lusus tantum ingenii, non veros amores, carmine persequerentur: id quod iam ab Ouidio factum. In curis vero amoris exprimendis omniane aequaliter procedere possunt, vt alia aliam sententiam, veluti in sermone cum ratione et multa deliberatione composito et diligenter elaborato, excipiat? Non credo; sed vt in amante alius alium animi motum trudit, vrget; ita sententias, non satis sibi respondentes, neque arctiori vinculo iunctas, subiici necesse est. Amatorem modo supplicem esse, modo superbire, nunc precari, obsecrare, modo iurare, minari, tonare, interdum laudare, obiurgare, dolere, gaudere, irasci videmus. Nonne cum ratione insaniret, qui, vt in sedato orationis genere, nulla nisi apta et connexa inter se proferre vellet? Itaque mirari non debemus, si in elegia dissidere interdum aliquid et hiare, eaque se excipere videmus, quorum nexus inueniri nequit. Scilicet amantis tum sensum quasi induere, eius statum et conditionem subire et te in eius locum in animo tuo surrogare debes. Quae cum ita se habere, non leui iudicio adductus, arbitrarer, alieno semper fui animo a Scaligeranis traiectionibus, quas Broukhusius tam cupide est amplexus. Sed videamus nunc de eius recensione accuratius.

Quam infesto vir summus fuerit animo in Muretum satis constat. Ab iisdem odiis proficisci debuit hoc, quod Mureto plane deserto iterum ad Aldinam primam reuersus est, eamque iterum a se emendatam operis excudendam tradidit. Nam ex Ald. pr. Scaligerariam ductam esse liquido mihi nunc constat; quo ipso factum est, vt plurima, quae in Ald. sec. et mox a Mureto egregie erant emendata, nunc iterum antiquis sordibus coinquinata proferrentur.

Cumque

Cumque Scaligero ſenſus Tibulliani candoris ac ſimplicitatis deeſſet, doctrinae contra exquiſitae copiae maximae, multa ille mutauit aut refinxit docte quidem, quis neget? interdum etiam ingenioſe, ſed a Tibulli genio abhorrenti more modoque. Cum tamen Broukhuſius eum religioſe ſequatur, Scaligerana recenſio, quod nollem factum, pro praeſtantiſſima perperam haberi coepit.

Scaliger tres libros habuit: quorum vnius copia ipſi facta erat a Iac. Cuiacio, ICtorum principe, recentis illius et paullo ante typographicam artem inuentam ſcripti, quo tamen meliorem hodie extare non putabat. Idem excerpta peruetuſta, in Chreſtomathiae Albianae ſpeciem potiſſimos locos complexa, poſſedit, quibus plurimum ſe adiutum eſſe, teſtatur. De iis, quae monuerimus, vide ad II, 6, 19. Sed ei fragmentum quoque peroptimum et quam emendatiſſimum, a quarta libri tertii elegia ad finem vsque, commodatum erat ab eodem magno Cuiacio, quo emendatius vllum antiquum exemplar legere non meminerat. Liber is fere lectionem veram et genuinam exhibet; ſed interdum plane a reliquorum omnium lectione diſcedit; vt tamen nec ſemper eorum fidem eleuare videatur. Vide ad IV, 1, 175. 200. 5, 10. 6, 16.

Paſſeratius in pauculis, quas in Tibullum conſcripſit, notis ſaepe e vetere libro lectiones memorat: quem peculiarem ipſius fuiſſe etiam Broukhuſio perſuaſum fuit. Ego tamen nondum induci poſſum, vt eum libro vſum eſſe credam: ſed potius de variantibus Statii aut alterius ſuperiorum interpretum intelligo, quando veterem librum laudat. Certe, quotquot harum variantum comparaui, cum vno alteroue Statii libro conuenire vidi: niſi quod I, 2, 79. ex libro affert:

Num Veneris magno violaui numina verbo,

quod a nullo alio memoratum vidi; vt et I, 3, 2. *tuque* pro *ipſe.*

Etiam Ianus Douſa filius libro vetere ſuo ſe vti profitetur in notis: ſed nec inde nec omnino de ſuo multum ad Tibullum ornandum in medium attulit.

Ianus Gebhardus, cum animaduersiones suas concinnaret, sex codices Palatinos, cum excerptis e membranis ab Hier. Commelino suppeditatis, vsurpauerat: sed nec diligentia satis magna, nec sagacitate et ingenio ea in re versatum eum esse dicendum est.

Vir doctus, qui Cantabrigiensem editionem adornauit, vno Laudensi, e quo excerpta etiam habuit Broukhusius, Bodleiano, variantibus ex Aldina et libro Ferrarii vsus, nihil tamen memorabile ex iis attulit.

Ianus Broukhusius, elegantis ingenii vir et multarum litterarum, haud dubie is est, cui Tibullus plurimum debet: si non interpretatione, tamen subsidiorum criticorum apparatu. Nam quae boni interpretis munus postularet, parum exploratum habuisse videtur; pro more enim sui seculi nihil videt, quod illustrandum sit, nisi vbi in exquisitiorem loquendi formam inciderit aut varietatem lectionis offenderit: tum vero exemplorum nube inuoluit et lectorem et poëtam; luce interdum, quam expectabat, subducta magis quam illata. Scaligeri recensionem, studio et admiratione magni viri tanquam abreptus, religiose sequi, quam iudicio librorumque auctoritate vti maluit. Deseruit tamen vel sic Scaligerum in nonnullis locis. Nec vero quisquam alius maioribus librorum copiis fuit instructus. Nam et superiorum temporum editiones, et quae a doctis viris, inprimis Statio et Scaligero, e libris notata erant, diligenter excussit, et ipse non contemnendas copias domo secum attulit. Nam tres libros manu exaratos possidebat chartaceos et recentes; excerpta Lipsii e codicibus Romanis a Dousa ad marginem editionis Plantinianae descripta; duo Wittianos membranaceos, quorum alterum *bonae notae librum* vocat; variantes lectiones ex Colbertino codice; alias variantes ex Codice MSto a docta manu in editionis Brixiensis marginem allitas; variantes lectiones e codice Guil. Laudi, Archiepiscopi Cantuariensis; variantes lectiones e libris scriptis excerptas a M. Ant. Poccho. Idem ab Heinsio olim in Tibullum parata

parata acceperat: librum chartaceum, variantes lectiones ad editionis Gryphianae, quae in Vaticana erat, marginem notatas, collationes Ang. Colotii Baſſi, diligentiores illis, quae Statio contigerant; duo Vaticanos; vnum Fulvii Vrſini etiam e bibliotheca Vaticana; librum recentem Scaligeri, cum eius excerptis et Cuiaciano; variantes lectiones ad marginem editionis Venetae 1475. ſcriptas; excerpta ex vetere libro Ge. Falcoburgii, e quibus tamen nihil allatum vidi; item recognitiones Ant. Perreii ex emendatiſſimis et vetuſtiſſimis Romae et Florentiae codicibus ad oram Aldinae 1515. notatas. De toto hoc excerptarum variantium lectionum genere monendum, magna circumſpectione et cautione earum vſum indigere. Nam primum ex vno exemplari deſcriptae et translatae fere ſunt in plura alia, addita iis paſſim a viris doctis alia, quae ii, qui deſcriberent, et ipſa inter varietatem lectionis referrent. Ita in Pocchi, Colotii et Perreii excerptis lectionibus multae ſunt virorum doctorum correctiones vel ſuſpiciones, multa alia ex veteribus editionibus, etiam Aldinis, adſcripta, quae perperam pro noua codicum varietate habita ſunt. Inſpexerat etiam Heinſius duo codices bibliothecae Bodleianae ex dono Archiepiſcopi Cantuarienſis; (quorum alter idem cum Laudenſi eſſe debuit) tres codices Archiepiſcopi Eboracenſis, et inter hos vnum, omnium, quos viderat, vetuſtiſſimum. Ex eiusdem Adverſariis, nunc a Burmanno Secundo V. Cl. in lucem datis, caput, in quo multa noſtri illuſtrantur, (libri quarti 1. et 2.) adiecit editioni ſuae Broukhuſius; item notas Heinſii, in quibus cum multae eius emendationes, fere tamen ingenioſae potius, quam verae, apponuntur, tum, praeter variantes Statii et Scaligeri, excerpta ex libro Schefferi laudantur. Inſerta iis etiam ea, quae a Guyeto, ſiue ex ingenio, ſiue e libro Thuani, ex excerptis, neſcio quibus, rudi ſtilo conſcriptis et e codice Regio, in noſtrum notata fuerant.

Io. Ant. Vulpius, Professor Gymnasii Patauini, vir doctissimus, Scaligerana luxatorum carminum transpositione iterum eiecta, etiam in lectione multis in locis a Scaligero ac Broukhusio recessit: vt eius adeo editionem fundum nostrae facere consultum videretur. Idem variantes lectiones ex Foroiuliensi MSto codice Guarneriano, bibliothecae S. Danielis, membranaceo seculi XV. elegantissime scripto, excerptas editionis suae primis paginis inseruit: quae tamen non sunt adeo magni momenti, sed vbique cum ceteris libris conueniunt.

Vulpii, vt modo dixi, vestigiis institeram in priore maxime recensione, nec ab ea recesseram nisi in locis in ipsa praefatione (p. 19.) indicatis. Maiore nunc editorum librorum apparatu instructus, cum perspexissem, Scaligeri maxime in Muretum maleuolentia factum esse, vt, emendatiore Aldinae secundae et Mureti lectione spreta, reuocaretur minus emendata Aldinae prioris lectio, nolui in manifesta deprauatione Scaligero et Broukhusio inhaerere; sed passim reduxi lectionem anteriorem, inprimis veterum editionum classe altera ex Veneta principe ductarum, Regiensi et Vicentina maxime, eam firmante, aut codicibus adstipulantibus.

Versaueram olim, cum ad priorem recensionem accederem, et diligentius, quam opus forte erat, enotaueram librum scriptum in bibliotheca tum Regia (vnde lectiones hae Regii codicis nomine designatae a me sunt) nunc Electorali Ducali, quae Dresdae est, seruatum. Liber ille quaternionibus constat, nitide et non indiligenter, seculo XV. exaratus: nam iam insititios Aurispae, qui circa eius seculi initia vixit, versus exhibet. Catullum, Tibullum et Propertium continet, non raro, quod inprimis in nouissimo poëta factum, docta manu emendatos. In calce haec leguntur: „*Emtus per me Iasonem* „*de Mayno ano doi septuagesimo nono super millenum* „*quatercentenum. Decimo septimo Klàs Octobres circi-* „*ter*

„ter *decimam octauam horam.*" Ab hoc de Mayno ad Fabricium Chemnitiensem, et cum huius supellectili libraria in bibliothecam Dresdensem codex is peruenit. Non quidem multa singularia in poëtae lectione, aut a vulgata diuersa, offerebat; nonnullas tamen lectiones vnius vel paucorum librorum auctoritate subnixas suo suffragio confirmabat. Illud vero in eo inprimis memorabile, quod versus insititios interpolatorum nomine notauerat. Libro I, eleg. 2. post v. 24. vulgo inseritur distichon, quod ille cum duplici pentametro exhibebat:

En ego cum tenebris tota vagor anxius vrbe,
Presidio noctis sentio adesse deam.
Securum in tenebris me facit esse Venus.

Ad priorem pentametrum adscriptum erat: *Seneca sic suppleuit;* et ad alterum: *Aurispa vero sic.* Porro Lib. II, eleg. 3. post v. 17. inseritur:

Ipse deus solitus stabulis expellere vaccas,
Creditur ad mulctram constituisse prius.

notatum ad huius oram: *Seneca.* et eadem elegia post 74.

Ah pereant artes et mollia iura colendi,
O vtinam veteri peragrantes more puellae.

priori versui appictum: *Seneca suppleuit sic;* ad alterum: *Philelfus vero sic.* Iam de Philelpho et Aurispa omnia satis nota: *) sed quis ille Seneca fuerit, nondum mihi liquido constat. Fuisse tamen aliquem veterum auctorum interpolatorem ex illo seculo hoc nomine, ex Vossio ad Catull. p. 284. discere licet, qui librum msc. viderat Aeneidis, in quo Seneca priorum quatuor versuum, qui Aeneidi praemitti solent, auctor edebatur. In Dresdensi porro libro prima omnium elegia reliquis quasi praefixa videbatur, cum hoc lemmate: *Albii Tibulli in libros elegiarum*

*) De Aurispa egit diligenter Broukhus. ad lib. I, 2, 24. et Mazzuchellius (*Scrittori d' Italia* T. I. h. v.) Confer quoque Kyriaci Anconitani Itinerar. p. 7. et 43. vbi in praef. p. 40. distichon quoque ab eo suppositum Tibullo recitatur.

giarum prooemium incipit: in quo despectis diuitiis et militia Deliam amare et amari inseruiendum dicit; id quod et alii sibi persuaserunt, vt Tibullum tum, cum fasciculum elegiarum superiori tempore scriptarum emittere vellet, hanc elegiam praefixisse putarent, qua Messalae, quem in ea appellat, eum librum inscriberet. Fugerat me tum, cum priorem recensionem adornarem, Tibullus e Codice MSto Matthiae Coruini Regis Hungariae a Sam. Koeleserio a Keres - Eer Claudiopoli 1727. in octonis editus. Nactus sum eum paullo post, lectionemque in noua recensione comparaui. Pauca tamen in ea obseruare potui, quae non in ceteris quoque scriptis libris occurrerent; et omnino liber ille Coruinianus satis recens esse debuit, seculo, puto, XV. exaratus. Quantum ex praefatione intelligo, Propertium quoque et Catullum codex continebat: promittit enim Koeleserius, se eos Tibullo comites daturum esse. Habet hoc singulare codex, quod Elegiarum numerus vsque ad finem continuatur, desinitque in Elegia XXXVII. *Rumor ait crebro.* etsi sub libri cuiusque ex trinis initium adscriptum est, nouum librum hic initium habere. Quarti libri notatio nulla est, sed praescriptum: *Laudes Coruini Messalae heroico carmine describit.*

Expositum est hactenus tanquam in stemmate prosapia ac stirps lectionis Tibullianae per tot editiones deducta; eadem opera simul enumerati sunt libri, quorum auctoritate nostri poëtae stat lectio; quibus addi possunt nonnulli, e quibus vna vel altera lectio prolata est, qui tamen per totum librum cum vulgata comparati non sunt. Ita Fruterius in Verisimilibus I, 5. II, 1. et vlt. passim MStum Danielis laudat. Corradus in Quaestura p. 325. edit. Lips. codicem memorat a Carolo, sacrato Equite Hierosolymano nobili, dono acceptum; lectiones, quas ex eo attulit, suis locis notauimus. Salmasius codices aliquot suos Tibulli memorat in Exercit. Plin. p. 492. B. ed. Trai. Doctus Batauus in Obss. Misc. Vol. II. p. 239. seqq.

feqq. lectiones aliquot e codice fuo profert, fed quae a vulgata nihil difcedunt.

Verum praeter hos non pauci paffim in bibliothecis extant libri, quos, quantum iudicari poteft, magna faltem ex parte, eruditorum nemo adhuc excuffit. Quos magno numero partim e bibliothecarum catalogis, partim aliunde notatos, cum in priore editione recenfuiffem, vt vno quafi confpectu intueri poffet, qui vellet, quantum nobis in vno hoc tam exiguae molis neque adeo multorum hominum lectione frequentato poëta fubfidiorum relictum fit, et quam exigua eorum pars noftris vfibus inferuierit; non prorfus alienum a re videbitur, fi e priore praefatione illum locum huc transfcripfero: additis nonnullis, quae fe legenti fponte obtulerunt, etfi fatendum eft, maximam horum librorum partem effe a manu tam recenti, et tam parum fructus et vtilitatis ex comparatione inftituenda promittere, vt nemini auctor fim otii in tali opera confumendi. Initium huius recenfionis faciemus ab *Italia*, codicum quafi patria, vnde in alias terras, tanquam e natali in peregrinum folum abducti fuere. Et a Montefalconio quidem in bibliotheca MStorum Tom. I. p. 4. inter bibliothecae *Vaticanae* codices memorantur:

n. 1609. *Tibulli codex antiquus in membrana.*

n. 1610. 1611. 2794. 3175. 3270. 3272. *omnes in membrana, fed recentes.* Ex his eos fuiffe neceffe eft, quos Statius et Heinfius verfarunt, et forte ille, qui primo loco memoratur, is ipfe eft, e quo Lipfii excerptae lectiones erant; eodem etiam Statius vfus effe videtur.

In bibliotheca Cardinalis *Ottoboni*, ap. eund. T. I. p. 188. A.

Tibullus, codex recens.

In bibliotheca *Oliuetanorum* Neapoli apud eund. p. 230. C. et in Diar. Ital. c. 21. p. 305.

Propertius, Catullus, Tibullus, Statii fyluae; codex ab Ant. Sinibaldo Florentiae defcriptus anno 1484.

 In

In bibliotheca *Medicea* Florentina, in pluteo XXXVIII. idem Montefalconius l. l. p. 238. Tibulli quatuor codices memorat, qui disertius describuntur p. 317. nimirum:

n. 36. *membranaceus Albii Tibulli, poëtae clarissimi, elegiae.*

P. Ouidii Nasonis
Fabula versibus elegiacis.
Propertii Aurelii monobiblos
Ouidii de pulice.

n. 38. *Tibulli Equitis Romani, ac poëtae clarissimi Elegiarum libri tres. Sapphus epistola ad Phaonem, multa alia in papyro. 1479.*

n. 39. *membranaceus Albii Tibulli, poëtae illustris, elegiae. Ouidius de Tristibus et de Ponto.*

In Pluteo XXXIII. ib. p. 309.

n. 25. *Mst. membr. Propertii, Tibulli, Catulli, carmina.*

n. 26. *papyr. Propertii atque Tibulli carmina.*

n. 27. *membr. nitidissimus. Catulli et Tibulli carmina, cum epigrammate Guarini in principio. Gherardus Ioannis Delciriago,* (f. del Cyriaco) *ciuis Florentinus, scripsit pro Io. Cosmo de Medicis, optimo ciue. Flor. anno 1457. mense Iulio.*

n. 29. *pap. Propertii et Tibulli carmina, cum eiusdem vita et epigrammate in fine.*

Iste liber Propertii et Tibulli est mei Ant. Iuliani manu propria scriptus. *)

In bibliothecis *Patauinis*, et quidem in Museo Nic. *Triuisani* ib. p. 488. A.

Catullus et Tibullus.

apud Hieronymum de *S. Sophia* ib. p. 489. E.

Tibullus.

In bibliotheca *Ambrosiana* Mediolani, ib. p. 511. C.

Catulli, Propertii, Tibulli, carmina, pergam. ter, bomb. bis.

et

*) Ex vno Florentino excerpta habuerat iam Statius: ex iisdem excerpta Perreii Heinsius.

et p. 524.

Tibullus pergam. quater, bomb. ter.

In bibliotheca Ducis *Mutinensis*, ib. p. 531. D. et in Diar. Ital. c. 3. p. 33.

Tibullus Sec. XV.

Item *Propertius*, *Tibullus*, *Catullus*, *Maximianus*, Codex membranaceus, fol. in bibliotheca Municipii S. Danielis asseruatur, teste Fontanino Hist. litt. Aquilei. p. 48.

Iam apud *Britannos* sequentes codices recensentur in Catalogo librorum MS. Angliae et Hiberniae (Oxonii 1697. fol.) Tom. I. P. I. (ex quo repetiit Montefalconius in Bibl. MSS. T. I. p. 653.)

In bibliotheca *Bodleiana* inter *Laudenses* n. 1190.

Tibulli opera, sed imperfecta.

Ouidii epistola Sapphus ad Phaonem.

1278. *Tibulli et Catulli opera.*

Videtur alter hic esse is, quo editor Cantabrigiensis vsus est; de quo ille: „*Codex MS. anno 1440. continens Ca-„tulli et Tibulli opera; quem bibliothecae Bodleianae „Oxon. dono dedit Archiepiscopus Laud. Huic deest vna „vel altera pagina.*"

In MSStis ecclesiae *Westmonasteriensis* Londini ibid. T. II. p. 27. et ap. Montefalc. p. 674.

1146. *Tibullus.*

1147. *alius.* *)

In aedibus *Iacobaeis* Catal. MSS. Angliae T. II. p. 247.

8636. *Tibullus Catullus MS.*

Apud *Batauos* et quidem in bibliotheca publica *Leidensi* inter MSSta bibliothecae quondam Vossianae asseruantur, vt videre est in Catal. Biblioth. publicae Vniuersitatis Lugduno-Batauae, L. B. 1716. fol. p. 386.

*) Editor Cantabrig. in praef. „*quae Catalogus MSStorum „Oxonii editus 1679. Regiae et „Westmonasteriensi Bibliothecis „tribuit, summopere scrutanti, „nulla occurrebant.*"

n. 13. *Albii Tibulli, equitis regalis Elegiae; Item libri IV. Propertii carminum. Bapt. Guarini Carmina, item Iouiani Pontani; item Valerii Catulli. in charta.*

n. 42. p. 387. *Tibulli elegiae, quae incipiunt ab tertia, ſcriptae anno 1473. in charta.*

n. 59. p. 388. *Tibullus. ſequuntur varia carmina. Catullus. ſcriptus liber 1453. a P. Antonide Presbytero. in membrana.*

n. 76. p. 389. *Valerii Catulli Veronenſis poëtae Lyrica — Albii Tibulli liber, qui ſcribi finiuit VII. Kal. Octobr. anno 1441. in membrana.*

n. 81. p. ead. *Carmen anonymi — Catullus. Albii Tibulli liber. Sulpiciae carmina. Propertius. In membr. rec.*

Iidem libri Voſſiani, ſed parum accurate, recenſentur in Catalogo MSS. Angl. T. II. p. 68. et ex eo a Montefalc. T. I. p. 680.

Memoratur etiam *Tibullus, Catullus, Propertius, codex*, inter MSS. *Dionyſii Villerii*, Canonici et Cancellarii Tornacenſis, nunc Eccleſiae Cathedralis, in Elencho MSS. Codicum Belgii, auctore Ant. Sandero. Inſulis 1641. 4to. p. 219.

In *Galliis*, et quidem in bibliotheca Regia Catalogus biblioth. Regiae P. III. T. I. p. 418. recenſet ſequentes, plenius ac Montefalconius Bibl. MSS. Tom. II.

n. 7989. *Codex chartaceus, quo continentur: Albii Tibulli elegiarum libri IV. Sext. Aurelii Propertii elegiarum libri IV. Valerii Catulli Veronenſis liber epigrammatum variorumque poëmatum. Epiſtola Sapphus ad Phaonem. Petronii Arbitri fragmenta, quae edita ſunt. Moretum. Claudiani carmen de phoenice. Is codex XV. ſeculo videtur exaratus.*

De hoc libro, qui notum illud Petronii Fragmentum Tragurianum continet, vide Montefalc. Bibl. MSS. T. II. p. 758. et Burmanni Praef. in Petron. Spon. Voyage T. I. p. 95.

n. 7990.

n. 7990. *Codex membranaceus, quo continentur: Albii Tibulli elegiarum libri IV. ſubiecta Ouidii de illius morte elegia. Valerii Catulli Veronenſis epigrammatum variorumque poëmatum liber. Sext. Aurelii Propertii elegiarum libri IV. Is codex XV. ſeculo videtur exaratus.*

• n. 8118. *Codex chart. olim Baluzianus. Ibi continentur: Byblidis fabula e libro IX. metamorph. Ouidii. Anonymi liber de arte amandi. Albii Tibulli elegiarum libri IV. paſſim inter lineas gloſſae. Is codex anno 1464. exaratus eſt.*

n. 8233. *Codex membranaceus, olim Memmianus. Ibi continentur: Catulli, Tibulli et Propertii carmina. Is codex 1465. exaratus eſt.*

n. 8234. *Codex membr. olim Colbertinus. Ibi continentur: Albii Tibulli elegiarum libri IV. Val. Catulli Veronenſis carmina. Is codex XV. ſeculo videtur exaratus.* *)

n. 8236. *Cod. chart. olim Faurianus. Ibi continentur: Sext. Aurelii Propertii elegiarum libri IV. Albii Tibulli elegiarum libri IV. Valerii Catulli Veronenſis epigrammatum variorumque carminum liber. Priapeia, quae Virgilio tribuuntur. Is codex XV. ſeculo exaratus videtur.*

n. 8458. *Codex membr. olim Baluzianus. Ibi continentur: Albii Tibulli, Equitis Romani, elegiarum libri IV. cum ſcholiis. Ad calcem ſubiiciuntur Tibulli vita, epitaphium, et non nulla in eius laudem carmina. Sext. Propertii Aurelii elegiarum libri IV. Valerii Catulli Veronenſis liber ad Cornelium Nepotem, ſiue poëmata etc. Is codex XV. ſeculo exaratus videtur.*

n. 8459. *Codex chart. olim Colbertinus. Ibi continentur: Albii Tibulli elegiae. P. Ouidii Naſonis Epiſtola*

*) Idem in bibliotheca Colbertina n. 4595. recenſetur a Montefalc. p. 988. et videtur eſſe liber Colbertinus, ex quo variantes Broukhuſio miſerat Iac. Gallaeus.

ſtola in mortem Tibulli. Sext. Aurelii Propertii elegiae. Is codex XV. ſeculo exaratus videtur. Eundem inter MSS. bibl. Colbertinae n. 6479. commemorat Montefalc. p. 1014.

In bibliotheca Card. *Radulphi*, quae nunc in Regia eſt, laudat idem p. 780.

n. 43. *Tibulli, Catulli et Propertii opera;* qui forte eſt in Regia n. 7990.

In bibliotheca *Thuanea*, quae nunc maximam partem in Regiam translata, in Catal. bibl. Thuan. inter MSS. p. 464.

Tibullus, Propertius in 16. qui videtur eſſe is, quem Guyetus, ingenioſus Gallus, verſauit.

An in Germaniae bibliothecis Tibulli cum ceteris elegiographis carmina laterent, non ſatis otii erat, vt inquirerem. Catullum cum Tibullo in membrana Gudius habuit, Guelpherbytum ille forte translatus.

Ex his codicibus nouam aberrationum et variantium lectionum farraginem congeri poſſe non dubito; vereor tamen, vt hoc magnum ad Tibulli lectionem fructum habiturum ſit. Itaque non aegre, maxima certe eorum parte, carebimus, cum omnes fere recentiores ſint, neque quicquam praeclari polliceantur.

Veniunt in codicum cenſum etiam editiones, variis lectionibus e libris ſcriptis excerptis ad marginem notatae: quibus tamen raro magna fides tribui poteſt, vt ſupra iam monitum eſt. Transſcribi fere lectiones illae excerptae ex vno in alterum exemplar ſolent, non ſatis diligenter; admiſcentur alia, aut reſcinduntur nonnulla; Tum fides et pretium, quod iis ſtatui debet, a doctrina, cura ac fide eius pendet, qui primus e codice aliquo eas notauit. At libros ſcriptos docte ac rite conferre, quod vulgo vnusquisque in ſe recipit, res eſt magnae doctrinae et ingenii multis variisque litteris verſati ſagacitatisque non vulgaris; inprimis autem artis diplomaticae, criticae ac litterariae, notitia imbutum eſſe opus eſt eum, qui, id; quod

quod e codice enotandum ſit, videre et animaduertere vult. Alias colligit ac tollit ſordes, aurum relinquit. Reperiuntur autem

In bibliotheca *Barberina* Romae, (v. Catal. huius bibl. Romae 1681. fol. T. II. p. 464.)

Aldina 1502. cum notis et variis lect. MSS. quae forte M. Ant. Pocchi ſunt.

In Catal. MSS. Angl. et Hib. T. II. inter libros MSS. Eduardi Bernardi memorantur.

n. 7502. *Catullus, Tibullus, Propert. 3. 4. 5. iidem, cum MSS. collati.*

In bibliotheca *Bodleiana*, cuius Catalogus impreſſorum editus Oxonii 1738. locupletior antiquiori ab Th. Hyde concinnato Oxon. 1674. ibi T. I. p. 206.

Catullus, Tibullus, Propertius, editionis 1502. 8. *) *1515. 8. Lugd. 1542. 8. Venetae 1554. 8. omnes hi libri cum MSS. collati. Lugdunenſis 1558. cum MSS. collata.*

In bibliotheca *Lugd. Batava* inter Voſſianam ſuppellectilem; vide eius Catal. p. 262. qui diligentius exponit, ac Catal. MSS. Angl. et Hibern. p. 71.

Catullus, Tibullus, Propertius. Ald. 1502. collati cum MSS. ab Iſ. Voſſio.

Iidem: multa hiſce adſcripta ſunt.

Iidem

*) Ea vſus editor Cantabrigienſis, qui eam ita deſcribit: *Liber bibliothecae Bodleianae Oxonienſis continens Opera Catulli, Tibulli et Propertii, ex aedibus Aldi Ven. 1502. collatus cum MSS. In libri huius principio apparet manu Nic. Heinſii ſcriptum:* donum clariſſimi viri Lucae Holſtenii; *vnde vero depromptae ſint lectiones, non indicatur. In principio quidem Catulli ſcriptum eſt:* M. Ant. Pocchii. *Pars Libri II. Propertii et totus tertius nullas habent collationes.* Videtur eſſe idem liber, qui in bibliotheca Barberina fuit; ab Holſtenio vero ad Heinſium et hinc in Bodleianam perueniſſe. Variantes ex ea deſcriptas etiam Broukhuſius habuit a Io. Vlrico Meurero Oxonio miſſas. Idem editor Cantabr. librum alium eiusdem bibliothecae vſurpauit cum MSS. collatum Octauii Ferrarii, vt videbatur, manu; eius enim nomen in principio et fine libri conſpiciebatur.

Iidem Antwerp. 1560. 12. plurimum collati cum MSS. a Iano Grutero. *)

Editio Parif. 1577. 8. multa adſcripta ab Iſ. Caſaubono.

Antwerp. 1582. multa ſunt adſcripta.

Commelin. 1600. paſſim collatus Propertius. Ceteri ab Iſ. Voſſio conſcripti.

Eadem, plena annott. MSS. Iſ. Voſſii.

Amſt. 1619. aliqua cum MSS. contulit Iſ. Voſſius.

Traiectina 1659. aliqua contulit Iſ. Voſſius.

Accedant his editiones aliquot a viris doctis tum variantibus, tum emendationibus et obſeruationibus conſcriptae, nec dum ab Tibulli editoribus excuſſae.

In bibliotheca *Regia* Pariſiis (v. Catalogue des Livres imprimés de la Bibliotheque du Roi. Belles Lettres. Par. 1750. T. I. p. 287.)

n. 779. *Catullus, Tibullus, Propertius, edit. Brixianae 1486. exemplar manu notatum.*

n. 788. *Mureti Veneta 1558. exemplar manu notatum.*

n. 789. *Mureti Veneta 1562. exemplar manu notatum.*

n. 793. *edit. Antwerp. 1582. exemplar manu Tan. Fabri notatum.*

In bibliotheca *Laurentiana* Florentiae teſte Montefalc. in Biblioth. MSS. T. I. p. 309.

n. 24. *inpr. papyr.* conſpicitur *anni 1472.* (quae eſt editio princeps) *cum emendationibus et gloſſis quibusdam, forte Politiani.*

In Bibliotheca Lugdunenſi apud Batauos, v. Catal. p. 333.

n. 200.

*) Fuere forte illi MSS. Palatini, e quorum duobus, altero membranaceo, papyraceo altero, variantes miſerat Grutерus Gebhardo, quas huic per temporis anguſtias examinare non licuit.

n. 200. *Catullus, Tibullus, Propertius, cum commentariis Ant. Mureti Venet. 1558. qui liber fuit Ger. Falcoburgii 1564. qui testatur, notas et coniecturas in margine adscriptas esse fere omnes Lucae Fruterii, quae quidem sunt multae.*

Has copiolas manu Iac. Tollii descriptas, oculis meis subiectas habui, dicamque de iis plura paullo post. Excussit iam ante nos easdem Nic. Heinsius; video enim in apparatu Heinsiano apud Broukhusium p. 410. Excerpta e vetere codice Gerardi Falcoburgi memorata: quem hunc eundem esse arbitror.

Asseruatur etiam *editio Parisina 1577. cum coniecturis Cl. Salmasii ad oram scriptis* inter alios libros manu huius viri notatos in bibliotheca *Buhierii* in suprema Burgundiae curia praesidis v. Abb. Papillonius in Bibliotheca Auctorum Burgundiae, gallice scripta Diuione 1745. Tom. II. p. 280.

In bibliotheca Card. Valletae Gryphianam editionem memorari vidi cum notis MSS. Scioppii (v. *Neue Bücher-Saal V. Jahr* p. 812.)

In bibliotheca *P. Francii* fuit *Catullus, Tibullus, Passeratii, edit. Paris. 1608. cum emendationibus mss.* v. Catalogum selectiss. libr. P. Francii Amst. 1705. 8. p. 148. *et edit. Scalig. 1582. 8. cum infinitis notis mss. P. F.* (P. Francii)

Fuit etiam in Gudiana bibliotheca editio Catulli, Tib. Prop. manu viri docti emendatt. (Catalog. p. 512. n. 51. 516. n. 101.)

Laudat Barthius notas suas in Tibullum in Comment. ad Stat. III. Theb. 276. Crusius in epistola ad Gesnerum, inserta Probab. Crit. p. 74. prope iustos et perpetuos Tibulli commentarios spondere se posse profitebatur.

Communicauerat mecum Brandesius, Ill. Vir, litterarum elegantiorum praeclarus arbiter, et cum in omni scientiae genere tum in antiquitate Romana mirifice versatus, editionem Mureti 1558. cum varia lectione in margine

gine Iac. Tollii manu notata,' a 1674. M. Decembri, vt in fronte praescriptum erat. Triplicis ea erat generis. Primo loco e Gerardi Falcoburgi Nouiomagi codice transscripserat notas et coniecturas Lucae Frutetii, quem Parisiis 22. Martii 1566. obiisse subnotatum erat. Leues eas et iuueniles fere esse cognoui; nec maioris momenti alia nonnulla ex eodem codice, seu vetere editione, quam in Biblioth. Lugd. Bat. seruari supra vidimus, translata, quae mera excerpta ex Statio, aut excitata a Falcoburgo Turnebi aliorumue loca erant. Adscriptae altero loco variae lectiones editionis Regiensis 1481. vulgatae iam sunt a Broukhusio. Tertio loco a Tollio subtextam videbam variam lectionem, quam ex editione vetustissima in 8. Biblioth. Lugd. se descripsisse ait, littera K. signatam. Verum hanc nihil aliud continere vidi, quam ea, quae Broukhusius inter Heinsianum apparatum sub littera V. ex exemplari scripto Scaligeri, recenti codice, in lucem edidit.

Ad editiones Tibulli peruentum est. His recensendis operam forte nullam inpenderem, nisi Fabricii aliorumque diligentia in ea re nimis angusta fuisset; quod deprehendet, qui cum eorum indicibus recensum sequentem comparabit.

Valerii Catulli Veronensis, poëtae clarissimi, carmina. Albii Tibulli Equitis Romani poëtae elegiae. Aurelii Propertii Vmbri Meuani Carmina. P. Papinii Statii Surculi Syluarum liber ad Stellam. fol. 1472.

Est haec editio princeps, Broukhusio nondum visa, sed Vulpio primum cognita. Extat ea in bibliotheca Laurentiana Florentiae v. Montefalc. Bibl. MSS. T. I. p. 309. et in Museo Britann. e biblioth. Askew. Memoratur a Maittair. T. I. P. I. (siue T. IV.) p. 320. In ea Propertius primum excusus est. Nondum editionem hanc critico acumine exploratam esse aegre fero. Ex iis tamen, quae Vulpius commemorat, tum aliis argumentis satis probabile fit, alteram, quam nunc subiiciam, ex ea esse descriptam, adeoque

adeoque lectionem nos eius iam enotatam habere, dum huius varietatem Broukhusius dederit.

Catulli, *Tibulli*, *Propertii Aurelii nautae poëtae et Statii Papinii Syluarum liber. Impressus opere et impensa Io. de Colonia et Io. Manthen de Gheretzen, qui vna viuunt feliciter.* Venetiis. *fol.* 1475.

vid. Maittaire h. l. p. 350. Est haec editio, quam Broukhusius principem esse putabat, et ex qua, vt modo diximus, lectionem apposuit sub litt. D.

Tibullus Romae 4. 1475. *in cuius calce: Praesens opus Tibulli Albici inprimi fecit G. Tibullus* *) *de Amidanis de Cremona* Romae *anno Iubilei et a natiuitate domini MCCCCLXXV. die mercurii XVIII. mensis Iulii. Sedente clementissimo Sixto Papa Quarto anno eius felici Quarto.*

Tum subiicitur Bernardini Veronensis, vulgo Cyllenii, commentarius: in cuius calce eadem verba, quae ad Tibulli finem, repetuntur; nisi quod: *Sixto Papa Quarto, Anno eius felici Quinto*, legitur; minus recte; nam Sixtus IV. ad Pontificatum peruenit IX. Augusti 1471.

Nulli adhuc superiorum editorum Tibulli, nec ipsi Maittario, haec editio innotuisse videtur. Nobis eam videre contigit in bibliotheca Dresdensi Electorali. Extat etiam in bibliotheca Regia Parisina n. 976. Nota quoque fuit Barthio. v. eius verba mox laudanda. Nonnullae in ea a vulgata diuersitates, inprimis in libro IV. erant: vitia vero scripturae eadem, quae in scriptis occurrunt. Poterat tamen in plerisque cum Italicis Heinsii, inprimis Colotiano, conuenire videri. Primum in hac editione Cyllenii commentarii vulgati fuere, non in Veneta 1493. vt olim Fabricius tradebat. Neque tamen is ipse editionem

*) Erat id nomen illo tempore non infrequens. Apud Montefalc. Bibl. MSS. p. 106. inter Vaticanos n. 2794. referuntur epistolae tres Tibulli I. ad Io. Auenionensem. II. ad Ge. Trapezuntium. III. ad Porcellum.

nem adornasse videtur, vel verba Tibulli castigasse: ipsius enim lectio perpetuo ab ea abit, quae in textu seruatur. Doctrinam vero illius viri, et ingenium tum in interpretatione, tum in critica, si tempora, in quibus vixit, consideres, satis admirari non possis; vnde Barthius ad Stat. Theb. IV, 445. de eo loquens: — *cuius sane labor multis locis illustrat clarius optimum poëtam, quam ex eius aeuo sperari poterat. Edidit enim sua commentaria Romae 1475.* et ad Stat. Theb. XII, 418. *Bernardinus Cyllenius, non contemnendus in multis Tibulli enarrator; sane talis, vt sublegisse sequentes ex eo non pauca notari possint.* Iterum ad Achill. I, 221. loco ex Tibullo I, 2. laudato: — *recte intellexit — vetus eius interpres non plane malus pro sua aetate Bernardinus Cyllenius.* Laudat eum passim etiam Broukhusius. Cf. *Memorab. bibl. reg. Dresd.* T. I. p. 421. vbi de Cyllenio nonnulla docte disputantur.

Tibulli, Catulli, Propertii, cum eorum vita opera, Regii lepidi accuratissime impressa auctoribus Prospero Odoardo et Alberto Mazali Regiensibus, anno salutis 1481. 19. Kl. Octobr. *fol. 1481.*

Paullo frequentior haec est editio, quam superiores. Asseruabatur etiam in bibliotheca Brühliana. Varietatem ex ea descriptam Nic. Heinsius habuerat, et Broukh. quoque in Variantium apparatu apposuit. Esse eam ex Veneta pr. expressam iam supra monui.

Catulli, Tibulli, Propert. et Statii Siluae. MCCCCLXXXI. *Actum Vincentiae per magistrum Iohannem Renensem et Dionysium Berthochum.* Tum in trinis foliis subiicitur *Carmen Io. Calphurnii, poëtae clarissimi, ad Iohannem Inderbachium Pontificem Tridentinum de laudibus eius, et de Interitu beati Simonis infantis a Iudaeis mactati.* Vicentiae *fol. 1481.*

Contigit nunc in noua hac recensione versare eam manibus, cum bibliothecae Georgiae Augustae ea nuper illata sit. Praefatur breuiter Io. Calphurnius ad Hermolaum

lium ICtum, et memorat se, ab adolescentibus studiosis rogatum, vt Propertium aut Statii Siluas iis interpretaretur, editionem Venetam percurrere coepisse, tot autem mendis refertam eam deprehendisse, vt longe plura essent vitiosa et deprauata, quam quae emendata; conuenisse itaque se nonnullos impressores et tradidisse iis exemplar correctum; nec tamen eos partibus suis satis omnino fecisse conqueritur. Manifestum adeo cum ex his, tum ex ipsa exemplaris tractatione fit, esse illud ex Veneta pr. descriptum, sed paullo emendatius. Cum impressionis nota non sub extremam calcem, sed Statii Siluis subiecta sit, memorari aliquoties hanc editionem vidi sub titulo veteris editionis sine anno: v. c. in Catalogo Biblioth. Reg. Paris. n. 778.

Catullus, Tibullus, Propertius, cum comment. ant. Venetiis *fol. 1485.*

Memoratur a Maittario T. I. P. I. p. 469. sed perperam, vt suspicor, cum de editione 1475 excusa agere vellet.

Catullus cum commentariis Parthenii (XI. Kal. Maii) *Tibullus cum commentariis* (XVIII. Febr.) *Propertius cum breuibus elucubrationibus* (XVII. Kal. April.) Brixiae *per Bonium de Boninis de Ragusia.* *fol. 1486.*

Laudatur vulgo: *Cat. Tib. Prop. cum elucubrationibus Domitii et aliorum.* (v. Bibl. Reg. Paris. p. 287. n. 779.) Sed Domitii Calderini tantum sunt in Propertium. Vidi exemplaria, in quibus diuerso ordine se exciperent particulae; in aliis, quod et in ceteris antiquis edd. saepe factum, Propertius deerat. Haec editio iam excussa fuit a Broukhusio. Conuenit eius lectio fere cum Romana, vt tantum non ex ea descripta videri possit.

Tibullus, Catullus, Propertius. Impressi Venetiis *per Andr. de Palthaschichis Catanensem.* *fol. 1487.*

De hac editione, quam ex superiore Brixiensi repetitam esse intellexi, repetitis quoque iisdem commentariis, Editor Cantabr. *Tibullus*, inquit, *anno 1487. in quo autem anno Catullus sit impressus, nulla fit mentio.* Sed

 Maitta-

Maittarius id definiuit l. l. p. 484. et ipsa res docere poterat: *Ex signaturis (f. g.) quarum haec illam sequitur, constat, Catullum ab eodem typographo et anno eodem impressum fuisse; quamuis typographi et anni iudicium ad Tibulli solius calcem apponatur.* In aliis exemplaribus Propertium deesse, ex eodem Maittario patet, vbi omisso Propertio, tantum Tibullum et Catullum memorat hunc in modum: *Tibullus cum commentariis per Andr. de Paraschiscis* (ita vitiose appellat, in indice vero de Paltaschiscis) *XVIII. Kal. Ian. Et Catullus cum Commentariis Ant. Parthenii Lacisii Veronensis.* Sed Propertius cum Antonii Parthenii interpretationibus ab eodem Andrea de Paltaschichis excusus et absolutus est anno sequente Kal. Februar. Erat etiam in bibliotheca Schwarziana, cuius Catalogus videri potest. Minus accurate in Append. Catal. Bibl. Lugd. p. 513. *Catullus, Tibullus, Propertius Beroaldi* huius anni memoratur; nam is ad an. 1491. spectat, vt statim videbimus. Prior illa Andreae intelligenda, quando Broukhusius *Cyllenianam* vel *Cyllenii commentarios in Tibullum Venet. 1487.* laudat; quanquam minus accurate Cylleniana vocatur; non enim, quod vir doctissimus credidisse videtur, a Cyllenio adornata fuit, neque eius Commentarii tum primum excusi, sed e superioribus repetiti fuere.

Tibullus, Catullus, Propertius cum Commento. (Bernardini Veronensis in Tibullum, Antonii Parthenii in Catullum, et Phil. Beroaldi in Propertium.) In fine: *Commentarii in Propertium a Phil. Beroaldo editi anno salutis 1487. impressi vero Venetiis a Boneto Locatello Bergomensi, cui necessaria exhibuit nobilis vir Octauianus Scotus Modoetensis: anno nonagesimo primo supra millesimum ac quadringentesimum. V. Idus Decembris.* Venetiis *fol. 1491.*

Mera est repetitio superioris editionis Venetae: repetita eadem a. 1497.

Noua

Noua repetitio sequens est, nihil amplius: *Tibullus, Catullus, Propertius cum commentariis Bernardini Veronensis, Ant. Parthenii, Phil. Beroaldi. Impressum per Symonem Beuilaqua Papiensem* Venetiis *fol. 1493.*

Tibullus cum commentariis Cyllaenii Veronensis. Catullus cum commentariis Parthenii Veronensis, et Palladii Patauini. Emendationes Catullianae per Hieron. Auancium Veronensem, et eiusdem in Priapeias Castigationes. Propertius cum commentariis Philippi Beroaldi. Annotationes in Propertium tum per Domitium Calderinum, tum per Ioannem Cottam Veronensem. Haec omnia sunt ex exemplaribus emendatis Domini Hieronymi Auancii. (Haec in ipsa libri fronte praescripta sunt.) Sub finem: *Impressum* Venetiis *per Io. de Tridino de Cereto alias Tacuinum*, CIↃIↃ. *die vero XIX. Maii. Regnante inclyto principe Augustino Barbadico.* *fol. 1500.*

Non infrequens est haec editio, sed plura etsi exemplaria inspexerim, (habeo nunc aliud a Brandesio V. Ill. communicatum,) tamen Domitii Calderini et Ioannis Cottae in Propertium annotationes, in titulo promissas, nusquam reperire potui, quanquam opus absolutum est. Etiam haec editio ex superioribus Venetis repetita est, exemplar tamen ab Auantio mendis typographicis purgatum esse debuit, ante quam operis librariis excudendum traderetur. Conf. inf. a. 1520.

Albii Tibulli, Elegiographorum optimi, elegia de amore et laudibus Messalae per Iac. Thanner. Lipsiae *4. 1500.*

Extat in bibliotheca Electorali Dresdensi, sed sine anni et typographi vlla mentione, quam ex Maittario suppleui. Litterarum typi sunt neogothici. Curatam esse editionem a Gregorio Conicensi, ex Leichii Annal. Typogr. Lips. p. 76. didici. Referendam eam esse ad classem alteram ex Veneta 1475. deductam, iam supra significaui.

Catullus, Tibullus, Propertius, in aedibus Aldi Venetiis 8. 1502.

Haec eadem editio, vt in aliis Aldinis factum, sine anni et loci nota prostat. Est autem haec inter classicas editiones habenda, quandoquidem multarum illa sequentium quasi parens atque earum quoque, quae emendatiores prodiere, fundus fuit. Expressam eam esse ex superiore Veneta 1500. liquido mihi constat, pluribus lectionibus comparatis, correctiones tamen viri docti seu Auantii seu Aldi experta est, in Catullo vtique Auantii, id quod in praefatione ipse Aldus testatur. Idem ait nonnulla asterisco notata *in fine operis aliter atque aliter legi excudenda curasse:* quod tamen praestitum ab Aldo non vidi; etsi plura inspexerim exemplaria; habeo enim etiamnum in manibus exemplum Brandesii V. Ill. beneuolentia communicatum, aliud a Collega coniunctissimo, Kulenkampio, commodatum. Nam quae sub Catulli calcem subiectae sunt Auantii emendationes, Lucretium respiciunt. Exierant prelo Aldi ad tria millia exemplarium huius libri, vt mirer eum non frequentius reperiri.

Catullus Tibullus Propertius, impressi opera et impensa Philippi bibliopolae Giuntae T. Florentini anno MDIII. Nonis August. Petro Sotenno Vexillifero felicissimo. 8. 1503.

Etiam haec Aldinae repetitio est; vt tot alia exempla Aldina a Iunta repetita sunt. Sed Aldinae primae successit tredecim annos post altera

Catullus Tibullus Propertius in aedibus Aldi et Andreae soceri Venetiis. 8. 1515.

Primo intuitu nihil habet haec editio, quo a priore magnopere discrepet. Cum tamen accuratius eam compararem, pro noua prorsus recensione habendam esse intellexi; adeo correcta et emendata illa est, in Tibullo vtique, a viro docto, etsi eius nomen proditum non est. Sequutus ille videtur inprimis rationem criticam, tum vero veteres editiones alterius sectae passim inspexisse, Italicos

licos quoque codices aut excerpta ex iis ante oculos habuisse. Merito itaque illa facta est plerarumque, quae sequutae sunt, editionum fons et fundus, inprimis autem Muretinae 1558. quam vide.

Catullus Tibullus Propertius Lugduni *sumptu Barthol. Trot. millesimo quinquagentesimo XVIII. die XXII. Sept.* *8. 1518.*

A Maittario in Ind. p. 242. ea memoratur.

Albii Tibulli elegiarum libri IV. vna cum Val. Catulli epigrammatis, nec non Sext. Propertii libri IV. elegiaci cum suis commentariis, videlicet Cyllaenii Veronensis in Tibullum, Parthenii et Palladii in Catullum, et Phil. Beroaldi in Propertium. Habes insuper emendationes in ipsum Catullum per Hier. Auancium Veronensem. Nec non et castigatissimam tabulam omnium rerum, quae in margine sunt positae, nuper additam et nunquam alias impressam. Venetiis *in aedibus Guilielmi de Fontaneto Montisferrati anno Domini MDXX. die XII. Iulii. Inclyto Leonardo Lauretano Principe.* *fol. 1520.*

In hac editione vltima vice Cyllenii commentarii, toties repetiti, excusi fuere; ex quibus, vti comparando editiones Venetas 1487. 91. 93. 97. 1500. 1520. comperi, plerasque lectiones, quas ille in suo habuerat, in ipsa Tibulli verba intulere editores, qui illas cum verbis poëtae recudi curarunt, et quidem sequiores semper maiori cum licentia, quam superiores, ita vt in nouissimis lectio contextus plane immutata sit. Sic I, eleg. 4, 34. in edit. Rom. legitur *tardos dies*, at Cyllenius in comment. interpretatur alteram lectionem *stultos dies*. In Veneta 1487. et sequentibus adhuc *tardos* erat, non quod Cyllenius ita ediderat, et aliud explicuerat, vt Broukh. ait, sed quia is in suo aliter legerat, quam vulgatae tum editiones. At in edit. 1500. et 1520. etiam in textu *stultos* legitur. Nouissimae hae duae editiones parum a se inuicem abeunt.

Catullus Tibullus Propertius apud Sim. Colinaeum Paris. *8. 1529.*

Nouo characteris litterarum genere, quod ad calligraphiae elegantiam propius accedit, exarata est haec editio: ex prima Aldina expressa, vt ipsi comparatione facta cognouimus. Repetita eadem a Simone Colinaeo 1533. aut, quem annum aliae praeferunt, 1534. et minima forma 1543. Emendata in his sunt vitia nonnulla grauiora v. c. I, 9, 9. *per freta parentia*, hic est *parentia per freta*.

C. Val. Catulli Veronensis liber I. Alb. Tibulli Equitis Rom. Libri IV. Sex. Aurelii Propertii Vmbri Libri IV. Cn. Cornelii Galli fragmenta. Basileae *excudebat Henricus Petrus mense Martio.* 8. 1530.

Repetita est ex Aldina prima ad secundam passim correcta, sed parum diligenter; vna cum altera 1539. repetita; multo autem indiligentius triginta annis post 1569. recusa, quae vitiosissima est, cum Horatius Tuscanella, qui eam curauit, ineptus homo, ad rhetorices praecepta poëtas hos exegit et indice singulorum verborum ad Erythraei exemplum in Virgilio stulte instruxit. Repetita etiam haec est 1592. etsi ex Scaligeranis hinc illinc correcta, tamen vel sic nullo loco habenda.

Catullus, Tibullus, Propertius, per Melch. Sessam MDXXXI. XX. Sept. Venetiis. 8. 1531.

Sequitur nunc editionum genus non contemnendum, Gryphianum, quod tamen totum ex Aldina priore, seu ex Basileensi, quae inde descripta erat, ductum est, etsi passim ex secunda, in sequioribus etiam ex Muretina interpolatum.

Catullus, Tibullus, Propertius cum Gallo apud Sebast. Gryphium Lugduni, 8. 1534.

Repetita ea est aliquoties simili forma 1542. 1544. 1546. 1551. (forte et 1555.) 1561. 1571. et 1573.

Catullus Tibullus Propertius. His accesserunt Corn. Galli fragmenta. Post omnes omnium editiones summa denuo vigilantia recogniti. Venetiis *apud Hieronymum Scotum.* 8. 1549.

Splendida sed vana professio. E Gryphiana repetita est ad Aldinam secundam correcta.

Excipit

Excipit has Mureti recensio doctissime facta, sed Aldina secunda pro fundo substrata. Multa a viro hoc sagaciter partim e critica ratione partim ex veteribus scriptis et editis emendata, vt supra iam dictum est. Prodierat primum

Catullus et in eum commentarius M. Ant. Mureti. Venetiis. *Paullus Manutius Aldi fil.* 8. 1554.

Isque solus, sine ceteris, nam verum non est, iam tum duos reliquos poëtas coniunctos exiisse. Sed insequuta est quarto anno editio, in qua Tibullus et Propertius accessere:

Catullus et in eum Commentarius M. Ant. Mureti. Ab eodem correcti, et scholiis illustrati Tibullus et Propertius. Venetiis *apud Paullum Manutium.* 8. 1558.

Recusa est eadem editio Venetiis cum signo Aldi 1562. et Lugduni *apud Guliel. Rouillium.* 8. 1559.

Multo plura in poëtae verbis mutauit Muretus, quam in scholiis indicauit, quae interpretationi aliquot locorum destinata erant. Voluit ille iustos Commentarios in hos poëtas edere, vt in calce scholiorum Propertii pollicetur. In librum IV. Tibulli nihil ab eo annotatum est.

Memorabilis sed valde infrequens est editio quae sequitur Statii, de qua supra accurate expositum est.

Catullus cum commentariis Achillis Statii Venetiis. *In aedibus Manutianis,* 1566. 8. *Tibullus cum commentariis Achillis Statii* Venetiis. *In iisdem Manutianis aedibus* 8. 1567.

Aldinam secundam ille secutus est, Muretina correctione posthabita, scriptorum autem librorum varietate apposita et erudita annotatione magnam laudem meruit. Recusus est eius Commentarius in edit. Morell. 1604. Miror idem non saepius factum.

Catullus, Tibullus, Propertius. Antwerpiae, *ex offic. Chph. Plant.* 12. 1569.

Non ex infimo censu haec est editio; immo vero inter praestantiores superiorum temporum referenda. E

Canteri recensione eam esse profectam narrat Fabricius, quod verum non est; nam Propertius tantum Guil. Canteri scholiis est illustratus. At Catullus et Tibullus a Victore Gisselio et Theod. Pulmanno varia lectione instructi sunt, quae potissimum e Statio descripta est, ex quo etiam, adeoque ex Aldina secunda, quem Statianae lectionis fundum esse ignorabant viri docti, saepe correxerunt, saltem mutarunt lectionem Mureti, quam in ceteris sequuntur. Subiecta Tibullo sunt Galli fragmenta cum praefatione Pulmanni. Quam ab aliis memoratam vidi, editionem Plantin. 1560. vitio numeri nata videtur.

Catulli, Tibulli, Propertii et Cornelii Galli opera cum indice Horatii Tuscanellae. Basileae *ex offic. Henricopetrina anno Salutis MDLXIX. mense Martio.* 8. 1569.

De hac v. sup. ad a. 1530.

Catullus, Tibullus, Propertius ex recensione Scaligeri. Accedit eiusdem castigationum liber. Lutetiae Paris. *ap. Mam. Patisson.* 8. 1577.

Noua sequitur lectionis Tibullianae concinnatio a Ios. Scaligero instituta; cuius classis prima haec est. Spreuerat ille, Mureti obtrectatione adductus, lectionem ab hoc emendatam, et vna cum illa Aldinam sec. rediitque ad Aldinam primam, vt supra monuimus, ex qua reduxit magnum numerum vitiosarum et importunarum lectionum, quas partim suo more correxit partim in contextu reliquit, cum dudum sublatae essent in Ald. sec. et Muretina. Sequutus tamen eum est cum aliis Broukhusius. De codicibus, quos adhibuit Scaliger, supra dictum est. Habuit etiam praeter Aldinam primam, vel Gryphianam inde expressam, edd. Statii et Plantin. vt intelligas de hac v. c. III, 4, 28. vbi sola Plantin. *spirabat* exhibet. Quae sequitur

Catulli, Tibulli, Propertii, noua editio. Ios. Scaliger recensuit. Accedit eiusdem in eosdem castigationum liber. Antw. *apud Aegidium Radaeum.* 8. 1582.

Mera est librarii repetitio, nisi quod ad calcem adiectus est: Mureti Commentarius in Catullum, cum eiusdem

dem scholiis in Tibullum et Propertium. At alia auctior editio a. 1600. prodiit, recusa 1607.

Eodem anno Antwerpiae excusa sunt Iani Dusae patris Praecidanea pro Albio Tibullo, cum Praecidaneis pro Catullo; sequutum est paullo post Succidaneum nuperis ad Tibullum Praecidaneis addendum; in quibus vir doctissimus, sed difficilis ingenii et affectati studii antiquatae Latinitatis, Scaligeri vestigiis insistens loca nonnulla retractauit. Prodiere libelli ex officina Chph. Plantini: in qua eadem aliquot annis post excusi sunt poëtae ipsi ad Scaligeranam recensionem, quod expectari poterat, concinnati.

Cat. Tib. Prop. serio castigati. Antwerpiae *ex officina Chph. Plantini.* *min. form.* 1587.

Nec alia esse videtur Lugdunensis in Batauis editio huius vel sequentis anni, quam memorant viri docti. Sed memoratu dignior est alia Plantiniana.

Catullus, Tibullus, Propertius, denuo recogniti ac variis lectionibus et notis illustrati a Iano Dousa filio. Accessere Peruigilium Veneris et carmina graeca, quae aut e latino Catulli expressa sunt, aut a Catullo ipso latine translata. Item Ios. Scaligeri et Henr. Stephani e Tibullo et Propertio versiones graecae. Iani Dousae filii in Cat. Tib. Propert. coniectanea et notae. Lugd. Bat. *ex off. Plant. Fr. Raphelengius.* 12. 1592.

Hanc omnium emendatissimam editionem appellat Nic. Heinsius ad Virgil. Aen. VII, 110. Repetita est a. 1603. fundus autem editio superior 1569.

Catulli, Tibulli, Propertii et Cornelii Galli opera, Horatii Tuscanellae scholiis et indice illustrata per Seb. Henricopetrum. 8. 1592.

v. supra ad a. 1530.

Catullus, Tibullus, Propert. Lugduni. 12. 1594.

Fabricius l. l. Nec videtur esse aliud quam Gryphianarum repetitio.

Tibulli Elegia de bello et pace a Fed. Morello graeco carmine reddita et pacis commoda ex Euripide et Philemone

mona ab eodem Morello Latinis versibus expressa. apud Morellum Lutetiae *8. 1598.*

Pauca sunt folia; graece est reddita lib. I. El. 10.

Catulli, Tibulli, Propertii noua editio. Ios. Scaliger Iul. Caes. fil. recensuit. Eiusd. in eosdem Castigationum Liber auctus et recognitus ab ipso auctore. In bibliopolio Commeliniano. 8. 1600.

Multa in Commentariis mutata sunt. cf. sup. ad 1577.

Catullus, Tibullus, Propertius. Lugduni. *8. 1603.*

Catal. bibl. Bodlei. p. 162. Conf. 1607.

Catullus, Tibullus, Propertius, serio castigati. Antwerp. *Raphelengius. 24. 1603.*

v. ad 1592.

Catullus, Tibullus, Propertius, cum variorum doctorum commentariis notis et obseruationibus in vnum congestis per Cl. Morellum Lutetiae. *3 Voll. fol. 1604.*

Singulis elegiis praemisso contextu subiiciuntur notae Cyllenii, Achillis Statii, Mureti, Iani Dousae, Scaligeri: cuius recensio ad calcem repetita est, in nostro saltem exemplari.

Cat. Tib. Propert. noua editio. Ios. Scaliger recensuit: Eiusdem in eosdem Castigationum liber auctus et recognitus ab ipso auctore. Excudebat Iac. Stoer. 12. 1607.

Mera est repetitio editionis 1600. in sordida charta, qua Lugdunenses eo tempore vtebantur.

Io. Passeratii Commentarii in Catullum, Tibullum et Propertium. Parisiis *ap. Cl. Morellum. fol. 1608.*

Praemittuntur ipsa poëtarum verba, ex Scaligerana recensione. Sequuntur Passeratii praelectiones seu notae. In Tibullum non nisi breues sunt, copiosiores tamen in librum quartum.

Opera Catulli, Tibulli, Propertii et Corn. Galli, siue Maximiani potius. Cum indice Horatii Tuscanellae. Editio auctior insuper poëmatis aliquot, quae vere Corn. Galli. Hanouiae *typis Wechel. apud Cl. Marnium et her. Io. Aubrii. 8. 1608.*

Est

Est repetitio, quantum intelligo, pessimae Basileensis cum Tuscanellae indice. v. sup. ad 1530. Ex ea tamen repetita editio 1620.

Ex Tibullo et Propertio Elegiae, ex Catullo, Martiale, Ausonio aliisque scriptoribus tum antiquis tum recentibus Epigrammata selecta et commentario breuissimo illustrata. Cadomi. *16. 1610.*

Non magis in censum venit, quam quae sequitur, impressionis tantum loco notabilis:

Cat. Tib. Propertii noua editio ad Ios. Scaligeri emendationem accurate conformata — tituli suppleti — Add. Elegiarum libellus, qui Cornelio Gallo vulgo adscribitur. Brageraci. *8. 1611.*

Mosella Ausonii cum selectissimis Tibulli, Propertii Elegiis, illustrata a Paullo Duizio Mussiponti. *8. 1615.*

Poëmatia quaedam Catulli, Tibulli, Propertii selecta graece reddita per Ios. Scaligerum. *8. 1615.*

Iani Gebhardi in Catullum, Tibullum et Propertium animaduersiones cum I. Meleagri in Val. Catullum Spicilegio. Hanou. *8. 1618.*

v. paullo post ad 1621.

Catullus, Tibullus, Propertius, cum Galli fragmentis per Guil. Ianson. tum per Elzeuirios. Amstelodami. *24. 1619. 1630. 1651. 1664. 1670. 1686.*

Quas in manibus habui, ad Scaligeranam recensionem expressae sunt.

Catullus, Tibullus, Propertius, cum I. Liuineii notis antehac ineditis, — nec non vberioribus Iani Gebhardi animaduerss. cum I. Meleagri Spicilegio. It. poëmata Galli et index Horatii Tuscanellae. Frcf. *ex off. Wechel.* *8. 1621.*

Librarii industriae debetur haec editio, non viri docti curae, etsi Gebhardus praefatus est. Poëtarum verba ex pessima Basileensi (v. ad 1530.) aut ex Wecheliana superiore 1608. expressa sunt. Io. Liuineii notas eodem anno, et Iani Gebhardi animaduerss. quarto ante anno seorsum editas nunc in vnum volumen redegit librarius redemtor.

Ca-

Catullus, Tibullus, Propertius. Aureliae Allobrogum. 4. 1640.

Catal. bibl. Bodlei. p. 260. nisi forte Catullus solus est.

Catullus, Tibullus et Propertius, et quae sub Galli nomine circumferuntur, cum selectis variorum Commentariis, accurante Simone Abbes Gabbema. Trai. ad Rh. 8. 1659.

Vitiis typographicis scatet et farraginem notarum apponit, quibus verba et phrases illustrantur, non sententiae.

Quae Parisiis 1662. et 1668. memorari solent editiones, numerorum vitio natas esse arbitror, nec vere extare.

Poëmata selecta e Catullo, Tibullo et Propertio cum notis Vorstii. Lipsiae. 8. 1675.

Catullus, Tibullus, Propertius, e recensione I. G. Graeuii, cum notis integris Ios. Scaligeri, M. Ant. Mureti, Ach. Statii, Rob. Titii, Hier. Auantii, Iani Dousae patris et filii, Theod. Marcilii, nec non selectis aliorum. Traiecti ad Rhenum. 8. 1680.

Graeuii nomen mutuasse tantum videtur astutus librarius ad fraudem faciendam, quanquam eius praefatio in capite legitur. Omnia indiligenter disposita et parum concinne; nec cum cura expressa.

Catulli, Tibulli, Propertii, opera, interpretatione et notis illustrata a Phil. Siluio in usum Delphini Paris. 4. 1685.

Vide de ea iudicium Fabricii p. 56. (94. ed. nou.)

Catulli, Tibulli et Propertii, opera ad optimorum exemplarium fidem recensita. Acc. variantes lectiones e MSS. Cantabrigiae. 4. 1702.

Splendida et inter ceteras conspicua editio ipsos poëtas emendatissimos exhibet. Editor var. Lect. adiecit cum ex aliorum annotationibus excerptas, tum ex Cod. Laudensi, Collationibus in margine Aldinae adscriptis, aliis collationibus Octau. Ferrarii, item ex antiquis edit. Reg. Lep. Brix. Ven. Ald. Colin. Conf. quae supra de ea dicta sunt.

Albii Tibulli, Equitis Romani quae extant, ad fidem veterum membranarum sedulo castigata. Accedunt notae cum var. lect. libello. (studio Iani Broukh.) Amst. 4. 1708.

Satis

Satis de ea supra dictum est.

C. Valer. Catullus, A. Tibullus, Sex. Aurel. Propertius ex recensione Io. Ant. Vulpii Bergomensis, cum eiusdem obseruationibus. Pataaii *ap. Iof. Corona.* 4. 1710.

Et adolefcens, et nondum vifa Broukhufiana, hanc emiferat vir doctiffimus. Multa retractauit in editione posteriore.

In Edd. recentioribus quae fequuntur, obtinere hoc a me ipfe non potui, vt eadem, qua fuperiores, maxime veteres, diligentia recenferem aut iterum fingulas excuterem. Nec id facere operae pretium erat.

Catulli, Tibulli, Propertii opera. Accedunt quaedam eorumdem Poëtarum carmina graece verfa, cum oda Sapphus a Catullo latine reddita, et cum indice copiofo. Londini, *Iac. Tonfon.* 12. 1715.

Michaelis Maittarii cura prodiit, qui plures alios auctores hac forma excudendos curauit; Corpore quoque Poëtarum edito, quo, vt in ceteris Poëtarum Corporibus, Tibullum quoque comprehenfum effe, monere opus non eft. Ex Cantabrigienfi repetita eft, vna cum Var. Lect. Adiecta tabula, qua Scaligeranae transpofitiones comparatae funt, item graeca verfio nonnullorum carminum a Scaligero et Florente Chriftiano facta.

Catullus, Tibullus, Propertius, ad fidem optimorum exemplarium recenfiti, cum MSS. var. Lect. margini appofitis ad celfiffimum Aurelianenfium Ducem. (ftudio et opera Mich. Brochard.) Parif. *Couftelier.* 4. 1723.

Multa praeclara minatur Editor; nil tamen aliud egit, quam vt Scaligeranam recudendam traderet. Tam leuis horum hominum fides eft, fi verborum oftentationem ad rerum argumenta referas. Ad temporum rationes porro hic commemoranda eft editio, de qua fupra iam actum eft:

Tibullus Corvinianus, feu Albii Tibulli, Triumuiri poëtices, quae fuperfunt. E codice MSto Matthiae Coruini Regis Hungariae recenfuit Samuel Köleferius a Keres-Eer. Claudiopoli. 8. 1727.

Ca-

Catullus, Tibullus, Propertius, ad fidem optimorum librorum accurate recensiti, quibus adiectum est Peruigilium Veneris. Göttingae *ex offic. Acad. A van den Hoeck.* *12. 1742. et 1762.*

Catullus, Tibullus, Propertius, pristino nitori restituti et ad optima exemplaria emendati. Acc. fragmenta Corn. Gallo inscripta. Lugd. Batau. (Paris. Coustelier.) *12. 1743.*

Ad Scaligeranam recensionem excusa est; etsi sollenni iactantiae more ad optima exemplaria emendati poëtae in fronte praedicantur.

Albius Tibullus, Eques Romanus, et in eum Io. Ant. Vulpii, Philologi ac Rhetoris in Gymnasio Patauino, nouus commentarius diligentissimus. Excudebat Ios. Cominus Patauii. *4. 1749.*

Etiam de hac editione inter potiores merito habenda supra dictum est. Non commemorabo alias recentiores ex superioribus repetitas, etsi nitore forte et cura typographica notabiles, qualis Londinensis est 1749. apud Io. Brindley, Parisiensis 1754. apud Barbou, Glasguensis Tibulli et Propertii 1753. 8. ex Broukhusiana expressa, Birminghamiensis typis elegantissimis Io. Baskerville, 1772.

Multo minus ad consilium nostrum spectat, vt versiones annumerem, etsi superioribus annis nonnullae prodierint elegantes et Tibulli gustum aliquem iis propinantes forte, qui iis vti volent. Inspexi inter alias versionem Anglice exaratam cum notis a Iac. Grainger M. D. Lond. 1758. vt aliam auctore Dart Lond. 1720. editam taceam; Italicam selectarum elegiarum Io. Hieronymi Carli Ven. 1756. Gallicam auctore de Pezay 1771. aliam Gallicam 1771. multo cum ornatu typographico vulgatam; nolo tamen mihi sumere hoc, vt de iis arbitrium feram.

Tantum de Tibulli editionibus. Subiici his iussi vitam eiusdem ex editione Vulpii, sed refectis nonnullis nimis otiose disputatis.

DE

DE
VITA TIBVLLI.

Quod ALBIO TIBVLLO praenomen fuerit, minus compertum habemus; siue id librariorum incuria seu casu exciderit. *a*) Honesto et equestri loco natus est, *b*) Romaene an in municipio aliquo Italiae, non constat. Petrus Crinitus et Lilius Gregorius Gyraldus, qui ante duo saecula poëtarum historiam persecuti sunt, annum V. C. DCCXI. quo A. Hirtius et C. Vibius Pansa Coss. praelio Mutinensi aduersus Antonium pro patria occubuerunt, Tibullo simul atque Ouidio natalem fuisse, monumentis litterarum tradiderunt. Id porro illis persuasit versus quidam pentameter, quem vtriusque poëtae codices praeferunt, vbi ambo de sui ortus tempore verba faciunt:

Quum cecidit fato Consul vterque pari. c)

At

a) Ingeniose Broukhusius p. 1. *Amisit autem hic noster eques suum sibi praenomen, nulla, vt arbitror, perquisitione iterum reperiundum. Est enim verosimile, in libro illo vnico, vnde ceteri in Italia traduces prodierunt, litteram singularem, quae praenomen signaret, aut vetustate fuisse exesam, aut librarios harum rerum incuriosos, tanquam minime necessariam, neglexisse. Nisi quis coniiciat, A. hoc est, Auli praenomen habuisse: atque hoc elementum ab insequente comparis naturae vel fuisse absorptum, vel potius e binis coaluisse in vnum.*

b) Ortum ducit noster e gente Albia equestri. Fuit alia consularis, e qua, contra Broukhusii monitum, eius genus ducunt Dacierius et Sanadonius ad Horat. I, epist. 4. Nam ex eo, quod in inscriptione libri, quae fere est: *Tibulli Equitis Romani*, tum in vita incerti auctoris, infra exhibenda, Eques Romanus appellatur, perperam contenditur, eum Romae natum esse.

c) Tibulli III, 5, 18. Ouid. IV, Trist. 10, 6.

At Iosephus Scaliger, qua erat sagacitate, primum subodoratus est, hunc versiculum ex Tibulli carminibus, tanquam spurium et aliunde sumtum, expungi oportere; quod ni fiat, magnam temporum confusionem oriri. Calculum adiecit Ianus Douza, qui Schediasmate succidaneo ad Tibullum, *d*) manifesto admodum ostendit, de arca Sulmonensis Equitis a quodam in re aliena nimis officioso Tibulli supellectilem auctam. Quod vtinam humaniore stilo et minus obsoleto praestitisset bonus ille Douza, vt, quae scribebat, et legi libentius, et intelligi facilius possent. Ego vero argumenta, quibus vtitur, summatim proferre non grauabor. Primum igitur, nullo modo Tibullus potuisset Messalam sequi ad bellum Aquitanicum, stipendia merere, gnaui denique militis vicem fungi, (quod ipse de se narrat, *e*)) quindecim annos natus, vel etiam aliquanto minor: tot enim fere intercedunt ab Hirtii et Pansae consulatu ad Messalae victoriam ac triumphum de Gallis, quem egit anno V. C. DCCXXVI. vt ex vetustissimo lapide satis constat. *f*) Deinde Ouidius *g*) libro IV. Tristium, Elegia X. vbi, aetatis ordine seruato, Elegiae Latinae scriptores enumerat, Gallo principem locum tribuit, alterum Tibullo, tertium Propertio, sibi ipse postremum: ex quo colligimus, Tibullum Propertio atque Ouidio natu maiorem fuisse. Nisi quis inepte

d) *Schediasmate succidaneo ad Tibullum*) quod Praecidaneis suis pro Tibullo adiecit, quodque post Morellum in edit. Paris. 1604. ad calcem editionis suae recudi curauit Broukhusius, qui in Dousae sententiam pedibus transit. Eandem ornate persecutus est Sanadonius ad Horat. I, epist. 4. cf. etiam Masson. vita Horatii ad a. 723.

e) lib. I, eleg. 7, 9. seqq.

f) M. VALERIVS. M. F. M. N. MESSALA. A. DCCXXVI. CORVINVS. PRO COS. EX. GALLIA. VII. K. OCT. Est is annus V. C. 727. Varronianus.

g) IV, Trist. 10, 51.

Virgilium vidi tantum: nec amara Tibullo
Tempus amicitiae fata dedere meae.
Successor fuit hic tibi Galle; Propertius illi:
Quartus ab his serie temporis ipse fui.

epte cauilletur, Nasonem serius ad scribendum appulisse animum; quod in poëtam ingeniosissimum, et versus plurimos nullo negotio fundere solitum minus conuenit. Huc pertinet Ode Horatii ad Albium inscripta, *h*) in qua Venusinus poëta, sui exemplo proposito, Tibullum ob *Glycerae* saeuitiam *Elegos miserabiles decantantem* et *sibi iuniorem praeferri dolentem* in amore, ab animi aegritudine reuocat, et solatur. Quod poëma si, vt ordo carminum ostendit, compositum fuit ante aliud de Augusti Actiaca victoria aduersus Antonium et Cleopatram, i) quam in annum V. C. DCCXXIII. incidisse liquet, inueniemus, dummodo communi opinioni assentire velimus, Tibullum annorum vix duodecim Elegiacum poëtam, Glycerae amatorem, et, quod magis mirabile, tamquam grandaeuum, a puella domo exclusum. *k*) Omnibus igitur fucum fecit Ouidianus ille versiculus, Tibullo, vt ait memoratus Douza, a mala manu adsutus. His docti viri grauibus argumentis liceat mihi leuius quoddam, neque tamen omnino contemnendum, addere de mea penu; ne scilicet ad has epulas, quod aiunt, veniam asymbolus. Vix est, vt credere possim, Ouidium Tibulli memoriae studiosissimum, quum animaduertisset, se natalem diem, vel saltem annum cum illo habere communem, qua erat praecipue diligentia in rebus vel minimis, eiusmodi euentum silentio praetermissurum fuisse. *l*) Verisimilius itaque fuerit, aequalem Horatii Tibullum facere, *m*) id suadente ipsius Flacci testimonio, qui Epistola 4. Libri I.

 candi-

h) libri I, oda 33.

i) libri I, oda 37.

k) Vrget haec etiam Broukhusius ad Tib. II, 4, 13. Esse tamen hoc argumentum adeo validum non videtur, cum odas Horatii non secundum tempus, quo quaeque scripta est, collocatas esse constet.

l) Est vtique argumentum hoc leuissimum, vt fere omnia eiusmodi argumenta a silentio desumta, vbi memorationis caussa idonea nec necessaria erat.

m) In annum itaque V. C. 690. vel proximos Tibulli natales ponit Dousa, quem sequuntur Broukhusius, Fabricius, Sanadonius, Vulpius.

candidum iudicem sermonum suorum eum appellare non dedignatur. Emunctae vero naris hominem, qualis erat Horatius, iam octo lustris viuendo exactis, scripta sua accuratissime elucubrata, homini adolescenti, viginti duobus annis ipso iuniori, castiganda committere, iure ac merito puduisset. Quibus iactis fundamentis, alius error conuellitur, qui iam inualuit, Tibullum videlicet in ipso aetatis flore vita defunctum esse; idque propter auctoritatem Domitii Marsi, qui Romanum hunc Equitem *iuuenem ad Elysios migrauisse*, in Epitaphio testatur. Huius enim testimonii pondus eleuari facile potest: quum sciamus, eos, qui XLVI. aetatis annum praetergressi nondum forent, ex instituto Seruii Tullii iuniores appellatos: *n*) qui vero excessissent, seniores. Quapropter Sallustius C. Caesarem triginta sex annos natum, quum summi pontificatus apicem peteret, *adolescentem* vocare non dubitauit. *o*) Quum igitur ex eodem Marsi Epigrammate intelligamus, paullo post Virgilii mortem Tibullum viuere desiisse; *p*) Donatus vero scripserit, Virgilium denatum C. Sentio Saturnino, Q. Lucretio Vespillone Coss. anno V. C. DCCXXXV. sequitur necessario, si Tibullum, vt ratio postulat, Horatio supparem facimus; cuius natalis contigit anno DCLXXXIX. L. Aurelio Cotta, L. Manlio Torquato Coss. eum vltra quadraginta annos vitam produxisse. *q*) At de istis fortasse plus nimio: ad reliqua pergamus.

Patri-

n) Gellius X. N. A. 28. Sed an ex Seruii instituto, quod dudum obsoleuerat, vsus iste vocabuli *iuuenis*, etiam de tricenario venerit, valde dubito; quanquam obseruatio ipsa vera est, et a multis viris doctis proposita.

o) Catil. c. 49.

p) conf. Masson. Vita Ouidii an. 735.

q) Contra hanc Dousae sententiam Ayrman. §. 94. seqq. disputat, argumentis tamen, quibus non magis commouearе, quam iis ipsis, quibus Dousa vtitur ad suam opinionem confirmandam. Difficultas alicuius momenti proferri potuisset haec: quod ex Dousae rationibus anno demum trigesimo tertio prima stipendia fecisse in Messa-

Patrimonium, quod peramplum habuerat, repente imminutum defleuit: r) siue illud luxuria sua ipse prodegerit, s) siue militum Caesarianorum vi et latrocinio,

 quibus

Messalae contubernio videtur. Ipse Ayrmannus in laudata Tibulli vita, inprimis §. 90. seqq. annum 705. eius natalibus assignat; in quam sententiam propterea maxime concessisse videtur, quod in lib. III. eleg. 5. versum, quem suppositititium interpretes delent, ipse, corruptum tantum esse arbitratus, commode emendasse sibi visus erat:

Cum cessit fato Consul vterque pari.

vt annus V. C. 705. significaretur, quo Claudius Marcellus et L. Cornelius Lentulus Coss. cum Pompeio Vrbe Italiaque, Caesaris aduentu, cedere coacti sunt. Vt de emendatione parum felici nihil dicam, possunt duo inprimis contra haec moueri: primum illud, constare ex Ouid. IV. Trist. 10. Propertium fuisse natu minorem Tibullo: eum autem vulgo ferri natum anno 697. vt adeo Tibullus post hunc annum nasci non potuerit; quanquam responderi ad hanc dubitationem potest, Propertii natales non nisi e Dousae coniectura ex eius IV, eleg. 1, 127. seqq. ducta in illum annum coniectos, adeoque non omnino certos esse; deinde obseruari potest: ipsum Tibullum IV, 1, 183. significare, sibi lautam fortunam fuisse, nunc *desiderium superesse, curamque nouari*; iam, quod desideramus, eius sensus nobis fuerit, necesse esse; quem vero fortunae siue melioris siue deterioris sensum habere potuisse sex annorum puerum? tot enim annos, ex illa quidem sententia, natus esse debuit Tibullus proscriptionis tempore. Nos, relictis, quae parum verisimilia sunt, haec duo pro veris et certis ponemus; primum, versum illum III, eleg. 5, 18. adeoque annum natalem ab V. C. 711. videri esse suppositititios; deinde, videri Tibullum aliquanto maiorem eo anno esse: sed de vero natali anno pronuntiari temere non posse.

r) vide I, 1, 19. seqq. IV, 1, 182. seq.

s) Contra hanc sententiam, quae fontem et originem habet veterem Commentatorem Horatii ad I, epist. 4. (nisi versum Tibulli II, 4, 53.

Quin etiam sedes iubeat si vendere auitas,
Ite sub imperium, sub titulumque, Lares

eo deflexere viri docti) quamque post Scaligerum verbis exornauit Dacerius ad e. l. Horatii, Dousa primum Praecid. c. 20. et post hunc Broukhusius ad IV, 1, 182. declamauit; tanta quidem hic contentione, vt ipsius viri optimi famam et fortunas agi putares.

quibus tum omnia vastabantur, pessumdatum fuerit. *t*) Hoc alterum verum existimo: Horatius enim, Epistola superius memorata, eum laudat a frugalitate, quod opibus recte ac moderate frui sciret: *Non tu*, inquit, *corpus eras sine pectore. Dii tibi formam, Dii tibi diuitias dederant, artemque fruendi.* Vnde etiam planum fit, Tibullum non esse decoctorem illum et gurgitem, de quo idem Flaccus Satyra 4. libri I. *Nonne vides, Albi, vt male viuat filius? — magnum documentum ne patriam rem Perdere quis velit.* Aliud quoque argumentum affertur verae caussae paupertatis Tibulli; nempe Octauianum Caesarem, tanti nominis principem, et de litteratorum laboribus optime meritum, ad quem laudibus ornandum reliqui poëtae vndique certatim accurrebant, a Tibullo, tamquam indignum, prorsus omissum, et quantum in ipso erat, obliuioni traditum: *v*) ob odium, credo,

t) Siue, quod probabile est, communem illorum temporum calamitatem expertus, agros suos ab Triumuiris assignari vidit militibus. v. Ayrman. §. 7. Broukh. ad IV, 1, 182. Dousa Praecid. c. 20. Recte Cyllenius in nostri poëtae vita: *bellorum ciuilium perturbatione egens factus.*

v) His argumentis a silentio et omissione petitis nunquam, vt magnam fidem tribuerem, induci potui. Quis enim definiat, quis status, quae conditio rerum Tibulli fuerit, vt nihil ipsi magnopere negotii cum Octauiano intercederet? Et, si intercessit, cur propterea carminibus statim eum celebrare debuit? Ita etiam mirabimur, cur Maecenatem non memorauerit? Otiosa et inanis quaestio! Et tamen in his sibi placent viri docti et nimium quantum argutantur. Sic, cur noster Horatium, a quo tamen et oden et epistolam ad ipsum missam legimus, nullo carmine ornauerit, curiose quaerunt, et tandem eo deueniunt, vt multa haud dubie Tibulli periisse tragice declament. Idem in aliis fecerant alii. Virgilium de Horatio, a quo ipse aliquoties honorifice appellatur, plane nihil memorare, mirantur nonnulli et fere indignantur: fieri omnino non posse, dicunt, vt amicum suum silentio praetermiserit. Quid multa? Invenit ecce tibi nuper ingeniosissimus Britannus, Orrerius, illustrissimus Comes, in epistolis ad filium suum et quidem earum XXIII. Horatium in Creteo,

do, Equitis nostri, et moerorem, quo, direptis bonis, conficiebatur. Non ideo tamen ad summam inopiam redactus est: sed illi benigno semper Copia cornu suppeditauit, vnde *famem despicere* posset. *x*) Ruri certe vitam agere decreuit, *y*) vbi remotus a strepitu rerum vrbanarum *salubres inter siluas z*) *Epicuri reptaret, curaretque per otium quidquid sapiente bonoque* maxime *dignum* foret. M. Valerii Messalae Coruini, summi viri, triumpho Aquitanico notissimi, cliens et comes perpetuus fuit; *a*) quem quum in Asiam *b*) proficiscentem itinere

 mari-

teo, Aen. IX, 774. sqq. de quo ea fere dici putabat, quae Horatii ingenium et indolem exprimerent.

x) v. I, eleg. 1, extr. Notum *paupertatem*, quam noster I, 1, 5. non diffitetur, de fortuna, si non lauta, at nec tenui et despecta, dici solere. cf. Broukh. ad e. l. Et praedium sibi fuisse, noster ipse testatur eadem elegia, (erat vero illud in regione Pedana, hoc est, in eo loco situm, vbi olim Pedum, Latinorum oppidum, fuerat, medium inter Praeneste et Tibur. v. Horat. I, epist. 4, 2. cf. Ayrman. §. 9. 10.) et quidem paternum, siue auitum; nam I, 3, 4. *antiquum Larem* et I, 10, 15. *patrios Lares* memorat. Ea res in nouas difficultates induebat Ayrmannum §. 18. qui omnia ipsi bona proscriptionis tempore erepta fuisse pronuntiauerat. Eae tamen nullae sunt, si illud cogites, partem ei tantum bonorum fuisse ademtam, parte relicta. vid. I, eleg. 1, 19. Itaque etiam *accisos agros* legere malim IV, 1, 189.

y) Amore vitae rusticae, tranquillae illius et securae, ab omni cupiditate et ambitione alienae, eum praecipue ductum fuisse, ex nullo non eius carmine apparet. Huic amori nos aequabilitatem illam et simplicitatem elegiarum harum debere puto.

z) Habet hoc Vulpius ex interpretatione Broukhusii et aliorum versus Horatii I, epist. 4, 4.

An tacitum siluas inter reptare salubres,
Curantem, quicquid dignum sapiente bonoque est.

Sed has siluas cur Epicuri faciant viri docti caussam non video.

a) In eius contubernio fuit noster, vt auctor vitae eius testatur, et ipse Tibullus I, 3, 2. eumque in Gallias sequutus est, vt ex I, eleg. 7. constat. Verum, si Messala ab Actio protinus in Aquitaniam missus est, vt ad I, eleg. 3. probabimus, et ipsum Tibullum in classe fuisse, probabile est. Nisi Messalam, ante-

maritimo secutus esset, Corcyrae graui morbo correptus decubuit. Quum esset in amores paullo procliuior, quibus etiam colendis et agitandis propter oris elegantiam *c*) factus videbatur, inprimis Deliam puellam, *d*) vero nomine Plautiam, vti Apuleius *e*) testis est, dilexit. Nemesin deinceps *f*) libertinae conditionis mulierem, vt videtur: Neaeram, puerumque Marathum, Sulpiciam quoque ac Cerinthum, amatorum par sibi iucundissimum, carminibus celebrauit. *g*) Miror autem, cur ab Ouidio duae tantum eius amicae nominentur, Delia et Nemesis; quarum alteram lecto morientis adstitisse, manuque illius deficiente pressam testetur. Fortasse *h*) (nihil enim commodius

antequam in Aquitaniam pergeret, Romam adiisse dicas. Huic noster librum primum et alterum inscripsisse videtur: non vero totum opus; vt Cyllenius in eius vita: *Ad Messalam hoc opus misit in IV. libros digestum.*

b) Ex Galliis in Asiam contendisse Messalam, satis constat. vide ad I, 3, pr.

c) Hanc ipsi tribuit auctor vitae eius.

d) Libertinam, vide I, 6, 67. temere contra id pugnante Ayrmanno §. 65. Hanc primum innuptam et virginem, mox alterius coniugem, amasse videtur. cf. eund. §. 66. sqq.

e) Apolog. I. vbi alii Planciam, vel Planiam, vel Flauiam legunt. Planiam post alios defendit Broukhusius ad Tib. I, 1, 57. Plancam Ayrman. §. 73.

f) Nemesin esse eandem cum Horatii *Glycera* lib. I, od. 33. vulgo existimant. Potuit tamen etiam alia esse, quam post ceteras, adeoque tum amasse videtur, cum *iuniorem* amatorem ei *praeferri* mirum non esset. Pro eadem puella cum Nemesi Glycera vix haberi potest, nam de Nemesis auaritia, non fastidio, quod senem se sperneret, conqueritur. De Neaera dictum est ad lib. III, 1, pr.

g) Sunt ea in librum IV. reiecta, eque viri doctissimi iudicio adeo ad Tibullum auctorem referenda. De qua re tamen tum alii dubitarunt, tum ipse Tibullum auctorem habere ea nego. Verum de hac controversia actum est diligentius ad lib. IV, 2, pr. De Maratho v. ad I, 4, 81. Obss. et I, 8.

h) Modestius quidem haec Vir Cl. nec minus tamen otiose et nugatorie, quam Ayrmannus §. 64. qui *nullum dubium esse* contendit, *quin per Sulpiciam et Neaeram aut easdem illas* (Delia

modius in mentem venit) sub Lygdami et Neaerae nominibus cuipiam amicorum gratificatus; non suis, at alienis amoribus, castis tamen et coniugalibus, inseruiens. Parum libenter se militasse ipse non semel significat: nam et Pacis cultorem se profitetur, diramque sitim humani sanguinis identidem abominatur. Macrum et Horatium *i*) poëtas in familiaribus habuit: etiam T. Valgii, heroico versu excellentis, honorificam mentionem facit. *k*) Eius autem immaturus obitus Nasonis illustri Epicedio defletus est, *l*) qui matrem et sororem suprema illi pietatis officia persoluisse scribit. Quanti autem Elegiae Tibulli aestimandae sint, vel ex vno Fabio Quinctiliano *m*) colligere possumus; qui quum tersum iudicet atque elegantem maxime, simul ei principatum in hoc genere carminis facile tribuit. Horatius Cassio Parmensi praeponit. *n*) Ouidius *cultum o*) appellat, eiusque carmina

d 5 nun-

(Delia et Nemesis) *aut plane a nostri amore alienae puellae intelligantur; quoniam, si diuersae fuissent, eas vna cum reliquis Ouidius commemoraturus fuisse videtur.* At eodem argumento affirmabo, non modo Sulpiciam et Neaeram, sed etiam Nemesin fuisse eandem cum Delia, quia hanc vnam Apuleius loco laudato memorat, et Martialis ea, quae Tibullus de Delia pronuntiauit:

Et iuuet in tota me nihil esse domo.

ad Nemesin retulit. Quid, quaeso, ea definire refert, quae affirmare et defendere nec licet, nec quicquam interest. Potuit Ouidius e pluribus Tibulli amicis nominare duas, forte potiore loco habitas aut aliis de caussis inter ceteras insignes.

i) quem ad nostrum oden 33. libri I. et epist. 4. libri I. scripsisse doctissimi interpretes existimant: quanquam nondum ab omni dubitatione exemta illa opinio, mihi quidem, esse videtur. De Macro Tibull. II, 6, 1.

k) IV, 1, 180. Etiam Catulli III, 6, 41.

l) III. Amor. eleg. 9. subiectam etiam hic inter testimonia.

m) Lib. X. Inst. c. 1. *Elegia Graecos quoque prouocamus: cuius mihi tersus atque elegans maxime videtur auctor Tibullus.* Quinctiliani hoc iudicium explicat ac defendit Ayrman. §. 99. 100.

n) Composuerat Cassius ille tragoedias, elegias et epigrammata, sed quae non magni habebantur. Itaque, cum Horatius dixit Tibullum

Scri-

nunquam interitura vaticinatur. Equidem Tibullo suauiorem poëtam, planiorem, aut magis aptum ad motus animi pingendos non inuenio. Sunt, quibus Panegyricus ad Messalam minus arrideat; nec iniuria: voluit enim Auctor in illo poëmate egredi gyrum ingenii sui; adeoque nil mirum, si ei non successerit. *p*)

Ex vetustis codicibus et editionibus. q)

Albius Tibullus, eques Romanus, insignis forma cultuque corporis obseruabilis, ante alios Coruinum Messalam oratorem dilexit: cuius et contubernalis fuit, et Aquitanico bello militaribus donis ornatus est. *r*) Hic multorum iudicio, et maxime Quinctiliani, viri in studio litterarum acerrimae licentiae, *s*) inter elegiographos principem obtinet locum. Epistolae quoque eius amatoriae, *t*) quanquam breues, omnino non inutiles sunt. Obiit adolescens, tempore Virgilii, vt indicat epigramma infra scriptum:

Te quoque Virgilio comitem etc.

TIBVL-

Scribere, quod Cassi Parmensis opuscula vincat.

non tam eum laudare, quam hunc sugillare voluisse dicendus est.

o) I, Amor. 15, 28.

p) vide, quae ad eum dicentur infra. Verbo: Tibulli carmen illud vix esse videtur.

q) Scaliger hanc vitam ex libris scriptis protulerat, sed iam in edit. Ven. 1475. et Reg. Lepid. excusam esse Broukhusius p. 2. monuit. Idem eam in quatuor libris inuenerat, vnde correctiorem, vt nunc est, exhibuit. Deprauatior erat in Codice Regio: mendosam etiam ex editione principe 1472. Vulpius proposuit. Mendosa quoque est in ed. Romana et aliis, etiam in Coruin. Subiecta fere esse solet Carmini XIV. libri IV. In Coruin. *Eques Regalis* legitur, *et Coruinum Messalam* origine *dilexit;* vtrumque compendiosae scripturae ignoratione.

r) Hoc ex Tibulli scriptis, vel aliunde, non constat.

s) *acerrimae licentiae*) scil. in diiudicandis et reprehendendis veterum scriptis. Male Ayrmannus §. 98. emendabat *diligentiae*.

t) Epistolas has amatorias nullas alias fuisse, quam carmina libri IV. vel a Sulpicia ad Cerinthum, vel ab hoc ad Sulpiciam missa putabat Ayrman. §. 105.

TIBVLLI

SIMVLQVE

M. VALERII MESSALAE

VITAE

Synopſis chronologica, confecta primum a Chr. Fr. AYRMANNO, nunc reciſis iis, quae vel leui vel nulla fide tradebantur, aliis, quae certiora erant, adiectis, recognita et emendata.

Anni V. C. Varron.	An. aet. Albianae ineuntes	
695		Hoc anno ſecundum Euſebium, aut ſaltem duobus vel tribus ante, natus eſt praecipuus Tibulli patronus, M. Valerius Meſſala Coruinus.
705	1	Natus eſt anno hoc exeunte, vt Ayrmannus putabat, aut, quod contendebat, non ante annum V. C. ıɔcc. Albius Tibullus. At vulgo viri docti natales Tibulli in annum V. C. 690. coniiciunt: Neutrum certa et explorata fide.
711	7	Hirtius et Panſa, Coſſ. in praelio ad Mutinam occiderunt. Proſcriptio Romanorum ciuium ſub Triumuiris in hunc et ſequentem annum incidit, per quam Tibullus quoque maxima paternarum auitarumque poſſeſſionum parte, praeter vnam forte villam in agro Pedano, exutus eſſe videtur, patre iam ante id tempus amiſſo.
		Tunc proſcriptus eſt Meſſala, ideoque ad Brutum et Caſſium ſe recepit.

Eodem

Eodem anno natus est Ouidius, neque multo ante Propertius.

712 8 Deuicto Bruto et Cassio, Messala ad Antonium, atque inde ad Caesarem transiit.

718 14 Messala in bello Siculo, a Caesare cum Sex. Pompeio gesto, Caesari affuit, et in mercedem fortitudinis ac fidei Augur extra ordinem creatus est.

719 15 Salassi, Taurisci, Iapydes, aliique rebellantes populi, Pannonii item, a Caesare debellati sunt, cui militiae Messalam quoque interfuisse probabile est. v. Dio XLIX, 34-37.

720 16 Hoc aut sequente anno Messala, Legatus Caesaris missus, Salassos aliosque cum iis iterum rebellantes populos deuicit. v. Dio XLIX, 38. inter quos Iapydas, Pannonios, et Arupinos fuisse e lib. IV, 1, 107. sqq. discimus. v. ibi not.

Ad hunc annum Sanadonus Horatii Epist. 4. lib. I. *Albi nostrorum* s. refert.

723 19 Consul vna cum Caesare factus est Messala, et eundem, cum aduersus Antonium iret, sequutus, pugnae Actiacae interfuit; a qua nec Tibullum abfuisse contendebat Sanadonius, nulla cum fide.

Hoc anno aut proxime antecedentium aliquo in patrocinium Messalae receptus esse creditur Tibullus. Ei certe se commendare studuisse putatur primo libri IV. carmine in laudes Messalae per eius consulatum, et quidem ante aestatem, scripto, si quidem is a Tibullo scriptus videri potest. Verum etiamsi Scholastici alicuius foetus ille est, potuit tamen ille rerum gestarum fidem ad tempora sequi.

Amasse videtur Tibullus iam tum Deliam suam, nondum eo tempore viro nuptam.

Statim

724 20 Statim a pugna Actiaca Messala contra rebellantes Aquitanos missus, eos debellauit, et Aquitaniam in prouinciae formam redegit. v. ad lib. I. El. 7.

Eum in Gallias sequutus noster Albius, ipsius contubernalis, bello Aquitanico interfuit. v. ibid. Roma proficiscens scripsisse creditur libri I, eleg. 10.

Per Tibulli absentiam Delia alteri nupsisse videtur.

725 21 Hoc anno ineunte Messala, cumque eo Tibullus, ex Gallia in Asiam nauigasse videtur; sed hic, cum ad insulam Corcyram peruentum esset, in grauem morbum incidit, ibique a Messala aegrotus relictus est. Inde mox, valetudine pristina recuperata, Romam reuersus esse videtur. Scripsit in Corcyra libri I, eleg. 3.

Eodem et proxime sequentibus annis Messala, Caesaris exercitui praefectus, ipso absente, res in Asia, Cilicia, Syria, Phoenicia et Aegypto constituit.

Interea Romam reuersus Tibullus ad amorem Deliae, tunc coniugis et alii nuptae, rediit, in eoque per hunc et sequentes annos perdurauit. Quo temporis spatio scripsit libri I, eleg. 1, 6, et 2.

727 23 A. d. VII. Kal. Octobr. Messala, ex Asia Romam reuersus, de Aquitanis triumphum egit, atque Augusti iussu, inter alios triumphales viros, partem viae Latinae muniendam suscepit. v. lib. I. eleg. 7.

Breui post triumphum Messalae scripta est in eius natalem libri I, elegia 7. porro lib. II, eleg. 1. vbi cf. v. 32. 33.

Intra idem tempus, si elegiarum ordinem sequi licet, amauit noster puerum Marathum.

Huc

Huc refer libri I, eleg. 4. Is infelici in Pholoën amore vrebatur, quam ei conciliari studet Tibullus libri I, eleg. 8. Idem puer mox, Tibullo relicto, alii se dedit; in quam perfidiam scripta libri I, elegia 9.

Edidisse tum librum elegiarum primum, prima ei elegia praemissa, videtur, in qua Messalam alloquitur; exemplo aliorum ex illo tempore. v. Bentleii praef. in Horat.

728 24 Messala primus vrbis Praefectus creatus est; quo tamen magistratu se post paucos dies abdicauit.

Eodem anno Cornelius Gallus, primus Aegypti praefectus Augustalis, in inuidiam Augusti adductus, ad necem sibi inferendam compulsus est. Sueton. c. 66.

730 26 Hoc circiter anno, aut certe non longe post tempore, Messalinus, alter Messalae filiorum, in Quindecimuirum collegium cooptatus est. In cuius Sacerdotii auspiciis scripsit Tibullus libri II, eleg. 5.

Circa idem tempus Nemesin amauit, auaram puellam; de cuius moribus conqueritur libri II, elegia 4. Ipsa, eo spreto, cum ditiori amatore rus abierat. Tunc scripta libri II, elegia 3. et 4. et Macro, militatum profecto, elegia 6.

Per idem tempus in Cerinthi, cui puella, quam is amabat, pacta erat, natalem fecit libri II, eleg. 2. *)

Prae-

*) Paullo ante et per idem partim tempus carmina libri IV. ad Sulpiciam, huiusque ad Cerinthum, scripta fuisse necesse est. Et ad Sulpiciam quidem Kal. Martiis Carm. 2. eaque aegrotante c. 4. atque in eius natali c. 6. Ab ipsa vero Sulpicia ad Cerinthum venatum profectum carm. 3. in pueri nata-

Praemissa elegia prima, qua Messalam honorifice appellat, vulgasse tum librum II. videtur.

Neaeram post illam amauit, quam etiam in matrimonium ducere voluisse videtur. vide III, 1. extr. 4. passim. At illa peregre profecta, summa aegritudine confectus amator scripsit libri III. eleg. 2. 3. Cumque eam alteri se dedidisse, incerta fama perlatum fuisset, elegiam 4. re vero plane comperta eleg. 6.

Intra hoc tempus graui morbo laborans, ad amicos, qui thermas Etruscas adierant, misit libri III, eleg. 5.

Kalendis Martiis nescio cuius anni libellum III. elegiarum conscriptum Neaerae dono misit, elegia prima praemissa.

Inter hos Neaerae amores, siue inter illos Nemesios, siue alterius alicuius, scripta est Horatii oda 33. libri I. qua Glycerae amore excruciatum Tibullum narrat.

Extremos vitae annos in villae suae secessu exegisse videtur Tibullus, grauioribus exinde studiis daturus operam. Quo tempore ad eum Horatius scripsit epist. libri I. quartam. cf. Masson. Vita Horat. p. 155.

735 31 A. d. X. Kal. Octobr. Virgilius obiit. Quem insequutus mox est Tibullus.

751 M. Valerius Messalinus, Messalae filius, Consul fuit.

Circa

natalem, 5. cum potita esset puero, 7. cum timeret, ne a Messala rus abduceretur 8. metu ademto 9. Conqueritur de tempore Cerinthi 10. aegrotans scripsit ad eum 11. et cum poeniteret pudoris sui 12.

760 Circa hunc annum idem Messalinus, Dalmatiae Pannoniaeque praefectus, parua manu magnum hostium fudit fugauitque numerum, et ornamentis propterea triumphalibus honoratus est.

764 M. Valerius Messala Coruinus obiit.

CLARORVM ALIQVOT VIRORVM

DE

ALBIO TIBVLLO

Testimonia et Iudicia, ex ceteris, quae passim vulgata sunt, selecta.

Q. Horatius Flaccus Ode 33. Lib. I.

ALBI, ne doleas plus nimio, memor
Immitis Glycerae, neu miserabiles
Decantes elegos, cur tibi iunior
Laesa praeniteat fide.

Idem Epist. 4. Lib. I.

ALBI, nostrorum sermonum candide iudex,
Quid nunc de dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat? etc.

Paullo post:

Non tu corpus eras sine pectore. Di tibi formam,
Di tibi diuitias dederant, artemque fruendi.

P. Ouidius Naso Lib. 3. Amorum Eleg. 9.

Memnona si mater, mater plorauit Achillem,
Et tangunt magnas tristia fata deas;
Flebilis indignos, Elegeïa, solue capillos.
Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit!

Ille

Ille tui vates operis, tua fama TIBVLLVS
 Ardet in exſtructo, corpus inane, rogo.
Ecce, puer Veneris fert euerſamque pharetram,
 Et fractos arcus, et ſine luce facem.
Aſpice, demiſſis vt eat miſerabilis alis;
 Pectoraque infeſta tundat aperta manu.
Excipiunt ſparſi lacrimas per colla capilli,
 Oraque ſingultu concutiente ſonant.
Fratris in Aeneae ſic illum funere dicunt
 Egreſſum tectis, pulcher Iüle, tuis.
Nec minus eſt confuſa Venus, moriente TIBVLLO,
 Quam iuueni rupit quum ferus inguen aper.
At ſacri vates, et Diuum cura vocamur:
 Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne ſacrum mors importuna profanat:
 Omnibus obſcuras iniicit illa manus.
Quid pater Iſmario, quid Mater, profuit Orpheo?
 Carmina quid victas obſtupuiſſe feras?
Aelinon in ſiluis idem pater, Aelinon, altis
 Dicitur inuita concinuiſſe lyra.
Adiice Maeoniden, a quo, ceu fonte perenni,
 Vatum Pieriis ora rigantur aquis.
Hunc quoque ſumma dies nigro ſubmerſit Auerno.
 Diffugiunt auidos carmina ſola rogos.
Durat opus vatum, Troiani fama laboris,
 Tardaque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemeſis longum, ſic Delia, nomen habebunt;
 Altera, cura recens, altera, primus amor.
Quid vos ſacra iuuant? quid nunc Aegyptia proſunt
 Siſtra? quid in vacuo ſecubuiſſe toro?
Quum rapiant mala fata bonos, (ignoſcite faſſo)
 Sollicitor nullos eſſe putare Deos.
Viue pius; moriere pius. cole ſacra; colentem
 Mors tamen a templis in caua buſta trahet.
Carminibus confide bonis. iacet ecce TIBVLLVS.
 Vix manet e tanto parua quod vrna capit.

e Tene,

Tene, sacer vates, flammae rapuere rogales;
Pectoribus pasci nec timuere tuis?
Aurea sanctorum potuissent templa Deorum
Vrere, quae tantum sustinuere nefas.
Auertit vultus, Erycis quae possidet arces.
Sunt quoque, qui lacrimas continuisse negent.
Sed tamen hoc melius, quam si Phaeacia tellus
Ignotum vili supposuisset humo.
Hinc certe madidos fugientis pressit ocellos
Mater; et in cineres vltima dona tulit.
Hinc soror in partem misera cum matre doloris
Venit, inornatas dilaniata comas.
Cumque tuis sua iunxerunt Nemesisque priorque
Oscula: nec solos destituere rogos.
Delia discedens, Felicius, inquit, amata
Sum tibi: vixisti, dum tuus ignis eram.
Cui Nemesis, Quid ais? tibi sint mea damna dolori?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen e nobis aliquid, nisi nomen et vmbra,
Restat; in Elysia valle TIBVLLVS erit.
Obuius huic venias, hedera iuuenilia cinctus
Tempora cum Caluo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque (si falsum est temerati crimen amici)
Sanguinis atque animae prodige Galle tuae.
His comes vmbra tua est; si quid modo corporis vmbra est.
Auxisti numeros, culte TIBVLLE, pios.
Ossa quieta, precor, tuta requiescite in vrna:
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

Idem Lib. I. Amor. Eleg. 15, 27.

Donec erunt ignes arcusque Cupidinis arma,
Discentur numeri, culte TIBVLLE, tui.

Idem Lib. III. Artis v. 333.

Et teneri possis carmen legisse Properti;
Siue aliquid Galli, siue TIBVLLE, tuum.

Idem

Idem Remed. Amor. v. 763.

Carmina quis potuit tuto legisse TIBVLLI,
Vel tua, cuius opus Cynthia sola fuit?

Idem Lib. II. Trist. v. 447.

Credere iuranti durum putat esse TIBVLLVS; *)
Sic etiam de se quod neget illa viro.
Fallere custodem demum docuisse fatetur;
Seque sua miserum nunc, ait, arte premi.
Saepe, velut gemmam dominae signumue probaret;
Per caussam meminit se tetigisse manum.
Vtque refert, digitis saepe est nutuque locutus,
Et tacitam mensae duxit in orbe notam.
Et quibus e succis abeat de corpore liuor,
Impresso fieri qui solet ore, docet.
Denique ab incauto nimium petit ille marito,
Se quoque vti seruet; peccet vt illa minus.
Scit, cui latretur, quum solus obambulat ille:
Cur toties clausas exscreet ante fores.
Multaque dat talis furti praecepta: docetque
Qua nuptae possint fallere ab arte viros.
Nec fuit hoc illi fraudi; legiturque TIBVLLVS,
Et placet, et iam te Principe notus erat.

Idem Trist. IV, 10, 51.

Virgilium vidi tantum: nec auara TIBVLLO
Tempus amicitiae fata dedere meae.
Successor fuit hic tibi, Galle; Propertius illi;
Quartus ab his serie temporis ipse fui.

Ibid. Lib. V, 1, 18.

Delicias si quis lasciuaque carmina quaerit:
Praemoneo, nunquam scripta quod illa legat:

 Aptior

*) Haec omnia, paullo tantum inflexa, leguntur apud ipsum Tibullum Eleg. 6. Lib. I.

Aptior huic Gallus, blandique Propertius oris,
Aptior, ingenium come, TIBVLLVS erit.

C. Velleius Paterculus Lib. II. Hist. cap. 36.

Paene ſtulta eſt inhaerentium oculis ingeniorum enumeratio: inter quae maxime noſtri aeui eminent, princeps carminum Virgilius, Rabiriusque, et conſecutus Salluſtium Liuius, TIBVLLVSque et Naſo, perfectiſſimi in forma operis ſui.

M. Fabius Quinctilianus Lib. X. Inſtit. Orat. cap. 1.

Elegia Graecos quoque prouocamus, cuius mihi terſus atque elegans maxime videtur auctor TIBVLLVS.

P. Papinius Statius Lib. I. Silu. 2. v. 252.

— Hunc ipſe choro plaudente Philetas,
Callimachusque ſenex, Vmbroque Propertius antro,
Ambiſſent laudare diem, nec triſtis in ipſis
Naſo Tomis, diuesque foco lucente TIBVLLVS.

M. Valerius Martialis Lib. IV. Epigr. 6.

— Qui compoſitos metro TIBVLLI
In Stellae recitat domo libellos.

Idem Lib. VIII. Epigr. 73.

Fama eſt arguti Nemeſis formoſa TIBVLLI:
Lesbia dictauit, docte Catulle, tibi.

Idem Lib. XIV. Epigr. 72.

Vſſit amatorem Nemeſis laſciua TIBVLLVM,
In tota iuuit quem nihil eſſe domo. *)

L. Appuleius Apologia.

Accuſent — et TIBVLLVM, quod ei ſit Plautia in animo, Delia in verſu.

C. Sol-

*) Vide Tibullum Eleg. 5. Lib. I. v. 30.

C. Sollius Sidonius Apollinaris Carm. 9.

Non Getulicus hic tibi legetur,
Non Marsus, Pedo, Silius, TIBVLLVS.

Idem ad Hesperium.

Memineris, quod saepe versum compleuit Delia cum TIBVLLO.

Diomedes Grammaticus Lib. III. cap. 6.

Quod genus carminis (Elegiam) praecipue scripserunt apud Romanos Propertius et TIBVLLVS, imitati Graecos Callimachum et Euphormionem.

Ioannes Baptista Pius Annot. poster. cap. 115.

Princeps Elegorum poëtarum est dubio procul ALBIVS TIBVLLVS, quia vere, non dissimulanter aut obnoxie, amantem agit; modo superbit, modo supplicat, annuit, renuit, minatur, intercedit, dedignatur, deuouet, orat, inconstans est, quod voluit, non vult, quod optauit, refugit, secum dissidens, vt in vera cupidinis rota illum circumagi credas. Non deest tamen in tanto lepore verborum suus nitor et reconditarum rerum cognitio.

Angelus Politianus Nutric. v. 539.

— Vt tersi memorat pia Musa TIBVLLI,
Musa sibi primos quae iure adsciscit honores
Imparibus numeris, ni blanda Propertius ora
Soluat, et ambiguam faciat certamine palmam.

Iulius Caesar Scaliger Lib. VI. Poëtices cap. 7.

Facilius e TIBVLLI locis expediemus censuram nostram. Vniformis ille paene totus est, vixque discedens ab se ipso eodem paene gyro concluditur. Audis enim casas, focos, rura, nemora, praela, spicas, sacra tum saepe, tum multum. Omnium vero cultissimus, nec redvndans in Elegia.

Ioachimus Camerarius in Elementis Rhetoricae.

Ego vero quoties TIBVLLI carmina lego, nihil amplius requiro neque venustatis, neque elegantiae: doctrinam autem et eruditionem admiror. Omnia arte studioque summo elimata mihi videntur: itaque in maxima facilitate illa tamen cura elaborationis conspicitur. Verba optima, sententiae exquisitae, compositio omnibus, vt aiunt, numeris perfecta. Ex quo necesse est hoc consequatur, carmina vt sint et canora, et splendida, et concinna.

Hadrianus Turnebus Lib. XVI. Aduers. cap. 19.

TIBVLLVS, ille politus suauisque poëta, et quidam Phoebeus olor, in quo sincerus esse videtur et ingenuus Latini sermonis sapor, nullo peregrino vitiatus succo.

Iacobus Sannazarius Eleg. 1. Lib. II.

Battiaden docti sectatur Musa Properti:
 Flaccus Pindaricos diuidit aure modos.
Passeris exsequias fracto canit ore Catullus:
 Tu Nemesin laudas, culte TIBVLLE, tuam.

Iustus Lipsius Lib. I. Var. Lect. cap. 21.

TIBVLLVS elegans cumprimis poëta, et in cuius purissimis scriptis natiua quaedam et vernacula Latinae linguae munditia relucet.

Isaacus Casaubonus Lection. Theocrit. cap. 17.

Conferant tamen studiosi poëticarum amoenitatum Idyllium hoc cum poëtae cultissimi TIBVLLI Elegia quarta, libro primo. Nam illa videntur ad Theocriti imitationem dicta:

Carmine purpurea est Nisi coma: carmina ni sint,
 Ex humero Pelopis non nituisset ebur.

Fran-

Franciscus Modius Silu. Carm. 15. ex persona Tibulli.

Vt Cidnus nullas sordes, nitidissimus amnis
Voluit, et a limo purus vbique fluit:
Sic mea, Romanas inter castissima Musas,
Vndique natiuo culta decore nitet.
Ergo aliae placeant ornatu trans mare sumto:
Nostra suo, et patrio si placet vna, sat est.

Andreas Schottus Lib. I. Nodor. Ciceron. c. 7.

TIBVLLVS autem elegans Latini sermonis poëta.

Idem ibidem cap. 8.

Est purus et elegans, bonusque Latinitatis auctor TIBVLLVS, Eques et ipse Romanus, qua tempestate, vt hodieque, nobilium quam plebeiorum cultior ac politior sermo fuit.

Idem Obseruat. Human. Lib. II. cap. 13.

Scitus et elegans tum in verbis, tum in numeris TIBVLLVS: sed qui e Graecis fontibus pleraque expresserit.

Casp. Barthius Lib. IV. Aduers. cap. 11.

Et quis melior TIBVLLI expositor, quam TIBVLLVS? qui tot saeculis parem non habuit, ac ne imitatorem quidem, quem sane nostra saecula legant? Et saepissime miratus sum hoc fatum Romanae Ecclesiae; et floruisse et defloruisse vna aetate Amatoriam eius Venerem, quantum quidem ad nos pertinet: nam Martialis et Papinii aetate, quod ex ipsis et Plinio etiam Iuniore constat, talia non pauci scripserunt. Verum cum ipsis fere nominibus et hi et sequentis aeui interierunt.

Vincenzo Grauina nel Discorso delle Fauole antiche.

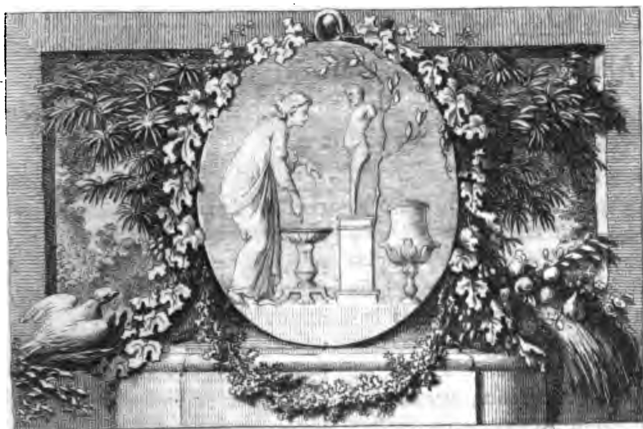
TIBVLLO è pieno di soavità, di grazia, di tenerezza, di passione, di purita, e d'eleganza, tanto nel numero quanto nelle parole, mara vigliosa, e perfetta.

Petrus

Petrus Lotichius Secundus.

Talis in Aonidum patria, ſiluisque beatis
  Perfluit aeternus ſancta vireta liquor.
Illic largifluas vatum chorus omnis ad vndas
  Inter odoratum ludit amatque nemus.
At myrti vacua ſolus gemit vnus in vmbra
  Quem circum lacrimis omnia plena madent.
Hunc quondam facilem pharetrato ſemper Amori
  Ipſa Venus campos duxit in Elyſios.
Hoc duce carpe viam. Sed enim tu mente pudica,
  Caſte puer, caſtis carmina finge modis.
Ipſe quidem, nec vera nego, Sulmonis aquoſi
  Ad Muſas propius monſtrat Alumnus iter:
Sed tantum ſuperat facundi Muſa TIBVLLI,
  Quantum voce alias Daulias ales aues.

ALBII

Et quodcunque mihi pomum novus educat annus
Libatum agricolae ponitur ante Deo. I. 14

ALBII TIBVLLI

LIBER I.

ELEGIA I.

Diuitias alius fuluo sibi congerat auro,
Et teneat culti iugera multa soli,

Quem

Eleg. I. A Messala inuitatus, vt cum ipso militaret et inde rem familiarem repararet, id quidem facere recusat, ne a Delia sua discedat. cf. Vitam poëtae. A defensione suae inertiae tandem in affectus desinit mira cum sensus veritate et orationis elegantia expressos.

1. *Diuitias — auro*) Ornate statim hoc. Simplex erat: alius sibi diuitias paret. Addi poterat: auro congesto. Inde doctius dictum: congerere diuitias auro. Similis fere locus inf. III, 3, 11. 12. *Nam graue quid prodest pondus mihi diuitis auri? Aruaque si findant pinguia*

Quem labor adſiduus vicino terreat hoſte,
Martia cui ſomnos claſſica pulſa fugent:
Me

3. 4. Broukh. ponit poſt v. 44.

pinguia mille boues? Ponit autem, quod Salmaſius de M. V. p. 89. tum Heinſ. ac Vulpius notarunt, duo modos copiarum ac facultatum, quas quis aut in numis aut in fundis habet: reſpectu tamen, vt iam olim arbitrabar, ad duplex ex militia commodum, praedae et aſſignandorum agrorum. Etenim inter modos ſollemnes, quibus opes et facultates ſibi pararent homines, retulerat hoc temporum calamitas bellorumque ciuilium furor, vt militiae nomen darent non modo ſtipendiis auctis, ſed et certis poſt militiam praemiis conſtitutis, certoque agri modo praefinito, quem accepturi erant. Hinc natae illae inter bella ciuilia agrorum aſſignationes, vtque eos nanciſcendi copia adeſſet Triumuiris, proſcribendi dominos mos immaniſſimus. Nec tamen aliter conſcribi aut compleri et inſtrui legiones ad tantum numerum auctae poterant. Accedebat licentia praedandi, inprimis in bellis cum barbaris geſtis, ita vt inter artes ſe ditandi haberetur vulgo ea aetate praeda inter militiam facta. Hinc poëtae toties praedam et diuitias iungunt. et Tibullus I, El. 2, 65. 6. — *praedas et arma* ſequi, et lib. II, 35. ſqq. *Ferrea non Venerem, ſed praedam ſaecula laudant* etc. Confer inprimis Propert. III, 3. *Arma deus Caeſar dites meditatur ad Indos* etc. ibique v. 21. 24. ſqq. 33. ſq. vbi multa ſunt, quae cum Tibullo poſſint comparari. Eodem ſpectant inf. v. 52. *viae*, ob quas puellam flentem ferre nequit.

3. 4. Verba impedita et ne ſatis quidem propria. Sed de hoc v. Obſſ. Senſus omnino hic eſt: Paret alius ſibi aurum et agros, dum in moleſta militia verſatur, et modo aſſidente caſtris hoſte perpetuo terrore agitatur, modo vbi tranquille obdormiit, ſignis militaribus excitatur. Ergo *labor* h. l. pro periculo dictus accipiendus eſt.

4. *claſſica pulſa)* Proprium ac ſollemne eſt, *canere claſſicum* aut *flare, inflare;* quandoquidem vel cornu vel tuba ſeu buccina illud canitur. Sicque Propert. III, 3, 41. *Nil tibi ſit rauco praetoria claſſica cornu Flare.* et Virgil. Ge. II, 539. *Necdum etiam audierant inflari claſſica.* Facile tamen intelligas, claſſica *flata, canta,* dicere poëtam non potuiſſe: incidiſſe itaque in *pulſa:* tanquam flata, ſpiritus vi impulſa, ad ſonos edendos concitata;

Me mea paupertas vitae traducat inerti,
Dum meus adsiduo luceat igne focus.

A 2 Ipse

ata; vt translatum sit a pulsis tympanis, cymbalis, crotalis. Ita fere Graeci tubarum strepitum per κτύπον exprimere possunt, et exprimunt. v. c. Plutarch. in Numa p. 73. C. Sed y. Obss. Nec vero classica h. l. esse possunt alia, quam quae repentino hostis incursu aut alio periculo ac casu milites ad arma vocant. Nam, quod olim, Brouckhusio obsequutus, putabam, de cantu buccinae, ad quem singulae nocturnae vigiliae ordinabantur, vix bene haec accipiuntur, quum quod apposuit poëta, *vicino hoste*, satis declaret, ad periculosa tempora et terrores repentinos ex hostium accessu haec spectare. Solent porro poëtae belli aut militiae aerumnas aut terrores per somnos classico interruptos declarare. Vt in noto illo Horatii V. Carm. 2, 5. *Nec excitatur classico miles truci.* Lucan. IV, 395. *non praelia fessos Vlla vocant: certos non rumpunt classica somnos.* Silius Ital. XV, 48. *Haud unquam trepidos abrumpet buccina somnos.* Quod adiectum hic *trepidos* vides, id ipsum eo ducit, vt ad terrores hostiles referendum censeas. Auctor Astronomicorum in Catalect. Scalig. p. 239. (Anthol. Lat. To. II. p. 326.) *classica turbant.* Eundem terrorem ex classico seu tuba repente inflata intellige apud Auctorem Paneg. in Pison. v. 129.

— nec semper in armis
Bellica turba manet: nec tota classicus horror
Nocte dieque gemit.

Dixit horrorem classicum pro sono classici, qui horrorem incutit.

Statius comparat illa Fragmenti Bacchylidis, apud Stobaeum LIII. de Pace. (vnde Stephanus in Fragm. Lyric. p. 252. retulit)

Χαλκέων δ' οὐκέτι σαλπίγγων κτύπος· οὔτε
Συλᾶται μελίφρων ὕπνος ἀπὸ βλεφά-
ρων, ἀμὸν ὃς θάλπει κέαρ.
Συμποσίων τ' ἐρατῶν βρίθοντ' ἀγυιαὶ,
Παιδικοί θ' ὕμνοι φλέγονται.

Ita enim isti versus videntur posse constitui.

5. *vitae traducat inerti*) h. ad vitam. *Traducere* h. l. aut dictum, vt *tradere, reddere, dare se, otio, litteris*, vti quoque παραδοῦναι et δοῦναι. Sic Homer. δοῦναι ὀδύνῃσιν Il. ε, 397. γήραϊ, ἀχέεσσιν. Od. τ. 167. ό, 356. Hesiod. Εργ. 705. vbi tamen variat lectio θῆκε pro δῶκε. aut ad otium traducitur poëta sc. a vita laboriosa. Vti v. c. ab vna vitae ratione ad alteram traducimur. Sensus: Ego pauper, contemtis diuitiis, vitam desidiosam, nullo labore et molestia vexatam, viuam.

Ipse feram teneras maturo tempore vites
 Rusticus, et facili grandia poma manu.
Nec Spes destituat, sed frugum semper aceruos
 Praebeat, et pleno pinguia musta lacu.
Nam veneror, seu stipes habet desertus in agris,
 Seu vetus in triuio florea serta lapis:
Et quodcunque mihi pomum nouus educat annus,
 Libatum agricolae ponitur ante deo.

Flaua

7. 8. 9. 10. Scal. et Broukh. 9. 10. 7. 8. tum vss. 29-32. 35. 36.

8. *facili — manu)* h. habili, apta. v. Burm. ad Ovid. I. Art. 160.

9. *Spes)* h. l. Dea, v. Brouckh. quam, ut poëta, pro ipsa spe bonae messis et vindemiae, quae non fallat, ponit. Notandum vero illud, non tantum deam promittere vel spondere aliquid; v. II, 6, 27. sed esse eam hic inter Deos δοτῆρας ἐάων.

11. *Nam veneror)* Nisi fragmenta haec tantum sunt elegiae siue vnius seu plurium, sententiarum iunctura forte haec est: felicem frugum ex agris et vineis prouentum fore, sperare licet: cum pietas mea diis cordi non esse nequeat: nam veneror etc. Intelligendus autem Hermes, vel Termes, quales Siluani, Panis, Bacchi, Priapi ex ligno vel lapide frequentes in viis agrisque reperiebantur. Ad idem genus spectant Termini. Ovid. II, Fast. 641. *Termine, siue lapis, siue es defossus in agris Stipes.* Hos Termites seu rudia deorum agrestium signa ait poëta se *venerari*, debito honore afficere. Fiebat autem hoc, corollis signo imponendis, infulis iniiciendis, inprimisque vt vnguento hermas delibuerent; qua de re v. Apulei. Florid. I. pr. et ibi Colu. p. 164. Clement. Alex. Strom. VI. p. 843. Pott. et ibi Intpp. Extat etiam inter tabulas Herculanenses depicta talis religio To. IV. vbi v. p. 216. n. 12.

11. *desertus)* h. defixus, defossus, vti *inserere* est infigere. v. Brouckh. et Vulp.

12. *lapis)* int. lapis compitalis. cf. Intpp. ad Minuc. Fel. Octau. c. 3.

13. *nouus educat annus)* h. nouum anni tempus, sc. vernum et aestiuum, quod poma nascentia temperie sua fouet. hoc enim est *educat*, vel simpliciter profert, gignit. ita in Lusibus 51.

Betasue,

Flaua Ceres, tibi sit nostro de rure corona
Spicea, quae templi pendeat ante fores;
Pomosisque ruber custos ponatur in hortis,
Terreat vt saeua falce, Priapus, aues.
Vos quoque felicis quondam, nunc pauperis, agri
Custodes, fertis munera vestra, Lares.

Beta sue, quantas hortus educat nullus.

cf. Vulp. *Annum* vocabant quamlibet anni partem, vt notum. v. Brouckh. Vulp. Declarat autem poëta se omnium fructuum primitias apponere. Hinc *libatum*, praecerptum.

14. *agricolae p. ante deo)* Brouckh. et Heins. Adv. I, 2. Vertumnum intelligunt. Cl. Vulpius quemcunque deum agriculturae praesidem. Absolute ita dictum *deum agricolam* vix alium putem esse, quam Priapum. Sic et inf. El. 5, 27.

Illa deo sciet agricolae pro vitibus vuam,
Pro segete spicas, pro grege ferre dapem.

Videtur tamen h. l. obstare, quod paullo post memoratur iterum Priapus. Nihil igitur est, quod definiri posse putem. Nam et Siluanus et Pan esse potest *deus agricola*.

16. *corona spicea, quae templi pendeat ante fores)* ex more. Prop. IV, 3, 17.

Omnibus heu portis pendent mea noxia vota.

quae de templorum, non vrbis, portis accipienda sunt: paullo infr. v. 57.

Flore sacella tego.

cf. Passerat. ad Prop. IV, 9, 29. *Templum* autem intellige sacellum, quale est, quod inf. memorat lib. I. El. 10, 20. Vt, quantum lyrica oratio ab elegis distet, intelligatur hoc exemplo: apponam, quomodo Horat. Carm. Sec. 29. 30. hanc eandem sententiam, quae in Tibullo est, efferat:

Fertilis frugum pecorisque Tellus
Spicea donet Cererem corona.

17. *ruber custos)* quia minio pictus. Notum ex *Lusibus.*

18. *saeua falce)* vt *Virg. saeua arma, saeuus ensis etc.*

19. *felicis quondam nunc pauperis agri) felix* ager, qui proprie ferax, bonus, est, ex oppositionis lege h. l. est diues, copiosus, bene instructus, villa opulenta. Compara vss. 21. 22. Sic Virgil. VII. Ecl. 34. *custos es pauperis horti,* eodem sensu, vt h. l.

20. *Lares)* Vulpius, Vir Cl. sequutus Statium, compi-

Tunc vitula innumeros lustrabat caesa iuuencos:
Nunc agna exigui est hostia magna soli.
Agna cadet vobis, quam circum rustica pubes
Clamet: io messes et bona vina date:
Iam modo non possum contentus viuere paruo,
Nec semper longae deditus esse viae:

Sed

24. Post hunc Scal. et Br. 37-40. 33. 34. 41-50. 31 4. 29-32. iidem post v. 8. 33. 34. post v. 40. 35. 36. post v. 32.

tales intelligit. Melius Broukh. agrestes, siue rurales. Nempe Dii istius agri, siue villae, praesides.

23. *Agna cadet vobis)* Ergo Laribus sacrum h. l. factum intelligendum. Agit autem de sacro, quo lustrantur greges et agri. Tale *ambaruale sacrum* facit argumentum Eleg. I. lib. II. ibi Bacchus et Ceres vocantur, et preces fiunt ad deos patrios v. 17. et sic quoque annuum sacrum Cereri et Baccho factum ad gregis lustrationem extrema hieme, ineunte iam vere Virgil. memorat. Ge. I, 338. sqq. ad 347. *Suouetaurilia* vero Cato de RR. c. 141. in quibus Marti patri preces faciendas praescribit. Ferias *Sementinas* Ovid. Fast. I, 658. sqq. Haec et alia adducunt me, vt sacra eiusmodi lustralia plura inter rusticos viguisse existimem; alia forte magis, alia minus sollemnia. Ad haec minus sollemnia et priuata cuiusque religione concipi instituique solita refero sacrum lustrale, de quo h. l. agitur. Aliud est, quod paullo post v. 35. memoratur: quod ad lustrationem in Palilibus XI. Kal. Mai. fieri solitam referendum est. Ab omnibus his diuersa sunt Suouetaurilia, publicum festum in lustro condendo celebrari solitum. Vulgo a viris doctis omnia vno eodemque loco et nomine habentur.

25. 26. Nunc tandem sibi contigisse ait, quod diu in votis habuerat, vt mediocri fortuna, quam paupertatem vocat, contentus in villa sua otietur. Sed v. Obss. *paruo viuere: paruum* de re modica, paupere, non lautissima; vt saepe alibi. Notum illud Horatii: *viuitur paruo bene.* et Virgil. Ge. II, 472. *exiguo adsueta iuuentus.* cf. h. l. Broukh. Mox *Canis aestiuos ortus* pro aestu sub ortum illum ingruente posuit ex poëtarum more. *Viam* autem de militia in longinquis terris accipe cf. v. 49. 50. 52. 3.

Sed Canis aestiuos ortus vitare sub vmbra
  Arboris, ad riuos praetereuntis aquae.
Nec tamen interdum pudeat tenuisse bidentem,
  Aut stimulo tardos increpuisse boues.
Non agnamue sinu pigeat foetumue capellae
  Desertum, oblita matre, referre domum.
At vos exiguo pecori, furesque, lupique,
  Parcite; de magno est praeda petenda grege.

Hic ego pastoremque meum lustrare quotannis,
  Et placidam soleo spargere lacte Palem.
Adsitis, diui, neu vos de paupere mensa
  Dona, nec e puris spernite fictilibus.

37-40. Scal. et Br. post 24. Tunc subiiciuntur v. 33. 34.

31. 32. Ad sensum humanitatis hoc iucundum est: inde delectant versus. Calpurnii imitationem V, 39. sqq. iam alii notarunt. Nec abludit Statii locus VII. Theb. 396. de pastore mane gregem e caula educente:

Ipse leuat grauidas, et humum tactura parentum
Vbera, succiduasque apportat matribus agnas.

33. *exiguo pecori)* h. l. ad numerum spectat τὸ *exiguo*. pro exiguo grege dixit.

35. *pastoremque meum lustrare)* v. II, El. 5, 87. cf. Ouid. Fast. IV, 726. sqq. vnde apparebit, ad Palilia haec esse referenda.

38. *e puris — fictilibus)* Intelligit patellas, quibus impositae fruges offerebantur diis. Trahit autem ad simplicitatem vitae h. l. et paupertatem, quod in sacris omnino mos retinuerat, etiam postquam luxus remp. perdiderat. Qua de re passim viri docti egere. cf. ad h. l. Statius et Broukh. Locus classicus erat Plinii XXXV, s. 46. vbi inter alia: *In sacris quidem etiam inter has opes hodie — fictilibus praelibatur simpuuiis.* De simplicitatis vetusto ritu in sacris omnino seruato v. Porphyr. de Abstinent. lib. II, 17. 18. *Pura* autem ornans est epitheton, sed h. l. a religione ductum, quae pura et casta requirit.

Fictilia antiquus primum sibi fecit agrestis
  Pocula, de facili composuitque luto.
Non ego diuitias patrum, fructusque requiro,
  Quos tulit antiquo condita messis auo:
Parua seges satis est; satis est, requiescere lecto
  Si licet, et solito membra leuare toro.
Quam iuuat immites ventos audire cubantem,
  Et dominam tenero detinuisse sinu!
Aut, gelidas hibernus aquas cum fuderit Auster,
  Securum somnos, imbre iuuante, sequi!
Hoc mihi contingat: sit diues iure, furorem
  Qui maris et tristes ferre potest pluuias.
O quantum est auri potius pereatque Zmaragdi,
  Quam fleat ob nostras vlla puella vias.

Te

50. Scal. et Broukh. hic inserunt v. 3. 4. 25. 28.

40. *de facili — luto)* est argilla, quae tractari et fingi potest: non quia vilis et parabilis est. Ouid. Met. XV, 169.

Vtque nouis facilis mutatur
cera figuris.

ita enim malim legi, quam *fragilis*, quod ab Heinsio repositum fuit. Hinc translatum est, vt *facilem* dicamus hominem commodum, non morosum aut pertinacem.

45. *Quam iuuat)* Haec commemorat respectu itinerum militarium terra marique, quae paullo post v. 50. 52. comparaturus est cum hoc otio.

48. *somnos imbre iuuante sequi)* h. somno indulgere. cf. Vulp. h. l. Laudant illa Sophoclis ex Cic. II. ad Att. 7. κἂν ὑπὸ στέγῃ πυκνᾶς ἀκούειν ψεκάδος εὑδούσῃ φρενί, h. secura mente, vt h. l. Appositum non minus dictum illud veteris Comici: Ἐξὸν καθεύδειν τὴν ἐρωμένην ἔχων, quod laudat inter alios Schol. Euripid. Phoen. 481. vbi v. Valkenar. V. Cl. p. 176.

52. *ob nostras — vias)* itinera negotiationis, vel militiae lucrosae caussa, suscepta, ex more Equitum Romanorum. Itaque dixerat: *sit diues iure, f.* v. 49. 50. cf. El. 2, 66. Prop. II, 7, 67. 68.

54. *Vt domus hostiles)* Mos fuit iste Romanorum, vt foribus spolia hostium praefixa haberent. Propert. III, 7, 26. Virgil.

Te bellare decet terra, Messala, marique,
Vt domus hostiles praeferat exuuias.
Me retinent vinctum formosae vincla puellae,
Et sedeo duras ianitor ante fores.
Non ego laudari curo, mea Delia: tecum
Dummodo sim, quaeso, segnis inersque vocer.
Te spectem, suprema mihi cum venerit hora,
Te teneam moriens deficiente manu.
Flebis et arsuro positum me, Delia, lecto,
Tristibus et lacrimis oscula mixta dabis,
Flebis; non tua sunt duro praecordia ferro
Vincta, nec in tenero stat tibi corde silex.

 Illo

v. 58. Post hunc inserunt Scal. et Br. ex El. 2, 71-78. et 65-70.

gil. Aen. VII, 183. sqq. Liu. X, 7. cf. Broukh. et Vulp. ad h. l. et iam ante eos Statius, it. Casp. Sagittar. de Ianuis Veterum. c. 29. in Thes. Graev. T. VI. p. 509. Similiter in Culice 82.

Non, spoliis dum sancta Deum fulgentibus ornet
Templa, — — — —
Aduersum saeuis vltro caput hostibus offert.

56. *Et sedeo)* vt perspicias, quam commode hic versus subiiciatur, reminiscendum est, ianitores seruos catenis fuisse foribus alligatos. Sic Ouidius:

Ianitor, indignum, dura religate catena.

Cum hoc igitur comparat se puellae seruientem.

57. *Non ego laudari curo)* Liuineius et alii de laudatione mortuorum pro rostris: Broukh. de laudatione castrensi pro concione intelligit: cuius iudicium etiam Vulpius sequitur. Non video, cur tam arctis finibus huius vocis significatus circumscribendus sit. Cur non potius est, omnino laudem et gloriam virtute in bello parare? Ita quoque *laus* pro virtute et certamine saepissime. cf. inf. IV, 1, 88. Vt ad suauitatem sequentium versuum percipiendam animos iuuenum excitemus, necesse vix est.

64. *ferro vincta)* ferrea praecordia designari, nemo dubitet. Notus is loquendi mos, illustratus quoque copiose, vt solet,

Illo non iuuenis poterit de funere quisquam
  Lumina, non virgo, sicca referre domum.

Tu

solet, a Broukhusio et aliis. Sed id quaeritur, quid sit *ferro vincta*, et quam commode id dicatur. Proprie sunt praecordia, quae ferrum ambit et includit. Hoc praeclare se haberet, si de corde munito ac tuto ageretur; vt apud Horat. illud: *aes triplex circa pectus et robur* h. ilex; de homine audaci. De animo autem duro, ferreo, ineptum hoc esset, nec poëta sic acceptum velle potuit. Dicendum igitur eum notionem simplicem ferrei pectoris (τῦ σιδηρόφρονος) eo ornasse, vt ferri naturam solidam et adstrictam declararet. *Praecordia ferrea* adeo necesse est esse indurata ferro, adstricta, adeoque vincta: quasi compacta, dura. Sic *ferro corda rigent* Claudian. XXVI, 303. Nemesian. autem Ecl. IV, 56. *ferro praecordia duret* h. induret. Ita et alterum ornavit vs. sequ. pro vulgari: non habes cor saxeum: *nec in tenero stat tibi corde silex*, h. e. *est* vt Ovid. I. Am. 11, 9. Ornatum adhibuere quoque alii poëtae; et convenientissimum quidem Apollon. II, 231.

Οὐδ' εἴ οἱ ἀδάμαντος ἐληλαμένον κέαρ εἴη,

cor ex ferro ductum seu procusum proprie diceres. Alii extulere hoc: *habere* vel *gestare silices et scopulos et ferrum in pectore: pectus habet silices et ferrum*, vt Ouid. I. Trist. 7, 41. proxime ad hunc nostri poëtae locum:

Et tua sunt silicis circum praecordia venae,
Et rigidum ferri semina pectus habent.

Primitiua ratio apud Hesiodum extat Ἐργ. 147. ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κρατερόφρονα θυμόν. Ornate Pindarus in fragmento, quod Athenaeus et Plutarchus seruarunt:

Κεῖνος ἐξ ἀδάμαντος ἠὲ σιδάρυ
Κεχάλκευται μέλαιναν καρδίαν
ψυχρᾷ φλογί.

de quo cf. Wyttenbach. V. Cl. in praeclaro doctrinae specimine, Plutarch. de sera num. Vind. p. 69. Tibulli locum ante oculos habuit et expressit Sannazar. I. El. 9, 7.

Non mihi circumstat solidum praecordia ferrum:
Nec riget in nostro pectore dura silex.

64. *stat — silex*) pro est, vt sollemne poëtis. Quinctil. Declam. VI. a Gebhardo laudatus: *Non erat illi ferreum pectus, nec cor silice concretum, vt haec pati posset aequo animo.* Adde Ouid. XIV. Met. 757.

— — paullatimque occupat artus,
Quod fuit in duro iam pridem pectore, saxum.

Ornate autem et hoc poëta dixit,

Tu Manes ne laede meos: sed parce solutis
 Crinibus, et teneris, Delia, parce genis.
Interea, dum fata sinunt, iungamus amores:
 Iam veniet tenebris Mors adoperta caput.

Iam

xit, vt modo monui: *stat*, vel est, *tibi silex in corde*, pro cor ex silice habes. vt Ouidius in loco modo laudato: *saxum in pectore fuisse.* Variauit hoc Statius Theb. III, 694. *non si — Aequoreaeque super rigeant praecordia cautes, Ferre queam.* nam si cor pro caute est, infixa sane illa et imposita est praecordiis, quae cor ambiunt.

67. *Tu Manes ne laede meos)* Immodico luctu carorum Manes offendi aut putabant aut poëtae saltem eleganter pronuntiant. v. Propert. IV. El. vlt. 1. cf. Broukh. et Scal. ad h. l. Kirchmann. de Fun. Rom. IV, 10. adde Burmann. Sec. Anthol. To. II. p. 9. 10.

69. *dum fata sinunt, iungamus amores)* Propert. II, 11, 29.

Dum nos fata sinunt, oculos satiemus amore,
Nox tibi longa venit, nec reditura dies.

Iungere amores etiam Catullus dixit Carm. 63, 372. et v. 334. *contexere amores.* infr. I, 9, 76. *iungere Venerem.* Ceterum compara cum his Sannazar. I. El. 3, 49. sqq.

70. *tenebris Mors adoperta caput)* Praeclarum phantasma. Vti alias dii incedunt caput nimbo vel aëre cincti: cf. ad Virgil. Aen. I. Exc. XIII. Ductum autem arbitror a nota illa *Orci galea*, Ἄϊδος κυνῆ, qua indutus spectantium oculis subducebatur, vt Perseus. (cf. Hesiod. Scut. 227.) Conuenit hoc Morti furtim subrepenti. In carmine, quod Neoptolemus Philippo Macedoni cantabat ap. Diod. XVI, 92.

Ὁ δ' ἀμφιβάλλει ταχύπουν κέλευθον ἔργῳ
Σκοτίαν, ἄφνω τ' ἄφαντος
Προσέβα, μακρὰς ἀφαιρύμενος ἐλπίδας θανάτῳ πολύμοχθος Ἅδας.

Praeclari hi Anapaesti, ita emendati, tragicum spiritum habent: *Ad tanta opera viam tenebris adopertam, expeditam tamen,* (tanquam cuniculis) *agit, et inuisus repente adstat, longas morte auferens spes, luctuosus Orcus.* Ita enim interpretanda haec sunt. Non male imminentem clam Mortem per volatum tenebris tectum declararunt alii, vt Gratius Cyneg. 348.

Stat Fatum supra: totumque auidissimus Orcus
Pascitur et nigris orbem circumsonat alis.

Lepide

Iam subrepet iners aetas, nec amare decebit,
  Dicere nec cano blanditias capite.
Nunc leuis est tractanda Venus, dum frangere postes
  Non pudet, et rixas inseruisse iuuat.
Hic ego dux, milesque bonus; vos, signa tubaeque,
  Ite procul, cupidis vulnera ferte viris.
Ferte et opes; ego composito securus aceruo
  Despiciam dites, despiciamque famem.

ELEGIA II.

Adde merum, vinoque nouos compesce dolores,
  Occupet vt fessi lumina victa sopor;

Neu

Lepide ad noctem transtulit Io. Iov. Pontanus Amor. II, 1.

Tuque nigram tenebris Nox adoperta comam.

73. *leuis — Venus)* quae leuem decet aetatem, vt senectutem decent grauia; ita Horat. *iocosam Venerem* dixit: et infr. El. 7, 44. *leuis Amor.*

74. *et rixas inseruisse iuuat)* h. inferre, ingerere, nempe postibus: aut dictum est pro simplici: *serere rixas.* Ouid. III. Art. 71.

Nec tua nocturna frangetur ianua rixa.

76. *cupidis — viris)* h. diuitiis inhiantibus v. Broukh. h. l. et Dousa pater Praecidan. I.

Eleg. II. Exclusus a Deliae suae marito cum frustra amorem vino obruere voluisset, in ianuam modo minas iacit, modo preces facit, Deliam autem hortatur, vt audacia animum muniat, seque clam in domum admittere ne dubitet. Etiam magae ministerio se prouidisse, vt maritus ne adspiciens quidem furta coram oculis suis credat. Hactenus a v. 1 - 64.

1. *Adde merum)* βάλ' οἶνον ait Anacr. XXXVI, 10. adfunde, infr. II, 6. 63.

Tu puer, i, liquidum fortius adde merum.

Vulpius operose docet, esse pro simplici *dare.*

Neu quisquam multo perfusum tempora Baccho
Excitet, infelix dum requiescit amor.
Nam posita est nostrae custodia saeua puellae,
Clauditur et dura ianua fulta sera.
Ianua difficilis domini, te verberet imber,
Te Iouis imperio fulmina missa petant.
Ianua, iam pateas vni mihi, victa querelis,
Neu furtim verso cardine aperta sones.
Et, mala si qua tibi dixit dementia nostra,
Ignoscas; capiti sint precor illa meo.
Te meminisse decet, quae plurima voce peregi
Supplice, cum posti florea serta darem.

Tu

3. *Neu quisquam multo)* Seneca Herc. fur. 1057.

Detur quieti tempus, vt somno grauis
Vis victa morbi pectus oppressum leuet.

Sed hoc in furore: propius ad nostrum illud est apud Theognid. 469.

Μήδ' εὕδοντ' ἐπέγειρε, Σιμωνίδη, ὅντινα ἡμῶν
Θωρηχθέντ' οἴνῳ μαλθακὸς ὕπνος ἕλοι.

Mox *multo perfusum tempora Baccho.* h. ebrium. Nam dedito per corpus, ac venas subeunte, vini calore moxque altius se in caput insinuante, caput adeoque tempora perfundi vino videri possunt. cf. Obss.

7. *te verberet imber)* pulset. Virg. Aen. IX, 669.

Verberat imber humum.

v. Broukh. et Vulp. ad h. l. Ita *percuti imbre.* v. Burm. ad Valer. Flacc. IV, 48. Ceterum de his amantium ineptis querelis et conuiciis, quae foribus exclusi faciunt, v. Broukh. ad Propert. I, 9. & Casp. Sagittar. de Ianuis veterum toto cap. 37. cf. Plaut. Curcul. I. Sc. 1. et Ouid. Met. XIV, 710.

11. *dementia nostra)* ego demens. vt illa: *virtus Catonis, sapientia Laeli etc.* mox: *capiti meo* pro mihi, ex more. v. Heins. ad Ouid. Ep. XX, 127.

13. *voce peregi supplice)* h. dixi, precatus sum. proprie est *ausreden.* Liu. I, 28. *rex cetera, vt orsus erat, peragit.* c. 37. *peragit deinde postulata.* v. Ouid. Fast. V, 680.

14. *posti florea serta darem)* scilicet capiti detracta, cum com-

Tu quoque ne timide custodes, Delia, falle;
Audendum est. Fortes adiuuat ipsa Venus.
Illa fauet, seu quis iuuenis noua limina tentat,
Seu reserat fixo dente puella fores.
Illa docet furtim molli descendere lecto,
Illa pedem nullo ponere posse sono;
Illa viro coram nutus conferre loquaces,
Blandaque compositis abdere verba notis.
Nec docet hoc omnes, sed, quos nec inertia tardat,
Nec vetat obscura surgere nocte timor.
Nec sinit, occurrat quisquam, qui corpora ferro
Vulneret, aut rapta praemia veste petat.

Quisquis

comissabundus erraret: v. Propert. I, 16, 7. et passim in Anthologia, vbi aliquo loco στέφανοι ἱκέται eleganter vocantur. Facit inprimis ad. h. l. Lucret. IV, 1171.

At lacrimans exclusus amator limina saepe
Floribus et sertis operit postesque superbos
Vngit amaracino, et foribus miser oscula figit.

18. *fixo dente*) claui dentata ferae (h. vecti ligneo) inserta. Salmas. Exerc. Plin. p. 928. Broukh.

22. *compositis — notis*) de quibus ante conuenere inter se. Ouid. III. Am. II, 23. imitatus nostrum:

Quid iuuenum tacitos inter conuiuia nutus?
Verbaque compositis dissimulata notis?

25. *Nec sinit*) Eleg. in Maecenat. obitum Albinouano vulgo tributa, hinc petiit illud: v. 29. 30. de Maecenate Praefecto Vrbis:

Nocte sub obscura quis te spoliauit amantem?
Quis tetigit ferro durior ipse latus;

Epigramma a Reiskio olim editum in Miscell. Lips. Nov. Vol. 9. p. 472.

-μεθύων ὅτι, καὶ διὰ κλωπῶν,
Ἦλθον ἔρωτι θρασεῖ χρώμενος ἡγεμόνι.

26. *praemia*) h. praedam, lucrum. Horat. Carm. V, 2, 36.

Iucunda captat praemia.

Res nota. v. Broukh. loquitur vero de praedonibus nocturnis.

Quisquis amore tenetur, eat tutusque sacerque
  Qualibet: insidias non timuisse decet.
Non mihi pigra nocent hibernae frigora noctis,
  Non mihi, cum multa decidit imber aqua.
Non labor hic laedit, reseret modo Delia postes,
  Et vocet ad digiti me taciturna sonum.
Parcite luminibus, seu vir, seu femina fias
  Obuia; celari vult sua furta Venus.
Neu strepitu terrete pedum, neu quaerite nomen,
  Neu prope fulgenti lumina ferte face.
Si quis et imprudens adspexerit, occulat ille,
  Perque deos omnes se meminisse neget.
Nam fuerit quicunque loquax, is sanguine natam,
  Is Venerem e rapido sentiet esse mari.

Nec

27. Cf. cum his Propert. III, 14, 11. seqq. Mox *pigra frigora* proprio ac perpetuo epitheto, ab effectu.

33. *Parcite luminibus*) auertite oculos; quasi metuenda foret eorum orbitas, vt El. 6, 24. Propert. IV, 9, 53.

Parce oculis, hospes, lucoque, age, cede verendo.

Ita Broukh.

Recte quidem *parcere oculis* iubentur, quibus metuendum est, ne excaecentur; sic Ouid. Met. V, 748.

Parcite luminibus, Perseus ait. Sed accedit is significatus ex ceteris adiunctis, quae hic nulla sunt. Sed *parcere oculis* simpliciter est: oculis non vti, non adspicere. ita parcimus verbis, dextrae, ferro. Virg. Ge. II, 339. *hibernis parcebant flatibus Euri.*

38. *Perque deos omnes — neget*) h. l. iuret per deos omnes, se non meminisse.

39. *is sanguine natam*) is Venerem iratam habebit. Ouid. Met. I, 162.

Scires e sanguine natos.

propter truculentiam et crudelitatem. Orta vero Venus ex abscissis Coeli genitalibus et in mare proiectis, vt notum.

40. *e rapido sentiet esse mari*) Ductum inde, quod ferocissimos olim, tanquam e mari genitos, Neptuni filios dixere v. c. Cyclopas. v. Gell. XV, 21. cf. Stat. et Broukh. ad h. l. Wolfius ad Anyten, Epigr. 2.

Nec tamen huic credet coniux tuus: vt mihi verax
  Pollicita eſt magico ſaga miniſterio.
Hanc ego de caelo ducentem ſidera vidi.
  Fluminis haec rapidi carmine vertit iter.
Haec cantu finditque ſolum, Maneſque ſepulcris
  Elicit, et tepido deuocat oſſa rogo.
Iam tenet infernas magico ſtridore cateruas,
  Iam iubet adſperſas lacte referre pedem.
Cum libet, haec triſti depellit nubila caelo:
  Cum libet, aeſtiuo conuocat orbe niues.

Sola

41. Nec tamen, ſi vel maxime aliquis loquax fuerit, et marito furta noſtra indicauerit, ei credet maritus: eam ait vim fore carminis magici, quod a maga valde docta acceperit; quod ſi Delia pronuntiauerit, ſimulque in ſinum deſpuerit, excaecatum quaſi iri maritum adeo, vt nihil videat. Carmen hoc interiiſſe, valde dolendum eſſe dixeris. Eſt autem Tibullus, vt caeteri huius ſaeculi poëtae, adeo multus in hac ſuperſtitione, vt legentibus nobis taedium faciat. Quod forte eo, quo viuebat, tempore aliter ſe habuit. Sunt quoque prodigioſae hae narrationes hactenus poëticae tractationi accommodatae, quod et miratione portentorum animum tenent, et poëticum ornatum admittunt. Vnde etiam poëtae argumentum hoc arripuere cupide et pro epiſodio fere tractauere. In re tamen amatoria, vt procliuis ad ſuperſtitionem eſt animus miſere aut infeliciter amantis, probabile fit, a captis ſuperſtitione mentibus, quas aegritudo et imbecillitas fregerat, vere haec fuiſſe credita, quae de veneficarum harum artibus, ad veteris necyomantiae aemulationem, (inde enim pleraque petita videntur) vulgo commemorabantur. Adeoque nec Tibullum ab huius ſtultitiae opprobrio liberari poſſe arbitror. Quod ſi ea autem, quae hic intexuit, ex animi ſenſu et affectu appoſuit, ſaltem vt poëta nihil peccauit; nec quicquam in eo eſt, quod in tali carmine, quod ſenſus animi exponit, non vero ingenioſe imitatur, reprehendi poſſit.

45. 46. Euocare ſagam animas ſepultorum et cadauera rogo impoſita in vitam reuocare ait. cf. Obſſ.

47. *magico ſtridore)* Sollemne vocabulum de murmure illo ſagae magico v. Broukh. ad h. l.

Sola tenere malas Medeae dicitur herbas,
  Sola feros Hecatae perdomuisse canes.
Haec mihi composuit cantus, queis fallere posses.
  Ter cane, ter dictis despue carminibus.
Ille nihil poterit de nobis credere cuiquam,
  Non sibi, si in molli viderit ipse toro.
Tu tamen abstineas aliis; nam caetera cernet
  Omnia: de me vno sentiet ipse nihil.
Quid credam? nempe haec eadem se dixit amores
  Cantibus, aut herbis, soluere posse meos;

Et

50. *aestiuo — orbe)* h. aestatis tempore. *Orbis* est annus, qui in orbem agitur. Tum et tempus anni: vt h. l. Aliter dixit infr. IV, 1, 159.

Seu propior terris aestiuum
fertur in orbem.

cf. Passerat. ad h. l.

51. *Sola tenere malas Medeae dicitur herbas) malas* h. noxias; *Medeae herbas*, vt Horat. Carm. V, 5, 62. *venena Medeae.* eas *tenere* dicitur h. *nouisse.*

52. *Hecatae perdomuisse canes)* canes, quae Hecatam vlulantes comitantur. Notum Virgilii Aen. VI, 257.

— visaeque canes vlulare per
vrbem,
Aduentante Dea.

Has *perdomuit* anus, cum eas exciuit ex inferis &, prodeunte dea, prodire cum ea in superas auras coëgit; aut simpliciter quatenus eorum rabiem placauit. Solet autem dea exorata sacris his magicis in praesentiam sacrificantium prodire; eiusque incessum canum, qui eam comitantur, vlulatus praenuntiat. cf. Seneca Oedip. 569.

53. *fallere)* maritum int. Ait autem vs. sequ. Formulam magicam a puella ter esse recitandam, terque despuendum, hoc quidem ad mala auerruncanda, quae mariti interuentus afferre poterat. Disces v. c. ex Theocr. 2, 127.

55. Suauiter! Etiam Ouid. II. Am. 2, 57. 58. suauiter:

Crede mihi, nulli sunt crimina grata marito —
Viderit ipse licet, credet tamen ipse neganti,
Damnabitque oculos et sibi verba dabit.

Nec dissimilia sunt III. Am. 14, 43. sqq.

Et me lustrauit taedis; et nocte serena
Concidit ad magicos hostia pulla deos.
Non ego, totus abesset amor, sed mutuus esset,
Orabam; nec te posse carere velim.

Ferreus ille fuit, qui, te cum posset habere,
Maluerit praedas stultus et arma sequi:
Ille licet Cilicum victas agat ante cateruas,
Ponat et in capto Martia castra solo;
Totus et argento contextus, totus et auro,
Insideat celeri conspiciendus equo.

Ipse

65-70. In Scal. et Br. I, 1, 67-72.

61. *lustrauit taedis)* h. circumferendo taedas circum me. v. Scalig. ad Seuer. Aetn. 350. Profecit autem ex nostro Nemesian. Ecl. IV, 63. sqq.

62. *ad magicos — deos)* Deos inferos, quos in his sacris magicis inuocant. v. Ouid. Met. VII, 192. sqq. Proprie dicendum erat *Concidit diis*, inde *ad aram deorum*. *Hostia pulla*, nigra ouis, ex more sacri magici.

63. *Non ego, t.)* Placet haec amatoris Tibulli constantia. cf. inf. IV, 5, 13-16. Apud Ouid. Met. XIV, 23. 24. Glaucus ad Circen:

Nec medeare mihi, sanesque haec vulnera, mando:
Fineque nil opus est: Partem ferat illa caloris.

65. 67. Non tam de certo aliquo homine haec accipienda sunt, (v. Obss.) quam potius, tanquam a poëta, triumphum e Cilicia pro quocunque triumpho esse memoratum, dicendum est. Cilicas autem primo loco nominare poterat, quoniam is populus semper bellicosus et domitu difficilis (δυσάλωτος) habitus fuit. Igitur sensus poëtae est: Nullum sensum habet, qui te relicta militiam sequi velit, vt inde rem augeat; licet illi fortuna quam maxime propitia fauensque sit.

69. *totus et argento contextus totus et auro)* h. indutus veste contexta ex auro et argento. Broukhusius paludamentum intelligit: sed hoc erat purpureum. v. Ferrar. de Re Vest. P. II. L. 3. c. 15. nec nisi

demum

Ipſe boues, mea, ſim tecum modo, Delia, poſſim
 Iungere, et in ſolo paſcere monte pecus;
Et, te dum liceat teneris retinere lacertis,
 Mollis et inculta ſit mihi ſomnus humo.
Quid Tyrio recubare toro ſine amore ſecundo
 Prodeſt, cum fletu nox vigilanda venit?
Nam neque tum plumae, nec ſtragula picta ſoporem,
 Nec ſonitus placidae ducere poſſit aquae.

Num Veneris magnae violaui numina verbo,
 Et mea nunc poenas impia lingua luit?

71-78. In Scal. et Br. I, 1, 59-66.
79-98. In Scal. et Br. I, 5, 37. ad f.

demum ſub Impp. aureum. ib. c. 13. neque eo triumphantes vtebantur, ſed toga picta et tunica palmata. Ouationem reſpicere putat Vulpius. Non male: ouantes enim illo tempore equo Romam intrabant; v. Dio LIV. c. 33. neque praetexta, vt ante, rep. libera, ſed veſte triumphali vtebantur. v. Dio XLVIII, 31. Niſi potius haec ad eam pompam referenda, qua victor ex acie caſtra ingreditur v. Obſ. ad v. 67. Omnino totus locus non ad ducem exercitus ſed ad militem, puta equeſtris ordinis, cui Tibullus adſcriptus erat, ſpectare dicendus. Ex praeda vt ditaret ſe, militatum abierat. Succedit res ex voto: Legiones victrices hoſtem perſequuntur, fines hoſtiles ingreſſi ſunt, et agros populantur. Praeda oneratus eques in caſtra redit. Ceterum verba *et auro* refero ad *contextus*, non ad *conſpiciendus*: et ita diſtinxi.

70. *conſpiciendus)* eleganter, περίβλεπτος.

75. *Tyrio — toro)* h. veſtibus ſtragulis Tyria purpura infectis cooperto. Frequens loquendi mos.

76. *nox vigilanda venit)* pro vigilanda eſt. Propertius ſaepe ita, v. c. I, 5. vlt. vbi v. Paſſerat.

77. *ſoporem ducere)* h. adducere ſomnum, conciliare. Horat. V. Carm. 14, 3.

Pocula Lethaeos vt ſi ducentia ſomnos
Arente fauce traxerim.

v. Ouid.

Num feror inceſtus ſedes adiiſſe deorum,
Sertaque de ſanctis deripuiſſe focis?
Non ego, ſi merui, dubitem procumbere templis,
Et dare ſacratis oſcula liminibus.
Non ego tellurem genibus perrepere ſupplex,
Et miſerum ſancto tundere poſte caput.
At tu, qui laetus rides mala noſtra, caueto
Mox tibi; non vnus ſaeuiet vsque deus.
Vidi ego, qui iuuenum miſeros luſiſſet amores,
Poſt Veneris vinclis ſubdere colla ſenem;
Et ſibi blanditias tremula componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas;

Stare

v. Ouid. II, Met. 735. cf. Gronou. Obſ. II, 1.

79. In iis, quae interciderunt, magnum malum, quod in amore expertus eſſet, expoſuerat.

79. cf. inf. III, 5, 13. et notam.

81. *ſedes — deorum)* templa. v. Broukh. ἕδη θεῶν. *inceſtus*, οὐ καθαρὸς τὰς χεῖρας, ſanguine ac caede contaminatus, adeoque execrabilis, *κατάρατος*.

82. *Sertaque de ſ.)* hoc ad violationem ſacrorum et ſacrilegium pertinet; et de aris floreis ſertis coronatis cogitandum eſt.

83. *procumbere templis)* Sulpic. Sat. v. 17.

— — *purae rurſus procumbere lymphae.*

pro *ad lympham.* Ouid. II, Met. 347.

Maxima cum vellet terrae procumbere.

ib. *dubitem)* h. cunctet. v. Gronou. ad Senec. ad Thyeſt. 715. Broukhuſius in his vſſ. certi alicuius ſacri expiatorii caerimonias reſpici contendit. Tam longe haec petere opus non eſt. Reſpicit omnino ritus religioſos puſillanimorum hominum in placandis diis, aut in magna calamitate aut in reatu atrocis flagitii. Et hactenus hic locus eſt in praecipuis.

88. *non vnus ſ. v. deus)* h. non idem, non eodem modo ac tenore iras exercebit Amor ſeu Fortuna in me. Conf. Obſſ.

91. *ſibi blanditias tremula componere voce)* ſecum praemeditari ſermones amatorios, quibus animum puellae aggrederetur. Ita quoque Vulp.

Non

Stare nec ante fores puduit, caraeue puellae
Ancillam medio detinuisse foro.
Hunc puer, hunc iuuenis turba circumterit arta;
Despuit in molles et sibi quisque sinus.
At mihi parce, Venus; semper tibi dedita seruit seruit.
Mens mea: quid messes vris acerba tuas?

ELEGIA III.

Ibitis Aegaeas sine me, Messala, per vndas,
O vtinam memores, ipse cohorsque, mei!
Me tenet ignotis aegrum Phaeacia terris.
Abstineas auidas, Mors, precor, atra, manus!

Non bene Broukh. de Elegis amatoriis accipit.

92. *fingere velle) velle* abundat, vt saepe v. c. III, 4, 4. v. Broukh. quanquam hic potest esse *tentare, conari.*

94. *Ancillam — detinuisse)* vt exorata ea puellam sibi propitiam redderet et ad amorem adduceret.

96. *despuit)* ad auertendum portentum, senem ineptum.

98. *quid messes vris acerba tuas)* Aen. V, 672. — *vestras spes vritis.* O Venus, inquit, quid in tuum clientem saeuis.

Tibullus, cum Messalam in Asiam profectum sequeretur, Corcyrae, morbo implicitus, substiterat. v. Obs. Id nunc conqueritur Elegia hac, et modo se suorum amplexibus priuatum dolet, modo sinistra omina in discessu ex Vrbe in memoriam reuocat, modo Isidem inuocat. Tum omnem peregrinandi morem detestatur, aureique saeculi vitam praedicat. Mox de morte et locis inferis cogitat, redit autem inde ad vota pro salute ac reditu in patriam. Carmen affectuum varietate et suauitate notabile.

1. 2. Erat Tibullus in Messalae cohorte seu comitatu, qui seu cum imperio extraordinario seu Legatus Caesaris in Asiam profectus est anno forte ineunte 725. v. Obss.

3. *ignotis terris)* peregrinis, vti *nota sedes* pro sua, propria; in quibus noti et familiares absunt.

Abſtineas, Mors atra, precor; non hic mihi mater,
Quae legat in maeſtos oſſa peruſta ſinus;
Non ſoror, Aſſyrios cineri quae dedat odores,
Et fleat effuſis ante ſepulcra comis;
Delia non vsquam: quae me quam mitteret vrbe,
Dicitur ante omnes conſuluiſſe deos.
Illa ſacras pueri ſortes ter ſuſtulit: illi
Retulit e triuiis omina certa puer.
Cuncta dabant reditus: tamen eſt deterrita nunquam,
Quin fleret, noſtras reſpiceretque vias.

Ipſe

7. *Aſſyrios — odores)* ſunt liquores odorati et vnguenta Syrorum vicinarumque gentium. Broukh. Res nota: Conf. inf. III, 2, 9. ſqq. qui claſſicus locus eſt, ibique v. 23.

dedat) h. det. v. Obſ.

8. *ante ſepulcra)* ante rogum. v. I, 1, 61. II, 4, 46. III, 2, 12. Terent. noto loco:

— — *ad ſepulcrum venimus:*
In ignem poſita eſt: fletur.

Alias de ſarcophago accipi poſſet, in quo vrna reponitur, quae oſſa et cineres continet.

11. 12. Vti in Circo ac foro, ſic paſſim in viis ſediſſe vel adſtitiſſe videntur pueri ſortilegi, qui praetereuntes inuitarent, vt ſortes experirentur Incredibile eſt, quam late huius ſuperſtitionis, qua futura comperiri creduntur, genus illa aetate patuerit. Delia igitur, vt de exitu itineris Tibulli ſui ſciſcitaretur, ſortes eiusmodi pueri *ſuſtulit.* Nam hoc voce ſollemne. Cic. de Div. II, 41. *eaque* (arca apud Praeneſtinos) *conditas ſortes, quae hodie Fortunae monitu tolluntur.* Et Marmor Mediolanenſe apud Gruter. CXXXII, 6. *ſacro ſuſcepto ſortibus ſublatis.* Pueri interpretationem ſublatae e ſolo vel arca ſortis acceſſiſſe, inde probabile fit, quod *retuliſſe Deliae omina certa* dicitur.

13. *Cuncta dabant reditus)* h. pollicebantur, ſpondebant. Saepe *dare* de praedictione futuri. Minus bene Vulpius *concedere* explicat.

— *tamen eſt deterrita nunquam,*
Quin fleret) h. non potuit ſe continere, (nam hoc eſt h. l. *deterreri*, retrahi, retineri,) quin fleret, et ſaepe reſpiceret, licet vtrumque mali ominis eſſe ſciret, et ſibi propterea imperare debuiſſet, ita Gronou. Diatr. Stat. c. 26. Hinc explicandus

Rutil.

Ipse ego solator, cum iam mandata dedissem,
Quaerebam tardas anxius vsque moras.
Aut ego sum caussatus, aues, aut omina dira,
Saturni aut sacram me tenuisse diem.
O quoties ingressus iter, mihi tristia dixi
Offensum in porta signa dedisse pedem!

Rutil. Itiner. I, 45. vbi de discessu suo e Roma:

Oramus veniam lacrimis et laude litamus.

h. Oramus deam Romam veniam, quod in discessu lacrimas effundimus, ne ea res in omen vertat, et nos ad eius laudes conuertimus; quas poëta mox subiicit.

Nunc haec Rutilii interpretatio nimis arguta esse videtur. Quid ni sit: Precamur deam, vt propitia nobis sit. Etiam Gronouiana Tibulli docta est explicatio, fateor, et Broukhusio admodum probata; contorta tamen et a loco aliena; etiam τὸ *tamen* eam excludit: Nam, etsi, inquit, omnia felicem reditum promittebant, tamen non potuit cohibere se Delia, quo minus in ipso discessu fleret et iam dimissa me profectum iterum iterumque respiceret, prae tacita sollicitudine animi et futuri praesensione. Trahit hoc nunc poëta ad malum omen; non autem Delia de omine, quod inesset, tum cogitabat; vt nec alii tot in locis, in quibus similis amicorum vel amantium discessus describitur; sic nec in illis Oenones verbis Epist. Ouid. V, 43. 45. *Flesti discedens — Et flesti et nostros vidisti flentis ocellos.*

15. *mandata dedissem)* vt abeuntes solebant. Ouid. Epist. XV, 105. *Nec mandata dedi* etc.

16. Ouid. Rem. 216. *Flebis — Stabit et in media pes tibi saepe via.*

18. Ait se praetexuisse morae inter alia hoc, quod Saturni dies is esset, quo iter ingrediendum erat. Fuisse adeo iam tum inter plebem Romanam nonnullos necesse est, qui eum diem male auspicatum haberent, et ominosum putarent eo die aliquid suscipere agendum aut iter facere. Quod si de caussa huius superstitionis quaeritur, viri docti eam inde ortam putant, quod Romani Iudaeos videbant religioni habere, eiusmodi aliquid facere die sabbati, qui in illum diem Saturni incidebat: v. Dio XXXVII, 17. Tacit. Hist. V, 4. Est hoc adeo inter exempla adsciti satis ma-

Audeat inuito nequis discedere Amore,
Aut sciat egressum se prohibente deo.
Quid tua nunc Isis mihi, Delia? quid mihi prosunt,
Illa tua toties aera repulsa manu?
Quidue, pie dum sacra colis, pureque lauari
Te (memini) et puro secubuisse, toro?
Nunc,

ture inter Romanas religiones ritus Iudaici. Ouid. I. Art. 415.

Quaque die redeunt rebus minus apta gerendis
Culta Palaestino septima sacra Syro.

Etsi, ipso Iosepho in Apion. II, 39. monente, illa religio hebdomadis omnibus fere antiquis gentibus communis fuit.

22. *Aut sciat egressum se)* h. sciat, meo exemplo discat, se iter instituere, malo auspicato; Amore non propitio, et irato propter discessum, quo amica tristatur. *prohibente deo* est adeo, aduerso et profectioni malum euentum tribuente. Si ita explices, non plane languebit sententia.

23. Scaliger Deliam pro Tibulli morbo, Broukhusius pro eius nauigatione in casto fuisse contendit. Neutrum verum. cf. Obss. Sed omnino de puellae more ac ritu loquitur poëta. Admodum superstitiosam puellam fuisse Deliam necesse est (nec id genus animorum adeo alienum ab amore esse aiunt) quippe quae etiam peregrina sacra coluit, Isiaca, quae illo tempore Romae inualuerant, vt etiam Isidis templa intra vrbem essent plura; etsi iam tum ea Senatus aliquoties euerti iussisset. v. Dio XL, 47. et ibi not. Sacra haec Aegyptio ritu celebrabantur; ex eo sequentes versus 24 - 32. illustrandi sunt, qui de caerimoniis Isiacis sunt inter luculentissimos.

24. *aera)* sistra. Nec autem ea modo, vt in Graecorum Romanorumque sacris tibiae, accinebant caerimoniis, verum, vt ex h. l. intelligitur, ii, qui sacris Isiacis intererant, ipsi sistra manibus quatiebant inter preces et hymnos faciendos ante aram accensam. Ritum hunc Isiacum egregie declarant tabb. LIX. et LX. Picturar. Herculanens. it. Admir. Ro. n. 16.

25. 26. Quidue sc. prodest, te etc. Nam in Isiacis sacris inprimis lauatio et secubitus ceteris religiosis ritibus antecedebat: idque erat *in casto esse.* Per nouem dies noctesque eam caerimoniam durasse ex Propertii noto loco constat: *Tristia iam redeunt* etc. lib. II. El. 33. (Br. 24.)

Nunc, dea, nunc succurre mihi: nam posse mederi
Picta docet templis multa tabella tuis:
Vt mea votiuas persoluens Delia voces
Ante sacras, lino tecta, fores sedeat:
Bisque die, resoluta comas, tibi dicere laudes
Insignis turba debeat in Pharia.

28. *picta — templis multa tabella tuis)* expressam in iis tabulis eam corporis partem, quae affecta fuisset, existimat Broukh. Verum etiam deae effigies in iis reddi, aut titulus tantum et formula sollennis, v. c. ob seruatum maritum. ex voto. inscribi solebat. Cuius generis tot marmora supersunt.

29. *votiuas persoluens voces.)* h. ex voto. Isidi *salutari,* quo nomine in similibus marmoribus occurrit, ob salutem Tibulli.

30. *lino tecta — sedeat)* lini vsus in sacris Isidis notus. v. Broukh. *Sedebant* vota soluentes Prop. II, El. 21, 45. et quidem in vestibulis templorum. cf. Vulp. Hoc tamen loco *τὸ sedere* propius ad Isiacas religiones spectare videtur, dum subiicitur *Bisque die.* Sedisse scilicet Delia videtur mane ante fores, vt templi matutinam apertionem opperiretur: quae sollenni ritu vbi facta esset, hymnus canebatur, qui laudes deae continebat. Haec est *matutina deae salutatio* aut *primae horae nuntiatio* deaeque *excitatio*, quam Isiacae religioni tribuere solent Arnobius et alii; quoniam in eo hymno salutabatur dea et dies redux nuntiabatur. Conf. Apulei. XI, p. 207. 209. Colu. Ante fores templi autem turba Isiaca etiam cernitur in tabulis Herculanensibus supra laudatis, quae omnino sacrum hoc praeclare illustrant.

31. *Bisque die —)* Bis die canebant laudes Isidis: prima hora, cum sacerdotes templum aperuissent, salutabant deam, (h. e. hymnum canebant in honorem deae. v. ad v. sup.) post, totum diem stipem emendicabant; hinc ad octauam redibant, deam componebant, templumque claudebant: tum altera vice dea laudabatur. Hinc Martialis noto carmine: (X, 48.)

Nuntiat octauam Phariae sua turba iuuencae.

Haec Scaliger docte ex Apuleii XI, 31. 36. 48. (vbi tamen de sacris Isiacis ad Cenchreas apud Corinthum celebratis agi cogitandum est. Num stipis emendicatio in Isiacis sacris facta sit

At mihi contingat patrios celebrare Penates,
Reddereque antiquo menſtrua tura Lari.
Quam bene Saturno viuebant rege, prius quam
Tellus in longas eſt patefacta vias!
Nondum caeruleas pinus contemſerat vndas,
Effuſum ventis praebueratque ſinum,

Nec

omnibus dubito. Porro variare debuit religio Iſiaca etiam in aliis. Ita quater die hymnos cantaſſe Chaeremon tradebat apud Porphyr. de Abſtin. IV, 8. vbi ἢ τρὶς haud dubie delendum.

32. *Inſignis)* omnino propter pulchritudinem. Vulpius putat, propterea inſignem eſſe, quia comata inter caluos eſſet. Sed aderat et alia cultorum turba, praeter Gallos, aeque comata, ac Delia. Apuleius XI. *Tunc influunt turbae ſacris initiatae, viri feminaeque — illae limpido tegmine crines madidos obuolutae, hi capillum deraſi funditus, vertice praenitentes.* Ita etiam in tabula Herculanenſi laudata LIX. inter ceteros caluos ſeu faſcia crinem religatos eſt femina egregie comata ſolutis capillis. *Turba Pharia* eſt Iſiaca, miniſtrorum et cultorum Iſidis, quia eius ſacra ex Aegypto Romam apportata ſunt, in qua Pharos, inſula, prope Alexandriam.

33. *patrios celebrare penates)* h. domum redire: nam ex itinere reduces deos penates ſalutatum ibant, vt vel ex Terent. Phorm. II, 1, 81. notum. v. Broukh.

35. *Quam bene Saturno)* Inter loca de aurea aetate a tot poëtis tanta cum arte tractata, quorum magnam partem Broukhuſ. ad h. l. commemorauit, hic, qui ſequitur, Tibullianus inter principes eſt habendus; nam breuiter et eleganter recitat potiora corruptelarum genera ex illa aetate ſublata cum potioribus eius vitae bonis.

36. *Tellus in longas eſt patefacta vias)* ad longinqua itinera, h. viae in terris factae ſunt. Nam quae peruia fiunt, et frequentari incipiunt, *patefieri* dicuntur. Phaedrus IV, 6. de Argo.

Inhoſpitalis prima quae Ponti ſinus
Patefecit.

et Cic. in Maniliana c. 8. *patefactum Romanis legionibus eſſe Pontum dicit, qui ante populo Romano ex omni aditu clauſus eſſet:* h. legiones Romanas in Pontum penetraſſe, quem antea nullus exercitus Rom. acceſſerat.

Nec vagus ignotis repetens compendia terris
Presserat externa nauita merce ratem.
Illo non validus subiit iuga tempore taurus;
Non domito frenos ore momordit equus;
Non domus vlla fores habuit; non fixus in agris,
Qui regeret certis finibus arua, lapis.
Ipsae mella dabant quercus, vltroque ferebant
Obuia securis vbera lactis oues.
Non acies, non ira fuit, non bella; nec ensem
Immiti saeuus duxerat arte faber.

Nunc

cesserat. Contra *claudi* dicuntur loca, quae adiri nequeunt: *Cunctus ob Italiam terrarum clauditur orbis.* Iam conf. Broukh. h. l.

38. *sinum)* int. velorum.

39. *vagus — nauita) Navita* h. l. mercator; vt saepe. v. c. Horat. I, Carm. 1, 14. *vagus* ille, propter continuos errores et itinera. Nam poëtae *vaga* appellant, quaecunque motu feruntur perpetuo. Docet id exemplorum congeries apud Broukh. *compendia* sunt lucra. v. infr. IX, 9. et h. l. merces, vnde lucra parantur.

44. *Qui regeret c.)* qui definiret, partiretur certo limite. Notum inter ICtos *de finibus regundis.* h. constituendis. Inde ductum doctius: regere arva finibus. cf. Ouid. I. Met. 135.

45. *Ipsae mella dabant quercus)* non quod succi loco erant, vt vulgo existimare videntur. v. Commentator. in Seueri Aetnam ad v. 13. sed quod apes, sine hominum cura et opera, in earum truncis mel faciebant, idque tam copiosum, vt in terram deflueret. Ouid. III. Am. 8, 40.

— *et in quercu mella reperta caua.*

In hunc modum explicandi Virg. Ecl. IV, 30. Ge. I, 131. Ouid. Met. I, 112. Horat. V. Carm. 16, 47. II. Carm. 19, 11.

46. *securis)* pro, iis. h. *mollia secura viuentibus otia mente* istius aetatis hominibus, et ne de victu quidem sollicitis. *Vbera lactis,* pro eo quod Virgil. *vbera lactea.* lacte distenta, plena.

48. *ensem — duxerat)* ducere, ἐλαύνειν, tundendo ferrum in laminam procudere. v. Virgil. Aen. VII, 634. Broukh. et Vulp.

Nunc Ioue sub domino caedes, nunc vulnera semper;
 Nunc mare; nunc leti mille repente viae.
Parce, pater, timidum non me periuria terrent,
 Non dicta in sanctos impia verba deos.
Quod si fatales iam nunc expleuimus annos,
 Fac lapis his scriptus stet super ossa notis:
Hic iacet immiti consumtus morte Tibullus,
 Messalam terra dum sequiturque mari.
Sed me, quod facilis tenero sum semper Amori,
 Ipsa Venus Campos ducet in Elysios.

Hic

50. *Nunc mare)* pericula in mari, ex nauigatione.

51. 52. Haec ex vulgari veterum, iam inde ab heroica vita, opinione illustranda sunt, qua mortes praematuras aut celeres et ex morbis acutis, pro magnorum scelerum poenis ab ipsis diis praesentibus inflictis habebant. Tibullus igitur se sibi nullius sceleris conscium esse ait, quo in medio iuuentae cursu abripiatur. Tum pergit: Quod si tamen fato nunc moriendum est etc.

53. *fatales — annos)* a fatis definitos, quos viuere debemus.

54. *Fac lapis his scriptus stet super ossa notis)* h. marmor hoc titulo inscriptum. *Stet super ossa:* non de nostris cippis sepulcralibus cogitandum est, sed aut de sarcophago, quo vrna conditur; aut de cinerario vel columbario, quo reponitur vrna, apposito titulo in breui marmore.

57. sqq. Locus sequitur suauissimus de amantium sedibus in campis Elysiis. Illud autem nouum, quod Venus est pro ψυχοπόμπῳ, tanquam alter Hermes, quae deducat animam ad loca infera. Potuit autem in suaue hoc phantasma tanto magis incidere, quoniam Romani Venerem Libitinam habuere. Etsi casu potius, quam vllo religioso more, hoc accidit, cum in Libitinae fano Seruius Tullius pro singulis mortuis singulos numos reponi iussisset, mox vero funerum locatio ad id fanum fieri consueſſet, vt Libitina pro dea haberetur, cui, tanquam Proserpinae, res inferae cordi curaeque essent. Nostrum poëtam ante oculos habuit auctor elegantissimi epitaphii in Lucceium, apud Gruterum, Bonadam et alios obuii,

nuper

Hic choreae cantusque vigent; paſſimque vagantes
Dulce ſonant tenui gutture carmen aues.
Fert caſiam non culta ſeges, totosque per agros
Floret odoratis terra benigna roſis.
Hic iuuenum ſeries teneris immixta puellis
Ludit, et adſidue praelia miſcet amor.

Illic

nuper quoque in Anthol. Lat. To. II. Lib. IV, ep. 13. repetiti, vbi v. 27.

Nam me ſancta Venus ſedes non noſſe ſilentum
Iuſſit, et in caeli lucida templa tulit.

Venerem Libitinam in vaſe ſepulcrali edidit Bellorius in Lucernis ant. ſepulcr. P. II. tab. 41. ſed ſine idoneo argumento; eſt enim Venus qualis paſſim exhiberi illa ſolet, ſubducta ad inguina palla. Niſi ſimpliciter puellae ſpeciem eam eſſe dicas.

57. *facilis — Amori)* h. l. obſequioſus, obnoxius, deditus.

59. Primae lineae iucundiſſimorum phantaſmatum ſunt apud Pindar. in nobiliſſimo loco Olymp. II, 128. ſqq. Alia dedimus ad Virgil. Aen. VI, 637. ſqq. *vigent:* ne tenue illud *ſunt* poneret.

61. *Fert caſiam non culta ſeges)* h. terra nullo cultu profert herbas odoratas. Noue dixit *ſegetem*, primum de agro, in quo ſeges ſementi facta ſubnaſcitur; tum de fruticibus, non de frumento. Nam *caſia* eſt frutex ille ſeu virgultum cortice bene olenti probatum, cinnamoque ſecundum veteres nobilitate proximum. v. Plin. XII, ſ. 43. et Bauhin. cum in Pinace p. 408. tum in Hiſt. Plantar. lib. IV. p. 446. ſqq.

Eſſe tamen illam veterum Caſiam nullam aliam quam noſtram canellam ſeu cinnamomum, (Canellam Malabaricam ſ. Iauanenſem, inter Lauri genera referri ſolitam) nunc nemo dubitat. Dubitatum eſt, an Cinnamomum veterum pro diuerſo genere habendum ſit; ſit tamen probabilius, eiusdem arboris corticem, ſed tenuiorum fuiſſe ramorum, qui vna cum cortice reſecti exportabantur: *Praecipua*, inquit Plinius, *bonitas virgultorum tenuiſſimis partibus* etc. Alia eſt caſia herba coronaria apud Virgilium Ecl. II, 49. et aliis locis, praeterquam Ge. II, 466. qui locus de caſia, quae inter aromata eſt, accipiendus erat.

64. *praelia)* ſunt dulces amantium rixae. Hor. I. Carm. 6, 17. 9. extr. Vulp. Porro *miſcet praelia amor:* alias *miſcent p.* pugnantes; h. l. exquiſitius auctor pugnae.

Illic est, cuicunque rapax mors venit amanti,
Et gerit insigni myrtea serta coma.
At Scelerata iacet Sedes in nocte profunda
Abdita, quam circum flumina nigra sonant.
Tisiphoneque impexa feros pro crinibus angues
Saeuit, et huc illuc impia turba fugit.

Tum

65. 66. Aliter instruxit suum Elysium Virgilius l. c. heroibus, vatibus, et viris bonis sanctisque. Sed recte noster, pro argumenti consiliique diuersa ratione. *insigni coma:* ornans epitheton: scilicet, myrtea corona imposita, ipsa coma fit insignis, insignitur, ornatur. Sic est accipiendum h. l. non de coma pulchra.

67. *Scelerata iacet Sedes)* *iacet* ad designandum immensum illud Tartari profundum. Broukh. *Scelerata* h. abominabilis, infausta. v. Vales. ad Dionis Exc. Peiresc. n. 26. Barth. ad Rutil. I, 53.

68. *quam circum flumina nigra sonant)* Nouauit hic aliquid, aut variauit saltem, nisi ex Platonicis commentis illud repetitum malis, quod Tartarum fluminibus ambiri narrat, quae alioqui loca infera omnino intercludunt. Accedit ad ea in ipso Orci aditu, quisquis ex locis superis descendit. Sed vide Exc. IX. ad lib. VI. Aeneidis. De Ixione, Tityo et ceteris in seqq. commemoratis multa congessit Broukhus. Tu v. praeter Culicem inprimis Aen. VI, 570. sqq. 595. sqq.

69. *impexa feros pro crinibus angues)* habens angues pro crinibus, et vt foedior adspectus esset, horridos eos et impexos. vt dicimus *impexus comas*, et III, El. 2, 11. *longos incomta capillos.*

70. *Saeuit)* verberibus et taedis ardentibus miseros exagitat. v. Aen. VI, 570. et Broukh. ad h. l. Culic. 218.

Obuia Tisiphone —
Et flammas et saeua quatit mihi verbera poenae.

Saeuire eodem modo apud Ouidium II. Met. 399.

— — Colligit —
Phoebus equos: stimuloque domans et verbere saeuit.

Catal. Poët. vet. p. 204. Scal. (in Anthol. Lat. lib. III, ep. 227.)

Quid saeuis, Sybari? domiti modo terga iuuenci
Quid premis?

In iis, quae sequuntur: *et huc illuc impia turba fugit* inuersionem orationis facile obserues, pro: et huc illuc turbam fugat, circumagit.

Tum niger in porta serpentum Cerberus ore
　Stridit, et aeratas excubat ante fores.
Illic Iunonem tentare Ixionis ausi
　Versantur celeri noxia membra rota;
Porrectusque nouem Tityus per iugera terrae
　Adsiduas atro viscere pascit aues.
Tantalus est illic, et circum stagna: sed acrem
　Iamiam poturi deserit vnda sitim;
Et Danai proles, Veneris quae numina laesit,
　In caua Lethaeas dolia portat aquas.
Illic sit, quicunque meos violauit amores,
　Optauit lentas et mihi militias.

At

71. *serpentum — ore)* quos nempe pro villis et iubis capitis gestabat. v. Broukh. et infr. III, 4, 87. Strident igitur serpentes in eius capite: sed doctius ad ipsum canem transtulit poëta. De ceteris v. Obss. Novum autem hoc, quod hic Cerberus ad Tartari fores excubat. Nam communi poëtarum exemplo sedes eius est sub locorum inferorum ingressum. v. ad Virgil. l. c. p. 658.

74. *noxia membra)* h. membra noxii, scelerati, hominis. Mox *nouem per iugera:* tanta enim corporis magnitudine erat Tityus. v. loca ap. Broukhus.

76. *atro viscere)* int. iecur, quod et Graecis μέλαν ἧπαρ. Vulp. Virgil. Aen. VI, 597. *rostroque immanis vultur obunco Immortale iecur tondens.* cf. Ouid. in Ibin 184. *Aues* vt poëta etiam de vno vulture dicere potuit. *Assiduas* autem eleganter et proprie dixit.

78. *acrem Iamiam poturi deserit vnda sitim)* ornate pro deserit eum: hoc ornari poterat, eum sitientem et iamiam poturum.

79. *Veneris quae numina laesit)* Veneris coniugalis, interficiendo sponsos. v. Broukhus. Nota res ex Epist. Hypermnestrae ap. Ouid. et ex Horat. III. Carm. 11.

80. *In caua — dolia)* h. perforata, pertusa, τετρημένα. Sic Ouid. I. Art. 432. videtur *cauas aures* dixisse.

Elapsusque caua fingitur aure lapis.

81. *quicunque meos violauit amores)*, corruptorem puellae intel-

At tu casta, precor, maneas; sanctique pudoris
Adsideat custos sedula semper anus.
Haec tibi fabellas referat, positaque lucerna
Deducat plena stamina longa colo.
Ac circa grauibus pensis adfixa puella
Paullatim somno fessa remittat opus.
Tunc veniam subito, nec quisquam nuntiet ante:
Sed videar coelo missus adesse tibi.

Tunc

intellige. Ita enim *laedere, violare amorem* et ipsam *puellam* passim et noster et alii dicunt. inf. I, 6, 51. *Parcite quam custodit Amor, violare puellam.* illud Ouidii:

O quater, et quoties numero comprendere non est
Felicem, de quo laesa puella *dolet!*

Dicit autem *violauit* eo sensu, quo multa efferimus quotidie: si quis fuerit, qui violet.

82. *lentas — militias)* h. difficilem expeditionem, quae in multum tempus protrahitur. Videtur autem hactenus superstitionis priscae aliquid inesse, qua vt diras et imprecationes vim habere, ita etiam malignis votis ac precibus, multo magis carmine ac fascinatione, bona aliorum intercipi, mala autem inferri putabant homines stulti, qui prauum animorum habitum cum prauorum consiliorum effectibus permutabant. Eum autem, qui insidiabatur eius puellae, longam absentiam precatum esse Tibullo credere licet.

84. *anus)* Nutrix potest intelligi. v. Ouid. Epist. 19, 37. aut verius ipsa Deliae mater. cf. Eleg. 6, 57. Sunt autem, quae sequuntur, exquisitae suauitatis propter dilectum rerum ad sensum et recordationem iucundarum.

87. *Ac circa grauibus pensis adfixa puella)* int. seruula, quae circa eam erat, h. eam sectabatur et eius curam gerebat. Reputandum vero *circa* hic de vna, non de pluribus, dici. Nisi melius statuas, poëtice plurium puellarum consessum singulari esse designatum. Speciem similem oculis subiecit Ouidius Fast. II, 742. Lucretia *nebat*

Ante torum calathi lanaque mollis erat.
Lumen ad exiguum famulae data pensa trahebant.

etc. In Ge. IV, 334. Cyrene, Aristaei mater, sedebat thalamo.

Eam circum *Milesia vellera Nymphae Carpebant.*

Scaliger *Circa* vult nomen puellae esse.

Tunc mihi, qualis eris, longos turbata capillos,
Obuia nudato, Delia, curre pede.
Hoc precor: hunc illum nobis Aurora nitentem
Luciferum roseis candida portet equis.

ELEGIA IV.

Sic vmbrosa tibi contingant tecta, Priape,
Ne capiti soles, ne noceantque niues:

Quae

94. *Aurora — Luciferum roseis candida portet equis)* *Luciferum* pro *die* dixit. *Candida Aurora* a puro nitore, vt *Luciferum album* Ouid. XV. Met. 189. III. Trist. 5, 57. Potest vero, etsi *candida*, tamen vehi Aurora *roseis equis*, quomodo Virgil. VII. Aen. 26. *luteam roseis bigis* vectam exhibuit:

Aurora in roseis fulgebat lutea bigis.

Vterque enim color ad lucem diei orientis spectat. Orationis color similis est in Consol. in Liu. 282.

Hunc Aurora diem, spectacula tanta ferentem,
Quam primum croceis roscida portet equis.

Eleg. IV. Enarrat artes, quibus puerorum animus ad obsequium pellici possit. Sunt eae fere hae: vt primum omnino amatorem, vt ab hoc sibi amoris genere caueat, hortetur; sin persistat aliquis in errore, tum suadet, vt officii assiduitate et obsequii omnis generis pertinacia pueri animum expugnet. Monet tamen malum nunc inualuisse morem, vt pecunia potius quam versibus redimi et parari amor possit. Vt poëta, partes docentis tribuit deo, et quidem Priapo. Scriptum est carmen ad Titium aliquem, de quo v. Obss. ad v. 73. Est elegia ex elegantissimis, vt vehementer dolendum sit, tam infami argumento eam contaminari.

1. *vmbrosa — tecta)* int. vmbracula arborum, sub quibus poni ille debet. In Lusibus 82.

Placet, Priape, qui sub arboris coma
Soles, sacrum reuinctus pampino caput,
Sedere?

alias sub dio stabat iniuriae aëris obnoxius, vt in Lus. Carm. 64. loco huic simillimo, et saepe alibi.

Quae tua formosos cepit sollertia? certe
  Non tibi barba nitet, non tibi culta coma est;
Nudus et hibernae producis frigora brumae,
  Nudus et aestiui tempora sicca Canis.
Sic ego: tum Bacchi respondet rustica proles,
  Armatus curua sic mihi falce deus:
O fuge te tenerae puerorum credere turbae:
  Nam caussam iusti semper amoris habent.
Hic placet, angustis quod equum compescit habenis,
  Hic placidam niueo pectore pellit aquam.
Hic,

8. Post hunc versum Scal. et Broukh. vss. 39. 40. collocant: vss. autem 9-14. reiiciunt inf. pone v. 74.

3. *Quae tua formosos cepit sollertia*) Sensus: Dic mihi quaeso; sic vmbrosa etc. qua arte et qua calliditate pueros ad amorem tuum pellicere (hoc enim est *capere* cf. v. 13.) potuisti, cum tuus cultus non tam elegans sit, vt eo nomine placere possis. Sic enim ipse de se fatetur deus in Lusib. Ep. 40.

Me pulchra fateor carere forma.

5. *hibernae producis frigora brumae*) dictum, vt, *producere noctem*. Prop. I, 3, 39.

O vtinam tales producas, improbe, noctes!

ante v. 37. *consumere tempora noctis* dixerat. Proprie producuntur conuiuia, lusus, ioci, per noctem; hinc et ipsa nox. Simplex *ducere* frequentius est in ea notione: sed etiam *trahere* dicimus *noctem*. v. Aen. I, 752. It. *extrahere, extendere, educere*. v. Burmann. ad Valer. Argon. I, 251. et ad Ouid. I, Met. 683. cf. ad Aen. VIII, 94.

9. *O fuge te — credere turbae*) caue omnino adeas ac frequentes coetus puerorum. Adspectum eorum omnino interdicit.

10. *Nam caussam i.*) Simillimus Ouidii locus de puellis:

Centum sunt caussae, cur ego semper amem.

Siue est, — siue est. II. Am. 4.

11. *angustis quod equum compescit habenis*) equitandi peritiam vno artis genere exprimit. inf. IV, 1, 91. 92.

Aut quis equum celerem artato compescere freno
Possit et effusas tardo permittere habenas.

12. *Hic — pellit aquam*) h. hic placet, quia p. Variat poeta orationem. *pellere aquam* de natantibus. v. III, 5, 30.

Hic, quia fortis adest audacia, cepit: at illi
Virgineus teneras stat pudor ante genas.
Sed te ne capiant, primo si forte negarit,
Taedia; paullatim sub iuga colla dabit.
Longa dies homini docuit parere leones,
Longa dies molli saxa peredit aqua.
Annus in apricis maturat collibus vuas:
Annus agit certa lucida signa vice.
Nec iurare time; Veneris periuria venti
Irrita per terras et freta summa ferunt.
Gratia magna Ioui; vetuit pater ipse valere,
Iurasset cupide quidquid ineptus amor.

13. *adest audacia)* pro est inf. IV, 5, 6.

Si tibi de nobis mutuus ignis adest.

cf. Vulp. h. l.

14. *at illi — stat pudor ante genas)* Sic Horat. IV. Od. 13. de Amore,

— — — — *Chiae*
Pulchris excubat in genis.

cf. Vulp. Minus bene in hunc modum dixit Lotichius I, El. 5.

Dum roseas illi stat sopor ante genas.

Et III, El. 7.

Gloria, quae cineres excubat ante tuos.

15. *Sed te ne c.)* ad vulgarem orationem sic explendum: Si tamen in amorem, quod nolim, incideris, tum haec te monitum esse velim.

19. Virgil. Ecl. 9, 49.

Astrum, quo segetes gauderent frugibus, et quo
Duceret apricis in collibus vua colorem.

20. *Annus agit c.)* h. movet: siue, oriuntur et occidunt sidera non nisi intra tempus suum certum ac definitum. *Annus* hoc et superiori versu est pro tempore quocunque seu definito seu infinito.

21. Locus de periuriis amantium impunitis passim a poëtis tractatus. v. Stat. ad h. l. cum respectu vero ad h. l. ab Ouidio I. Art. 631. *Nec timide promitte — Iuppiter ex alto periuria ridet amantum* etc.

24. *ineptus amor)* suauiter, de amante, qui male sedulo et ambitiose adstruit fidem iis, quae aliquando ipse eleuabit et quorum per se pondus nullum

Perque suas impune sinet Dictynna sagittas
Adfirmes, crines perque Minerua suos.
At si tardus eris, errabis; transiit aetas
Quam cito! non segnis stat remeatue dies.
Quam cito purpureos deperdit terra colores!
Quam cito formosas populus alba comas!

Quam

lum est. Ex notione *inepti* apud Cic. de Or. II, 4. huc vocandum est illud: '— *aut plura loquitur, aut se ostentat.* Mox de *Dictynna*, h. l. Diana cf. ad Cirin 304.

26. *crines perque Minerua suos)* Inter formosas deas Minerua etiam alias refertur; sed coma deae vix alibi in laude praecipua habetur, praeterquam in fabula de Medusa, cuius capillos in serpentes mutatos narrauere nonnulli, quod deae illa se praetulerat formae et comae decore. Extat narratio apud Seruium ad Aen. VI, 289. Tzetzam ad Lycophr. 838. vnde colligi potest, olim de Mineruae coma plura in poëtis occurrisse. *Flauam* eius comam fuisse, ex Statio constat II. Theb. 238. vbi de Diana et Minerua:

Vtraque torua genis flauoque in vertice nodo.

Hoc tamen habitu vix vsquam in signis veterum occurrit, sed coma fere promissa. Memoratur tamen apud Pollucem lib. II, 35. *καὶ παραπλέκειν τὰς τρίχας, τὸ ἀναπλέκειν. καὶ παραπεπλεγμένη ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ ἀναπεπλεγμένη.* occurrebat hoc epitheto ornata Minerua alicubi in vetere poëta *παραπεπλεγμένη*, haud dubie ea de caussa, quod capillum religatum et collectum habebat: *flauum in vertice nodum.* Nam cincinnos e ceruice dependentes vix illud nomen designare potuit, quod putabat Winkelmann. Monum. ined. p. 19. et in Annotat. ad Hist. Art. p. 48. Quod autem h. l. per Mineruae crines iuratur, notatu dignum est.

27. *At si tardus eris) tardus* h. l. ignauus, somniculosus, cunctator, qui consilia exequenda in diem differt. Ad constantiam et pertinaciam in instituto adhuc adhortatus erat; nunc illud subiicit, quod in quocunque incepto meminisse opus est: vt nec interea otietur ac ferietur; sed vt suo operi intentus quoduis tempus commodum, quamuis occasionem opportunam aucupetur: ne interea tempus e manibus elabatur.

29. Sunt fere ipsa Theocriti verba Idyll. XXIII, 28.

Καὶ

Quam iacet, infirmae venere vbi fata senectae,
  Qui prior Eleo est carcere missus equus!
Vidi ego iam iuuenem, premeret cum serior aetas,
  Moerentem stultos praeteriisse dies.
Crudeles diui! serpens nouus exuit annos;
  Formae non vllam fata dedere moram.

Καὶ τὸ ῥόδον καλόν ἐστι, καὶ ὁ χρόνος αὐτὸ μαραίνει,
Καὶ τὸ ἴον καλόν ἐστιν ἐν ἔαρι, καὶ ταχὺ γηρᾷ.
Λευκὸν τὸ κρίνον ἐστὶ, μαραίνεται, ἀνίκα πίπτῃ,
Ἁ δὲ χίων λευκὰ, καὶ τάκεται, ἀνίκα παχθῇ.
Καὶ κάλλος καλόν ἐστι τὸ παιδικὸν, ἀλλ' ὀλίγον ζῇ.
Ἥξει καιρὸς ἐκεῖνος, ὁπανίκα καὶ τὺ φιλάσεις,
Ἁνίκα τὰν κραδίαν ὀπτευμενος ἁλμυρὰ κλαύσεις.

Vltima prorsus vt mox: *Vidi ego iam iuuenem, pr.*

31. *Quam iacet)* languet, sine vigore et viribus est. *Fata senectae* sunt senectus, quam fato subire cogimur.

32. *Qui prior)* prius, integra aetate. Sed v. Obss. *Eleo — carcere)* Olympiaco. v. Virg. Ge. III, 202.

33. *Vidi ego iam iuuenem)* hominem, qui paullo ante, modo, iuuenis erat. *Serior aetas*, pro senectute. v. Gronou. Obss. II, 19.

34. *stultos — dies)* stulto sibi elapsos; circa quos ipse stultus fuit, quod non in amore eos collocauit.

35. *serpens nouus exuit annos)* Illustrauimus hoc ad Virgilianum illud:

Nunc positis nouus exuuiis nitidusque iuuenta.

Ge. III, 437. qui locus ex Nicandro Ther. 34. et 137. 8. expressus vtique videtur; at alter Aen. II, 473. etsi et in hoc illum Nicandri locum Ther. 31 - 34. Maro ante oculos habere potuit, forte cum alio Ther. 285. propius tamen ad Homerum Il. χ, 93 - 95. manifeste est conformatus. Ouid. III. Art. 77. in simili querela:

Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas.

Colorem hinc duxit auctor Eleg. in Maecenat. obit. II, 113. sqq.

Redditur arboribus florens reuirentibus aetas etc.
— Cur nos angusta conditione sumus?

nouus vero, cui noua iuuentus, posita pelle, redit. Met. IX, 266. Virg. III, Ge. 437. *exuit annos*, ingeniose, pro vetere pelle. Vtuntur poëtae hoc exemplo a similitudine potius quam a rei veritate ducto. Exuuiis positis serpens non magis ad iuuentam

Solis aeterna est Phoebo Bacchoque iuuentas:
  Nam decet intonsus crinis vtrumque deum.
Tu, puero quodcunque tuo tentare libebit,
  Cedas. Obsequio plurima vincit amor.
Neu comes ire neges, quamuis via longa paretur,
  Et Canis arenti torreat arua siti.
Quamuis praetexens picea ferrugine caelum
  Venturam admittat imbrifer arcus aquam.
Vel si caeruleas puppi volet ire per vndas,
  Ipse leuem remo per freta pelle ratem.
Nec te poeniteat duros subiisse labores,
  Aut operi insuetas atteruisse manus;
Nec, velit insidiis altas si claudere valles,
  Dum placeas, humeri retia ferre negent.

Si

39. 40. Scalig. et Broukh. retrahunt post v. 8.

ventam redit, quam auis pennis mutatis.

36. *Formae)* h. ἥβη, flori aetatis iuuenilis. Ita saepe poëtae formam alteri notioni substituunt.

37. Res ex fabulis et veterum signis nota. Multa loca congessit Broukh. Insignior ceteris est Ouid. Met. III, 421. vbi v. Intpp.

38. *Nam decet i.)* Nam hi soli dii comam promissam habent, iuuentae decus. cf. Obss.

40. De hoc obsequio nemo doctius egit quam nequitiarum magister Art. II, 177. sqq.

42. *arenti — siti)* aestu, qui facit, vt arua areant.

43. 44. *picea ferrugo* sunt atrae istae nubes, quibus caelum obducitur. *arcus imbrifer*, iris, *admittit aquam venturam*, pluuiam imminentem concitare, accelerare videtur. cf. Obss.

48. *operi)* int. rusticum opus. cf. inf. El. 9, 8.

49. *insidiis)* indagine, plagis. cf. Obss. Prorsus simile obsequium de se praedicat Oenone apud Ouid. Ep. V, 19. 20. ad Paridem:

Retia saepe comes maculis distincta tetendi.
Saepe citos egi per iuga longa canes.

Sed omnino placet sibi Naso in hoc obsequii exemplo: Art. II,

Si volet arma, leui tentabis ludere dextra;
    Saepe dabis nudum, vincat vt ille, latus.
Tunc tibi mitis erit; rapias tum cara licebit
    Oscula; pugnabit, sed tamen apta dabit.
Rapta dabit primo, mox offeret ipse roganti;
    Post etiam collo se implicuisse volet.
Heu, male nunc artes miseras haec saecula tractant.
    Iam tener adsueuit munera velle puer.
At tibi, qui Venerem docuisti vendere primus,
    Quisquis es, infelix vrgeat ossa lapis.

II, 189. Milanion Atalantam adamans:

Saepe tulit iusso fallacia retia collo etc.

et Met. X, 171. Apollo Hyacinthi comes:

Immemor ipse sui non retia ferre recusat,
Non tenuisse canes. etc.

Sed et inf. lib. IV. in Sulpiciae carmine suauis est professio El. 3, 11. 12.

51. De exercitatione in armis loquitur; notum est *ludere* esse exerceri in armis, id quod fit *rudi:* cf. Barth. ad Rutil. I, 257. Ouid. IV. Trist. I, 72. similiter vt h. l.

Nec nisi lusura mouimus arma manu.

Dare latus et *nudum latus* notum, ex eadem campestri disciplina petitum esse v. Broukh.

54. *Oscula — apta)* quae non nimium detrectanti, sed os praebenti, ore commode et apte applicato, dantur. v. Ouid. Ep. XV, 131. 132.

Oscula cognosco, quae tu committere linguae,
Aptaque consueras accipere, apta dare.

Monui, quod Vulpio non facile esset dicere.

57. Etiam hic transitus ad aliam sententiam paullo obscurior est; vt mirer Scaligerum non et hic transpositionem pro ponte iniecisse. Sed volebat monere, carminibus esse deliniendum amantis animum; dum in eo est, vt id agat, recordatur mores saeculi, quibus eo res rediit, vt munerum appetentiores sint homines quam versuum, quos sibi offerri videant. Itaque *artes miseras* intellige τὰς μουσικὰς, poëticen. Pro versibus *iam tener adſ. munera v. p.* cf. v. 62.

59. *Venerem — vendere)* Est locus hic de amore venali

et

Pieridas; pueri, doctos et amate poëtas,
  Aurea nec superent munera Pieridas.
Carmine purpurea est Nisi coma; carmina ni sint,
  Ex humero Pelopis non nituisset ebur.
Quem referent Musae, viuet, dum robora tellus, 65
  Dum caelum stellas, dum vehet amnis aquas.

At

et corrupta pretio fide multis et antiquis et recentibus poëtis tractatus; a nullo disertius quam ab Ouidio I. Am. 10. vbi v. inprimis 31. sqq. vt taceam Stratonis Epigr. XV.

60. *infelix vrgeat ossa lapis)* vt contra precabantur: *sit tibi terra leuis. infelix* simpliciter notionem abominandi habet; propter hoc ipsum, quod molliter ossa cubare vetat: vt arbor infelix.

63. *Nisi coma)* Notum, hunc Megaris Regem vnum habuisse purpureum crinem, quo seruabat regni sui fatum. v. Ouid. Met. VIII, 80. sqq. Ciris et quos Broukh. ad h. l. laudat. Fuit autem argumentum a multis olim poëtis tractatum. Mox, *ni sint* debebat esse, *ni essent* ex accuratissimis Grammaticorum regulis. De Pelopis eburneo humero res notissima, vel ex prima Pindari Olymp. v. Ouid. Met. VI, 403.

63. 64. *Carmine p.)* Etiam hic locus, carminibus seu immortalitatem seu celebritatem venire, saepe ac varie est tractatus a poëtis. Praecipuos locos apud Theocrit. Idyll. XVI. et Horatium IV. Carm. iam alii laudarunt, et recordabitur facile quisque pro se. Propior ad nostrum et ex eo tantum non transscriptus est Ouidii locus III. Am. 12, 21. sqq. Sententia autem non plene est pronuntiata. Purpureus, inquit, crinis Nisi non fuisset creditus purpureus, nec Pelopis humerus eburneus, nisi poëtae ita tradidissent. Pergit: *Quem referent M.* h. carmina immortalitatem dant. Ex quo sententiam poëtae hanc esse obuium est: De Niso et Pelope nihil sciremus; dudum eorum memoria ac nomen esset sepultum; nisi poëtae illud seruassent. Hoc ornate et suauiter extulit: fabulosas adeo res credi propter poëtarum de iis narrationes.

66. Illud *vehet* h. l. nota figura, Zeugma eam appellant Grammatici, tribus verbis iunctum est, cum proprie vltimo tantum accommodatum esset. pro latiore voc. habebit, feret. *referent* vero paullo ante, vt *dicere*, carmine memorabunt.

At qui non audit Musas, qui vendit amorem,
  Idaeae currus ille sequatur Opis;
Et tercentenas erroribus expleat vrbes,
  Et secet ad Phrygios vilia membra modos.
Blanditiis vult esse locum Venus ipsa: querelis
  Supplicibus, miseris fletibus illa fauet.

67. *non audit Musas)* non mouetur carmine, spernit versus amatorios, et praefert aurum, quod alii forte offerunt.

68. *Idaeae currus)* esto Gallus Matris Deum, exsectis virilibus. Graue vero supplicium! etsi et ii, qui auro amores expugnant, ab exsectorum natura plerumque parum absunt.

69. Hi Galli deam suam gestabant per vrbes et stipem colligebant. *explere errores per vrbes trecentas* vulgare esset; hoc doctius extulit poëta: *explere vrbes erroribus*, vt tot alia poëtae, vt exquisitiora haberent, ratione hac immutarunt.

70. *vilia membra)* quae vilia sibi esse hoc ipso declarabant miseri, quod ea sibi abscindebant. Etiam Ouid. sic IV. Fast. 243. molles ministri — *Caedunt iactatis vilia membra comis:* h. virilia. Iuuenalis Sat. II, 115. *superuacuam carnem* dixit alio tamen forte modo. Ceterum versum hunc simpliciter aliquis ad lacerationem corporum, quae flagellis fiebat, referre possit: cui similis est illa inf. El. 6, 45. sqq. in sacerdote Bellonae; et in Gallis: v. c. Apulei. VIII. p. 141. et al. Propert. II, 22, 15. (II, 18, 15.)

Cur aliquis sacris laniat sua brachia cultris
  Et Phrygis insanos caeditur ad numeros.

vti h. l. *secet ad Phrygios modos*. Et *secare* de verberibus saepe dictum: inf. El. 9, 22. *et intorto verbere terga seca.* et Horat. Epod. 4, 11. *Sectus flagellis hic triumuiralibus Praeconis ad fastidium.* Martial. X, 5. — *seueri Sectus Aeaci loris.* Verumtamen proprium in hoc Gallorum more virilia auferendi est *secare:* Ouid. Fast. IV, 221. *Vnde venit, dixi, sua membra secandi Impetus?* Atqui de Atti mox agitur euirato, et in Ibide 275. *Sic aliquis tua membra secet: Saturnus vt* etc. et quam proxime ad h. l. v. 455.

Attonitusque seces, vt quos Cybeleïa mater
  Incitat, ad Phrygios vilia membra modos:
Deque viro fias nec femina nec vir, vt Attis.

Haec mihi, quae canerem Titio, Deus edidit ore;
　Sed Titium coniux haec meminisse vetat.
Pareat ille suae: vos me celebrate magistrum,
　Quos male habet multa callidus arte puer.
Gloria cuique sua est; me, qui spernentur, amantes
　Consultent; cunctis ianua nostra patet.
Tempus erit, cum me Veneris praecepta ferentem
　Deducat iuuenum sedula turba senem.
Heu heu quam lento Marathus me torquet amore!
　Deficiunt artes, deficiuntque doli.

Parce,

73. Hactenus poëta, non tam tanquam Priapi propheta, seu sacerdos, qui sortem a deo acceptam redderet, quam potius tanquam responsum dei recitans, quem consuluerat sup. v. 7.

Sic ego: tum Bacchi respondet rustica proles.

Petierat autem sortem, tanquam *θεοπρόπος* a Titio missus. Verum is interea in puellae amorem inciderat, quae omnem alium amorem ex eius animo excusserat.

75. *vos me celebrate magistrum)* frequentes ad me conuenite. v. Vulp.

76. *male habet)* torquet, exercet.

77. 78. 80. Haec iam omnia iuris verba sunt, de iis, qui de iure respondent: quibus se assimulat. *Spernere* notam fastidii habere, operose docet Broukh.

79. *praecepta ferentem)* dantem. Nec hoc alienum ab eius, qui de iure respondet, persona; nam *docet* ille, adeoque praecipit. Deducunt eum in forum et ex foro domum partim clientes, quibus respondit, partim iuuenes nobiles, qui ad eum deducti erant, vt leges ac iura discerent.

80. ex Fragm. Callimachi, vt notauit Statius, petitum est; (p. 420. inter fr. Bentl.)

Γηράσκει δ' ὁ γέρων κεῖνος ἐλαφρότερον,
Κοῦροι τὸν φιλέουσιν, ἑὸν δέ μιν, οἷα τοκῆα,
Χειρὸς ἐπ' οἰκείην ἄχρις ἄγουσι θύρην.

Sedula turba est officiosa: nam *seduli* interdum sunt, qui alteri adsunt, apparent, officium praestant, v. Gronou. Obs. I, c. 23.

81. *Heu heu q.)* Suaue hoc, quod poëta seuero magisterio se iactans paullo post ipse in

eodem

Parce, puer, quaeso, ne turpis fabula fiam,
Cum mea ridebunt vana magisteria.

ELEGIA V.

Asper eram, et bene discidium me ferre loquebar;
At mihi nunc longe gloria fortis abest.
Namque agor, vt per plana citus sola verbere turbo,
Quem celer adsueta versat ab arte puer.

Vre

eodem luto se haerere profitetur. Cui non in mentem veniat illud Horatii persimile IV, Carm. I, 33. sqq. *Sed cur, heu, Ligurine, cur Manat rara meas lacrima per genas?* etc. De Maratho v. Obss. et inf. Eleg. 8.

Eleg. V. Irae inter amantes Deliam et Tibullum intercesserant. Puella, vt eum grauiter pungeret, alium amatorem admiserat; at Tibullus, puellae perfidiam multum incusans, ea se carere facile posse crediderat. Nunc amore iterum exardescente, iniuriam puellae a se factam deprecatur; quam bene de ea, cum ex morbo aegrotaret, meritus sit, commemorat; spes de vita feliciter cum ea exigenda inaniter conceptas exponit; inde a v. 37. si modo eiusdem elegiae sunt, tentata frustra amoris leniendi remedia enarrat, imprecatur lenam, quae diuitem amatorem ad Deliam adduxerat, et, quantum pauper amator diuite praestet, docet seque eo ipso nomine puellae commendat.

1. *Asper eram)* eram ferox et proteruus, et me non ita a Delia teneri, quo minus ea tantisper carere possem, iactabam.

2. *At mihi nunc longe)* excidit animo. dictum vt apud Ouid. IV. Met. 649.

— vade procul, ne longe gloria rerum,
Quas mentiris, ait, longe tibi Iupiter absit.

cf. Broukh. *gloria fortis,* quod se fortem et duri animi esse gloriabatur.

3. *turbo)* *στρόμβος*, *στρόβιλος*, *βέμβιξ*, quo pueri ludunt. diuersus a *trocho*, quem Gesnerus illustrauit Relat. de libb. nouis Fasc. VIII. p. 498. Multa promiscue dedit Loens. Epiphyll. VII, 23. cf. similem locum Virgilii Aen. VII, 378. et ibi not. adde Callimachum Epigramm. I. Praeclara autem est comparatio ad animi turbati agitationem

Vre ferum et torque: libeat ne dicere quicquam
Magnificum posthac: horrida verba doma.
Parce tamen, per te furtiui foedera lecti,
Per Venerem, quaeso, compositumque caput.
Ille ego, cum tristi morbo defessa iaceres,
Te dicor votis eripuisse meis.
Ipseque ter circum lustraui sulfure puro,
Carmine cum magico praecinuisset anus.
Ipse procuraui, ne possent saeua nocere,
Somnia, ter sancta deueneranda mola.

Ipse

tationem exprimendam.. Mox *versat*, *στρέφει*, apud Maronem *exercet*. *ab arte*, pro, arte, vt alia similia apud poëtas.

5. *Vre ferum et torque)* Petitum a seruorum tormentis. cf. inf. El. 9, 21. Omnibus se puellae cruciatibus offert ad luendam poenam pro superbia. *horrida verba*, sunt aspera, ferocia; os proteruum doma.

7. *furtiui foedera lecti)* Sic Ouid. II. Art. 462. *concubitus foedera* dixit. vt *coniugii*, *tori*, *foedus*, alia. Nam omne id, in quo aut per quod iunguntur duo vel plures, *foedus*, etiam sine pactione.

8. *compositumque caput)* h. iunctum cum meo. Ouid. Epist. III, 107.

Perque tuum nostrumque caput, quae iunximus vna:

Scaliger.

9. *morbo defessa)* aegra, exquisite; sic *fessus* inf. IV, 4, 10. 11, 2. multis obseruata elegantia.

10. cf. similem locum Propert. II, 7, 63. Nec vero languere putanda est oratio in: *dicor te e.* Sed est: constat inter homines hoc.

11. 12. Cantum morbis mederi creditum fuisse nota res est. Puellam aegrotantem poëta, adhibita maga, quae carmen decantaret, ipse lustrauit solito ritu, quo mala ab ea depelleret: sulfure ter circumlato circa puellam decumbentem.

13. 14. Iunge: *Ipse procuraui saeua somnia, ne possent nocere; procurare* esse expiare, omen auertere, notum vel ex Phaedro III. f. 3. *somnia saeua*, infra *crudelia*, sunt, quae triste, et violentum atque funestum aliquid portendunt. *mola salsa* h. l. dicitur *sancta*, alias *casta* h. quae a castis et puris est foco imponenda. *deueneranda* h.

Ipse ego, velatus filo, tunicisque solutis,
Vota nouem Triuiae nocte silente dedi.
Omnia persolui: fruitur nunc alter amore,
Et precibus felix vtitur ille meis.
At mihi felicem vitam, si salua fuisses,
Fingebam demens, sed renuente deo.
Rura colam, frugumque aderit mea Delia custos,
Area dum messes sole calente teret.
Aut mihi seruabit plenis in lintribus vuas,
Pressaque veloci candida musta pede.

Con-

da h. deprecanda, precibus amolienda, auerruncanda, vt Statius et Muretus docent. Sic *venerari* est precari. Virg. Aen. III, 34.

— — Nymphas venerabar agrestes,
Rite secundarent visus.

Propert. II, 16, 33.

Nec tu supplicibus me sis venerata tabellis.

Credendum autem, puella aegrotante incidisse terrores ex nocturnis somniis, quae mortem puellae portenderent; haec vt procuraret, certum sacrum fecit, quo molam salsam ter in ignem arae spargeret.

15. 16. *velatus filo)* h. vitta cf. Obss. *tunicisque solutis)* notum, nihil in sacris nexi vel vincti esse debuisse. forte tamen in sacris magicis aliqua peculiaris religio fuit circa hoc. *Vota nouem — dedi)* nouem noctes deae operatus sum ex voto, cum Delia conualuisset. *Deam* autem int. Hecaten, cui vota fecerat, Delia aegrotante. *vota dedi* h. l. persolui.

17. *fruitur nunc alter amore)* amore mihi debito; seu puella mea: vt amor pro amante saepe ponitur.

18. *precibus — vtitur ille meis)* h. valetudine tua meis precibus a diis concessa.

19. sqq. Suauissimus qui sequitur locus sententiarum simplicitate, affectus veritate, rerum in animum reuocatarum iucunditate.

22. *Area dum messes — teret)* Vulgari loquendi forma messes, fruges, teruntur in area. Sed exquisitior est altera forma, adeoque poëtis frequentata. Rationem ea habet ex hoc, quod solum induratum resistit ei, quod teritur, adeoque ad tritionem et ipsum facit; vt fun-

dus

Consuescet numerare pecus; consuescet amantis
Garrulus in dominae ludere verna sinu.
Illa deo sciet agricolae pro vitibus vuam,
Pro segete spicas, pro grege ferre dapem.
Illa regat cunctos, illi sint omnia curae;
Et iuuet in tota me nihil esse domo.
Huc veniet Messala meus, cui dulcia poma
Delia selectis detrahet arboribus.

Et

dus mortarii non minus terit quam pistillum. cf. Obss.

23. *plenis in lintribus) lintres* sunt aluei, quibus vuae portabantur in vindemia. v. Seru. ad Ge. I, 262. iidem dicti *naviae.* v. Stat. ad h. l. cf. Broukh.

25. *Consuescet numerare pecus)* „haec de Delia: at reliqua de Tibullo intelligenda." Ita olim perperam statuebam. Immo de Delia totus locus agit. Ea adeo rei rusticae adsuefaciet animum, vt puerulum ex verna natum gremio insidentem teneat, eiusque ex garrulitate voluptatem capiat. Inuersa tantum a poëta est oratio: Proprie ipsa consuescet ludere cum verna. Nunc autem verna consuescet ludere in dominae, eum amantis, sinu. Tenendum autem est, inter rusticas opes habitum fuisse, si quis multos pueros haberet domi natos et nutritos: cf. inf. II, 1, 23. et hos *vernas* liberalius habitos ceteris seruis ac *mancipiis.* Hinc dicacitas illa vernarum, quae etiam *vernilitas* dicta. In seqq. 27. 28. iterum religiosam puellae mentem repraesentauit.

27. 28. *deo — agricolae)* Priapo puto. v. Obss. cf. sup. El. 1, 14. Aut vero ei primitias apponit puella vindemiae, messis et foeturae, aut vota pro iis ac preces facit. *Daps* autem proprie dicta in vetere agrestium religione, de sacro ante arationem et sationem facto. v. Cato RR. 131. 132. et Festus: *Daps apud antiquos dicebatur res diuina, quae fiebat aut hiberna semente aut verna.* Potuit ergo eadem pro foetu *gregis* h. ouium vel caprarum fieri, vt ex h. l. intelligi posse videtur. Ita etiam in Palilibus Ouid. Fast. IV, 745. post liba: *Adde dapes* etc. etsi locus paullo obscurior est.

30. *Et iuuet in tota)* Hinc Martialis illud XIV, 193.

Vssit amatorem Nemesis lasciua Tibullum,
In tota iuuit quem nihil esse domo.

Et, tantum venerata virum hunc, ſedula curet,
  Huic paret atque epulas ipſa miniſtra gerat.
Haec mihi fingebam, quae nunc Eurusque Notusque
  Iactat odoratos vota per Armenios.

Saepe ego tentaui curas depellere vino;
  At dolor in lacrimas verterat omne merum.
Saepe aliam tenui; ſed iam cum gaudia adirem,
  Admonuit dominae deſeruitque Venus.
Tunc me deuotum deſcendens femina dixit,
  Et, pudet heu, narrat ſcire nefanda mea.

Non

37. *Nouam hic Eleg. VI. orditur Scaliger; attextis ad finem huius Elegiae vſſ. 79-98. ex El. II.*

33. *venerata)* h. l. de officio, quo proſequimur hoſpitem et amicum, cum ſignificatione honoris. Sic apud Silium XIII, 704. *aduenerratus euntes Proſequitur oculis.* De reliquis v. Obſſ.

36. *Iactat odoratos vota per Armenios)* Cum vota inania longe a ventis auferri dicere vellet, *Armenios* pro longinqua regione dixit. *odoratos* vero, propter frutices bene olentes, qui apud eos naſcuntur, inprimis amomum. v. Vulp. Certe Plin. XII, ſ. 28. de amomo. — *Naſcitur et in Armeniae parte, quae vocatur Otene.* Dubitandum tamen eſt, an poëta hoc tam accurate tenuerit. Immo vero Armenios nominavit, quum ſimpliciter regionem Orientis declarare vellet, appoſito epitheto a Syris et Arabibus petito, quod ad vicinos Armenios traduxit.

39. *tenui)* in amplexibus habui. Notum dici de re Venerea. v. infr. II, 7, 34. vti mox *gaudia.*

40. *Admonuit dominae)* proprie ac ſignanter *admonuit* me poſitum: ſic enim dicitur, quicquid cum aliquo aculeo nobis in memoriam redit. Ouid. Met. IX, 324.

Dixit et admonitu veteris commota miniſtrae
Ingemuit.

v. Broukh.

41. *deuotum d.)* *deuotus* eſt veneficio contactus, cui alieno ſcelere vis maſcula deperiit: idem *defixus* dicitur, quod eorum

rum

Non facit hoc verbis; facie tenerisque lacertis
Deuouet et flauis nostra puella comis.
Talis ad Haemonium Nereis Pelea quondam
Vecta est frenato caerula pisce Thetis.
Haec nocuere mihi: quod adest huic diues amator;
Venit in exitium callida lena meum.
Sanguineas edat illa dapes, atque ore cruento
Tristia cum multo pocula felle bibat.

Hanc

rum imagines cereas vel laneas acubus confodiebant. Ouid. Epist. VI. Hyps. v. 91. et Heins. ad III. Am. 7, 29. v. Stat. et Broukh. ad h. l. Nisi tamen *defigere* in his simpliciter est immobilem reddere; adeoque *defixus* iners, immotus: vt defigi metu, sic cantu.

42. *narrat scire nefanda mea)* Vulpius *narrat scire* accipit, dicit, profitetur se scire torporem nerui mei. Mihi magis placet Broukhusii expositio, vt *scire nefanda* per graecismum sit, vulgat passim impotentiam meam, quam scire in vulgus nefas est. Fatendum tamen hunc versum non minus, quam ipsum Tibullum, languere.

43-47. *Non facit hoc)* vt deuotus sim, non deuouet me carmine; sed formae venustate: qua illa ipsa Thetide non inferior est, cuius pulchritudo celebrata erat priscis poëtis, qui Achillis et Pelei fata exposuerant. v. vel Catull. in Epithalam. Ex iisdem petitum esse debet, quod Thetis ad Peleum delphine vecta venit: etsi omnino Nereides belluis marinis vehi solent. Varie autem fabula tractata a Graecis esse videtur, vt ex Romanis poëtis, quorum alius alium sequutus est, intelligitur: apud Ouid. Met. XI, 235, sqq. opprimitur illa inopinato a Peleo in specu Aemoniae seu Thessalici littoris. At apud Valer. Flacc. I, 130. sqq. vbi Thetidos nuptiae in Argo pictae sunt, lubens illa ad Peleum deducitur, delphino insidens. Nec de vi facta quicquam apud Catullum. Sponte illa ad Peleum accedere etiam h. l. intelligenda est. Quod pulcherrima dea *caerula* appellatur, ex more dearum marinarum, h. l. non ad corporis colorem retrahendum est; alias admodum absurdum esset.

47. Nocuit mihi porro et deuotum me fecit illa recordatio, quod alium illa amatorem habet, et quod lena adest illi, quae eam corrupit.

50. Tri-

Hanc volitent animae circum sua fata querentes
Semper, et e tectis strix violenta canat.
Ipsa, fame stimulante furens, herbasque sepulcris
Quaerat, et a saeuis ossa relicta lupis;
Currat et inguinibus nudis, vluletque per vrbes,
Post agat e triuiis aspera turba canum.
Euenient; dat signa deus; sunt numina amanti,
Saeuit et iniusta lege relicta Venus.

At

50. *Tristia — pocula)* h. amara. Notum illud: *Media fert tristes succos.* Mira vero imprecatio aniculae, vt illa crudas carnes deuoret et potum ex felle mixtum bibat. *pocula cum felle* pro, pocula fellea, potus ex felle. Similia alia passim a viris doctis obseruata sunt. Nostrum ante oculos habuit Ouid. I. Am. 8. Adde Propert. IV. El. 5. Cogitandum autem de dirarum et imprecationum vi et exitu certissimo: *Diris agam vos; dira detestatio Nulla expiatur victima* ex Horatio notum est.

51. *Hanc volitent animae circum)* simulacra exsanguia mortuorum amantium, quos illa laesit corruptis puellis. v. Hor. V. Carm. 5, 91. cf. Broukh. h. l.

52. *strix violenta)* quae funesta et tristia ominatur, vt v. 13. *somnia saeua.* Sic Seneca Thyest. 693.

— *Ipse funesta prece*
Letale carmen ore violento
canit.

Cyllenius ab eo violentam dictam putabat, quod pueris nocet. v. Ouid. Fast. VI, 133. De *strige* cf. ad Aen. XII, 862.

55. *vluletque per vrbes)* h. furore agatur. Vulpius de eo furoris genere intelligit, cum se lupos esse arbitrantur, ideoque vlulantes discurrunt; nimis argute. Nam exprimitur tantum anus prae fame furens. *aspera* ad iram canum refer.

57. *sunt numina amanti)* est deus, qui amantium curam habeat, iniuriam a perfidis puellis factam vlciscatur.

58. *iniusta lege)* simpliciter accipe, ratione, modo iniusto. Praeceptorum vero istorum, quae ab aniculis his impertiri ferebantur, formulam videre licet ap. Propert. IV, 5, 21. sqq. *Venus* autem *relicta* dicitur, cum puella perfida amantem deseruerit, qui sub deae fide et tutela est.

At tu quam primum sagae praecepta rapacis
Desere: nam donis vincitur omnis amor.
Pauper erit praesto tibi, praesto pauper adibit
Primus, et in tenero fixus erit latere.
Pauper in angusto fidus comes agmine turbae
Subiicietque manus, efficietque viam.
Pauper ad occultos furtim deducit amicos,
Vinclaque de niueo detrahit ipse pede.
Heu canimus frustra, nec verbis victa fatiscit
Ianua, sed plena est percutienda manu.

At

60. *nam donis vincitur omnis amor)* h. quam primum dona admittes, sis licet castissima femina, tamen fides tua statim victa erit. donis autem et muneribus a diuite amatore missis aggredi puellam anus perductrix putanda est: *rapax* vero h. e. auara anus, quatenus et ipsa mercedem ab amatore accipit.

64. *Subiiciet manum)* submittet et interponet inter puellae corpus et turbam, vt hanc amoueat. Sed cf. Obss.

65. *Pauper ad occultos furtim deducit amicos)* Hic fugit nos ratio vitae et consuetudinis illius aetatis. Amatores, ad quos perducat Tibullus amicam, vix licet intelligere. An sunt amici communes, in quorum domo clam ex condicto conuenire volebant Tibullus et Delia! Sed laborare videtur ipsa lectio. cf. Obss.

66. *Vinclaque d.)* officii puellis praestiti genus. Ouid. II, Art. 212.

Et tenero soleam deme vel adde pedi.

cf. eund. III, Met. 168.

68. *plena est percutienda manu)* Broukh. ad oppugnationes forium nocturnas refert, quae huius loci esse non videntur. Ego cum Vulpio Cyllenii antiquam interpretationem probo, vt *manus* sit *plena auri.* v. infr. El. 9, 52.

Et pretium plena grande referre manu.

in Lusib. 15.

— — — poma
Nausicaam pleno saepe tulisse sinu.

At tu, qui potior nunc es, mea fata timeto:
Versatur celeri Fors leuis orbe rotae.
Non frustra quidam iam nunc in limine perstat
Sedulus, ac crebro prospicit, ac refugit:
Et simulat transire domum, mox deinde recurrit,
Solus; et ante ipsas exscreat vsque fores.
Nescio quid furtiuus amor parat; vtere quaeso,
Dum licet; in liquida nat tibi linter aqua.

In v. 70. finit Elegiam, quae ipsi sexta est, Scaliger; et versus reliquos reiicit in Eleg. sequ. post v. 32.

69. De fragmento hoc deperditi carminis v. Obss. Monet riualem, vt ne secundae aurae nimium credat; iam nunc puellae, quam ille non sine fraude ac malitia a Tibulli amore auocauerat, insidiari clam alium amatorem. Fatendum est, ferendum fuisse damnum, si et hoc fragmentum intercidisset; illiberalis amor ille est, et inuenusti hominis, qui in his versibus regnat. *qui potior nunc es)* elegans vocis vsus de eo, qui praefertur riuali. Horat. III. Od. 9.

Donec gratus eram tibi,
Nec quisquam potior brachia candidae
Ceruici iuuenis dabat.

v. Broukh.

70. *Fors)* Fortuna, insistens rotae, vertit se facile. cf. Obss.

75. *Nescio quid furtiuus amor parat)* amor pro amatore, qui clandestinum aliquid molitur, qui clam adrepit. Totius vero distichi sententia; flagitiosa et molesta. cf. Obss.

76. *in liquida nat tibi linter aqua)* Copia tibi, puellae desideratae amore fruendi, satis opportuna data est. Dictum prouerbialiter, vt fere Propert. II, 3, 11.

Tranquillo tuta descendis flumine cymba.

et in praeclaro illo Cleopatrae epitaphio, quod ex Capaccii Hist. Neap. lib. I, c. 7. dedit Reinesius, hinc Gorius et Muratorius cum Bonada:

Ζῆθι, κάλων τείνας οὔριον εὐφροσύνας.

ELEGIA VI.

Semper, vt inducar, blandos offers mihi vultus;
Post tamen es misero tristis et asper, Amor.
Quid tibi, saeue puer, mecum est? an gloria magna,
Insidias homini composuisse deum?
Iam mihi tenduntur casses: iam Delia furtim
Nescio quem tacita callida nocte fouet.
Illa quidem tam multa negat: sed credere durum est.
Sic etiam de me pernegat vsque viro.
Ipse miser docui, quo posset ludere pacto
Custodes; heu, heu, nunc premor arte mea.

Fingere

Eleg. VII. in recens. Scalig.

Eleg. VI. Adducta in suspicionem puellae fide, misere anxius amator multa perperam comminiscitur, quibus aut furta eius arguere, vel intercipere, aut eam ad meliorem mentem reuocare conatur. Tandem, vt amantium animi ad miserationem proni sunt, matris puellae recordatur summo cum affectu, cum eam studiosam sui et amoribus propitiam expertus esset: hanc, vt filiam in fide retineat, enixe hortatur. Est inter praestantiores Elegias facile annumerandum hoc carmen, inprimis affectus veritate et varietate.

1. *vt inducar) Inducere* est fallaciis quibusdam pellicere, vt decipias; ductum a feris, quae in casses pertrahuntur. v. Broukh.

blandos offers mihi vultus) h. fictos, falsos, ad decipiendum compositos. v. Broukh. opponitur *tristis* h. crudelis, saeuus, et *asper*, durus, immitis. Loquitur autem poëta aut de pluribus amoribus, in quibus semper primos aditus experiri solebat faciles et secundos, aut de solius Deliae amore, cum qua saepe discidio facto, redierat tamen ad pristinum seruitium, meliore spe de eius fide suscepta.

4. *insidias — composuisse)* struxisse, molitum, machinatum esse. v. Broukh.

7. *tam multa)* adeo multum negat: pernegat hoc. sed v. Obss.

9. cf. similem locum Ouid. III. Am. 1, 49. sqq.

10. *nunc premor arte mea)* sic

Fingere tunc didicit caussas, cur sola cubaret:
Cardine tunc tacito vertere posse fores.
Tum succos herbasque dedi, queis liuor abiret,
Quem facit impresso mutua dente Venus.
At tu, fallacis coniux incaute puellae,
Me quoque seruato, peccet vt illa minus.
Neu iuuenes celebret multo sermone, caueto;
Ne ve cubet laxo pectus aperta sinu.

sic Ouidius *torqueri*, *vrgeri* dixit II. Am. 18, 20. 19, 34. de iis, quae molesta sunt, obsunt, nocent.

12. *Cardine tunc tacito vertere posse fores)* n. suffusa aqua. v. Plaut. Curcul. I, 3, 3. *tacere* de ostio ibid. I, 1, 20.

13. *succos herbasque dedi)* earum aliquot genera recenset Broukh. ex Plin. XIII, 22. XXII, 4, 22. 25. et al. *Dare* Vulp. h. l. explicat monstrare, docere. Virg. Ecl. I, 19.

Sed tamen, iste deus qui sit, da, Tityre, nobis.

16. *Me quoque seruato)* obseruato, custodito, vt φυλάττειν. Terent. Eun. V, 2, 63.

— — quin Pythias,
Tu me seruato. P. Neque pol seruandum tibi
Quicquam dare ausim, neque te seruare.

Vulp. Sensus vero, quicquid viri docti commententur, hic: malim, mihi quoque aditus ad coniugem tuam interclusus sit, vt ea carere oporteat, quam vt ille aliis, iuxta me, pateat.

17. *Neu iuuenes celebret multo sermone)* h. ne tam saepe cum adolescentibus versetur, sermones serat, et confabuletur. *Celebrare* dicimur homines, quibus cum frequenter sumus aut aliquamdiu moramur. Cic. ad Att. IV, 1. *similis et frequentia et plausus me vsque ad Capitolium celebrauit.* Hoc vnum ex omni exemplorum nube apud Brouckhusium ad rem facit: quod vero ablatiuum illustret, nullum est. Nempe vt v. c. *conuiuium sermone laetitiaque* celebratur apud Cic. Verr. I, 26. sic *sermone celebramus* eos, quibuscum frequenter confabulamur: vti ap. Ouid. II, Met. 252. cygni dicuntur *celebrare Caystri ripas carmine* h. frequentes cantus in illis exercere. Ita etiam inuerse *celebramus sermones, seria ac iocos* Liu. I, 4. Vulpii interpretatio minus idonea: *ne nimia sit in laudanda iuuenum forma:* imprudens vero femina, quae viro coram id faceret!

Neu te decipiat nutu, digitoque liquorem
  Ne trahat, et mensae ducat in orbe notas.
Exibit quam saepe, time; seu visere dicet
  Sacra Bonae, maribus non adeunda, Deae.
At mihi si credas, illam sequar vnus ad aras.
  Tunc mihi non oculis sit timuisse meis.
Saepe, velut gemmas eius signumue probarem,
  Per caussam memini me tetigisse manum.
Saepe mero somnum peperi tibi; at ipse bibebam
  Sobria supposita pocula victor aqua.
Non ego te laesi prudens; ignosce fatenti.
  Iussit Amor: contra quis ferat arma deos?

Ille

19. *Neu te decipiat nutu)* dictum graece: μή σε λάθῃ ἂν διανεύσασα, ne, te non obseruante, innuat riuali. De nequitiis autem his amantium nota loca sunt Ouidii Ep. XVII, 75-92. Art. I, 569-579.

22. *Sacra Bonae, maribus non adeunda, Deae)* Notum vel ex Cic. Harusp. Resp. c. 17. ad Bonae Deae sacra non nisi feminas fuisse admissas, et quicunque illa vir vel imprudens adspexisset, eum oculis orbari creditum fuisse, vnde mox: *Tunc mihi* etc. Ceterum in istis: *seu visere dicet S.* sententia est ἀνανταπόδοτος, quod et Vulpius notauit; nam deest alterum *seu quacunque alia de caussa prodire se dicet.*

23. *non oculis sit timuisse meis)* h. non timeam ego. Infr. IV, 3. 3. *Nec tibi sit duros acuisse in praelia dentes.* graece dictum. cf. Passerat. ad Prop. I, 20, 13. Cur oculis suis parcere nolit, dictum ad v. antec. conf. Gronou. Obs. III, 3.

25. et 26. Etiam hoc inter amantium artes alibi occurrit. Broukh. laudauit Plaut. Asin. IV, 1, 33. *gemmas signumue*, docte pro signo in gemma annulari, exquisitae forte scalpturae. *Per caussam)* nos: sub praetextu. v. Broukh.

28. *Sobria — pocula)* eleganter ita vocat, quae ipse multa aqua affusa diluerat. Sic II, El, 1, 46. *sobria lympha.* et Plato aquam τὸν θεὸν νήφοντα vocat; de quo v. Plutarch. aud. Poët. c. 3.

30. *Iussit Amor: contra)* Trita et obvia amantium excusatio: similiter Eurip. Iphig. Aul. 1396. cf. Callim. in Apoll. v. 25. et Epigr. 44.

Ille ego sum, nec me iam dicere vera pudebit,
Instabat tota cui tua nocte canis.
Quid tenera tibi coniuge opus? tua si bona nescis
Seruare, ah frustra clauis inest foribus.
Te tenet, absentes alios suspirat amores,
Et simulat subito condoluisse caput.
At mihi seruandam credas, non saeua recuso
Verbera, detrecto non ego vincla pedum.
Tunc procul absitis, quisquis colis arte capillos,
Effluit effuso cui toga laxa sinu.
Quisquis et occurret, ne possit crimen habere,
Stet procul, aut alia stet procul ante via.
Sic fieri iubet ipse deus; sic magna sacerdos
Est mihi diuino vaticinata sono.

32. *Post hunc versum Scaliger inseruit e sup. Eleg. vs. 71. ad fin.*

34. *clauis inest foribus)* h. vectis, pessulus. cf. sup. 2, 28.

36. *Et simulat subito)* En Gallorum nostrorum *Vapeurs.*

37. *At mihi seruandam credas)* int. *si credas.* vt et infr. v. 53. Dicit vero se ianitoris loco futurum.

ib. *non saeua recuso verbera)* int. si me custodem Delia fefellerit.

39. 40. Vides et hic Romanum orbem nostro orbi similem: quandoquidem delicatuli illi, quorum omnis cura in comae cultu et vestitus elegantia sita erat, puellis primo loco probabantur. Hos itaque Tibullus, custos puellae constitutus, omnium primos ab eius aditu prohibiturus est.

Effluit effuso) h. molles homines: hos primo loco a puella remotos esse vult, tum omnino vnumquemque, qui propius ad Deliae aedes accesserit: v. 41. 42.

43. *ipse deus)* h. numen diuinum in genere. Cum mox Bellona memoretur, vti solet graecum θεός, pro dea femina positum putat Vulpius. mox *diuinus* est μαντικός. Fuit autem Bellonae sacrum inter superstitiones peregrinas, quae Romam inter bella ciuilia inuaserant.

Haec vbi Bellonae motu est agitata, nec acrem
Flammam, non amens verbera torta timet.
Ipsa bipenne suos caedit violenta lacertos,
Sanguineque effuso spargit inulta deam.

Statque

vaserant. Etsi enim Bellonae aedes ad Circum Flaminium extra vrbem iam dudum ab Appio Claudio ex voto erat exstructa: vix tamen fanaticos homines admittere potuit Romanorum religio a maioribus accepta. Sed paullo ante haec tempora, cum omni vaticinatorum genere, plura sacra cum furore celebrari solita, Cybeles, Deae Syriae, Bellonae, hoc forte ex Cappadocia illatum, hominum animos tanquam veneficio defixos tenuere. Est autem locus hic de Bellonae sacris classicus, vnde discimus, fuisse eius sacerdotem feminam, quae deo plena furere videri et eadem futura praedicere volebat; eadem fanaticorum more adeo mente capta insaniebat, vt igni, flagris et vulneribus in corpus suum saeuiret; eodem modo quo Galli et Isiaci; vnde eos vno ore memorat Valer. VII, 635. 636. Iuuenal. Sat. VI, 511. sqq. (cf. eund. Sat. IV, 123. sqq.) et Lucan. I, 565-7. Praeter magnam autem Bellonae sacerdotem alios quoque sacerdotes virilis sexus fuisse necesse est; certe eos memorat Lactant. I, Inst. 21, 16. 17. Cistophorus aedis Bellonae Pulvinensis in Inscriptt. ap. Murator. T. I. p. CLXXVIII. occurrit. Bellonarii tamen, latioris significatus vox, gregem et turbam significare videntur hominum, qui sacris his ministerium suum addixerant, vt Isiacorum grex: cf. van Dale Dissert. ant. ill. p. 149. sqq. Inter eosdem numerandi *fanatici*. *Fanaticus de aede Bellonae Puluin.* occurrit apud Gruter. p. CCCXIII, 1. Vide aliud Marmor vitiose exscriptum p. antec. n. 7. et ap. Spon. Misc. erud. ant. p. 30. Eiusmodi Bellonarium exhibitum credunt viri docti in gemma Dactylioth. Gorlaeanae To. II. n. 664. At Augustini tab. 171. P. I. male huc trahunt; est is Diomedes, male tamen seu exsculptus seu delineatus.

45. *Bellonae motu)* h. l. instinctu: κάτοχος ἐκ τῆς θεῦ. ἔνθεος.

46. *verbera torta)* h. flagella. v. I, 9, 22. Virg. Ge. I, 105. Sollenne autem hoc fanaticis illis, vt se ipsos flagris caederent, vrerent, laniarent; more, qui primum ad placandos deos in magnis calamitatibus, aut in magno reatu inter criminum poenitentes, ortus erat, verso in ludibrium et praestigias. (τερατείαν) Parum scite Broukh. super-

Statque latus praefixa veru; stat saucia pectus;
Et canit euentus, quos dea magna monet:
Parcite, quam custodit Amor, violare puellam:
Ne pigeat magno post didicisse malo:
Attigeris, labentur opes, vt vulnere nostro
Sanguis, vt hic ventis diripiturque cinis.
Et tibi nescio quas dixit, mea Delia, poenas;
Si tamen admittas, sit, precor, illa leuis!

superstitionem hanc ab eo deducebat, quod Bellona flagro instructa pingitur.

48. *inulta)* non ad deae signum, nec ad τὸ *spargere,* sed ad vulnera trahendum est, quae mirum fit non dolorem, febrem ac mortem inferre his hominibus. Ita se caedunt, quasi dolorem inde non sentiant. Scilicet *suspensa manu* hi *secandi lacertos suos artifices* brachia atque humeros cruentabant, vt ex Seneca de Vita beata c. 27. constat. Quamobrem Commodus Bellonarios vere exsecare brachia praecipiebat, crudelitatis studio, vt ex Lampridio c. 9. notum est.

49. *Statque latus praefixa veru)* h. tenui lanceola cutem a sagina diductam traiicit, ita vt prae latere ea transuersa stet. de voce *veru* v. Intpp. Minuc. Fel. c. 21. Mox *monere* esse vatum, notissimum est. v. Broukh. cf. Burmann. ad Ouid. II, Met. 639.

51. sqq. Sunt haec pro sacerdotis Bellonae vaticinantis oraculo habenda, quod illa consulta a poëta super amore ac fide Deliae edidit. Minatur illa summa mala iis, qui puellam sollicitaturi sint, petita rei similitudine a sanguine ex sectis membris defluente et a cinere arae: ad quam inter sacra adstans illa deo capta furere putanda est.

51. *violare puellam)* h. fidem puellae sollicitare et ab amante suo eam abducere. Hinc mox: *Et tibi — dixit poenas,* nempe, si minus casta et fidelis amanti esset.

53. *Attigeris, labentur opes)* si attigeris, h. fidem eius labefactare ausus fueris, dilabetur, dissipabitur res familiaris, in poenam sceleris.

56. *Si tamen admittas, sit)* male hic Scaliger: si hoc tibi cordi est. Sed explicandum: si admiseris flagitium hoc, vt a fide recedas; si pecces adultero, si fidem fallas: at vana et mendax illa Bellonae sacerdos sit. Suauissime dictum, et perdite amante dignum!

Non ego te propter parco tibi: sed tua mater
 Me mouet, atque iras aurea vincit anus.
Haec mihi te adducit tenebris, multoque timore
 Coniungit nostras clam taciturna manus.
Haec foribusque manet noctu me affixa, proculque
 Cognoscit strepitus me veniente pedum.
Viue diu mihi, dulcis anus: proprios ego tecum,
 Sit modo fas, annos contribuisse velim!
Te semper, natamque tuam te propter, amabo.
 Quicquid agat, sanguis est tamen illa tuus.
Sit modo casta, doce, quamuis non vitta ligatos
 Impediat crines, nec stola longa pedes.

Et

58. *aurea — anus)* optima et cariſſima. Horat. I, Carm. 5, 9.

Qui nunc te fruitur credulus aurea.

v. Broukh. cf. Propert. IV, 5, 21. 7, 85. Ita Graeci voc. χρυσοῦς vſurpant.

59. *Haec mihi te adducit)* praestolata amatorem, vt clam eum intra Deliae tectum recipiat: vt ex seqq. intelligitur. cf. inf. ad I, 9, 43.

61. *Haec foribus)* iunge: manet me, affixa foribus.

66. *sanguis — tuus)* h. progenies. Notum Horatii II, Od. 20.

— *Non ego pauperum*
Sanguis parentum — obibo.

cf. Stat. h. l.

67. *casta)* vno me amatore contenta. v. El. 3, 83. nam viro nupta erat, vt supra vidimus.

ib. *quamuis non vitta ligatos)* Vittis et stolis solae vtebantur matronae et virgines ingenuae, vt notum. v. Broukh. Has pudicas esse oportebat: in libertinis autem amor et furta permissa erant; quatenus matrimonium et nuptiae iustae erant inter ciuilia instituta, quae ad solos ciues spectabant; vnde istas hoc nomine indicat Plautus Curcul. I, 1, 25.

Num tu pudicae cuipiam insidias locas?
Aut quam pudicam oportet esse?

h. ingenuae. Apparet itaque, Deliam fuisse libertinam: frustra contra nitente Ayrmanno in Vita Tibull. §. 65.

Et mihi sint durae leges, laudare nec vllam
  Possim ego, quin oculos appetat illa meos.
Et, si quid peccasse puter, ducarque capillis
  Immerito, pronas proripiarque vias.
Non ego te pulsare velim; sed, venerit iste
  Si furor, optarim non habuisse manus.
Nec saeuo sis casta metu; sed mente fideli
  Mutuus absenti te mihi seruet amor.
At, quae fida fuit nulli, post, victa senecta,
  Ducit inops tremula stamina torta manu,
Firmaque conductis adnectit licia telis,
  Tractaque de niueo vellere ducta putat.

Hanc

69. *Et mihi sint)* Venerat igitur et ipse Tibullus in suspicionem laesae fidei. Vt expedita sententia in seqq. sit, statuendum: frigusculo inter amantes simili de caussa orto mutuas iras intercessisse: amatorem prae se tulisse, quasi Deliam derelinquere vellet: illam, vt vreret amatorem, admisisse alios amatores. *durae leges)* quales victis imponuntur; inde ductum. v. Broukh. Quae sequuntur, de sua amica etiam conqueritur Ouid. II, Am. 7, 7.

Si quam laudaui, miseros petis vngue capillos.

Ceterum haec et alia, quae de incredibili amantium furore, rixis, verberibus, occurrunt, vt supra v. 13. 14. morsiunculae aut morsus potius, quorum notae restarent, etiam fores expugnatae, excubatio ante ianuas et alia, nescio sintne inter morum veteris Romae characteres an inter calidioris sanguinis argumenta habenda. Bene saltem nobiscum agitur, quod a nostris moribus aliena sunt.

72. *pronas — vias)* descendentes a collibus in planitiem, vt in vrbe Roma viae fere erant decliues.

74. cf. Ouid. I, Am. 7, 23. sqq. Arguunt vel hae amicarum pulsationes, cuius conditionis illae fuerint: nec de nostris matronis vel ingenuis puellis hic cogitandum est, cum quibus ex Romanorum disciplina nulli amores clandestini exerceri poterant.

79. *Firmaque conductis adnectit licia telis)* ait illam operas diurnas texendae telae locare.

Hanc animo gaudente vident, iuuenumque cateruae
Commemorant, merito tot mala ferre senem.
Hanc Venus ex alto flentem sublimis Olympo
Spectat, et insidis quam sit acerba, monet.
Haec aliis maledicta cadant; nos, Delia, amoris
Exemplum cana stemus vterque coma.

ELEGIA VII.

Hunc cecinere diem Parcae fatalia nentes
Stamina, non vlli dissoluenda Deo:

Hunc

Eleg. VIII. e recens. Scalig.

care. *Telam* h. l. pro iugo, super quo stamen extenditur, accipit Broukhusius, parum constans in huius loci interpretatione. Sed iugo licium non annectitur. Itaque potius trama staminis (*die Werfte*) intelligenda per *telam*, cui *licia* (*μίτοι*), h. ea fila, annectuntur, quibus pectinis ope discriminatis subtemen radio immittitur. (*die Drümmern*, *woran die Werfte angedrebt wird*, quo more *tela* vulgo dicta conficitur, h. *vestis:* quam nos pannum vel linteum appellamus.) Sic Virgil. dixit Ge. I, 285. *licia telae addere.* Eodem sensu *tela* apud Ouid. VI, Met. 54.

Et gracili geminas intendunt
stamine telas.

nam sequitur: *Tela iugo vincta est.* et Auson. Mosella v. 397.

— *tenuique aptas subtemine telas*
Percurrent — —

h. subtemen inter tramas staminis traiicient. *conductam* vero intelligo, quia ipsa opus faciendum conduxerat, operam vero suam locauerat. (Minus bene Broukhusius cum Scaligero.)

80. *Tractaque de niueo vellere ducta putat*) *Tracta* sunt manipuli lanae rudis, qui *putantur* h. caruntur, (*κείρονται*, carminantur) instrumento quodam ferreo a sordibus purgantur, vt docte exponit Scaliger ad h. l. Explicant versum verba Claudiani II. in Eutrop. 382. sqq.

— *doctissimus artis*
Quondam lanificae, moderator pectinis vnci.
Non alius lanam purgatis sordibus aeque
Praebuerit calathis: similis nec pinguia quisquam
Vellera per tenues ferri producere rimas.

82. se-

Hunc fore, Aquitanas posset qui fundere gentes,
Quem tremeret forti milite victus Atur.
Euenere; nouos pubes Romana triumphos
Vidit, et euinctos brachia capta duces.
At te victrices lauros, Messala, gerentem
Portabat niueis currus eburnus equis.

Non

82. *senem)* h. l. de anu. Est enim *senex* adiectiuum. v. Broukh.

85. *maledicta cadant)* eueniant. v. infr. II, 2, 17. *vota cadunt.*

Eleg. VII. Celebrat poëta natalem M. Valerii Messalae paullo post eius triumphum Aquitanicum, actum V. C. 727. v. Obss. sup. ad Eleg. 3, 1. Enumerat, quod poëtae facere solent, loca, in quibus Messala praeterea res gessit, et Aegypto commemorata incidit in Osirin, quem tandem cum Genio ad diem natalem celebrandum aduocat, et pro Messala vota facit.

1. *Hunc cecinere diem Parcae)* Cogitandum est de carmine simili illi, quod Parcae canunt apud Catullum in Epithalamio Thetidis de Achille nasciturо, quo eius fata, res gestae et laudes constituuntur. cf. inf. IV, 5, 3. Mox *stamina non dissoluenda*, non resoluenda, quae non resolui ac retorqueri possunt ab vllo deo.

3. *Hunc fore) hunc* n. diem h. eum, qui eo die natus fuerit. v. Obss. *posset qui fundere* pro qui funderet: more nostri poëtae.

4. *Atur)* fluuius Galliae Aquitanicae, *Adour.*

5. *Euenere)* Messala, M. Antonii partibus relictis, ad Octauianum transierat: a quo Consul in ipsius Antonii locum suffectus (V. C. 723.) et paullo post classe aduersus Antonium ducta inter Legatos classi praefectos (V. C. 724.) est allectus: Constiterat ea circa Actium, cum, nuntiata Galliae defectione, missus est ab Octauiano Messala proconsulari cum imperio: qui eodem anno Galliam pacauit, Aquitanos debellauit. Hinc memorantur a nostro poëta flumina et vrbes Aquitaniae et Narbonensis. Inde euocatus Messala ab Octauiano ad res Asiae constituendas, si Tibullus cum cura nomina locorum posuit, in Cilicia, Syria, Phoenice et Aegypto cum imperio extra ordinem fuisse debet Messala. Conf. sup. Obss. ad El. 3. pr. et sup. Vita Tibulli. Reducem ex hac profectione Messalam triumphum de Aquitanis egisse satis constat V. C. 727.

ib. *pubes R.)* pro exercitu, vt et alibi v. c. apud Maronem.

Non sine me est tibi partus honos. Tarbella Pyrene
Testis, et Oceani littora Santonici.
Testis Arar Rhodanusque celer, magnusque Garumna,
Carnuti et flaui caerula lympha Liger.
An te, Cydne, canam, tacitis qui leniter vndis
Caeruleis placidus per vada serpis aquis?
Quantus et, aetherio contingens vertice nubes,
Frigidus intonsos Taurus arat Cilicas?
Quid referam, vt volitet crebras intacta per vrbes
Alba Palaestino sancta columba Syro?

Vtque

9. *Tarbella Pyrene)* Pyrene sunt montes Pyrenaei, quos Tarbelli, Aquitaniae populus, versus littus Aquitanici maris accolunt; hinc *Pyrene Tarbella* seu *Tarbellica*, vt Alpes Rhaetiae. *honos* autem h. l. est ipse ille triumphus.

10. *Oceani — Santonici)* a Santonibus, gente Aquitanica inter Ligerim et Garumnam, versus idem littus sita, nunc *Saintonge*.

11. *magnusque Garumna)* propter aestuaria, quae facit.

12. *Carnuti et flaui caerula lympha Liger)* Carnuti vel Carnutes Galliae populus supra Ligerim, *flaui* dicti a colore capillorum, vt omnino saepe Galli. *Caerula* appellatur lympha Ligeris, h. aequorea, quia Oceanus intrat per ostia, et aestuaria facit.

13. *An te, Cydne, canam)* Transit ad res a Messala in Asia, Syria, Phoenice et Aegypto aliquot ante annis gestas. v. ad v. 5. et Obss. ad El. 3. pr. Cydni autem amnis purus et cursus placidus. Curt. III, 4. itaque ille dicitur *tacitis vndis leniter placidus serpere*, immittere se, *per vada, caeruleis aquis*, h. e. in mare.

16. *Taurus arat Cilicas)* diuidit, dirimit Ciliciam, per mediam regionem perpetuo iugo extenditur. v. Obss.

18. *Alba Palaestino sancta columba Syro)* Syria, vt late patebat, praeter Coelen, Phoenicen, etiam Palaestinam continebat. Syros a vescendis columbis abstinuisse, etiam ex libro, qui Luciano tribuitur, *de Dea Syria*, notum est. Loca collegere Broukh. et quos laudat, tum Munker. ad Hygin. f. 197. Declarat igitur Tibullus Syriam per rem singularem eique domesticam, columbarum candidarum greges passim volantes: Leuis sane et ne ele-

giae

Vsque maris vastum prospectet turribus aequor
Prima ratem ventis credere docta Tyros?
Qualis et, arentes cum findit Sirius agros,
Fertilis aestiua Nilus abundet aqua?
Nile pater, quanam possum te dicere caussa,
Aut quibus in terris, occuluisse caput?

Te

giae quidem exilitate digna satis memoratio; vt ab hac poëtam abstinuisse malis, nisi reputes, rem religiosam hanc esse adeoque dignitatem aliquam exinde habere.

19. *prospectet turribus)* Turres sunt alte exstructae domus, in quarum tectis interdum turres eminent, quales excitasse Tyrii memorantur, vnde mare prospicerent. v. Strab. XVI, p. 757. (1098. A.) Talis fuit *turris Maecenatiana* ap. Hor. III. Carm. 29. v. Broukh. Statius de nauium propugnaculis accepisse videtur.

20. Tyriis tribuit, quod omnino de Phoenicibus praedicari solet; res et apud scriptores obuia, v. quos Broukh. laudat, adde Dionys. Perieg. 907. sqq. et a recentioribus ad monumentorum fidem et suspicionum subtilitatem accuratius declarata. Post Bochartum videndi inprimis Mignot V. Cl. (in Mem. de l'Acad. des Inscr. To. XXXIV.) et Bryant (Analysis of ancient Mythology p. 225. sqq.)

21. *arentes cum f.)* Nili auctus fit ille quidem inde ab Aprili, in locis tamen Aegypti circa Memphim non nisi inde a Iunio sub obseruationem hominum venit, vsque ad Septembrem exeuntem; adeoque Caniculae ortus in illud tempus incidit, Sole in Leonem transeunte.

23. Notum est Nili fontes olim ignoratos fuisse. Res tamen ne nunc quidem satis ad liquidum perducta, etsi enim P. Hieronymus Lobo (*Voyage d'Abyssinie* p. 132. sqq.) sibi visus est fontes in Abyssiniae provincia *Goiam* inuestigasse, in qua *Abaui* h. e. *amnium parens* dictus amnis, decurrit; tamen hic veterum *Astapus* potius habendus videtur: (inter gradum australem XII. et XIII.) Praeclare physicas notiones poëtico ore extulit in splendido loco de Nilo Thomsonus (in Summer 773. sqq. 792-810.) Nilus *pater* dicitur communi fluuiorum epitheto. *Occuluitque caput* etiam Ouid. II, Met. 255. Rem praeclare in signo Nili redditam habemus, quod Fancellus ad Bernini manum effinxit in Capitolio, capite Nili patris velato apud Rubeum Stat. ant. XCVII.

Te propter nullos tellus tua postulat imbres:
  Arida nec Pluuio supplicat herba Ioui.
Te canit, atque suum pubes miratur Osirim
  Barbara, Memphiten plangere docta bouem.
Primus aratra manu sollerti fecit Osiris,
  Et teneram ferro sollicitauit humum.
Primus inexpertae commisit semina terrae,
  Pomaque non notis legit ab arboribus:

Hic

26. *Pluuio — Ioui)* a quo pluvia mittebatur. Graecis Ὑέτιος. Multa congessere Gebh. Broukhus. et Vulpius. Agnoscitur nunc vulgo Iouis Pluuii signum in Columna Antoniniana: vt a Santes. Bartolio expressa ea est n. 15.

27. *miratur Osirim)* h. reueretur, veneratur. v. Cuper. II. Obss. 1. Fuit autem Nilus cum Osiride inter praecipua Numina ab Aegyptiis culta; quod nemo melius docuit Iablonskio de Diis Aegypt. lib. IV, 1. et de Osiride lib. II, 1.

28. *Memphiten plangere docta bouem)* int. Apim. *plangere bouem* h. se propter bouem. v. Obss.

29. sqq. Memorabilis locus super Osiride, quem cum Baccho confusum esse a Graecis iam inde ab Herodoto (lib. III, 42.) satis constat: et illustrauit copiose Iablonsk. Panth. lib. II, c. 1. §. 5. Cum Tibulli amica sacris Isiacis initiata esset (vt ex El. 3, 23. sqq. colligi posse videtur) suspicari licet, in ipsis initiis Isiacis, cuiusmodi ea Romae erant, hoc idem traditum fuisse. Ad Osiridem autem hunc non modo, vt ad Bacchum, vitium sationem, verum etiam arationis et consitionis arborum inuentionem retulisse eos homines, ex hoc Tibulli loco discitur. Adde Diodor. I, 14. pessimum rerum Aegyptiarum interpretem, dum Graecum scriptorem nescio quem temere sequutus est, qui Graeca cum Aegyptiis miscuerat.

29. *manu sollerti)* nempe inueniendis rebus sollertia hominis maxime continetur.

30. *teneram ferro sollicitauit humum)* mouit, vertit, dimouit, reuellit, eruit, vt alii in ea re. v. Broukh. *teneram* vocat terram, quia recens adhuc orbis erat; ideo mox quoque *inexpertam*. Valer. Flacc. I, 69. *ignaras Cereris terras* dixit.

Hic docuit teneram palis adiungere vitem:
  Hic viridem dura caedere falce comam.
Illi iucundos primum matura ſapores
  Expreſſa incultis vua dedit pedibus.
Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
  Mouit et ad certos neſcia membra modos.
Bacchus et agricolae magno confecta labore
  Pectora triſtitiae diſſoluenda dedit.

Bacchus

34. *dura — falce)* nobis, culter hortenſis. *dura*, vt Hor. IV. Carm. 4.

Duris vt ilex tonſa bipennibus.

propter rigorem ferri. agit autem de amputatione vitium.

36. *incultis — pedibus)* Cyllenius explicat: *ſtercore et paedore oblitis.* Nimis inculte. Sed eſt *ſqualidis* a muſti aſperſione. v. inf. II, 5, 85.

Oblitus et muſto feriet pede ruſticus vuam.

Propert. III, El. 15, 18.

Et noua preſſantes inquinet vua pedes.

cf. Gebh. ad h. l. Ouid. IV, Faſt. 897. et II, Met. 29. *autumnum calcatis vuis ſordidum* appellat. *Sapores* ſuperiori verſu ſunt *ſucci.*

37. *voces inflectere cantu)* h. variare, ſonos numeroſe mutare. v. Broukh.

38. *ad certos — modos)* ſunt modulationes tibiae vel fiſtulae variae, ad quas flectuntur ſaltantium artus. v. Broukh. *neſcia membra*, eleganter, corpus indoctum.

39. ſqq. *Bacchus et)* Nolim putare, Bacchum nunc Oſiridis perſonae ſubſtitui moxque iterum ad Oſiridem rediri: ſed Bacchus nunc eſt vinum.

39. *magno confecta labore)* opere ruſtico fracta et debilitata.

40. *triſtitiae diſſoluenda dedit)* h. a triſtitia: genitiuus hic graece ponitur. Sic. ap. Cic. *legum ſolutus*. v. Broukh. Eiusmodi ſunt et alia. v. c. apud Propert. III, 7, 54.

Parthorum aſtutae tela remiſſa fugae.

h. a fuga. v. Gronou. Obſſ. I, 11. *diſſoluenda dedit* pro diſſoluit vt III, 6, 28. *diripienda ferant* pro diripiant. Ouid. II. Faſt. 521. *flammis torrenda dedere.*

Bacchus et afflictis requiem mortalibus affert,
Crura licet dura compede pulsa sonent.
Non tibi sunt tristes curae, nec luctus, Osiri,
Sed chorus, et cantus, et leuis aptus amor;
Sed varii flores, et frons redimita corymbis;
Fusa sed ad teneros lutea palla pedes;
Et Tyriae vestes, et dulcis tibia cantu,
Et leuis occultis conscia cista sacris.

Huc

42. *Crura licet d.)* De vinctis in ergastulo loqui poëtam puta. cf. inf. II, 6, 25. Simile autem hoc aliis vini laudibus apud poëtas, v. c. Horat. III, Carm. 21, 17. sqq. et Ouid. I. Art. 239.

44. *leuis — amor)* v. ad I, 73. *est aptus*, quod alias, te decet, tibi conuenit. Ouid. III. Met. 554. de Baccho:

Quem neque bella iuuant, nec tela, nec vsus equorum;
Sed madidus myrrha crinis mollesque coronae,
Purpuraque et pictis intextum vestibus aurum.

Qui versus ex ipso Tibullo advmbrati esse videntur. Horatius autem de eodem Baccho II. Carm. 19, 25.

Quanquam choreis aptior et iocis Ludoque dictus etc.

46. *Fusa sed ad teneros lutea palla pedes)* ποδήρης. *Fusa* suauiter, vt eodem modo *fluere* talis vestis dicitur; apud Virgil. *talos vestis defluxit ad imos*, et Propert. III, 17. (15) 35. de Baccho:

Et feries nudos veste fluente pedes:

et in elegantissimis versibus, haud dubie ex meliore poëta surreptis in Epitaphio: Maffei Mus. Veron. p. 467.

Detrahe serta comis, et amorum oblita tuorum,
Tristis, inops, pulla veste, Thalia, veni.
Non manus Idalia lasciuiat improba virga,
Nec fluat ante tuos lucida palla pedes.

Luteus h. flauus color erat festi ornatus et laetitiae index, v. Catull. 58, 14. cf. Broukh.

48. *leuis occultis conscia cista sacris)* quae habet in se reconditas res sacras et mysticas, quae in sacris Liberi patris portabantur. *Conscia* saepe poëtis ea dicuntur, quae aliquid in se continent vel inclusum habent. Sic Ouidius *litteram conscium* dixit, et inf. El. 8, 3. *fibra conscia Deorum.* Senec. Thyest. 633.

Quis hic nefandi est conscius monstri locus?

Valer.

Huc ades, et centum ludis Geniumque choreis
  Concelebra, et multo tempora funde mero.
Illius e nitido stillent vnguenta capillo,
  Et capite et collo mollia serta gerat.
Sic venias hodierne: tibi dem turis honores,
  Liba et Mopsopio dulcia melle feram.
At tibi succrescat proles, quae facta parentis
  Augeat, et circa stet veneranda senem.

E 2 Nec

Valer. Flacc. Argon. I, 5.

— — *Cymaeae conscia vatis*
— *cortina.*

Seuer. Aetn. 83.

Quicquid et interius falsi sibi conscia terra est.

h. quae sub terra apud inferos esse feruntur.

49. Genii religio praecipua esse debuit in celebrando natali. Vocatur a poëta Osiris, qui amat festa et lusus, vt festo in Genii honorem celebrando intersit. Nouum vtique hoc, non tam quod deus alterius honori et sacro, quam quod Osiris Genii festivo honori adest.

50. *tempora funde mero)* sc. venis vino incalescentibus per eas diffuso. v. ad El. 2, 3.

51. *Illius e)* n. Genii. cf. II, 2, 5. 6. 7. 8. vt adeo Genius vnctis coronatisque capillis die hoc festo aut sit, aut esse fingatur, quippe ipsi sacro ac sollenni. Sic vnguentis delibuti et coronis ornati sunt ceteri, qui epulis et sollennibus intersunt. Sed v. 55. ad Messalam oratio conuersa. Sic subinde mutatae personae et paullo insuauiores transitiones inf. El. 8, 27. 9. 61. 63. II, 2, 21. 22. *vnguenta* de *amomo* intelligit Broukhusius, nescio cur solo? *Collo* autem *serta* gerit, vt mos est in epulis hilarioribus. Loca dedit veterum Broukhus. Ouid. II. Fast. 739. Horat. II. Sat. 3, 256.

53. *hodierne)* pro hodiernus h. hodie.

54. *Mopsopio — melle)* h. Attico, ab antiquo Atheniensium rege Mopsopo. Notum autem in Attica fuisse Hymettum mellificio nobilem. Ait igitur se Osiridi tus et liba mellita esse oblaturum; quod et ipsum ad Osiridis religionem notabile est. Alias Genio liba apposita: inf. II, 2, 8.

55. *At tibi succrescat proles)* Albinou. (cuius vulgo habetur) III, 29.

Et tibi succrescant iuuenes bis Caesare digni.

vbi v. Scal.

55. quae

Nec taceat monumenta viae, quem Tuſcula tellus,
Candida quem antiquo detinet Alba Lare.
Namque opibus congeſta tuis hic glarea dura
Sternitur; hic apta iungitur arte ſilex.
Te canet agricola, e magna cum venerit vrbe
Serus, inoffenſum retuleritque pedem.
At tu, Natalis, multos celebrande per annos
Candidior ſemper candidiorque veni.

ELE-

55. *quae facta p. Augeat)* ſc. aliis praeclare factis, niſi *facta*, τὰ κλέα, pro ipſa fama et gloria dicta malis. Duo autem Meſſalae filii v. inf. ad II, 5. pr.

56. *circa ſtet veneranda ſenem)* h. formae dignitate, vt Vulpius praeclare interpretabatur, et omnino rebus geſtis et honoribus conſpicua et clara. v. Ayrman. Vita Tib. §. 58. Virg. Aen. IX, 275. *Euryalum venerandum puerum* appellat. inf. IV, 2, 10.

Seu comſit, comtis eſt veneranda comis.

57. *Nec taceat m.* etc.) h. Tuſculani et Albani celebrent magnificentiam Meſſalae in munienda parte Viae Latinae, vt Broukhuſius ex re ſuſpicatur, et iam Cluuerius e Strabone (lib. V, p. 362. A.) docuit, quam iuſſu Auguſti, vel nouam, vel vetuſtate collapſam, ſternendam ſumſerat Meſſala inter ceteros viros triumphales, quibus vias partim ex manubiis partim ex ſuis pecuniis reficiendas diſtribuerat. cf. Sueton. Aug. 30. et Dio LIII, 22. *monumenta* h. l. ſunt opera publica. Opus autem praeclarum et ad ſaecula duraturum illud fuiſſe ex Martialis verſibus colligas, qui aeternam libri famam ſic ominatur lib. VIII, 3, 5.

Et cum rupta ſitu Meſſalae ſaxa iacebunt.

Item lib. X, 2, 9.

58. *antiquo d. Alba Lare)* *antiquo Lare:* propter vetuſtatem vrbis, n. quia inde Roma colonia ducta. *Alba candida.* Suſpicor ſeu montem ipſum, ſeu aedificia ex longinquo proſpicientibus candorem exhibuiſſe. Cum toties in etymologia vocis Albae Longae argutati ſint veteres, iam olim miratus ſum neminem de hoc cogitaſſe, an ipſe montis color cauſſam nominis fecerit.

59. *glarea — ſilex)* v. Liu. XLI, 27. *Cenſores vias ſternendas ſilice in vrbe, glarea extra vrbem ſubſternendas marginandasque primi omnium locauerunt.*

64. Can-

ELEGIA VIII.

Non ego celari possim, quid nutus amantis,
  Quid ve ferant miti lenia verba sono.
Nec mihi sunt sortes, nec conscia fibra deorum:
  Praecinit euentus nec mihi cantus auis:

Eleg. IX. ex Scalig. recens.

64. *Candidior — candidiorque)* v. Ouid. V. Trist. 5, 13. cf. Cort. ad Sallust. Catil. 5, 7. *veni* pro redi, vt alias quoque.

Eleg. VIII. De amore Marathi in Pholoen agit hoc carmen. Erat Marathus formosus puer, multorum, etiam Tibulli, votis expetitus, ipse cultu sibi et ornatu placens; quem in grauem puellae amorem incidisse multis argumentis poëta deprehenderat. Nec tamen (vt ex vss. 25. 26. 49. 61. 62. intelligitur) nouus ille erat amor, sed ex longa cum Pholoe, quae prior formosum puerum appetiuerat, consuetudine natus: quo obseruato Pholoe, ad puellares artes facta, superbe et fastidiose puerum habuit, eumque, solita cum calliditate, modo elusit, modo excruciauit. Immiscet poëta monita et obiurgationes puellae, ne puerum illa vlterius torqueat. De Maratho supra ad El. 4, 81. vidimus. Pholoe inter claras eius aetatis puellas etiam ex Horatio nota est, vbi I. Carm. 33, 7. *aspera puella* Cyrum fastidit, alium mollem puerum; et II, 5, 17. est ea *Pholoe fugax*. Chloridis eam filiam fuisse, idem Horatius colligere iubet nos lib. III, 15, 7. 8.

1. *Non ego celari possim)* ita Latini loquuntur. Cic. p. Cluent. c. 66. *Non est profecto de illo veneno celata mater.* v. Broukh. Ceterum de sententia et arte hac amatoris sensus ex certis signis coniectandi videri potest Epigr. Callim. 45. et Propert. I, 9, 5. seqq. III, 7. (6.) 9. sqq.

2. *miti lenia verba sono)* Sunt *lenes susurri*. Horat. I, Carm. 9, 19. εὔναλοι ὀαρισμοί. Call. Fragm. p. 238.

3. Tria ponit diuinandi genera: sortes siue oracula, extispicium, augurium. cf. II, 5, 11. v. Broukh. Verum est, inquit, non sum sortilegus, nec extispex, nec aruspex; enimuero ab ipsa Venere edoctus haec noui.

ib. *conscia fibra Deorum)* v. ad. El. 7, 48. Prop. IV, 1, 100.

Aut sibi commissos fibra locuta deos.

et

Ipſa Venus magico religatum brachia nodo
Perdocuit multis non ſine verberibus.
Deſine diſſimulare; deus crudelius vrit,
Quos videt inuitos ſuccubuiſſe ſibi.
Quid tibi nunc molles prodeſt coluiſſe capillos?
Saepeque mutatas diſpoſuiſſe comas?
Quid ſucco ſplendente genas oneraſſe? quid vngues
Artificis docta ſubſecuiſſe manu?

Fruſtra

et apud Tacitum, affectatorem poëticae elegantiae, German. 10. *equos deorum conſcios*, e quibus voluntas deorum cognoſcitur, dictos videas.

5. *magico religatum brachia nodo)* fune in nodum magicum, ad certam ſuperſtitionis legem factum, conſtricto, ne poſſet renodari aut ſolui. v. Broukh. Reſpicit autem modum caſtigandi ſeruos in ergaſtulis, qui manibus fune ſuſpenſis verberibus caeduntur. Ad eum igitur modum ſe ſuſpenſis manibus caeſum a Venere fingit, vt diſceret ſingula, quae amori inſunt, adeoque et ea, quae amorem arguunt; nodum autem, vt firmum et ad ſoluendum difficilem declararet, magicum appellauit. *religatum* pro ligato dixit.

6. *Perdocuit)* n. artem intelligendi notas amatorias. Propert. l. I, 9, 7. rem clarius expreſſit:

Me dolor et lacrimae merito fecere peritum.

et III, 6, 17.

His ego tormentis animi ſum verus artiſex:
Has certas didici ſaepe in amore notas.

Praeclarum eſt Centauri ſignum in Villa Borgheſia, qui ab Amore verberibus domatur. v. Statuas a Rubeo vulgatas tab. LXXII. Adde tabulam in Pictur. Herculan. To. I, n. 25.

9. ſqq. Declarant haec puerum mollem et delicatum, cuiusmodi illa aetate, qua luxus Aſiatici omnis corruptela in Italiam tranſierat, multi Romam confluebant, a parentibus vel propinquis adducti, vt ex flore aetatis infame lucrum facerent. Etiam de artibus, quibus placere volebant hi formoſuli, notabilis eſt locus: non modo circa comae cultum, verum etiam de genis ſeu fucatis ſeu raſis, et de veſtibus ſubinde mutatis et corrigia calcei adducta. Illa v. 10. *Saepeque mutatas diſpoſuiſſe comas* apud Callimachum L. P. 22. ſunt: Πολλάκι τὰν αὐτὰν δὶς μετέθηκε κόμαν.

11. *ſuc-*

Frustra iam vestes, frustra mutantur amictus,
Ansaque compressos colligit arta pedes.
Ipsa placet, quamuis inculto venerit ore,
Nec nitidum tarda comserit arte caput.
Num te carminibus, num te pollentibus herbis
Deuouit tacito tempore noctis anus?
Cantus vicinis fruges traducit ab agris,
Cantus et iratae detinet anguis iter.
Cantus et e curru Lunam deducere tentat;
Et faceret, si non aera repulsa sonent.
Quid queror, heu, misero carmen nocuisse? quid herbas?
Forma nihil magicis vtitur auxiliis.
Sed corpus tetigisse nocet, sed longa dedisse
Oscula, sed femori conseruisse femur.
Nec tu difficilis puero tamen esse memento;
Persequitur poenis tristia facta Venus.

11. *succo splendente)* est incrustatio faciei, σμῆγμα, forte ex madido pane, cuius illitu genis splendorem conciliabant. v. Scal. et Vulp.

13. *vestes — amictus)* vestes sunt indumenta interiora, amictus, vt notum, quicquid vestibus superiniicitur. v. Broukh.

17. Etiam hoc exemplo apparet, quod sup. I, 2, 41. monuimus, quantopere delectata fuerit illa aetas rerum magicarum narratione, cum statim a v. 19. episodii more eam intexat iterum Tibullus. Nota haec portenta per se sunt, et cf. Obss. Sic quoque anilis superstitio de deliquio, quod Luna ab incantatione experitur, et de more defectui per aerium attritum et tinnitum succurrendi, notissima: illustrauit tamen Broukh. cum Vulpio.

18. *Deuouit)* incantatione ad amorem adegit.

25. 26. Pholoen ex protervarum puellarum (quas nos *Coquettes* appellamus) numero fuisse necesse est. Formosum puerum illa suis illecebris et amatoriis nequitiis leuioribus ad sui amorem pellexerat; sed vlteriora pueri vota repressit. cf. v. 49.

Munera ne poſcas; det munera canus amator,
  Vt foueas molli frigida membra ſinu.
Carior eſt auro iuuenis, cui laeuia fulgent
  Ora, nec amplexus aſpera barba terit.
Huic tu candentes humero ſuppone lacertos,
  Et regum magnae deſpiciantur opes.
At Venus inueniet puero ſuccumbere furtim,
  Dum tumet, et teneros conſerit vsque ſinus,
Et dare anhelanti pugnantibus humida linguis
  Oſcula, et in collo figere dente notas.

Non

27. *Nec tu —)* alloquitur Pholoen.

28. *triſtia facta)* crudelia, ſaeua. h. ſuperbiam et faſtum erga amantem. v. Vulp.

34. *regum)* h. diuitum. Res nota. Eſt quod Eleg. I. *deſpiciam dites.*

35. *At Venus inueniet)* parabit, demonſtrabit viam, ſuppeditabit locum, vt poſſis puerum in amplexus accipere. Sic Graecis εὑρεῖν. Incido in locum Luciani de Peregr. 19. *τότε μεν ἐπὶ τὸν Δία καταφυγὼν, εὗρε τὸ μὴ ἀποθανεῖν ὁ γεννᾶιος.* inf. v. 58. *dare* dicitur. Tenendum autem, Pholoen eluſiſſe pueri deſideria per cauſſam cuſtodiae, qua teneretur, conf. inf. v. 55. ſqq. Vnde intelligitur, fuiſſe et ipſam Pholoen libertinam, quae marito nupta eſſet; cui feminarum generi tuto per leges peccare licebat.

36. *Dum tumet)* ὀργᾷ. v. Horat. II. Sat. 7, 49.

et teneros conſerit vsque ſinus) Neſcio quid obſceni hic quaerunt Interpretes; eſt, coniungere pectora per arctos complexus, vnde ſubiicit: *et dare oſcula.* Hinc *iungere pectora* ſaepe de Venere Ouid. II. Met. 604.

— et illa ſuo toties cum pectore iuncta.

Epiſt. XV, 191.

At quanto melius iungi mea pectora tecum,
Quam poterant ſaxis praecipitanda dari.

Miſcere pectora dixit Statius II. Silu. I, 206. *ponere* Catal. vet. poët. p. 204. v. Scal.

Quaeque puella tuo cum pectore pectora ponit.

Idem vult noſter, quod Plaut. Curcul. I, 3, 32. *Viden' vt miſeri moliuntur? nequeunt complecti ſatis.*

Non lapis hanc gemmaeque iuuent, quae frigore sola
  Dormiat; et nulli ſit cupienda viro.
Heu ſero reuocatur amor, ſeroque iuuentas,
  Cum vetus infecit cana ſenecta caput.
Tum ſtudium formae; coma tum mutatur, vt annos
  Diſſimulet viridi cortice tincta nucis.
Tollere tunc cura eſt albos a ſtirpe capillos,
  Et faciem demta pelle referre nouam.
At tu, dum primi floret tibi temporis aetas,
  Vtere; non tardo labitur illa pede.
Neu Marathum torque; puero quae gloria victo?
  In veteres eſto dura, puella, ſenes.

E 5 Parce

39. *Non lapis hanc)* Lapides vel lapilli ſunt vniones, margaritae, vt Ouid. I, Art. 432.

Elapſusque caua fingitur aure lapis.

v. Broukh. h. l. Senſus vero: ἡ μονοκοιτῦσα ἀνεπαφρόδιτος καὶ ἄχαρις ἔςω, vt egregie Scaliger.

ib. *frigore)* hieme. Notum illud:

Non mihi lac aeſtate nouum, non frigore deſit.

cf. Statium h. l. v. ſup. El. 2, 29. *hibernae frigora noctis.* Niſi tamen frigus omnino ad τὸ μονοκοιτεῖν ſpectat, vt ſit pro, quae ſola, adeoque frigida, dormit.

41. 42. *Heu ſero reuocatur amor) Sero* fieri dicuntur, quae fiunt fruſtra, iam amiſſa occaſione; ſic in illo: *Sero medicina paratur, cum* etc. v. Broukh. *vetus caput* mox pro ſenili, v. inf. v. 50. adeoque pro canis. *Inficere* eſt *tinguere.* v. Broukh.

44. *coma — viridi cortice tincta nucis)* Nota res. Plin. XV, 22. *rufatur capillus primum prodeuntibus nuculis.* v. Cyllen. et Broukh.

46. *Et faciem — nouam)* Hoc nemo illuſtrauit. Aut de fuco illito, aut de ſmegmate intelligendum, v. 11. quo laeuigatur cutis. *pelle,* h. e. rugis.

48. *non tardo labitur illa pede)* Noli putare, *labi* celerem curſum non bene exprimere. Ouid. III. Art. 65.

— cito pede labitur aetas.

49. *puero quae gloria victo)* h. amore ſubiugato et ita perdomito, vt omne faſtidii et ſuperbiae genus in eum impune exercere poſſis. cf. paullo ante ad

Parce, precor, tenero; non illi sontica caussa est;
Sed nimius luto corpora tinguit amor.
Vel miser absenti maestas quam saepe querelas
Coniicit, et lacrimis omnia plena madent.
Quid me spernit? ait: poterat custodia vinci;
Ipse dedit cupidis fallere posse deus.

Nota

ad v. 25. 26. De *Maratho* v. Obss. ad I, 4, 81.

50. *veteres — senes)* contemtim *veteres* dicit, quasi vietos, rancidos et cariosos, ait Broukh. nescio quam bene. Ornat simpliciter epitheton illud. Sic et Horatius *veterem senectutem* dixit Epod. 8, 3.

51. *Parce precor tenero)* absolute positum adiectiuum, vt amat noster. v. II, 1, 74. *iratae.* II, 4, 50. *securae.* III, 5, 92. *duri.* IV, 2, 3. *violente.* Sic Albinou. II, 56. *exorientem* simpliciter pro *sole exoriente* dixit.

ib. *non illi sontica caussa est)* nempe, cur luteo colore sit et palleat, sed amor eum pallere facit. *Caussa sontica* est morbus sonticus siue quiuis vehementior, inprimis epilepticus. v. Scal. h. l. *Caussa* pro morbo ponitur, quod morbo excusari interdum solemus. v. Vulp. h. l. Gronou. Obss. III, 14. Gesner. in Thes. h. v.

52. *luto)* h. pallore. *Lutum* est color inter flauum et album. Horat. Epod. 10, 16. *pallorem luteum* dixit. conf. Broukh. ad nostri locum. In nouo Thesauro LL. tanquam descriptio *luti* ponitur: *lutum, siue luteum est herba, qua caeruleum inficiunt:* quasi caeruleum colorem efficeret. Sed res longe aliter se habet in Vitruuio VII, 14. vnde haec sumta: *Qui non possunt chrysocolla, propter caritatem, vti, herba, quae luteum appellatur, caeruleum inficiunt, et vtuntur viridissimo colore.* Nempe docet, caeruleum luteo infectum reddere colorem viridem. Vide, qui de hoc colore egerunt, laudatos a Titio ad Nemes. Cyneg. 319.

53. *Vel miser a.)* quasi hoc iam euidens amoris satis signum esset. Terent. Hec. I, 1, 3.

Vel hic Pamphilus iurabat
quoties Bacchidi etc.

v. plura ap. Broukh.

54. *querelas Coniicit)* h. iactat, iacit in absentem puellam. Cic. de Diuin. I, 14.

Vocibus instat, et assiduas
iacit ore querelas.

Sic *iacere minas, verba* etc. et *coniicere maledicta, voces,* etc. legitur. Ad v. 55. cf. ad v. 25. 26.

56. Ipse

Nota Venus furtiua mihi est; vt lenis agatur
  Spiritus, vt nec dent oscula rapta sonum.
Et possim media quamuis obrepere nocte,
  Et strepitu nullo clam reserare fores.
Quid prosunt artes, miserum si spernit amantem,
  Et fugit ex ipso saeua puella toro?
Vel cum promittit, subito sed perfida fallit:
  Est mihi nox multis euigilanda modis.
Dum mihi venturam fingo, quodcunque mouetur,
  Illius credo tunc sonuisse pedem.
Desistas lacrimare puer: non frangitur illa,
  Et tua iam fletu lumina fessa tument.

Oderunt

Post v. 66. inseruit Scaliger vss. 75-78. ex lib. II. El. 3.

56. *Ipse dedit cupidis fallere posse deus) dedit* h. dare solet. deinde *dare* h. l. est monstrare, docere. v. not. ad El. 6, 13. cf. sup. 2, 19. *Cupidi* sunt amantes, vt v. 74. II, 5, 56. Saepe etiam adulteri, vt I, 9, 58. cf. Broukh. ad I, 10, 58. Passerat. ad Propert. I, 2, 12. Ipse amor, inquit, docet amatores furta sua occultare.

57. *Nota Venus f. mihi est, vt l.)* dictum pro, Nota mihi Venus f., et notum mihi est, vt, vel quomodo. qualia congessit Bentleius ad Horat. I, Od. 1.

63. *Vel cum p.)* v. de his artibus Terent. Heaut. IV, 3, 3. sqq.

64. *Est mihi nox multis euigilanda modis)* Exprimit aestuantem amantis decepti animum. v. Propert. II, 18, 45. sq. II, 13, 57. sqq. Dictum vero vt: *omnibus modis aliquem cruciare*, ita omnibus modis noctem exigere vigilando, et elegantius, euigilare. Ouid. III, Art. 160. quanquam paullo aliter:

Quarum sunt multis damna pianda modis.

66. *sonuisse pedem)* Sic in illo Carmine inter Lusus liberos, quod Tibullo tribuitur:

Sed ille quum redibit aureus puer,
Simul sonante senseris iter pede etc.

67. *Desistas lacrimare) desistere* ait Broukh. non est plane idem,

Oderunt Pholoe, moneo, fastidia diui:
  Nec prodest sanctis tura dedisse focis.
Hic Marathus quondam miseros ludebat amantes,
  Nescius vltorem post caput esse deum.
Saepe etiam lacrimas fertur risisse dolentis,
  Et cupidum ficta detinuisse mora.
Nunc omnes odit fastus, nunc displicet illi,
  Quaecunque apposita est ianua dura sera.
At te poena manet, ni desinis esse superba.
  Quam cupies votis hunc reuocare diem!

ELE-

idem, quod *desinere;* habet enim quandam mutatae mentis et consilii significationem, vt in illo: *Mene incepto desistere victam?* Recte hoc obseruari poterat, si de propria verbi vi quaeritur; sic *desinere* aliquis potest etiam consilio non mutato, sed difficultate victus, aut socordia, aut opere profligato et sic porro. Sed vulgari vsu ista subtilitas sublata est.

ib. *non frangitur illa)* vt *flecti* dicuntur homines mitiore ac faciliore ingenio, sic *frangi*, quibus est durior natura et inclementior. Sen. Thyest. 200.

— noui ego ingenium viri:
Flecti non potest: frangi potest.

v. Broukh. Etiam haec obseruatio ad proprietatem sermonis spectat, quae in vulgari loquendi more non semper auctores coërcet. Mox *et tument* dictum est, vbi proprie esse debebat: etsi.

69. 70. De Pholoe v. sup. ad pr. Eleg. *Nec prodest s. t.* hoc est, crimen est inexpiabile.

72. *vltorem post caput esse deum)* alias a tergo est Nemesis. Sen. Herc. fur. 385.

Sequitur superbos vltor a tergo deus.

cf. Pium Poster. c. 70. Similiter tamen, vt noster, de amore Propert. II, 23, 59. (II, 30, 7.) *Instat semper Amor supra caput.*

78. Eodem modo Auson. epigr. 13.

— obrepsit non intellecta senectus:
Nec reuocare potes, qui periere, dies.

ELEGIA IX.

Quid mihi, si fueras miseros laesurus amores,
Foedera per diuos, clam violanda, dabas?
Ah miser, etsi quis primo periuria celat,
Sera tamen tacitis Poena venit pedibus.
Parcite, caelestes; aequum est impune licere
Numina formosis laedere vestra semel.

Lucra

Eleg. X. e Scalig. recens.

Eleg. IX. Cum tot praeclara vetustatis monumenta interierint, mirum est, tot alia esse seruata, quae interiisse malimus! Huius ipsius elegiae iacturam nemo facile aegre ferret; in summa enim carminis elegantia et nitore pudet pigetque deterrimae istius aeui corruptelae foedaeque libidinis, ad quam eius argumentum comparatum est. Pueri, muneribus a pecunioso aliquo homine, negotiatorem fuisse ex vss. 13. sqq. colligo, corrupti, auaritiam et perfidiam grauiter accusat poëta; hinc acerbe inuehitur in corruptorem, eique mala summa apprecatur, vxoris adulteria et sororis temulentiam, puero autem poenitentiam facti praedicit.

1. *laesurus amores)* v. Obss. ad I, 2, 89. est h. l. fidem datam fallere ac violare.

2. *Foedera per diuos clam violanda dabas)* Ordo: *dabas f. per diuos, clam v. Foedus* pro conuento ac promisso. *Dare foedera* dictum vt, *dare fidem, iusiurandum, promissa.* Etiam Ouid. II, Met. 757. *contra data foedera.* cf. Drakenb. ad Silium V, 304. *clam violanda* h. quae clam a te violantur.

4. *Poena venit)* h. Nemesis, quae celata illa periuria, h. ea, quae, contra promissi fidem, clam commissa sunt, in lucem proferat, et vlciscatur. Proxime Albiana ad Horatii illud III. Carm. 2, 31.

Raro antecedentem scelestum
Deseruit pede Poena claudo.

Res per se est notissima.

5. Similiter Ouid. II, Am. 14, 42.

Di faciles, peccasse semel concedite tuto.
Id satis est; poenam culpa secunda ferat.

Cf. sup. I, 4, 21.

6. *Numina — laedere)* n. periurio. v. sup. El. 3, 79. cf. h. l. Broukh. Poëtam in argumentatione agnosce. In pedestri scriptore haec desiderabas:

Parcite

Lucra petens habili tauros adiungit aratro,
Et durum terrae rusticus vrget opus.
Lucra petituras freta per parentia ventis
Ducunt instabiles sidera certa rates.
Muneribus meus est captus puer; at deus illa
In cinerem et liquidas munera vertat aquas.
Iam mihi persoluet poenas, puluisque decorem
Detrahet et ventis horrida facta coma.
Vretur facies, vrentur sole capilli,
Deteret inualidos et via longa pedes.
Admonui quoties: auro ne pollue formam;
Saepe solent auro multa subesse mala.

Diuitiis

Parcite dii — Venia dignum est, lucri spe aliquem capi. Lucri caussa homines quid non suscipiunt! Lucri spe adductus rusticus arat, nauta nauigat.

7. *habili — aratro)* quod facile haberi, h. tractari et regi potest. v. Burman. ad Ouid. II. Met. 531. et hinc *habilis* omnino idoneus, aptus, facilis. Gratius Cyneget. 122.

Quo circa et iaculis habilem
perpendimus vsum:
Neu leue vulnus eat, neu sit
breuis impetus illi.

Vbi Gronou. Obss. II, 13. corrigit, *iaculis habiles praebebimus vsum.* Minus bene, cum *perpendimus* sit, effecimus, et quidem librando et iustum teli pondus exigendo. *Opus* vero de agricultura dici, notum in vulgus. v. Broukh. h. l.

10. *sidera certa)* quia duces nauigationis certi. cf. Horat. II, Carm. 16, 3. Valer. Flacc. I, 19. 20. *instabiles rates*, quae communiori epitheto *vagae*.

12. *In cinerem et liquidas munera vertat aquas)* h. in nihil. conf. Prop. II, 13, 46. Ouid. III, Am. 8, 66. Non est argutandum, quasi sit ex chemia petitum, vt sit, in elementa sua redigat. Notus iam versus Homeri:

'Αλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ
καὶ γαῖα γένοισθε.

13. *Iam mihi p.)* intellige, puerum cum locuplete amatore, qui forte negotia in prouinciis habebat, peregre abiisse. *Decorem detrahere* est imminuere, deterere, auferre.

15. *vrentur sole capilli)* flauo crine in fuscum mutato. Prop. IV, 9, 46. *Libyco sole perusta coma.*

17. auro

Diuitiis captus si quis violauit amorem:
  Asperaque est illi difficilisque Venus.
Vre meum potius flamma caput, et pete ferro
  Corpus, et intorto verbere terga seca.
Nec tibi celandi spes sit peccare paranti.
  Est deus, occultos qui vetat esse dolos.
Ipse deus tacito permisit lena ministro
  Ederet vt multo libera verba mero.
Ipse deus somno domitos emittere vocem
  Iussit, et inuitos facta tegenda loqui.
Haec ego dicebam; nunc me fleuisse loquentem,
  Nunc pudet ad teneros procubuisse pedes.
Tunc mihi iurabas, nullo te diuitis auri
  Pondere, non gemmis vendere velle fidem;

Non,

17. *auro ne pollue formam)* tanquam rem sacram. *auro* h. dum auro te corrumpi pateris. Recte vero hoc dictum, quia, quae formae gratia est, deperit et imminuitur auaritia. Mox *subesse* est minus proprie dictum pro subsequi, comitari, adesse. *violare amorem* h. fidem in amore.

21. *Vre meum potius)* nempe, quam vt datam fidem, auro corruptus, fallas. Memorat autem extremos cruciatus, quales seruorum fere ac noxiorum. v. Broukh. cf. sup. I, 5, 5. Ouid. III, Met. 698. Auctoramenti antiqui verba expressisse Poëtam, putabat Vulpius ex Lipsii Saturn. II, 5. Qui enim se lanistae auctorabant, in haec tria iurabant, Vri, Vinciri, Ferro necari. v. Horat. II, Sat. 7, 58. 59. Sed ad poenae tormenta reuocat nos, quod subiicitur, de verberibus: *intorto verbere*, flagello, vt I, 6, 46.

25. 26. Saepe diuino numine factum esse ait, vt vel tacente seruo lena per ebrietatem perfidiam retegeret ac proderet.

27. v. Lucret. V, 1157. sqq. Addit alia Broukh.

29. 30. Sequi debebat: Haec ego dicebam flens et ad genua pueri aduolutus. Poëtica arte haec inuertit.

31. *diuitis auri)* quod diuitem reddit, diuitias continet.

Non, tibi ſi pretium Campania terra daretur,
Non, tibi ſi Bacchi cura, Falernus ager.
Illis eriperes verbis mihi, ſidera caelo
Lucere, et puras fulminis eſſe vias.
Quin etiam flebas: at, non ego fallere doctus,
Tergebam humentes credulus vsque genas.
Quid faceres, niſi et ipſe fores in amore puellae?
Sit, precor, exemplo ſit leuis illa tuo!
O quoties, verbis ne quisquam conſcius eſſet,
Ipſe comes multa lumina nocte tuli?
Saepe inſperanti venit tibi munere noſtro,
Et latuit clauſas poſt adoperta fores.
Tum miſer interii ſtulte confiſus amari.
Nam poteram ad laqueos cautior eſſe tuos.
Quin etiam attonita laudes tibi mente canebam.
At me nunc noſtri Pieridumque pudet.

Illa

33. *Non, tibi ſi pretium)* h. merces ſtupri, vt ſaepe. v. Broukh. cf. Heinſ. ad Ouid. II. Met. 701. Gronou. Obſſ. II, 25.

ib. *Campania terra)* dictum, vt *terra Italia*, *terra Hiſpania*, et alia: cuiusmodi exempla multa congeſſit Vulpius.

35. 36. *Illis eriperes verbis mihi)* h. vel inuitum, contra animi et oculorum ſenſum, credere cogeres, non lucere ſolem, nec fulmen pura luce micare. cf. Obſſ.

39. *fores in amore puellae)* h. eam amares. v. Vulp. Si Marathus puer eſt, de Pholoe loqui videri poteſt. Conf. El. 8. pr.

43. *munere noſtro)* alii vulgo dicunt: *beneficio meo, opera mea.*

44. *Et latuit — fores)* Cum tu ante puellae aedes querelas funderes, quod non admittebaris: ecce mea opera illa tibi inopinanti adducta, venitque et ſtetit pone fores clauſas adoperta et velata; ita vt foribus repente apertis illa te reciperet in domum. cf. Obſſ.

46. *ad laqueos)* inſidias et fraudes. *Nam p.* h. enimuero. at. cf. Obſſ.

47. *attonita — mente)* h. percuſſa, contacta, forma pueri: vt alii poëtae diuino numine acti et percuſſi canunt. eleganter. cf. Vulp.

Illa velim rapida Vulcanus carmina flamma
  Torreat, et liquida deleat amnis aqua.
Tu procul hinc abſis, cui formam vendere cura eſt,
  Et pretium plena grande referre manu.
At te, qui puerum donis corrumpere es auſus,
  Rideat aſſiduis vxor inulta dolis;
Et, cum furtiuo iuuenem laſſauerit vſu,
  Tecum interpoſita languida veſte cubet.
Semper ſint externa tuo veſtigia lecto,
  Et pateat cupidis ſemper aperta domus.
Nec laſciua ſoror dicatur plura bibiſſe
  Pocula, vel plures emeruiſſe viros.

Illam

49. Ad loquendi morem cf. Horat. I, Od. 16, 3.

52. *plena — manu)* v. ſup. ad El. 5, 68.

54. *vxor inulta)* h. impune rideat ſiue ludat. *doli* ſunt furta.

55. *cum furtiuo iuuenem laſſauerit vſu)* in Luſibus liberis, Carm. 47.

Illius vxor aut amica riualem
Laſciuiendo languidum precor reddat.

Vſus eſt vocabulum nequitiae etiam apud Ouidium. v. Remed. 357.

56. *interpoſita — veſte)* ſiue ſtragula lecti, ſiue veſte nocturna. v. Vulp. Idem Vir Cl. commode iam laudauit Lucian. D. Meretr. XI. *καὶ τέλος διετείχισεν τὸ μεταξὺ ἡμῶν τῷ ἱματίῳ, δεδιὼς, μὴ ψαύσαιμί σου.* Similiter Horatius *extrema ſponda cubare.* Epod. 3. extr.

57. *externa — veſtigia)* Nota illa Lucretiae apud Liuium: *Veſtigia viri alieni, Collatine, in lecto ſunt tuo.* v. Broukh.

58. *cupidis)* h. moechis. v. ſup. ad El. 8, 56.

60. *emeruiſſe viros)* h. confeciſſe, eneruaſſe, peregiſſe: vt Ouidio: *emeritum latus.* Sed notandus adiectus caſus. *Sororem* vero ſeu impudicae vxoris, ſeu mariti intelligere licet. Hoc forte melius. Eſt enim vſitata illa conuiciandi acerbitas, propinquorum flagitia et turpitudinem iis, quos odimus, exprobrare.

Hanc tibi fallaci resolutus amore Tibullus
Dedicat, et grata sis, dea, mente, rogat.

ELEGIA X.

Quis fuit, horrendos primus qui protulit enses?
Quam ferus, et vere ferreus, ille fuit!
Tunc caedes hominum generi, tunc praelia nata:
Tunc breuior dirae mortis aperta via est.
At nihil ille miser meruit: nos ad mala nostra
Vertimus, in saeuas quod dedit ille feras.
Diuitis hoc vitium est auri; nec bella fuerunt,
Faginus adstabat cum scyphus ante dapes:
Non

Eleg. XI. e Scalig. recensione.

82. *aurea palma)* h. parma, clypeus votiuus cum titulo. cf. Obss.

Eleg. X. Militatum abiturus poëta detestatur bellum, et belli caussam, auaritiam; vota facit Laribus, laudat bona pacis inque his Amoris lusus. Scriptam ante Elegiam III. arbitratur Broukhusius, tum, cum in cohortem Messalae allegeretur inuitus, et Deliae suae amore irretitus. Nec tamen poëta aut Deliae aut amoris sui vsquam in hoc carmine disertam mentionem facit.

1. *protulit enses)* inuenit, excogitauit. Exempla congessere Broukhusius et Vulpius.

2. *ferreus)* iam inde ab Homero Odyss. ψ, 172. ἦ γὰρ τῇγε σιδήρεος ἐν φρεσὶ θυμός.

4. *mortis aperta via est) via mortis*, vt sup. El. 3, 50. cf. h. l. Broukh. *via aperta* v. ead. v. 36.

5. *ille miser)* qui nullo suo merito incusatur.

6. *in s. quod dedit ille feras)* Rutil. I, 363.

At contra ferro squalentia rura coluntur:
Ferro viuendi prima reperta via est.
Saecula Semideum, ferrati nescia Martis,
Ferro crudeles sustinuere feras.

7. *diuitis — auri)* v. sup. El. 9, 31.

Non arces, non vallus erat; ſomnumque petebat
  Securus varias dux gregis inter oues.
Tunc mihi vita foret, vulgi nec triſtia noſſem
  Arma, nec audiſſem corde micante tubam!
Nunc ad bella trahor, et iam quis forſitan hoſtis
  Haeſura in noſtro tela gerit latere.
Sed patrii ſeruate Lares; aluiſtis et iidem,
  Curſarem veſtros cum tener ante pedes.
Neu pudeat priſco vos eſſe e ſtipite factos;
  Sic veteris ſedes incoluiſtis aui.
Tunc melius tenuere fidem, cum paupere cultu
  Stabat in exigua ligneus aede deus.

10. *Securus v. dux gregis inter oues)* Vt multae aliae in hac elegia, ſic haec grata rei ſpecies, paſtor recubans inter oues, ſeu late errantes, ſeu procumbentes.

11. *vita foret)* pro fuiſſet, et int. Vtinam. ib. *vulgi — arma,* quae vulgo, non ſapientibus, qui pacem colunt, conveniunt. Sed v. Obſſ. cf. Culicem v. 80. ſqq.

14. *in noſtro — latere)* nam latus praecipue petebant depugnantes, quod notum eſt, et a Broukh. copioſe illuſtratum; hinc omnino latus in vulneribus inferendis memorare ſollenne eſt. Sed praeſtat obſervare, quam ingenioſe vulgaris ſententia in hoc verſu ornata ſit. Mox v. 15. *aluiſtis et iidem* puta eſſe inuerſam orationem: vos Lares, qui aluiſtis me.

v. 16. *Curſarem)* ſuauis rei imago. Sic inf. II, 2, 21. de Natali Genio:

Ludat et ante tuos turba nouella pedes.

19. *Tunc melius tenuere fidem)* inuerſa oratio pro, *vos tenuiſtis.* Diligentius tum dii, cum lignea eorum ſigna eſſent, cuſtodiae ſuae mandatos tuebantur et praeſentiori numine eos voti compotes reddebant. Iuuenal. Sat. XI, 115.

Hanc rebus Latiis curam praeſtare ſolebat
Fictilis et nullo violatus Iupiter auro.

Propert. IV, 1, 5.

Fictilibus creuere Diis haec aurea templa.

v. Cyllen.

Hic placatus erat, ſeu quis libauerat vuam,
Seu dederat ſanctae ſpicea ſerta comae.
Atque aliquis voti compos liba ipſe ferebat,
Poſtque comes purum filia parua fauum.
At nobis aerata, Lares, depellite tela:
Hoſtia erit plena ruſtica porcus hara:
Hanc pura cum veſte ſequar, myrtoque caniſtra
Vincta geram, myrto vinctus et ipſe caput.

Sic

ib. *paupere cultu)* h. neque auro ornatus, neque ex pretioſa materia factus. Mox *in exigua aede* non de aedicula ſ. ναΐσκῳ, ſed pro, domo.

23. *voti compos)* quod vulgo, ex voto; vt, quod vouerat, nunc perſolueret. *purum fauum;* quia proprie *purum mel.*

25. *Lares)* int. rurales. v. 20. *patrii* dicuntur, quia ab auis inde in iſto agro culti, tutelares agri dii habiti erant. Male Sellius Obſſ. miſc. Specim. c. 7. contra haec diſputat. Diſcimus autem ex hoc Tibulli loco. fuiſſe Larium parua ſigilla, nunc ex ligno facta, quibus, vindemia et meſſe facta, vua apponeretur, aut corona ſpicea imponeretur capiti. Alias pater familias cum liberis ſacrum facit libis appoſitis et melle; interdum adeo porco mactato, haud dubie, ſi ſollennius ſacrum eſſe debuit; tum ipſe pater familias candida veſte indutus et myrto coronatus incedit; myrto ornatae etiam res ſacrae, vt calathus, quo liba, molam ſalſam, vinum, affert.

26. *Hoſtia)* Similiter Ouid. III, Am. 13, 16.

Et minor ex humili victima porcus hara.

Luſ. lib. Carm. 66. *Hic tibi —*

Caeditur e tepida victima porcus hara.

Suauis autem tanquam in tabula imago ſacri ruſtici Laribus facti: cf. ſimilem locum Petronii c. 133. et Anthol. Lat. lib. I. Ep. 51. Vide eiusmodi ſacri apparatum in Picturis Herculanenſ. To. IV. t. 13. De Laribus autem eorumque religione multa adhuc admodum obſcura ſunt, partim propter ſummam ſuperſtitionis varietatem, partim propter virorum doctorum prauum morem, argutandi et ariolandi pro ſuo ingenio aut ſaeculo, vbi res ſeu ex auctoritate ſeu ex analogia veteris moris exponenda erat. Haec tenenda inprimis iis, qui Gorium v. c. Inſcriptt. Etruſc. To. II. p. 129. Paſſerat. Paralipom.

ad

Sic placeam vobis; alius ſit fortis in armis,
  Sternat et aduerſos Marte fauente duces:
Vt mihi potanti poſſit ſua dicere facta
  Miles, et in menſa pingere caſtra mero.
Quis furor eſt atram bellis arceſſere Mortem?
  Imminet, et tacito clam venit illa pede.
Non ſeges eſt infra, non vinea culta; ſed audax,
  Cerberus et Stygiae nauita turpis aquae.
Illic exeſisque genis vſtoque capillo
  Errat ad obſcuros pallida turba lacus.
Quam potius laudandus hic eſt, quem prole parata
  Occupat in parua pigra ſenecta caſa.

ad Dempſter. p. 118. et alibi euoluerint.

27. *pura cum veſte)* int. ſimpliciter νεοπλυνῆ, recens lotam. *myrtoque c.)* Horat. III, Od. 23, 15. 16. vbi ad Phidylen de Laribus:

Paruos coronantem marino
Rore deos fragilique myrto.

31. *poſſit ſua dicere facta)* pro *dicat* vt ſaepe. Horat. v. c. Carm. Sec. 13.

— poſſis nihil vrbe Roma
Viſere maius.

v. Broukh. Suauitatem autem loci facile quisque ſentit.

32. *pingere caſtra mero)* Notus locus Ouidii Ep. I, 31.

Atque aliquis poſita monſtrat
fera praelia menſa
Pingit et exiguo Pergama
tota mero.

Et rem variatam vide apud eund. Art. II, 127. 129. ſqq.

36. *audax Cerberus)* h. proteruus, ſaeuus, vel furens. Seneca Herc. fur. 1105. *ferocem* dixit. Idem Med. 838.

— — ter latratus
Audax Hecate edidit.

at illa trina capita canina habebat.

ib. *nauita turpis)* ſqualidus. cf. Virg. Aen. VI, 298.

37. *exeſisque genis)* h. carne nudatis a rogo, tum *vſto capillo.* Tales enim ad inferos vmbrae deſcendere ſeu credebantur, ſeu poëtis fingebantur, eaque forma, quam ſub ipſum mortis tempus exhibuiſſent. Sic Deiphobus lacer erat ap. Virg. Eurydice *paſſu* incedebat *de vulnere tardo* ap. Ouid. X, Met. 49. conf. Heinſ. Aduerſ. IV, 1.

Ipſe ſuas ſectatur oues, at filius agnos;
Et calidam feſſo comparat vxor aquam.
Sic ego ſim, liceatque caput candeſcere canis,
Temporis et priſci facta referre ſenem.
Interea Pax arua colat. Pax candida primum
Duxit araturos ſub iuga curua boues.
Pax aluit vites, et ſuccos condidit vuae,
Funderet vt nato teſta paterna merum.
Pace bidens vomerque vigent: at triſtia duri
Militis in tenebris occupat arma ſitus.
Ruſticus e lucoque vehit, male ſobrius ipſe,
Vxorem plauſtro progeniemque domum.

Sed

42. *comparat vxor aquam)* h. parat. Similia iſta Horatii:
Sacrum vetuſtis extruat lignis focum
Laſſi ſub aduentum viri.

44. cf. III, 5, 26.

47. *aluit)* h. alere ſolet. Praeclarus eſt qui ſequitur locus, et Elegiae conuenienter tractatus, h. e. eleganter, at ſobrie et ſuſpenſa quaſi manu, non moroſe. Eſt alius locus Ouidii cum hoc comparandus Faſt. I, 697. ſqq. Illa vero v. 49. 50. de armis per pacem robigine corrumpendis ſententia iam apud Theocritum occurrit Idyll. XVI, 96.

ἀράχνια δ' εἰς ὅπλ' ἀράχναι
Λεπτὰ διαστήσαιντο.

Simile quid verſui ex Sophoclis Inacho apud Suidam in Ἀράχνη ineſt:

Πάντα δ' ἐρίθων ἀραχνᾶν βρίθει.

Sed omnibus praeiuit Bacchylides in fragm. ap. Stobaeum ſupra ad I, 1, 4. laudato:

Ἐν δὲ σιδαροδέτοις
Πόρπαξιν αἰθᾶν ἀραχνᾶν ἱστοὶ πέλονται.

48. *teſta paterna)* Sic Horat. I, Od. 37, 6. *cellas auitas* dixit. Suauis autem haec adiuncta alteri illi ſuperiori notio.

51. *e luco)* vbi ſacra fecerat et in epulis ſacris cum vxore liberisque potarat. Horatianum quis non meminerit: I. Carm. 4, 11.

Nunc et in vmbroſis Fauno
decet immolare lucis

etc. cf. Aen. XI, 740. et Gratius in Cyneg. 483.

Idcirco aeriis molimur compita lucis,

h. celebramus compitalia; quem locum Burm. ad hunc Tibulli illuſtrandum valere volebat.

Sed Veneris tunc bella calent; sciffosque capillos
Femina perfractas conqueriturque fores.
Flet teneras subtusa genas; sed victor et ipse
Flet, sibi dementes tam valuisse manus.
At lasciuus Amor rixae mala verba ministrat,
Inter et iratum lentus vtrumque sedet.
Ah lapis est ferrumque, suam quicunque puellam
Verberat; e caelo deripit ille deos.
Sit satis, e membris tenuem rescindere vestem;
Sit satis, ornatus dissoluisse comae:
Sit lacrymas mouisse satis; quater ille beatus,
Quoi tenera irato flere puella potest.

53. *Sed Veneris tunc bella calent)* eleganter dictum pro, strenue, magno cum animorum motu geruntur, vt Cicero dixit: *Iudicia nunc calent.* Ita *Feruere* etiam dicitur: vt in illo Virgiliano: *Feruet opus.* Contra *frigere* de otio et ignauia: vnde Rutilius I, 389. *sabbata frigida* dixit. *Bella Veneris* pro iris et rixis amantium: vt Propert. III, 3, 24.

Stant mihi cum domina praelia dura mea.

56. *dementes tam valuisse manus)* Propertius *peruersas* dixit IV, 8, 64.

Et mea peruersa sauciat ora manu.

Sic Horat. I, Od. 37, 7. *dementes ruinas*, a demente femina paratas. Locum ex hoc nostro adumbratum Calpurnii vide Ecl. III, 71. sqq.

57. *mala verba)* conuicia, iurgia. (nobis *bittre Vorwürfe*) tum *lasciuus* h. petulans.

58. *lentus — sedet)* ita vt nihil animo commoueatur. Imago rei iucundissima.

59. Hinc Ouid. III, Am. 6, 59.

Ille habet et silices, et viuum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrimas lentus in ore videt.

60. *e caelo deripit ille deos)* prouerbialiter dictum: tam dirum facinus committit, quam si, gigantum more, deos caelo exturbare voluerit: ita Vulpius. Verum sic τὸ *deripit* nondum planum est. Puto respici ad superstitiones magicas et male creditas artes deos eliciendi. v. Ouid. III. Fast. 317. sqq.

64. *flere — potest)* pro *flet* v. ad v. 31. Eandem rem sic expressit Ouidius II, Art. 447.

O qua-

Sed manibus qui ſaeuus erit, ſcutumque ſudemque
Is gerat, et miti ſit procul a Venere.
At nobis, Pax alma, veni, ſpicamque teneto;
Perpluat et pomis candidus ante ſinus.

O quater, et quoties numero comprendere non eſt,
Felicem, de quo laeſa puella dolet!

65. *ſcutumque ſudemque Is gerat)* h. miles ſit. *Sudes* poteſt genus teli militaris intelligi, vel vallus, qui a milite portabatur.

67. *Pax alma, veni, ſpicamque teneto)* Et ita in numis ſaepe Pax cum ariſtarum faſciculo etiam ariſtis ac pomis gremio onuſto, conſpicitur. v. Broukh. cf. Statium. *Pax alma* ſiue a bona copia, quam affert, ſiue ſimpliciter *venerabilis, ſancta,* vt *alma fides, Venus* etc. *candidus — ſinus)* h. candidae veſtis. Tale ſignum Genii volantis; forte Abundantiae, ſinum collectum ante ſe ferentis, videas in Onyche nobiliſſimo Brunſuicenſi, quo Cereris ſacrum exhibetur. Elegiae autem fini ſimilis eſt exitus Idyllii Theocritei VII. vbi poëta memorat vinum in ſacro Cereris hauſtum generoſius: ἇς ἐπὶ σωρῷ Αὖθις ἐγὼ πάξαιμι μέγα πτύον. ἁ δὲ γελάσαι, Δράγματα καὶ μάκωνας ἐπ' αμφοτέρῃσιν ἔχοισα. Dea, inquit, propitia ſit, quae vtraque manu manipulos et papauera tenet.

ALBII

ALBII TIBVLLI

LIBER II.

ELEGIA I.

Quisquis ades, faueas; fruges lustramus et agros,
Ritus vt a prisco traditus extat auo.

Bacche

Eleg. I. Sacrum ambaruale describit, quod fiebat vere. v. Virg. Ge. I, 338. sqq. Certe eiusmodi sacrum, quo lustratio agri fieret. cf. not. sup. I, 1, 23. Baccho et Cereri illud fieri, ex ipso carmine v. 3. 4. intelligitur, et quidem agno mactato. Ad Sementiuas ferias Ouidius totum hoc argumentum transtulit. Fast. I, 658. sqq. vbi ei Tibullum ante oculos fuisse manifestum est. Est autem hoc ex praestantioribus nostri poetae carminibus. Indicit primo loco festum diem, tum preces facit ad deos, commemorat epulas festas, et inter vota Messalae men-

Bacche veni, dulcisque tuis e cornibus vua
Pendeat, et ſpicis tempora cinge, Ceres.
Luce ſacra requieſcat humus, requieſcat arator;
Et graue ſuſpenſo vomere ceſſet opus.
Soluite vincla iugis; nunc ad praeſepia debent
Plena coronato ſtare boues capite.
Omnia ſint operata deo; non audeat vlla
Lanificam penſis impoſuiſſe manum.
Vos quoque abeſſe procul iubeo, diſcedite ab aris,
Queis tulit heſterna gaudia nocte Venus.
Caſta placent ſuperis; pura cum veſte venite,
Et manibus puris ſumite fontis aquam.
Cernite, fulgentes vt eat ſacer agnus ad aras,
Vinctaque poſt olea candida turba comas.
Dii patrii, purgamus agros, purgamus agreſtes,
Vos mala de noſtris pellite limitibus.

Neu

mentionem facit ingenioſe. Inde ad laudes ruris conuertitur, quas praeclare tractat et pro genio talis carminis accommodate. De tempore, quo ſcripta ſit, vid. ad v. 32.

3. *tuis e cornibus)* De cornibus Bacchi res nota. (v. Spanhem. de Vſu et praeſt. numiſm. Diſſ. VII.) Broukh. tamen hoc et cetera copioſe illuſtrauit.

7. 8. Hinc Ouid. l. c.
State coronati plenum ad praeſepe iuuenci etc.
Tum *ſoluite vincla iugis*, h. e. lora iugorum, quibus illa boum collis alligantur; demite iuga.

9. *Omnia ſint operata deo)* h. ferientur, celebrent hunc diem. cf. Horat. III, Od. 14, 6. *deo.* numini, indefinite. Statius explicat *deae*, Vulpius *diis*.

15. *vt eat ſacer agnus)* igitur ſponte ibat: nam quae reluctabatur victima, cum ad aram duceretur, ea litari non potuiſſe, notum eſt. Vide tamen Obſſ. Miſc. Vol. II. p. 246. Et h. l. tantum de hoc cogitandum: hoſtiam duci adeoque ire. Comitatur eam familia Tibulli oleagineis ſertis coronata. Talem comitatum paullo ante vidimus I, 10, 27. 28.

17. ſqq. Memorabile exemplum precum ad deos factarum: multo

Neu ſeges eludat meſſem fallacibus herbis,
Neu timeat celeres tardior agna lupos.
Tunc nitidus plenis confiſus ruſticus agris
Ingeret ardenti grandia ligna foco;
Turbaque vernarum, ſaturi bona ſigna coloni,
Ludet, et ex virgis extruet ante caſas.
Euentura precor. Viden' vt felicibus extis
Significet placidos nuntia fibra deos?
Nunc mihi fumoſos veteris proferte Falernos
Conſulis, et Chio ſoluite vincla cado.

Vina

multo minus priſca ſuperſtitione et oratione antiquata horridum, quam eae, quae apud Catonem occurrunt de R. R. *Dii patrii* autem nunc latius accipiendi; nec tantum de Penatibus.

19. *Neu ſeges eludat meſſem fallacibus herbis) eludere meſſem* h. operam meſſorum, ſiue ſpem de meſſe; alias *decipere, fallere, mentiri* de ea re dicitur. v. Broukh. h. l. *Herbae* ſunt calami, dum virent. Notum illud: *et adhuc tua meſſis in herba eſt. Fallaces* vero, quod inanes et ſine granis ſunt. Videtur vero etiam hoc diſtichon feſtum ac carmen ad vernum tempus reuocare.

21. *Tunc)* cum ſeges meſſem non eluſerit, adeoque meſſe larga facta, ruſticus laetus ſacrum faciet ſtrue lignorum in ara accenſa et vernis ante eam ludentibus. Conf. Obſſ.

22. *ardenti — foco)* int. eum, in quo ſacrum fit: ſecus atque ap. Horat. in ſimilibus verbis I, Od. 9, 5.

Diſſolue frigus, ligna ſuper foco
Large reponens.

23. *ſaturi bona ſigna coloni)* quae arguit herum *ſaturum* ex copia et diuite penu, quem inſtruxit ex largo frugum prouentu. Calpurn. IV, 125.

Vt quoque turba bono plaudat ſatiata magiſtro.

24. *extruet ante caſas)* ante focum ſacrum. v. Obſſ.

25. *Euentura precor)* I, 5, 57. *Euenient: dat ſigna deus.*

26. *nuntia fibra)* III, El. 4, 5. *venturae nuntia ſortis Exta.* Sup. I, 8, 3. *conſcia fibra deorum.* Eſt adeo *fibra* h. l. proprie dicta de pulmonis ſeu iecinoris lobo. Patet autem ex h. l. etiam in priuatis ſacris extiſpicium fuiſſe adhibitum.

27. *fumoſos veteris proferte Falernos Conſulis) Falernos* int.

cados

Vina diem celebrent; non festa luce madere
Est rubor, errantes et male ferre pedes.
Sed, bene Messalam, sua quisque ad pocula dicat:
Nomen et absentis singula verba sonent.
Gentis Aquitanae celeber Messala triumphis,
Et magna intonsis gloria victor auis,
Huc ades, aspiraque mihi, dum carmine nostro
Redditur agricolis gratia caelitibus.

Rura

cados vini Falerni, *fumosos*, qui ad veterem condendorum vinorum morem, dum meliorem ignorabant, fumo maturitatem contraxerunt. v. Lambin. et Torrent. ad Horat. III, Od. 8, 11. conf. Demster. Etrur. Reg. I, c. 11. Ouid. V. Fast. 517.

Quaeque puer quondam primis diffuderat annis,
Prodit fumoso condita vina cado.

veteris Consulis vero, quia, vt notum, annos vini a Consulibus computari solitos cadis inscribebant. v. Horat. III. Od. 21, 1.

28. *Chio soluite vincla cado)* h. relinite cadum, corticem adstrictum pice dimouete. vid. Horat. III, Od. 8, 10. conf. Vulp. Chium vero cum Falerno miscebant, quippe alterum dulcius alterum austerius. v. Hor. I, Sat. 10, 24. cf. Broukh. Adde Plin. XIV, 14. f. 17.

29. *Vina diem celebrent)* pro vulgari: vino dies celebretur; compotatione dies exigatur. Mox *madere* vt *βρέχειν* de ebriis, notum.

31. *bene Messalam)* sc. valere, rem gerere precor. vid. Broukh.

32. *singula verba)* dictum aut prouerbii more, qui nobis quoque est, vt singulis verbis adiecta, hoc est, saepius iterata dicatur Messalae mentio, aut, vt *singula verba* sint: singulorum verba; quotquot adsunt conuiuae, Messalam valere iubeant.

33. v. ad lib. I. El. 7. pr. Possunt autem v. 31. sqq. videri declarare, carmen hoc scriptum esse paullo ante illud alterum, cum Messala *absens* adhuc esset v. 32. adeoque nondum ex itinere rediisset. Verum *absentis Messalae* rationem habere potest Tibullus, quatenus *ruri* diem festum celebrabat, dum Messala ad vrbem esset.

34. *intonsis — auis)* ita dicit, vt Messalae nobilitatem innuat. Tonsores enim non nisi post 454. in Italiam venere, vt e Varrone de RR. II, 11. docent Broukh. et Vulpius ad h. l.

Huic datus, a pleno memorabile munus ouili,
Dux pecoris hircus: duxerat hircus oues.
Rure puer verno primum de flore coronam
Fecit, et antiquis imposuit Laribus.
Rure etiam, teneris curam exhibitura puellis,
Molle gerit tergo lucida vellus ouis;
Hinc et femineus labor est; hinc pensa colusque;
Fusus et apposito pollice versat opus:

Atque

55. *minio suffusus, Bacche, rubenti)* Primordia rei scenicae doctus poëta ab agricolarum festis esse repetenda docet: nota narratione. v. Horat. Art. 275. Diuersa ab ea est, nec cum illa permiscenda, vt vulgo faciunt, origo rei scenicae in Italia, quam idem Horat. exposuit II. Ep. 1, 139. 145. sqq. Liu. VII, 2. Vtramque Virgilius attigit et distinxit Ge. II, 380. et 385. sq. Bacchum appellat, quia chori, qui Tragoediae initia fuerunt, vel maxime in eius honorem instituebantur. Ideo autem minio inficiebant se, quia ipse Bacchus eo illinebatur, (v. Broukh. et ante eum Cyllen.) seu potius, quod probabile mihi quidem sit, quod in rudi et paupere populo, vt adhuc inter barbaras Americae gentes, rubeus color pro vnico ornamenti genere parabili erat; itaque mansit etiam per seriora tempora in religiosis rebus, in quibus vetus mos pertinacius, quam in aliis seruatur, vt et se et vero etiam deos minio pingerent in festorum dierum sollennibus.

56. *inexperta duxit ab arte choros)* *inexperta ars*, cuius nullum factum periculum, noua, intentata. *ab* poëtis ita abundare solet. v. sup. I, 5, 4.

62. *Molle gerit t.)* Versus suauissimus artificiosa epithetorum collocatione, *lucida ouis* est candida. v. Broukh. Non minus eleganter Ouid. IV. Fast. 773.

Lanaque proueniat, nullas laesura puellas,
Mollis et ad teneras quamlibet apta manus.

63. *Hinc et femineus labor est)* Ouid. I, Am. 13, 23.

Tu, cum feminei possint cessare labores,
Lanificam reuocas ad sua pensa manum.

v. ib. Heins. *Hinc*, a lana, a vellere.

64. *Fusus — versat opus)* alias *fusus versari* dicitur Ouid. VI, Met. 22.

Atque aliqua assiduae textis operata Mineruae
Cantat, et applauso tela sonat latere.
Ipse interque greges interque armenta Cupido
Natus et indomitas dicitur inter equas.
Illic indocto primum se exercuit arcu.
Hei mihi, quam doctas nunc habet ille manus!
Nec pecudes, velut ante, petit; fixisse puellas
Gestit, et audaces perdomuisse viros.
Hic iuueni detraxit opes; hic dicere iussit
Limen ad iratae verba pudenda senem.

Hoc

Siue leui teretem versabat pollice fusum.

Met. IV, 221.

Laeuia versato ducentem stamina fuso.

Epist. 19, 37.

Tortaque versato ducentes stamina fuso.

hic vero *fusus versat opus* h. versando fusum, fit opus, netur. Nam et filum, quod deducitur, *versari* dicitur. IV, Met. 34.

Aut ducunt lanas, aut stamina pollice versant.

et hoc *filum*, quod netur, h. l. per *opus* declaratur.

65. *adsiduae textis operata Mineruae) operari Mineruae* h. arti et operi textorio operam dare, vt dicimus, *operari Musis*. *Textis* est casus sextus, vt Ouid. III, Art. 635.

Cum sedeat Phariae sistris operata iuuencae.

Possunt tamen etiam iungi *texta Mineruae*, vt *colus calathique Mineruae* ap. Virg. Aen. VII, 805. et *operari* textis, operam adhibere, cf. II, 3, 36. Ita videtur Broukh. accepisse, nam laudat versum ex Aen. III, 136.

Connubiis aruisque nouis operata iuuentus.

66. *tela sonat)* h. ipsum textum v. Obss.

67. *Ipse i.)* Etiam amoris ignibus prima agrestium pectora fuere quae incalescerent. Molles in hanc rem versus sunt Peruigilii Veneris 76. sqq.

69. sqq. Suauissima et admodum ingeniosa narratio de Amore artem sagittandi experiente.

72. *perdomuisse)* h. l. telo traiicere; sed ab effectu, quod telo transfixa sternuntur, vincuntur, δαμᾶσθαι solent.

74. *iratae)* iterum absolute, pro irata puella. cf. ad I, 8, 51.

Hoc duce, custodes furtim transgressa iacentes,
Ad iuuenem tenebris sola puella venit;
Et pedibus praetentat iter, suspensa timore,
Explorat caecas cui manus ante vias.
Ah miseri, quos hic grauiter deus vrget! at ille
Felix, cui placidus leniter afflat Amor!
Sancte, veni dapibus festis; sed pone sagittas,
Et procul ardentes, hinc procul, abde faces.
Vos celebrem cantate deum, pecorique vocate
Voce; palam pecori, clam sibi quisque vocet:

75. sq. Suauis et haec memoratio: Amor in caliginosa nocte dux puellae meticulosae. Nec vero accipiendum, quasi ea per vias ad iuuenum aedes perduci se patiatur: sed, vt supra vidimus lib. I, 9, 43. 44. I, 6, 59. 61. puella e cubiculo egressa per domus atria et porticum reseratis clam foribus amatorem recipit. Hinc h. l. *custodes iacentes*, seruus ianitor.

78. *caecas — vias)* sunt viae, quae cognosci et videri nequeunt.

79. 80. Belli versus et sententia et orationis ornamentis: *vrget* potens verbum et efficax, de malis, a quibus respirandi nullus locus nec tempus est; petitum autem illud a procella ac vento grauiter incumbente et ingruente; hinc natum, vs. sequ. *afflat*. Κύπρις γὰρ οὐ φορητὸν, ἢν πολλὴ ῥυῇ, proxime ad nostrum dixerat Euripides Hippol. 443. vbi v. illustrationem Valkenarii V. Cl. Alterum: *cui placidus leniter afflat Amor* sumtum est ab aura secunda, qua fauor et studium toties exprimi solet; est adeo: cui Amor propitius est, ᾧ ἐπὶ πνεύσῃ ἐνδέξιος, dixeris secundum Callimachi illud Epigr. IX. et Theocr. XII, 10. Εἴθ' ὁμαλοὶ πνεύσειαν ἐπ' ἀμφοτέροισιν Ἔρωτες. Alia, etsi non multum dissimili, ratione dixit idem de Berenice Idyll. XVII, 51. Πᾶσιν δ' ἤπιος ἠδὲ βροτοῖς μαλακοὺς μὲν Ἔρωτας Προσπνείει. quod ab afflatu deorum petitum, quo ἐνθουσιᾷν homines dicuntur. Sic quoque inf. El. 4, 57. *vbi indomitis gregibus Venus afflat amores.* Tertius afflandi modus est serpentum, pestilens et exitiosus.

82. *hinc procul abde)* h. remoue. v. Gronou. Pec. vet. p. 308. *Dapes* autem festae h. l. vix aliae sunt, quam eaedem epulae sacrae, quas celebrat poëta cum vernis.

Aut etiam sibi quisque palam: nam turba iocosa
Obstrepit, et Phrygio tibia curua sono.
Ludite, iam Nox iungit equos, currumque sequuntur
Matris lasciuo Sidera fulua choro.

Postque

83. *Vos c. cantate)* Vos, qui festis adestis caerimoniis. *celebrem — deum)* est, qui valde celebratur, frequentatur, ad quem frequentes adeunt. v. inf. IV, 4, 23. *Iam celeber, iam laetus eris. pecori vocatur* Amor, vt feturam laetam et copiosam det.

84. *clam sibi quisque vocet)* Vota parum honesta, aut nimis improba aut etiam inuidiosa, inprimis si verendum erat, ne adesset, qui contraria vota faceret, tacite concipiebant. v. inf. IV, 5, 17. 18. conf. Scalig. et Broukh. Vulp. ad Catull. LXIII, 104. Fundus superstitionis in Homero est Il. η, 194-6. Adduxit ea sublimem sententiam Senecae Epist. X. *Tunc scito te esse omnibus cupiditatibus solutum, cum eo perveneris, vt nihil deum roges, nisi quod rogare possis palam.* et Persianum illud: *aperto viuere voto* Sat. II, 6. Haec quidem commemoraui ad interpretum communes rationes, quas tamen tantum non alienas ab h. l. arbitror. Amorem quisque vocat sibi, vt amoribus suis propitius sit votaque rata faciat, quae forte pro puella sua quisque facit. Ad amatoria adeo vota spectat locus, et ad pudorem amantium, vota sua ac gaudia non palam fatentium, nec in vulgus efferentium. Nec aliter inf. IV, 5, 17. 18.

86. *Phrygio tibia curua sono)* Tibia Phrygia inter sacrificandum cani solita, ne sinistri quid audiri posset: vt velato capite precabantur, ne quid posset videri. habebat ea cornu siue codonem curuum adfixum, cum aliae rectae essent. v. Gronou. Obss. I, 17. Burman. ad Ouid. III. Met. 533. Vulp. ad Catull. LXII, 22. et h. l. Broukh. Erat autem eius sonus multo grauior, quam nostrae tibiae.

87-90. Quatuor hi versus longe pulcherrimi. *Nocti* tribuit *equos* et *currum*, vt multi alii. v. Statius, Dousa F. in not. c. 4. et Broukh. conf. inf. III, 4, 17. Deinde *Nox mater siderum*, quam sequuntur Stellae tanquam liberi, quod sumtum ab Euripide Ion. 1150. Scaliger pronuntiat:

Μελάμπεπλος δὲ Νὺξ ἀσείρωτον ζυγοῖς
Ὄχημ' ἔπαλλεν, ἄστρα δ' ὡμάρτει θεᾷ.

Sed et aliorum poëtarum vsu frequentata est haec ratio, proprie ex vetere disciplina Orphica ducta. Hymn. Orphic. 6, 3.

Ἀστέρες

Postque venit tacitus fuscis circumdatus alis
Somnus, et incerto Somnia nigra pede.

 ELE-

'Αστέρες οὐράνιοι, Νυκτὸς φίλα τέκνα μελαίνης etc. Et quod Sidera Noctis currum sequuntur: Theocrit. Idyll. 2. fin. *χαίρετε δ' ἄλλοι 'Αστέρες, εὐκήλοιο κατ' ἄντυγα Νυκτὸς ὀπαδοί.*

88. *lasciuo sidera fulua choro)* Propter modulatum et consonum motum *choreae* et *chori* sideribus tribuuntur. v. Lucian. de Saltat. c. 7. conf. Dousa l. l. et Vulp. h. l. Apud auctorem Carm. in Maecen. obitum, qui vulgo Albinou. habetur: II, 129.

Quaesiuere chori iuuenem sic Hesperon illi.

Scaliger de astris intelligit, quae ille antecedit ortu suo. Ego malim de turba adolescentum ludentium sub vesperam accipere et lego adeo *chori iuuenum:* Tam repente ereptum morte Maecenatem ait, quam vespere stella Hesperus iuuenum oculis subducere se solet: (ἀορίστως, *quaesiuere* vt poëtae solent) *Hesperon illum, Quem Venus soluit medio in igne,* dum lucet clarissima luce, repente ille euanescit, occidit: Tribuitur hoc nunc Veneri, tanquam quae amauit Hesperum. *nexum,* aptum caelo, vt sidera apta polo: illa nunc soluit, dimittit. *Quem nunc* (melius: *At nunc) in fuscis placida sub nocte nitentem Luciferum contra currere cernis equis;* h. e. At paullo post eundem Hesperum, qui vesperi euanuerat, mane in conspectum prodire videmus, sub Luciferi nomine. *cernis,* h. cernimus. *sub nocte,* sub noctis exitum puta. *in fuscis equis,* patet leg. *in fuluis.* *Lascinus* vero, proprium est saltationis epitheton propter motum molliorem: v. Ouid. III, Met. 685.

89. *Postque venit t.) Somnus* alatus fingebatur, quod in vulgus notum. v. Broukh. Sic et aeternus ille Somnus. v. Anthol. III, 25. Epigr. 69. Ornatum hoc ab aliis poëtis egregie. Ita alis suis obumbrat Somnus eos, quos sop[i]re vult: v. Orphei Argon. 1009. Simili modo *alata Somnia;* vnde Eurip. Hecuba 71. *Πότνια Χθὼν, μελανοπτερύγων μᾶτερ 'Ονείρων.* et *Nox alata:* vnde Aen. VIII, 368. eleganter:

Nox ruit et fuscis Tellurem amplectitur alis.

Quo habitu etiam Nox in veterum monumentis occurrit; in Monum. ined. Winckelmani No. 27. adeo cum alis vespertilionis: etsi forma adolescenti propior. et apud Callimach. in Del. 234. *ἐπερείδειν πτερὸν Ληθαῖον Ὕπνος* dicitur, h. vrgere, alis applicitis, impactis, impressis, vt fit in artiore amplexu. Propert. in noto loco I, 3, 35. nimis ad verbum reddidit: *Dum me Sopor impulit alis.* Aliud phan-

ELEGIA II.

Dicamus bona verba, venit Natalis, ad aras;
Quisquis ades, lingua, vir mulierque, faue.
Vrantur pia tura focis, vrantur odores,
Quos tener e terra diuite mittit Arabs.

Ipse

phantasma Virgilius habet Aen. V, 854. vbi Somnus Palinuro aquam Lethaeam inspergit in oculos. At Callimachi locus adumbratus est ex Pindar. Pyth. I, 13. sqq. Imaginem pueri alati cum papauere et lacerta de Somno explicat Tollius in Epistola ad Cuperum. v. Fortuita eius p. 277. Sed de hac antiquitatis parte copiose disputatum est nuper a viris doctis, qui de Mortis signo ac symbolis apud veteres disserere instituerunt.

90. *incerto Somnia nigra pede)* *Incerto pede* h. infirmo, claudo, ferri mea quidem sententia dicuntur Somnia ad notandam eorum naturam incertam, ambiguam et obscuris ambagibus inuolutam: aut, quod simplicius adhuc est, eadem ex caussa, ac *Somnus* titubare et inconstanti gressu incedere fingitur: vt solent somno grauati.

Eleg. II. In natali puellae Cerintho desponsae sacrum indicit poëta Genio, votaque eius pro puellae connubio et constanti amore rata fore augura-tur. Cerinthum puerum lib. IV. El. 2. et seqq. a Sulpicia amari videbimus; sed puellae tam illustri gente prognatae libertinus homo, saltem Graeculus, adeoque peregrinus, despondi vix potuit. De alia igitur paris sortis puella haec accipio.

1. *Dicamus bona verba)* hoc *fauere* dicitur. Bona verba sunt εὔφημα, boni ominis. cf. Ouid. V. Trist. 5, 5. 6. Ea *ante aras*, inter sacrum, inprimis obseruabantur: conf. paullo ante ad El. I, 86. De *Natali deo* obscura religio est: nec nisi ariolationes sunt, quae viri docti de eo disputant, inprimis Passer. V. Cl. Paralipom. Demsteri p. 99. Vasa Etr. To. I. p. 51. 55. 60. 61. 63. 72. vt omnis de Geniis res parum ad liquidum perduci potest. Noster paullo post v. 5. Genium a Natali distinguere videtur. *Deum Natalem* inf. videbimus lib. IV, 5, 19. eum iam adesse sacris ait.

3. *pia tura) pia* quia Diis cremantur pietatis testandae caussa. *odores* v. ad I, 3, 7.

4. *tener — Arabs)* h. mollis, effeminatus bonitate soli. v. Broukh.

Ipse suos Genius adsit visurus honores,
Cui decorent sanctas mollia serta comas:
Illius puro destillent tempora nardo;
Atque satur libo sit, madeatque mero.
Adnuat et, Cerinthe, tibi, quodcunque rogabis.
En age, quid cessas? adnuet ille; roga.
Auguror, vxoris fidos optabis amores;
Iam reor hoc ipsos edidicisse deos.
Nec tibi malueris, totum quaecunque per orbem
Fortis arat valido rusticus arua boue:
Nec tibi, gemmarum quidquid felicibus Indis
Nascitur, Eoi qua maris vnda rubet.

v. Broukh. Scilicet, quod non omnes tenent, illo tempore, praeter tus etiam aliae res odorae in ara adoleri solebant: sic croci flos v. c. Ouid. Fast. I, 76. cinnamomum et casia — *quae diis per singulas micas dantur*, ait Plin. XII, 18. s. 41. nardi folia ac spicae etc.

6. *Cui d.)* v. I, 7, 52.

7. *puro — nardo) purum nardum* est tenue ac simplex, oleum nardinum, contra *vnguentum* erat crassum ac mixtum. v. Spanhem. ad Callim. in Apoll. v. 38. qui cum nostro comparari potest:

Αἱ δὲ κόμαι θυόεντα πέδῳ λείβουσιν ἔλαια.

destillare est guttas deorsum mittere. conf. I, 7, 51. III, 4, 28. Graphice autem descripta est religio alioqui perobscura. Dum Genio sacrum fit ture aliisque odoribus accensis, et appositis libis et libato vino, Genii simulacrum, adolescentis speciem referens, corollis ornabatur, nardo aliisue vnguentis delibutis capillis. Institutum hoc forte eo, vt tanto magis epulis ille adesse suis videretur; quandoquidem conuiviorum ille mos perpetuus erat, vt coronati essent et vncti conuivae. Conf. sup. lib. I, 7, 49. sqq. Itaque libis etiam saturari et vino inebriari fingitur h. l. Genius.

11. *vxoris)* spe quidem et voto. vid. v. 17. 18. Et omnino puellae amatae eo nomine saepe appellantur.

12. *Iam reor h.)* quod tacite iam votum istud concepit. v. ad sup. Eleg. 85.

14. Versus admodum pulchrae structurae.

Vota cadunt. Viden' vt trepidantibus aduolet alis,
Flauaque coniugio vincula portet Amor?
Vincula, quae maneant semper, dum tarda senectus
Inducat rugas, inficiatque comas.
Hac venias, Natalis, aui, prolemque ministres:
Ludat et ante tuos turba nouella pedes.

ELEGIA III.

Rura meam, Cerinthe, tenent villaeque puellam:
Ferreus est, eheu, quisquis in vrbe manet.
Ipsa Venus laetos iam nunc migrauit in agros,
Verbaque aratoris rustica discit Amor.

O ego,

15. 16. *felicibus Indis)* divitibus. et *Eoi qua maris vnda rubet*, sole oriente.

17. *Vota cadunt)* rata sunt. v. I, 6, 85. cf. h. l. Vulp. Praeclarum autem hoc φάντασμα Amoris aduolantis et vincula coniugalia apportantis. De tali vinculo iugali interpretatur vittam, quae saepe in Etruscis vasis occurrit, Passerius To. I. p. 32. p. 45. 58. et v. Index.

18. *Flauaque coniugio vincula portet Amor) Coniugio* scil. legitimo. *Vincula* sunt *flaua*, quia is color, vt omnino laetitiae, sic nuptiarum est. v. Ouid. X, Met. 1. conf. ad I, 7, 46.

21. *Hac — aui)* hoc augurio. v. Obss.

22. *ante tuos — pedes)* non Cerinthi, sed Natalis Genii. v. Obss.

Eleg. III. Amica rus abducta rusticari, et ipse gestit Tibullus, si vel opus rusticum sit faciendum, seque tuetur Apollinis exemplo et v. 33. ad v. 60. diras imprecatur auaritiae saeculi sui, et de puellae cupiditate conqueritur. Inde a v. 61. et ipsi ruri mala precatus in agro viuere constituit. De ceteris v. Obss. Est Elegia inter suauissimas.

v. 1. Imitatus est Statius V. Silu. 2, 1.

Rura meus Tyrrhena petit saltusque Tagetis
Crispinus etc.

4. *Verbaque —)* Ouid. I, Pont. 8, 55.

Et

O ego, cum dominam adspicerem, quam fortiter illic
Versarem valido pingue bidente solum,
Agricolaeque modo curuum sectarer aratrum,
Dum subigunt steriles arua serenda boues.
Nec quererer, quod sol graciles exureret artus,
Laederet aut teneras pustula rupta manus.
Pauit et Admeti tauros formosus Apollo;
Nec cithara, intonsae profuerunt ve comae.
Nec potuit curas sanare salubribus herbis:
Quicquid erat medicae, vicerat, artis, amor.
Tunc fiscella leui detexta est vimine iunci,
Raraque per nexus est via facta sero.

G 5 O quo-

Et discam, Getici, quae norint verba, iuuenci.

Suauissima autem haec facies Amoris: quae in gemmis quoque antiquis occurrit, vt vomerem seu rastrum teneat, et in Moschi poematio.

8. *steriles — boues)* n. testiculis demessis, et, si feminae sunt, vulua extracta. cf. Vulp.

11. *Admeti)* ad Pheras Thessaliae, quem amabat, cuique se sponte mancipabat. v. Broukh. qui adscripsit auctorum loca, quibus haec fabula exponitur. Sed principes hi sunt: Homer. Il. β, 763-7. Callimach. in Apoll. 47. sqq. Ouid. Met. II, 680. sq. vbi v. Intpp. etiam de sede Admeti. Apollodor. I, 9, 15. Ceterum locum hunc nostri ante oculos habuit Ouid. Epist. V, 147. sqq. Adde inf. III, 4, 67. sqq.

12. *Nec cithara)* Similiter Ouid. X, Met. 170. sqq. et Albinou. II, 79.

14. cf. Ouid. I, Met. 521. sqq. et hinc alii poëtae saepe idem sequuti sunt. Praeiuit forte omnibus Bion in fragm. X. in Hyacinthum.

15. *detexta est vimine iunci)* Virg. Ecl. 2, 72.

Quin tu aliquid saltem potius, quorum indiget vsus,
Viminibus mollique paras detexere iunco.

v. Broukh. cf. Ouid. II. Met. 554. IV, Fast. 435. Copa 17. *Fiscellae* vero erant calathi in vsum cogendi lactis. Columella VII, 8, 3. Eas detexere otiosorum erat pastorum. Suaue autem in carmine hoc Tibulli illud, quod ad tam leues operas praestandas amorem adduxisse deum narrat.

16. *Ra-*

O quoties, illo vitulum geſtante per agros,
   Dicitur occurrens erubuiſſe Soror.
O quoties auſae, caneret dum valle ſub alta,
   Rumpere mugitu carmina docta boues.
Saepe duces trepidis petiere oracula rebus,
   Venit et e templis irrita turba domum.
Saepe horrere ſacros doluit Latona capillos,
   Quos admirata eſt ipſa nouerca prius.
Quisquis inornatumque caput, crineſque ſolutos
   Adſpiceret, Phoebi quaereret ille comam.
Delos vbi nunc, Phoebe, tua eſt? vbi Delphica Pytho?
   Nempe amor in parua te iubet eſſe caſa.
Felices olim, Veneri cum fertur aperte
   Seruire aeternos non puduiſſe deos.

Fabula

16. *Raraque p.)* Ouid. IV, Faſt. 769.

Dentque viam liquido vimina rara ſero.

17. *vitulum geſtante)* v. ſup. I, 1, 32.

Non agnamue ſinu pigeat foetumue capellae
Deſertum, oblita matre, referre domum.

Soror eſt Diana vel Luna. Expreſſit h. l. Valer. Fl. lib. I, 447. 8.

19. *valle ſub alta)* ita Latini pro *in valle.* v. Burman. ad Ouid. I, Met. 689.

21. *trepidis — rebus)* h. in magno periculo et diſcrimine. Saepe Liuius.

22. *irrita t.)* pro aduerbio poſitum. mox *nouerca* eſt Iuno.

26. *Phoebi quaereret ille comam)* Notus nunc loquendi modus de re deſiderata, quae periit vel abeſt, poſt Broukh. ad h. l. Gronou. Obſſ. II, 11. et Burman. ad Ouid. II, Met. 239. cf. Vulp. h. l. *ſolutos* autem dixit, cum alias in nodum eleganter collecti ſint, vt vel in Vaticano Apolline vides.

27. *Delphica Pytho)* eſt ipſa vrbs Delphi, olim eo nomine appellata. cf. Broukh. et Vulp. et inprimis Callimach. in Apoll. 35. et Intpp. ad e. l. Suauiter autem mutata ſunt tempora. Debebat enim eſſe: *vbi tunc erat?*

Fabula nunc ille eſt; Sed cui ſua cura puella eſt,
Fabula ſit, mauult, quam ſine amore deus.

At tu quisquis is es, cui triſti fronte Cupido
Imperitat, noſtra ſint tua caſtra domo.
Ferrea non Venerem, ſed praedam ſaecula laudant;
Praeda tamen multis eſt operata malis.
Praeda feras acies cinxit diſcordibus armis;
Hinc cruor, hinc caedes, mors propiorque venit.

Praeda

v. 33. Sequitur haud dubie fragmentum alterius Carminis vsque ad v. 60. Scaliger reiecit infra in El. 6. poſt v. 14. et continuat Elegiam hanc v. 61. At tibi dura Ceres.

31. *Fabula nunc ille eſt)* v. ſup. I, 4, 83. *ne turpis fabula fiam.* Horat. Epod. XI. *Heu me! per vrbem—Fabula quanta fui! ille* n. qui aperte, palam, amori indulgeat. ib. *cui ſua cura puella eſt)* cui puella ſuus amor eſt. Animoſum autem amatorem vides.

33. *triſti fronte Cupido Imperitat)* non modo, cui puella dura et ſaeua eſt, ſed etiam, qui domina abſente triſtem vitam viuit; et h. l. omnino qui amore parum ſecundo vtitur. ſup. I, 6, 2.

Poſt tamen es miſero triſtis et aſper, Amor.

34. *noſtra ſ.)* vide, vt aliter expreſſerit eandem rem. I, 4, 77. 78.

35. *praedam)* h. l. latius patet, et eſt quoduis lucrum, opes, diuitiae, quas quis quaerit: vna cum ſignificatu cupiditatis, qua illae appetuntur. Nam auaritia eſt, de qua ſequentia praedicantur.

36. *Praeda tamen multis eſt operata malis) eſt operata* h. operari ſolet. *Operari malis* eſt mala committere, patrare, vt *ſacris operari* eſt ſacra facere, ſacris operam dare. Seuer. in Aetn. 381.

— magnis operata rapinis
Flamma micat, latosque recens exundat in agros.

h. quae magnas fecit rapinas, dum multam materiam ſecum rapuit, abſtulit.

37. Auaritia inſtigati homines ad bella et pugnas prolapſi ſunt. Ad v. 38. cf. I, 10, 3. 4. et I, 3, 49. 50.

Praeda vago iussit geminare pericula ponto,
Bellica cum dubiis rostra dedit ratibus.
Praedator cupit immensos obsidere campos,
Vt multo innumeram iugere pascat ouem;
Cui lapis externus curae est; vrbique tumultus,
Portatur validis mille columna iugis;
Claudit et indomitum moles mare, lentus vt intra
Negligat hibernas piscis adesse minas.

At

39. *geminare pericula)* dum periculo ex mari additur periculum ab hoste vel piratis et praelio nauali. Similiter de telis venenatis Ouid. I, ex P. 2, 17.

Qui, mortis saeuo geminent vt vulnere caussas,
Omnia vipereo spicula felle linunt.

40. *dubiis — ratibus)* h. fluctuantibus, vento et fluctibus iactatis. Ouid. I, Art. 558.

— coelo spectabile sidus
Saepe reges dubiam Cressa Corona ratem.

cf. II, Art. 514. II, ex P. 5, 62. III, Trist. 2, 15. Male Statius explicabat, *vtrinque rostratis. rostra* autem tantum erant in triremibus, in belli vsum instructis.

41. *Praedator)* h. l. auarus est. vide ad v. 35. Is agros saltusque coëmit, pascuorum caussa.

43. *lapis externus)* marmor peregrinum, quod eleganter *vrbi tumultus* dicitur, propterea, quod, cum per vias portaretur, mole sua vicina aedificia, inprimis altiora, vehementer concuteret. Plin. Paneg. 51. *Itaque non, vt ante immanium transvectione saxorum vrbis tecta quatiuntur; stant securae domus; nec iam templa nutantia.* Hinc satisdationes illae redemtorum pro cauenda aedium ruina, quoties ingentia saxa deuectanda per vias essent. *cui,* sc. praedatori, pro ei.

44. *mille columna iugis)* iunge: *mille iugis:* est eadem ὑπερβολὴ ac modo *innumeram — ouem.* cf. Propert. III, 3, 27.

Nec mihi mille iugis Campania pinguis aratur.

mille columna, pro *columnae*, vt Vulpius vult, Latinum non esset.

45. *Claudit et i. moles mare)* Nota res de his piscinis marinis, molibus in altum iactis, ne piscium marinorum diuersi greges, ne mari quidem tempestuoso, deessent, vel ex Horat. III, Od. I, 33. II, Od. 15, 1. Locus classicus Varro de R. R. III, 17.

At tibi laeta trahant Samiae conuiuia testae,
  Fictaque Cumana lubrica terra rota.
Heu, heu, diuitibus video gaudere puellas;
  Iam veniant praedae, si Venus optat opes;
Vt mea luxuria Nemesis fluat, vtque per vrbem
  Incedat donis conspicienda meis.
Illa gerat vestes tenues, quas femina Coa
  Texuit, auratas disposuitque vias.

Illi

47. *At tibi)* ref. ad v. 33. n. tibi, qui militaturus es mecum in castris Cupidinis, praeda ex vulgari militia contemta. Ita olim cum Broukhus. et Vulpio parum scite. Immo vero puellam alloqui putandus est. Mox se ipsum admonet, frustra se hoc puellae persuadere velle.

ib. *trahant Samiae conuiuia testae)* h. trahantur tibi conuiuia, celebres conuiuia, vasis fictilibus Samiis, frugalia quidem, sed laeta.

48. *Fictaque Cumana lubrica terra rota) Rota* in re figlina. v. Horat. Art. v. 22. *Cumana vasa* olim nobilia fuere. Plin. XXXV, 12. Conf. Broukh. Sunt autem haec inter vasa Campana, quae vulgo nunc Etruscis accenseri solent: cuius generis pleraque Hamiltoniana sunt.

51. *Vt mea luxuria Nemesis fluat) fluere, diffluere* de mollitie et luxu. v. Propert. II, 22, 26. Terent. Heaut. V, 1, 72.

52. *Incedat)* ornatius quam *sit*. notum est, inesse huic verbo notionem fastus. v. Broukh. h. l. cf. Propert. III, 11, 11.

54. *auratas disposuitque vias)* Salmasius in epist. Sarrau. 139. de veste reticulato opere contexta intelligebat, vt fila aurea reticulatim vel scutatim intexta *viae* sint. cf. eund. ad Inscript. Herodis Attici p. 271. Broukhusius de veste virgata, h. virgis, siue ductibus aureis variegata. Sed simpliciter *vias* de subtemine accipio, quod aurum erat quomodocunque intertextum staminibus alterius coloris. Ita et de loco Virgil. IV, Aen. 264. et XI, 75. sentiendum:

— et tenui telas discreuerat auro.

Quod ad *vestes Coas* attinet, tenuitate infames, de iis haec tenenda: fuisse eas bombycinas, ex vermibus sui generis in Co insula confici ac texi solitas; alias ex Assyria importatas, eiusdem cum serico materiae, vermium

Illi ſint comites fuſci, quos India torret,
Solis et admotis inficit ignis equis.
Illi ſelectos certent praebere colores,
Africa puniceum, purpureumque Tyros.
Nota loquor; regnum ipſe tenet, quem ſaepe coëgit
Barbara gypſatos ferre cataſta pedes.

At

mium ſeu eorumdem, quos noſtrates alunt, ſeu ſimilium lanuginem; diuerſi tamen paratus ac pretii, forte et mollitudinis, ſubtilitatis, ac leuitatis. Loc. claſſ. Plin. XI, 23. ſ. 27. VI, 17. ſ. 20. vbi v. Harduin. contra Salmaſ. ad Tertull. de Pallio p. 226. ſqq.

55. *comites fuſci)* v. Terent. Eun. I, 2, 85.

56. *Solis et admotis inficit ignis equis)* cum Theodectis carmine comparat Caſaubonus ad Strabon. XIII. p. 1019. et h. l. Scaliger:

Ἧς ἀγχιτέρμων ἥλιος διφρηλατῶν
Σκότεινον ἄνθος ἐξέχρωσε λιγνύος
Εἰς σώματ' ἀνδρῶν· καὶ συνέστρεψεν κόμας,
Μορφαῖς ἀναυξήτησι συντήξας πυρός.

Solem ait imbuere corpora nigrore. At μορφὰς πυρὸς vix explices. Scaliger μορφῆς laudat, quod multo minus rem expedit. Leg. κόμας μορφνάς· reliqua mutila ſunt; ſed de ſenſu conſtat: cauſſa criſpae comae eſt idem Sol, qui radiis ſuis, omne incrementum tollentibus, contabefacit, adeoque impedit, quominus promittatur coma. cf. Tibull. inf. IV, 2, 19. Propert. III, 11, 16. IV, 3, 10. vbi v. Broukh. Senec. Thyeſt. 603. Scilicet notum nunc in vulgus eſt, Indorum nomine latiſſime vſos veteres in Aſiae auſtralis et Africae orientalis populis deſignandis; eosdem porro fuſcum colorem a nimio ſole repetiiſſe mirum non eſt.

58. *Puniceum colorem* a cocco repetunt viri docti; eſt certe color vegetus et exuberans, vt apud Gellium eſt, et fulgens; et Africae coccum a Plinio recitari conſtat lib. XXII. ſ. 3. Fuit tamen Africana quoque purpura, floridi et illa ruboris.

59. *Nota loquor)* ſc. cum dico, puellas gaudere diuitibus amatoribus.

ib. *regnum ipſe tenet)* v. ſup. I, 9, 80. et ibi Obſſ.

60. *Barbara gypſatos ferre cataſta pedes) Cataſta* erat locus, tabulatum, ſiue pegma, vbi venales exponebantur emturis. v. quos laudat h. l. Broukhuſius. *Barbara,* quia in ea ſerui, natione

At tibi, dura Ceres, Nemesim quae abducis ab vrbe,
  Persoluat nulla semina terra fide.
Et tu, Bacche tener, iucundae consitor vuae,
  Tu quoque deuotos, Bacche, relinque lacus.
Haud impune licet formosas tristibus agris
  Abdere; non tanti sunt tua musta, pater.
O valeant fruges, ne sint modo rure puellae;
  Glans alat, et prisco more bibantur aquae.
Glans aluit veteres, et passim semper amarunt;
  Quid nocuit sulcos non habuisse satos?

Tum,

v. 61. Iterum hic ad argumentum prioris carminis redit poëta, potestque adeo illi subtexi, vt Scaliger fecit: cui hi versus sunt 33. et sic porro: subiecti illis: Fabula nunc ille est.

tione barbari, exhibebantur: vt Statius II, Silu. I, 72. *barbaricam — catastam* dixit. *Gypsati pedes* dicuntur, quia venalium seruorum trans mare aduectorum pedes creta vel gypso signabantur. Plin. XXXV, 17. s. 58. cf. Propert. IV, 5, 51. et ibi Broukh. Ouid. I. Am. 8, 64. *Saepe coëgit*, saepius redhibitus propter vitiositatem inquit Scaliger; vel simpliciter, quia saepe dominum mutauit. Praeclare autem huc facit fragmentum Anacreontis ad h. l. a Scaligero laudatum: est illud quaerendum ap. Athenaeum XII. p. 533. F.

62. *nulla — fide)* v. inf. ad El. 6, 22. Messis vero tempore rusticatum abiisse puella putanda est, si Ceres eam abduxit. Forte tamen hoc argutius expositum, quam necesse est. Ceres simpliciter pro ruri poni putanda: haud dubie doctius ac venustius, quam si ipsum rus, ipsum agrum alloqueretur eique diras faceret.

64. *deuotos — lacus)* diris defixos, vt vina corrumpantur.

65. *tristibus agris)* ingratis, qui tristitiam afferunt amatori, quia puellam ab eo absentem retinent.

67. Superiores imprecationes nimis atroces forte sunt; at haec, quae sequitur, lepore non caret.

69. *passim semper amarunt)* h. promiscue. v. Dousa Praecid. c. 7. et Broukh. h. l.

Tum, quibus adſpirabat Amor, praebebat aperte
Mitis in vmbroſa gaudia valle Venus.
Nullus erat cuſtos, nulla excluſura dolentes
Ianua: ſi fas eſt, mos precor ille redi.
* * * * *
Horrida villoſa corpora veſte tegant.
Nunc ſi clauſa mea eſt, ſi copia rara videndi,
Heu miſerum, in laxa quid iuuat eſſe toga?
Ducite, ad imperium dominae ſulcabimus agros,
Non ego me vinclis verberibusque nego.

ELEGIA IV.

Hic mihi ſeruitium video, dominamque paratam.
Iam mihi libertas illa paterna, vale.

Seruitium

vſſ. 75-78. Scaliger reiecit in lib. I. El. 8. (ipſi 9.) poſt v. 66. Hoc ſaltem defendam: v. 77. 78. alienum locum, hic occupare.

71. *adſpirabat Amor)* propitius erat. v. II, 1, 80.

76. *Horrida v.)* cf. Propert. III, 11, 35. in loco a v. inde 15. cum hoc comparando.

78. *in laxa — eſſe toga)* toga laxa, h. laxo ſinu, erat delicatorum. Eadem ſententia ap. Ouid. Epiſt. XV, 77. 78.

80. *Non ego m.)* v. I, 6, 37. 38. Dicit adeo ſe ſerui loco opus velle facere: amica, puto, opus exigente.

Eleg. IV. Nemeſis amore deuinctus, cum ea munera poſtularet, de eius auaritia acerbe conqueritur, deos hominesque accuſat, diras facit puellae; conſtituit tamen miſer vel paternis bonis venditis extundere munera, quibus illam expugnet. Terſa et nitida eſt oratio, et commode ſententiis interſperſa; inprimis autem affectus varietate ac diffidentis ſecum amatoris aeſtu aeſtimanda eſt.

1. Cum vulgari vſu Amor cum ſeruitute comparetur: poëta amoris aerumnas per ſeruitutis mala et miſerias declarauit.

Seruitium sed triste datur, teneorque catenis;
Et nunquam misero vincla remittit Amor.
Et seu quid merui, seu quid peccauimus, vrit;
Vror, io, remoue, saeua puella, faces.
O ego ne possim tales sentire dolores,
Quam mallem in gelidis montibus esse lapis,
Stare vel insanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vasti tunderet vnda maris!
Nunc et amara dies, et noctis amarior vmbra est;
Omnia iam tristi tempora felle madent.
Nec prosunt elegi, nec carminis auctor, Apollo;
Illa caua pretium flagitat vsque manu.
Ite procul Musae, si nil prodestis amanti;
Non ego vos, vt sint bella canenda, colo:
Nec refero Solisque vias, et qualis, vbi orbem
Compleuit, versis Luna recurrat equis:

Ad

3. *Seruitium s. triste)* Propert. I, 5, 19.

Tum graue seruitium nostrae cogere puellae
Discere.

Seruitium vero pro seruitute vt II, 1, 41. v. Broukh. et Vulp.

4. *vincla remittit)* h. perpetuo vrget, premit. II, 1, 79.

Ah miseri! quos hic grauiter deus vrget,

De v. 5. videndae Obss.

6. *faces)* sunt h. l. cruciatus seruilis instrumentum. v. ad I, 9, 21. *possim sentire* mox pro, sentiam, vt toties Tibullus.

10. *Naufraga — vnda)* quae caussa est naufragiis. Sic Ouidius fretum Siculum *naufragum* dixit XIV, Met. 6. cf. Vulp.

12. *tempora felle madent)* haec sunt amara tempora. *Madere* e re infectoria de iis, quae imbuta, illita sunt, adeoque plena. cf. Broukh. Ouid. II. Am. 520.

Quae patimur, multo spicula felle madent.

14. *caua — manu)* graphice. v. Sueton. Vespas. c. 23.

17. Sic solent poëtae, vbi grauiora carminum argumenta

 comme-

Ad dominam faciles aditus per carmina quaero.
Ite procul, Musae, si nihil ista valent.
At mihi per caedem et facinus sunt dona paranda,
Ne iaceam clausam flebilis ante domum;
Aut rapiam suspensa sacris insignia fanis:
Sed Venus ante alios est violanda mihi.
Illa malum facinus suadet, dominamque rapacem
Dat mihi; sacrilegas sentiat illa manus.
O pereat, quicunque legit viridesque zmaragdos,
Et niueam Tyrio murice tingit ouem!
Hic dat auaritiae caussas, et Coa, puellis,
Vestis, et a rubro lucida concha mari.
Haec fecere malas; hinc clauem ianua sensit,
Et coepit custos liminis esse canis.
Sed, pretium si grande feras, custodia victa est,
Nec prohibent claues, et canis ipse tacet.

Heu,

commemorare volunt, naturam rerum, siderum cursus, excitare: v. c. Propert. III, 5, 25. sqq. (Scal. 3, 47. sqq.) Virgil. Ge. II, 475. sqq.

19. *faciles aditus*) Sic Virgilius Aen. IV, 423. *molles aditus* dixit.

23. *suspensa sacris insignia fanis*) docte reddidit ἀγάλματα. Loquitur autem de donariis. *Venus* Veneris fana: haec primo loco sacrilego ausu diripienda sibi esse ait.

27. *O pereat, q.*) cf. Propert. II, 24, 27. Anacr. Carm. 46. v. 8.

29. *Hic dat auaritiae caussas, et Coa, p.*) Iunge: Hic, h. qui legit, smaragdos et lanam purpura tingit, et praeterea vestis Coa et margaritae dant caussas auaritiae puellis. Ita fere iam Statius et Vulpius. cf. Propert. III, 11, 1. sqq.

30. *concha*) bacca, quae est in concha, vnio. v. Burm. ad Ouid. III, Art. 124. cf. inf. IV, 2, 9.

31. *malas*) h. auaras, rapaces, periuras. cf. inf. v. 45.

ib. *hinc clauem i.*) h. pessulum. v. sup. I, 6, 34. Sensus vero: hinc coepere puellae fores occlusas et custodiam habere, vt amatores, qui admitti volebant, auro emungerent. Docent hoc seqq.

Heu, quicunque dedit formam caeleſtis auarae,
Quale bonum multis addidit ille malis!
Hinc fletus rixaeque ſonant; haec denique cauſſa
Fecit, vt infamis hic deus eſſet Amor.
At tibi, quae pretio victos excludis amantes,
Diripiant partas ventus et ignis opes.
Quin tua tunc iuuenes ſpectent incendia laeti,
Nec quisquam flammae ſedulus addat aquam.
Seu veniet tibi mors: neque erit, qui lugeat, vllus,
Nec qui det moeſtas munus in exequias.
At bona quae, nec auara, fuit, centum licet annos
Vixerit, ardentem flebitur ante rogum.
Atque aliquis ſenior, veteres veneratus amores,
Annua conſtructo ſerta dabit tumulo,
Et, bene, diſcedens dicet, placideque quieſcas,
Terraque ſecurae ſit ſuper oſſa leuis!
Vera quidem moneo; ſed proſunt quid mihi vera?
Illius eſt nobis lege colendus amor.

38. *vt infamis hic d.)* vt male audiret hic deus, Amor, quippe qui, puellarum auaritia, iuuenes bonis exuat et perdat. Color autem orationis fere vt I, 3, 47. ſq. I, 10, 3. ſq. II, 3, 38.

42. *addat aquam)* doctius, quam afferat, apportet.

44. *moeſtas munus in exequias)* n. ex more iniiciendi pretioſiſſima quaeque in rogum. Haec proprie erant *munera.* Virgil. XI, Aen. 198. cf. Broukh. Sunt tamen et ipſae *inferiae* pro munere. *Exequias* dixit vt *funus,* ſeu pro rogo, ſeu pro cinere ac tumulo. Et hoc puto melius ſtatuas.

45. *At bona, quae, nec auara, fuit) bona* opponitur rapaci, auarae, cf. inf. El. 6, 44. Horat. IV, Od. 1, 1. v. Broukh. Sic *mala* ſupra v. 31. pro auara.

48. *Annua c.)* ex vulgari more. conf. Kirchman. de Fun. Rom. IV, 3.

50. *ſuper oſſa ſecurae)* pro vulgari *oſſa tua.*

52. *Illius — lege)* conditionibus ab ipſa praeſcriptis, n. vt pecuniam afferam.

Quin etiam ſedes iubeat ſi vendere auitas,
  Ite ſub imperium, ſub titulumque, Lares.

Quidquid habet Circe, quidquid Medea veneni,
  Quidquid et herbarum Theſſala terra gerit,
Et quod, vbi indomitis gregibus Venus afflat amores,
  Hippomanes cupidae ſtillat ab inguine equae,
Si modo me placido videat Nemeſis mea vultu,
  Mille alias herbas miſceat illa, bibam.

ELEGIA V.

Phoebe faue; nouus ingreditur tua templa ſacerdos;
  Huc, age, cum cithara carminibusque veni.

Nunc

54. *Ite ſub imperium, ſub titulumque, Lares)* ſub titulum eunt aedes, quae proſcribuntur, h. publice propoſita tabula venales declarantur. v. Salmaſ. de M. V. c. 15. et h. l. Vulp. conf. Ouid. Rem. 302. Sed quid ſit *ſub imperium ire*, nemo interpretum dixit. Nempe is, qui bona, in quorum poſſeſſionem miſſus eſt, vendit, qui magiſtratus auctoritate auctionem habet, is *dominus* vocatur, vt ſaepe apud Ciceronem. vid. Orat. pro Quinct. c. 5. et ibi Graeu. cf. c. 15. et ibi Hotoman. itaque ei *imperium* tribuitur. v. Gronou. Obſſ. II, 6. conf. Salmaſ. l. l.

57. *gregibus Venus afflat amores)* *gregibus* h. equis. *afflat* h. libidine exſtimulat. v. II, 1, 80. cf. Barth. ad Stat. V, Theb. 194.

58. *Hippomanes)* humor ex equae, vbi Veneris ſtimulis incaluit, locis eliquatus. v. Virgil. Ge. III, 280-3. quo in veneficiis et philtris vtebatur anicularum ſuperſtitio.

60. *bibam)* n. ſuccum herbarum, quas miſcuit.

Eleg. V. M. Valerio Coruino Meſſalae duo erant filii, alter Marcus, qui Conſul fuit cum L. Cornelio Lentulo V. C. 750. et Proconſul Dalmatas vicit; alter Lucius, datus in adoptionem genti Aureliae, et dictus

L. Au-

Nunc te vocales impellere pollice chordas,
Nunc, precor, ad laudes flectere verba meas.

L. Aurelius Cotta Messalinus Volusus, *fratre ei cognomen suum relinquente*, vt Velleius ait II, 112. Alteri eorum (nam inane est contendere cum Broukhusio et Ayrmanno in Vit. Tib. p. 61. vel Pighio Annal. T. III. ad a. 758. vter fuerit) gratulatur Tibullus, quod in collegium Quindecimuirorum sacris faciundis et inspiciundis libris Sibyllinis cooptatus fuerat. Primum Apollinem inuocat, vt sacris huius diei sollennibus adsit; deberi eius beneficio Sibyllina carmina. Narrat inde praeclarum Sibyllae oraculum, quo ea sub Aeneae a capta Troia discessum fatalem eius accessum ad Italiam, nouam vrbem, Albam Longam, inde Romam condendam, orbemque terrarum sub eius imperium cessurum praedixit. Pergit hinc v. 62. ad librorum Sibyllinorum argumentum. Cum ex iis peterentur prodigiorum procurationes, de ipsis prodigiis multa in iis tradita esse debuere. Repetit igitur poëta prodigia sub illa tempora visa; habetque in votis, vt ea porro abolita et sublata sint; contra memorat meliora omina ex lauro in ara accensa, et exponit bona, quae inde sint consequutura, inque his bonam messem, vindemiam, ac feturam pecudis, fecundaque matrimonia: inde festos dies ab agrestibus hilariter peragendos (v. 95.) inque iis lusus amatorios; inter quos sui ipsius amoris parum secundi meminit: facit tandem vota pro Messalino eiusque patre, M. Messala. Est autem paullo maioris spiritus hoc carmen, in priore saltem parte, quo illud ad vaticinium adeo assurgit. Solet autem talis locus grandiorem orationem ornatumque exquisitiorem admittere; estque adeo, id quod passim ad Virgilium monuimus, inter poëtarum artificia, res gestas in vaticinium futurorum euentorum conuertere.

His puto rationibus ab initio expositis, factisque suis in locis parenthesibus, distinctisque a primario argumento episodiis effectum esse, vt carmen, per se satis obscurum, lucis foeneretur quantum satis sit. Conf. inf. ad v. 39.

1. *nouus — sacerdos*) erat enim inter sacerdotia etiam hoc Quindecimuirorum libris Sibyllinis adeundis. *tua templa*, int. aedes Apollinis Palatini, ab Augusto exstructas cum porticu illa magnifica, de qua Propert. lib. II, 23. pr. In iisdem Apollinis signum ex marmore lyra canentis (ibid. v. 5.) qualem habitum Tibullus h. l. exprimit; et sub eius basi in binis

Ipse, triumphali deuinctus tempora lauro,
  Dum cumulant aras, ad tua sacra veni:
Sed nitidus pulcherque veni; nunc indue vestem
  Sepositam; longas nunc bene pecte comas:
Qualem te memorant, Saturno rege fugato,
  Victori laudes concinuisse Ioui.
Tu procul euentura vides; tibi debitus augur
  Scit bene, quid fati prouida cantet auis;

Tuque

nis forulis libri Sibyllini, qui ab Augusto delectu habito probati erant, conditi. Sueton. c. 31.

4. *ad laudes flectere verba meas)* h. cantum modulari ad carmen meum. Sed v. Obss. Mox ad v. 5. repetendum memoria, quod Apollinis signa plura sunt capite laureato.

6. *Dum cumulant aras)* n. prosiciis arae impositis. Virg. XI, Aen. 50.

— *cumulatque altaria donis.*

7. *nitidus)* h. l. ad vniuersum cultum refertur. (Galli *proprement mis*) Horat. III, Od. 24, 20.

— *nitido fidit adultero.*

Ita Broukhusius. Sed et *nitor* corporis est, simpliciter pro pulchritudine.

8. *vestem Sepositam)* n. ad dies festos: *quae semel toto vestis sumitur anno,* vt Ouid. V. Trist. 5, 7. int. vero pallam. v. III, 4, 35. et omnino is citharoedorum habitus, vt vel ex Herodoti I. libro de Arione constat. Quo minus autem haec, ex nostris illa moribus aestimanti, inepte dicta videantur, recordandum est, partim solere ad deos referri ea, quae homines agunt ac faciunt, adeoque etiam ornatum in sollenni sacro; partim in festorum sollennibus signa deorum comta et ornata fuisse.

9. 10. Paullo exquisitior eademque elegans fabula. Senecam Agam. 331. iam alii laudarunt: ad Phoebum:

Licet et chorda grauiore sones,
Quale canebas, cum Titanas
Fulmine victos videre dii;

Videntur eo referri posse gemmae nonnullae, quarum scalptura Apollinem refert cithara canentem, apposita Victoriola in columella; etsi etiam victoriam in certamine musico declarare ea potest.

11. *Tu p.)* cf. III, 4, 47. 48. Attingit autem in his diuersa vaticinandi genera: augurium, oracula, aruspicinam, et libros Sibyllinos. Compara similem

locum

Tuque regis sortes; per te praesentit aruspex,
Lubrica signauit cum deus exta notis;
Te duce Romanos nunquam frustrata Sibylla est,
Abdita quae senis fata canit pedibus.
Phoebe, sacras Messalinum sine tangere chartas
Vatis: et ipse, precor, quid canat illa, doce.
Haec dedit Aeneae sortes, postquam ille parentem
Dicitur et raptos sustinuisse Lares,

locum de laudibus Apollinis apud Statium I. Theb. 696-705. sqq. *Sortes* v. 13. de oraculo accipio; vt toties, et paullo post v. 19. non cum Broukh. de sortibus proprie dictis, vt sup. I, 3, 11.

15. *Sibylla)* n. Cumaea v. Virgil. Aen. VI, 9. sqq. 69. sqq.

16. *Abdita quae)* manifestum hinc hexametris libros Sibyllinos exaratos fuisse.

18. *et ipse — doce)* quandoquidem vaticinia nemo facile interpretari potest, nisi qui et ipse mentem habeat, quae deum recipere, afflatuque diuino concitari possit. Neque aliter res se habet in sacris Iudaeorum vatibus legendis, quorum interpretes non alia de caussa habemus tam paucos tolerabiles.

19. sqq. Nouum hoc, quod hic a Tibullo commemoratum videmus: Aeneae ab Ilio conflagrato soluenti, (nam hoc credere iubent v. 21. 22.) Sibyllam hanc, quae librorum Sibyllinorum auctor habita, futura praedixisse. Non fine vetere aliqua auctoritate hoc proditum, iam olim ad Virgil. Exc. ad lib. VI. Aen. p. 654. 5. suspicati sumus ex eo, quod apud Dionys. I, 55. narratio antiqua est de Sibylla Erythraea ab Aenea conuenta, antequam ex Troade discederet, quae monuerat, vt versus occidentem nauigaret vsque dum mensas comesturus esset. Videtur autem antiquissima alicuius vatis memoria inter Aeoles Asiae fuisse, quam *Erythraeam* quoque appellarunt, ab Erythris, Aeolidis; cui varia vaticinia tribuerent, etiam ii, qui res Troianas post Homerum versibus conderent. Mihi sic statuenti fidem facit Varro apud Lactant. I, 6, 9. Solin. c. 8. Pausan. X, 12. Vt autem eius nomen in Sibyllam Cumanam transiret, factum forte propterea, quod Cumae in Italia a Chalcidensibus Euboeae conditae, tamen ex opinione nonnullorum nouos ex Cuma Aeolidis colonos seu accepere, seu,

Nec fore credebat Romam, cum moestus ab alto
Ilion ardentes respiceretque deos:
(Romulus Aeternae nondum formauerat Vrbis
Moenia, consorti non habitanda Remo.

Sed

ob nominis similitudinem, accepisse creditae sunt (v. Scymnus Chius in Perieg. 237-9.) Cum igitur in Italia non minus Sibyllae alicuius priscae vatis memoria circumferretur, Cumana illa et Erythraea pro eadem a nonnullis haberi coepit, tanquam quae ex Aeolide ad Italiam accessisset. Eodem ducit locus de Admir. Aristoteli tribui solitis. §. 90. Ita tribus verbis componi possunt altercationes virorum doctorum super his Sibyllis; v. inprimis p. 51. sqq. vti et in ceteris Sibyllis mirum est eos, qui de iis egere, omnia et singula ad historicam veritatem adducere voluisse, cum hoc vnum teneri et possit et debeat: fuisse multis in locis vetera vaticinia, quae ad vatem aliquam obscuri nominis ac famae referrentur; eas vates Sibyllarum adeo nominibus esse declaratas, diuersa vtique suspicione, probabilitate ac ratione, pro cuiusque ingenio seu doctrina. Lucem hinc foenerabimur etiam inf. ad vss. 67. sqq.

20. *Lares)* Nota Lares manifeste h. l. pro Penatibus positos.

21. *Nec fore credebat Romam)* suauiter, nihil tale cogitabat; nondum norat, Romam aliquando fore, quae Troiae desiderium eximeret.

22. *ardentes — deos)* Deorum templa. v. Passerat. ad Propert. II, 5, 28. Sellius Obss. c. 15. et h. l. Broukh. Valet autem hic loquendi modus ad ἐνάργειαν.

23. *R. Aeternae nondum formauerat vrbis Moenia)* *Aeterna vrbs* solenni nomine Roma vocatur. v. Dousa Praecid. c. 8. Broukh. et Vulp. h. l. *formare* est proprie describere et delineare aedificium, antequam excitatur. Vnde formae aedificiorum. v. Scaliger. Lect. Auson. c. 4. Sed h. l. simpliciter accipiendum arbitror, condere, exstruere. Nam nimis argute interpretantur Broukh. et Vulp. de eo, quod Romulus futurae vrbis speciem atque imaginem animo, tanquam in aliqua membrana, praeformauerit; aeque ac si quis illa Callimachi ita exigeret, H. in Apoll. 55.

Φοίβῳ δ' ἑσπόμενοι πόλιας διεμετρήσαντο.

Placent autem sibi plures poëtae in comparatione hac inter veterem locorum situm et futuram Romae magnificentiam instituendam; nec quicquam ad mirabilem rerum speciem effingendam

Sed tunc pascebant herbosa Palatia vaccae,
Et stabant humiles in Iouis arce casae.
Lacte madens illic suberat Pan ilicis vmbrae,
Et facta agresti lignea falce Pales;
Pendebatque, vagi pastoris in arbore votum,
Garrula siluestri fistula sacra deo:
Fistula, cui semper decrescit arundinis ordo;
Nam calamus cera iungitur vsque minor.
At quá Velabri regio patet, ire solebat
Exiguus pulsa per vada linter aqua.

gendam opportunius: Vide principem poëtam, Aen. VIII, 337. sqq. Propert. IV. Eleg. I. Ouid. Fast. I, 509. sqq. Carmentae oraculum. Atque haec loca comparent inter se, suadeo, generosioris indolis adolescentes, nec tamen, vt verba tantum inter se et formulas comparent, verum vt rerum varietate alant et excitent mentem; nec enim aliter εὐφαντασίωτος fieri aliquis potest.

24. *consorti — Remo)* de fratre dixit, vt Ouid. XI, Met. 347. XIII, Met. 663.

25. *Palatia)* montem Palatinum. Quae mox v. 26. de Capitolio meminit, ornatiora dedit Virgil. Aen. VIII, 347. sqq. Quod autem *vaccas* memorat, non *tauros*, ad elegiae indolem deflexum est.

27. *Lacte madens)* I, 1, 36.
Et placidam soleo spargere lacte Palem.

Suauissimus autem hic locus simplicitatis specie.

28. *facta — falce)* Culex 85.
Illi falce deus colitur, non arte politus.
falx autem pro ferro, securi, cultro, vt alibi quoque.

29. *Pendebatque)* tanquam donarium, ex voto: v. Virgil. Ecl. 7, 24. cf. Broukh. qui etiam de *fistula* septem cannis inaequalibus compacta, multa congessit. *vagus* pastor: v. I, 3, 39. *Siluestris deus:* haud dubie Siluanus: etsi et de Pane accipi possit; sed is praecesserat.

33. *Velabri regio)* erat planities inter Capitolinum, Palatinum et Auentinum. conf. Propert. IV, 9, 5. in quam olim Tiberis exundare solebat, antequam cloacae substructae stagnantibus aquis et paludibus exitum fecerant. Saepe hoc poëtae attingunt v. c. Propert. IV, 9, 5. IV, 2, 7. 8. et inprimis

Illa saepe gregis ditis placitura magistro
Ad iuuenem festa est vecta puella die:
Cum qua foecundi redierunt munera ruris,
Caseus et niueae candidus agnus ouis.)
Impiger Aenea, volitantis frater Amoris,
Troïa qui profugis sacra vehis ratibus,
Iam tibi Laurentes adsignat Iupiter agros;
Iam vocat errantes hospita terra Lares.
Illic sanctus eris, cum te veneranda Numici
Vnda Deum caelo miserit Indigetem.

Ecce

42. *Post hunc versum interposuit Scaliger distichon inf. v. 61. 62.*

mis Ouid. Fast. VI, 401. sqq. In seqq. autem 35 - 37. iterum agnosco Tibulli ingenium etiam in epicis ad simpliciora et humiliora procliue. *Ad iuuenem*, puta ad ludos ac sollennia rustica celebranda inter pastores.

35. *gregis ditis)* dicitur ita, qui et numerosus est, et nouà quotannis foetura suppletur. v. Broukh. Si tamen dictum velis, vt *aurum diues* Sup. I, 10, 7. III, 3, 26. *ager diues* Virg. Aen. VII, 262. erit *grex* propterea *diues*, quia facit diuitem, inprimis quod isto tempore diuites censebantur ex copiosis gregibus.

39. Positis his a v. 23. ad 38. in parenthesi, subiici nunc puta ipsum vaticinium Sibyllae, in quod praeclare res gestas et in annalibus narratas mutauit et transtulit. cf. Exc. XIV. ad lib. VI. Aeneidis. Simili artificio in hac re vsus Ouid. in l. c. Fast. I, 509. sqq. vbi ex Carmentae vaticinio eadem fata Romae exponuntur. *frater Amoris)* ex matre, Venere. cf. Aen. I, 667. v. Broukh.

40. *Troïa — sacra)* sunt ipsi Dii, siue Deorum simulacra. v. Aen. II, 717. conf. Exc. IX. ad Aen. II.

42. *Iam vocat — terra Lares) Vocare* nos terra, vrbs dicitur, quia libenter et benigne excipimur; alias *inuitare.*

43. *Illic sanctus eris, quum te veneranda Numici Vnda Deum caelo miserit Indigetem) Sanctus* h. diuus. v. Broukh. ad II, 7, 13. (6, 31.) Aeneas siue in ipso flumine, siue in praelio iuxta ipsum, periisse et ad Deos abiisse ferebatur. v. Liu. I, 2.

Numi-

Ecce super fessas volitat Victoria puppes;
Tandem ad Troianos diua superba venit.
Ecce mihi lucent Rutulis incendia castris.
Iam tibi praedico, barbare Turne, necem.
Ante oculos Laurens castrum, murusque Lauini est,
Albaque ab Ascanio condita Longa duce.

Te

Numicius autem eum *misisse caelo*, ad caelum, *Deum* dicitur, seu, quia, quicquid mortale in Aenea erat, eo flumine ablutum fuerat. v. Ouid. XIV, Met. 600. sqq. seu simpliciter, quia is, qui illo amne mersus fuerat, inter heroes seu deos indigetes fuit relatus. De *Indigete* res nota ex Liu. I, 2. *Veneranda* vnda dicta, vt omnino fluuii *sancti*, quia ipsis numen inesse credebant.

45. *fessas — puppes)* longa nauigatione. v. Heins. ad Virg. Ge. I, 303. *Volitat* vero *Victoria*, nam alatam esse Deam, notum. v. Stat. Placet autem, quod volitantem Victoriam nobis repraesentat pro victoria a Troianis in praelio cum Latinis facto reportata.

46. *Tandem ad T.)* Ouid. XIV, Met. 572.

— tandemque Venus victricia nati
Arma videt.

47. *Ecce mihi lucent)* Ergo necesse est, fuisse inter veteres de Troianorum rebus in Italia fabulas etiam aliquam narrationem de castris Turni ab Aenea captis et incensis, etsi a Virgilio praeteritam. Nam Laurentum ab Aenea oppugnatum vix huc trahi potest, etsi vnus in Aen. XII, 596. versus eo reuocari possit:

Regina vt tectis venientem prospicit hostem,
Incessi muros, ignis ad tecta volare.

Sed res ibi ad terrorem aucta, ex eo, quod metui poterat.

48. *barbare Turne) Barbarum* esse h. l. Italum, Latinum, vt interdum apud Plautum, post Statium statuunt Broukh. et Vulp. Apud istum tamen alia res est, cum Graecanicae sint istae fabulae, et Graeci inducantur loquentes. Ego intelligo crudelem, ferocem, saeuum, audacem, vt saepe Virgilio audit. Ita et in Ouid. XIV, Met. 574. *barbarum ignem* accipere malim, quam cum Interpretibus tot difficultates mouere.

49. *Laurens castrum)* sedes regia Latini, quae modo castrum, modo *arx Laurens*, vt Aen. VIII, 1. modo *vrbs*, vt Aen. VII, 862. nomine communi *Laurentum* appellatur. v. Seru. ad e. l. Vulpius oppidum

ab

Te quoque iam video, Marti placitura sacerdos,
Ilia, Vestales deseruisse focos:
Concubitusque tuos furtim, vittasque iacentes,
Et cupidi ad ripas arma relicta Dei.
Carpite nunc, tauri, de septem montibus herbas,
Dum licet, hic magnae iam locus vrbis erit.
Roma, tuum nomen terris fatale regendis,
Qua sua de caelo prospicit arua Ceres,

Quaque

ab Aenea escensu in Latio facto munitum intelligebat, vt esset *Castrum*, de quo Virgilius Aen. VII, 158. 159. loquitur, *Troia* vero nomine dictum; quod etsi firmare possim alio Virgilii exemplo, qui libr. X, 635. eandem Nouam Troiam *Laurentia Castra* appellauit; non tamen accedendum puto: quandoquidem celebrius nomen est alterum oppidum, Latini regia. Vide de his locis Exc. III. ad lib. VII. Aen.

eod. *murusque Lauini est)* *Lauinium* in honorem Lauiniae, coniugis, ab Aenea conditum.

53. *Concubitus — furtim)* h. furtim peractos, furtiuos.

eod. *vittasque iacentes)* Vittas, virginitatis insigne, abiectas. v. Ouid. III, Am. 6, 56. vbi Anio ad Iliam:

Quo cultus abiere tui? quid sola vagaris?
Vitta nec euinctas impedit alba comas?

etiam ibi Burmannus vittam Iliae abfuisse narrat, quia viciata erat. Sed hoc forte argutum magis quam verum: non enim ea, cui virginitas erepta est, statim illud reminiscitur, aut si reminiscitur, id curat, vt vittas virginitatis insigne de capite tollat. Ilia porro vittam gerebat tanquam Virgo Vestalis. Verum vittae defluere debebant puellae reluctanti et vim a deo inferendam depellenti. Suaue nec minus illud, quod Mars discedens arma de humo tollere obliuiscitur.

57. *Roma, tuum nomen terris fatale regendis) Nomen Romanum* est populus Romanus. v. c. Ouid. I, Met. 201. imperium Romanum. Sed hic *tuum nomen* dictum pro *tu*. *Fatale* h. a fatis destinata es, vt orbis terrarum imperium teneas.

58. *Qua sua d.)* h. qua orbis habitabilis est; Verbis Horatii: *qua sol habitabiles illustrat oras.*

Quaque patent ortus, et qua fluitantibus vndis
  Solis anhelantes abluit amnis equos.
Troia quidem tum se mirabitur, et sibi dicet
  Vos bene tam longa consuluisse via.
Vera cano, sic vsque sacras innoxia laurus
  Vescar, et aeternum sit mihi virginitas.
Haec cecinit vates, et te sibi, Phoebe, vocauit,
  Iactauit fusas et caput ante comas.

Quicquid Amalthea, quicquid Mermessia dixit;
  Herophile Phoebo grataque quod monuit;

Quasque

v. 61. 62. supra collocarat Scaliger post v. 42. nullo cum fructu.

60. *amnis)* int. oceanus terram ambiens. Iterum sic inf. III, 4, 18. Sic Homero ποταμὸς (adiecto tamen ποταμὸν Ὠκεανός. vt Od. λ, 638. μ, 1.) v. Dousa Not. c. 7. Broukh. h. l. *Oceani amnes* dixit Maro IV, Ge. 234.

61. *Troia q. tum se mirabitur)* n. cum ex suis ruinis tantam vrbem surgere videbit.

62. *Vos b.)* o Aenea, et comites fugae. Propert. IV, 1, 39.
Huc melius profugos misisti,
Troia, Penates.

63. *sic vsque sacras innoxia laurus Vescar)* Vates lauri folia manducabant, quae futuri praesensionem afferre credebantur. v. Spanhem. ad Callim. in Del. 94. *Vesci* h. l. cum quarto casu, vt passim. v. Broukh. *Innoxia* h. l. passiue, cui non nocetur, vt ap. Lucan. IX, 892. et sic *innocuus* v. c. ap. Virg. X, Aen. 302. Furor enim iste, cum numine Dei afflaretur vates, noxius et fatalis ne esset, verendum erat.

64. *aeternum sit mihi virginitas)* nam perpetuam eam retinuit Sibylla Cumaea. v. Ouid. XIV, Met. 129. sqq.

66. *Iactauit f. et caput)* more vaticinantium, omniumque fanaticorum, iactauit caput; hoc dixit: i. comas, fusas ante caput. v. Obss. Sic de Carmenta Ouid Fast. I, 503. *Vtque erat*, immissis *puppim stetit ante* capillis.

67. *Quicquid etc.)* Exciderunt hic nonnulla, quibus poëta ad argumenta librorum Sibylli-

Quasque Albuna sacras Tiberis per flumina sortes
Portarit, sicco perlueritque sinu.
Hae fore dixerunt, belli mala signa, cometen,
Multus vt in terras deplueretque lapis:

Atque

byllinorum exponenda progrediebatur: inque iis prodigia et ostenta, quae bellorum ciuilium tempore multis hominum sermonibus ferebantur. Haec igitur et cuncta prodigia, quae praedixerant reliquae Sibyllae: *haec fuerint olim.* Ita iungenda puto; vt vss. 71-79. *ἐν παρενθέσει* sint. *Mermessia* dicta a Mermesso, vico in monte Ida; alias *Hellespontica* appellatur, apud Steph. Byzant. autem in Μέρμησσος Erythraea.

68. *Herophile Phoebo grataque quod monuit)* nam fuit Apollinis Sminthei sacerdos. *Monere* non minus quam *admonere* de vaticiniis, ominibus etc. dici notum. v. Cic. de N. D. II, 66. cf. Broukh. ad I, 7, 56. Distinguuntur autem inter se h. l. plures Sibyllae, tanquam diuersae, quae ab aliis passim confundi solent: v. Salmas. Exerc. Plin. p. 53. sqq. nec potuit facile in his rebus, quae vulgi superstitionibus inter se diuersissimis continebantur, explorati aliquid ac certi vnquam tradi; et inanis esset opera, si quis haec ad liquidum perducere vellet.

69. 70. Etsi lectio distichi dubia est, teneri tamen potest hoc, fuisse veterem aliquam nunc parum notam narrationem de Sibylla aliqua, quae vaticiniorum librum per medium flumen portauerit et ab aqua intactum volumen seruauerit. Seruauerat rei memoriam signum deae Tibure in fano ad Anienem constitutum, manu librum tenens, quod in Anienis gurgite inuentum ferebatur: vt ap. Lactant. I, 6, 12. legitur; qui simulacri habitus et fatum forte fabulae originem et caussam fecerat.

71. *Hae fore dixerunt —)* Iunge: *Hae dixerunt fore Cometen, et vt multus lapis deplueret; quae sunt belli mala signa.* v. de hac iunctura Bentl. ad Hor. I, Od. 1. Similis locus est in Ciceronis verss. de Diu. I, 12.

Atque ea, quae lapsu tandem cecidere vetusto,
Haec fore, perpetuis signis clarisque frequentans,
Ipse deum genitor caelo terrisque canebat.

Respicit autem Tibullus haud dubie prodigia et portenta, quibus belli ciuilis terrores per genus humanum illa aetate circumlati fuerant: in quorum commemoratione copiosi sunt et scriptores et poëtae: duobus maxime temporibus; primum

sub

Atque tubas, atque arma ferunt crepitantia caelo
Audita, et lucos praecinuisse fugam.
Ipsum etiam Solem defectum lumine vidit
Iungere pallentes nubilus annus equos,
Et simulacra deum lacrimas fudisse tepentes,
Fataque vocales praemonuisse boues.
Haec fuerint olim. Sed tu iam mitis, Apollo,
Prodigia indomitis merge sub aequoribus,

Et

sub initium belli inter Caesarem et Pompeium gesti, v. Dio XLI, 14. et duo amplissima poëtarum loca Lucani 524. sqq. et Petronii c. 122. sqq. tum sub Caesaris necem: vbi loc. class. est Virgil. Ge. I, 466. sqq. (ad quem locum nota ex his ipsis, quae hic exponimus, a vitiis typothetae est purganda) et Ouid. Met. XV, 782. sqq. quae loca conferant inter se poëticam copiam sitientes: coniuncto Ciceronis diserto loco de portentis sub a. V. C. 689. visis et altero anno post a se Consule expiatis: de Diu. I, 10. sqq.

73. Nunc ἐμφατικῶς vaticinia Sibyllae ab euentu suo memorat: *atque etiam ferunt* etc. quando debebat pergere: eas praedixisse plura alia portenta: armorum tubarumque strepitum in caelo etc.

74. *lucos praecinuisse fugam)* h. vocem ex luco redditam. Virg. Ge. I, 475.

Vox quoque per lucos vulgo exaudita silentes
Ingens.

Lucan. I, 569.

Tum fragor armorum, magnaeque per auia voces
Auditae nemorum et venientes cominus vmbrae.

Praeiuit Romanis poëtis in his prodigiorum generibus Apollon. IV, 1280-1288. loco valde luculento, quem Intpp. Statius, Broukh. Vulp. qui multa congesserunt, non meminerunt.

75. *solem defectum lumine)* Respicit Tibullus *prodigiosum et longiorem solis defectum, qui fuit Iulio Caesare occiso, totius pene anni pallore continuo*, vt Plinius testatur II, 30. Plutarch. Caes. extr. Dio XL, 7. cf. Virg. Ge. I, 466. sq. Dousa Not. c. 5. Scaliger de Emendat. temp. L. V. p. 441.

77. Etiam Lucan. l. c. I, 556. *Indigetes fleuisse deos. — Tum pecudum faciles humana ad murmura linguae.* et Ouid. Met. XV, 792. *Mille locis lacrimauit ebur* etc.

80. *Prodigia indomitis merge sub aequoribus)* non modo monstrosi partus, expiationis caussa,

Et succensa sacris crepitet bene laurea flammis;
Omine quo felix et sacer annus erit.
Laurus, io, bona signa dedit: gaudete, coloni;
Distendet spicis horrea plena Ceres.
Oblitus et musto feriet pede rusticus vuas,
Dolia dum magni deficiantque lacus.
At madidus Baccho sua festa Palilia pastor
Concinet; a stabulis tunc procul este lupi.
Ille leuis stipulae solennes potus aceruos
Accendet, flammas transilietque sacras;

Et

caussa, in mare proiiciebantur, de quo v. Broukh. et Vulp. sed et quaecunque prodigia. Ita Apollinis simulacrum, quod per tres dies fleuerat, paullo ante mortem Scipionis Africani minoris, concisum et in mare proiectum (καταποντωθέν) memorat Dio Exc. Peiresc. n. 98. Conf. Augustin. C. D. III, 11. iam a Vulpio laudatum.

81. *Et succensa s.)* Non in promtu est ex ipsis verbis intelligere, fueritne aliqua propria huic Quindecimuirali sacro religio haec, vt lauro incensa super ara auspicium inde caperent; an ad vulgarem et priuatam hominum superstitionem hoc pertineat.

82. *sacer annus)* faustus, felix, festus.

84. *Distendet s.)* elegans loquendi forma de magna copia: quae *distendere* et *rumpere* dicitur penum seu horreum aliumve locum, quo seruatur. vid. Obss.

87. *Palilia)* celebrabrantur XIII. Kal. Maias v. Ouid. IV. Fast. 721. sqq. Vina horna iam tum apponebantur in mensis veteris Italiae. *Concinet:* pro celebrabit; forte cum respectu carminum pastoritiorum: v. II, El. 1, 51. sqq.

88. *a stabulis tunc procul este lupi)* num quia laetitiae dediti minus curam habebant pecoris? an potius: quia etiam ad lupos arcendos ista sollennitas agebatur. vid. Ouid. l. l. 765. in precibus Pali deae factis:

Neue minus multo redigam, quam mane fuerunt;
Neue gemam referens vellera rapta lupo.

Videntur quoque ouium greges tum primum in pascua dimittere e stabulis pastores per Italiam. cf. Calpurn. Ecl. 5, 24. sq. Certe admissurae tempus vernum tum erat, vt ex Varr. R. R. VII, 3, 11. constat.

90. *transiliet)* v. ibid. 781.

Et fetus matrona dabit, natusque parenti
  Oscula comprensis auribus eripiet.
Nec taedebit auum paruo aduigilare nepoti,
  Balbaque cum puero dicere verba senem.
Tunc operata deo pubes discumbet in herba,
  Arboris antiquae qua leuis vmbra cadit;
Aut e veste sua tendent vmbracula sertis
  Vincta: coronatus stabit et ante calix.
At sibi quisque dapes et festas extruet alte
  Cespitibus mensas, cespitibusque torum.

Ingeret

91. 92. **Palilibus pro felici** ouium fetu vota faciebant: v. Ouid. l. c. IV, 771, 2. et Dionys. Halic. I, 88. at hic memorabile est, quod etiam ex istius diei religione expectatur laetus puerorum prouentus. Suauiter autem ea res narrata 91-94. Porro *Et fetus m. dabit:* apposita tanquam effectus istius lustrationis; pro vulgari modo: Vt fetus matrona det.

92. *Oscula —)* Decet elegiam moris simplicitas. v. Obss.

94. *Balbaque cum puero dicere verba senem)* Broukhusius in eo laborat, vt doceat, non esse balbutire h. l. sed blaesam linguam habere, quod nobis *lispeln.* Quin potius omnino corruptam, sed amabilem puerorum, *dimidiata verba tentantium, loquelam, ipso offensantis linguae fragmine dulciorem,* vt Minucii c. 2. verbis vtar, intelligi malim.

95. *operata deo)* v. ad II, 1, 9. Ceterum exponitur hic hilaritas illa rustica festaeque dapes, de quibus sup. ad II, 1, 21-24. vidimus. Simile prorsus festum, re diuina facta Annae Perennae, comparare iubeo ap. Ouid. III. Fast. 523-540.

97. *sertis Vincta)* Scaliger intelligit *sertas* h. funiculos, σχοινία. Sed cur obscuram hanc vocem h. l. inferciamus, caussa idonea nulla est: serta sunt rami ac frondes cum floribus ac foliis, quae ad viminum et iuncorum morem pro vinculis esse possunt. Occurrunt huiusmodi vmbracula passim in antiquitatis monumentis, v. c. Pictur. Herculan. To. III. p. 59. In vasis Etruscis et Campanis (vide v. c. Monum. ined. Winkelm tab. 200.) et in gemmis, quae Faunos et Bacchos exhibent, nihil his pergulis et hypampelis frequentius. E pellibus factum vmbraculum dabunt Admiranda Rom. n. 44.

Ingeret hic potus iuuenis maledicta puellae,
  Postmodo quae votis irrita facta velit.
Nam ferus ille suae plorabit sobrius idem,
  Et se iurabit mente fuisse mala.
Pace tua, pereantque arcus, pereantque sagittae,
  Phoebe, modo in terris erret inermis Amor;
Ars bona: sed, postquam sumsit sibi tela Cupido,
  Heu, heu, quam multis ars dedit illa malum!
Et mihi praecipue, iaceo cum saucius annum,
  Et faueo morbo; tam iuuat ipse dolor;
Vixque cano Nemesim, sine qua versus mihi nullus
  Verba potest, iustos aut reperire pedes.
At tu; nam diuum seruat tutela poëtas;
  Praemoneo, vati parce, puella, sacro:
Vt Messalinum celebrem, cum, praemia belli,
  Ante suos currus oppida victa feret.

Ipse,

112. Post h. v. traduxit Scaliger in hunc locum e sequente Elegia vss. 15-18. Acer Amor etc.

104. *mente fuisse mala)* h. se insanum, vecordem fuisse, vt contra *bona mens*. Ex formula ducit Broukhusius post Dousam Praecid. c. 8.

105. sq. Abrupta oratio. Cum in amoris curas et aerumnas incidisset, quibus ipse tum cummaxime laborabat, totum hoc curarum genus, omnem amorem, e genere humano eliminatum esse vult. *Ars bona:* facile suppleri potest: tractandi arcum et sagittas.

108. *dedit — malum)* nocuit. cf. Vulp.

110. *Et faueo morbo)* est, sibi placere cum morbo suo, eum omni ope fouere et nutrire, eique indulgere. Ouid. II, Am. 5, 11.

Ferreus est, nimiumque suo fauet ille dolori,
Cui petitur victa palma cruenta rea.

113. sqq. Suauis reditus ad argumenti, quod orsus erat, summam et caput.

116. *oppida victa)* n. eorum simulacra, quae in triumpho portabantur.

Ipse, gerens laurus, lauro deuinctus agresti,
Miles, io, magna voce, Triumphe, canet.
Tunc Messala meus pia det spectacula turbae,
Et plaudat curru praetereunte pater.
Adnue; sic tibi sint intonsi, Phoebe, capilli,
Sic tua perpetuo sit tibi casta soror.

ELEGIA VI.

Castra Macer sequitur; tenero quid fiet Amori?
Sit comes? et collo fortiter arma gerat?

117. *gerens laurus)* n. manu, propter seqq.

119. *pia det spectacula turbae)* praebeat ipse, ipse sit spectaculo pater triumphantis. *pia*, quia amorem in filium testatur.

121. *Adnue; sic tibi sint)* h. e. precor te per tuos promissos capillos et per tuam sororem perpetuo virginem, Dianam, vt adnuas et me exaudias. Formulam hinc habet Sidon. Carm. V, 600.

Adnue, sic vestris respiret
Byrsa tropaeis.

Licentius in carm. ad B. Augustinum praeceptorem in Epist. 26. Tom. II. Opp. August. p. 41.

Adnue, sic nobis verum ratione patescat.

Eleg. VI. Affectus magni et varii plenum carmen. Aemilio Macro ad militiam profecto, hoc idem se facere velle minatur, vt puella relicta militatum discedat. At enim quam impar tali auso futurus sit, mox reputat, et ex eo intelligit, quod toties, cum exclusum se vidisset, indignabundus iurauerat, se ad puellam nunquam esse rediturum, mox tamen ad puellae fores rediit. Inde (v. 15.) se summos amoris cruciatus experiri testatus, nil se habere ait, quo minus vitam abiiciat, praeter spem, quae tantum in rebus humanis valet. Tum ad miserationem conuersus Nemesim obtestatur per Manes Sororis, quae circa illud tempus violenta morte, de fenestra praecipitata, interierat. Culpam vero leuitatis aut superbiae puellae in malitiosam lenam transfert. Scaligerum sententiarum nexus hic desiderasse nolim. Ad meum sensum est hoc ex praestantissimis sui generis carmen, inprimisque affectus atrocitate notabile.

1. Ma-

Et, seu longa virum terrae via, seu vaga ducent
  Aequora, cum telis ad latus ire volet?
Vre, puer, quaeso, tua qui ferus otia liquit,
  Atque iterum erronem sub tua signa voca.
Quod si militibus parces, erit hic quoque miles,
  Ipse leuem galea qui sibi portet aquam.

Castra

1. *Macer* hic est Aemilius Macer Veronensis, nobilis poëta, Ouidio natu maior, Virgilio et Tibullo fere aequalis. Scripsit Ornithogoniam, Theriaca, de Herbis, et Iliaca. Multa de eo docte congessit Broukhusius ad h. l. adde Maffei Veronam illustr. P. II. pr. Circumfertur nunc sub eius nomine Liber de viribus Herbarum.

2. *collo — arma gerat)* hoc erat cacularum vel calonum, aut etiam cuiuscunque militis castrensis. cf. Vulp. Scilicet vt humeris et ex humeris, ita collo et e collo portamus ea, quae ex eo appensa aut ei imposita sunt. Quaeritur, Amorine h. l. militis an calonis persona induatur. Mihi hoc alterum probabilius: nam *cum telis ad latus ire* non esset commilitonis ac παραστάτου tum sententiarum ordo ita luculentior: Macer militatum abit; puella deserta; quid Amori fiet? An sequetur ille tanquam armiger Macri et calo! Id vero cum expectari nequeat, alterum subiicit poëta: Immo vero, Amor, retrahe eum ex militia, reuoca eum a profectione. Alioqui si tua tormenta effugere licet militia suscepta, en me qui extemplo militatum iturus sim. In seqq. proprietas sermonis et elegantia obseruanda. *Otia* proprie dicta respectu *militiae. Aequora vaga*, propter vagos nautas et maritimos errores. sup. 1, 3, 39. *ducunt viae et aequora* elegantius, quam vt quis terra marique iter faciat. *Vrere* v. 5. iterum de cruciatu accipe, de quo sup. ad II, 4, 5. non eo sensu, quo alias Amor vrere dicitur. Eleganter tandem erro sub signa Amoris reuocatur, ad militiam Amoris, in quam sacramento adactus fuit.

7. *erit hic quoque miles Ipse)* δεικτικῶς de se loquitur Tibullus. Notum illud Virgilii:

Est hic, est animus lucis contemtor.

conf. Horat. I, Sat. 9, 47. v. Broukh. et Vulp. Sellium Spec. Obs. misc. c. 5. Sensus vero: *Quod si tu, o Amor, militi parcis: tam mihi certum est militare vel in imis ordinibus.* Nam extremum hoc designari debet per ista: *Ipse leuem g.* Cum gregarius miles calonem non haberet, ipsum aquam victumque sibi petere necesse erat.

Castra peto: valeatque Venus, valeantque puellae:
Et mihi sunt vires, et mihi facta tuba est.
Magna loquor, sed magnifice mihi magna locuto
Excutiunt clausae fortia verba fores.
Iuraui quoties, rediturum ad limina nunquam?
Cum bene iuraui, pes tamen ipse redit.
Acer Amor, fractas vtinam, tua tela, sagittas
Ilicet extinctas aspiciamque faces!

14. *Magnas turbas hic mouit Scaliger. Primum vss. 15-18. retraxit ad sup. Eleg. inter v. 112 et 113. Porro subiecit hoc loco post illa: pes tamen ipse redit verss. 33-60. ex lib. II, el. 3. At tu quisquis is es. et in iis finiuit elegiam hanc: Barbara gypsatos ferre catasta pedes. Tum nouam eamque septimam Elegiam orsus est cum verbis: Finirent multi leto mala: credula vitam etc.*

10. *Et mihi s.)* h. etiam ego is sum, qui militare possit, qui munera militaria obire queat.

11. *Magna loquor)* est gloriari. v. Ouid. I, Met. 751. Idem est *magnifice loqui,* vt et sup. I, 5, 6. cf. Broukh. et Vulp. Passerat. ad Propert. II, 19, 71. Praeclare Seneca Ep. 82. *Magna verba excidunt, cum tortor poposcit manum, cum mors propius accessit.* et Seneca Tragicus Troad. 575.

Magnifica verba mors prope admota excutit.

12. *Excutiunt clausae fortia verba fores) fortia verba* sunt eadem magna, aspera, superba verba. Propert. I, 5, 14.

Quum tibi singultu fortia verba cadent.

Excutere vero eleganter hoc sensu: Cic. pro Sulla c. 8. *qui si attulerint neruos et industriam, mihi crede, excutient tibi istam verborum iactationem.* v. Broukh. cf. loc. Ouid. II, Am. 1, 15.

14. *pes tamen ipse redit)* cf. Horat. Epod. XI, 30. Propert. II, 19, 59. Broukh. *ipse redit* est vltro redit.

15. *Acer Amor) Acre* dicitur, quod vrit, vrget, stimulat, vt *acris flamma, acer dolor.* Ouid. Ep. 4, 70.

Acer in extremis ossibus haesit amor.

Hinc ad animum traductum, de ira, crudelitate, vehementiore omni motu et affectu sollenne est. Ergo est saeuus Amor. Redit inf. IV, 2, 6.

Tu miserum torques; tu me mihi dira precari
Cogis, et insana mente nefanda loqui.
Iam mala finissem leto; sed credula vitam
Spes fouet, et fore cras semper ait melius.
Spes alit agricolas; spes sulcis credit aratis
Semina, quae magno foenore reddat ager.
Haec laqueo volucres, haec captat arundine pisces,
Cum tenues hamos abdidit ante cibus.
Spes etiam valida solatur compede vinctum;
Crura sonant ferro, sed canit inter opus.

Spes

23. *In recens. Scalig. El. 7, 5. sq.*

15. 19. De sententiarum nexu dictum ad Eleg. pr.

19. sqq. Sequitur locus dulcissimus de Spe, Felicitatis, quandoquidem eam dari mortalibus fas non erat, succidanea. Est alius de ea locus apud Ouidium I. ex Ponto 6, 29. sqq. et elegans Elegia in Catalectis vet. poët. et Anthol. Lat. To. I. lib. III, ep. 82. in qua multa ex Tibullo adumbrata. Quanto beatior is, cui licet epitaphii pulcherrimi verbis vti:

Inueni portum: Spes et Fortuna valete.
Sat me lusistis. Ludite nunc alios.

Quod carmen adumbratum est ex Graeco Anthol. I, 25. Ἐλπὶς καὶ σὺ Τύχη etc.

20. *et fore cras semper ait melius)* Notum illud Theocriti Idyll. IV, 41.

Θαρσεῖν χρὴ, φίλε Βάττε, τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον.

21. *Spes — credit — foenore reddat)* Haec sollennia de aratione et messe. v. Stat. et Broukh. ad h. l. cf. Heins. ad Valer. Flacc. I, 69. hinc et *fides* segeti tribuitur. Horat. III, Od. 16, 30. et Seuer. Aetn. 263. *terra fidelis filiis*, vbi v. Intp. contra *fundus mendax* Horat. I, Od. 30. Ad potentiam autem Deae et vim spei ad animos humanos declarandam valent vtique cetera: an vero et illud satis accommodatum sit, quod v. 23. 24. ab aucupio et piscatione petitur, dubitare licet; etsi et hoc vitae tolerandae genus spe capturae sustentatur.

26. *inter opus)* quod ruri facit. Loquitur de mancipio ex ergastulo. Ouidius iam aliis laudatus IV, Trist. 1, 5.

Hoc est, cur cantet vinctus quoque compede fossor.
Indocili numero cum graue mollit opus.

Spes facilem Nemesim spondet mihi; sed negat illa.
Hei mihi, ne vincas, dura puella, deam!
Parce, per immatura tuae precor ossa sororis;
Sic bene sub tenera parua quiescat humo.
Illa mihi sancta est; illius dona sepulcro
Et madefacta meis serta feram lacrimis;
Illius ad tumulum fugiam, supplexque sedebo,
Et mea cum muto fata querar cinere.
Non feret vsque suum te propter flere clientem;
Illius vt verbis, sis mihi lenta, veto:
Ne tibi neglecti mittant mala somnia Manes,
Maestaque sopitae stet soror ante torum,
Qualis, ab excelsa praeceps delapsa fenestra,
Venit ad infernos sanguinolenta lacus.
Desino, ne dominae luctus renouentur acerbi.
Non ego sum tanti, ploret vt illa semel.

35. In recens. Scalig. El. 7, 17. sq.

29. *per immatura — ossa sororis)* immatura morte raptae, ante diem in ossa versae.

30. *sub tenera — humo)* quae leuis sit. Res nota.

31. *Illa mihi sancta est) Sancti* vocantur piorum Manes. Noti versus Virgil. XII, Aen. 648.

Sancta ad vos anima, atque istius inscia culpae
Descendam,

cf. Broukh. Sic Callimachus mortem boni viri bene appellat ὕπνον ἱερὸν in Epigr. Anth. III. c. 1. (Callim. Epigr. X.) quod male in aliam partem trahunt Intpp. Mox *dona* sunt munera. v. II, 4, 44. Totus hic locus mirifice ad affectum concitandum elaboratus.

33. *Illius ad tumulum fugiam)* tanquam serui a domino male habiti ad asyla. Mox *sedebo* ex more supplicum. v. Broukh. et Vulp.

35. *clientem)* h. l. supplicem.

36. *lenta)* h. e. dura, quae precibus non mouetur. v. I, 10, 58.

39. *Qualis ab e.)* tales enim Manes apparebant, quales vita excesserant. exemplum Aen. II, 268. sqq. v. sup. ad I, 10, 37. et h. l. Broukh. Meurs. ad Lycophr. p. 306. eod.

Nec lacrimis oculos digna est foedare loquaces.
Lena nocet nobis; ipsa puella bona est.
Lena necat miserum Phryne, furtimque tabellas
Occulto portans itque reditque sinu.
Saepe ego, cum dominae dulces a limine duro
Agnosco voces, haec negat esse domi.
Saepe, vbi nox promissa mihi est, languere puellam
Nuntiat, aut aliquas extimuisse minas.
Tunc morior curis, tunc mens mihi perdita fingit,
Quis ve meam teneat, quot teneat ve modis.
Tunc tibi, lena, precor diras; satis anxia viuas,
Mouerit e votis pars quotacunque deos.

eod. *ab excelsa — fenestra)* igitur habitabat in coenaculo, vt pauperes. v. Vulp.

41. 42. *Desino — Non ego sum t.)* Hoc vero vnice Tibullianum et pectore molli ac tenero dignum. Ipse puellae superbae amore excruciatus et ira exasperatus tamen dicere ea veretur, vnde ea dolere possit.

45. Ouid. Art. III, 621.

— — — tabellas,
Quas tegat in tepido fascia lata sinu: strophium.

50. *aut a. ext. minas)* aut esse periculum aliquod, quod illa extimescat. *Minae* pro malo, aut pro periculo, saepe.

51. *Tunc morior curis)* Ouid. II, Fast. 753.

Mens abit et morior, quoties pugnantis imago
Me subit.

cf. III, Am. 14, 37. Sic *morientes* intelligendi ad mortem afflicti, perituri. In Sulpiciae Sat. v. 14.

Quasque dedit quondam, morientibus eripit artes.

male mutant. Sic et *pereo, perditus sum,* inprimis in Comicis.

eod. *mens — perdita)* aegritudine et moerore confecta, vt *perditus metu.* Ouid. I, Trist. I, 43.

Carminibus metus omnis abest: ego perditus ensem
Haesurum iugulo iam puto iamque meo.

53. *satis anxia) satis* h. l. intendit et auget. *satis cum periclo* ap. Terent. I, Andr. 1, 104. v. Broukh. h. l.

54. *Mouerit)* h. si vel minima dirarum pars eos mouerit, vt ad effectum eas perducant.

Haec amor et maiora valet.

ALBII TIBVLLI

LIBER III.

ELEGIA I.

Martis Romani festae venere Kalendae;
Exoriens nostris hinc fuit annus auis.

I 5 Et

Eleg. I. Kalendis Martiis ex more mittit munus ad Neaeram suam Tibullus, idque carmen hoc, in volumine pulchre adornato perscriptum. Neaera quae fuerit, aliunde non constat; Sed ex iis, quae sequuntur, carminibus discimus haec: Amatam eam esse a Tibullo et speratum eius coniugium, (El. 1, 25-28.) Discessit mox illa Roma, cum matre: quod discidium aegerrime fert amator Eleg. 2. et 3. expectabat tamen reditum (3, 25.) Mox somnio territus eam alii nubere velle suspicatur (El. 3, 51. sqq.) qua de re paullo post certiore nuntio

Et vaga nunc certa discurrunt vndique pompa
Perque vias vrbis munera perque domos.
Dicite, Pierides, quonam donetur honore
Seu mea, seu fallor, cara Neaera tamen.
Carmine formosae, pretio capiuntur auarae.
Gaudeat, vt digna est, versibus illa meis.
Lutea sed niueum inuoluat membrana libellum,
Pumex et canas tondeat ante comas;

Summa-

tio allato leuitatem ac perfidiam puellae grauiter incusat (El. 6. inprimis 29. sq.)

Haec ex ipsis carminibus tenenda sunt et teneri possunt. Inani studio Interpretes multa quaesiuere, quae nec sciri possunt nec scire quicquam refert: cum aut in Delia, aut in Nemesi, aut in Glycera, Neaeram quaesiuere; aut mirati sunt, cur Ouidius in noto carmine in obitum Tibulli (III. Am. 9.) Deliam et Nemesin tantum memorauerit; aut contendunt, ex alia persona haec carmina Tibullum scripsisse, aut in ficto argumento lusisse. Quam inania captant saepe viri docti, vtilibus ac necessariis omissis! Ipsa affectus veritas docere debebat, non haec carmina ex animi lusu proficisci potuisse. De Neaera forte haec suspicari licet: fuisse eam origine Graeca, saltem peregrinam, nec humili loco, sed in domo honesta et liberali (El. 4, 92-94.) eductam. Cum eadem (El. 4, 57.) *Carminibus celebrata tuis formosa Neaera* sit: videntur plura in eam scripta a Tibullo carmina fuisse, quam quae nunc extant.

1. *Kalendae Martiae* et maritis et amantibus pro sacris et festis erant sub Matronalium nomine. v. Intpp. ad Horat. III. Od. 8. et Ouid. III. Fast. 167. sqq. Pars erat festiuitatis, vt puellis munera mitterentur: vt simili more strenae mitti solebant Kal. Ianuar.

3. *certa discurrunt vndique pompa — Munera)* Pompa, quia palam et cum ostentatione, a longa serie puerorum gestantium, portabantur. *certa* vero, quia singula suis personis destinata. Ad talem *pompam munerum* respicit Propert. loco pulcherrimo III, 11, 27. sqq.

8. *vt digna est)* quippe quae formosa sit.

9. *Lutea sed niueum inuoluat membrana libellum)* int. de volumine conuoluto. Voluminis, quod tantum in interiore parte perscriptum erat, summae orae, in auersa charta, mem-

Summaque praetexat tenuis fastigia chartae,
Indicet vt nomen, littera facta, meum:
Atque inter geminas pingantur cornua frontes;
Sic etenim comtum mittere oportet opus.

Per

membranae frustum adglutinari solebat, quod conuoluto libro tegumenti loco esset, et fere croco, vt h. l. vel minio vel purpura *tingebatur.* Heinsius quidem ad Ouid. I, Trist. 1, 5. non haec ad velamentum libri, sed ad ipsum volumen referri volebat. Verum membrana ipsam membranam inuoluere commode dici nequit. In inuolucro illo, quod tamen non semper adglutinatum fuisse puto, si tamen erat, in eo scribebatur titulus voluminis. Ouid. IV, ex P. 13, 7.

Ipse quoque, vt chartae titulum de fronte reuellas,
Quod sit opus, videor dicere posse, tuum.

vti intus in πρωτοκόλλῳ, siue prima pagina h. fronte (v. Scalig. ad h. l.) index siue summa libri. De alterutro accipiendi v. 11. et 12. Equidem malim de titulo in membranula ista picta. At Schwarzius, qui tribus dissertationibus de ornamentis librorum, post Is. Vossium ad Catull. p. 52. rem librariam praeclare illustrauit, de indice praefixo summae parti voluminis interpretabatur.

10. *Pumex et c.)* pumice membranas laeuigatas fuisse, vt *comae* h. pili tollerentur, notum est.

11. v. ad v. 9. Sensus est: Littera facta praetexat fastigia summa tenuis chartae, vt indicet nomen meum: h. e. in summa ora voluminis seu exteriore, (vt malim) seu interiore, inscriptum esto: *Tibulli Carmen.*

11. *tenuis — chartae)* in quo praestantia chartae cernebatur etiam in inuolucro. Martial. III, epigr. 2.

Te purpura delicata velet.

13. *Atque inter geminas pingantur cornua frontes)* Extremae voluminis orae, impactus erat teres bacillus, cui volumen circumuolueretur, qui *Vmbilicus* dicebatur. Vmbilici huius eminentes vtrinque partes, auro, argento vel alio metallo praemuniri solitae et varie pictae, dicta *Cornua. Frontes libri,* quae sint, disputatur inter viros doctos. Vossius l. l. et Schwarzius Diss. altera §. 17, qui iusto breuior in hac parte est, bases cylindri intelligunt, quae, vt fere nunc nostrorum librorum trinae frontes, circumcidebantur et pumice poliebantur; ita tamen potius frontes inter cornua erunt, quam

Per, vos, auctores huius mihi carminis, oro,
Castaliamque vmbram Pieriosque lacus,
Ite domum, cultumque illi donate libellum,
Sicut erit: nullus defluat inde color.
Illa mihi referat, si nostri mutua cura est,
An minor, an toto pectore deciderim.
Sed primum nympham longa donate salute,
Atque haec submisso dicite verba sono:
Haec tibi vir quondam, nunc frater, casta Neaera,
Mittit, et, accipias munera parua, rogat;
Teque suis iurat caram magis esse medullis:
Siue sibi coniux, siue futura soror.
Sed potius coniux; huius spem nominis illi
Auferet extincto pallida Ditis aqua.

ELE-

quam haec inter illas. Sed Burman. ad Ouid. I, Trist. 1, 11. post Manut. ad Cicer. III. ad Diu. 7. summam intelligit ipsius voluminis partem interiorem et exteriorem inscriptione et titulo insignitam: nam de membranula affixa ipsi nihil persuaderi potuit. At v. Obss.

15. *Per, vos, auctores huius mihi carminis, oro, Castaliamque v. —)* Iunge: *Oro vos* (Pieridas) *auctores mihi huius carminis, per vmbram Castaliam*, h. nemus circa fontem Castalium, in monte Parnasso, *et per lacus Pierios*, h. fontes Pieriis his puellis in Parnasso et Helicone sacros, *Aganippen, Hippocrenen*, alios.

18. *Sicut erit)* Formula frequens v. Vulp. vetat vero libellum manibus multum tractari et atteri.

20. *An minor)* scil. cura, amor tepidior et inferior meo in ipsam. Tres gradus quasi in amore constituit. cf. Propert. I, 11, 5. 6. 7. Inest tamen ludicri aliquid in hac gradatione: sed v. Obss. Paullo ante *si* est pro vtrum. *pectore deciderim)* alias *excidere, effluere*, v. Broukh.

22. *submisso — sono)* hoc est, tanquam a verecundo et timido amatore mandata ferentes. cf. Obss.

23. *vir quondam, nunc frater)* aliquando coniux futurus, nunc amator. v. Obss. adeoque *soror* mox pro *amica*.

28. *pal-*

ELEGIA II.

Qui primus caram iuueni, carumque puellae
Eripuit iuuenem, ferreus ille fuit.
Durus et ille fuit, qui tantum ferre dolorem,
Viuere et erepta coniuge qui potuit.
Non ego firmus in hoc; non haec patientia nostro
Ingenio; frangit fortia corda dolor.
Nec mihi vera loqui pudor est, vitaeque fateri
Tot mala perpessae taedia nata meae.
Ergo cum tenuem fuero mutatus in vmbram,
Candidaque ossa super nigra fauilla teget:

Ante

28. *pallida Ditis aqua)* *Pallidus* omnino rerum inferarum epitheton est: idque satis est, cur Styx dictus sit pallidus, vt pallida regna et alia; hic tamen colorem liuidum et luridum Stygis indicare potest ex Broukhusii explicatione, quem v. Sic χλωρὸν χεῦμ' Ἀχέροντος in Anthol. III, 32, 12. Vt *Lethen*, eiusque munus, obliuionem, huc voces, licet forte facere, necesse non est.

Eleg. II. Scripta haec et sequens Elegia post discessum puellae. v. sup. ad Eleg. I. pr. cumque ipsi discidium hoc intolerabile malum sit, vitae taedio victus, vt solemus tum esse ad mortis et funeris cogitationem procliues, multo cum affectu et ad miserationem mouendam idonea memoratione, iusta sibi persoluenda exponit. Scripta autem est munda simplicitate et ingenuo nitore commendabilis elegia sub Lygdami nomine, quo Albium nomen graece reddidisse videtur; nam ex ipsius poëtae persona haec esse scripta, affectus veritas docet.

4. *erepta coniuge)* h. puella amata, vt saepe. v. Broukh.

5. *non haec patientia nostro Ingenio)* *Patientia* est rerum durarum atque difficilium aequo animo perpessio. v. Broukh. *fortia corda* h. e. etsi fortia; etiam fortia.

9. *tenuem — in vmbram)* definit Ouid. V. Fast. 463.
— *elapsa rogi flammis, et inanis, imago.*
Est autem locus, qui sequitur, classicus de re funebri Romanorum.

Ante meum veniat, longos incomta capillos,
Et fleat ante meum maesta Neaera rogum.
Sed veniat carae matris comitata dolore;
Maereat haec genero, maereat illa viro.
Praefatae ante meos Manes, animamque precatae,
Perfusaeque pias ante liquore manus:
Pars quae sola mei superabit corporis, ossa
Incinctae nigra candida veste legant;
Et primum annoso spargant collecta Lyaeo,
Mox etiam niueo fundere lacte parent;

Post

12. vt I, 1, 61.
Flebis et arsuro positum me Delia lecto.

14. *genero — viro)* Spe quidem atque animo. v. III, 1, 23. Sunt vero vel sexti, v. Cic. Lael. 4. vel tertii casus, datiui *cui* dicti. Paullo ante *matris comitata dolore* ad notam figuram dictum esse patet, pro, matre dolente.

15. *Praefatae)* Notum: *magna Manes ter voce vocaui.* Aen. VI, 506. *Praefari* ergo h. l. quod affari, nomine compellare; v. c. Aen. II, 644. dixit autem *praefari*, quoniam h. l. fit, antequam ossa leguntur. *animam precari* autem referendum videtur ad sollenne illud Haue, anima, vale, leuiter quiescas: precando compellare animam.

17. *ossa — legant)* quae quomodo a reliquo cinere discerni potuerint, quaesiuit docte post Kirchman. de Fun. Rom. III, 7. Berger. Eclog. Corsic. II. §. 18. Iungenda vero *Praefatae legant ossa, quae pars* etc.

18. *Incinctae nigra — veste)* h. succinctae, praecinctae. Ouid. V, Fast. 217.
— pictis incinctae vestibus Horae.
cf. Heins. ad II. Fast. 633. Nec vetat, quod Sueton. c. 100. Augusti reliquias legisse ait primores ordinis equestris *tunicatos et discinctos pedibusque nudis:* voluit enim haec narrare Suetonius tanquam insolita: forte tanquam heroi ac deo facta.

19. *spargant — Lyaeo)* cf. Kirchman. l. l. qui, vt et Dousa Praecid. c. 10. male legem Numae, *rogum vino ne respergito,* huc referunt. Agitur hic, non de rogi, sed de cineris et ossium adspersione; quae ad religionem quidem spectabat, quam tamen teter odor vstulatorum ossium et cineris necessario postulabat.

Post haec carbaseis humorem tollere velis,
  Atque in marmorea ponere sicca domo.
Illuc, quas mittit diues Panchaia merces,
  Eoique Arabes, pinguis et Assyria,
Et nostri memores lacrimae fundantur eodem;
  Sic ego componi, versus in ossa, velim.
Sed tristem mortis demonstret littera caussam,
  Atque haec in celebri carmina fronte notet:
Lygdamus hic situs est; dolor huic et cura Neaerae,
  Coniugis ereptae, caussa perire fuit.

ELE-

22. *in marmorea — domo)* ita sepulcra et monumenta appellabant. v. Broukh. In inscriptionibus sollenne *aeterna domus.*

23. *quas mittit — Panchaia)* *Mitti* dicuntur merces peregrinae. v. Burman. ad Ouid. III, Art. 213. Virg. Ge. I, 57.
India mittit ebur.
illuc autem, in cinerem.

25. *nostri memores lacrimae)* quas memoria et recordatio nostri exprimit. Vsi sunt h. l. ad vasa lacrimatoria commiscenda: cum essent vnguentaria.

26. *Sic ego componi) Componi* dicuntur cineres atque ossa, cum, vasculis suis inclusa, in monumentum condebantur. v. Broukhusium, qui tamen negare non debebat, *componi* etiam dici de mortuis in feretro collocatis. v. Ouid. XIV, Met. 753: et de toto funebri apparatu singulisque eius partibus.

27. *tristem — caussam)* Caussa mortis inscripta titulo ex more. v. Broukh. h. l. Kirchman. de Fun. Rom. III, 20. Etiam in morte violenta v. c. eius, qui sibi ipsi manum intulerat.

28. *in celebri — fronte)* quae in eam partem spectat, qua frequens hominum iter et transitus; adeoque eius sepulcrum ex communi more propter viam publicam fuit. Mox *cura N.* est desiderium, aegritudo ex amore eius parum secundo concepta.

30. *caussa perire)* pro *pereundi* ex graecismo. *Lygdamus* vero videtur *Albium* exprimere, ex graeca interpretatione: Lygdinum marmor est candidissimum.

ELEGIA III.

Quid prodest caelum votis implesse, Neaera,
 Blandaque cum multa tura dedisse prece:
Non, vt marmorei prodirem e limine tecti,
 Insignis clara conspicuusque domo;
Aut vt multa mei renouarent iugera tauri,
 Et magnas messes terra benigna daret:
Sed, tecum vt longae sociarem gaudia vitae,
 Inque tuo caderet nostra senecta sinu;
Tunc cum, praemensae defunctus tempora lucis,
 Nudus Lethea cogerer ire rate?
Nam graue quid prodest pondus mihi diuitis auri?
 Aruaque si findant pinguia mille boues?

Quid

Eleg. III. In eodem discidio perscriptum et hoc carmen: vota sibi ait fuisse nulla, nisi vt cum Neaera vitam exigeret; sine ea si vivendum sit, vitae munus deprecatur.

2. *Blanda — tura)* Voc. *blandus* tribuitur precantibus et supplicibus: vnde et ipsae *preces*, *voces*, *hostiae*, et h. l. *tura blanda* dicuntur, quia cum ista animi affectione Diis offeruntur.

4. *Insignis clara — domo.)* Cic. Off. I, 39. *Cn. Octauio honori fuisse accepimus, quod praeclaram aedificasset in Palatio et plenam dignitatis domum.*

5. *Aut vt multa mei renouarent iugera tauri)* Ouid. I, Am. 3, 9. *Nec meus innumeris renouatur campus aratris.* cf. Vulp. Non latifundia votis suis expetierat.

7. 8. Suaues versus notionum delectu ac verborum ornatu. *sociarem* h. e. vna tecum caperem. *caderet nostra senecta)* h. ego senex, expleto tempore vitae, occiderem. Sic paullo ante El. 2, 13. *matris comitata dolore.* Ad sensum non minus suauiter Virg. Ecl. 10, 43. *longo tecum consumerer aeuo.* Suauius Horatius: *Tecum viuere amem, tecum obeam libens.* Quod sexcenties repetitum a recentioribus quis non meminit!

9. *praemensae — lucis)* h. vitae iam in ipso ortu a Parcis assignatae et definitae. Sic Iuvenal.

Quid ve domus prodeſt Phrygiis innixa columnis,
Taenare, ſiue tuis, ſiue, Caryſte, tuis?
Et nemora in domibus ſacros imitantia lucos?
Aurataeque trabes, marmoreumque ſolum?
Quid ve, in Erythraeo legitur quae littore, concha,
Tinctaque Sidonio murice lana iuuat?
Et quae praeterea populus miratur? in illis
Inuidia eſt; falſo plurima vulgus amat.
Non opibus mentes hominum curaeque leuantur;
Nam Fortuna ſua tempora lege regit.

Sit

venal. Sat. IX, 127. *portionem vitae* dixit. *ire rate* eſt vehi.

11. *pondus — diuitis auri)* ornate, pro *auro* ſimpliciter. v. alia exempla ap. Vulp.

13. 14. Marmora, *Synnadicum*, purpureis maculis diſtinctum, ex Phrygia, *Taenarium* ex Laconica, quod viride erat, *Caryſtium* ex Euboea inſula etiam viride, valde iſto tempore fuiſſe probata, oſtendit Broukhuſius; et res ex Plinio nota eſt.

15. *nemora in domibus)* Is erat luxus iſtorum temporum, vt viridarium in impluuio haberent. Horat. I, Ep. 10, 22.

Nempe inter varias nutritur ſilua columnas.

idem III. Carm. 10, 5. 6. Adde Senec. Thyeſt. 652. qui expreſſit Virgil. VII, Aen. 171. A multis obſeruata res: v. quos laudant Broukh. et Vulp. et Sitzman. ad Rutil. Itin. I, 111.

16. *Auratae trabes)* deſignant lacunar auro obductum; et *marmoreum ſolum* aut ſimpliciter e marmore, aut, quod eius aeui luxus ferebat, opere teſſellato ſeu muſiuo.

17. 18. cf. ſup. II, 2, 15. 16. IV, 2, 19. 20.

19. *in illis Inuidia eſt)* Inuidiam iſta bona fortunae, quae populus miratur, faciunt.

20. *falſo plurima vulgus amat)* Hinc *falſas populi voces* Horat. II, Od. 2, 19. dixit, et Senec. Thyeſt. 447.

— falſis magna nominibus placent.

21. *mentes hominum curaeque leuantur)* Zeugma. nam aliter *animus*, aliter *cura* leuari dicitur. Ita fere Ouid. X, Met. 368.

— curasque et pectora ſomnus
Soluerat.

Ita in noto illo Homerico:

Καμάτῳ ἀδδηκότας ἠδὲ καὶ ὕπνῳ.

22. *Nam*

Sit mihi paupertas tecum iucunda, Neaera;
At ſine te regum munera nulla volo.
O niueam, quae te poterit mihi reddere, lucem!
O mihi felicem terque quaterque diem!
At ſi, pro dulci reditu quaecunque vouentur,
Audiat auerſa non meus aure deus:
Nec me regna iuuent, nec Lydius aurifer amnis,
Nec, quas terrarum ſuſtinet orbis, opes.
Haec alii cupiant; liceat mihi, paupere cultu,
Securo cara coniuge poſſe frui.
Adſis, et timidis faueas, Saturnia, votis,
Et faueas, concha, Cypria, vecta tua.
Aut ſi Fata negant reditum, triſteſque Sorores,
Stamina quae ducunt, quaeque futura canunt:

Me

22. *Nam Fortuna ſua tempora lege regit)* Ita haec cum ſuperioribus connexa: Non divitiae animo ſuam tranquillitatem comparant: nam conditio noſtra nimium fortunae inconſtantiae obnoxia eſt, quam vt illae eam figere poſſint. *Tempora* ſunt diuerſi ſtatus et conditiones hominum.

24. *regum munera* h. l. ſunt opes; nihil amplius. Mox *poterit reddere:* ex Tibulli negligentia, pro reddet.

28. *Audiat auerſa non meus aure deus) Oculos, aures, vultum auertere* indignantium eſt atque iratorum. cf. Broukh. *non meus deus* h. inimicus, adverſus, iratus. v. Aen. II, 396. Contra *Dii ſui* ſunt propitii. Ouid. IV, Met. 373.
Vota ſuos habuere deos.
cf. Vulp. v. Parrhaſ. Ep. 35.

29. *Lydius aurifer amnis)* Pactolus. v. Ouid. XI, Met. 90.

34. *concha Cypria vecta tua)* Nota res vel e Luciani DD. extr. cf. Strozzae elegantiſſimam Elegiam Amor. II, 5. v. etiam h. l. Broukh. Occurrit Venus ita vecta in antiquis ſignis, ac gemmis, et nuper in Pictur. Herculan. T. IV, tab. 3.

35. *triſteſque Sorores)* Parcas dicit, *triſtes* h. ſeueras, inexorabiles, vt *triſtis iudex;* cf. Broukh. et omnino res inferorum eo epitheto inſigniuntur.

Me vocet in vaſtos amnes nigramque paludem
Diues in ignaua luridus Orcus aqua.

ELEGIA IV.

Di meliora ferant, nec ſint inſomnia vera,
Quae tulit extrema peſſima nocte quies.
*Ite procul. Vanum falſumque auertite viſum;
*Deſinite in vobis quaerere velle fidem.
Diui vera monent; venturae nuntia ſortis,
Vera monent Tuſcis exta probata viris:

37. *vaſtos amnes)* Stygios. Albinou. II, 6. *ratis*

It redit in vaſtos ſemper onuſta lacus.

Nec ad latas ripas, verum ad locorum inferorum vaſtitiem eſt referendum.

38. *Diues in ignaua luridus Orcus aqua)* *Orcus* eſt Dis Pater, Pluto, vt Seruius docet ad Aen. VI, 273. Cic. de N. D. III, 17. is dicitur *diues* h. potens, quia tam lata et ampla regna tenet in locis inferis, quae per *ignauam aquam*, vt toties per amnes ac fluuios, Cocytum, Stygem, Acherontem, deſignantur. Ergo *aqua* eſt fluuius ex modo dictis *ignaua*, quia ſtagnans aut certe languide labens. *luridus*, vt pallidus, epitheton rerum inferarum.

Eleg. IV. Elegia haec ſomnium exponit ſatis diſerte, per quod Apollo ei apparuerat et de Neaerae inconſtantia dataque alii viro fide monuerat: deteſtatur poëta viſum et meliora precatur. v. Obſſ.

1. *Di meliora ferant)* abominantis et a ſe deprecantis aliquid formula. v. Virgil. Ge. I, 513. cf. Stat. et Vulp. εὐφήμει. Iam Pacuuius apud Varronem de LL. VI. p. 81. dixerat: *Di monerint meliora atque amentiam auerruncaſſint.* De verſſ. 3. 4. ex quibus nihil, quod ſanum ſit, elici poſſit v. Obſſ. Forma orationis *Ite procul* redit inf. El. 6, 7. et lib. I, 1, 76.

6. *Tuſcis — viris)* aruſpicibus Etruſcis. *Monent* v. I, 6, 50. Ergo duo haec diuinandi genera illo tempore in praecipua auctoritate erant: aruſpicina et deorum monitus ſeu per vates ſeu per oracula.

Somnia fallaci ludunt temeraria nocte,
Et pauidas mentes falsa timere iubent.
At natum in curas hominum genus omina noctis
Farre pio placant et saliente sale.
Et tamen, vtcunque est, siue illi vera monenti,
Mendaci somno credere siue volent;
Efficiat vanos noctis Lucina timores,
Et frustra immeritum praetimuisse velit:
Si mea nec turpi mens est obnoxia facto,
Nec laesit magnos impia lingua deos.

Iam

7. *Somnia fallaci ludunt t. nocte)* Somniorum adeo fides eleuatur, comparatione oraculorum et extispicii. *Ludunt* apte de somniis. Horat. III, Od. 27, 40. cf. Broukh. *fallacem noctem*, vt *somnum fallacem* dixit, qua nos falsae species et imagines ludunt, fallunt.

9. *natum in curas)* ad aerumnas ac metus facti homines; δειλοὶ βροτοὶ Homeri. *omina noctis)* somnia. vid. Propert. IV, 4, 21. conf. Broukh.

10. *Farre pio — et saliente sale)* h. mola salsa. *Far pium* sollenne est, quia pietatem in Deos testatur. *Sal saliens* h. micans in igne, etiam Horat. III, Od. 23. extr. *placant*, proprie, expiant.

11. *siue illi)* h. siue homines malunt credere diuis et aruspicibus, quos dixi vera monere, siue somniis fallacibus: quicquid, inquam, sit, hoc meum somnium dii auerruncent! Sententia non adeo praeclara est: sed lectio ceteris verior. v. Obss.

13. *noctis — timores)* sunt somnia. *Timor* res, quae timetur. δεῖμα νύκτερον etiam Sophocl. Electr. 412. et δείματα νυχίων ὀνείρων Apollon. IV, 685. dixere. Longe alii sunt φόβοι νυκτερινοὶ, quos Vulpius ex Ps. XCI. laudat. *Lucinam* esse Iunonem, lucis auctorem, Broukhusius contendebat. Verum docere debebat, ad Iunonem quoque somnia pertinere. Ea vero ad Hecaten, adeoque ad Dianam spectant; inprimis vbi de eorum procuratione agitur. Diana autem Lucina nec minus dicitur. Mox *immeritum* pro aduerbio positum.

15. 16. Ad religiosum poëtae animum haec spectant: mala sibi portendi per somnum non posse a diis infligenda propter impie commissum aliquod vel dictum: cuius sibi ipse conscius non sit.

Iam Nox aetherium nigris emenſa quadrigis
Mundum caeruleo lauerat amne rotas:
Nec me ſopierat menti deus vtilis aegrae,
Somnus; ſollicitas deficit ante domos.
Tandem, cum ſummo Phoebus proſpexit ab ortu,
Preſſit languentis lumina ſera quies.
Hic iuuenis, caſta redimitus tempora lauru,
Eſt viſus noſtra ponere ſede pedem.
*Non illo quicquam formoſius vlla priorum
*Aetas, humanum nec videt illud opus.
Intonſi crines longa ceruice fluebant;
Stillabat Syrio myrtea rore coma.

17. *aetherium — Mundum)* *Mundum* pro caelo multi dixere. v. h. l. Broukh. et Vulp. Gronou. Obſſ. I, 9. Heinſ. ad Ouid. II, Met. 157. Caſtal. ad Rutil. I, 17.

eod. *nigris — quadrigis)* alii Nocti bigas tribuunt: v. Broukh. ad II, 1, 87. quam ob rem valde in h. l. laborat. Sic Aurorae modo bigas Aen. VII, 27. modo quadrigas Aen. VI, 535. dat Virgilius; et ſimiliter alii poëtae variant alia, quae ad rem non faciunt.

18. *amne)* Oceano. v. II, 5, 60.

20. *ſollicitas deficit ante domos)* defetiſcitur, viribus deſtituitur, vt in domum ingredi nequeat, quam ſcil. aegritudo et curae obſident; ante hanc igitur ſubſiſtit, nec eam intrat, eam praeterit.

21. *cum ſummo Phoebus proſpexit ab ortu)* Cum *ſumma* relatiue dicantur, *ſummus ortus* h. l. eſſe debent primi ſupra finitorem ſeu horizontem emicantis Solis aſcenſus et euectiones: ita ille *proſpicere* videri poteſt ſiue in altiores illas caeli partes, quas mox curſu ſuo emenſurus eſt, ſiue in terras has noſtras, quas primis radiis ſuis imbuit et illuſtrat.

23. *caſta — lauru)* Nota fabula de Daphne ex Ouid. Met. I. vnde *caſta.* De v. 25. 26. v. Obſſ.

28. *Stillabat Syrio myrtea rore coma)* *Myrtea coma* a colore, qui eſt inter flauum et nigrum: caſtaneus nobis color. v. Scalig. *Syrius ros* ſunt vnguenta, quae e Syria veniunt, ſtacte, malobathrum, balſamum. Vulpius nardum intelligebat.

Candor erat, qualem praefert Latonia Luna,
Et color in niueo corpore purpureus:
Vt iuueni primum virgo deducta marito
Inficitur teneras, ore rubente, genas:
Vt, cum contexunt amaranthis alba puellae
Lilia; vt autumno candida mala rubent.
Ima videbatur talis illudere palla;
Namque haec in nitido corpore vestis erat.
Artis opus rarae, fulgens testudine et auro,
Pendebat laeua garrula parte lyra.
Hanc primum veniens plectro modulatus eburno,
Felices cantus ore sonante dedit.
Sed postquam fuerant digiti cum voce loquuti,
Edidit haec dulci tristia verba modo:
Salue cura Deum; casto nam rite poëtae
Phoebusque et Bacchus Pieridesque fauent.

Sed,

Stillare dictum vt Graec. ψεκάζειν, ἀποστάζειν. v. similem nostro locum in Callim. in Apoll. 38. et ibi cf. Spanh.

32. *ore rubente)* non pendet ab *Inficitur:* sed est, ita vt os rubeat. *deducta* autem h. l. aliter ac sup. I, 6, 59. *deducit* in nonnullis occurrebat; nunc honeste, de sponsa in domum mariti ducta: Propert. IV, 3, 13. *Quae mihi deductae fax omen praetulit* etc. Res nota.

35. 36. Pallam expectabam in Apolline; quandoquidem is proprius deo amictus, (cf. sup. II, 5, 8.) olim omnino vatibus, hinc citharoedis communis. Verum in ea describenda laborare adeo Tibullum aegre fero. Pentameter saltem friget vel maxime.

39. 40. 41. Referemusne haec ad praeludium, προοίμιον, toties memoratum veteribus, vbi de Lyricis agunt? In praecipuis locis Pindaricus Pyth. I, 6,

Πείθονται δ' ἀοιδοὶ σάμασιν,
Ἀγησιχόρων ὁπόταν φροιμίων
Ἀμβολὰς τεύχῃς ἐλελιζομένα.

Praeludebatur scilicet chorum ducentibus et communem cantum instituentibus; h. l. vero oraculo edendo praeluditur. Quod nescio an alibi occurrat.

42. Fe-

Sed, proles Semelae, Bacchus doctaeque Sorores
Dicere non norunt, quid ferat hora sequens:
At mihi fatorum leges, aeuique futuri
Euentura, pater posse videre dedit.
Quare, ego quae dico non fallax, accipe, vates,
Quodque deus vero Cynthius ore feram.
Tantum cara tibi, quantum nec filia matri,
Quantum nec cupido bella puella viro:
Pro qua sollicitas caelestia numina votis;
Quae tibi securos non sinit ire dies:
Et, quum te fusco Somnus velauit amictu,
Vanum nocturnis fallit imaginibus:
Carminibus celebrata tuis, formosa Neaera
Alterius mauult esse puella viri:

40. *Felices cantus)* possunt esse propitii, fauorem Numinis ostendentes. Virgil. I, Aen. 334. *Sis felix nostrumque leues quaecunque laborem;* aut, quod cum Vulpio malo, faciles et feliciter prouenientes. Possunt etiam esse excellentes, praestantes, diuini, vt Horat. IV, Od. 13, 21. *felix facies.* Fere sic inf. IV, 2, 13. *felix Vertumnus.*

48. *pater — dedit)* Non de suo habere, sed a Ioue patre futuri praedictiones accipere Apollinem, nunc vulgata res est. Hymn. in Mercur. 468. 9. conf. Virg. III, Aen. 251. vid. Broukh.

51. 52. Mirum, poëtam amorem suum Neaerae, speratae coniugis, comparare cum amore matris in filiam et amatoris in puellam suam. Neutra, vereor, vt satis commoda sit.

55. *quum te fusco Somnus velauit amictu)* v. Obss. iniecto suo velo seu peplo obtexit et obnupsit. Peplum autem Noctis frequentatum est poëtis; vt in illo Euripidis sup. ad II, 2, 87. laudato: Μελάμπεπλος Νύξ.

56. *Vanum n. fallit i.)* h. illusum, deceptum, fingentem inania. Vulpius hic haerebat.

57. *Carminibus celebrata tuis)* Videntur adeo plura a Tibullo in Neaeram scripta intercidisse.

Diuerſasque tuis agitat mens impia curas,
  Nec gaudet caſta nupta Neaera domo.
Ah crudele genus, nec fidum femina nomen!
  Ah pereat, didicit fallere ſi qua virum!
Sed flecti poterit; mens eſt mutabilis illis.
  Tu modo cum multa brachia tende prece.
Saeuus Amor docuit validos tentare labores:
  Saeuus Amor docuit verbera poſſe pati.
Me quondam Admeti niueos pauiſſe iuuencos,
  Non eſt in vanum fabula ficta iocum.
Tunc ego nec cithara poteram gaudere ſonora,
  Nec ſimiles chordis reddere voce ſonos;
Sed perlucenti cantus meditabar auena,
  Ille ego Latonae filius atque Iouis.
Neſcis, quid ſit amor, iuuenis, ſi ferre recuſas
  Immitem dominam coniugiumque ferum.
Ergo ne dubita blandas adhibere querelas.
  Vincuntur molli pectora dura prece.

Quod

60. *caſta — domo)* Sollenne de poëtis, v. ſup. v. 43. propter innocuos mores, et quod alieni ſunt a ſcelere, caede et rapinis, vitamque, ſecus ac illi, qui diuitias et honores parant, a ſcelere puram et integram agunt. *Nupta domo*, pro in domum.

61. *nec fidum femina nomen)* h. perfidae feminae ſimpliciter. Saepe *nomina* pro hominibus. cf. h. l. Scaliger. et Bentl. ad Horat. III, 27, 34. Mox *ſi qua* in poëtis eſt pro, quaecunque.

67. *Me quondam A.)* v. ſup. II, 3, 11. Paullo ante *verbera pati*, pro ſeruitium ferre. cf. ſup. II, 4, 3. 4. 5.

74. *coniugiumque ferum)* h. cum muliere fera h. indomita atque intractabili. *coniux* pro amica, ſic *coniugium* pro amoris foedere ſimpl. Eſt adeo pro *amica ſuperba* dictum *coniugium ferum.*

75. 76. Proprietas verborum

cum

Quod si vera canunt sacris oracula templis,
Haec illi nostro nomine dicta refer:
Hoc tibi coniugium promittit Delius ipse.
Felix hoc, alium desine velle virum.
Dixit, et ignauus defluxit pectore somnus.
Ah ego ne possim tanta videre mala!
Nec tibi crediderim votis contraria vota,
Nec tantum crimen pectore inesse tuo.
Nam te nec vasti genuerunt aequora ponti,
Nec flammam voluens ore Chimaera fero,
Nec consanguinea redimitus terga caterua,
Cui tres sunt linguae tergeminumque caput,
Scyllave virgineam canibus succincta figuram:
Nec te conceptam saeua leaena tulit,
Barbara nec Scythiae tellus, horrenda ve Syrtis;
Sed culta, et duris non habitanda, domus,

cum elegantia. *Adhibere querelas*, uti: adhibere preces, sollenne et publicum est. cf. Burm. ad Ouid. III. Met. 376.

O quoties voluit blandis accedere dictis
Et molles adhibere preces.

Proprium quoque *blandae preces*. cf. sup. III, 3, 2. Sententia verborum ipsa centies a Propertio, Ouidio et aliis retractata est: cf. Propert. I, 1, 9-16.

83. *votis* meis *contraria* tibi esse *vota*; vt amantium vota dici solent, pro ipso amore.

85. *Nam te nec vasti*) Nota loca Homeri Iliad. II, 34. sq. Virg. Aen. IV, 366. sqq. Subiicit Tibullus plura alia, sed ea copia, quae fastidium faciat, necesse est. cf. ad pr. Eleg. inprimis cum eiusmodi phantasmata iam nimium trita sint a poëtis, nec satis placeant, nisi nouitatem habeant pro condimento.

86. *flammam voluens*) eleganter pro, vomens, vt exprimat vndantis flammae globos, spiras et volumina. conf. Virgil. Aen. VIII, 255. Ouid. VII, Met. 109. de tauris Colchicis:

Pectora sic intus clausas voluentia flammas,
Pectoraque vsta sonant.

87. *Nec c.*) de Cerbero loquitur, cuius capita anguibus horrent.

90. *tulit*) n. vtero.

Et longe ante alias omnes mitiſſima mater,
Iſque pater, quo non alter amabilior.
Haec Deus in melius crudelia ſomnia vertat,
Et iubeat tepidos irrita ferre Notos.

ELEGIA V.

Vos tenet, Etruſcis manat quae fontibus vnda,
Vnda ſub aeſtiuum non adeunda Canem,
Nunc

95. *Haec Deus)* Ad verbum Moſchus Id. 2, 27. Ἀλλά μοι εἰς ἀγαθὸν μάκαρες κρίνειαν ὄνειρον.

Eleg. V. Ad amicos ſcripta eſt, qui thermas in Etruria adierant, a poëta ex febri grauiter laborante. Verens ille, ne in mortis periculo verſetur, deprecatur iram deorum, tanquam cauſſam morbi, ob facinus, vel nefas, inflicti; vota facit pro ſalute et amicos ſuos vota pariter facere iubet.

1. *Etruſcis manat quae fontibus vnda)* De thermis Etruriae agi, dubitari vix poteſt: v. Obſſ. Etiam inf. 29. *Tuſcae numina lymphae.* Habuit autem et olim et nunc Etruria aquas ſalubres pluribus locis. De noſtro aeuo v. Baccium de Thermis p. 54. et de vetere aetate Dionyſ. Halic. lib. I, 37. (p.29.) et Strabo lib. V. p. 347. Alm. πολλὴ δὲ καὶ τῶν θερμῶν ὑδάτων ἀφθονία κατὰ τὴν Τυῤῥηνίαν. Τῷ δὲ πλησίον εἶναι τῆς Ῥώμης, οὐχ ἧττον εὐανδρεῖ τῶν ἐν Βαΐαις, ἃ διωνόμασαι πολὺ πάντων μάλιστα: Ita locus ille conſtituendus videtur; qui vulgatus eſt, vitio laborat. Fuere inter eas thermas inprimis clarae Caeretanae. v. Strabo lib. V. p. 337. C. Aquae Cluſinae, ſed eae frigidae. v. Horat. I. Epiſt. 15, 19. Tauri thermae v. Rutil. I, 250. Et thermae Piſanae etiamnum ſatis celebres, de quibus Ant. Cocchius peculiari libello egit. Quaenam illae fuerint thermae, quas Tibulli amici adierant, quaerere viros doctos potuiſſe mirater, niſi tot alias inanes quaeſtiones, grauioribus praeteritis, motas meminiſſem.

2. *Vnda ſub aeſtiuum non adeunda Canem)* Mirum eſt hoc a poëta moneri; quandoquidem in iſtis regionibus per dierum canicularium aeſtum vix quisquam ſanus calidis aquis vtetur; quin immo inſtante grauiore aeſtu diſcedunt homines ex thermis in agros. Idque faciebant haud dubie etiam olim: Martial. IV, Ep. 57, 5.

Horrida

Nunc autem sacris Baiarum maxima lymphis,
Cum se purpureo vere remittit humus.

At

Horrida sed feruent Nemeaei pectora monstri,
Nec satis est Baias igne calere suo:
Ergo sacri fontes, et littora sacra, valete,
Nympharum pariter Nereidumque domus.
Herculeos montes gelida vos vincite bruma,
Nunc Tiburtinis cedite frigoribus.

Igitur etiam Martialis ait hieme commorandum esse Baiis, propter caeli clementiam, at aestiuo tempore secedendum esse in agrum Tiburtinum. In Martiale hoc commode memorari poterat; non aeque in hoc Tibulli loco: in quo aestuans ex febri et ex metu instantis mortis poëta vix huic obseruationi vacare poterat: v. Obss. ad v. 3.

3. *Nunc autem sacris Baiarum maxima lymphis) Baiarum maxima*, inquit Broukh. h. e. saluberrima. Si vir doctus interpretandi artem tam bene tenuisset, quam criticam, facile vidisset, hoc vix latine fieri posse. Fac enim hoc ita se habere, *Baias* appellatiue non modo Puteolanas illas, sed quascunque alias thermas dici, quod tamen, nisi certa aliqua ratione et poëtica forma, fieri dubito, ferri tamen vix potest, vt *Baiarum maxima* efferatur, sed *Baiarum maximae*, vti *nuptiarum sollennissimas* dixeris, non *sollennissimam*. Ergo alia via ineunda est. Possunt autem verba illa et sic iungi: *vnda maxima Baiarum*, inter Baias praecipua unda. Enimvero primum hoc durum et absonum vixque Latinum est; (nam quod e Virgil. Aen. VII, 83. laudari potest,

— nemorum quae maxima sacro
Fonte sonat;

de Albunea, et per se diuersum est, et aliter expediri potest) tum vero a vero alienum, Etruscas thermas fuisse maximas ae seu saluberrimas, seu potius celeberrimas (quod *maximae* significarent) inter thermas, etiam Baiis Campaniae praelatas, quae Martiali *principes Baiae* dictae, lib. VI. Ep. 42, 7. id quod nemini in mentem venit. Verum est tertia verborum iungendorum ratio eaque haud paullo melior: *vnda maxima lymphis sacris Baiarum*, praestans, praeclara, per s. propter aquas h. fontes suos salubres, quos lymphas Baiarum appellat a similitudine. Hanc saltem inire debebant, qui locum defenderent. — *sacris lymphis* dixit, quia omnes fontes, multo magis salubres diis sacri erant. Martial. l. c. *Nympharum pariter Nereidumque*

At mihi Persephone nigram denuntiat horam:
Immerito iuueni parce nocere, dea.
Non ego tentaui, nulli temeranda virorum,
Audax laudandae sacra docere Deae.
Nec mea mortiferis infecit pocula succis
Dextera, nec cuiquam tetra venena dedit;
Nec nos sacrilegos templis admouimus ignes;
Nec cor sollicitant facta nefanda meum;
Nec nos, insanae meditantes iurgia linguae,
Impia in aduersos soluimus ora deos.

Et

que domus. Mox *ver purpureum*, pulchrum; vt saepe poëtae: illustratum a Vulpio.

5. *nigram denuntiat horam)* minatur. Copiose de hoc Broukh. et Vulp. *nigram:* quatenus omnia, quae ad mortem et inferas res spectant, eo epitheto ornantur; etiam nostro sermone. Quod autem v. 7. sqq. se innocue vixisse testatur, ad communem illam opinionem referendum est, qua grauiores morbi, acutae febres, furores ex morbo, a deorum ira repetebantur; vnde etiam ad religiones confugiebant, quibus deos placarent. Sollennis autem similis scelerum, quae quis non commiserit, enumeratio in poëtis v. c. Claudian. de R. Prof. II, 255. sq. Petron. c. 133.

7. 8. Sunt *Sacra Bonae maribus non adeunda Deae*, quas supra vidimus I, 6, 22. *Laudandam* dixit pro bona. cf. Obss.

9. *infecit pocula)* Virgil. II, Ge. 126.

Pocula si quando saeuae infecere nouercae.

Poculum vero frequens de veneno. v. Broukh. qui tamen male, contra Passeratium, eo refert locum Propertii II, 12, 48. nam est intelligendus ille de periuriis et conuiciis in Deos iactis inter compotationes.

12. 13. 14. Iungendae hae sententiae, ne languere videatur genus inter sigillatim narrata interpositum: quod bonus poëta non committat. Sed voluit dicere: nec facto nec dicto deorum iram prouocaui. cf. III, 4, 15. 16. Hoc alterum sic extulit, vt diceret: se non iracundia et furore abreptum in Numen diras imprecationes impie euomuisse. vt sup. I, 2, 79.

Num Veneris magnae violaui numina verbo,
Et mea nunc poenas impia lingua luit.

Et

Et nondum cani nigros laesere capillos;
  Nec venit tardo curua senecta pede.
*Natalem nostri primum videre parentes,
  *Cum cecidit fato consul vterque pari.
Quid fraudare iuuat vitem crescentibus vuis?
  Et modo nata mala vellere poma manu?
Parcite, pallentes vndas quicunque tenetis,
  Duraque sortiti tertia regna dei.
Elysios olim liceat cognoscere campos,
  Lethaeamque ratem, Cimmeriosque lacus:
Cum mea rugosa pallebunt ora senecta,
  Et referam pueris tempora prisca senex.

Atque

Et lib. II, 6, 17. 18. ac IV, 4, 14. Abominandas has in deum execrationes, nos blasphemias vocamus, inter piacula etiam veteres isti homines habuere: quis ferat inter nos eas frequentari?

12. *sollicitant*) h. l. est sollicitum et anxium habent. vid. Cic. pro Rosc. Amer. c. 24. *Sua quemque fraus* etc. Quae Broukh. exempla hic laudat, nihil huc faciunt.

15. *laesere capillos*) h. colorem immutauere, vt Ouid. III, Art. 204.

Pallescunt frondes, quas
noua laesit hyems.

v. Vulp. Sic colores, qui mutantur, *violant* lanas.

18. *Cum cecidit f.*) V. C. 711. quo Hirtius et Pansa Coss. bello Mutinensi perierunt. Sed v. Obss.

20. *mala — manu*) nocente, perniciosa, vt Virg. Ecl. 3, 11.

Atque mala vites incidere
falce nouellas.

v. Broukh.

22. *duraque — tertia regna*) *tertia* n. ex sortitione, vt notum, pro tertia portione. *dura*, quae dure, crudeliter a Plutone exercentur. Deinde hic vni substantiuo duo epitheta iuncta sunt, nempe alterum *tertia* cum suo nomine quasi vnum vocabulum efficit, alterum ornatus caussa apponitur. Et ita se res habet in omnibus fere exemplis a Broukh. hic allatis. Vt vero vtrumque epitheton qualitatem rei et naturam, siue quantitatem vel numerum exprimat, hoc, nisi vitiose, fieri posse non puto.

26. *Et*

Atque vtinam vano nequicquam terrear aestu!
Languent ter quinos sed mea membra dies.
At vobis Tuscae celebrantur numina lymphae,
Et facilis lenta pellitur vnda manu.
Viuite felices, memores et viuite nostri,
Siue erimus, seu nos Fata fuisse volent.
Interea nigras pecudes promittite Diti,
Et niuei lactis pocula mixta mero.

ELE-

26. *Et referam)* Hoc suauiter adiectum. Sic sup. I, 10, 44.

Sic ego sim, liceatque caput candescere canis,
Temporis et prisci facta referre senem.

29. *Tuscae — numina lymphae)* h. Tuscae aquae, salubres (quibus numen inesse credebatur. v. ad v. 3.) frequentantur a vobis.

30. *Et facilis lenta pellitur vnda manu)* Singula verba accommodatissima sunt. *Pellere* sup. I, 4, 12.

Hic placidam niueo pectore pellit aquam.

Auson. Mosell. 344.

— — mox amne refotos
Plaudenti gelidum flumen pepulisse natatu.

Facilis vnda, vt Propert. I, 11, 12.

Alternae facilis cedere lympha manu.

cf. Rutil. I, 247. vbi leg. *natatibus*. *Lenta manu* pulchre luctantia brachia exprimit. Ouidius Epist. 19, 48.

Lentaque dimotis brachia iactat aquis.

cf. Epist. 18, 96. et ibi Burman. Erant vero natationes, piscinae dicebantur, in balneis, siue ad exercitationem, siue ad sanandos morbos. cf. Baccium de Thermis L. VII. c. 8. et 24.

32. *nos fata fuisse volent)* h. vixisse, per εὐφημίαν, vt notum. v. Heins. ad Ouid. Epist. XVII, 192.

33. *nigras pecudes promittite Diti)* n. tanquam compensationem pro meliore anima hominis. cf. Vulp. *promittere* est vouere, spondere. Vid. Broukh. et Dousa Praecid. c. 12. Vult adeo poëta amicos diis inferis facere vota pro sua salute.

ELEGIA VI.

Candide Liber, ades; sic sit tibi mystica vitis,
  Semper sic hedera tempora vincta geras.
* Aufer et ipse meum pariter medicande dolorem:
  Saepe tuo cecidit munere victus amor.
Care puer, madeant generoso pocula Baccho;
  I, nobis prona funde Falerna manu.
Ite procul durum, curae, genus, ite labores;
  Fulserit hic niueis Delius alitibus.
Vos modo proposito, dulces, faueatis, amici,
  Ne ve neget quisquam me duce se comitem.

Aut

Eleg. VI. Amoris curas et sollicitudines vino diluere instituit poëta, nec tamen felici satis successu. Aestuat miseri amantis animus in omnes partes distractus: imprecatur puellae, deprecatur; excitat se ad hilaritatem, redit ad tristitiam; suo exemplo alios monet puellarum perfidiam timere, cum hac ipsa tamen perfidia amicae memoriam animo dimittere nequit. Est haud dubie inter praestantiores sui generis Elegia haec, affectus inprimis varietate et veritate.

1. *Candide Liber)* h. pulcher, formose, perpetuo Bacchi cognomine; vt iam Cyllen. accepit. v. Broukh. ad h. l. et ad IV, 4, 17. Sic et Horat. I, Od. 18, 11. Senec. Oedip. 503.

ibid. *sic sit tibi)* h. oro te per vitem tibi sacram et per hederam, capitis insigne.

ib. *mystica vitis)* quia eius vsus in mysteriis atque orgiis Bacchi cum respectu certae religionis erat: vt Virgil. *mystica vannus Iacchi*, cuius instar habetur in sacris Bacchi. vid. Gronou. Obss. IV, 9.

3. *et ipse — pariter medicande)* h. cui non minus medela et auxilium opus est, vt animi morbo isto, amore, libereris, quo in Ariadnen teneris. Sed haec putida sunt. v. Obss.

5. *madeant)* Placuit poëtae tenue vocabulum: alius *spument* aut simile posuisset.

8. *Fulserit hic niueis Delius alitibus)* pro *fulgeat*. *ales* pro omine, vt *auis* II, 2, 21. vt poëta plurali extulit. Bono omine haec dies exorta sit, fausta et laeta sit. *Delius* pro sole et die; dictum ad formam: hic Phoebus.

Aut si quis vini certamen mite recusat,
   Fallat eum tecto cara puella dolo.
Ille facit dites animos deus: ille ferocem
   Contudit, et dominae misit in arbitrium.
Armenias tigres et fuluas ille leaenas
   Vicit et indomitis mollia corda dedit.
Haec Amor, et maiora valet; sed poscite Bacchi
   Munera; quem vestrum pocula sicca iuuant?
Conuenit ex aequo, nec toruus Liber in illis,
   Qui se, quique vna vina iocosa colunt.

Iam

13. *Ille — deus)* n. Amor. Male alii Bacchum intelligunt. Parum cohaerere videri potest sententiarum ordo. Sed hoc ipsum decet poëtam valde animo commotum. Puellae mentione facta, Amoris potentiam memorat: tum Bacchi; mox vtramque comparat, et vt amici Bacchum potando placidum sibi reddant, hortatur. *Contudit*, *misit*, et reliqua, pro *contundere*, *mittere solet*.

ib. *ferocem Contudit)* graue verbum, domuit, fregit. vid. Broukh.

14. *dominae misit in arbitrium)* in pedestri debuisset dicere: mittere sub imperium, subiugare.

18. *pocula sicca)* vacua.

19. *Conuenit ex aequo)* Alii interpretes silent; et Broukh. vt solet, satis habuit illustrare. *toruus in illis* dictum nota elegantia pro *in illos*; vt *aequus in hoste* et similia. Sed nunc quaeritur, quid sit: *Conuenit ex aequo*; Cyllen. ait: vtile et conueniens est ex aequo, id est, iusta parte; quae hic locum non habent. Vulpius interpretatur: *Libero patri cum bene potantibus nulla discordia est.* *Ex aequo* h. aequaliter, aeque: vt sit dictum vt: conuenit inter eos. Sed hoc redolet triuium et vulgus. Malim *conuenire* accipere pro adire, itare ad, et quartum casum subintelligere: *Hos Bacchus aequus et lenis conuenit, iis praesens et propitius est.* *ex aequo* est pro aequus, placidus, vel placide. Sed semper duri quid manet. nec magis propitiam et facilem Mineruam habeas, si ad Amorem et Liberum reuoces: *Conuenit ex aequo*, pariter, Libero cum Amore; Liber et Amor dii inter se coniuncti et amici sunt; bene inter eos conuenit.

20. *vina*

Iam venit iratus nimium nimiumque seueris;
  Qui timet irati numina magna, bibat.
Quales his poenas qualis quantusque minetur,
  Cadmeae matris praeda cruenta docet.
Sed procul a nobis hic sit timor; illaque, si qua est,
  Quid valeat laesi, sentiat, ira dei.
Quid precor, ah, demens? venti temeraria vota
  Aëriae et nubes diripienda ferant!
Quamuis nulla mei superest tibi cura, Neaera,
  Sis felix, et sint candida fata tua.
At nos securae reddamus tempora mensae.
  Venit post multos vna serena dies.
Hei mihi difficile est, imitari gaudia falsa;
  Difficile est, tristi fingere mente iocum;
Nec bene mendaci risus componitur ore;
  Nec bene sollicitis ebria verba sonant.

Quid

20. *vina iocosa)* h. compotationem inter ludum et iocos. Sic in Luf. lib. *Venus iocosa*. Contra *seueri* sunt sobrii. Laudatur Catull. 27, 6. *abite lymphae, vini pernicies, et ad seueros migrate.*

24. *Cadmeae matris praeda cruenta)* Pentheus a matre Agaue et Bacchis furentibus discerptus. v. Ouid. III, Met. 701.

25. *illaque, si qua est)* si viuit, si superat. cf. Obss.

26. *laesi — dei)* irati: Bacchi iram deprecatur in illam.

28. *diripienda ferant)* h. diripiant. vt sup. I, 7, 40. *dissoluenda dedit* pro *dissoluit*.

30. *sint candida fata tua)* laeta, bona, felicia. v. sup. I, 7, extr.

31. *reddamus tempora)* tanquam debita commissationi, ait Vulpius: siue omnino, *demus, impendamus, consumamus.* Mensam *securam* dixit, ad quam ipse curis vacare volebat.

33. Vides aestuantem amatorem et a se ipso diffidentem ac discordantem. Praeclare haec et vere; vt et antea v. 25. 7. 9.

 36. *ebria*

Quid queror infelix? turpes discedite curae.
  Odit Lenaeus tristia verba pater.
Gnosia, Theseae quondam periuria linguae
  Fleuisti ignoto sola relicta mari.
Sic cecinit pro te doctus, Minoi, Catullus,
  Ingrati referens impia facta viri.
Vos ego nunc moneo: Felix, quicunque dolore
  Alterius disces posse carere tuo.

Nec

36. *ebria verba)* sermones, quales ebriorum esse solent; nempe, non tam leues et inconsiderati, vt volunt, sed liberiores, procaces, petulantes, lubrici. Ouid. Epist. XVI, 245.

Quin etiam, vt possem verbis petulantius uti,
Non semel ebrietas est simulata mihi.

37. *turpes — curae)* quae conuiuatorem non decent. Cyllenius, quod hominem turpem reddunt; male. ita quot non homines turpiter viuerent!

39. *Gnosia)* Ariadne, Minois, Cretae, cuius Gnosus vrbs erat, regis filia.

40. *Fleuisti ignoto — mari)* h. ad mare. cf. I, 10, 64. Sic apud Propert. I, 15, 9. Calypso

Desertis olim fleuerat aequoribus.

Respicit autem noster Carmen Catulli LXIII. 129. sq. (idem etiam Seuerus Aetn. v. 21.)

41. *doctus — Catullus)* perpetuum hoc Catulli, et omnino poëtarum, epitheton, respectu multarum, inprimis Graecarum litterarum, quae iis tenendae tum erant.

43. *Vos ego n.)* Optime haec et superiora conciliat Vulpius: *Sodales et compotores alloquitur, tanquam si diceret: Monuit puellas Catullus, ne virorum iuramentis fidem haberent, proposito exemplo Thesei et Ariadnae: ego vicissim iuuenes moneo, vt sibi caueant a muliercularum leuitate, exemplo proposito Neaerae.* Similiter Propert. I, 15. extr.

Quis ego nunc pereo, similes moniturus amantes,
O nullis tutum credere blanditiis!

44. *posse carere tuo)* h. euitare caussam dolendi. *posse carere* pro *carere* simpliciter, vt saepe. Sup. I, 2, 64. hoc ipsum:

— nec te posse carere velim.

Carere

Nec vos aut capiant pendentia brachia collo,
Aut fallat blanda sordida lingua prece.
Etsi perque suos fallax iurarit ocellos,
Iunonemque suam, perque suam Venerem:
Nulla fides inerit; periuria ridet amantum
Iupiter, et ventos irrita ferre iubet.
Ergo quid toties fallacis verba puellae
Conqueror? ite a me, seria verba, procul.
Quam vellem longas tecum requiescere noctes,
Et tecum longos peruigilare dies!
Perfida nec merito nobis, nec amica merenti!
Perfida, sed, quamuis perfida, cara tamen.
Naida Bacchus amat; cessas, o lente minister?
Temperet annosum Marcia lympha merum.
Non ego, si fugiat nostrae conuiuia mensae
Ignotum cupiens vana puella torum,

L 2 Solli-

Carere dolore recte dictum, nam *carere* dicimur etiam malis rebus. vid. Vulp. h. l.

46. *sordida lingua)* est auarae puellae, quae blanditias eo consilio adhibet, vt miserum amatorem exspoliet.

48. *Iunonemque suam)* n. vt Genius virorum, sic Iuno feminarum erat. Ita Iunonem meam iratam habeam! Res notissima. v. post alios Burman. ad Petron. 25. cf. inf. IV, 13, 15. Mox 49. iunge: *Etsi — nulla* tamen *fides inerit.*

55. Iunge: *nec merito perfida nobis, nec merenti amica.* h. mihi immerito, alteri amatori non merenti.

57. *Naida Bacchus amat)* h. aqua misceri vinum postulat.

58. *Marcia lympha)* a Q. Marcio Rege in vrbem ducta, et a Q. Marcio Rege Praetore, iterum ab Agrippa, restituta. Plin. XXXI, 3. s. 24. *Clarissima aquarum omnium in toto orbe, frigoris salubritatisque palma, praeconio Vrbis, Marcia est; inter reliqua deum munera Vrbi tributa* etc.

60. *vana puella)* leuis, inconstans. v. Broukh. *ignotum,* puto,

Sollicitus repetam tota suspiria nocte.
Tu puer, i, liquidum fortius adde merum.
Iam dudum Syrio madefactus tempora nardo
Debueram sertis implicuisse comas.

puto, simpliciter esse alienum, nisi mauis, obscuri, ignoti hominis consuetudinem.

62. *liquidum fortius adde merum*) *fortius* potest esse adverbium. Nisi malis duo epitheta iungi vno nomini. v. sup. ad Eleg. 5, 22. Ita est τὸ ζωρότερον.

ALBII

Dignior est vestro nulla puella choro.

ALBII TIBVLLI

LIBER IV.

CARMEN I.

Te, Meſſala, canam. Quanquam me cognita virtus
Terret, vt infirmae nequeant ſubſiſtere vires:

L 3 Inci-

C. I. Carmen hoc ad Meſſalam panegyricum eſt. Laudes Meſſalae canere aggreſſus poëta, primum excuſat tenuitatem ingenii ſui; v. 1 - 27. Inde laudem orditur a virtutum praedicatione, quod eae proſapiae vetuſtate illuſtriores ſint; Inde (v. 39.) laudem diſpeſcit in caſtrenſem et forenſem; quod ad hanc attinet, comparat Meſſalam cum Vlyſſe; cuius mentione facta, in errores eius euagatur; (vsque ad v. 105.) Inde res Meſſalae bello geſtae: (117. ſqq.) et maiorum rerum omina

Incipiam tamen. At meritas ſi carmina laudes
Deficiant, humilis tantis ſim conditor actis,
Nec tua, praeter te, chartis intexere quisquam
Facta queat, dictis vt non maiora ſuperſint:
Eſt nobis voluiſſe ſatis. Nec munera parua
Reſpueris. Etiam Phoebo gratiſſima dona
Cres

omina ex auſpiciis Conſulatus Kal. Ian. V. C. 723. ſuſcepti. (119-134.) Commemoratis terris ac populis, ex quibus triumphos habiturus eſſet Meſſala, incidit poëta in deſcriptionem orbis terrarum diuerſarumque eius plagarum ſub diuerſis caeli partibus; (v. 151-176.) Inde iterum excuſat virium tenuitatem, etiam ex languore animi aduerſis caſibus fracti; (177-189.) addictum tamen ſe Meſſalae profitetur in perpetuum: 190 ad fin.

1. *me cognita virtus)* ſeu poëtae facultas poëtica, ſeu, quod magis placet, Meſſalae virtus, ampliſſimarum laudum materies. Ea iubet vereri, vt ne etc.

2. *nequeant ſubſiſtere vires)* Paſſerat. *excipere ac ſuſtinere vim et pondus argumenti.* Tu interpretare: timendum eſſe, vt pares ſint vires, ſufficiant. Cic. XI, ad Diu. 10. *Non, ſi Varronis theſauros haberem, ſubſiſtere ſumtui poſſem,* vbi interpolarant, *ſuſtinere ſumtum,* et duo Manutii, *ſufficere ſumtui.*

3. *At meritas ſi — Eſt nobis voluiſſe ſatis)* huc vſque ſenſus continuandus eſt. In *humilis ſim* ſupplenda eſt copula. *meritas ſi carmina laudes Deficiant*, h. ſi laudes tuae virtuti debitas carmine meo aſſequi et aequare non poſſim. ἐὰν τὰ ἔπη ἀπολειφθῶσι τῶν κλέων. Simillimus autem locus Panegyr. in Piſon. 202. ſqq.

Quod ſi digna tua minus eſt
mea pagina laude,
At voluiſſe ſat eſt etc.

5. *chartis intexere)* mandare litteris, ſed ſatis digne; rerum geſtarum a Meſſala hiſtoriam conſcribere, quae res illuſtret, non obſcuret. Paullo aliter Ciris 39. vbi poëta vult Meſſalam

Naturae rerum magnis in-
texere chartis.

8. *etiam Phoebo gratiſſima dona Cres tulit)* In diuerſas partes, quotquot ſunt, Interpretes abeunt, quis ille Cres ſit. De ſacrificio agi, conſtat ex verbis, *dona ferre*, quae ſunt ſacrificii offerendi. vid. Paſſerat. et Broukh. h. l. Vnice vera eſt Barthii ſententia Adverſ.

Cres tulit; et cunctis Baccho iucundior hospes
Icarus; vt puro testantur sidera caelo,
Erigoneque Canisque, neget ne longior aetas.
Quin etiam Alcides, deus ascensurus Olympum,
Laeta Molorcheis posuit vestigia tectis.
Paruaque caelestes pacauit mica; nec illis
Semper inaurato taurus cadit hostia cornu.
Hic quoque sit gratus paruus labor, vt tibi possim

vers. III, 6. fabulam ab Homero Hymno in Apoll. 382. memoratam respici. Apollinem, cum, occiso Pythone, templum condidisset, ex omnibus sibi terrarum incolis, qui sacra facerent, homines quosdam probos ac pios ex Gnoso, Cretae vrbe, delegisse. Hos per Cretem, Κρῆτα, collectiue, singulari numero, declarat. In hac sententia acquiescunt etiam Broukhusius et Vulpius.

9. *et cunctis B. — Icarus)* Icarus Atticam incolebat. Accepto a Baccho, quem hospitio liberaliter exceperat, vtre vini pleno, vicinos quosdam pastores largiter eo inuitauit. Hi, venenum sibi propinatum rati, occisum eum insepultum proiiciunt. Canis, Moera, latratu suo filiam Erigonen in eum locum allexit: quae spectaculo tristi perculsa se suspendit. Sed a Baccho inter sidera relata est vna cum patre et cane. Virginem eam esse volunt. Pater Arcturus, Canis facta Canicula. v. Hygin. Astron. II, 4.

11. *longior aetas)* remotior ab illa aetate, serior. Vt alias simpliciter, *longa aetas, longum aeuum.*

13. *Molorcheis — tectis)* Hercules, cum ad leonem Nemeaeum interficiendum proficisceretur, iuxta Cleonas a Molorcho, vinitore, paruae casae hospitio exceptus est. v. Apollodor. II, 5, 1. qui locus classicus est. Alia v. ap. Broukhus. Hospitalitatem Molorchi etiam aliis locis poëtarum celebratam videas, vt a Martiale IV, 64. extr. *Laeta vestigia,* quia lubenter, non inuitus, cum ipso fuit: ipse laetus, lubens.

14. *Parua — mica)* siue turis, siue salis. *pacauit,* graeco more pro, pacare solet, pacat: ἱλάσατο, ἵλεων καὶ εὐμενῆ παρεῖχε τὸν θεόν.

15. *inaurato — cornu)* v. Homer. Odyss. Γ, 384. et 425. sqq. Notus hic antiquitatis, etiam heroicae, mos: v. Broukh. Ceterum oppositio haec in diis placandis seu victima seu ture frequens est poëtis. v. Burman. To. I. Anthol. p. 37.

Inde alios aliosque memor componere versus.
Alter dicat opus magni mirabile mundi:
Qualis in immenso desederit aëre tellus;
Qualis et in curuum pontus confluxerit orbem,
Et vagus a terris qua surgere nititur aër;
Huic vt contextus passim fluat igneus aether,
Pendentique super claudantur vt omnia caelo.
At, quodcunque meae poterunt audere Camenae,
Seu tibi par poterunt, sed quod spes abnuit vltro,
Siue minus, certeque canent minus, omne vouemus
Hoc tibi; nec tanto careat mihi nomine charta.
Nam, quanquam antiquae gentis superant tibi laudes:
Non tua maiorum contenta est gloria fama,
Nec quaeris, quid quaque index sub imagine dicat;
Sed generis priscos contendis vincere honores,
Quam tibi maiores, maius decus ipse futuris.

At

18. *Alter)* pro alius. Sup. I, 9, 79. v. Broukh. Sensus autem; alius cosmogoniam sibi carminis argumentum faciat.

19. *Qualis in i.)* terram, vt grauissimum elementorum, imas cepisse significat. Est ergo: elementis discretis, quomodo terra subsederit.

21. 22. et quomodo aër et aether summum locum teneant. v. Obss.

25. *tibi par)* h. carmen tuis meritis et laudibus par, dignum. De v. 27. v. Obss.

28. *antiquae gentis)* Valeriae, gentis nobilissimae. *Superant,* abunde sunt.

29. *tua — gloria)* h. tu. Propert. II, 6, 17.

Hinc etenim tantum meruit
mea gloria nomen.

30. *index sub imagine)* intelligit titulos. v. Lips. Elect. I, 29. h. e. nec curas te maiores habere tot honoribus et triumphis claros, vt eorum laude contentus ipse ignauus desideas.

32. *futuris)* posteris. Saepe Homer.

— *ἐσσομένοισιν ὀπίσσω.*

At tua non titulus capiet sub stemmate facta;
Aeterno sed erunt tibi magna volumina versu,
Conuenientque tuas cupidi componere laudes
Vndique, quique canent vincto pede, quique soluto.
Quis potior, certamen erit; sim victor in illis,
Vt nostrum tantis inscribam nomen in actis.
Nam quis te maiora gerit castris ve, foro ve?
Nec tamen hinc, aut hinc, tibi laus maior ve, minor ve;
Iusta pari premitur veluti cum pondere libra,
Prona nec hac plus parte sedet, nec surgit ab illa:

33. Ieiuna laus. Tot eius fore praeclare facta et merita, vt ea breuis titulus nomini in stemmate subiectus non capiat, sed vt longo carmine opus sit.

36. *quique canent vincto pede, quique soluto)* In eundem fere modum Statius II, Silu. 7, 22.

— *qui vos geminas tulit per artes,*
Et vinctae pede vocis et solutae.

Canere proprie ad alterum tantum pertinet; sed hic ad alterum simul refertur nota satis figura.

38. *tantis inscribam nomen in actis)* h. insigne, celebre reddam. Vt in illo Ciceronis I. Tusc. *Ipsi Philosophi, in libris de contemnenda gloria, suum nomen inscribunt.*

39. *castrisue, forone)* belli domique. Fuit enim summus orator Messala.

41-43. *Iusta pari p.)* Iunge: *Veluti quum libra premitur* etc. *qualis* (tum illa) *natat* etc. vt scilicet *inaequatum* v. 43. pro *aequatum* dictum sit; vt inauratum et alia. Ita olim statuebam. Enimuero comparatio versatur in aequilibrio; ab eo autem alieni sunt versus 43 et 44. quibus lances inaequali pondere oneratae describuntur. Igitur hos duo versus ad τὸ *sedet* et *surgit* spectare necesse est: qualiter, quomodo illa (libra) *instabilis natat, alterno depressior orbe,* adeoque modo hac plus parte sedet modo surgit ab altera, si quando onus inaequale vtrinque lancibus impositum est. Ornant adeo vss. hi duo, 43. 44. comparationem; non vero continuant. Ait vero satis putide: laudem eius forensem et castrensem tanquam trutina pensitatam exacte vtramque parem esse et aequalem.

Qualis, inaequatum si quando onus vrget vtrinque,
Instabilis natat, alterno depressior orbe.
Nam seu diuersi fremat inconstantia vulgi:
Non alius sedare queat; seu iudicis ira
Sit placanda: tuis poterit mitescere verbis.
Non Pylos aut Ithace tantos genuisse feruntur
Nestora, vel paruae magnum decus vrbis Vlixen;
Vixerit ille senex quamuis, dum terna per orbem
Saecula fertilibus Titan decurrerit horis:
Ille per ignotas audax errauerit vrbes,
Qua maris extremis tellus excluditur vndis.
Nam Ciconumque manus aduersis repulit armis;
Nec valuit Lotos coeptos auertere cursus.
Cessit et Aetnaeae Neptunius incola rupis,

Victa

42. *Prona nec hac plus parte sedet)* h. propensa est. Minuc. Octau. c. 6. *vt libram teneas aequissimi iudicis, nec in alteram partem propensus incumbas.*

44. *natat)* fluctuat, vacillat. *alterno orbe* h. lance, scutula, modo hac, modo illac eleuata.

45-47. Suasorium et iudiciale dicendi genus respicit, cum seu pro concione seu in foro verba facit. Fuit autem inter clarissimos oratores Messala? vt vel ex Quinctiliano constat.

51. *fertilibus — horis) horas* dictas graece pro partibus anni, atque adeo ipsis annis, accipio. *Fertiles* eae, Ὧραι εὔκαρποι, quia earum vicissitudo fertilitatis caussa est. Sic *annus fertilis* inf. v. 122. et *fecundus* v. 113. *per orbem* est *in orbem*. *decurrerit* est decurrendo exegerit, emensus sit.

53. *excluditur)* clauditur: Sed v. Obss.

54. *Ciconum)* Thraciae gentis, quorum vrbem Ismarum cum diripuisset, accitis auxiliis Cicones manus conseruerunt: at sub vesperam victi recesserunt. Odyss. I, 39-61. *Nam* ponitur initio narrationis, quam hic de erroribus Vlyssis instituit. In *aduersis armis* haerere non debebat Passerat. nunquam de successu infelici dicta sunt. Sed *aduersus* poëticum epitheton est omnino de pugna, bello, odio etc. Conf. inf. 84. 90.

55. Lo-

Victa Maroneo foedatus lumina Baccho.
Vexit et Aeolios placidum per Nerea ventos.
Incultos adiit Laeſtrygonas, Antiphatenque,
Nobilis Artacie gelida quos irrigat vnda.
Solum nec doctae verterunt pocula Circes:
Quamuis illa foret Solis genus, apta vel herbis,
Aptaque vel cantu veteres mutare figuras.
Cimmeriorum etiam obſcuras acceſſit ad arces:

Queis

55. *Lotos)* cum ad Meningem inſulam Africae obiectam fuiſſent delati, ibid. v. 83. ſqq. Atqui Lotos

Impia, quae ſocios Ithaci moerentis abegit,
Hoſpita dum nimia tenuit dulcedine captos.

Culic. v. 124. Scilicet vi in nauem retrahendi fuere.

56. *Neptunius incola)* Polyphemus, Neptuni filius. vid. Odyſſ. A, 68. ſqq. Res agitur Od. I, 106. ſqq. Sequitur autem Auctor noſter eos, qui Cyclopum ſedes ſub Aetna fuiſſe tradiderant; vna cum Virgilio Aen. III. vbi cf. p. 324. not.

57. *Victa Maroneo foedatus lumina Baccho)* Iunge: *lumina victa Baccho* h. oppreſſa ſomno per vinum arceſſito; v. I, 2, 2. Vinum Maroneum, quod Iſmaro direpta ſecum abſtulerant Odyſſ. I, 164. ſq. ab vrbe Thraciae dictum. Plin. XIV, 4. *Vino antiquiſſima claritas Maroneo, in Thraciae maritima parte genito, vt auctor eſt Homerus. Foedatus lumina* h. cruentata habens, effoſſa. Vocabulum hoc proprium de vulneratis, vel aliqua parte truncatis, vel etiam ſanie et cruore oblitis, vnde *foedus* adſpectus fit.

58. praeter Homerum Il. K. v. Ouid. XIV, Met. 223. ſqq. *Vexit* h. habuit ſecum in naui ventos ab Aeolo vtribus incluſos.

59. *Incultos — Laeſtrygonas)* λιτότης h. feros, inhumanos; nam erant ἀνθρωποφάγοι. Inhabitabant Formias Campaniae. Rex eorum erat Antiphates. v. Odyſſ. K, 80. ſqq. et Ouid. Met. XIV, 233. ſq.

60. *Artacie)* v. Hom. Odyſſ. K, 107. *quos irrigat*, quorum in regione fluit. Alius fons eo nomine ad Cyzicum fuit Argonautarum acceſſu nobilitatus: vid. Apollon. I, 957. Orphica v. 492.

61. *doctae verterunt pocula Circes)* inf. *veteres mutare figuras docta*, vt Virg. *daedala Circe* Aen. VII, 282. *Solum* autem ſc. inter ſocios, qui ad Circen acceſſerant.

64. Cim-

Queis nunquam candente dies apparuit ortu,
Siue supra terras Phoebus, seu curreret infra.
Vidit, vt inferno Plutonis subdita regno
Magna Deum proles leuibus discurreret vmbris.
Prae-

64. *Cimmeriorum)* ad fines Oceani collocat ipse Homer. Odyss. Λ, 13. sed verius in conualle inter Baias et Cumas. Seru. ad Aen. VI, 107. (vbi v. Exc. II. To. II. p. 648.) cf. Broukh. ad h. l. Sed locus classicus apud Strabonem est lib. V. p. 374. (244.)

65. 66. *Queis nunquam c. — Siue supra terras)* Perpetuas tenebras, quibus Cimmeriorum terra prematur, his versibus declarari, obuium est. Sed, quod altero versu adiectum: *Siue supra terras Phoebus, seu curreret infra* tenere aliquem potest. Antipodas hic agnoscere Tibullum videri; obseruat Vulpius. Subtilitatem hanc in poëta, inprimis in hoc, locum non habere, facile intelligitur. Accipiebam olim de annua Solis conuersione, vt simpliciter hieme ille *infra terras currere* diceretur, quatenus versus tropicum capricorni recedit; et sic vice versa *supra terras*. Ad verbum fere redditi sunt Homerici versus Odyss. Λ, 15. 16.

— — οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος Φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν,
Οὐδ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα,
Οὐδ' ὅταν ἂψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτράπηται.
Ἀλλ' ἐπὶ νὺξ ὀλοὴ τέταται δειλοῖσι βροτοῖσι.

In Homero autem simplicissimum est, de diurnis cursus Solis vicibus dicta accipere. Ascendit caelum Sol mane euectus, et versus terram descendit occidens. Adeoque Sol nec oriens nec occidens, nec adeo per totum diem, Cimmeriis in conspectum venit. Nec aliter verba Homerica accepere poëtae, qui ea ante oculos habuere: Virgil. Ge. III, 357-9.

Tum Sol pallentis haud vnquam discutit vmbras,
Nec quum inuectus equis altum petit aethera, nec quum
Praecipitem Oceani rubro lauit aequore currum.

et, quem ibi laudauimus, Ouid. Met. XI, 592-5.

Est prope Cimmerios — spelunca —
Quo nunquam radiis oriens, mediusve cadens ve
Phoebus adire potest.

Noster tamen poëta, nisi admodum improprie locutus est, vix eandem sententiam animo tenere potuit in his: *Siue supra terras Phoebus, seu curreret infra;* dicendumque adeo est, eum alio modo accepisse versum Home-

Praeteriitque cita Sirenum littora puppi.
Illum inter geminae nantem confinia mortis
Nec Scyllae saeuo conterruit impetus ore,
Cum canibus rabidas inter freta serperet vndas:
Nec violenta suo consumsit more Charybdis;
Vel si sublimis fluctu consurgeret imo,
Vel si interrupto nudaret gurgite pontum.
Non violata vagi sileantur pascua Solis,

Non

Homericum, et ad accessum recessumque Solis versus tropicos retulisse.

68. *Magna Deum proles)* θεῶν ἐρικύδεα τέκνα Od. Λ, 630. (Ita et Pausanias eo loco legerat lib. X, p. 871. non ἀριδείκετα, quod Plutarchus protulit) heroes, quos Vlysses euocauerat. Hos vidit discurrere inter vmbras. Sed v. Obss.

69. De *Sirenum* forma puellari in auem desinente multa h. l. congessit Broukhusius. conf. Bochart. Hieroz. P. II. L. 6, c. 8. *Sirenum littora*, tres Sirenum scopulos obiectos promontorio Surrentino. cf. Virg. Aen. V, 864.

70. *inter geminae nantem confinia mortis)* h. inter Scyllam et Charybdin. v. Aen. III, 685. *nantem* h. nauigantem.

71. *Scyllae — impetus)* h. Scylla, quae impetum in socios Vlyssis faciebat. v. Homer. Od. M, 245. Sic v. 45. *inconstantia vulgi* pro vulgo ipso.

72. *canibus rabidas — vndas)* latratu canum, quibus succincta erat Scylla. Sed corrupta est lectio. v. Obss.

74. *fluctu — imo)* qui ex fundo consurgit, βυσσόθεν, vt in illo:

— *atque imo Nereus ciet*
aequora ponto.

Est autem Charybdis nihil aliud quam insignior aliquis vortex in mari vorticoso: nam totum fretum reciproco maris Tyrrheni et Aegaei aestu agitatur. cf. Doruill. Sicula p. 7. sqq.

75. *nudaret g. pontum)* quod I, Aen. 106.

— — *his vnda dehiscens*
Terram inter fluctus aperit.

Hic illud fit, dum vortex aquas resorbet et in gurgitem iterum recolligit. cf. Virgil. Aen. III, 420. sqq.

76. *vagi s. pascua Solis)* vt luna, sidera, vaga dicuntur. v. sup. Broukh. ad I, 3, 39. Passerat. ad h. l. *Pascua* h. l. pro armentis, quae pascuntur: h. l. Soli consecrata, ἀνειμένα, quibus haud pepercit Vlyssis sociorum ingluuies: Odyss. M, 260. sqq. Monuerat tamen Circe v. 227. sq.

Non amor, et fecunda Atlantidos arua Calypsus,
Finis et errorum misero, Phaeacia tellus.
Atque haec seu nostras inter sunt cognita terras,
Fabula siue nouum dedit his erroribus orbem;
Sit labor illius, tua dum facundia maior.
Iam te non alius belli tenet aptius artes:
Qua deceat tutam castris praeducere fossam;
Qualiter aduersos hosti defigere ceruos;
Quem ve locum ducto melius sit claudere vallo:
Fontibus vt dulces erumpat terra liquores,
Vt facilisque tuis aditus sit, et arduus hosti,
Laudis et adsiduo vigeat certamine miles:

Quis

77. *fecunda A. arua Calypsus)* Nam praeter ὕλην τηλεθόωσαν, etiam in ea insula

Ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ἴου ἠδὲ σελίνου
θήλεον.

v. Homer. Odyss. E, 72. Nolim itaque aruum genitale Calypsus intellectum esse a clarissimo Interprete.

78. *Phaeacia tellus)* vt I, 9, 33. *Campania terra.* et saepe alibi.

79. *Atque haec seu nostras inter sunt cognita terras) inter* pro *intra.* v. Gronou. ad Liu. I, 10. Nempe dubitabatur inter Veteres, Vlyssis errores in nostro, an extra nostrum orbem, in Oceano Atlantico contigissent. De quo copiose secundum vetustiores egit Strabo Lib. I. Igitur *cognita* sunt visa, quae euenerunt.

83. *tutam — fossam)* quae castra tuta reddit. (A v. 83-87. de castrametatione agit: inde ad exercitationes castrenses procedit.)

84. *ceruos)* Sunt stipites furcati in formam cornuum ceruinorum. Nostris, *equites Hispani.* v. Broukh.

86. *erumpat terra liquores)* h. effundat, actiue. vid. Broukh. et Passerat. Sic et simplex *rumpere.* Seuerus in Aetna:

— *ruptique cauis fornacibus ignes.*

h. emissi, erumpentes se. Spectant autem haec vss. 86. 87. ad opportunitates castrorum, inter quas hoc ipsum referendum est, quod v. 88. sequitur, vt exercitationi militum campestri locus idoneus relictus sit. Sunt nonnulla his similia apud Claudian. de IV. Cons. Honor. 320. sqq.

88. *Lau-*

Quis tardam ve sudem melius, celerem ve sagittam
Iecerit, aut lento perfregerit obuia pilo;
Aut quis equum celerem arctato compescere fraeno
Possit, et effusas tardo permittere habenas;
Inque vicem modo directo contendere cursu;
Seu libeat curuo breuius compellere gyro;
Quis, parma seu dextra velit seu laeua tueri,
Siue hac siue illac veniat grauis impetus hastae,
Amplior, aut signata cita loca tangere funda.
Iam, simul audacis veniunt certamina Martis,

Aduer-

88. *Laudis et assiduo — certamine)* De exercitatione campestri agi manifestum fit. cf. Obss. quam tanquam poëta exornat vss. seqq. vsque ad 97. quae omnia pro illustratione versus 87. habenda sunt. *Laus* igitur h. l. vt saepe alias pro virtute, labore, opere, facto, quo laus parari solet aut potest; vt *κλέος*.

89. *Quis)* Vulgo sic accipiunt, vt ad Messalam referant: Quis te, o Messala, melius etc. Hoc vero plus quam dici potest putidum est. Itaque accipere malui ita, vt ad militum certamina reuocetur: *Quis* sc. inter eos. cf. Obss.

ib. *tardamue sudem) Sude* ad missilia iacienda exercebantur milites. *Tarda* propter pondus.

90. *aut lento perfregerit obvia pilo)* ornate pro: pilum iecerit. Proprium autem eius propter magnum ferri pondus, vt rumpat et perfringat obuia. *lento* autem, quod intortum sedet nec frangitur. Male Passerat. interpretatus erat.

91. 92. *celerem* et *tardum* equum ex rei natura interpretabere concitatiore aut remissiore, quam par erat, cursu incedentem.

93. *modo — Seu libeat) modo* bis repeti debebat. Sed ita optimi quique scriptores et poëtae similes particulas permutare solent, modo variare.

94. *curuo — compellere gyro)* h. in gyrum. cf. Obss.

95-97. Funditores describit, qui illa aetate Velitibus, si non substituti, saltem attributi erant. Velites hastam velitariam cum parma habebant. Legendum autem: *Quis — amplior* sit, *κρείσσων*, superior ceteris, h. vincat. Ita *amplus* de honore, laude, victoria dicitur: vt ferri h. l. *amplior* debeat.

97. Si-

Aduersisque parant acies concurrere signis:
Tunc tibi non desit faciem componere pugnae;
Seu sit opus, quadratum acies consistat in agmen,
Rectus vt aequatis decurrat frontibus ordo;
Seu libeat duplici seiunctim cernere Marte,
Dexter vti laeuum teneat, dextrumque sinister
Miles, sitque duplex geminis victoria castris.
At non per dubias errant mea carmina laudes:
Nam bellis experta cano. Testis mihi victae
Fortis Iapydiae miles; testis quoque fallax

Panno-

97. *signata — loca)* vel nota distincta, vel oculis designata: nihil enim refert, vtro modo accipias.

98. In seqq. tactices scientia excellere Messalam pronuntiat.

100. *non desit)* sc. copia, facultas, vt alias *est, sit, adest,* sc. facultas.

101. *quadratum acies consistat in agmen)* surgat, se erigat in, formet agmen quadratum, quod est, cum frons et tergum in latum extensa sunt. Hoc ducitur, quoties ab hostili impetu metus est. Nostris hominibus: *Bataillon quarré.*

102. *Rectus — decurrat — ordo)* h. vt ordines dirigantur, explicentur. Quicquid porrigitur in longum, hoc decurrit, διατείνεται.

103. *duplici — Marte)* cum praelium committitur duobus cornibus: nulla media acie interposita. *Cernere* est decernere, pugnare.

104. *Dexter vti l.)* *dexter* scil. dextrum Romanorum cornu *teneat* h. aduersum se habeat *sinistrum* n. hostium.

105. *geminis — castris)* exercitibus. De ceteris in h. l. v. Obss.

108. *Iapydiae)* Iapydes, qui Liburniae partem tenebant, nunc *Morlachiam* appellant, cum aliis Illyrici ac Pannoniae populis rebellarant V. C. 718. et 719. perdomiti ab Augusto, partim ab ducibus eius, et Salassi quidem, Inalpinus populus, qui cum iisdem armorum societatem inierat, a. 720. ab Messala. v. Dio XLIX, 34 - 38. et quos laudat Broukhusius. cf. Noris. Cenot. Pis. Diss. II, 16, 14. Ayrman. Vit. Tib. §. 33. Eius tamen et in reliquis subigendis eximiam operam fuisse, ex h. l. colligas. Illud vero mirum, eos, qui potissimum memorari debebant, Salassos nostrum silentio praetermisisse.

108. *fal-*

Pannonius, gelidas passim disiectus in Alpes;
Testis Arupinas et pauper natus in armis;
Quem, si quis videat, vetus vt non fregerit aetas:
Terna minus Pyliae miretur saecula famae.

Centum

108. *fallax Pannonius)* Scaliger propterea sic appellatum putat, quod Sisciae, quae eorum vrbs fuit, incolae, iam deditione facta, iterum portas clauserant. v. Dio XLIX, 37. Sed omnino sic vocatos malim, quia rebellarant.

109. Alpium extremi fines per Iapydiam continuantur, (Strab. VII. p. 482. B.) Alpes enim Iuliae seu Carnicae in montes Albios desinunt. Itaque bello circa Sisciam gesto Pannonios fugatos in Alpium latebris se abdidisse mirum non est.

110. *Arupinas) Arupinus,* (s. Arupinum, forte et Arupium) oppidum Iapydum. v. Strabon. VII. p. 483. vbi cum Metulo et aliis obscurioribus locis memoratur. In Carniola igitur, ea quidem, quam mediam vocant, eius situs est indagandus: de Metulo enim dubitari nequit, ad illos fines illud spectasse, siue idem fuerit cum oppido, quod *Möttling* est, non longe ab amne Kulp, siue, quod probabilius est, eo loco situm fuerit, quo nunc pagus *Metule* visitur, haud procul ab oppido *Laas.* (v. Valvassor. in descript. Carniolae lib. XIII, p. 96. T. IV.) Arupinorum nomen in arce *Auersperg* superesse putatur. Habitant nunc per eosdem fines Craini cum Vskokis (qui Vlachi origine sunt) et Croatis permixti: quos non minus producta et vegeta senecta vti armisque tractandis gaudere constat. Arupinum a Caesare Octauiano captum fuit (a. 719) Appian. Illyr. p. 1203. *Arupini* (sic expressum) *qui plurimi et bellicosissimi ex Iapodum natione referuntur, ex villis* (immo ex *vicis* ἐκ τῶν κωμῶν) *ad vrbem recesserunt: appropinquante quoque illo* (n. Augusto) *inter siluas latuerunt. Caesar capta vrbe ignem iniici neutiquam passus est, ratus eos se tandem illi esse dedituros. Quo facto vrbem vt incolerent, permisit.* (Graeca edidit Hoeschel. 1599.) *Pauper* propter sterilitatem agrorum inter aspera montium iuga et siticulosa, Strabo l. l. de Iapydibus omnino: λυπρὰ δὲ τὰ χωρία, καὶ ζειᾷ καὶ κέγχρῳ τὰ πολλὰ τρεφόμενοι. De Pannoniis idem praedicat Dio XLIX, 36. quod ad superiorem Pannoniam inprimis spectare putandum. Ordo autem: *Testis et* (etiam) *Ar.*

111. *vetus-aetas)* pro senectute, vt sup. I, 8, 50. *veteres senes.*

 112. *Py-*

Centum fecundos Titan renouauerit annos:
Ipse tamen velox celerem super edere corpus
Gaudet equum, validisque sedet moderator habenis.
Te duce non alias conuersus terga domator
Libera Romanae subiecit colla catenae.
Nec tamen his contentus eris; maiora peractis
Instant; compertum est veracibus vt mihi signis,
Queis Amythaonius nequeat certare Melampus.
Nam modo fulgentem Tyrio subtemine vestem
Indueras oriente die duce fertilis anni:
Splendidior liquidis cum Sol caput extulit vndis,
Et fera discordes tenuerunt flamina Venti,

Curua

112. *Pyliae — famae)* h. Nestoris, senis Pylii, tam celebris.

113. *renouauerit)* subint. quamvis. *fecundos — annos* vid. v. 51. ornans epitheton.

114. *edere corpus)* librare, tollere, insilire in equum.

116. *domator)* n. equorum. De Arupinate loquitur. Sed v. Obss.

120. *Queis — nequeat certare M.)* quibus veriora ne optimus quidem augur afferre vel nuntiare possit.

121. *fulgentem Tyrio subtemine vestem)* Subtemen h. l. crassius pro filo dictum puto. Vestis erat purpurea texta, quod Virgil.

— *Tyrio ardebat murice laena.*

Nam quale stamen fuisset, subtemine purpureo? *Toga* vero *purpurea* istis temporibus in vsu erat. cf. Ouid. IV, ex P. 4, 25. (Immo vero de praetexta, quae inter insignia consularia erat, accipiendum. Nondum etiam illo aevo purpurae vsus promiscuus erat: repressus paucis annis ante edicto Augusti: cf. Dio XLIX, 16.)

122. *oriente die duce f. anni)* h. Kalendis Ianuariis, quibus Coss. noui vota sollennia nuncupabant. v. Ouid. IV, ex P. 4, 23. sqq. Erat hic annus V. C. 723. quo Coss. fuere Imp. Caesar III. M. Valerius Messala Coruinus.

124. *tenuerunt flamina Venti)* h. compresserunt, cohibuerunt. cf. Passerat. Habet igitur pro laeto augurio poëta serenitatem caeli et tranquillitatem veris sub auspicia Consulatus Messalae.

Curua nec adsuetos egerunt flumina cursus;
Quin rapidum placidis etiam mare constitit vndis,
Nulla nec aerias volucris perlabitur auras,
Nec quadrupes densas depascitur aspera siluas,
Quin largita tuis sunt muta silentia votis.
Iupiter ipse leui vectus per inania curru
Adfuit, et caelo vicinum liquit Olympum,
Intentaque tuis precibus se praebuit aure;
Cunctaque veraci capite adnuit. Additus aris
Laetior eluxit structos super ignis aceruos.

126. *placidis mare constitit vndis)* dum, seu ita vt, vndae essent placidae. Passeratius explicat: *cum* vndis, fere vt illud Virgil. *vento rota constitit*.

128. *quadrupes — aspera)* vel villosa, vt caprae, vel fera, saeua, vel horrida, inculta. Propert. I, 1. *hirsutas — feras* dixit. Hoc vero altae tranquillitatis per rerum naturam exemplum satis longe est petitum; sc. a gregibus inter saltus et a feris in siluis. Melius poterat ferri in bucolico carmine Ecl. V, 24-26.

129. *silentia votis)* hoc est, quod *fauere* dicebant.

130. *Iupiter ipse leui vectus per inania curru)* h. per aëra, vt saepe Virgil. v. Gronou. Obss. III, 7. *leui* propter celeritatem cursus.

131. *caelo vicinum — Olympum)* montem Macedoniae intellige. At Dousa Not. c. 7. Deorum sedem, quam cum Homero caelo superiorem facit; vt sedeat sic ei vicinus, quia proximus ex eo in caelum descensus est. Obsequendum Dousae censeas, si ex Olympo in caelum et aërem descendere dicendus Iupiter, vt se ad audiendum promtum paratumque significet. Non memini ab alio poëta Iovem sic inductum.

133. *veraci capite)* quia, quod adnuit, verum est.

134. *structos — aceruos)* grana turis aggesta intelligit Vulpius. vt inf. 6, 1. Seneca Oedip. 501. a Broukh. laudatus:

Arasque dono turis Eoi exstrue.

Nec tamen video, cur non de victimae partibus arae impositis hoc idem accipi possit.

Quin hortante Deo magnis inſiſtere rebus
Incipe; non iidem tibi ſint aliisque triumphi.
Non te vicino remorabitur obuia Marte
Gallia, nec latis audax Hiſpania terris;
Nec fera Theraeo tellus obſeſſa colono;
Nec qua vel Nilus, vel regia lympha Choaſpes
Profluit, aut rapidus, Cyri dementia, Gyndes
Radit Arectaeos haud vna per oſtia campos;
Nec qua regna vago Tomyris finiuit Araxe;
Impia nec ſaeuis celebrans conuiuia menſis

Vltima

135. *hortante Deo)* n. his ominibus. *Quin — incipe.* Idem color in Laudat. in Piſon. 32.

Quin age maiorum, iuuenis facunde, tuorum
Scande ſuper titulos et auitae laudis honores,
Armorumque decus praecede forenſibus actis.

138. *audax Hiſpania)* eſſe graue verbum h. l. paene tantumdem, ac ſceleſtum, docet Broukhuſius. Sed poteſt ſimpl. eſſe fortis, ferox. Horat. IV, Od. 5, 27. *feram Iberiam* vocat.

139. *Theraeo tellus obſeſſa colono)* Africa, et inprimis Cyrenaica. cf. Obſſ.

140. *regia lympha Choaſpes)* Res nota. Plin. III, 31. *Parthorum reges ex Choaſpe tantum bibunt, et eae aquae, quamvis in longinqua, comitantur illos.* v. Broukh.

141. *Cyri dementia, Gyndes)* Fluuius Babyloniae, in quo per canaliculos (qui v. ſequ. *oſtia*) CCCLX paſſim deriuando Cyri dementia conſpecta eſt. Res eſt nota ex Herod. I, 189, 202. V, 52.

142. *Arectaeos — campos)* Campi Babylonii, ab Arec, quod iam Gen. X. memoratur. v. Scalig. h. l. Ad Babyloniam latius dici poſſunt ſpectare: proprie fuerunt Aſſyriae, in qua regio Artacene apud Strabon. XVI. p. 1072. B. quam Scaliger *Aractenen* legebat; circa Arbela.

143. *Nec qua regna vago Tomyris finiuit Araxe)* h. qua regni fines fecit Araxem, Cyro, qui eum transgreſſus erat, occiſo.

144. 145. *Impia nec)* h. e. *Nec* (te tellus remorabitur) *qua* Padaeus tenet arva. *Padaei,* Indiae populus, mactare ſolitus

aegro-

Vltima vicinus Phoebo tenet arua Padaeus;
Quaque Hiſtrus Tanaisque Getas rigat atque Moſynos.
Quid moror? Oceanus ponto qua continet orbem:
Nulla tibi aduerſis regio ſeſe offeret armis.
Te manet inuictus Romano Marte Britannus,
Teque interiecto mundi pars altera ſole.
Nam circumfuſo conſidit in aere tellus,
Et quinque in partes toto diſponitur orbe:

aegrotantes vel ſenio confectos. v. Herod. III, 99. Eundem barbarum morem tribuit Eſſedonibus Solinus c. 26.

146. *Hiſtrus* vel *Hiſter*, *Iſter*, Danubius, ad quem *Moſyni* Getae habitant. Inter Ponticos populos numerantur a Plinio VI, 4. Iidem Moſynoeci. Occurrit eorum mentio apud Herodotum et Diodorum; etiam in Argonauticis Orphicis v. 740. et Apollon. II, 379. *rigat* vid. v. 60.

149. Britannia vsque ad Claudii Imp. tempora Romanis armis intacta fuit. Nam Caeſar tantum eſcenſionem in littus fecerat. conf. Epigr. 84. ſqq. lib. II. Anthol. Lat.

150. *interiecto mundi pars altera Sole)* intellige terras vltra tropicum, ſiue vltra zonam torridam, in qua ſolis via, ſeu orbita eſt. Nam tantum duas zonas eſſe habitabiles, in ſeqq. docet, v. 166.

Noſtraque et huic aduerſa ſolo pars altera noſtro, et Meſſalam *vtroque in orbe* h. non tantum in noſtra zona, ſed etiam in illa temperata, quae verſus auſtrum eſt, famam ſui nominis eſſe propagaturum. Similiter de Auguſto Virgil. Aen. VI, 795.

— ſuper et Garamantas et Indos
Proferet imperium: iacet extra ſidera tellus,
Extra anni ſolisque vias, vbi caelifer Atlas
Axem humero torquet ſtellis ardentibus aptum.

Minuc. in Octau. c 6. de Roma: *ſic imperium ſuum vltra ſolis vias propagauit.* Ad v. 151. cf. ſup. notata ad v. 18.

152. *diſponitur)* diſpeſcitur, deſcribitur. Ouid. I, Met. 47. *diſtingui* dixit. Ad ſeqq. cf. Virgil. Ge. I, 231. ſqq. qui eandem zonarum deſcriptionem, at quanto elegantius! perſequutus eſt. Adde Ouid. Met. I, 45. ſqq.

Atque durae gelido vastantur frigore semper.
Illic et densa tellus absconditur vmbra,
Et nulla incepto perlabitur vnda liquore,
Sed durata riget densam in glaciemque niuemque;
Quippe vbi non vnquam Titan superingerit ortus.
At media est Phoebi semper subiecta calori,
Seu propior terris aestiuum fertur in orbem,
Seu celer hibernas properat decurrere luces.
Non ergo presso tellus consurgit aratro,
Nec frugem segetes praebent, nec pabula terrae.

Non

153. *vastantur frigore)* vastae et incultae sunt propter frigus.

154. *densa tellus absconditur umbra)* non arborum, vt Passerat. quae in terra frigore exusta nulla est, vnde Horatii illud:

Pone me, pigris vbi nulla campis
Arbor aestiua recreatur aura.

Sed *vmbra* hic est caligo, tenebrae, nebulae. Virgil. Ge. I, 247.

Illic, vt perhibent aut intempesta silet nox
Semper, et obtenta densantur nocte tenebrae.

et in nobili descriptione frigoris Scythici III, 357.

Tum Sol pallentes haud vnquam discutit vmbras,
Nec cum inuectus equis altum petit aethera: nec cum
Praecipitem Oceani rubro lauit aequore currum.

155. *incepto — liquore)* eo liquore, fluento, adeoque cursu, quo primum coepit currere; simul ac manare incipit, gelu constringitur et consistit aqua.

156. *in glaciemque niuemque)* h. glaciem niuosam.

159. *Seu propior terris aestiuum fertur in orbem)* *propior terris* n. zonae temperatae septentrionali, quam nos habitamus. *Fertur in orbem aestiuum* h. percurrit illud spatium versus Tropicum Cancri, quod cum emetitur, apud nos aestas est. Dixit illud *orbem*, quia in orbem eundo sol peragrat. Contra hiemem v. sq. ab exiguis dierum spatiis declarat.

161. *presso tellus consurgit aratro)* h. non aratur. *presso*, quod et Ouidius dixit III, Met. 104. h. impresso, *depresso*, vt Virgil. Ge. I, 45. *Consurgere* tellus videtur per sulcos, qui *suscitari* dicuntur Virgilio Ge. I, 97. v. Passerat.

Non illic colit arua deus Bacchus ve, Ceres ve,
Nulla nec exuſtas habitant animalia partes.
Fertilis hanc interpoſita eſt, interque rigentes,
Noſtraque, et huic aduerſa ſolo pars altera noſtro;
Quas vtrinque tenens ſimilis vicinia caeli
Temperat, alter et alterius vires necat aer.
Hinc placidus nobis per tempora vertitur annus.
Hinc et colla iugo didicit ſubmittere taurus,
Et lenta excelſos vitis conſcendere ramos;
Tondeturque ſeges maturos annua partus;
Et ferro tellus, pontus confinditur aere.
Quin etiam ſtructis exurgunt oppida muris.
Ergo, vbi per claros ierint tua facta triumphos,
Solus vtroque idem diceris magnus in orbe.

164. *Nulla nec exuſtas h.)* haec, vti quaedam in ſuperioribus, ex antiqua opinione. Noſtris temporibus certiora de iis regionibus innotuere.

166. *huic aduerſa)* zona temperata auſtralis.

167. *Quas vtrinque tenens ſimilis vicinia caeli Temperat)* cum caelum ab vtraque parte tantumdem remotum eſt. Nempe Arcticae regiones *premi* caelo incumbente videntur, itidem vt ortus et occaſus ſole propiore. Sic modo v. 145. *vicinus Phoebo Padaeus* ſeu Indus. *Tenens*, complectens, ambiens.

168. *alter et alterius vires necat aer)* Calor aeris ex torrida ſpirantis extinguit, perimit, ſiue temperat frigus aeris, qui ex frigida ſpirat. Ouid. Met. I, 51.

Temperiemque dedit, mixta cum frigore flamma.

169. *per tempora)* n. illa quatuor anni.

172. *Tondeturque ſeges)* h. l. pro terra conſita, pro ſatis. v. Broukh.

173. Acumen parum gratum. De aratione, quam per *ferrum*, vomerem declarat, iam egerat. *aes*, roſtra, ad nauigationem ſpectant.

175. *per claros ierint tua facta triumphos)* h. habuerint, meruerint. v. Obſſ.

176. *vtroque — orbe)* in vtraque zona temperata, et ſepten-

Non ego ſum ſatis ad tantae praeconia laudis,
Ipſe mihi non ſi praeſcribat carmina Phoebus.
Eſt tibi, qui poſſit magnis ſe accingere rebus,
Valgius; aeterno propior non alter Homero.
Languida non noſter peragit labor otia, quamuis
Fortuna, vt mos eſt illi, me aduerſa fatiget.
Nam, mihi cum magnis opibus domus alta niteret,
Cui fuerant flaui ditantes ordine ſulci
Horrea, fecundas ad deficientia meſſes,
Cuique pecus denſo paſcebant agmine colles,
Et domino ſatis, et nimium furique lupoque:
Nunc deſiderium ſupereſt: nam cura nouatur,
Cum

ſeptentrionali, et auſtrali, vt recte Vulpius. vid. ad v. 150. Minus bene Broukh. et Vir doctus ad Callim. in Del. 168. Aſiam et Europam intelligi volunt.

180. T. *Valgius* Rufus poëta nobilis epicus. De eo docte ad h. l. diſſerit Broukhuſius.

181. *Languida non noſter peragit labor otia)* Quamuis fortuna aduerſa vtar, qua fractum animum ad poëtica ſtudia obtundi neceſſe eſt, tamen me non patior abſtrahi a laudibus tuis canendis; vt inf. 190. 191. repetit.

183. *magnis opibus domus alta niteret)* Horat. II, Sat. 5, 12.

Res vbi magna nitet, domino ſene.

Contra in paupertate omnia *ſqualent, ſordeſcunt.*

184. *ditantes ordine ſulci Horrea)* quia tempore ſegetes quaeque ſuo, non cunctae ſimul, matureſcunt, vt recte Broukh.

185. *Horrea, deficientia ad meſſes fecundas)* minora, non ſatis ampla. *diſtenta ſpicis horrea* ſup. II, 5, 84. vbi v. Obſſ. Talia horrea *rumpi* dixit Maro Ge. I, 49. et prouentu annum *vincere* horrea Ge. II, 518.

187. *nimium furique lupoque)* cf. I, 1, 33. hoc vero dicit, quia

Exilis domus eſt, vbi non et multa ſuperſunt,
Et dominum fallunt, et proſunt furibus.

188. *Nunc deſiderium ſupereſt)* cf. ſup. I, 1, 9. ſqq. Communem

Cum memor anteactos semper dolor admouet annos.
Sed licet asperiora cadant, spolierque relictis,
Non te deficient nostrae memorare Camenae.
Nec solum tibi Pierii tribuentur honores:
Pro te vel rapidas ausim maris ire per vndas,
Aduersis hiberna licet tumeant freta ventis;
Pro te vel solus densis subsistere turmis,
Vel paruum Aetnaeae corpus committere flammae.
Sum quodcunque, tuum est: nostri sit paruula cura.
Sit tibi, quanta libet; si sit modo: non mihi regna
Lydia, non magni potior sit fama Gylippi;
Posse Meleteas nec mallem mittere chartas.
Quod tibi si versus noster totus ve, minus ve,
Vel bene sit notus, summo vel inerret in ore:
Nulla mihi statuent finem te fata canendi.
Quin etiam mea cum tumulus contexerit ossa;
Seu matura dies celerem properat mihi mortem,
Longa manet seu vita; tamen, mutata figura

munem temporum illorum calamitatem expertum, et paternorum auitorumque bonorum parte meliori, veteranis ab Augusto assignata distributaque, spoliatum fuisse Tibullum probabile est. De seqq. cf. Obss.

199. *Gylippus* a Lacedaemoniis Syracusas aduersus Athenienses dux missus, satis notus ex Thucydide. cf. Obss.

200. *Meleteas — chartas)* Homericas. Meles, Μέλης, fluvius Smyrnam alluens, ad quem Homerus natus, quin et, poëtico loquendi more, ipsius esse filius ferebatur, inde Μελησιγενὴς dictus. vid. Intpp. h. l. Heins. ad Ouid. II, Met. 247. Barth. ad Stat. II, Silu. 3, 60.

205. *matura dies)* h. l. praematura, praeceps, festinata. vide

Seu me finget equum rigidos percurrere campos
Doctum; seu tardi pecoris sim gloria taurus;
Siue ego per liquidum volucri vehar aera penna;
Quandocunque hominem me longa receperit aetas,
Inceptis de te subtexam carmina chartis.

vide alia exempla ap. Broukh. Redit proprie res ad eamdem notionem: quando aliquid praecocem maturitatem consequitur.

208. *tardi pecoris sim gloria taurus)* Ouid. I, Art. 290.

Candidus, armenti gloria, taurus erat.

cf. Virg. Ecl. 5, 34. *Pecus* pro armento.

210. *Quandocunque hominem me.)* nam spiritus, vt Ouid. XV, Met. 167.

— *eque feris humana in corpora transit*
Inque feras noster.

211. *subtexam carmina)* Nempe *texere, contexere, detexere* et reliqua composita transferuntur ad ingenii opera. v. Broukh.

SVLPI-

SVLPICIAE ET ALIORVM ELEGIDIA.

Sequuntur carmina ad meum sensum mellitissima et venustissima ex tota antiquitate Romana: diuersae vtique indolis adeoque diuersi coloris a superioribus, vt, quomodo a viris doctis Tibullo tribui potuerint, vix intelligas; nam quod grammaticis et librariis hoc placuerit statuere, minus mirandum. Broukhusius quidem ea Tibulli non esse videbat (ad Tibull. Comment. p. 384.) Tibulli tamen studiosum fuisse auctorem arbitrabatur, in quo me quidem assentientem non habet. Sulpiciae autem ea cum Barthio tribuebat, quae sub Domitiano floruit, et cuius adhuc Satiram de corrupto reip. statu habemus, (in minor. Poëtis Burmanni sub f.) tum alia, vix duo vel tria, eius fragmenta, quae post alios iterum collecta dedit vir doctus in Misc. Obss. crit. Vol. VII. To. III. Et fuisse Sulpiciae et Caleni amores valde notos, quippe quos ipsa puella carminibus celebrauerat, ex Martiale constat, qui ea aetate vixit, lib. X, 35. fuerat tamen illa iam quindecim annos nupta Caleno, vt statim ex ep. 38. eiusdem libri apparet. Sed hanc Broukhusii sententiam recte destructum iuerunt Vulpius ad lib. IV, 2. et Vir doctus in Misc. Obss. Vol. VII. p. 337. argumentis cum aliis tum his potissimum, quod Sulpicia castos in Calenum maritum amores carmine celebrauit, nostra autem Sulpicia furtiuos cum Cerintho amores prosequitur, et quod Messala, Carm. VIII. memoratus, idem ille esse videtur, in cuius contubernio Tibullus vixit; quod si ita se habeat, dubitari vix posse, quin ad eius aetatem ea carmina referenda sint. Adiiciunt alia viri docti, in quibus tamen minus roboris et firmamenti esse videtur. Nam Cerinthum Sulpiciae amatorem eundem esse cum molli puero, quem Horatius I. Sat. 2, 81. vellicat, quis affirmet? Illud autem nimis leue est, quod Quinctilianus, qui in Instit. Orat. I, 11. extr. verba ex lib. IV, 2, 6. 7. respicere videtur, feminae adhuc viuentis versibus vix vsurus fuisset; necesse itaque esse, vt illa Augusteo aeuo vixerit. Seruius tandem Sulpicius an idem ille Ciceronis familiaris fuerit, dicendi non minus arte quam iuris scientia clarus, pronuntiari nequit, cum plures Seruii praenomine inter Sulpicios fuerint. Etiam inter

eos,

eos, qui versibus minus feueris luserint, Seu. Sulpicium aliquem refert Plin. Epp. V, 3.

Vulpius, cum Sulpiciam, quae Domitiani tempore vixit, recte ex hac disputatione submouisset, in alterum tamen illud incidit, vt Tibullo illa carmina assertum eat, inprimis propter dictionis et numerorum similitudinem. Easdem partes Ayrmannus in Tibulli vita tuebatur §. 74. sqq. vt adeo Cerinthus ipse Tibullus, Sulpicia autem eadem cum Delia esset; esse carmina ea in ipso iuuentae flore scripta, primosque Tibulli amores celebrari; inde genus dicendi, quod caetera cum Albiano satis conueniat, vbertatem aliquam prodere. In quo docti viri iudicium equidem desidero; exilitatem potius ac tenuitatem in iis agnosco, tum defectum curae et diligentiae in poliendo carmine; sed eiusmodi defectum, cui cum vrbanitate, elegantia ac venustate non male conuenit, et qui pulchre in eodem opere vna moratur. Porro si Cerinthus Tibullus habendus est, nonnulla in his carminibus tam absurda sunt, vt nihil supra; v. c. IV, 4, 15. 6, 8. Ita etiam lib. II, 2. quae ad Cerinthum scripta est a Tibullo, ad seipsum ab eo scripta est. Delia autem Sulpicia, Seruii Sulpicii filia esse non potest vel propterea, quod libertinam illam fuisse ex nostro, lib. I, 6, 67. probatum est.

Relictis itaque iis, quae ab aliis temere et iudicio ante caussam cognitam constituto posita sunt, videamus, quid ex ipsis carminibus intelligi vel colligi possit. Constat igitur primum, esse ea in Sulpiciam puellam, Seruii Sulpicii f. (IV, 10, 4.) et in Cerinthum, ab ea amatum puerum, scripta. Porro esse alia ex Sulpiciae persona scripta (Carmen III. V. VII. VIII. X. XI. XII. forte quoque VI.) vt tamen pro certo affirmari nequeat, sintne eius manu an poetae alicuius lusu exarata: et sunt pauci alii Elegi ad Cerinthum vel Sulpiciam, qui alium, quam alterutrum, auctorem manifeste habent: v. Carmina mollissima II. et IV. Discriminis tamen aliquid inter hos et illos elegos ex carminis indole vel colore deprehendi non potest. Etiam illud notabile, Sulpiciae confidentiam aliquam in amoris confessione, Cerinthi vero pudorem ac timorem, (v. inprimis El. V.) tanquam admodum adolescentuli obseruari.

Atque hoc probabile facere potest, aetate eam puerum anteisse; forte etiam Cerinthum non aeque illustri loco natum fuisse. Sulpiciae quidem gentis nobilitatem fuisse summam, nota res est. Cerinthus autem formosus puer et quem multae puellae adamarent (Carm. V, 3. 4.) humili et obscuro adeo loco natus esse vix potuit; valde enim blandis et honestis verbis

CARMEN II.

Sulpicia est tibi culta tuis, Mars magne, Kalendis;
Spectatum e caelo, si sapis, ipse veni.

Hoc

bis a Sulpicia eum compellatum videas. Itaque dubito an libertinae conditionis haberi possit. Forte ille fuit peregrini ortus, vt pater verbi caussa Graecus esset natione, qui domi illustri loco natus esse poterat, Romae tamen ciuitatis ius non habebat. Ex quo enim omnis terrarum orbis Romam confluere coeperat, multi ex opulentioribus Graeciae Asiaeque splendide satis ibi viuebant, litteris quoque et vitae elegantia conspicui. Fuit forte Cerinthus ex hoc genere: Neque adeo mirum, Eleg. III. venationi vacare eum, cuius studium vt parenti ille relinquat, puella precatur. Illud certe per omnia haec carmina animaduertere mihi videor, fuisse Sulpiciae amorem talem, qualis v. c. futurus esset, si regia puella nostro tempore nobilem hominem amaret. Fuit tamen puella mirae venustatis et quae ipsam Venerem ipsasque Charitas referret ore et toto corporis habitu (Eleg. II.) petita illa et procata a multis iuuenibus (Eleg. IV, 20.) inter quos Messala fuit, hoc est, vnus ex Messalarum familia; plura enim inferri non possunt ex Carm. VIII. Puellam autem ipsam a poëtica non alienam fuisse, hoc docet, quod Carm. VI, 2. *docta puella* appellatur.

Etsi itaque res ad liquidum perduci nequit, probabile tamen fit, lusus hos esse variorum hominum elegantium et nobilium, variis temporibus variisque de caussis compositos, sed ea aetate, qua Romae in nobilissimis gentibus vigebant litterarum studia cum vrbanitate coniuncta, qualis illa Augusteo aeuo fuit. Ab ipsa Sulpicia magnam partem ea esse profecta, nihil est quod credere prohibeat. Vt in Tibulli codicem ea reiicerentur, cum aliae caussae casusque ferre potuere, tum argumenti similitudo, et temporum forte, quibus ea scripta sunt, a Tibullo non remotorum ratio. Tum vero lib. II. Tibulli duae sunt elegiae ad Cerinthum scriptae, qui vtique idem cum hoc haberi potest, quem Sulpicia amauit: etsi puella, quam sibi e. l. desponsam habet, Sulpicia esse nequit.

C. II. In Sulpiciam Kalendas Martias celebrantem scriptum est carmen, quod si miram venustatem cum vrbanitate Romana natiuoque orationis lepore coniunctam cogito, inter elegos Latinos principes facile

Hoc Venus ignoscet; at tu, violente, caueto,
Ne tibi miranti turpiter arma cadant.
Illius ex oculis, cum vult exurere diuos,
Accendit geminas lampadas acer Amor.
Illam, quicquid agit, quoquo vestigia mouit,
Componit furtim subsequiturque Decor.
Seu soluit crines: fusis decet esse capillis;
Seu comsit: comtis est veneranda comis.
Vrit, seu Tyria voluit procedere palla:
Vrit, seu niuea candida veste venit.

Talis

facile illud habendum arbitror. Occurrunt porro in eo notiones exquisitiores et doctiores, scilicet decori, τῆς χάριτος, vix alibi obviae. Certe in hoc carmen nunquam incidi, quin nouam, eamque miram voluptatem ex eo perciperem.

1. *tuis — Kalendis)* Martiis. Eas autem vxoribus et puellis sacras festasque habitas fuisse, sup. III, 1. vidimus.

2. *si sapis)* si iudicium et sensum elegantiae habes. Propert. IV, 6, 83.

Gaude, Crasse, nigras si quid sapis inter arenas.

h. l. si sensum habes.

3. *Hoc Venus ignoscet)* propter summam puellae pulchritudinem. Propert. II, 21, 3. a Broukh. laudatus, ad Iouem, vt puellae aegrotanti succurrat:

Hoc tibi vel poterit coniux ignoscere Iuno.

4. *Ne tibi miranti t.)* Ita saepe poëtae de iis, qui magna miratione perculsi sunt. cf. Propert. IV, 4, 20. Alia exempla Vulpius congessit. Propior ad h. l. spiritus est in Petron. c. 126. extr.

5. *Illius ex oculis)* Hoc acumen placere poterat illa aetate, qua nondum vulgaris vsus illud obtudisset nec in contemtum adduxisset.

8. *Componit f — decor)* h. omnem eius habitum cultumque decor temperat. *Componere* est ornare, decenter disponere. v. Burman. ad Petron. c. 67. ad Ouid. I, Art. 160.

10. *veneranda comis)* augusta, πότνια. cf. sup. ad I, 7, 56. Vulpius comparat *laetos honores* Virgilii I, Aen. 588. quanquam *honor*, si pro pulchritudine ponitur, potius ductus est ex graeco καλόν.

11. *Vrit seu T. —)* Est illud exquisitissimae et rarae formae,

mae,

Talis in aeterno felix Vertumnus Olympo
  Mille habet ornatus, mille decenter habet.
Sola puellarum digna est, cui mollia caris
  Vellera det succis bis madefacta Tyros,
Possideatque, metit quicquid bene olentibus aruis
  Cultor odoratae diues Arabs segetis,
Et quascunque niger rubro de littore conchas
  Proximus Eois colligit Indus equis.

Hanc

mae, vtrumque colorem, et purpureum et candidum, eandem feminam decere, neque quicquam vel gratiae vel venustatis detrahere. Ouid. III, Art. 180. a Vulp. laudatus: *Pulla decent niueas — Alba decent fuscas* — (Ita olim scripsi: vereor tamen vt hoc de colore nimis subtile et argutum sit. Vt poëta, simpliciter dixit, omnigenum vestitum eam decere.)

12. *venit)* it, prodit, simpl.

13. Vertumnus, priscis Italis symbolum anni vicissitudinum ac temporum, mox poëticis fabulis tractari et ornari coepit. Locus class. apud Propert. IV, 2, 21. sqq. At Ouidius multa nouauit Met. XIV, 642. sqq. In nostro autem loco illud notabile est, quod in Olympo Vertumno locus est; cum alias inter deos agrestes ille sit. Similem obseruationem v. ad Virgil. Aen. XI, 532. Eleganter etiam et ad rem accommodate pro formis *ornatus* ei tribuit. *felix* autem, quatenus aliquid praecipui habet ea in re prae aliis diis; vt in illo: *Felix arte sua.*

15-20. Suaue hoc: dignam illam esse omnibus ornamentis vel exquisitissimis, quippe quae eam vnice deceant: nullam aliam puellam tam mirifice ornent. *bis madefacta vellera*, purpura dibapha.

20. *niger — Indus)* pro Aethiope h. l. qui ad mare Arabicum accolit. Sic sup. II, 3, 56.

— comites fusci, quos India torret,
Solis et admotis inficit ignis equis.

Notissimus vocis Indorum et Indiae vsus. cf. ad Virgil. Ge. II, 116. IV, 293. vbi v. Burm. Siue *mare rubrum* latius dictum putes, ipsos Indos orientales intelligere licet. (et hoc haud dubie praestat facere: cum hic Indus *proximus Eois equis*, h. e. Soli orienti, adeoque plagis Orientis remotissimis, memoretur.)

Hanc vos, Pierides, festis cantate Kalendis,
Et testudinea Phoebe superbe lyra.
Hoc solenne sacrum multos celebretur in annos.
Dignior est vestro nulla puella choro.

CARMEN III.

Parce meo iuueni, seu quis bona pascua campi,
Seu colis vmbrosi deuia montis, aper:
Nec tibi sit duros acuisse in praelia dentes;
Incolumem custos hunc mihi seruet Amor.
Sed procul abducit venandi Delia cura.
O pereant siluae, deficiantque canes!
Quis furor est, quae mens, densos indagine colles
Claudentem, teneras laedere velle manus?

Quid

22. *testudinea — lyra)* lyra testudine distincta et ornata. Sic Phoebo supra lib. III, 4, 37. erat *fulgens testudine et auro lyra.*

24. *Dignior est vestro nulla puella choro)* Non videtur esse: quae a vobis in chorum asciscatur, in Musarum numerum referatur. Nimis argutum forte hoc et a sententia alienum. Cantare enim puellae laudem Musae iubebantur. Igitur *chorus* h. l. de cantu chori accipiendum: nulla est dignior, quae vestro carmine celebretur.

C. III. Sulpicia conqueritur, Cerinthum suum venatum abiisse.

3. *Ne tibi sit — acuisse)* ne acuas. v. ad I, 6, 24.

5. *abducit venandi Delia cura)* Diana eum abducit cura et studio venandi. cf. Obss.

7. *densos — colles)* n. virgultis. De voc. *Claudere.* v. Obss. ad I, 4, 9.

8. *teneras laedere velle manus) laedere velle* pro *laedere,* vt I, 2, 92. III, 4, 4. hoc vero pro secare, cruentare. Supra II, 3, 10.

Laederet aut teneras pustula rupta manus.

Sic *laesae genae* pro vngue dilaniatis. ap. Ouid. I, Am. 7, 40. et alibi. Idem I, Met. 509.

Me miserum! ne prona cadas, indignaue laedi
Crura, secent sentes.

Quid ve iuuat furtim latebras intrare ferarum?
  Candidaque hamatis crura notare rubis?
Sed tamen, vt tecum liceat, Cerinthe, vagari,
  Ipſa ego per montes retia torta feram.
Ipſa ego velocis quaeram veſtigia ceruae,
  Et demam celeri ferrea vincla cani.
Tunc mihi, tunc placeant ſiluae; ſic, lux mea, tecum
  Arguar ante ipſas concubuiſſe plagas.
Tunc veniat licet ad caſſes, illaeſus abibit,
  Ne Veneris cupidae gaudia turbet, aper.
Nunc ſine me ſit nulla Venus; ſed lege Dianae,
  Caſte puer, caſta retia tende manu.
Et quaecunque meo furtim ſubrepet amori,
  Incidat in ſaeuas diripienda feras.
At tu venandi ſtudium concede parenti,
  Et celer in noſtros ipſe recurre ſinus.

CAR-

10. *hamatis crura notare rubis)* *Notare* non eſt ſimpliciter cruentare, ſed proprie exprimit ſulcos et cicatrices, quae in cute diſcerpta remanent, vt Ouid. I, Am. 7, 5. *vngue notare genas.* Sic *notae* in collo apud Horatium et Ouidium ſunt veſtigia dentis in lenta cute.

11. *vt t.)* dummodo. *vagari*, per ſaltus et ſiluas, quod alias adiici ſolet.

12. *retia torta)* quia ex filis tortis, ſiue ex lino torto ſeu cannabi. Ad ſententiam conf. ſup. I, 4, 50. et ſimilem locum Phaedrae ad Hippolytum in Ouid. Epiſt. 4, 37. ſqq. et de Venere cum Adonide vagante X, Met. 533. ſqq.

16. Docte dictum pro: requieſcam tecum in propatulo, in aprico.

18. *Ne V. — turbet)* inverſa eſt oratio pro vulgari: amori noſtro vacantes patiemur eum illaeſum abire, ne in medio curſu turbentur gaudia noſtra.

21. *ſubrepet amori)* amorem mihi debitum intercipiet, ad ſe auertet.

N

CARMEN IV.

Huc ades et tenerae morbos expelle puellae,
Huc ades, intonſa Phoebe ſuperbe coma.
Crede mihi, propera, nec iam te, Phoebe, pigebit
Formoſae medicas applicuiſſe manus.
Effice, ne macies pallentes occupet artus,
Neu notet informis candida membra color.
Et quodcunque mali eſt, et quicquid triſte timemus,
In pelagus rapidis deuehat amnis aquis.
Sancte, veni, tecumque feras, quicunque ſopores,
Quicunque et cantus corpora feſſa leuant.
Neu iuuenem torque, metuit qui fata puellae,
Votaque pro domina vix numeranda facit:
Interdum vouet, interdum, quod langueat illa,
Dicit in aeternos aſpera verba deos.
Pone metum, Cerinthe, deus non laedit amantes.
Tu modo ſemper ama: ſalua puella tibi eſt.

Nil

C. IV. Ad Apollinem pro aegrotante Sulpicia; vt et ei deus ſuccurrat et Cerinthum amatorem anxio metu liberet.

3. *nec iam te — pigebit)* puto, pro, nec te pigeat; more graeco: *μὴ κατοκνήσεις* pro *μὴ κατόκνει*.

6. *Neu notet informis c. m. color)* eſt luridus, pallor. *Notare* h. l. eſt deformare; nam et macula, naeuus et omne vitium notae genus eſt.

8. *In pelagus r.)* ductum a genere expiationis, purgamentis in aquam profluentem deportatis. v. Intpp. ad Virg. Ecl. 8, 101.

9. *ſopores)* medicamenta ſomnum facientia, *ὑπνωτικά*. v. Corn. Nep. Dion. 2. cf. h. l. Broukh.

10. *corpora feſſa)* exquiſite de aegris dicit. Ouid. Epiſt. 21, 14.

Adiuuor et nulla feſſa medentis ope.

Sic inf. Eleg. 11, 2. ſup. I, 5, 9. v. Intpp. ad Seuer. Aetn. 624.

11. *puellae)* dandi caſu accipit Statius; argutius quam facere neceſſe eſt.

Nil opus eſt fletu; lacrymis erit aptius vti,
Si quando fuerit triſtior illa tibi.
At nunc tota tua eſt; te ſolum candida ſecum
Cogitat; et fruſtra credula turba ſedet.
Phoebe, faue, laus magna tibi tribuetur, in vno
Corpore ſeruato reſtituiſſe duos.
Iam celeber, iam laetus eris, cum debita reddet
Certatim ſanctis laetus vterque focis.
Tunc te felicem dicet pia turba deorum,
Optabunt artes et ſibi quiſque tuas.

CARMEN V.

Qui mihi te, Cerinthe, dies dedit, hic mihi ſanctus,
Atque inter feſtos ſemper habendus erit.
Te naſcente nouum Parcae cecinere puellis
Seruitium, et dederunt regna ſuperba tibi.

18. *triſtior)* irata. Propert. I, 6, 10.

— — *Illa minatur,*
Quae ſolet ingrato triſtis amica viro.

conf. Broukh.

19. *candida)* pulchram explicat Broukh. vt ſup. III, 6, 1. Sed magis placet Vulpii interpretatio, vt ſit, ſimplex, aperta, ſine dolo, ex animo amatorem redamans.

20. *credula turba)* amatorum. *ſedet*, expectat, putat ſe amari.

22. *reſtituiſſe duos)* n. bonae valetudini.

23. *debita)* ex voto.

Carm. V. Sulpicia ad Cerinthum, in cuius die natali vota pro amoris mutui conſtantia facit.

1. *hic mihi ſanctus) honoratum diem* Virgilius dixit Aen. V, 49.

3. *Parcae cecinere)* vid. I, 7, 1. Elegantiſſimi autem hi verſus.

4. *dederunt regna ſuperba tibi) regna ſuperba* v. I, 9, 80. *dederunt*, tibi vaticinati ſunt, promiſerunt. Ita et alias *dare* pro

Vror ego ante alias; iuuat hoc, Cerinthe, quod vror,
Si tibi de nobis mutuus ignis adest.
Mutuus adsit amor, per te dulcissima furta,
Perque tuos oculos, per Geniumque rogo.
Magne Geni, cape dona libens, votisque faueto;
Si modo, cum de me cogitat, ille calet.
Quod si forte alios iam nunc suspirat amores,
Tu precor, infidos, sancte, relinque focos.
Nec tu sis iniusta, Venus; vel seruiat aeque
Vinctus vterque tibi, vel mea vincla leua:
Sed potius valida teneamur vterque catena,
Nulla queat posthac quam soluisse dies.
Optat idem iuuenis, quod nos, sed tectius optat;
Nam pudet haec illum dicere verba palam.
At tu, Natalis, quoniam deus omnia sentis,
Adnue; quid refert, clam ve palam ve roget?

CAR-

pro destinare, adeoque etiam pollicendo.

6. *de nobis mutuus ignis)* de nostro igni quasi particula aliqua. alias esse deberet *in nos* vel *nostri.*

10. *Si modo — calet)* amore contactum et commotum habet animum, quoties mei memoria subit. v. Obss.

11. *suspirat amores)* vt I, 6, 35.

Te tenet, absentes alios suspirat amores.

vbi v. not.

12. *infidos — focos)* focos in domo perfidi amatoris.

15. *Sed potius valida)* Idem color orationis ac sup. I, 2, 59. 60. 63. 64.

Non ego, totus abesset amor, sed mutuus esset,
Orabam, nec te posse carere velim.

17. *tectius optat)* ad pudorem ingenui adolescentuli referendum. v. Obss.

19. *Natalis — deus)* Notandus hic locus est de deo seu Genio non saepe in poëtis obvio. Conf. sup. II, 2, 1.

CARMEN VI.

Natalis Iuno, sanctos cape turis honores,
Quos tibi dat tenera docta puella manu.
Tota tibi est hodie; tibi se laetissima comsit,
Staret vt ante tuos conspicienda focos.
Illa quidem ornandi caussas tibi, Diua, relegat;
Est tamen, occulte cui placuisse velit.
At tu, sancta, faue, ne nox diuellat amantes;
Sed iuueni, quaeso, mutua vincla para.
Sic bene compones; vlli non ille puellae
Seruire, aut cuiquam dignior illa viro.

C. VI. Ad Iunonem in natali puellae, quam Sulpiciam esse credere licet, si reliqua carmina compares. Sunt hi elegi mirifico lepore et vere vrbana venustate imbuti. An ab ipsa puella scripti sint, quis affirmet vel neget, cum auctoritas idonea nulla sit.

1. *Natalis Iuno)* Vt viri Genio suo, ita mulieres Iunoni sacrificabant natali suo. cf. sup. III, 6, 48. vid. Dousa Praecid. c. 19. vbi ille ad taedium vsque copiosus est in diluendo hoc, quod Iuno matronalis pudicitiae dea ab impudica puella inuocatur; nec tamen rem expedit.' A Iunone matrona diversissima notio est Iunonis, quatenus illud nomen erat Genii muliebris seu Geniae. In Vasis Etruscis illa passim occurrere putatur sub alatae ac comtae puellae habitu. Est enim omnis haec Geniorum religio ex Etruria.

3. *Tota tibi est hodie)* h. totam se hodie tuo cultui et honori destinauit et quasi consecrauit; fere vt Galli loqui solent.

4. *conspicienda)* v. I, 2, 70.

5. *ornandi caussas tibi, Diua, relegat)* ad te refert. Paterc. II, 64, 2. *Inuidiam rei in auctorem relegans.* cf. h. l. Vulp.

7. *faue, ne nox d.)* effice, vt noctu simul sint: ne veniat nox alteri sine altero vigilanda.

8. *Sed iuueni q. mutua vincla para)* fac vt ille mutuo puellam amet.

9. *Sic bene compones)* Sic par

Nec possit cupidos vigilans deprendere custos,
  Fallendique vias mille ministret Amor.
Adnue, purpureaque veni perlucida palla.
  Ter tibi fit libo, ter, Dea casta, mero.
Praecipit en natae mater studiosa, quid optet;
  Illa aliud tacita clam sibi mente rogat.
Vritur, vt celeres vrunt altaria flammae;
  Nec, liceat quamuis, sana fuisse velit.
Sic iuueni gratis, veniet cum proximus annus,
  Hic idem votis iam vetus adsit amor.

CAR-

par praeclarum erit. Ductum a re gladiatoria. cf. Vulp. et *seruire* de amore toties vidimus.

13. *purpureaque veni perlucida palla) Palla* Deorum communis vestitus, vt operose ad h. l. et ad I, 7, (8) 46. docet Broukhusius: cf. III, 4, 35. Etsi hoc ipsa res satis docere poterat. Quis enim ferat deum tunicatum aut alte praecinctum! *perlucida*, quia ipsa palla erat pellucida, e tenui bysso texta. Notae sunt Coae vestes. v. sup. II, 4, 29. Non igitur corpus deae putandum est fuisse pellucidum, vt nuda deae membra per byssum oculis metiri liceret. Id quod ne per pallam quidem tenuissimam fieri poterat: nam superiniecta illa erat tunicae, plerumque etiam aliis vestimentis interioribus. Aliter res se habet, si membrorum formam et circumscriptionem (τύπον καὶ χαρακτῆρα) istum habitum prodidisse dicas; vt in signis scite factis fit.

14. *Ter tibi fit libo) fit*, vt Virg. Ecl. 3, 77. *Cum faciam vitula* etc. *Libo*, v. II, 2, 7. I, 7, 53. Occurrunt puellae Geniis liba ferentes passim in Vasis Etruscis, si modo interpretatio recte se habet. cf. Passerii Vasa Etrusca T. I. p. 68.

15. *mater studiosa)* n. filiae, studens eius commodis.

18. Prorsus, vt II, 5, 110. et vt ille in Anthol. Lat. lib. III. ep. 194.

Hic furor, hic, Superi, sit mihi perpetuus!

fuisse, esse, *sana*, non vri.

19. 20. *Sic iuueni —)* Cum proximo anno natalis redierit, hic idem, tum iam vetus, amor adsit iuueni, votis gratis. vel: votis gratis iuueni. At v. Obss.

CARMEN VII.

Tandem venit amor, qualem texisse pudore,
Quam nudasse alicui, sit mihi fama minor:
Exorata meis illum Cytherea Camenis
Attulit, in nostrum deposuitque sinum.
Exsoluit promissa Venus; mea gaudia narret,
Dicetur si quis non habuisse suam.
Non ego signatis quidquam mandare tabellis,
Ne legat id nemo, quam meus, ante, velim:
Sed peccasse iuuat; vultus componere famae
Taedet; cum digno digna fuisse ferar.

C. VII. Potita votis suis puella et amatoris amplexibus perfruita exultat prae gaudio.

1. *Tandem venit amor)* de amoris fructu, qui tandem ipsi obtigit, accipio; quem prae pudore celare, minus honorificum sibi ducendum putat, quam palam eum fateri.

3. *illum)* int. puerum, vt recte Vulpius. Tum *meis Camenis exorata* quod ait, credere iubet, puellam carminibus lusisse, in quibus Venerem sibi propitiam precibus ac votis redderet.

5. *Exsoluit promissa Venus)* quaenam? roges. Nempe, quae sacris et votis factis a Diis expetuntur, in ea quasi consentire, ea promittere ipsi, honorum memores, videntur.

6. *Dicetur si q.)* h. narrent sane meos amores et furta, ferant fabulis, inuidia scilicet stimulante, qui ipsi sua potiti non sunt: nam hoc est, habere suam puellam. Propert. III, 6, 22.

Me doceat liuor, mecum habuisse meam.

7. 8. *Non ego — Ne legat)* Tam longe se ab omni cautione, ne diuulgetur amor suus, abesse significat puella, vt ne signatis quidem tabellis animi sensa et gaudia includat, quibus effici poterat, vt praeter amantem nemo alius ea legere posset: Immo vero eam peccasse iuuat.

8. *Ne legat id nemo)* ne quis intercipiat, captet, propterea signare tabellas non sustinebo. Propert. III, 6, 26.

Aut tua cum digitis scripta silenda notas.

9. *vultus componere famae)* Datiuus cui, in cuius rei gratiam.

10. *digna*

CARMEN VIII.

Inuisus natalis adest, qui rure molesto
Et sine Cerintho tristis agendus erit.
Dulcius vrbe quid est? an villa sit apta puellae?
Atque Eretino frigidus annus agro?
Iam nimium Messala mei studiose quiescas,
Non tempestiuae saepe propinque viae.
Hic animum sensusque meos abducta relinquo,
Arbitrii quoniam non sinis esse mei.

CARMEN IX.

Scis, iter ex animo sublatum triste puellae:
Natali Romae iam sinis esse tuo.

Omnibus

10. *digna fuisse)* Honestum nequitiae vocabulum *esse, fuisse.* Ouid. II, Am. 8. extr.

Quoque loco tecum fuerim etc.

cf. Broukh.

C. VIII. In villam ad natalem suum celebrandum abducta Sulpicia se ab amatore suo diuelli aegre fert. Messalae fuisse in eo itinere et festo apparatu partes aliquas, ex vs. 5. colligitur, vnde etiam intelligitur, Messalam amauisse Sulpiciam. An vero Messala ad natalem celebrandum rus eam inuitauerit, quod Scaliger tanquam exploratum ponit, equidem non diserte commemoratum video. Quid? quod nec illud admittendum videtur, quod ad natalem suum in villa celebrandum illa abducta putatur. Nam e sequenti carmine potius sic statuendum: quauis alia de caussa rus illam abiisse: incidisse tantum iter in illum ipsum diem, qui Cerinthi natalis erat.

4. *frigidus annus)* anni pars, hyems. v. sup. ad I, 1, 17.

7. *Hic)* n. in vrbe, dum Cerinthus hic est.

eod. *sensusque meos)* ita vt ruri nullum sensum, nullam voluptatem et delectationem perceptura sim.

C. IX. Paullo obscurior horum versiculorum sententia est, quod

Omnibus ille dies nobis natalis agatur,
Qui nec opinanti iam tibi forte venit.

CARMEN X.

Gratum est, securus multum quod iam tibi de me
Promittis, subito ne male inepta cadam.

N 5 Si

quod ignoramus, ad quem et a quo scripti illi sint. Videntur ab aliquo, qui puellae et Cerinthi amoribus fauebat, alliti fuisse tabellae ceratae atque ad sodalem missi. Solebant enim homines ingeniosi, equestri quoque loco nati, in domibus illustrium hominum versari, vt in Maecenatis, Messalae, forte etiam sic domum Sulpiciorum frequentabant. Certe scribit aliquis ad alterum, vt nuntiet Sulpiciam, itinere sublato, Romae mansuram, adeoque contingere hoc, vt Cerinthi natalis hilariter celebrari possit ab omnibus, nemine ruri absente.

1. *iter ex animo sublatum)* vt dicimus, *eximere metum, curas*. Scaliger: sustulit iter ex animo puella, hoc est: decreuit non ire. Forte res ita se habuit. Potuit tamen et ab iis, in quorum manu puella erat, consilium mutari. Ad v. 2. v. Obss.

3. *nobis natalis agatur)* vel, ille dies natalis nobis omnibus agatur, vel, ille dies nobis natalis nostri instar agatur, hoc est hilariter, vtpote qui fortuna tua, aeque ac nostra, laetamur, vt Ayrman. §. 82. explicat. Vtrumque languet.

4. *forte venit)* forte fortuna, cum non sperares fore, vt eum celebrares manente in vrbe puella.

C. X. Etsi paullo obscurior res est, tamen aliquid incidisse necesse est, cur Sulpicia Cerintho irasceretur. Forte ille vulgaris puellae amore captus aut erat aut esse putabatur. Sulpicia nobilitatis sui generis suaeque dignitatis memor amara ironia eum exagitat et amorem se suum in digniores iuvenes transferre velle minatur.

1. *Gratum est)* Ironice dictum: vti alias, placet. Iuuat vero, inquit puella, quod de me, h. e. mei amoris erga te pertinacia tam multum tibi promittis, et me ne iniuria quidem accepta moueri putas, vt ne alieno amori succumbam.

2. *subito ne male inepta cadam)* *ne* ab voce *securus* pendet: *securus ne cadam*, nihil metuens. *Cadere* verbum nequitiae, vt *succumbere*, *subsidere*,

Si tibi cura toga eſt potior, preſſumque quaſillo
Scortum, quam Serui filia Sulpicia:
Solliciti ſunt pro nobis, quibus illa dolori eſt,
Ne cedam ignoto, maxima cura, toro.

CARMEN XI.

Eſt ne tibi, Cerinthe, tuae pia cura puellae,
Dum mea nunc vexat corpora feſſa calor?

Ah

dere, pro peccare. Sed *male inepta* h. nimis ſtolida, quorſum pertinet? nempe, quae poſthaberet tam pulchrum iuvenem alii forte minus formoſo. Ita Propert. II, 22, 14.

Haec te non meritum totas expectat in horas:
At tu neſcio quas quaeris, inepte, fores.

Sententia autem puellae ſtomachabundae omnino haec eſt: Tu tibi adeo bellus homo eſſe videris, vt, quod ardorem meum erga te refrigeret, nihil eſſe poſſe putes: ne iniuriam quidem acceptam a te.

3. *Si tibi cura toga eſt potior, preſſumque quaſillo Scortum) Cura* eſt amor. *Toga* h. l. pro meretrice, quia meretricibus ſtola interdictum adeoque toga vti neceſſe erat, vt notum vel ex Horat. I, Sat. 2, 63. *Quaſillum* eſt calathus, ſeu vas vimineum, in quo ancillae, cum lanam faciebant, penſa diurna reponebant: cf. Propert. IV, 7, 37. et Intpp. ad Cicer. Phil. III, 4. itaque eum tenere, portare, adeoque *quaſillo premi*, ſeruile erat. Ouid. Epiſt. 9, 73.

Inter Ioniacas calathum tenuiſſe puellas.

Senſus adeo eſt: Si Sulpiciae meretricem togatam ancillamque quaſillariam praefers, in eaque detineris.

5. *Solliciti — pro nobis)* noua conſtructio. Laudant ex Gell. XIX, 1. *ſollicitus pro vita.* Ait autem, eſſe alios amatores, quibus ipſa cordi ſit. Pro nobis, noſtri cauſſa et loco, ſolliciti ſunt illi, quibus illa mea maxima cura, *ne cedam ignoto toro*, h. ne praeferri videam mihi a te vulgare ſcortum, *dolori eſt:* h. qui dolent, me puellam nobilem, quamque ipſi petunt fruſtra, tam indigno metu teneri, ne poſthabear a te ignotae puellae. At v. Obſſ.

Carm. XI. Ex febri laborans puella vnice de Cerinthi ſui amore ſollicitam ſe eſſe ait.

Eſt

Ah ego non aliter tristes euincere morbos
  Optarim, quam te si quoque velle putem.
Nam mihi quid prosit, morbos euincere: vbi tu
  Nostra potes lento pectore ferre mala?

CARMEN XII.

Ne tibi sim, mea lux, aeque iam feruida cura,
  Ac videor paucos ante fuisse dies:
Si quicquam tota commisi stulta iuuenta,
  Cuius me fatear poenituisse magis,
Hesterna quam te solum quod nocte reliqui,
  Ardorem cupiens dissimulare meum.

CARMEN XIII.

Nulla tuum nobis subducet femina lectum.
  Hoc primum iuncta est foedere nostra Venus.

Tu

Est suauissimum poëmatium puellae dulcissimae. Quid enim amabilius esse potest hoc ingenio! hoc affectu in amantem! — Bene placideque quiescas!

Terraque securae sit super ossa leuis!

2. *calor)* est febris, dicta quoque Lucretio *calida:* vt a contrario effectu *frigus* dicitur apud Horat. I, Sat. 1, 80.

Carm. XII. Puella nescio quo animi impetu abrepta amatorem suum deseruerat. Hinc irae et iurgia inter eos. Nunc excusat illa amanti stultitiam suam. Etiam hi versiculi in tabellis ceratis perscripti ad iuuenem missi esse videntur.

1. *Ne tibi sim —)* est h. l. asseuerantis. ita non tam ardenter a te amer, vt ante paucos dies amabar, ni stulte fecisse mihi videor ipsi. Ita fere Scaliger quoque; qui tamen perperam alia fingit, quibus haec poëmatia vltro citroque missa ad certum temporis ordinem redigit.

C. XIII. Iurat poëta puellae suae, se ei vni perpetuo esse seruiturum. Mox cum se praecipi-

Tu mihi sola places; nec iam, te praeter, in vrbe
 Formosa est oculis vlla puella meis.
Atque vtinam possis vni mihi bella videri!
 Displiceas aliis! sic ego tutus ero.
Nil opus inuidia est; procul absit gloria vulgi;
 Qui sapit, in tacito gaudeat ille sinu.
Sic ego secretis possim bene viuere siluis,
 Qua nulla humano sit via trita pede.

Tu

cipitanter hoc iurasse intelligat, ad preces supplices confugit.

1. *subducet femina lectum)* h. surripiet, auferet, et quidem dolose, blanditiis suis abducens me a te. Propert. I, 8, 45.

Nec mibi riualis certos subducet amores.

furtim subrepere amori dixit sup. IV, 4, 21. *Lectus* pro coniugio et h. l. omnino pro amore et consuetudine. v. sup. I, 5, 7. Propert. III, 6, 37.

— qui nostro nexisti retia lecto.

quod hic *subducere lectum.* Statius comparat illud Sophoclis in Electra ὑποκλέπτεσθαι τὴν εὐνήν.

2. *Hoc primum iuncta est foedere nostra Venus)* h. hac lege, hac conditione. Virgil. Aen. I, 66.

— — regemque dedit, qui foedere certo
Et premere et laxas sciret dare iussus habenas.

Propert. III, 19, 11.

— vbi non certo vincitur foedere lectus.

Modo *iura, legem, pignora* eodem sensu dixerat. *Venerem iungere* hic simpliciter est amores iungere, vt sup. I, 1, 69.

7. *gloria vulgi)* h. inter vulgus, quae a vulgo venit. Carere vult ea celebritate inter homines, ea fama, quod puellam pulchritudinis laude praestantem amet. At Cyllen. Dousa pater, Statius, de iactantia vulgarium hominum explicant, qui, quae pulchra habent, ostendunt.

8. *in tacito g. i. sinu)* proverbialiter dictum. cf. Broukh. et Vulp. h. fruatur ille tacite et cum nullius inuidia, adeoque tuto et secure, suo bono, quod obtigit.

9. *Sic*, sine inuidia, sine gloria ac vana ex eo laude, quod tam pulchram puellam amem. *possim bene viuere*, h. beatus esse, feliciter agere vitam; non, genio indulgere; vnde enim? de herbis et radicibus? Sunt autem dulcissimi versus, qui sequuntur.

Tu mihi curarum requies, tu nocte vel atra
Lumen, et in solis tu mihi turba locis.
Nunc licet e caelo mittatur amica Tibullo,
Mittetur frustra, deficietque Venus.
Haec tibi sancta tuae Iunonis numina iuro,
Quae sola ante alios est mihi magna deos.
Quid facio demens? heu heu mea pignora cedo.
Iuraui stulte; proderat iste timor.
Nunc tu fortis eris, nunc tu me audacius vres,
Hoc peperit misero garrula lingua malum.
Iam faciam, quodcunque voles; tuus vsque manebo;
Nec fugiam notae seruitium dominae:
Sed Veneris sanctae considam vinctus ad aras;
Haec notat iniustos, supplicibusque fauet.

CAR-

14. *deficietque Venus)* ipsa Venus suas artes et illecebras frustra in me experietur; omnia licet molita in me fuerit, tandem abstinendum ei erit a consilio meum animum a te abalienandi. Vulp. cum Statio accipiunt, vt sup. I, 5, 40. perperam, puto.

15. *tuae Iunonis)* tui Genii. v. III, 6, 48.

eod. *Haec — numina iuro)* sine praepositione, vt Virgil. XII, Aen. 197. vbi v. Seru. cf. h. l. Broukh.

17. *heu heu mea pignora cedo)* h. illud, quo eam illigatam et deuinctam mihi habebam, scilicet illo metu et sollicitudine de fide et constantia mea, et ne desereretur aliquando a me.

19. *Nunc tu fortis eris)* ferox. vt sup. I, 5. *gloria fortis.*

eod. *nunc tu me audacius vres)* non tam, amore incendes, quam, cruciabis, dolere coges, curam et sollicitudinem animo iniicies; vt ap. Terent. Eun. III, 1, 47.

Si quando illa mentionem
Phaedriae facit,
Aut si laudat, te vt male
vrat.

cf. ibi v. 43.

21. Mite amatoris ingenium agnosce. Quandoquidem semel se in manu et potestate puellae esse sentit: nolle se profitetur iugum detrectare, sed in seruitute perdurare.

23. *Sed Veneris sanctae considam vinctus ad aras)* n. tanquam

CARMEN XIV.

Rumor ait, crebro noſtram peccare puellam.
Nunc ego me ſurdis auribus eſſe velim.
Crimina non haec ſunt noſtro ſine iacta dolore.
Quid miſerum torques, Rumor acerbe? tace.

CARMEN XV.

DOMITII MARSI.

Te quoque Virgilio comitem non aequa, Tibulle,
Mors iuuenem campos miſit ad Elyſios:
Ne foret, aut elegis molles qui fleret amores,
Aut caneret forti regia bella pede.

quam ſupplex. v. II, 6, 33. vt ſolebant ſerui male a dominis habiti. *Veneris ſanctae* vt v. 15.

24. *Haec notat iniuſtos)* flagellis notas inurit, vt ap. Horat. III, Od. 26, 11. Ita Vulpius. Poſſis et omnino interpretari, punit, caſtigat, vlciſcitur. Nam *notare* eſt non modo reprehendere et reprobare, verum etiam damnare.

C. XIV. Miri leporis et vrbanitatis epigramma. Placet amator, qui, de puellae perfidia ſollicitus, tantum hoc in votis habet, vt ipſe ſurdus ſit. An Tibullum auctorem habeat, credere licet et non licet.

1. *peccare)* v. ſup. IV, 7, 9.

C. XV. Domitius Marſus vixit temporibus Auguſti, et Epigrammatum ſcriptor habitus eſt inprimis nobilis atque excellens. Multa de eo eiusque fragmentis docte diſputat Broukhuſius.

4. *Aut caneret forti regia bella pede) bella,* quae inter reges fuere. Virgil. Ecl. 6, 3.

Cum canerem reges et praelia.

Contra de Tragoedia intelligendus Horat. I, Sat. 10, 42.

— — Pollio regum
Facta canit pede ter percuſſo.

conf. Heinſ. ad Ouid. IV. ex P. 2, 1. *forti pede,* heroico. Horat. eod. loco:

— — forte epos acer,
Vt nemo, Varius.

OBSERVATIONES

IN

TIBVLLVM.

IN LIBR. I.

ELEG. I.

In toto Tibulli volumine vix vnquam maiores difficultates obiiciuntur interpreti, quam in ipsa fronte. Hiant enim inter se ac diffident sententiae; sunt etiam versus sensu commodo destituti. Luxatione igitur et corruptela laborare carmen hoc, vt nonnulla alia, in promtu est. Ios. Scaliger, quo erat acumine, transpositione versuum tanto malo mederi voluit. Sed an boni medici partes ea in re tuitus sit, qui nihil nisi idoneis de caussis, re explorata, et probabili satis cum spe boni euentus moliatur, valde dubites: ita enim pro lubitu et auctoritate magis, quam cum ratione certa et perspecta versatus est. Statim v. 3. et 4. post v. 44. collocatum voluit, quod tamen Brouckhusius demum executus est. At reliqua in ipsa Scaligerana editione nouata sunt: primum v. 9. 10. ante v. 7. 8. et post v. 10. inserti sunt vs. 29-32. 35. 36. post v. 24. autem vs. 37-40. hinc 33. 34 et 41-50. quibus subiiciuntur ii, quos paullo ante diximus, v. 3. 4. inde 25-28. eosque excipiunt: vs. 51-58. Tum ex altera Elegia huc retracti sunt vs. 71-78. et 65-70. Iam primum si quaeras, cur mutationes hae ac translocationes hoc nec alio modo factae sint, nullam aliam defensionem eae habent, quam sententiarum similitudinem aliquam; ita tamen, vt non minus commode satisque opportune plures alias similes transpositiones instituere possis: quo iure autem Scaligerana aliis rationibus praeferenda sit, dicere non habeas. Tum vero illud multo magis molestum est, quod ipsa illa dilaniatione corporis nihil effectum videas: hiantes enim ac disiunctae sententiae in Scaligerano contextu non minus occurrunt et multae et importunae. Itaque Scaligerana a Broukhusio adscita perturbatione carminis liberandum esse poëtam cum Vulpio censuimus. Nunc vero et illud adiicimus: Luxata esse multa, in primis maxime elegiis, recte vidit Scaliger; nec habemus vtique in primis paginis nisi particulas et excerpta e pluribus carminibus. Sed haec vulnera nequaquam eiusmodi sunt, vt vlla me-

dela critica ſanari poſſint; verum ea indicaſſe ſatis eſt. Cum enim, quod alias nos ſtatuere oſtendimus, Tibulli vnus codex ſeruatus poſt longum tempus, caſu ne an viri alicuius docti ſollertia, in lucem eſſet protractus: lacer ille et attritus multis paginis, prioribus inprimis, legentis et deſcribentis librarii oculos fugiſſe videtur. Deſcripta igitur ſunt, relictis ceteris, ea, quae legi poterant; ſigna tamen, quibus interualla inter excerpta diuerſa deſignarentur, aut apponere oblitus eſt librarius, aut appoſita ab iis, qui inde noua exemplaria petierunt, neglecta ſunt. Atque ea quidem multis in locis facile reperiri poſſunt, vt in ipſa noſtra recenſione ſigna apponere non dubitauerimus. In aliis ſatis quidem probabili iudicio ſuſpicari licet eiusmodi hiatus; ſed acceſſere aliae perturbationum cauſſae, quae iudicium implicent et impediant. Nam extitere primum iam ſuperioribus ſaeculis, qui conſulere ſenſui carminis, et modo coagmentare et reponere luxata, modo hiatus ſupplere inſititiis verſibus male inſtituerent. Alii tantum loca, quae videbantur praeſtantiora, forte etiam quae caſtiora, exſcripſere: eius generis erant Scaligeri excerpta, quae ait fuiſſe peruetuſta. Elegias porro in antiquioribus libris non fuiſſe diſtinctas inter ſe, niſi forte obſcuriore ſigno, in aliis rubro, aut vacuo ſpatio relicto, ſatis conſtat. Has diſiunxere adeo ac diſtinxere homines non omnino doctiſſimi. Nec tamen nouare multa ne in his quidem conſultum eſt; primum, quoniam pauca tuto ſatis nouare licet in hoc genere, tum, quia Scaligeranae traiectiones iam ſatis docuere, plus incommodi et moleſtiae iſta diſcrepantia numerorum in editiones auctorum inferri. Relinquere igitur ſatius eſt inprimis ea, quorum correctio ſatis explorata non eſt, et de iis in obſeruationibus criticis monere, quae nobis aliter conſtituenda forte videbuntur.

2. *culti iugera magna ſoli*] Ita in plerisque ſcriptis, teſte Broukh. et ſic etiam in Cod. Reg. et Coruin. vulgatum, idem in omnibus, quas noui, edd. etiam vett. vtriusque ſectae. Probant Goeſius a Broukhuſio laudatus, et Vulpius. Debes itaque *iugera* accipere ſimpliciter *rura, arua:* aut cum Vulpio dices, eſſe illud perpetuum iugeri epitheton. Quidam tamen Codd. *iugera multa* praeferunt: quod ſequuti ſunt Statius, Scal. et Broukh. quia iugeri certa magnitudo, neque aliud paruum eſt, aliud magnum. Et verum eſt dixiſſe veteres fere *iugera multa*, vel *pauca*. v. Broukh. ad h. l. cf. Ouid. III, Faſt. 192. IV, ex P. 9, 86.

(Adde

(Adde Burmann. ad Virgil. Ge. IV, 127. Rutil. I, 556. Burmann. Sec. V. Cl. Anthol. Lat. To. I. p. 260.) Et sic ipse Noster inf. III, 3, 5. II, 3, 42. vnde tamen possit videri *multa* in hunc locum venisse. Nunc *iugera multa* retraxi, quoniam librorum auctoritate nihil hic expediri potest: ad sensum autem *multa* praestant, *magna* et otiosa sunt et molesta.

3. 4. Reiecit hoc distichon post vs. 44. Broukhusius ad Scaligeri arbitrium. Accedo in hoc viris doctissimis, quod cum tota sententia male illud cohaerere et ipse profitear. Vt autem eo, quo inseruere loco, opportuniorem illud stationem acceperit, vereor. Tum vero in ipsis verbis nonnulla sunt, quae totum distichon aut suspectum faciunt aut certe interpolatum arguunt. Sed primum videamus, quam male illud locum suum tueatur. Non agi potest nisi de eo qui in castris versatur, hosti ex aduerso positis; vt adeo partim perpetuus metus ab adsidente hoste, ne castra adoriatur, legionarium agitet, partim, vbi somnus obrepserit, repente classicum auditum quietem interpellet, cum aduersus hostem vallum tuendum sit: nam si quis sensus verborum est, hic fere esse debet.

Sic autem ei primum distichon parum respondet. Nam qui adhuc sub signis habetur, etsi forte ille congerere diuitias dici possit, nondum tamen ille *tenet* culti iugera soli; aut, si tenet, alienum tamen hoc nunc a tota sententia. Alioqui bene conueniebat hoc, quod olim statuebam, duplex ex militia lucrum, praedae et assignatorum agrorum h. l. respici. Cogitabam de veteranis limitaneis, in imperii finibus aduersus barbaros collocatis, qui et agros tenere, et simul militiae terrores experiri poterant. Ita vero versus a seriore poëta insertos credere necesse est. Sunt porro alia, quae in his versibus premunt. Nam vocabulum *adsiduus* statim tertio hinc versu redit: vnde etiam nonnulli eo deuenere, vt illo versu *exiguo igne* reponerent. Sed non minus hoc altero loco vitium quaeri poterat. Tum vicino hoste recte terreri aliquis se dicat: sic Ouid. IV. ex P. 9, 82.

Et quam vicino terrear hoste, roga.

At illud parum accurate dictum videtur, quod vicino hoste *labor terrere* dicitur. Quomodo hoc fieri possit, vt labor terreat? Quod apud Siiium legitur lib. XV, 52. *partique timore labores*, non minus in vitio cubare videtur. Recte quidem *terror* et *labor* iunguntur, tanquam militiae comites; *terrent* tamen ea, quae metuuntur, terrent mala, pericula,

ricula, discrimina; *labor* autem, quippe qui tolerandus est, premit, vrget, exercet. Placetne hoc substituere: *Quem labor assiduus vicino exerceat hoste!* An labor pro periculo, tanquam labor mentis dictus? an is mutandus in *pauor*, qui frequenti lapsu librariorum cessit alteri: cf. Markland. Epist. crit. p. 113. terreri sane metu, pauore, dicimur. Ouid. IV. Met. 801. vt *attonitos formidine terreat hostes.* Vix tamen in militem cadit *pauor assiduus.* Etsi perpetua trepidatio in castris, quae ab hoste circumdata sunt, esse potest, et poëtae ea ipsa notione vniuerse in re bellica vtuntur: *puer — Vitamque sub diuo et trepidis agat In rebus* — Vulpius quem vnum inter Interpretes hoc loquendi modo, vt *labor terrere* dicatur, offendi vidi, laudabat amici coniecturam parum felicem: *torreat.* An olim fuit: *Quem clamor subitus vicino terreat hoste.* Ita legi posse, inquis, non dubito; sed an olim ita scriptum fuerit, quo pignore contendas? Recte: ergo relinquamus hoc, quod ad liquidum perduci nequit. Vides alterum non minus improprie dictum: *classica pulsa,* quae cani vel inflari dicuntur, non pelli. Poterat tamen vitari hoc: erant poëtae ad manus *classica rauca.* Aut igitur exoleuerant litterarum ductus in vetere charta et male reparati sunt, aut debetur totum distichon homini docto ex seriore aeuo: ei classica *pulsa* esse poterant, quoniam *tympana pulsa* cogitabat, quae nunc signis militaribus edendis adhibentur.

5. *Me mea paupertas vitae traducat inerti*] *vita — inerti* Coruin. vt olim coniiciebat Fruter. Verisim. I, 6. parum commode, etiamsi *traducere* h. l. dicas esse παραδειγματίζειν deridendum praebere aut in contemtum ex ignauia adducere. Exposui in notis quantum facere licuit versus sententiam. Admodum tamen insolentem et insuauem loquendi modum hunc esse bene sentio; et pro inutili nota super alliteratione in *Me mea* malim Broukhusium vsum illum loquendi declarasse: *paupertas traducit me vitae inerti.* At est aliud dicendi genus satis frequentatum: *traducere vitam,* etiam, *vitam otiosam, tranquillam;* an in libro, cuius primae paginae male erant habitae et corruptae, hoc idem quaerendum erat:

Hic mea paupertas vitam traducat inertem.

Vt sit *hic* in hoc agro, hac villa, vbi haec scribebat. vt inf. v. 135.

6. *assiduo — igne*] Ita vulgo editum vsque ad Scaligerum, etiam in vett. edd. vtriusque sectae. Sic quoque

scripto-

scriptorum pars, et Cod. Reg. cum Coruin. Alii scripti *exiguo*, quod cum Scaliger reposuisset, a Broukh. reiectum est. Codicum auctoritas fere par: si omnino in Tibullo ex librorum auctoritate quicquam constitui potest; nam numero fere librorum lis transigi solet, quandoquidem vetustatis vel diligentiae et doctrinae auctoritas vix de vno et altero codice prodita est ab iis, qui eos versauerunt. Sed *assiduo* maiorem veritatis speciem prae se fert. Ita et Martialis X, 47. *focum perennem* et Theocritus Idyll. XI, 51. ἀκάματον πῦρ dixit. Addit Broukh. et hoc, *lucere* non nisi de magnis ignibus a poëtis dici: quod tamen leue est. Respexit hunc locum Statius I, Silu. 2, 255.

diuesque foco lucente Tibullus.

11. *stipes — desertus*] qu. Palat. *desectus*, male. Salmas. de Cruce p. 514. malebat *defixus*, vt inf. I, 3, 43. *fixus in agris lapis.* Burmann. ad Virg. Aen. II, 714. *desertum stipitem* accipiebat, vt *desertam Cererem* illo in loco, h. e. vetustate relictum et parum frequentatum signum dei. Nec vidit vir doctus obstare *florea serta;* quae si habebat, non erat prorsus desertus deus. *Deserere* pro desigere accipiendum, vt in nota monitum. Sic quoque *destituere.* Apud Varron. R. R. I, 20, 2. *furcae destitutae*, vbi v. Intpp. cf. Burmann. Sec. Anthol. Lat. lib. III, 174. vbi est *desistere.*

12. *florea serta*] nos *Festons* dicimus. Alii libri, etiam Regius et Coruin. habent: *florida serta*, quod vbique in edd. visitur: sed recte illud praetulit Broukh. quem vide. Eadem varietas El. 2, 14.

14. *Libatum agricolae ponitur ante deo*] ita Muretus correxit. plures libri, etiam Regius, et vett. edd. cum Ald. pr. habent *deum:* nempe mutatum propter τὸ *ante*, quod non meminerant Tibullo absolute poni. v. II, 1, 24. 5, 66. III, 1, 10. alii adeo *agricolam* reposuere, scilicet vt τῷ *deum* conueniret. Ald. sec. et vnus Gebh. *deos;* quod et Barthio placuit, vt esset *agricolas deos.*

15. *tibi sit*] in Reg. *sit* deest. pro *rure* vitiose *thure.* In nonnullis interpolatum *fit.* Sed est dedicantis *sit;* vt iam Broukh. monuit. *Flaua* autem *Ceres* est pulchra: quis dubitet? Male ad messem referas.

17. *ponatur*] Maluere viri docti apud Broukh. *donatur:* qui defendit alterum: esse verbum proprium, vt notet sedem certam ac stabilem etc. Hoc argutari est. *Poni* proprium est de statuis et signis, quae collocantur. Nihil amplius.

18. *Terreat et* Coruin. sicque vnus Statii. *curua falce* vnus Broukh. *sceua* duo: ex more librariorum. vnus *scevas*; et quartus Palat. *scaeuas*, quo alii alludebant, vnde veram lectionem esse putabat Gebhardus *scaeuus aues.* Broukhusius miratur eum non vidisse *scaeuas* ad auguria et auspicia spectare. Possunt tamen *scaeuae aues* esse sinistrae, odiosae, molestae, inprimis in poëta.

19. *felicis quondam nunc pauperis agri Custodes*] Cod. Reg. *felices*, vt etiam alii ap. Broukh. et Guarnerianus, minus bene: sic enim oppositionis perit gratia. porro pro *agri* Vulpiana vtraque habet *horti*, operarum, puto, vitio: nam in nulla Edit. neque Cod. reperitur, praeterquam in Exc. Lipf. Nisi hoc forte viro docto ex *Lusibus* in animo sedebat; nam Carm. 21.

— *custos es pauperis horti.*

et 86. quod est Catulli:

Herique villulam hortulumque pauperis.

20. *Custodes*] vnus Broukh. *Cultores* male. *vestra*] Ed. Lipf. cum ceteris edd. vett. *nostra*. et v. 23. *nobis*.

22. *hostia magna*] *magna* comparatiue, ratione angustorum finium habita et tenuitatis agelli. Sic et Cod. Reg. quod recepit Scaliger recte, a Mureto iam e libris, propter sensus rationem, praelatum alteri lectioni, quae in plerisque libris et edd. ant. etiam Rom. et Lipf. cum Corvin. est, *hostia parua.*

24. *clamet*] Reg. *clamat*, vt et alii scripti et editi ap. Broukh.

25. *Iam modo non possum contentus viuere paruo*] Broukhusius magnopere contendit, alteram negationem deesse, cum esse deberet: *non possum viuere non contentus.* Huius loquendi rationis exempla collegisse ait Manutium ad Cic. ad Diu. I, 9. Muretum Var. Lect. X, 7. Verum illa tum locum haberent, et cum nostro committi possent, si hic esset; *non modo possum — sed ne quidem.* Ita enim comparatum est cum omnibus exemplis, quae ab istis viris doctis, item ab Horatio Tursell. et aliis laudantur, vt primum *non modo*, nunquam *modo non*, sit, deinde vt vel *ne quidem*, *sed vix*, vel *sed etiam*, *verum etiam* sequatur: v. c. Cic. ad Diu. I, 9. *non modo praemiis — sed ne periculis quidem compulsus vllis.* Vnum exemplum est, ab nemine tamen horum notatum, quod huc conferri possit in Cic. ad Att. XIV, 5. *eos — tantum non laudari atque amari, sed parietibus contineri.* Verum Broukh. adeo *non possum* simpli-

simpliciter pro *non possum non* poni posse putauit: cuius rei exemplum extare non putem. Vulpius *modo non* pro *non modo* positum accipit: quod primum nescio, an bene fieri possit; deinde sententia languens inde efficitur: *non modo modico contentus possum viuere — Sed etiam aestum vitare sub vmbra.* Scaliger Excerptorum suorum fidem sequitur, in quibus est: *Quippe ego iam possum.* Sed hoc interpolatricem manum nimis aperte prae se fert: (quae omnino in illis Excerptis saepe sententiarum capita aliter constituit: nimirum vt iis sensus constaret seorsum lectis.) Ego *modo non* aliter posse accipi non puto, quam pro μονονουχὶ, fere, propemodum. Ita video etiam Statium sensisse, qui laudat illa Aeneidis IX, 141.

— penitus modo non genus omne perosos
Femineum.

vt sensus sit: *Iam fere possum, iam tandem animum meum ita paraui, vt deposito illo diuitiarum per militiam parandarum studio,* in agro *meo otium ferre possim.* quod Horat. II, Carm. 6, 5. dicere voluit:

Tibur Argeo positum colono
Sit meae sedes vtinam senectae!
Sit modus lasso maris et viarum Militiaeque!

Illa verba: *contentus viuere paruo,* respondent istis: *Me mea paupertas:* ista vero: *Sed Canis* etc. his: *vitae traducat inerti.* *Deditus esse viae,* dictum videtur, quia iter illud, animo ad diuitias comparandas intento, instituitur. cf. v. 49. Ne quis porro ad *riuos praetereuntis aquae* offendat, et forte *ripas* hic quaerat, tenendum, *riuum aquae* etiam alios v. c. Horat. III, Carm. 16, 29. Virgilium et ipsum Liuium dixisse. Particula vero *sed* maxime referenda ad v. 26. quanquam fere reponendum putem *et:* v. ad I, 9, 44.

Ita quidem locum expediri posse olim putabam. Sed languet et friget vel sic sententia, nec videtur versus tam male concinnatus: *Iam modo non possum,* a Tibullo proficisci potuisse. Tum sequentia quoque luxata esse arguit hiatus inter sententias. Ad sensum saltem praeferam *Iam modo, iam possum,* elegantius quam, *Iam modo nunc.* Nisi forte iuncta fuit superioribus sententia: *Agna cadet vobis — Si modo nunc possum.* Exciderat profecto vna ex particulis eaque male suppleta est. Sed alterum *Nec semper longae deditus esse viae* multo magis laborat. Contorti et ingenii et sermonis est: *longae viae deditum esse.* Ad litterarum ductum prope quod accedat, nihil succurrit, cui satis fidam.

 Senten-

Sententia fere haec esse debuit: *Nec semper longae taedia ferre viae.* In Copa v. 5. est: *longa fessus abesse via.* Totum autem distichum h. l. sublatum esse velim: insertum forte ea de caussa, quod sequens versus *Sed Canis* legitur deprauate ex: *Sit, Canis aestiuos ortus vitare.* h. Contingat hoc, liceat. vt inf. I, 5, 23. *Tunc mihi non oculis sit timuisse meis.* Mox *Canis aestiuos ortus* suspectos habebat Bentleius ad Horat. I. Sat. 6, 126. non enim tempus Caniculae, sed aestum vitari posse sub vmbra. Sed velificabatur ille caussae suae, dum ea scribebat ad Horatii lectionem antiquam reuocandam. Canicula enim et ipsa, et eius ortus, pro aestu poni et possunt et vbique solent. Multo minus admittemus viri summi coniecturam: *Canis — ictus.* Ad sensum cf. Prop. III, 4, 6. seqq. (III, 3, 6. sqq. Scal.) et Alcaei fragmentum a Mureto comparatum:

— — λασίας θάμνῳ ὑπὸ πλατάνου
Καύματ' ὀπωρινοῖο φυγὼν κυνός.

Ait se sub vmbrosae platani fronde aestum fugere Caniculae sub aestatem adultam.

29. *Non tamen*] Colot. *pigeat bidentem.* Reg. (et Corvin.) *bidentes,* vt alii. Versu sequ. idem vn. Broukh. pro *increpuisse* vitiose, *implicuisse.* v. 30. pro *nam, nunc. agnamque — foetumque* Colbert. et ed. Brix.

31. *Non a. s. pigeat — referre*] Ed. Rom. *pudeat:* vt etiam ex Colot. notauit Broukh. ex aliis Statius. Repetitum est ex v. 29.

34. *de magno praeda petenda grege est*] *Est* in finem reiecit Broukh. sequutus aurium iudicium, ex vno Heinsii. Nihil tamen molesti inest alteri, quod vbique legitur: *de magno est p.* Ab aliis Statii aberat *est.* Deinde Ed. Rom. *praeda tenenda:* valde obuio errore. Ad sensum similis est lusus Catulli 9, 19.

Quare hinc, o pueri, malas abstinete rapinas.
Vicinus prope diues est, negligensque Priapus,
Inde sumite.

cf. inf. IV, 1, 187. Post hunc versum aliqua intercidisse nullus dubito. Reliqua bene cohaerent vsque ad finem Elegiae.

35. *Pastorumque deum* vel *Pastoremque deum*, sc. Panem, male coniiciebat Passeratius. cf. Broukh. Tum *Nunc ego* Comelin. ms. apud Gebhard.

36. *Palem* alii ap. Statium.

37. *Ad-*

37. *Adsitis diui*] Scal. Exc. *Vos quoque adeste dei.* v. inf. ad II, 6, 19. *neu vos* bene reuocauit e libb. Broukh. pro *nec.* mox Reg. (et Coruin.) vt multi, *e paupere mensa.* Sic et Edit. Lipf. at ex Rom. praepofitio excidit. Primus Broukh. mutauit. Hoc loco nil refert, vtrum ferues: fed ap. Cornel. Nep. in Themift. 2. §. 6. *quidnam facerent de rebus suis:* non male legeris *e rebus suis.* Porro *mensa* h. l. non eft facra menfa, etfi inter vtenfilia facra id genus habebatur: fed Tibulli menfa, in qua appofitae fruges ac poma funt: vnde pars praelibata diis in ara ponitur.

38. *nec e puris spernite fictilibus*] Scaliger ex vetufto fuo codice repofuerat *paruis,* quod poffit placere, quia conuenit magis iftis: *de paupere mensa.* Sed comparare debes *fictilia* et *pauperem mensam;* quae bene fibi refpondent. Suftulit *paruis* iterum Broukh. quem vide.

39. *primum*] *primus* Witt. pr. cum binis Anglic. Heinfii.

42. *auo*] *agro* Exc. Lipfii et Palat. quint.

43. *Parua seges satis est, satis est requiescere lecto Si licet, et solito membra leuare toro.*] Principio in quibusdam fcriptis legitur: *parua satis mensa est:* quod videntur refinxiffe ii, qui in fuis habebant *messis: mensa* enim et *messis* permutari folent, (vid. inf. ad IV, 1, 185.) non minus ac *messis* et *seges* v. I, 8, 19. Alii aliter interpolarunt. *Parca* quoque fuere, qui mallent. Pro *satis est* altero loco, in quibusdam eft *vno,* vel *paruo:* nempe intrufum ab iis, in quorum libris *satis est* femel tantum exaratum erat. *Lecto* habent omnes libri: cum tamen modo *torus* fequatur, Fruterius coniecerat *tecto,* et recepit Broukh. qui etiam in hoc argutatur, quod tectum ftramineum ex *segete* proxime memorata infert. *Requiescere* tamen *lectum* poftulare videtur; et vix bene dicitur: *tecto requiescere* pro fub tecto; *torus* autem et *lectus* multo magis iuxta memorari poterant, quoniam proprie diuerfae res funt: nimirum puluinus fpondae impofitus. itaque malui cum Vulpio retinere, et dicere: paullo languidius et indiligentius haec videri a Tibullo dicta; inprimis cum eodem modo *vndae* et *aquae* inf. I, 7, 13. 14. fe excipiant. Quid? quod eundem fere in modum El. 4, 71. cum Cerberum *in porta* effe dixiffet, fubiicit fere ταυτολόγως,

— *et aeratas excubat ante fores.*

Heinfius ad Ouid. I. Faft. 287. pro *lecto* coniecerat *fesso,* Guietus, *lento.* Pro *membra leuare toro,* Stat. vnus et duo Palat.

Palat. Gebhardi habebant: *membra referre toro:* dictum, vt *referre se, reddi quieti.* Pro *Si licet* mendose in edd. vsque ad Scaligerum et in libris, etiam Reg. est *Scilicet.* Mox in *solito toro* magna est suauitas: non peregre, sed in domo sua. Scaliger ex Exc. suis maluit *solo*, ac si solus torus Tibullo superfuerit. Enim vero recte refellit hoc Broukh. et *solus torus* esset latine in quo solus, sine puella, recubat. Rom. Ed. vitiose *solido*, frequenti errore. v. Burm. ad Ouid. I, Art. 94.

45. *Quam iuuat*] Reg. *quem.* Heinsius malebat *quam iuuet.*

46. *Et dominam tenero continuisse sinu*] Haec est vulgaris lectio, quam et in priore editione ex Vulpio seruaueram. *Continere* tamen de complexu puellae dici non memini. In vno Palat. emendatissimo, Gebhardo teste, libro, et in Exc. Colot. fuit *detinuisse:* idem Coruin. habet; idque recepit Broukh. et est sane elegantius. Composita per *con* et *de* saepe permutantur, sic IV, 1, 102. *decurrat*, vbi alii *concurrat.* Deinde Vulpius iungit: *dominam tenero sinu:* sed facilius sinum Tibulli intelliges. Sic El. 2, 74. *teneros* sibi *lacertos* tribuit: ead. v. 96.

Despuit in molles et sibi quisque sinus.

conf. Propert. IV, 3, 23. alioquin legi posset *tepido:* Ouid. Epist. III, 114.

Te tenet in tepido mollis amica sinu.

III, Amor. 6, 68.

Spargebat tepidos flebilis imbre sinus.

vbi in quatuor Heinsianis legebatur *teneros.* Sed nil mouendum: est epitheton simpliciter ornans.

48. *Securum somnos, imbre iuuante, sequi*] Ita primus reposuit Scaliger vulgg. *igne iuuante;* hoc et pars Codd. et Coruin. et sane ille calore suo membra soluit et somnum conciliat: sed e librariorum lapsu ortum esse, docuit Broukh. qui eodem modo *imbre* pro *igne* reposuit apud Propert. III, 3, 58.

49. *Hoc mihi contingat*] Ed. Lips. *Non.* Male. Albinou. III, 15.

Hoc mihi contingat: iaceam tellure sub aequa.

ib. *sit diues iure, furorem*] Cod. Reg. *sit laetus:* et vers. sequ. pro *qui* Ed. Lips. *quis.* Guarner. *sim:* vnde scribi posset:

— *sim laetus rure; furorem*
Quis maris, et tristes ferre potest pluuias?

Rure

Rure etiam Exc. Scal. habuisse videntur, cum mſ. Comelin. Sed vulgata multo melior.

50. *furorem qui maris et tristes ferre potest pluuias*] Ita, quicquid vsquam librorum est, legit, praeterquam quod in Exc. Scalig. ad euitandum in fine trisyllabum interpolatum est:

Qui maris, et coeli nubila ferre potest.

de quo v. inf. ad III, 6, 20. Primus Broukh. ex Nic. Heinsii emendatione reposuit *Hyadas* pro *pluuias*, quod esse elegantissimum, non nego; et sic, quoties de tempestate agitur, cum alii poëtae (cf. Heinſ. ad Virgil. Aen. III, 516.) tum Horat. I, Od. 3, 14.

Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti.

Verum non video, quomodo hoc illius loco in textum venire potuerit, nisi dicas, quod poëtis saepe *pluuiae Hyades* dicuntur, propterea *pluuias* a quopiam adscriptum fuisse, idque tanquam magis notum alterum librarium arripuisse. Nam pro interpretamento vix adscriptum esse potuit. *Pluviae* et *Pliades* permutantur interdum, v. Heinſ. ad Virg. Aen. III, 516. sed non *pluuiae* et *Hyades*. Sed neque in vulgata aliquid desideres, modo de itinere terrestri, siue de militia, cum sub dio agendum est, accipiatur.

51. *potius pereatque*] Ordinem hunc, vt concinniorem, ex vno Statiano resinxit Broukh. et iam Liuineius ita coniecerat. vulgo: *pereat potiusque.* Scripturam *zmaragdi* tuetur Broukh. ad h. l. et ad Propert. II, 13, 44. Ei accedit Burmann. ad Ouid. Met. II, 24. Res tanti non est: sed vitiosam eam librariorum et artificum scripturam esse probabilius fit: non enim suppetit ratio, cur σμάραγδος non efferatur *smaragdus.*

53. *hostiles — exuuias*] Reg. *exiles*, vt alii ap. Broukh. Male.

55. *Me retinent vinctum formosae vincla puellae*] Non placebant haec Heinsio, nempe quod vincla vinctum retinent. Fuit in vno Broukhusii: *me retinet vinctum f. cura puellae.* minus bene. Ouid. Remed. 213.

Tu tantum i, quamuis firmis retinebere vinclis.

inf. II, 4, 3.

— — — teneorque catenis,
Et nunquam misero vincla remittet amor.

56. *Et sedeo duras ianitor ante fores*] Heinsius mallet: *et sedeo vt d.* sed id subintelligitur. supra v. 8. *Ipse*

seram

feram — Rusticus, h. tanquam rusticus. vide ibi Vulp. Horat. I, Epist. 2, 41.

— Viuendi recte qui prorogat horam,
Rusticus expectat, dum defluat amnis —

v. Gronou. de Pec. Vet. I, 1. *diras* vn. Broukh.

57. *laudari curo*] recte Broukh. tanquam exquisitius praetulit e libris alteri lectioni: *cupio*, quae est etiam in Ed. Rom. et hinc in ceteras fluxit; at Vicent. forte cum aliis vett. edd. *curo*.

59. *Te spectem — Te teneam*] vtroque loco Reg. item Edd. Rom. et Lipf. cum Venetis *Et:* vitiose. Hemistichium, *suprema mihi cum venerit hora* repetiit Auson. Ephem. Orat. 72.

60. *Te teneam m.*] Alii *Et teneam* vel *Et tenear*, hoc etiam Coruin. Expressit Ouidius III, Am. 9, 58.

Me tenuit moriens deficiente manu.

61. *Flebis et arsuro positum me, Delia, lecto*] v. inf. III, 2, 12. *arsuro lecto* Ouid. XIV, Met. 747.

Luridaque arsuro portabat membra feretro.

Dictum autem exquisite pro: *flebis me arsurum p. l.*

62. *Tristibus et lacrimis*] In Reg. vitiose *testibus.*

63. *Flebis; non tua sunt duro p.*] in Reg. *Non tua sunt in me duro* interpolatum. v. ad IV, 1, 39.

64. *ferro Vincta*] Reg. Ed. Rom. cum aliis *iuncta*, perpetua varietate. v. Broukh. h. l. Heinf. ad Ouid. I. Met. 121. VIII, 248. cf. Horat. I, 25, 1. Apud Rutil. I, 489. recte emendarunt, *vincta fluenta gelu.*

71. *nec amare decebit*] Reg. et Ed. Lipf. *licebit:* vt alii. Sed iam reiectum a Broukh. Notum illud:

Turpe senex miles, turpe senilis amor.

72. *cano — capite*] e scriptis ita Muretus et Statius emendarunt, recepit Scaliger. Vulgg. *capiti*, qui antiquus ablatiuus foret, sed hic parum gratus. cf. Vulp. h. l.

74. *et rixas inseruisse iuuat*] Heinf. coniicit: *inseruisse ferae*, ingeniose quidem, sed v. Notas.

Nec tamen, fateor, satis placet, seu *inserere* vt sit in medium inferre, seu rixas inserere posti vel serae; et simplicius erat, dulces amantium rixas omnino commemorare. An *in* natum ex *con?* *conserere rixas*, vt pugnam. Sic *committere rixam.*

78. *Despiciam dites*] Ordinem hunc ex MStis induxit Broukh. Alii, etiam nostri, languide: *Dites despiciam.* Alias eleganter variatur verborum positus, etiam ab historicis. v. Cort. in Sall. Cat. 2, 2.

ELEGIA

ELEGIA II.

De lacunis huius carminis v. inf. ad v. 65. et 79.

1. *nouos compesce dolores*] Ed. Ald. sec. cum iis, quae inde expressae sunt: *graues dolores* habet: firmat id pars librorum apud Muretum, et malim hoc solum lectum. Nunc critica praecepta iubent minus sollemne praeferre; et magna pars librorum *nouos dolores* tuetur. Nec tamen *nouos* dicam cum Broukhusio super veteres nouos; sed recentes. Nam redierat paullo ante ab occlusa puellae ianua: vina poposcerat. In aliis *nouos — furores* legi testatur Broukh. qui et ipsi non male locum tueri possent. Sed permutantur fere inter se *dolor* et *furor*. v. Burm. ad Ouid. Epist. VI, 140. Praestat igitur tenere vulgatum.

2. *lumina victa*] tanquam somno obnitentia, cf. Broukh. Scripti nonnulli *vincta*, quae et ipsa recte dicuntur. Homerus saepe: μαλακῷ δεδμημένοι ὕπνῳ. ita vt difficile sit pronuntiare, vtrum praestet cum h. l. tum alibi. Non raro enim in libris ita variatur: vid. inf. IV, 67. et Cirin 206. alterum tamen firmare potest Propert. III, 15. extr.

Atque hoc sollicitum vince sopore caput.

Et Ouidius *succumbere oculos* dixit I, Met. 714.

3. *multo perfusum tempora Baccho*] Ita editum constanter: sicque nostri cum multis aliis scriptis. Alii libri pari forte numero *percussum*, tuente Heinsio. cf. Dousa in not. c. 1. et 7. hoc et ipse verius puto, saltem tanquam exquisitius. Notum illud Ouidii Remed. 146.

— multo tempora quassa mero.

Habet quoque rationem, scil. vt tangi, percelli adeoque et percuti videatur caput, dum vino turbatur; *hominem vini vis cum penetrauit Acris et in venas discessit diditus ardor — quod vehemens violentia vini Conturbare animam consueuit.* Lucret. III, 47. Et ita Graecis οἰνόπληξ dicitur: quod tanquam attoniti et fulmine tacti mentis compotes esse desinunt ebrii: vt omnino mente capti *icti* dicuntur. cf. Heins. Notas in Propert. III, 7, 14. quas eius Aduersariis P. Burmannus attexi curauit. *Tempora* vero, quia ea pars capitis, vino largiter hausto, maxime incalescit et acriores pulsus facit: quod iam Cyllenius vidit: hinc Propert. III, 15, 13. *feruida tempora* dixit. et Ouid. I, Am. 6, 37.

Hinc Amor et modicum circum mea tempora vinum
Mecum est.

Dicerem

Dicerem adeo cum Burmanno ad Valer. Flacc. VIII, 81. *percussum tempora* vnice verum esse: habet enim rationem hoc; quod modo vidimus; et similiter de somno ibid. *percussus nube soporis*, quemadmodum in Orphic. Argon. 540. γλυκερῷ βεβολημένος ὕπνῳ. Contra autem, tametsi *vino perfundi* bene dici videtur per se, vti et similia: *vino madere, tingui* (Horat. IV, 12, 23.) *proluere se* (Virg. Aen. I, 739.) dilui, τέγγεσθαι, βρέχεσθαι, non tamen, quomodo aliquis *tempora vino perfusus* dici possit, facile est docere. Id nihilominus dici posse, manifestum fit inf. ex lib. I. El. 7, 50.

multo tempora funde mero.

Videtur vinum, cum calore per venas diffuso concitatiores per caput motus facit, hactenus etiam caput ac tempora perfundere dici posse. Broukhus. multa, vt solet, exempla coaceruauit, nullo delectu adhibito. Aliud enim est, si vino diffunditur animus et vultus, aliud si quis perfundi dicitur. Difficultatem autem faciebat nec hoc nec illud; sed quod *tempora perfundi* dicuntur.

4. *infelix dum requiescit amor*] Ita omnes Codd. At in Edd. ant. esse *amans*, ait Broukh. Inueni hoc in Ed. Reg. Lep. et Lips. at in Romana, et quae hinc fluxere, Venetis 1491. 1493. 1500. et 1520. etiam in Vicent. 1481. et in Ald. pr. constanter *amor* legitur. At Ald. sec. iterum *amans* intulit, quod sequuntur edd. inde expressae. cf. inf. El. 9, 1.

5. *nostrae*] In Broukhus. libro pro div. lect. erat, *mater.* forte ex vocis compendio: *nr.*

6. *dura ianua fulta sera*] h. obice seu vecte munita. *fulta* recte Broukh. reposuerat; quanquam Vulpius denuo reuocauit *firma*, quod in aliis est, etiam in Cod. Reg. et Edd. Lips. et Rom. Est hoc haud dubie istius interpretamentum. cf. inf. ad El. 8, 76. Ita etiam variatur in Metam. Ouidii XIV, 780.

— *portusque petunt, quas obiice firmo*
Clauserat Iliades.

quae Priscianus, teste Heinsio, ita laudat:

— — *quas obiice fultas*
Clauserat Iliades.

Art. II, 244.

Atque erit apposita ianua fulta sera.

Duo Burmanni: *ianua firma.* Etiam Virgil. VIII, Aen. 227.

— *fultosque emuniit obiice postes.*

7. diffi-

7. *difficilis domini*] int. maritum Deliae. Alii *dominae* ex compendio scripturae *dm.*

12. *Ignoscas*] Coruin. *ignosces.*

14. *florea serta*] secundum Statii libb. Broukhus. edidit: pro vulg. *florida.* v. sup. ad I, 1, 12.

16. Aberat hic vs. in Colot. et in Ald. sec. hoc versu omisso lacuna stellulis insignita est. Damnauit eum quoque Achilles Statius non idonea de caussa.

17. *seu quis iuuenis*] in multis Stat. *iuuenum.*

19. *furtim molli descendere lecto*] *Descendere* Broukh. reposuit e coni. Dousae patris; vulgo vbique est *decedere.* Ciris 208.

Cum furtim tacito descendens *Scylla cubili.*

Erat tamen in quibusdam *discedere*, quod saepe cum *descendere* permutatur. v. Heins. ad Ouid. Rem. 121. et I, Met. 397. et al. quia nempe pingebant *discēdere.* Gruterus e Cod. Frisingens. ap. Gebhardum notarat *derepere,* quod probabat Heins. ad h. l. Ceterum cf. cum his Ouid. III, Am. 1, 51. 52.

21. *nutus conferre loquaces*] *Conferre*, quia mutuo fiunt: ita *conferre sermones, consilia* dicimur: itaque melius, quam *proferre*, quod Statius laudat, quodque est in Exc. Ital. In vno Broukh. etiam *vultus.* ex interpretatione; etsi sic Ouid. I, Am. 4, 17. qui hac de re classicus est:

Me specta nutusque meos vultumque loquacem.
Excipe furtiuas et refer ipsa notas.

fere vt in nostro. Propert. III, 6, 25.

Tecta superciliis si quando verba remittis.

22. *Blandaque compositis abdere verba notis*] Plerique male *addere,* Statiani *reddere.* Regius tenet *abdere,* quod et magna pars libb. Broukh. tuetur. Tum pro *notis* vnus Broukh. *modis*, Guarner. *iocis.* Ouid. I, Art. 490.

Neue aliquis verbis odiosas offerat aures,
Quam potes, ambiguis callidus abde notis.

23. *Nec docet*] Vett. edd. Ven. et Ald. et quae inde fluxere: *Nec decet*, male. Mox vn. Broukh. *sed quas:* hoc non male. Nam metus in puellas cadit: et de iis in antecedentibus actum.

24. Post hunc in libris et primis Edd. aliud distichon sequitur:

En ego cum tenebris tota vagor anxius vrbe,
Securum in tenebris me facit esse Venus.

In primo versu pro *cum* Ed. Rom. habet *quin*, forte pro *qui in*: in altero pro *esse*, *ipsa*. Sed Pentameter variis modis effertur; in aliis: (vt in Coruin.)

Non mihi nocte quies, non mihi nocte sopor.

vel *Ille deus certae dat mihi signa viae.*

vel *Vsque meum custos ad latus haeret amor.*

vel in cod. Sfort. apud Statium:

Praesidio noctis sentio adesse deam.

v. Stat. et Gebhard. ad h. l. Haec varietas versum iam olim suspectum reddidit Viris doctis. Iam Pocchus et Statius notarant, ab Aurispa, homine Siculo, qui Sec. XV. vixit, et Eugenio IV. P. M. ab epistolis latinis fuit, illum, quem primo loco posuimus, Pentametrum *Securum in t.* a Pontan. illum: *Vsque meum c.* suppositum esse. v. Broukh. In Cod. Reg. post longiorem versum ille: *Praesidio noctis* etc. deinde alter: *Securum in t.* etc. ponitur: sed in margine ab eadem manu ad priorem: *Seneca sic suppleuit;* ad alterum: *Aurispa vero sic*, adscriptum est. Conf. de his Praefat. De eo igitur constat, Pentametrum esse κίβδηλον. Sed quid de Hexametro dicemus? Sustulit et hunc Scaliger, Broukh. et Vulpio suffragantibus. At si neque is Poëtae est, quomodo in mentem venit interpolatoribus Pentametrum supplere? Ego vero eum Tibulli esse, Pentametrum autem excidisse arbitror. Confirmat me Guarnerianus, in quo solus versus prior, teste Vulpio, legitur. cf. inf. ad II, 3, 14. III, 5, 17. Aiunt etiam Muretus et alii lacunam pro Pentametro esse in nonnullis. Sic apud Ouidium haud semel accidit, vt alius Pentameter substitueretur, cum verus excidisset.

25. *occurrat*] Reg. *accurrat*, impetum vt significet. Horat. I, Sat. 9, 3.

Accurrit quidam notus mihi nomine tantum.

Ouid. Fast. II, 372.

— accursu praeda recepta Remi.

vbi in aliis *occursu*. Similia loca, in quibus variant Codices, congessit Heins. ibi et ad Fast. III, 757.

26. *aut rapta praemia veste petat*] Broukh. reposuerat *ferat* pro *petat;* retinuit Cl. Vulpius: sed auctoritate duorum tantum librorum et quidem recentium. Variant saepe haec duo verba. v. Burmann. ad Ouid. V, Trist. 8, 30. et ad Ibin v. 20. vbi *petit* recte tuetur. Sed *praemia petere* rarius occurrit altero, ideoque retinendum. Occurrit tamen v. c. apud Propert. III, 11, 46. Sup. El. 1, 34.

— *De*

— *De magno praeda petenda grege est.*
Pro *praemia* Reg. *vulnera.* obuersabatur librario ex initio versus: *Vulneret.*

28. *Qualibet*] duo ap. Broukh. *quolibet.* Coruin. *quaslibet.* mox liber Statii: *nec,* idque melius. At illud deterius quod pro *decet* legitur in binis *iuuat.*

29. *hibernae frigora noctis*] In Reg. *sidera,* quae aberratio librariorum valde obuia. v. Heins. ad Claudian. VI, Cons. Hon. 444. Gronou. Obss. III, 15. Burm. ad Ouid. V, Met. 281. vbi *frigus* haud dubie vera lectio. In Catal. Virg. carmine, quod incipit: *Pauca mihi* etc. (Anthol. Lat. lib. II. ep. 122. vbi v. Burmann. V. Cl. p. 297. 8.)

Immoderata pati nunc frigora nuncque calores.
minus bene Scalig. ex aliis praefert *sidera.*

31. *Non labor hic laedit*] forte rectius *laedat.* Regius: *laedet,* et mox pro *Delia Lydia.* sed aliis in locis vulgatum retinet. *Delia* etiam amicae nomen memoratur in Catal. Poet. vet. p. 202. Scalig. sed ex Scaligeri emendatione.

33. *seu vir seu femina fias Obuia*] *Fias* etiam Reg. Sed Edd. antiquiores Rom. et Lips. et pars librorum *fiat,* minus docte.

35. *Neu str.*] Reg. et Ed. Lips. *Ne.* Rom. *Nec.*

37. *Si quis*] nonnulli ap. Broukh. *Si quid.*

40. *rapido*] recte defendit Broukh. Alii *rabido.* Mox multi *sentiat.* Abest quoque *e* ab vno Pal. et Witt.

44. *Fluminis haec rapidi carmine vertit iter*] Reuocaui vulgatam (etiam in Coruin.) lectionem, quae erat ante Broukh. Is ex vno suo *Fulminis* et ex alio vno *sistit* pro *vertit* reposuerat: quod arridere potest etiam propter τὸ *rapidi,* et quia *coelum* et *sidera* modo memorata fuerunt; videtur tamen illud docta manus refinxisse ex illis Ouidii: *obliquaque fulmina sistit,* Epist. 6, 87. vbi tamen eadem varietas: *flumina* quidem defendit Heins. quod et h. l. faciendum arbitror. Certe vni isti libro parere, spreta omnium librorum et Edd. auctoritate nolui. *Vertit iter* vero est *facit,* vt versus caput et fontem flumen reuertatur. Ouid. IV, ex P. 6, 45.

— — — — *Ister*
In caput Euxino de mare vertet iter.

I, Am. 8, 6.
Inque caput liquidas arte recuruat aquas,

cf. Lucan. VI, 473. Claudian. I. in Ruf. 160. Petron. c. 134. extr. Vulpius *vertit* reuocauerat, sed retenta voce *fulminis:* verum fulmen *sistere* dicuntur sagae, non *vertere.* vid. Broukh. ad h. l. cf. Heinf. ad Ouid. Epist. VI, 87.

46. *tepido deuocat ossa rogo*] Regius a prima manu *rapido.* Ouid. I, Trist. 6, 20.

Imposui rapidis viscera nostra rogis.

et docet sane Lucan. VI, 533. ardente adhuc rogo id fecisse sagas:

— — ardentiaque ossa
E mediis rapit illa rogis.

Sed teneamus vulgatum; leguntur omnino ossa, vbi ignis in cinerem subsedit; et saepe *rapidus* et *tepidus* permutantur. v. Heinf. ad Ouid. Fast. II, 311. et hic modo *rapidum* mare v. 44. praecesserat. Videtur nostrum in animo habuisse Naso Epist. VI, 90.

Certaque de tepidis colligit ossa rogis.

Cyllenius, qui hunc versum laudat, legit *deuorat*, voluit *deuocat*, ex hoc, puto, loco. Ceterum haec vulgo eo referunt Interpretes, vt ossa e cineribus legat venefica, quibus ad maleficium vtatur. Enim vero enumerat Poëta miras istas et stupendas plane sagae potentissimae praestigias. Quantum autem illud est, ossa de rogo legere? Nisi forte in eo artis summa posita est, quod videntibus et praesentibus iis, qui in funeris officio sunt, cadauer e rogo subducit. conf. Lucan. h. l. Malim tamen ita accipere, quasi anus cadauer in rogo positum descendere faciat et vitae restituat. Hoc est quod apud Statium Theb. IV, 507. *attollere bustis corpora*, et, *plenas antiquis ossibus vrnas egerere* dictum. Similem narratiunculam in Apuleio (lib. II. sub f.) legere memini. Continuatur quoque Manium euocatio vs. sequ.

47. *Iam tenet infernas*] Ita iam Statius e suis maluerat: et Broukh. cum etiam in aliis inuenisset, recepit. Vulpius tacite reuocauit id, quod ante legebatur, quodque etiam nostri exhibent, *ciet.* Sed *tenet* hic multo accommodatius est, ne idem bis dicatur, cum iam fuerit: *Manesque sepulcris Elicit:* et quia sequitur, *referre pedem. Ciet* vero aliquis vel adscripsit, vel infersit, quia fere dici solere norat: *extire, ciere Manes*, vt Seneca Oedip. 568.

Grauiore manes voce et attonita ciet.

Sed potissimum ex Virg. Aen. IV, 490. interpolatum esse videtur, quo loco et alia similia his nostri:

Sistere

Sistere aquam fluuiis et vertere sidera retro;
Nocturnosque ciet manes.

Porro *magico sermone* tres ap. Broukh. perperam.

48. *adspersas lacte*] Nouum hoc est, quod lactis adspersione animae reuerti ad inferas sedes coguntur. Nisi *adspersas lacte* sibi soli relinquendum est, tanquam animarum epitheton amplificans: nam sacrum in hac euocatione fit sanguine, vino et lacte in specum defuso: v. c. Senec. Oedip. 565. vt omnino in inferiis, vti inf. III, 5. extr.

50. *aestiuo conuocat orbe niues*] Hanc lectionem, quam magna pars librorum, etiam nostri, tuentur, reuocauit Vulpius. Broukh. aliam receperat, praeeunte iam Statio:

— *aestiuas conuocat ore niues.*

quae non minus in multis Italicis libris est, etiam in vetustis Exc. Perreii. Librorum itaque par fere auctoritas: vtraque lectio elegans; nisi quod haec altera potius a correctoris manu venisse videtur, cum semel peccatum esset, vt pro *orbe* scriberetur *ore*. Sane *orbe* et *ore* saepissime in libris permutantur, vt interdum difficile sit, dicere, vtrum verius sit: ita Ouid. Met. XV, 247. de Lyco fluuio:

Exsistit procul hinc alioque renascitur ore.

in perquam multis est *orbe*, quod fere praetulerim. v. ib. Heins. cf. Burm. ad Flacc. II, 57. cum itaque hic aliquis haberet *ore*, mutauit alterum, vt sensus procederet, in *aestiuas*. Ouidius, qui hunc locum ante oculos habuisse videtur, legit etiam *orbe*: nam I. Am. 8, 9. de venefica:

Cum voluit, toto glomerantur nubila coelo;
Cum voluit, puro fulget in orbe dies.

Conuocat etiam verius, quam quod in libris Mureti et in Edd. Brix. et Rom. et aliis *prouocat:* nam Ouidius modo dixerat: *glomerantur nubila.* Broukh. laudat lectionem antiqui libri, quae quid sibi velit, diuinare non potest:

Quum libet aestiuo fulgerat orbe deos.

Nempe hoc voluisse videtur: *aestiuo fulgerat orbe dies:* quod ex Ouidio forte, loco modo laudato, I, Am. 8, 9. interpolatum.

51. *malas Medeae — herbas*] Quidam apud Statium et Gebh. *artes.* Lucan. VI, 486.

Omne potens animal leti genitumque nocere,
Et pauet Haemonias et mortibus instruit artes.

Sed vulgata verior inprimis propter epitheton *malas herbas.* Etsi et simpliciter *Medeides herbae* occurrunt apud Ouid. II. Art. 101.

Non facient, vt viuat amor, Medeides herbae.
cf. Broukh.

52. *Hecatae*] recte Broukh. e libris. Insuauiter nostri *Hecates* cum vulgatis.

54. *despue*] v. inf. v. 96. Ed. Rom. cum aliis *exspue*, alii *conspue*. cf. Broukh.

56. *si in molli*] Exciderat *in* nonnullis apud Broukh. Tum libri nonnulli: *viderit esse toro.* Aldina 1515. autem *esse sinu:* et ex ea alii. Petitum forte ex El. 1, 46.

57. *Tu tamen*] *Tu tantum* aliquot Statiani, sicque edd. Ven.

58. *sentiet ipse nihil*] Broukh. tacite recepit *ipse;* vulgo *esse.* Reg. *ille*, et hoc mollius ad meum sensum est. *ipse* etiam Coruin.

60. *amores Cantibus aut herbis soluere posse meos*] In Statianis erat *fallere;* languide. Proprium in hac re *soluere.* v. Broukh. ad h. l. Passerat. ad Propert. I, 4, 15.

63. *Non ego, totus abesset amor*] Reg. *Non totusque abesset;* vitiose. v. ad IV, 1, 39. nempe *ego* primum exciderat, vt etiam in aliis et Ed. Lips. factum. alii pro eo habent *vt;* quod Ald. sec. dederat, vnde alii vulgauerunt; inuito iam Statio.

65. *Ferreus ille fuit, qui*] Broukh. contendit certum hominem designari, et coniicit, eum esse C. Sosium, Syriae et Ciliciae ab Antonio praefectum. Ego non video, cur eo deuenire, et tam incertam rationem amplecti necesse sit, et cur non potius ὑποθετικῶς dictum accipiamus, pro *fuerit*, vel *sit;* quod vel illa: *maluerit, agat, ponat,* exigunt. Nam si *fuit* absolute positum est, debebat sequi *maluit.* Neque necesse, cum Scaligero *fuat,* vel cum Heinsio, *sinu* reponere: Indicatiuus saepe pro potentiali ponitur. Seruem adeo etiam, quod in potioribus est, *possit.* Ceterum haec belle cum superioribus cohaerent, nec a Scaligero in primam post v. 66. reiici debebant: Te carere nolim: nam qui id ferre possim? Ferreus sim etc.

Quod tam belle cohaerere haec dicebam, id mihi nunc secus videtur; nam diuersa illa ratio est, qua puellam aeternum se amare velle dicit, nec vnquam eius amore solui velle ac liberari; alia, si quis puella relicta ad militandum discedat. Itaque aut intercidisse hic alia, aut hoc fragmentum alterius Elegiae esse necesse est. Porro si in his vss. 65. 67. certum aliquid sibi propositum habuisse dicendus erat poëta: ad ipsum Messalam respexisse eum dicerem. Nam

Nam eum Ciliciae res sub haec tempora constituisse, satis intelligas ex El. 7, 13-16. cf. post ad El. 3. pr.

67. *victas agat ante cateruas*] *Victas* etiam nostri: Broukh. quod in quibusdam est, *vinctas* tacite reposuit; Liuius v. c. VII, 27. *eos vinctos Consul ante currum triumphans egit.* pro vulgata est Horat. I, Carm. 11, 54.

Ille seu Parthos Latio imminentes
Egerit iusto domitos triumpho.

Nec tamen haec de triumpho accipi possunt propter versus sequentis sententiam; sed potius de eo tempore, cum victor ab persequendis hostibus in castra rediens, ex iis captos ante se agit. Nisi de ipsa hostium fuga accipere praestat.

68. *capto Martia castra solo*] Regius *campo;* nempe in animo habebat librarius campum Martium.

69. *contextus*] vnus Stat. *contectus.* minus docte.

71. *mea sim tecum modo D.*] nostri cum aliis: *mea si.* inf. El. 6, 64. *sit modo fas*, idem *si modo fas.* Broukh. ex vno Statii ordinem mutarat: *modo sim tecum, mea D.* eod. versu Ed. Rom. *possum.*

72. *in solo — monte*] Reg. et Ed. Lips. vitiose cum aliis *solito.* Rom. *solido.*

73. *liceat teneris*] In aliis: *teneris liceat,* quod iterum expulit Broukh.

74. *mollis et inculta sit mihi somnus humo*] Ita etiam nostri: Propert. I, 8, 28.

Et datur inculto tramite dura quies.

Broukh. e Statianis et aliis *mollis in inculta:* et potest *et* insertum videri ab eo, in cuius libro *in* geminatum non esset: quod saepe factum. In quibusdam *in nuda,* vt Ouid. Art. II, 238.

Frigidus et nuda saepe iacebis humo.

vbi etiam in aliis *in nuda.* Dousa fil. in notis c. 1. coniecit *in dura:* et sic Propert. III, 13, 16.

Et caput in dura ponere iussit humo.

Virg. in Catal. p. 91. (Eleg. ad Messalam v. 46.)

Stertere vel dura posse super silice.

et hoc esset elegans propter τὸ *mollis*, vt ap. Ouid. XIV, Met. 709.

— posuitque in limine duro
Molle latus.

Albinouanus *non stratam* dixit El. 2, 96. (v. Anthol. Lat. To. I. p. 273. vbi v. Cl. V. Burmann. Sec.)

Membra nec in strata sternere discat humo.
h. *in non strata*, vt Virg. Ge. III, 230.

— — — — *inter*
Dura iacet pernix instrato saxa cubili.

Non ceperat interpres.

Durum tamen istud esse fatendum est. Lenius fieret, si saltem *instrata* iungas vna voce: ita: *nec instrata* est *non instrata*, non constrata.

77. *nam neque tum plumae*] Ed. Ven. 1520. it. Palat. secundus *pluuiae:* posset placere ex El. I, 48. nisi *stragula* sequerentur. Sententiam ipsam ornate expressit Propert. I, 14, 15. sq. Locum hunc, cum aliis huius elegiae scite imitatus est Sannazar. I, Eleg. 1, 61. sqq.

78. *possit*] Coruin. *posset.*

79. *Num Veneris magnae*] *Non V.* male intulerat Ald. sec. Reg. hic et v. 81. cum aliis *quin*, et mox cum vno Heinsii *magni.* Passerat. e vet. libro *magno* praefert, vt etiam Gebhardus coniecerat. *magnum verbum* est superbum. vid. Broukh. ad II, 6, 11. Sed *magnae* saepe dicuntur Deae potiores. v. IV, 4, 16. Sic *verbum* simpliciter positum est pro verbo impio. Ceterum antiqui Interpretes hic aliquot versus desiderari putauere, idque Statius etiam vetere suo libro admonebatur, quia haec, quae sequuntur, cum superioribus non bene cohaerent. Neque ego nexum, qui inter ea intercedat, animo assequi possum, quanquam Vulpius sibi eum inuenisse videbatur. Scaliger in Elegiae quintae extrema reiecit.

quod vt vix est probandum; ita tutius est statuere, fragmentum hoc esse nouae Elegiae. In iis, quae periere, magnam calamitatem, quae sibi acciderat, exposuisse videtur: forte non dissimilem illam ab ea, quam inf. El. 5, 41-42. exponit. Conf. similem locum Petron. 128. Obscenitas loci fuit forte caussa, cur versibus expunctis lacunam habeamus.

80. *et mea nunc*] Ed. Lips. *num.* mox pro *luit* quidam *tulit*, vt ap. Ouid. Epist. 10, 99. *nec fata luisses* multi *tulisses.* Quidam etiam h. l. *Vt — luat.*

82. *deripuisse*] Ita ex Turnebi lib. XVI, 4. emendatione legitur, primum in Ed. Plant. pro vulgato *diripuisse.* Rom. Ed. *eripuisse*, vt etiam Brixiana et Statiana: non vero Cyllenius: is in notis laudat *diripuisse.* Tum malim *Sertaue.*

83. Aldina altera v. 85. 86. huic praeposuit.

85. *per-*

85. *perrepere*] Cyllen. laudat: *prorepere* et explicat *obrepere*. male.

86. *sancto — poste*] Stat. et Colb. *tacto*.

87. *qui laetus rides*] Broukh. mallet *lentus*. Sed *laetus* bene conuenit τῷ *ridere*. Ceterum huius Distichi, quod nondum satis expeditum habeo, triplex est interpunctio: in Scalig. et Broukhusiana: (vt iam in vett. edd. v. c. Ven. 1491-1493.) *At tu q. — nostra, caueto Mox tibi: non vnus saeuiet vsque deus. non vnus* aduerbialiter, vt *non idem*, non eodem modo, οὐχ ὁμαλῶς, non constanter ita in me saeuiet fortuna. Sed tum praestat forte, quod in vetustissimis Excerptis Perreii est: *non vni:* sc. mihi. primum *s* adhaeserat ex sequenti voce: tum *vnis* mutatum fuit in *vnus: deus* autem est *amor*. vt adeo sit: *caueto mox tibi: non vni saeuiet vsque deus;* non in vnum me sed etiam aliquando in te. Alii cum Vulpio (etiam Coruin.) ita distinguunt: *At tu q. — nostra, caueto: Mox tibi non vnus saeuiet vsque deus:* tanquam non vnum, sed omnes deos infestos habiturus sit. Quod parum placet: et sic *caueto* nude positum; cui rei medentur Edd. Basil. Plant. et al. in quibus ita distinctum: *At tu, qui laetus rides, mala nostra caueto: M.* Porro pro *non vnus* multi, etiam editi, cum Ed. Rom. *non vanus:* Sic quoque Ald. pr. in altera etiam *ipse* quod retinent editiones ex ea profectae. Aberratio haec frequens: v. ad El. 5, 74. *non vanus deus* est, potens, grauis, adeoque metuendus. Placebat quoque Medebachio V. C. in Amoenit. litter. p. 67. qui explicabat potens, pollens, vt Ouid. Met. III, 560. Ferri potest: sed sententiae naturalis cursus, quem h. l. expectabam, is profecto non est.

89. *Vidi ego, qui iuuenum miseros lusisset amores*] Hanc ego ante Broukh. vulgatam vnice veram lectionem esse iudico: cum et omnium fere librorum, etiam nostrorum, auctoritate nitatur, tum quoque vnice sensui conueniens sit. Irrisori infelicis sui amoris similem aliquando, et quod turpius est, in senectute, sortem, ab aliorum exemplo, qui tam parum humaniter sentirent, vt miseros amantes exagitarent, minatur, vt Propert. I, 9, 1.

Dicebam tibi venturos, irrisor, amores.

Ludere est h. l. ludificari, irridere, ludibrio habere. cf. inf. I, 8, 71. *Amores iuuenum* actiue dicuntur, quibus in puellas ipsi feruntur. *Miseri amores*, vt inf. Eleg. 8, 75. *miseri amantes* et El. 9, 1. et al. In nonnullis legitur *lesisset*

vel *laesisset*, quod in libris idem est, variatione sollenni. v. inf. Eleg. 9, 1. II, 3, 10. Ouid. III, Am. 3, 4. Auctor Ciris 240.

Laedere vtrumque vno studeas errore parentem.

vbi Scaliger corrigebat *ludere*, quod nimis tenue pro *scelere nefando* in superiori versu. Sed *laedere amores* est amantium, qui fidem datam fallunt, vt inf. Eleg. 9, 1. vbi vide Broukh. aut eorum, qui aliis amicas subducunt et corrumpunt, vel quocunque modo violant. Sic de Sole, qui amores Veneris vulgarat, Ouidius IV, Met. 191.

Inque vices illum, tectos qui laesit amores,
Laedit amore pari.

Sed horum neutrum recte huc facit. Scaliger tamen, qui etiam in suo *lesisset*, deprehenderat, inde aliam lectionem confecit:

Vidi ego, qui iuuenem seros desisset amores.

duriori sane traiectione, nec commodo sensu: vt mireris Broukhusium eam recepisse, quod Scaliger ipse ausus non erat. Sane τὸ *desinere* ex loquendi vsu esse deberet deserere, deponere. v. Heins. ad Ouid. II, Art. 735. at hic de relicto amore, eoque sero, non agitur; etiamsi *seros amores* dicas esse, qui diu iam viguerunt, non nuper demum nati. Apud Ouid. IV, Met. 156.

Vt, quos certus amor, quos hora nouissima iunxit.

vnus Mureti habet *serus amor*, eleganter, si eo sensu accipias. Scaligeri tamen lectionem retinuerat Broukhusius. Doctus Britannus in Obs. Miscell. Vol. II, p. 241. veram lectionem esse credebat:

Vidi ego, qui iuuenis seros lusisset amores.

Sed recte ibi eruditissimus Batauus vulgatam praeferebat. Ceterum *iuuenem* etiam Editio Lips. cum libris Statii habet, vnde hic legebat: *Vidi ego, qui iuuenem miseros l. Miseros* in *seros* mutauit quoque Broukhusius in Propertio I, 15, 21.

Coniugis Euadne seros elata per ignes.

Sed omnes libri constanter seruant: *miseros — ignes*. Optime. Ouid. Fast. VI, 492.

Moesta Learcheas mater tumulauerat vmbras;
Et dederat miseris omnia iusta rogis.

potiori iure vsus est Burm. in Ouid. III, Trist. 13, 3. Color autem orationis in his verss. ante oculos fuisse videtur Ouidio ex P. I, 1, 51.

Vidi ego linigerae numen violasse fatentem
Isidis, Isiacos ante sedere focos.

95. *turba*

95. *turba circumterit arcta*] dictum vt *premere, vrgere.* et ita Reg. cum melioribus: alii, ficque editum in Aldina vtraque et iis, quae inde fluxere, *circumstetit*, quod iftius eft gloffema. Scaliger inde faciebat, *circumstrepit*. Vnus Palat. cum binis Broukh. *circumuenit*.

97. *dedita*] Apud Broukh. nonnulli *debita*. cf. Statius. Tum Scal. et Broukh. edidere *seruiit*.

ELEGIA III.

M. Valerius Meffala Coruinus anno pugna Actiaca notabili, ab V. C. Varr. 723. cum Octauiano Caefare Conful fuit, eumque eodem anno in Graeciam, aduerfus Antonium, profectum fequutus, et claffi praefectus eft. Cum autem Octauiano circa Actium haerenti Gallorum defectio nuntiata effet, in Galliam Proconfule miffus eft Meffala; vt diferte tradit Appian. Ciu. IV, p. 984. Neque adeo ei Gallia ex more prouincia decreta fuit, neque ex magiftratu, fequente anno, in eam abiit, vt Ayrmannus putabat in Vita Tib. §. 39. Iam ex noftri, tum hac, tum Eleg. VII. et ex Dione p. 638. l. 66. ed. Reimar. apparet, Meffalam in Afia, Syria et Aegypto fuiffe; fed quo tempore? id quaeritur. Iftud conftat, eum poft annum 724. (nam Dio l. l. voce ὕστερον, n. poft anni 724. acta, eam commemorationem orditur) et ante 727. quo triumphum ex Aquitania egit, in iftis terris commoratum effe. Probabile itaque eft, eum, Gallia pacata et Aquitania in prouinciam redacta, quod ante annum 725. quo Ianus claufus eft, factum effe debet, a Caefare effe euocatum. Is autem anno altero poft pugnam Actiacam, V. C. 724. bellum in Aegypto contra Antonium et Cleopatram gefferat; inde redux, hieme in Afia transacta, circa aeftatem anni 725. in Italiam rediit. Vtrum vero Caefarem in Aegyptum fequutus fit Meffala, vt Norif. Cenotaph. Pif. Diff. 2. c. 16. §. 7. contendit, et Broukhufio luculenter demonftraffe putatur, cui a Tibullo commemorata Cilicia, Syria, Tyrus et Aegyptus fauere videtur, quas Octauius, ex Aegypto redux, itinere perluftrauit, an decedente eo ad res Afiae conftituendas relictus fit, quod Ayrmanno l. l. placet, donec anno 727. Romam reuocaretur, et triumphum de Aquitanis haberet, in neutram partem pro certo affirmari poteft: quanquam pofterior fententia verofimilior eft. Ita enim proba-

probabilis ratio reddi poteſt, cur poſt tam longum interuallum demum triumphauerit. Neque etiam illud definire auſim, vtrum Legatus Caeſaris, an cum imperio extraordinario in Aſia fuerit, de quo diſputat Ayrmannus contra Noriſium; nam coërcitio iſta gladiatorum apud Dionem l. l. neutrum exigit; neque etiam ſcire refert. Tibullus Meſſalam ex Gallia ſequutus, in itinere in morbum inciderat, eoque decumbens in Corcyra inſula ſubſtitit. Haec paullo copioſius diſſerere volui, quod coniecturis doctorum virorum alia incerta reddita, alia, quae tamen nulla auctoritate nituntur, pro certis venditata videbam. Ceterum inter Catalecta Virgilii eſt Carmen:

Pauca mihi, niueo ſed non incognita Phoebo.

p. 90. Collect. Scal. Anthol. Lat. Burm. To. I. lib. II. ep. 122. quod in hunc Meſſalae triumphum a Virgilio ſcriptum eſſe Scaliger et Barthius Aduerſ. XV, 22. putant. Vt concedo, propter v. 40. alicui ex gente Meſſalarum ſcriptum eſſe: ita dubito, an huic noſtro. Nam poëta recentior eius auctor eſſe videtur: quippe qui v. 48. vltimam in *audendo* corripiat, quod antiqui non faciunt. v. inf. ad III, 6, 3. Nunc hoc leuius eſſe argumentum, quam vt ei multum tribui poſſit, video, et verſum illum emendatiorem exhibuit Burmann. Sec. V. Cl. Saepe mare *audendo v.* Recentioris tamen poëtae eſſe foetum, ex toto carminis habitu intelligitur. v. notas ad Catalecta Virgilii To. IV. ed. Lipſ.

2. *ipſe*] Paſſerat. liber *tuque.*

3. *ignotis — terris*] argutatur Broukh. cum *tectis* mavult: in hoſpitium enim alicuius viri Corcyraei eum devertiſſe videri. Illud maxime vrebat Tibullum, quod ignota terra mori, adeoque contumulari timebat. Hoc enim graue et infauſtum. v. Ouid. III, Triſt. 3, 29. ſeqq. vbi inter alia:

Tam procul ignotis igitur moriemur in oris?
Et fient ipſo triſtia fata loco?

Et III, Am. 9, 47. hunc ipſum locum expreſſit:

Sed tamen hoc melius, quam ſi Phaeacia tellus
Ignotum vili ſuppoſuiſſet humo.

4. *mors, precor, atra, manus*] Reg. Edit. Rom. cum aliis *mors violenta*, quod recte, vt et alteram lectionem, *mors modo nigra*, (quae in Coruin. etiam occurrit) reiecit poſt ceteros Broukh.

7. *Aſſyrios cineri quae dedat odores*] *dedere* h. l. durius dici viſum eſt Broukh. ideoque maluit legere *fundat*, quod

quod sollenne est in ea re. Verum si hoc a Tibulli manu fuerat, quomodo tam obuium verbum in illud deprauari potuit. Modestius foret *reddat* legere, inprimis cum id cum altero in libris saepe permutetur. v. Burm. ad Ouid. XIII, Met. 662. 664. Accommodatius etiam forte: *didat:* nam diduntur, disperguntur seu diffunduntur per cinerem vnguenta. Vocabulum Lucretio inprimis frequentatum. *Dedere* Cl. Vulpius explicat dedicare: ego simpliciter pro *dare* positum puto, quod alias in hoc more solitum. Albinou. II, 5.

Semper serta tibi dabimus, tibi semper odores.

8. *effusis — comis*] pro *fusis*, quod vsitatius. Sed et Lucanus sic I, 188.

9. *quae me, quam mitteret orbe, Dicitur ante omnes consuluisse deos*] h. ante quam me dimitteret, antequam ego ab ea discederem. *Quam* est ex emendatione Dousae in Praecid. c. 2. receptum a Broukh. Omnes scripti et impressi habent *quum* sollenni errore e compendio *qm* orto. In Guarneriano etiam erat: *Delia non vsquam, et quae:* voluit nempe: *Delia non vsquam est; quae me quam:* Non male, ne *quam*, bis se excipiens, offendat aurem. *est* habet quoque Coruin.

10. *omnes consuluisse deos*] Quid consulere deos sit, bene noui. At Romae quot oracula aut dii fatidici fuerint, qui adiri et consuli de euentu itineris Tibulli potuerint, ignoro. Priuatas huiusmodi superstitiones plures fuisse necesse est: forte Isidis, Serapidis, Fortunae. Ad vrbem fuere sortes Antiatinae, Praenestinae, et forte plura oracula. Certe Tiberius apud Sueton. c. 69. dicitur *oracula vrbi vicina* disiicere conatus esse. Vt *consulere deos* simpliciter pro, adire deos, dictum esse statuamus, vix admitti potest.

11. *Illa sacras pueri sortes ter sustulit: illi Retulit e triviis omina certa puer*] Dicit eam sortibus expertam esse de reditu suo. *E triuiis*, quod et inf. El. 5, 56. ita positum, contra omnium librorum consensum in *e trinis* mutauit Broukh. ex emendatione doctorum virorum, nempe quia *ter sustulit*. Sed ab Tibullo tam exactam diligentiam exigere non licet. Erant haud dubie Romae passim in viis eiusmodi sortilegi, qui praetereuntes, vt sortibus vterentur, inuitarent: certe in Circo frequentes fuere, vt vel ex Horatio notum. Hos intelligo: non cum Scaligero puerum e triuio, τὸν τυχόντα, nec cum Broukhusio Camillum aliquem

aliquem de templo Fortunae. *Ter* vero *sustulit* sc. ex vrna h. duxit, quia tertium demum omen priora confirmat. Cl. Vulpius alterum versum ad Praenestinas, alterum ad vulgares sortes trahit: quod factum nollem.

Fateor tamen nunc parum me abesse, quin virorum doctorum emendationem non modo pro venustiore, sed et pro vnice vera habeam. Ita enim fert perpetuus poëtarum mos: *ter e trinis.*

11. *illi R.*] *ille*, sc. puer, Coruin. cum vno Stat. vno Passerat. et vno Falkenb.

13. *reditus*] vn. Laud. *reditum*. et sic Ald. sec. cum sua secta. Sed poëtam decebat alterum. *nusquam* plerique libb. etiam Coruin. et edd. Pocchi var. lect. cum aliis: *tamen haud d. frustra est.*

14. *Quin fleret*] Ita recte legitur inde ab Aldina pr. In antiquioribus et in codd. male *Quum, Cum, Quom.* Etiam Coruin. *Cum.* mox Reg. *despiceret.* paullo ante quidam ap. Broukh. *tamen haud d. frustra est.*

17. *Aut ego sum caussatus aues, aut omina dira, Saturni aut sacram me tenuisse diem*] In omnibus libris et editt. ante Scalig. est: *Aut ego sum caussatus, aues dant omina dira:* hic primus *dant* in *aut* mutauit ex ingenio, vt videtur: neque sane illud sequente infinito modo locum habet. Sed idem non recte reposuerat: *omina dira Saturni sacra me t. die.* Scilicet in edd. et in magna librorum parte *aut* non legitur. Exulat quoque e nostro Reg. et Ed. Rom. et Coruin. Legi tamen in vett. libris *aut* testatus est Statius, adde duo alios cum edit. quam principem appellat Broukh. Primum *aut* receptum video in Plantin. Tum in vett. libb. Statii erat *timuisse.* Ceterum *caussari* ita dixit Propert. IV, 4, 21.

Saepe illa immeritae caussata est omina Lunae.

Jungitur deinde idem verbum cum casu et cum infinitiuo: vt saepe v. Bentl. ad Horat. I, Od. 1. nisi distinguas, quod fecimus, post *caussatus*, vt *aues, omina,* referantur ad *tenuisse. Saturni diem* ominosum habuisse Romanos, quod Iudaeis religioni videbant esse, die sabbati iter facere, aut solita negotia peragere, in nota monuimus. Scaliger hinc ab Seuero in Aetna 242. *Saturnum tenacem* dici volebat: sed reliqua ibi docent, eum ad horoscopum referendum esse.

22. *aut sciat egressum se prohibente deo*] Vnus Palat. *aut faciat egressum.* In Anglicanis deerat: *aut*; an fuit: *Sentiat*

Sentiet egressum se p. d. h. suo magno malo iter, inuito deo, faciet. In sup. v. pro *nequis* Reg. *neuquis.*

23. *Isis mihi*] Ita Scaliger refinxit ex vetere scriptura apud Statium et al. Sic quoque Coruin. Antea vbique editum *tibi*, sic quoque Lips. et Rom. *sis tibi.* Quod nunc non video cur displicere debuerit. Nam et ipsa Delia se sua religione nil profecisse videbat. Ceterum Interpretes, Turnebum sequuti, propterea Deliam in Isidis castu fuisse autumant, vt deae, in cuius fide ac tutela nauigantes essent, vt ex noto Luciani dialogo probant, amatorem suum mari iter facturum commendaret. Sed nusquam reperimus, Isidem ista aetate Romae eo nomine cultam fuisse: tantum in curandis morbis potens habebatur. Nihil etiam h. l. de periculo maritimo, in quo dea suam opem desiderari passa sit, sed de morbo agitur, quicum conflictatur poëta; et v. 27. eo nomine laudat deam, quod *mederi* possit, non quod nauigantes seruare. Neque aliter accipiebat Ouidius, qui in Epicedio Tibulli v. 33. hunc locum expressit:

Quid vos sacra iuuant? quid nunc Aegyptia prosunt
Sistra? quid in vacuo secubuisse toro?

nimirum cum vester amator nihilominus ex morbo perierit. Haud dubie Tibullus ea tempora respicit, cum adhuc Romae esset, et Deliam frequenter pro sua vtriusque salute Isidi sacra facere videret: itaque addit *toties.* pro *aera* quidam *sistra:* quod eius interpretamentum, quanquam et Ouidius hoc expressit l. l.

25. *Quidue, pie dum sacra colis, pureque lauari Te (memini) et puro secubuisse toro?*] *Memini,* vt iam Statius voluit, cum Vulpio ἐν παρενθέσει posui, nam repeti debet ἀπὸ κοινοῦ *prodest:* ea omissa, iungendum esset: *Quidue memini,* quod minus commode fieret. In vulgg. edd. distinguebatur vitiose: *Quidue pie dum sacra colis? pureque lauari Te memini et p.* Interea, quoquo te vertas, τὸ *memini* semper importunum, certe otiosum est. Coniiciebam aliquando: *pureque lauari Te membra, et p. Purum torum* dixit, quem Ouidius *vacuum* dicere fere solet, vt l. l. v. 34. cf. III, Am. 10, 2. Deinde pro *colis* Reg. *facis,* pro *secubuisse succubuisse* haud insolito errore. Negligentius omnino elaboratum distichon: etiam interiectis illis: *pie dum sacra colis.* Poterat tamen exarari: *Quidue pie tibi sacra coli? pureque lauari Te* etc. Nulla varietas notata est praeter

praeter Exc. Lipf. *deum dum f.* ferrem fi effet: *deae dum.* fcil. Ifidis.

27. *Nunc dea, nunc fuccurre mihi: nam poffe m.*] Ed. Baf. *Nunc — mihi iam. poffe m.* pro *mederi* Reg. *videri.*

29. *Vt mea votiuas perfoluens Delia voces A.*] *perfolvat* Coruin. et fic multi libb. Tum *votiuas voces:* haec conftans eft librorum lectio; et videntur *voces votivae* dictae vt *preces votiuae* pro voto ipfo, quod bene perfolui dicitur: nam *voces* de hymnis cum Statio accipere nolim. Scaliger tamen e coniectura, fatis probabili, repofuit *noctes.* Haec duo vocabula faepe permutantur. v. Heinf. ad Ouid. VI, Faft. 140. II, Art. 308. vbi vulgatam praefero, Burm. ad Epift. III, 116. et Broukh. ad Propert. III, 5, 20. Ita in Propert. IV, 8, 60. lubenter legerim:

Omnis et infana femita voce fonat.

Vulpius neutra lectione contentus, ex ingenio *poenas* repofuerat: quod factum nolim. pro *vt* Reg. cum aliis *et,* frequenti errore: qui etiam in Propert. I, 2, 10. commiffus videtur. Certe eo loco melius leges:

Vt veniant hederae fponte fua melius!

33. *At mihi*] vnus Stat. *Ac* et in marg. *Fac*, inanis argutiola.

34. *menftrua tura*] Duo ap. Broukh. cum Coruin. id, quod iam Muretus in aliis effe dixit, habent *mafcula*, minus bene hoc loco, quo ad religionis fignificationem valet, quod fingulis menfibus Laribus facra facit poëta: more religioforum hominum, qui fingulis menfibus et quidem fub nouilunium Laribus litabant: vt ex Horatio conftat III, Carm. 23, 1. *Caelo fupinas fi tuleris preces* etc. Sup. verfu, pro *patrios, primos*, Ed. Romana.

37. *pinus contemferat vndas*] Regius *contexerat*, vt et alii ap. Broukh. quod eos forte ea ex cauffa occupauit, quia *texere* et *contexere* faepe de nauium ftructura dicitur: vt Ouidii illa: *Pinea texta fonant.* Vellem vtique, vt alia lectio ad manum effet: nam vulgata pro Tibulli fimplicitate mihi nimis grauis et magnifica videtur; quanquam non magis tenuia illa Ouidii Met. I, 134.

Fluctibus ignotis infultauere carinae.

40. *prefferat externa nauita merce ratem*] hoc fenfu accipio Virgilii Ge. I, 303. *preffas carinas*, vbi, vt Burmanni dubitationi occurratur, legi poffet, *prenfae:* quae ex procellofi maris periculo faluae evafere: fed nil neceffe.

47. *Non*

47. *Non acies, non ira fuit, non bella*] Pro corruptis haec post Heinsium, qui, *Non acies ferrine*, legit, habet Broukh. et corrigit, probante etiam Vulpio: *Non animi, non ira fuit.* quae duo verba sane iungi solent. v. Burm. ad Ouid. I, Met. 166. Sed quomodo ex *animi* potuerit fieri *acies*, non video. Procliuior fuisset error, si librarius habuisset in suo: *Non rabies, non ira fuit.* quod etiam in mentem venisse video Viro docto in Obss. Misc. Vol. II. p. 240. Alius eod. loco: *Non acris tunc ira fuit.* Sed hi viri dignam Horatio aliquo vel Virgilio curam et diligentiam in delectu verborum et ordine ab Tibullo exigunt, qui sane in hac parte non ita morosus erat: in hac saltem elegia *acies* aut pro pugna, aut pro ferro, quod acuerunt homines, dictum accipi debet: hoc saltem malim. Paullo post *ensem* Reg. sed Ed. Rom. et Lipf. *enses* cum aliis.

49. *nunc vulnera*] *nunc* Broukh. e libris Statii. Vulgo *et*, vt etiam nostri.

50. *nunc leti mille repente viae*] Hanc vulgatam lectionem reduxerat iam Vulpius. Broukhusius ex vno Vatic. *multa reperta via.* Simplicitate sua se probare haec lectio poterat: modo non e correctione venisse videretur. *Repente* in libris scriptum *repēte:* hinc in aliis *reperte* legi coepit et contaminatius *referte*, in aliis *repertae:* quod cum metro quis repugnare videret, ita effinxit, vt in illo libro est. Apud Rutilium etiam I, 434. tale quid videtur euenisse:

Sic dubitanda solet gracili vanescere cornu,
Defessisque oculis Luna reperta latet.

Commodius enim legatur: *repente latet*, nempe cum prorsus euanuit. *Mille* vero et *multa* permutantur inf. II, 3, 42. et 44. *Repente* existunt istae viae, seu modi mortis, quas Propertius et Ouidius IV, ex P. 7, 12. *caussas* dixere, (cf. Gronou. Obss. II. 9.) quia improuisae et inexpectatae: vt Vulpius illas explicat. Neque τὸ *nunc* morari debet, est enim pro *tunc* positum, vt rem tanquam praesentem gestam exhibeat. v. Burm. ad Ouid. I, Met. 321. Infra I, 10, 4. ita expressit:

Tunc breuior dirae mortis aperta via est.

vtrumque belle imitatus Fracastorius in Epicedio Ant. Turriani, carmine plane Catulliano v. 126.

Et via non vni plurima aperta neci.

Pro *leti* Broukh. ex vno *leto* reposuerat. *Nunc maris et leti* alius liber apud eund.

54. *his ſcriptus*] Broukh. repoſuit ex aliquot libris, in aliis, *his ſcriptis.* vulgo, etiam noſtri, *inſcriptis.* nempe fuit primum *is ſcriptus.* Niſi contendas, *inſcriptus* ab initio fuiſſe. Rutil. II, 8.

Qui notat inſcriptus millia crebra lapis.

Quinctil. Inſt. IV, 5, 22. *Non aliter quam facientibus iter multum detrahunt fatigationis notata inſcriptis lapidibus ſpatia.*

55. *morte*] vn. Statii *Marte,* recte damnatum a Broukh.

58. *Campos ducet in Elyſios*] Reg. et Ed. Rom. cum multis *ad.* recte, vt ſolent poëtae ea, quae vulgari oratione per *in* efferuntur, pronuntiare per *ad.* Etiam ſic in hac ipſa re et h. l. reſpiciens Domitius Marſus:

Mors iuuenem campos miſit ad Elyſios.

Eleganter vero noſtro Venus eſt ψυχαγωγὸς, cum reliquorum ſit Mercurius. v. Vulp.

63. *Hic iuuenum ſeries teneris immixta puellis*] *Hic* Broukhuſius ex vno libro Colotiano (cui Coruin. accedit) recepit: in aliis *hac, ac* vel *at.* (quod vltimum praelatum mallem.) Pro *immixta* forte elegantius dixiſſet *innexa,* nam *iuncti* inuicem *alterno terram quatiunt pede,* vt Horat. I, Od. 4, 6. Ouid. VI, Faſt. 329.

— — — *pars brachia nectit*
Et viridem celeri ter pede pulſat humum.

Venuſtius adhuc extulit auctor epigrammatis in Erinnam, Anthol. III, 25, 67.

— — ὥ σε — —
Φθῖσθαι, ἔχειν δὲ χόρυς ἄμμιγα Πιερίσιν.

64. *aſſidue praelia miſcet amor*] Doctus Britannus in Obſſ. Miſcell. Vol. II. p. 241. malebat *aſſiduus,* ſed recte id a Batauis improbatum eod. loc. *amor* neſcio an melius ſit ipſe deus, vt adeo ſcribendum ſit *miſcet Amor.*

67. *iacet ſedes in nocte profunda*] Regius, *in parte p.* Sic et alibi peccatum. v. Burman. ad Ouid. II, Art. 138. Vir doctus in Probab. Crit. p. 9. legi etiam volebat: *tacet ſedes.* Sed vide notam.

69. *inpexa feros p. c. angues*] hoc elegantius quam in Culice 217.

— *Tiſiphone, ſerpentibus vndique comta.*

Regius cum Coruin. *implexa:* quod iam Viri docti coniecerant, et facile aliquis coniiciat ex Virg. Ge. IV, 482.

— *caeruleos implexae crinibus angues.*
Eumenides.

Sed

Sed id altero multo foret deterius. v. Not. Tum etiam in aliis locis permutantur haec duo verba. v. Heinf. ad Claud. R. Prof. II, 359. Alias etiam *innexa* aliam varietatem afferre folet. Sed *Tegumen leonis Terribili impexum feta* dixit quoque Virgil. Aen. VII, 667. Porro pro *feros* Ed. Rom. *ferox*. Simile mendum apud Ouid. III, Met. 213. in nonnullis libris.

71. *Tum niger in porta ferpentum Cerberus ore*] *in porta* vix poëta ponere potuit, cum ftatim fequatur: *ante fores:* Nec tamen aliter libri meliores legunt, quos Scaliger fequutus eft. Antea vulgatum erat: *in turba*. In vno Stat. *Hic niger*. Cum haec adeo placere non poffent, Scaliger probante Barthio ad Stat. Theb. IV, 486. legit: *Tum niger in porta ferpens: tum C.* et intelligit Hydram ex Aen. VI, 287. vbi ibid. in Orci aditu occurrit cum ceteris monftris, aut ex v. 576. vbi in Tartari atrio excubat. Sed male fic Cerberus ore (fuo) ftridit. Heinfius vero: *Tum niger intorto ferpentum* vel *ferpentes C.*

72. *Stridit et — excubat ante fores*] Ieiunus verfus et hoc poëta vix dignus: *Stridit et excubat.* Debebat faltem effe: *Stridens excubat.* Totum diftichon ab aliena manu veniffe fufpicor. *Stridit* recepit Broukh. ex emendatione Statii: vulgo *ftridet.*

74. *Verfantur*] Colbert. ap. Broukh. *vexantur.* Male cf. inf. El. 5, 70.

77. *et circum ftagna*] Scal. in prima editione: *et circat* h. *circumit.* Sed ipfe videtur poftea damnaffe. Seuerus Aetna v. 80.

Sollicitant magna te circum Tantale poena,
Sollicitantque fiti.

vbi Scaliger *circum* etiam mutabat in *ficcum*, vel *curuum*. Sed vult Poëta, ei ex omni parte cupidinem incendi.

79. *Veneris quae numina laefit*] Reg. *munera* vulgari errore. v. Heinf. ad Ouid. I, Met. 411. *numina* verum h. l. eft. v. inf. I, 9, 6. *quae* Broukh. e libris: vt etiam Reg. et Rom. Lipf. Edd. quibus adde Coruin. vulgo *quod.*

82. *lentas — militias*] Heinf. coniiciebat: *delitias* fc. *amatorias.* At *militias* egregie dictas puta pro abfentia, militandi cauffa. Porro Vulpius pro *optauit* et *violauit* legendum exiftimat *optarit* et *violarit*, quia de re nondum conftabat. At v. not. ad 81.

86. *pleno colo* aliquot libb. ex lapfu librarii, non antique dictum, vt recte cenfet Broukh.

87. *Ac c.*] *At* alii ap. Broukh.

88. *opus*] Scaliger ex suo malebat *onus*. Sed illud h. l. est pensum.

89. *ne quisquam*] ita Broukh. ex aliquot libris: in aliis, etiam nostris, *nec quisquam*.

93. *Hoc precor: hunc illum*] *Hoc* Broukh. ex suo libro mutabat in *hunc*, quo alludebant alii; et ita iam Statius maluerat: *illum* vero in *vtinam*, sed sine vlla auctoritate. Vulgatam defendebat Richterus in Specim. Obss. crit. Ienae 1713. edito, ex Aen. VII, 255, 272.

ELEGIA IV.

1. *vmbrosa tecta*] Vulpius ingeniose hic quaerit, quomodo niuem arbores, amissis frondibus, prohibere possint. Oportet locum esse συνηρεφῆ, qui certe aliqua parte ramorum mutuis vinculis eum tegat. priori loco *nec* in Ed. Lips. est, pro *ne*.

4. *nec t. c. c.*] duo Broukh.

5. *hibernae — frigora brumae*] Reg. Ed. Rom. cum aliis *tempora*.

7. *rustica proles*] Reg. cum Coruin. et tribus ap. Broukh. *pubes*. Sed hoc est collectiuum, et huc venit ex El. 1, 23. Contra inf. El. 7, 27. pro *pubes* duo Statiani *proles* exhibent. porro iidem cum Lips. Edit. et passim alii *respondit*: Rom. Ed. etiam, cum aliis ap. Broukh., *cum* pro *tum*. Fortior oratio in simili loco Martialis VI, 10.

Sic ego: sic breuiter posita mihi Gorgone Pallas.

Et sane Muretus etiam h. l. *sic* in quibusdam legi tradit.

8. Versus in nonnullis Mureti deerat: etsi quos ille veteres viderit, non constat.

9. *credere turbae*] Rom. Ed. *tradere* cum aliis ap. Broukh. permutatione crebra: vid. Burman. ad Ouid. II, Met. 378.

11. *angustis quod equum compescit habenis*] Reg. *armatis*, voluit nempe *artatis* vel *arctatis* h. adductis. Sic IV, 1, 91.

Aut quis equum celerem arctato compescere freno.

Ceterum versus 9-14. Scaliger reiecerat post v. 74. et eorum loco posuerat v. 39. 40.

13. *hic, quia f. adest audacia, cepit*] Rom. Ed. cum aliis *huic*, forte verius: *Huic quia fortis adest audacia, cepit.*

pit. certe venuſtius. quo ſpectant alii, v. c. Ed. Reg. Lep. et Lipſ. cum Coruin. in quibus *hunc.* Similis poſitus eſſet, ac ap. Ouid. II, Am. 4, 25.

Haec quia dulce canit flectitque facillima vocem,
Oſcula cantanti rapta dediſſe velim.

15. *negarit*] Broukh. repoſuit ex emendatione Heinſii; vulgo, *negabit.* paullo ante in aliis: *Sed ne te capiant.* Concinniorem ordinem Broukh. reduxit ex Sfort. et Thuaneo.

22. *per freta ſumma*] non placebat Broukh. itaque ex vno, ſed antiquo, codice repoſuerat *per freta longa.* Verum Cl. Vulpius *freta ſumma* defendebat: leuitatem enim illorum periuriorum bene ita exprimi; quae enim leuia ſunt, non deprimuntur, ſed in ſuperficie feruntur, et *dorſum maris radunt ſummisque fluctibus tonſis emicant,* vt Minucius Felix loquitur in eleganti loco Octau. c. 3. Hoc vero argutum magis quam verum eſt. Sed *ſumma* poëticus ornatus eſt, a natura rei petitus, quatenus ventus ſummum mare h. e. ſuperficiem, verrere ac criſpare ſolet. Eleganter adeo dictum eſt. *Longa* vero in illo libro eſſe, nihil mirum, cum ſaepe haec duo verba permutentur: Sic apud Ouid. Epiſt. 5, 20. *per iuga ſumma.* Heinſ. ex aliis repoſuit *longa,* vide et III, Met. 195.

23. *pater ipſe*] Heinſii auctoritatem ſequutus reſcripſerat Broukh. *pater ille:* quia optimus quisque auctor ita loquutus eſt, vt multis docet ad h. l. cum ea, quae ab Heinſio copioſe ad Aen. VII, 110. notata ſunt, intercidiſſe putaret. Cl. Vulpius h. l. exempla pro vulgata affert, ſed ea maximam partem ab Heinſio l. l. corriguntur. cf. Drakenb. ad Liu. I, 24. Burman. ad Sulpiciae Carm. v. 12. Dubito tamen, an eiusmodi elegantia vbique intrudenda ſit, etiam vbi nulla lectionis varietas eo ducit, et nec ſententia loci nec ſuauitas quicquam inde lucratur, vt h. l. cf. inf. IV, 2, 2.

24. *Iuraſſet cupide quicquid ineptus amor*] *cupide* h. calide, exprimit ſtudium et contentionem amatoris. Sed cur *ineptus?* an, quod ea iurat, quae neque ſeruare poſtmodo poſſit, neque velit? an forte ſimpliciter ſtultus? nolim enim indulgere coniecturae, fuiſſe olim *inultus,* n. quia iſta periuria non vindicantur: quanquam duo iſta permutantur, vt inf. I, 6, 48.

25. *finet*] Broukh. ex vno: vulgo, *finit;* quod ſeruatum malim.

27. *At si tardus eris*] pergit Priapus tradere praecepta sua: tanto autem opportunius hoc, quod sequitur, cum flos aetatis tam cito depereat. Sed Scaliger ex alia persona, nempe amantis, dici putabat ad puerum, et esse μίμησιν: propterea legit: *Ah! si t.*

ib. *transiit aetas Quam cito!*] ita Broukh. ex tribus libris rescripsit: cum vulgo, etiam in nouissima editione, legatur *transiet*, quod antique dictum volunt pro *transibit*. Sed vix hoc tam culto Poëta eaque aetate, qua vixit, dignum: quae vero ad illud tuendum tum alii, tum Vulpius afferunt, ex inquinata recentiorum, inprimis Afrorum, dicendi ratione petita sunt. Quid tandem Vir ille Cl. cum Plauti *depoliet*, quod *depolibit* debuerit esse, sibi velit, non assequor. At *transiit* pro *transit* elegante et poëtis sollenni enallage dictum: nec quicquam ad temporum fugam et aetatis h. ἥβης breuitatem tempore hoc praeterito accommodatius; etsi hoc omnino aoristum tempus est. Simili modo *mollibit* olim edebant apud Horat. III. Carm. 23, 19. vbi nunc *molliuit*.

28. *stat remeatue dies*] In vno Colot. *it*, quod ex vitio scripturae ortum; nisi forte erat adscriptum, vt explicaretur *non stat*. Si tamen sequi hoc malis, antiqua etiam interpunctio seruanda erit: *Transiit aetas. Quam cito non segnis it remeatque dies!* et tunc *remeare* est *iterum ire*. *Non segnis*, vt I, 8, 48. *non tardo pede*. Porro *remanetque* Bodlei. *ve* secundum Heinsium reposuit Broukhus. pro *que*.

30. *populus alba*] perpetuum populi epitheton: itaque h. l. praetuli cum Broukhusio et Heinsio Aduers. II, 12. inprimis quia hic coloris nomen conuenientius videtur, quam altitudinis et mensurae. v. Horat. II. Carm. 3, 9. Et tuentur id pars codd. et edd. vet. vt Ven. 1491. In aliis, etiam Regio, et Coruin. est *alta*, quod Vulpius praetulit. Hoc etiam Edd. ante Broukh. pleraeque habebant inde a vett. et Aldinis. Scaliger in vno inuenerat *ante*, quod ita accipiebat cum Passeratio, vt *ante comae* essent αἱ πρὶν κόμαι, hornotina folia: cuius formae exempla congessit Lamp. Alardus Epiphyll. philol. c. 10. Sed ex obscurata scriptura et hoc natum videtur. Nec placet Tibulli nitori istam robiginem affricare.

32. *Qui prior Eleo est carcere missus equus*] Broukh. rogat: *quomodo hic prior dici possit, qui cum aliis aliquot centenis curreret? quum prior non nisi de duobus dicatur.* Scilicet accepit ille *prior*, vt sit priore loco vel tempore: adeoque

adeoque hoc monere voluit: τὸ *prior* non bene conuenire τῷ *carcere mitti.* Nemo enim hic vel prior vel ferior eft, fed aequato paffu profiliunt equi. At in curfu effe poteft alius prior, attingere metam prior vel primus. vt Horat. Art. 84. *equus certamine primus.* Heinfius iam coniecerat: *Victor ab Eleo carcere miffus equus* meo iudicio non male: et τὸ *ab* facile excidere potuit. Sic in fimili loco Sulpiciae v. 26.

Deinde velut ftadio victor qui folus Achaeo
Languet, et immota fecum virtute quiefcit.

vbi legendum eft: *ignota — virtute* h. ignobilis; forte etiam pro *fecum* ponendum *fegnis.* Virgil. Aen. VII, 655.

Poft hos infignem palma per gramina currum
Victoresque oftentat equos.

Broukh. illam Heinfianam emendationem longius abire putabat: ipfe refingebat: *Qui prius;* fed nefcio, cur *prior* non poffit pro *prius* pofitum accipi, vt faepe adiectiua pro aduerbiis. Vulpius *prior* retinuit et exponit praeftantiffimum, excellentiffimum; id quod tamen paullo durius eft fic nude pofitum, pro eo, qui prior, fuperior eft ceteris curfu. *prior* enim eo fignificatu pofitum aliquid adiectum fere habet, vt ex ipfis laudatis ab eo exemplis apparet. *prior* igitur, fi tenendum illud eft, malim prius, ante, exponere. Poffit tamen legi: *Acrior Eleo carcere miffus equus:* omiffo *eft,* quod a quibusdam abeft. Ita *acrior* et *infirma fenecta* fibi refpondent. Ouid. Met. VII, 542.

Acer equus quondam, magnaeque in puluere famae,
Degenerat palmas.

II, ex P. 11, 21.

Acer et ad palmae per fe curfurus honorem,
Si tamen horteris, fortior ibit equus.

V, Trift. 9, 29.

Vtque fores nondum referati carceris acer
Nunc pede, nunc ipfa fronte laceffit equus.

cf. III, Met. 704. Acer etiam bene de iuuenili vigore. Ouid. III, Met. 540.

— vosne, acrior aetas
O iuuenes, propiorque meae.

Tamen vel fic nunc praefero Heinfianam lectionem: *Victor ab E.* fi de elegantia carminis quaeritur. Eft enim hoc perpetuum *victor equus.* v. Virgil. Ge. III, 299. Ouid. Trift. IV, 10, 95.

Postque meos ortus Pisaea victor oliua
Abstulerat decies praemia victor equus.

Sed dubitatio superest illa: An a poëta hoc loco id, quod elegantius erat, profectum sit. Potuit autem paullo negligentior in fingendo versu esse. Similis ieiunitas in Ciri v. 33. *Qui prius* h. antea. Dubitaui aliquando, an omnino versiculus hic Tibulli sit, nec potius, cum in libris excidisset, ex Ouidiano illo suppletus sit:

Vt celer Eleo carcere missus equus.

Epist. XIII, 166.

33. *Vidi ego iam*] *ego* Broukh. ex quibusdam inferuit: etiam a nostris abest. *premeret quem* Coruin. eleganter. deinde in vno *segnior aetas.* Color orationis similis in Nemesian. IV, 33.

Ver erat et vitulos vidi sub matribus istos,
Qui nunc pro niuea coiere in praelia vacca etc.

34. *stultos — dies*] Minus bene Ed. Rom. cum Ven. 1487. habet: *tardos — dies*, quos Passeratius mutabat in *tacitos.* In Exc. Pocchi fuit *celeres:* et hic est forte liber, in quo ita legi narrauerant Statio; sed est illud ab interpolatore. Ne vero quis emendet: *stulto* sc. sibi, adeat not.

35. *exuit*] Broukh. e duobus: *exuat*, quod sane est elegantius, minus tamen commodum.

36. *non vllam — moram*] Sic et Reg. et praetulit Broukh. alii: *non illam*, quod nescio quam vim prae altero habet.

38. *Nam decet intonsus crinis vtrumque deum*] Caussam videntur haec reddere, cur Bacchus Phoebusque perpetuo iuuentutis flore gaudeant; nempe quod eos deceat suus crinis prolixus. Quod cum non recte collectum sit, Broukhusius repósuit: *Tam d.* hac mente: Apollinem et Bacchum coma esse tam decora, vt deorum omnium soli hoc ipso crinium beneficio semper sint ephebi. Sed id ipsum contortum est, et misere languet. Vulpius, vt iam Cyllenius fecerat, vulgatam ita explicat: colligere Poëtam, Phoebum et Liberum semper esse iuuenes, quod eorum simulacra promissa fingantur coma: tonsi autem capilli eos nullo pacto deceant. Ita non est vrgendum illud *decet,* quod pro substantiuo verbo *est* ponitur. Signum nempe, vnde appareat, eos semper iuuenes esse, intonsi crines sunt. Iacet tamen hoc non minus quam illud superius. Praestaret simplex copula: *Et,* vt sit: *Et decet i.* et ornat adeo vtrumque deum capillus iuuenilis promissus. Erigeret tamen senten-

sententiam *En decet.* Ceterum *iuuentas* in sup. versu Regius recte cum aliis ap. Broukh. reliqui: *iuuenta.* Corvin. *iuuentus.* cf. Heins. ad Ouid. IV, Met. 17. Virg. V, Aen. 398.

39. 40. Retraxerat hos versus Scaliger supra ante vs. nonum: At h. l. vix iis carere possumus, et *Neu c.* manifeste orationem continuat. Deficit autem particula, quae in pedestri sermone negligi non posset: Tu autem porro cedas in omnibus puero.

43. *picea ferrugine*] hanc lectionem, quae est in quatuor Heinsianis, et in Edit. prima, recepit Vulpius. Vulgatam, *picta,* tuetur Broukh. vt colores illi in arcu caelesti confusi exprimantur. Sed recte Vulpius monet, non magis ferruginem, quam purpuram aut alium colorem pictum vocari posse. In vno Broukh. erat *nigra,* interpretamentum τῶ *picea.* Sic Ouid. XV, Met. 789. *ferruginem atram* et Virg. I, Georg. 467. *obscuram* dixit. Similis dubitatio est in Horat. II, 5, 10.

— *iam tibi liuidos*
Distinguet Autumnus racemos
Purpureo varius colore.

vbi *Autumnum varium colore purpureo* recte dici negat Bentl. Sed potest ibi iungi: *autumnus varius distinguit racemos liuidos colore purpureo.*

44. *venturam admittat imbrifer arcus aquam*] *admittat* est incitet, impellat, vt, *admittere equum*, quia iride conspecta largi imbres non magno post interuallo cadere solent. Ita malim cum Scaligero interpretari, quam cum aliis ita accipere, vt *portendere* sit. Longe enim alia ratio est, quando aues *admittere* seu addicere dicuntur, quam si *iris.* Tamen hinc varians lectio profecta est, alterius glossema: *annuntiet.* In quibusdam inuenitur *amiciat,* quod Scaliger, modo *amiiciat* scribatur, praeferebat: sed haud dubie natum est ex scriptura: *ammittat.* *Admittere* alii accepere sursum attrahere, vt sit ex vulgari veterum opinione dictum: Ouid. I. Met. 271. *Concipit Iris aquas.* v. Passerat. ad Propert. p. 430. D. Cerda ad Ge. I, 380. et cf. Vulp. h. l. Sed dubito de isto verbi vsu. pro *imbrifer arcus* in quibusdam est *nubifer:* vnde Heinsius faciebat: *nimbifer.* In Edit. Bas. *hymbrifer Arcas.*

47. *duros subiisse labores*] ita iam edd. Aldinae cum ceteris: idque Scaliger retraxit, cum in Ald. tertia Ven. 1558. a Mureto nec monente illatum esset in vulgg. Edd.

duro — *labori.* quae sollennis est varietas, saepius ad Virgilium notata. Vnus Pal. *obiisse.*

48. *aut operi insuetas atteruisse manus*] Edd. fere omnes antiquiores, Romana, Veneta 1500. et 1520. Aldinae et hinc profectae *operi;* et sic etiam Regius habebat: cum tamen Broukh. id in nullo Codice reperisset; Ita *insuetas operi* intelligendum erit, aut *operi* habendum pro antiquo ablatiuo. vid. Vulp. ad I, 1, 72. Codices fere *opera* exhibent: vnus Palatinus: *opere,* quod Broukh. recepit et retinuit Vulpius; nec quicquam refert. Bene enim *opere atteri* dicentur manus, vel etiam *insuetae opere manus:* nam ita Latini interdum. v. Curt. V, 12, 9. conf. Heusingeri Patris Emendatt. p. 212. 215. et Gronou. ad Liu. XXIV, 48. Praeterea *atteruisse,* quod inde ab Aldina sec. ed. legitur, pro *attriuisse* constanter libri, praeter paucos, in quibus *attenuasse,* quod et edd. vett. Ven. 1491. et al. cum Ald. pr. habent. Hoc oriri potuit ex vitio simili illi, quod est in Ed. Rom. *attenuisse.* cf. Liuinei. ad h. l.

49. *insidiis altas si claudere valles*] Enim vero expectabam *saltus,* vel *montes,* in quibus retia fere tendi solent. Ouid. Rem. 202.

Nunc leporem pronum catulo sectare sagaci;
Nunc tua frondosis retia tende iugis.

cf. II, Met. 427. X, 172, 535. Epist. 5, 20. et noster inf. IV, 3.

— *densos indagine colles*
Claudentem.

vt adeo aliquis paullo calidior mutandum esse censeat *altos* — *colles.* Et non raro haec duo voc. permutantur. v. ad Ouid. VI, Fast. 327. et Burman. ad Val. Flacc. VII, 391. Verum etiam in vallibus retia et tenduntur, et poëtis tendi narrantur. Gratius 102.

Per non adsuetas metantem retia valles.

inprimis si apros venantur. vide Ouid. I, Art. 46. VIII, Met. 331. 334. 338. Virgil. Aen. X, 707. *Claudere* vero proprium venationi voc. Seneca Thyest. 493.

Plagis tenetur clausa dispositis fera.

Manil. V, 186.

— *claudunt campos formidine mortis.*

v. Intpp. ad Gratium v. 49. Atque ea vox restituenda videtur Rutilio I, 625.

Funditur insidiis et rara fraude plagarum
Terribilisque cadit fulmine dentis aper.

Immo vero *Cluditur* vel *Clauditur.*

50. *ku-*

50. *humeri retia ferre negent*] Ed. Rom. cum paucis aliis et Coruin. *humeris r. f. neges.* quod vulgare esset. Ouid. Art. II, 189. de Milanione:

Saepe tulit iusso fallacia retia collo.

conf. Statium ad h. l.

53. *Tunc mihi*] tres ap. Broukh. *rapias tum c. l. Oscula* Reg. et Ed. Rom. *capias.* male h. l. v. Heins. ad Ouid. Ep. XIII, 120 II, Met. 603. Cyllenius vero *rapias* in suo legerat.

55. *Rapta feret primo*] ed. Vicent. *mox adferet ipse roganti:* Ita primum Scaliger ex suo, cui maxima librorum Statii et aliorum pars accedit, reposuit, cum antea inde a Rom. edd. Ven. et Aldinis lectum esset: *post offeret ipse volenti.* Tum *post* Reg. cum Ed. Ven. vtraque retinet. pro *ipse* Reg. *ille*, Ed. Lips. *ipsa.* Mox *velit* Coruin.

57. *tractant*] vn. Heins. *damnant.*

59. *At tibi, q.*] Sic Broukh. ex optimis libris; ante erat: *Iam tu.* in edd. Reg. Vicent. et in codd. parte *Iam tua*, vt etiam Regius habet, in aliis *at tu.* Coruin. *Iam tibi.* mox Ed. Rom. *primis.*

61. *Pieridas*] Ed. Rom. Lips. *Pierides.* v. Heins. ad Ouid. I, Met. 152.

63. *Carmine purpurea est Nisi coma*] Reg. *purpureae Nisi comae:* nempe primo scriptum erat per compendium: *purpurea ē.*

69. *Et ter centenas erroribus expleat vrbes*] *explere* magis ad numerum refertur, quasi dicat: vrbes adeat vsque ad trecentas. (v. not. ad h. l.) *Implere* in ea re Ouidius dixit VIII, Met. 166.

— ita Daedalus implet
Innumeras errore vias.

et Fast. II, 223.

Sic Fabii latis vallem discursibus implent.

et hoc ipsum exhibet Ed. Rom. cum multis aliis: — *erroribus impleat vrbes*, quod forte ferri possit, sed non est elegantius. Vnus Italicus Heinsii *explicet:* verum etiam sic *explicare errores*, non *vrbes* dicendum esset, vt *explere errores* proprie dictum, non *vrbes.* Quae Vulpius affert, sensum potius illustrant, quam verba. Broukh. plane praeteriit. Statius vero ad emendationem confugiebat: *et tercentenos erroribus expleat orbes* h. menses. Male. Galli Deam suam circumgestabant et oppidatim vicatimque stipem mendicabant. Nota res vel ex Apuleio. In Ed. Rom. et Comelin. *tercentenis — erroribus.*

71. *Blan-*

71. *Blanditiis* etc.] Scaliger haec ita concinnauerat:

Blanditis vult esse locum Venus ipsa querelis.
Supplicibus miseris flentibus ipsa fauet.

flentibus enim in multis est, etiam nostris: sed recte reiecit Broukh. In Ed. Basil. ita distinctum: *Blanditiis v. e. l. Venus, ipsa q. Supplicibus, miseris flentibus illa fauet;* non male; sed concinnius erit, etiam primo loco, *illa* legere et hoc modo distinguere:

Blanditiis vult esse locum Venus: illa querelis
Supplicibus: miseris fletibus illa fauet.

Videtur tamen totum hoc distichon aut inter alia, quae exciderunt, nudum sic adhaesisse, aut in alienum locum illatum esse.

73. *Haec mihi quae canerem Titio, deus edidit ore*] Priapum tanquam *oracula edentem*, se, tanquam sacerdotem, *canere* fingit, monente Broukh. (sed cf. not.) Scaliger et Menagius, vt de hoc Heins. Aduers. II, 8. prodit, e ICti persona dicta putabant, et corrigebant. *cauerem:* sed in Iuris notiones non incidit, nisi in seqq. Nam ad ICtum pertinent illa: *consultent, ianua nostra patet, deducat;* sed interposita est alia notio *magistri* v. 75. Porro *Titium* Iurisconsultorum personam ὑποθετικὴν esse putabat Scaliger. Sed docte Broukh. monuit, Titium non Iure consultorum, sed eorum, quorum caussam agi fingebant, (vt etiam Caii et Sempronii nomine vtuntur ICti) esse nomen. Ipse Titium Septimium, nobilem ea aetate poëtam, Horatio familiarem, (ad quem huius Carmen 6. Lib. II. scriptum: quemque ille commendat Tib. Claudio Neroni L. I. Epist. 9. et laudat I, epist. 3.) sed vnico nominis argumento vsus, intelligi contendit, et erudite de eo disputat. Ayrmannus in Vita Tibulli §. 63. aliquem, cui illudere voluerit, bene sibi notum hominem, isto ICtorum loquendi more, notari existimat. Sed quid scire refert, quis iste διεχροδιδάσκαλος fuerit? Tum vero ipsa res satis docet Titium esse ex poëtae amicis, in cuius gratiam hoc carmen scripsit.

75. *qui spernentur*] Nusquam legi video: *qui spernuntur.*

79. 80. *tempus erit, cum me — Deducat i.*] forte putes refingendum esse *Deducet. Tempus erit, quum me deducet.* Nam sic v. c. Ouid. III, Art. 69.

Tempus erit, quo tu, quae nunc excludis amantem,
Frigida deserta nocte iacebis anus.

I, Fast.

I, Fast. 529.

Tempus erit, cum vos orbemque tuebitur idem:
Et fient ipso sacra colente deo.

Adde I, Art. 213. Sed et alterius moris exempla sunt: Statius Theb. VIII, 206.

Iamque erit ille dies, quo te quoque conscia fati
Templa colant, reddatque tuus responsa sacerdos.

et III, Sylu. 2, 127.

Ergo erit illa dies, qua te maiora daturus
Caesar ab emerito iubeat discedere bello.

Ouid. III, Met. 519.

Iamque dies aderit, iamque haud procul auguror esse;
Qua nouus huc veniat, proles Semeleia, Liber.

Enimuero ex sermonis ratione et exquisitiore vsu hoc alterum verius est *cum deducat*. Porro pro *ferentem*, in vno Medic. Statii *canentem;* sicque vnus Heins. Miror neminem coniectasse *serentem*.

81. *Heu heu q. l.*] Minus concinne in aliis *quam Marathus lento;* vt taceam *eheu* legi. *Marathum* fuisse puerum Asiaticum, a Phoenicum vrbe, Maratho dictum, putat Broukh. verum eius nomen esse *Cyrum*, ap. Horat. I, Carm. 33, 6. ibi enim Pholoe eum fastidire memoratur, quam Tibullus ei conciliare studet infra Eleg. 8. Pro *torquet* forte rectius legeretur *torret*, quod melius conueniret *lento amori*, vt Horat. dixit: *lentis vri ignibus*.

83. *ne turpis fabula fiam*] Legebatur ante Broukh. *turbis*. etsi Statius iam e libb. monuerat, esse *turpis* scribendum; et sic iam editum video in Vicent. et in Reg. Lep. Nec aliter Coruin.

ELEGIA V.

1. *discidium*] ante Broukh. *diffidium* legebatur, sollenni errore. *ferre* pro *laturum esse*, vel, *ferre posse*, dixit. pro *abest* Ed. Rom. *habet*, quod in binis Broukh. erat: nimis argute.

3. *turbo*] Statius et Scaliger ex Charisio *turben;* vt saltem inde constet, olim in libris etiam hoc lectum fuisse. cf. Broukh. mox pro *celer* duo *tener*.

5. *libeat ne d.*] Ed. Rom. cum aliis *liceat*, et mox *posthaec*. Tum *aspera verba* aliquot codd. apud Broukh. Forte etiam *neu* legendum pro *ne*, vt coniungantur inter

se

se ista. Ita occurras quoque Statii suspicioni, esse suppositos versus, cum bis eadem res dicatur.

7. *parce tamen per te f.*] pro *per te* nostri cum antiquis fere Edd. et libris *parce* importune repetunt. Sed iam in Ed. 1520. est *te per*.

11. *Ipseque ter circum lustraui sulphure puro*] *puro* a vi purificandi. Broukh. corrigendum arbitratur *sulphure viuo*, quod perpetuum fere sulphuris epitheton est, sequutus Heinsium in Ouid. Fast. IV, 739. Sed vide ibi Burman. cf. Art. II, 329. et ibi Burman. pro *ter* alii, etiam nostri *te*, quod probarat Scaliger. Sed est aberratio librarii. Sic sup. I, 3, 11. Ed. Rom. etiam *te* sustulit.

12. *Carmine cum magico praecinuisset anus*] ita in optimis. At veterem scripturam esse *procubuisset*, Scaliger contendebat, idque receperat, quasi anus procumberet, carmen immurmurans. Nec tamen nisi in vno Statii ita lectum videas: alius *pertimuisset* et tertius *praetimuisset*, quod contorte explicat Statius ad I, 2, 41. *Praecinere* vero vel *praecantare* dicebantur ἐπῳδοί. v. Gronou. Obss. II. c. 1. Cantum morbis mederi creditum fuisse, notum est.

13. *Ipse p.*] *Ipse ego curaui* Flor. Statii. *saeua — somnia* quidam *scaeua*. cf. notam.

14. *sancta — mola*] vetus erat lectio, cui Aldina sec. substituerat *salsa*, quod iterum eiecit Scaliger, suum librum sequutus, cui adstipulantur plerique alii.

15. *velatus filo*] recte reuocauit hanc lectionem Vulpius. *filum* est vitta, infula. Liu. I, 32. *capite velato filo*, (*lanae velamen est*) vt ibi cum Drakenb. interpungendum. Broukhusius nulla auctoritate mutarat in *lino*. Multa ille tradidit parum accurate ad hos versus.

16. *Vota nouem Triuiae n. s. dedi*] *Triuiae* h. Dianae, quae in morbis inuocari solebat. Ita Scaliger cum melioribus libris, etiam Regio; ante legebatur: *Veneri*: quidam libri *circum*, Guarnerianus: *Craemae*, vtrumque ex *Triuiae* factum. Hoc iam Corradus in Quaestura p. 326. Ed. Lips. e codice antiquo reponebat, inuito tamen magistro suo Egnatio, qui *Veneri* defendebat ex Virg. Ecl. 8, 73, 78. Sed et ibi res sacra fit Dis magicis vel inferis, minime vero ad aras Veneris. pro *dedi*, quod est *reddidi*, Statius habuisse videtur *tuli*.

21. *Area dum messes sole calente teret*] h. fruges terentur in area. v. not. Ita etiam Hor. I. Sat. 1, 45.

Millia frumenti tua triuerit area centum.

Virg.

Virg. Ge. I, 192.

Ne quicquam pinguis palea teret area culmis.

Martial. IX, 92.

Messes area dum teret crepantes.

Senec. Thyest. 357.

Non, quicquid Libycis terit
Feruens area messibus.

Sole calente vero ex Romanorum more: tum, quia area patebat: erat enim locus in ipso agro editior, in quo frumentum statim ex agro congestum terebatur, non, vt nunc, in horreis: v. Geopon. II, 26 f. Schoettgen. in Antiqq. Triturae §. 4. tum, quia triturae tempus in Augusto erat: messis vero fiebat in Italia mense Iulio et Augusto: Geopon. III, 11. ἕως δὲ τῆς πρὸ ιθ' Καλανδῶν Σεπτεμβρίων ἀλοήσομεν. οὐ γὰρ ὄμβροι οὐδὲ δρόσοι ἐν ταύταις γίνονται ταῖς ἡ[illegible] quem locum debemus eidem, dum fuit, doctissimo [illegible] Vt tamen talem morem sequi possint homines, nece[illegible] eos viuere sub caelo clementiore, et minus variabili. In Lusitania etiamnum manipulos in agro relinquunt, et, quando commodum tempus incidit, terunt: vix ante Octobrem in horrea deuehunt. Vnde a. 1766. factum, vt pluviis insolito more per ipsam aestatem ingruentibus tota messis corrumperetur. Hinc Virg. Ge. I, 298.

Et medio tostas aestu terit area fruges.

et v. 190.

Magnaque cum magno veniet tritura calore.

In Ed. Bas. legitur: *sole cadente:* (quod et Coruin. exhibet) male, nam sub ipsum meridiem tundebantur frumenta. v. Virg. III, Ge. 132. 133.

23. *Aut mihi s.*] *Haec* vulgatae habent, inquit Broukh. Hoc nomine appellare videtur edd. Plantin. ductas ex Mureti editione, qui illud intulit. In libb. *Et.* (quod et Corvin. habet) *At. Ac.*

24. *candida musta*] ita Edd. ante Broukh. et maxima pars librorum, etiam nostri. Cum tamen ea deteriora fuisse reliquis, e Plinii XXIII, 1. constet; Broukh. e nonnullis libris reposuerat, *pinguia.* Sed videri hoc debet ex Eleg. I, 10. ab aliquo refictum esse. Quomodo enim pauperis agelli dominus praestantiora vina condidisse credendus? Tum ne quidem vilia ista vina fuere, sed tantum secundo loco a fuscis ac nigricantibus. Idem Broukh. de conditura vinorum haec accipi volebat; etiam hoc argute magis, quam vere. Seruat vuas et mustum Delia dum assidet.

Deinde

Deinde *musta* plurali dixit numero, vt supra eod. loc. vbi v. Broukh. et Burman. ad Ouid. I, Am. 15, 11.

26. *verna*] mira in hac voce suauitas et homine elegante digna: pueri enim domi nati blaesa sua garrulitate et familiari quadam consuetudine dominis accepti esse solebant.

27. *Illa deo sciet agricolae p.*] Dacerius Siluanum, Broukhusius Bacchum, Vulpius autem deos agriculturae praesides omnino intelligit. Nil refert: malo tamen ex sollenni religione Priapum: nam in eius Lusibus Carm. 85.

Mihi corolla picta vere ponitur:
Mihi rubens arista sole feruido:
Mihi virente dulcis vua pampino:
Mihi glauca duro cocta oliua frigore.

adde Carm. 84. et 86. ex quo eodem v. 15. 16. et aliis lo-[redacted]nstat, Priapo hircum vel porcellum aut aliam victi-[redacted]fuisse mactatam, v. ad eum loc. Burman. Sec. V. Cl. [redacted]dia vero non hortorum solum Priapo, sed et agri et vineae et villae committebatur. v. Carm. 30, 86. 87.

28. *pro segete spicas*] Vtraque Edit. cum multis: *et spicas*, vt scilicet versum fulcirent. Cod. Reg. *spicam*.

29. *Illa regat*] *reget* duo Angl. apud Broukh.

30. *et iuuet*] alii vt Reg. et Ed. Lips. *adiuuet*, vel *adiuuat*, vel *at iuuet*: volunt nempe, *ac iuuet*.

32. *detrahet*] Cod. Reg. cum vtraque Ed. et Coruin. *detrahat*, vt multi ap. Broukhusium, quod conuenit sequentibus.

33. *virum hunc sedula curet*] τὸ *m* in *virum* non eliditur, vt saepe fit: adeoque eo quidem nomine non mutem: mihi tamen τὸ *hunc* durius h. l. positum et vtriusque versus oratio male iuncta videtur, etsi mutata interpunctione emollii versum. Nam vulgo interpungitur: *Et tantum venerata virum, hunc s. c.* Ayrmann. §. 66. Vitae Tibullianae legit: *tunc*, et id Coruin. quoque firmat: etsi et ipsum languet. Versus fiet rotundior, si legas: *nunc s. curet*. *Nunc* p. vt latius sit *curare*, quod ad omne officium, quo hospitem excipimus, balneo, veste, foco, referri debet. Broukh. malebat, quod in quibusdam est, *huic*, quia *curare* cum tertio casu iunctum legitur. Ita stribliginis in his verss. satis nondum erat? In vno Statii *hunc et*, in Ed. Lips. *virumque* ad fulciendum versum. Vt ex animo dicam, quod sentio: quale illud nunc habemus, vix hoc distichon a Tibulli manu venire potuit. Nitor omnis abest et ipsa sermonis ratio.

34. ipsa

34. *ipsa*] Reg. *illa*.

35. *Eurusque Notusque*] *Eurum*, quod iam in Vicentina video expressum, Broukh. e XX. libris recepit: quia ille vicinus alteri et fere cum ipso iungitur; vulgo fuit *Caurus*, vt etiam Rom. Ed. Ex hoc tamen illud potius fieri potuit, quam hoc ex illo.

37. Vellem vtique carminis superioris venustatem non esse contaminatam foeda lacinia, quae attexta est. Sententiarum tamen ordo ac nexus non omnino eos respuit. Scaliger non modo nouam Elegiam exorsus est: *Saepe ego* etc. verum etiam superiori carmini attexuit versus ex El. II. huc retractos, qui mollissimae Elegiae non minus nitorem obscurant. Quod per bonae criticae leges facere licet, hoc feci. Seiunxi versus tanquam nouae elegiae seu initium, seu, quod credere malo, fragmentum. Romanos autem illos a Platonico vel Petrarchico amore satis alienos fuisse, vel ex h. l. facile quisque intelligat.

40. *deseruitque Venus*] quod Ouid. III, Am. 4, 17.

Tacta tamen veluti gelida mea membra cicuta,
Segnia propositum destituere suum.

etiam hic duo ap. Broukh. et Regius, haud dubie ex interpolatione, *destituitque* legunt.

41. *Tunc me deuotum descendens femina dixit*] Reuocaui lectionem, quam Broukh. ex aliquot libris recte induxerat: vulgo *Tunc me discedens deuotum f.* Similis aberratio erat sup. El. 2, 19. Ouidius in eadem re *desiluit* dixerat III, Am. 7. Metus Vulpii, ne quis ita, vt apud Catull. carm. 110. accipiat, inanis est, cum hic de femina, non de mare, sermo sit.

42. *et pudet heu! narrat sc.*] est ex emendatione Scaligeri; vulgo *et pudet et n.* quod natum ex *et pudet ei.* An altera versus pars a Tibullo profecta sit, dubito. Extrita forte ea erat a pio homine in codice, inde ab alio restituta. In Tollianis excerptis narratur ab aliis legi: *Et dominae narrat s. n. meae.* Sic ipsi Deliae renuntiat puella rem. Ab Aurato refingi coepit: *Et dominae narrat sacra nefanda meae.*

43. *non facit hoc verbis*] quidam, sed pauci, *herbis:* quod tueri possis ex Propert. III, 4, 25.

Non me moribus illa, sed herbis improba vicit.

et infra El. 8, 23.

Quid queror, heu, misero carmen nocuisse? quid herbas?

ib. *facie tenerisque lacertis*] quidam boni libri ap. Broukh. et Regius noster: *niueis:* vt Virgil. Aen. VIII, 387. de Venere:

— *niueis hinc atque hinc Diua lacertis*
Cunctantem amplexu molli fouet. —

et hoc placere possit etiam propterea, quia in altero versu etiam color memoratur: *flauis* — *comis:* eadem ratione, qua Scaliger et Bentleius apud Horatium I, Carm. 13. tuentur *lactea brachia* propter *roseam ceruicem.* et qua dixit Virgil. XII, Aen. 605.

Filia prima manu flauos Lauinia crines
Et roseas laniata genas —

Retinui tamen *teneris*, quia id vocabulum nostro in deliciis est. v. I, 1, 46. 64. 68. I, 2, 73. et al. In vno fuit *mutis*, deprauatum ex *niueis*.

45. *Nereis quae P.*] multi codd. et vett. edd. vsque ad Ald. pr. quod non videbant librarii, *Nereis* trisyllabum esse. In Ed. Lips. inferciebatur *quem*.

46. *fraenato — pisce*] Delphine. vid. Ouid. Met. XI, 239. Gronou. Obss. I, c. 17. malebat etiam hic, *priste*. Sed eum iam refellit Broukh. cf. Valer. Argon. I, 130. sqq.

47. *Haec nocuere mihi, quod adest h.*] Ita malui distinguere, quam cum Broukh. distinctionem maiorem ante *quod* ponere, vnde durissima verborum iunctura existeret. Sensus est: Mihi hoc nocuit, et animum Deliae abalienauit a me, quod diues amator et lena pessima illam obsederunt. Altero versu particula connectendi subintelligenda; nisi malis reponere: *Venit et exitium, callida lena, meum;* quod et Ayrmanno placuisse video, in Vita Tibulli §. 70.

53. *herbasque sepulcris Quaerat*] Muretus innexit *escas*, vt de silicernio intelligeretur. Sed hoc dabatur ad rogum, non ad sepulcrum. v. Gebhard. h. l.

56. *e triuiis aspera turba canum*] In Romana et aliis antiquis Edd. erat *post agat hanc t.* Scaliger e suo reponebat, *post agat a triuiis*. Sed Broukh. in plerisque inuenit: *e*, et sic Regius.

57. *Euenient*] Ita Broukh. ex antiquis Edd. et Libris quibusdam: vti iam Heinsius coniecerat, quem v. ad Ouid. III, Met. 424. IV, Fast. 775. cf. inf. I, 8, 5. II, 1, 25. 5, 11. III, 4, 48. vulgo *Eueniet*.

60. *nam*] Alii *non* perperam. *omnis amans* duo Broukh. *ipsa Venus* duo alii.

61. *Pau-*

61. *Pauper erit praesto tibi, praesto pauper adibit Primus*] *praesto esse* praecipue seruulis conuenire, recte docet Vulpius; Sed *praesto adire* qua ratione dicatur, nemo docet, nec simile exemplum memini. Varia quidem substitui possint: (v. c. *Pauper erit praesto: si prodis, pauper adibit Primus et* etc.) sed quae praestare nemo ausit. In Mureti edit. versus ita legitur: *Pauper erit praesto semper tibi; pauper a.* In Exc. Scalig. autem sic: *Pauper erit praesto semper, te pauper adibit Primus;* quod satis probabile est; sic Ouid. I, Art. 488. *Lecticam dominae dissimulanter adi.* ex *per te* fieri potuit *praesto;* forte etiam ex prima syllaba vocis *semper* natum est illud *nam,* quod in vno Statii pro *tibi* erat. Sed, ne ab interpolatrice manu sit, vt verear, facit alter versiculus, qui in iisdem ita exhibetur: — *et in duro limine fixus erit:* quod sine dubio ab eo est, qui pentametrum trisyllabo claudi aegre ferebat. v. inf. II, 6, 20. Vt vulgo legitur, etiam Ouidius dixit III, Am. 11, 17.

Quando ego non fixus lateri spatiantis adhaesi.

Adde Propert. III, 12, 22.

Et licet in triuiis ad latus esse suae.

64. *Subiicietque manus*] intelligendum esset, subter brachia puellae. Id enim est *subiicere.* Ouid. III, Met. 167.

Altera depositae subiecit brachia pallae.

Accommodatius forte: *obiiciet* h. opponet, vt Horatius: *extrahe turba oppositis humeris. Efficiet viam* ex praecepto Ouidii II, Art. 209.

Ipse face in turba, qua venit illa, locum.

65. *Pauper ad occultos furtim deducit amicos*] videtur pauperi perductoris et lenonis partes dare; quas quis sustineat? aliter inf. I, 9, 42. res se habet. Ferrem, si esset *ad occultas — amicas.* Ouid. II, Am. 2, 21.

Ibit ad adfectam, quae non languebit, amicam
Visere.

In Coruin. et in binis Angl. erat *amictus;* et *ad excultos f. d. amantes* in aliis esse audierat Statius; et hoc etiam inuenisse videtur Corradus; nam in Quaestura p. 328. tum ex coniectura, tum ex libro suo legere se profitetur: *Pauper et excultos furtim deducet amictus:* nec tamen video quo sensu. *Et* etiam in Ed. Rom. est. *amictus* valde arrident propter versum sequentem. Sed quid erit *deducet amictus? deducere vestem* est a summa parte trahere vel scindere. v. Heins. ad Ouid. III, Met. 480. I, Am. 7, 48. hoc vero huc

non facit. an *conducet?* [Ita olim ad h. l. in quo prorsus coecutii. Vix enim nunc dubito veram lectionem esse: *Pauper et excussos furtim deducit amictus.* Inter officia amantium hoc quoque est, pallam, quae male sedeat, aut rugas duxerit, aut motu aliquo adducta fuerit, excutere et ad talos ac pedes demittere seu deducere, deorsum tractam, vt contra ex Nasone praecipitur Art. I, 153. *Pallia si terrae nimium demissa iacebunt, Collige* etc. *Excussos* autem facile deprauatum fuit in *excultos.*] Porro futurum tempus *deducet* et mox, *detrahet*, in aliis est, etiam in Regio, et Coruin. vt conueniat τῷ *subiiciet;* sed id non semper obseruatur. vide sup. v. 27. 29. 31. 33.

67. *nec verbis victa fatiscit Ianua*] Ita Broukh. ex aliquot libris post Gebhardum; in aliis, etiam Regio, et Ed. Rom. ac Coruin. *patescit*, quod istius interpretamentum.

69. sqq. Haud dubie hoc est fragmentum alterius carminis, ex quo haec seruata et superioribus attexta sunt: forte propter argumenti similitudinem aliquam; etsi diuersa res est. Scaliger vss. 69. 70. relinquebat et sequentes sex versus in Elegiam proximam post v. 32. reiiciebat, nec parum se in hoc ausu confirmatum credebat Ouidii loco Trist. II, 459. vbi, cum Naso alios istius Elegiae versus recitasset, subiicit etiam hoc distichon:

Scit cui latretur, quum solus obambulet ipse,
Cur toties clausas exscreet ante fores.

Nec diffiteor, primo intuitu praesidium hic non exiguum Scaligeranae transpositioni inesse videri: quod tamen re accuratius excussa intellexi esse nullum. Nam vt alias rationes ad El. sequ. v. 32. commemorandas nunc taceam, primum etiam ceteros versus Albianos nullo cum ordine recitat Naso. Tum omnino dubitandum videtur, an distichon hoc a Nasonis manu profectum sit. Adeo enim male cohaeret cum ceteris, et sententiarum ordinem turbat, vt a male sedulo homine in Nasonis codice aliquo appictum esse suspicer. Nam post ea, quae antecesserant, sequebatur:

Denique ab incauto nimium petit ille marito,
Se quoque vti seruet, peccet vt illa minus.
Scit cui latretur, quum solus obambulet ipse,
Cur toties clausas exscreet ante fores.
Multaque dat talis furti praecepta docetque
Qua nuptae possint fallere ab arte viros.

Quam

Quam alienum sit medium illud distichon, tria potissimum docento: primum, quod *Denique* finitas sententias superiores arguit; alterum, quod inter *furti praecepta*, quae commemorasse videri vult, nullum in eo disticho est; tertium, quod de fraudibus maritorum egisse se significat Naso: At in illis: *Scit cui latretur* etc. si cum nostro Tibulli loco conferas, intelliges de riualibus agi, non de marito Deliae. Meliore itaque iure fragmentum hoc relinqui eo loco videtur, quo in codd. illud collocatum est; asteriscos tamen praefigendos curaui, vt a superiore elegia seiungerem.

69. *mea fata timeto*] Reduxi lectionem, quam Plant. et aliae quaedam Edd. inde a Mureto habent, qui primus induxit. Quod si codicum auctoritas defuerit: ratio tamen et sententia *fata* postulat, non *furta*, quae ex seqq. interpolatione facta illata sunt. *Fata timeto:* nempe, ne eodem modo aliquando, vt nunc ego, deseraris ab ea: nam inconstans et incerta est fortuna: *Versatur celeri Fors leuis orbe rotae.* Sic quoque Horat. V, Carm. 15, 17.

At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc
Superbus incedis malo: —
Eheu translatos alio maerebis amores:
Ast ego vicissim risero.

Vt *furta* aliquis defendenda suscipiat, statuere necesse est, ipsum Tibullum nouas insidias riuali suo parare. Sed absurdae sunt ita sententiae omnium trium distichorum, si de se poëta illa monet; et satis lepidum est, praemonere eum, cui insidias aliquis facturus est, inprimis in amore, eumque hortari, vt fruatur puella, dum liceat. Praesidium tamen huius et lectionis et interpretationis peti possit ex Ouidii loco paullo ante laudato Trist. II, 459. inde enim intelligi, nec Nasonem versus aliter, quam de Tibullo ipso accepisse:

Scit cui latretur, cum solus obambulet ipse,
Cur toties clausas exscreet ante fores.

Sed primum in suspicionem adductum est a nobis totum distichon. Tum meliorum librorum lectio est: *obambulet ille.* Latet quoque vitium in *quum* vel *cum*, pro quo scribendum *cur*. *Scit cui latretur: cur solus obambulet ille: Cur* etc. vt sit: Scit cur ille (sc. cui latratur) solus obambulet. Nec adeo de se poëtam haec dicere voluisse seu Naso seu quisquis auctor distichi est existimasse videtur. Ceterum *qui p. vinces* vn. Stat. et vn. Heins. perperam. *timeto* Broukh. e libris potioribus recepit: vulgo: *caueto.*

70. *Versatur celeri Fors leuis orbe rotae*] Fortunam antiqui interdum globo, alias (v. c. Cic. in Pison. 10.) rotae, insistentem exhibebant, vt late docet Broukh. contra Scaligerum, qui, cum id non meminisset, ex suis reposuerat: *orbe cito.* Pro *fors* fere in libris; vt solet, *sors;* in Reg. *sors breuis.* Vti h. l. *orbis rotae*, sic contra *orbis rotam* dixit Virgilius in noto illo: *vento rota constitit orbis.* Ceterum etiam Propert. II, 7, 32. dixit in hunc modum:

Vinceris aut vincis; haec in amore rota est.

72. *ac refugit*] al. *atque fugit.*

74. *exscreat vsque*] Regius cum aliis, sollenni permutatione, *ipse.* v. inf. El. 9, 36.

75. *Nescis* Colot. nec alio adstipulante. *vtere quaeso*] Versus sententia vix digna est, vt multum de ea labores; nec tamen satis intelligo, quorsum spectet. Videtur esse: vtere fortuna, dum ea potiri licet. Nec tamen *vtere* absolute a poëta videtur poni potuisse. Substitui τῷ *quaeso*, quod per se friget, possunt multa: *vtere vento*, seu *velis*, seu *remis.*

76. *in liquida nat tibi linter aqua*] pro *nat* alii *iam* vel, vt Reg. *nam.* Tum scribendum foret: *it liquida nam tibi linter aqua.* pro *linter* glossam exhibet Ed. Rom. *nauis.*

ELEGIA VI.

1. *vt inducar*] Sic Reg. et Coruin. sicque editi ante Scal. et Broukh. qui *inducas* e paucis intulerant.

3. *saeue puer*] haec lectio secundum Muretum a Broukh. recepta: Nec tamen alia eius auctoritas, quam quod Muretus alios sic legere ait; quod et de virorum doctorum emendatione valet. Vulgo *saeuitiae* legitur. Vix dixeris, quomodo haec corruptela oriri inde potuerit: nisi forte ex scripturae compendio: Nec tamen prorsus alienum illud: *quid saeuitiae tibi est mecum*, in me; quare tam saeuus es in me! In fine versus multi addunt: *est.*

5. *Iam mihi t.*] Ita inde ab Ald. sec. editur. Alii *nam*, sicque Reg. cum Coruin.

7. sqq. Totum locum ad verbum fere reddidit Ouidius Trist. II, 447. sqq. Adscribam versus poëtae nostri:

Credere iuranti durum putat esse Tibullus;
Sic etiam de se quod neget illa viro. (vs. 7. 8.)

Fallere

Fallere custodem demens docuisse fatetur,
Seque sua miserum nunc ait arte premi.
(v. 9. 10.)
Saepe, velut gemmam dominae signumue probaret,
Per caussam meminit se tetigisse manum.
(v. 25. 26.)
Vtque refert, digitis saepe est nutuque locutus,
Et tacitam mensae duxit in orbe notam.
(v. 19. 20.)
Et quibus e succis abeat de corpore liuor,
Impresso fieri qui solet ore, docet.
(v. 13. 14.)
Denique ab incauto nimium petit illa marito,
Se quoque uti seruet: peccet vt illa minus.
(v. 15. 16.)
Scit, cui latretur, cum solus obambulet ille; (v. 32.)
Cur toties clausas exscreet ante fores.
(ex Eleg. sup. v. 74.)
Multaque dat talis furti praecepta: docetque
Qua nuptae possint fallere ab arte viros.

7. *Illa quidem tam multa negat*] *Tam multa* Latini quidem dicere solent pro *tot.* vid. Burman. ad Lucan I, 399. IV. 579. hic tamen sententiam parum commodam reddit. Vulpius ita explicat: Vt concedat, se cum riuali meo fuisse, tamen negat grauiora illa, n. concubitum. Sed et hoc durum. Facile in animum venire potest, legendum esse: *iam* pro *tam,* vt et Scaliger voluit, vt *multa* sit pro *multum.* Ouidius l. c. (II, Trist. 447.) hunc locum ante oculos habens:

Credere iuranti durum putat esse Tibullus;
Sic etiam de se quod neget illa viro.

vnde coniicere possis, eum legisse: *Illa quidem iurata negat.* Propert. I, 8, 27.

Hic erit, hic iurata manet.

Ouid. III, Am. 3, 3.

Quam longos habuit nondum iurata capillos.

vbi v. Burm. Fuit, qui vellet: *Illa quidem insimulata negat.* Potest quoque sic refingi: *Illa quidem sua furta negat:* quod expeditissimum foret. In Ed. Bas. expressum: *Illa quidem tam multa negat se credere. Durum est.*

8. *vsque*] *ipsa* vnus Gebh. *quod neget illa* vn. Broukh. petitum ex Nasone. Etsi *pernegat illa* pro *vsque* lenius ac mollius esset. Vnus Statii etiam: *Nam sic et de me p.*

11. *Fingere tunc didicit caussas, cur sola cubaret; Cardine tunc tacito vertere posse fores*] Reposui vtroque versu *tunc* pro *nunc;* ita erat in antiquis Edd. etiam Rom. et Lips. et in vulgg. inde ab Ald. sec. male iterum mutatum in Scaligerana; et sensus ita exigebat, structuraeque et totius loci ratio. Omnia enim praeterito tempore efferuntur, et si *nunc* stare deberet, requireretur *iubet*. sed est etiam in seq. *abiret*. Viderat hoc etiam Ayrman. in Vita Tibulli §. 68. Porro pro *cur*, quod per Aldinas receptum, in Ed. Rom. et Lips. aliisque vett. edd. est *vt*. in Coruin. autem: *queis*. Tum in Vicent. *forem;* a qua totum sequens distichon abest.

13. *Tum succos h.*] etiam hic Rom. et Lips. cum aliis *Tunc*, quod maiorem vim orationi conciliat. Nouatum in Scaligerana *tum*. Etiam Coruin. *abesset*.

16. *peccet vt illa minus*] Seruaui hanc lectionem, quia non multum referebat, vtro modo legeretur, quanquam pro vera non habeo. Verius est, quod in omnibus legitur: *peccet vt illa nihil*, nisi quod Venetae: *peccet vt ipsa nihil* habent. Broukh. in duobus Italis inuenerat *minus*, quod probabat, quia ita etiam Ouid. in illo loco II, Trist. 459. Mihi vero ex hoc ipso ista lectio in duos illos libros venisse videtur.

17. 18. *neu iuuenes celebret*] Reg. cum aliis, *ne*. mox *laxo — sinu*, vett. edd. est lectio: quod male mutarunt Aldinae Edd. *lasso*, in Thuan. *lapso*, vtrumque vitiose. Sed erratum ex more. Apud Rutil. I, 371. recte contra libros receptum.

Laxatum cohibet vicina Faleria cursum.

Vulgatam quam iterum restituit Muretus in nostro, tuetur Ouid. Epist. 16, 247.

Prodita sunt, memini, tunica tua pectore laxa.

et in Fast. IV, 436.

Haec gremium, laxos degrauat illa sinus.

vbi Neapolis item ex aliis laudat *lapsos*.

20. *ducat in orbe notas*] Ouid. l. l. v. 454. *notam*.

21. *Exibit quam saepe, time, seu visere d* etc.) *quum* Coruin. et sic male Statius corrigebat. Admonitio istis temporibus valde vtilis. v. Propert. II, 15, 20. Iuuen. VI, 489. Lucian. de Amor. c. 42. vbi verba: πᾶς θεατὴς ἐπιτρίβων, corrupta esse omnes clamant; forte leg. πᾶς θεὸς θεατὴς ἐπιτρίβων. et Lucilius iam ab aliis laudatus:

Aut cum iter est aliquo et caussam commenta viaï —

Aut

Aut apud aurificem, ad matrem, cognatam ad amicam,
Aut operatum aliquo in celebri cum aequalibus fano.

23. *illam sequar vnus ad aras*] Scaliger reposuerat *ad aram*, ea ratione commotus, quod vna tantum esset, in eius Consulis domo posita, cuius eo mense fasces erant. Sed cum in hoc operto non nisi primariae feminae adfuisse videantur, non vero libertinae, qualis Delia erat; cum porro, nisi semel, istud sacrum in anno non fieret: Broukh. recte reuocauit *aras*, vt intelligantur publica Bonae Deae templa, ad quae quotidie adibat promiscua feminarum multitudo. Duas autem fuisse eius aedes Romae, idem docte ostendit.

25. *signumue*] Broukh. ex vno: et sic Ouid. II, Trist. 451. vulgo *signumque*. Tum eius obseruandum, quod, vt nimis tenue et exile, in elegis ferebat, in Oda vero reiiciebat Bentlei. ad Horat. III, 11, 18. Laudauit quidem plura loca Burm. ad Ouid. Met. VIII, 16. quibus adiice Grat. Cyneg. 224. Nec tamen efficere potuit, quo minus etiam h. l. ieiunam faciat orationem τὸ *eius*, quod facile euitare poterat poëta v. c. *gemmam digiti signumue*. Naso Trist. II, l. c. *gemmam dominae*. mox Reg. *manu*. et v. 31. *nec me nunc d.*

32. *Instabat t.*] hinc, vt alia huius Elegiae, efficti versus 459. 460. ap. Ouid. II, Trist. quos tamen ab aliena manu accessisse existimo; male enim cum ceteris cohaerent.

33. Ante hunc versum inserti sunt a Scaligero versus sex nouissimi ex superiore Elegia: *At tu qui potior nunc es.* Disputatum est de hac transpositione copiose ad e. l. Nunc vero etiam illud monendum: vix alium tam parum commodum locum illis reperiri potuisse. Exponit poëta Deliae marito ea quae facta sint; fraudes superiorum temporum; quibus excitet eum et exasperet in moechum, quicum nunc consuescit Delia:

Ille ego sum, nec me iam dicere vera pigebit,
Instabat tota cui tua nocte canis.

Quam male nunc subiicitur:

Non frustra quidam iam nunc in limine perstat
Sedulus ac crebro prospicit ac refugit.

etc. inprimis illa: *vtere quaeso Dum licet.*

34. *Seruare? ah fr.*] Reduxi hoc, quod male in priore editione eliseram, Vulpium sequutus, qui Scaligero nimium obtemperauerat; ab hoc enim extrusum *ah*, quoniam

hiam ex eius codice, vti ex aliis, exciderat. Atqui id facile fieri potuit, inprimis cum scribi fere soleat *a*. Et versus parum numerosus est eo sublato; habent quoque *a* vel *ah* codd. et edd. fere omnes: alii *ac* vel *heu*. Cum Scaligero tamen Regius faciebat.

35. *absentes alios suspirat amores*] Broukh. maluit: *absentis*, vt genitiuus esset. Sed si vel sic scriberem, nolim ita accipere, quia durum est: *amores alios absentis suspirat*, elegantia autem poëtis sollennis est *amores absentes* pro amatore absente. *amores suspirare* est desiderare absentem amantem. Inf. IV, 5, 11.

Quod si forte alios iam nunc suspirat amores.

Sic Galli *soupirer;* in quo illustrando multus est Broukhusius, qui, vt aliquid efficeret, in hunc saltem modum notata dispescere debebat: Vulgari modo loquendi *suspirare* dicimur *aliqua re*, vel, *propter aliquam rem*. Adeoque recte Lucret. IV, 1188.

Nec mulier semper ficto suspirat amore.

Vt vero tot alia similia in actionem deflexa sunt a poëtis, v. c. *sonare cantus*, *olere myrrham;* sic dici coepit: *suspirare amorem*. Mox paullo doctius deflexum est in eum sensum, vt sit, *suspirando desiderare;* vt in illo Iuuen. XI, 153.

Suspirat longo non visam tempore matrem.

38. *detrecto*] Broukh. ex vna Ed. Reg. Lep. archaismum captabat: *detracto*.

39. *quisquis colis a.*] ita e ratione sermonis Broukh. recte. Vbique: *colit*.

40. *Effluit effuso cui toga laxa sinu*] Regius, Ed. Rom. cum aliis *et fluit*, vt saepe in libris et variatur et peccatur. Sic apud Ouid. II, Met. 144. *effulget* vnus, vbi reliqui *et fulget*. Simplex *fluere* in hac re vsitatius. Sed v. Gronou. II, Obss. c. 7. Hoc tamen loco copula suauiorem versum reddit: *Et fluit e.* Albinou. II, 26. tales sinus *ventosos* vocat. pro *laxa* male Aldinae inuexerant *lapsa*, quod iterum Scaliger eiecit. In libb. etiam *lassa*. v. ad v. 18.

42. *Stet procul, atque alia stet procul ante via*] Ex aliquot libris ita versum concinnauit Broukh. parum concinne, me quidem iudice. In Libris et Edd. est *aut alia* forte leg. ex vsu et genio poëtarum:

Stet procul ante, alia stet procul ante via.

et sic iam Statium coniecisse nunc reperio. In longiori versu mollior in aliis iunctura: *ne crimen possit habere*. mox v. 44. in Regio vitiose *sinu*.

46. *non*

46. *non amens v. l. timet*] Ita iam emendatum in Ald. sec. et hinc vulgata lectio facta quam firmauit Broukh. e melioribus libris. in aliis fere, *non et amans* vel *non et amens*. Nempe ferre non poterant sagaces homines, post *nec* in altero membro esse *non*, hinc inserebant copulam; alius, vt metrum ne laederetur, scribebat *amans*.

47. *suos caedit violenta lacertos*] Ita emendatum in Ald. sec. at in pr. *violata*, quod et in aliis vett. edd. et codd. erat; vt contra factum inf. IV, 1, 76. cf. ib. v. 73. *violenta* h. l. est saeua, trux. v. IV, 2, 3.

48. *Sanguineque effuso spargit inulta Deam*] quorsum *inulta?* Vulpius eo interpretatur, *quod nemo ea vulnera vlciscebatur.* Ita vero friget illud vocabulum. an vult, impune Deae simulacrum, quod nefas est, sanguine maculari? In Ed. Rom. *Sanguine et e. s. inepta D.* et sic etiam habebat Liber Commelini. Sed hoc pro reliquo carmine nimis tenue. (Miror me in hoc haerere potuisse: conf. notam.)

49. *praefixa*] Coruin. *perfixa*.

53. *Attigeris*] Broukh. e melioribus, vt iam coniecerant Auratus, Fruter. Dousa. vulgo: *Attigerit*. mox Ed. Lips. cum quibusdam: *vt hinc v.* nempe ex ara.

58. *me mouet*] al. *monet*. male.

59. *Haec mihi te adducit*] Bene quidem *adduci* de lenonia perductione diceretur, neque illud insolens olim, puellas ad iuuenes venire. v. inf. I, 8, 65. Sequentes tamen versus 61. 62. vbi anus venientem excepisse ad fores dicitur, eum sensum non admittunt. Forte malis: *Haec tibi me adducit*. Sed res ita tenenda: anus eum ad fores praestolatur, et, vbi venit, puellam e cubiculo furtim ad eum adducit. Lectio vero haec, in Aldina sec. primum illata, est illa quidem in multis et bonis libris, etiam in Regio, et Coruin. sed non in omnibus. Alii habent: *Haec mihi te adiungit*, et permulti: *Haec me deducit*, et ita reposuerat Broukh. idque lectum in antiquis edd. etiam Ald. pr. Quam lectionem si teneas, neque ea aliter interpretanda erit, quam eum ab anu, quae ad fores sedebat, ad cubiculum dominae perduci. Ceterum v. 60. Regius *moras* pro *manus*, et v. 62. *strepitum* habet.

63. *Viue diu mihi, dulcis anus*] Scaliger archaismum hic fuisse putabat *mi dulcis anus* pro *mea* et ita refinxerat. Sane et ita apud Ouidium Epist. 19, 17.

— teque,

— — — *teque, o mea sola voluptas,*
Plus quoque, quam reddi, quod mihi possit, amo.

In prima Editione et tribus Libris *mi sola* legitur. Sed recte Broukh. *mihi* reduxit, quod constanter Libri seruant. Quin et τὸ *mi,* si recipiatur, aliter accipi nolim quam pro *mihi.* Propert. I, 12, 29.

Mi neque amare aliam, neque ab hac discedere, fas est.

64. *proprios ego tecum, sit modo fas, annos contribuisse velim*] Ita quidem omnes Libri et Edd. Dura tamen oratio; debebat saltem: *contribuisse velim tibi p. annos* h. de mea vita tibi largiri. Nam haec est sollennis optandi forma. Itaque Broukh. coniecturam Nic. Heinsii recepit: *conteruisse,* quae forma verbi supra fuit El. 4, 48. Et sic Propert. I, 7, 9.

Hic mihi conteritur vitae modus.

cf. Cort. ad Sall. Catil. 4, 1. sed nec in hac lectione acquiescit doctus Britannus in Misc. Obss. Vol. II. p. 242. et aliena est verbi vis ab h. l. Non enim Tibullus cum ea viuere velle optare poterat, sed de sua vita eius annos augere. Ferenda itaque et notanda est illa ratio: *tecum contribuisse,* non mutanda. Porro pro *sit* Reg. *si.* v. sup. ad II, 71.

66. *quicquid agat*] Broukh. e Libris. Alii cum Regio et Ed. Rom. et Lips. *agit,* quod magis placet. Mox v. 69. Reg. et vtraque Edd. cum aliis *sunt,* et v. 70. *possum,* vt et alii ap. Broukh. cum Ald. vtraque; in altera etiam *ego* omissum. At Muret. *possim quin.*

71. *puter, ducterque*] *puter* est a Broukh. e libris: ante erat e Plantin. *putor,* vt etiam in Regio, vel *putat,* vt in Edd. Rom. Lips. et Aldinis, vel *putem. Ducter* a Scaligero immutatum: nam Libri et ant. Edd. *ducor,* vt Rom. et Lips. vel *ducar,* vt Regius, quod seruari debebat, et Coruin. etiam *ducit.*

72. *pronas proripiarque vias*] Non dubitaui reponere, quod temere mutatum erat. In antiquis Edd. et Codd. legitur fere: *proprias proripiarque,* vel, vt in Ald. vtraque et cett. *proripiorque,* quia *ducor* eas insedit. *proprias vias* Scaliger ex ingenio mutauerat in *properas,* quae essent, per quas quis propere praecepsque ducitur. Ex Coruin. expressum: *propria proripiarque manu;* in quo haereo, an ab interpolatrice manu sit. Sed in bonis aliquot libris Broukh. post Statium inuenit *pronas,* vt iam

Fruterius

Fruterius coniecerat, et recte recepit; quamuis difficile dictu sit, quomodo hoc in *proprias* deprauari potuerit, nisi incerto et fugienti librarii oculo, dum proximum vocabulum arriperet, imputemus: vt in ed. Vicent. corruptum video: *proriprias propriarque vias*. Paullo audentius aliquando legebam, — *ducterque capillis, Immerito, prensis:* Ouid. XII, Met. 223.

Raptaturque comis per vim noua nupta prehensis.

cf. Burm. ad IV, Met. 476. *Proripiar* in *per rapiar* mutauerat Heinsius, et reposuere Broukh. et Vulpius. temere tamen: siue enim simpliciter dictum putes, siue, vt ex aedibus protractum intelligas, recte se habet *proripiar*. Docte autem *per* omissum, poëtarum more, vt in illo: *ire redire viam*.

75. *Nec s. sis*] Scal. ex suo *ne*. paullo ante v. 73. Regius *pulsasse*, et 74. Coruin. *manum*.

77. *At quae s.*] Broukh. transitionem non probabat et reponebat e libris aliquot, paucis tamen, *Nam*. Et sic in Ald. sec. immutatum erat. At Muret. *at* reuocauerat, abesse aliquot versus arbitratus, quibus castarum mulierum praemia exposita erant. Scaliger tamen deesse aliquid negabat: cui assentiendum puto. Ed. Rom. *Ast*.

80. *Tractaque de niueo vellere ducta putat*] Sic maxima pars librorum. quidam apud Stat. et Broukh. pro *ducta*, *dente*, *fila*, vel *texta*, et pro *putat*, *parat*. Scilicet *ducta putat* recte ed. Reg. Vicent. At Venetae *ducta parat*. Mutatum in Ald. pr. *fila parat*. Ald. sec. *dente putat*. Muretus retraxit prioris lectionem. Plantin. *dente parat*. tandem Scaliger retraxit: *ducta putat:* secundum Codicem suum.

83. *Hanc Venus ex alto s. — spectat*] Hinc forte Ouid. III, Art. 451.

Has Venus e templis multo radiantibus auro
Lenta vides lites.

84. *infidis quam sit acerba, monet*] Ita Muretus correxerat; et Broukh. e melioribus retraxit, cum in Scaligerano iterum mutatum esset in *quod*, id quod antea legebatur in Aldinis et iis, quae inde fluxere. Atqui *quod* dictum parum latine, etsi sic etiam Reg. cum Ed. Rom. Sed Lips. *que*, ex *quae*, quod in Vicent. est. pro *infidis* Broukh. in Ed. Veneta a. 1487. et in vno Anglic. vetustissimo inuenerat, *infelix*, vt est quoque in Edd. 1500. et 1520. *et infelix quod sit, a. m.* Etiam Ed. Basil. a. 1569. in margine habet: *infelix cur sit, acerba monet*. ex correctione.

86. *fle-*

86. *stemus*] Reuocaui lectionem, quam receperat Broukh. e bonis aliquot libris. Et sic Ed. Rom. cum Venetis. Vulgo: *simus;* inde ab Aldina pr. *Stare* eleganter pro *esse* ponitur, inprimis cum durationis ratio subest. v. Broukh. h. l.

ELEGIA VII.

1. *Hunc c. diem*] Ed. Lipſ. *Hanc*, vt aliae quaedam ap. Broukh.

3. *Hunc fore, A. p.*] intelligendum, *diem*, h. eum, qui eo die natus fuerit, fore illum, qui Aquitanos vinceret. Sed hoc paullo durius esse, negari non potest. Heins. primo versu coniiciebat *ducem* pro *diem*. Putabam aliquando legendum: *Nunc fore.* Sed elegans est Ayrmanni coniectura: *Hoc fore* h. nasciturum esse; in Vita Tibulli §. 42. vt tamen ea satis apposita sit, legendum erat etiam primo versu: *Hoc cecinere die — Hoc fore, qui.* Moneri tamen aduersus haec omnia potest hoc: esse hoc Parcae vaticinium, adeoque assurgere poëtae orationem.

4. *Atur*] in libris legitur *Atax*, (vnde corrupte alii *Arax*, etiam Coruin.) qui est fluuius Galliae Narbonensis. Sed cum Messala triumphum egerit ex Aquitania, Scaliger, in cuius libro erat *Attas*, emendauit *Atur;* quod tamen non puto omnino necessarium esse: nam et v. 11. Arar et Rhodanus, fluuii Narbonensis Galliae memorantur, quia vicini Aquitanis; et Narbonensis prouinciae res et ipsae a Messala potuere constitui.

6. *et euinctos*] *euictos, inuictos, inuinctos,* aberrationes librariorum; item *euntes et*; hoc etiam Coruin.

8. *Portabat niueis currus eburnus equis*] Scaliger e suo malebat: *portabit*, tanquam ex Parcarum praedicentium futura persona; quod etiam est in Reg. et in Ed. Lipſ. natum, puto, ex *portauit.* *Niueis* Broukh. e libris, quibus accedit Regius, reposuit pro *nitidis.* Saepe permutantur haec verba. v. inf. III, 6, 8. Burm. ad Ouid. III, Art. 74. Triumphantium currus equis albis iungebantur. *ferentem* etiam Coruin.

9. *Tarbella Pyrene*] Est et hoc ex ingeniosa Scaligeri emendatione. In libris, *tua bella*, vel in paucis, *per bella*, in Rom. Ed. etiam *pirenes.*

11. Te-

11. *Testis Arar R.*] al. *Arax*, vt Ed. Rom. vel *Atax*, qui vel nunc ferri poterat.

12. *Carnuti et flaui caerula lympha Liger*] In libris etiam Coruin. fere scribitur *Carnoti*. pro *flaui* reposuerat Scal. *fluuii*, permutatione quidem etiam alias obuia, v. Propert. II, 7, 50. sed non ad hunc locum faciente: debebat enim tum aut abesse *Liger*, aut est *Ligeris*.

13. *An te, C.*] Ita Broukh. ex vno Colot. et Exc. Pocchi, vti Nic. Heins. quoque emendauerat. Vulgo: *At*.

14. *Caeruleis placidus per vada serpis aquis*] Ita ex Statii emendatione reposuere Broukh. et Vulpius, quos ego deserere nolui, quanquam eam omnino necessariam non puto. In libris et Edd. est: *Caeruleus placidis — aquis*. hoc aiunt naturae huius fluuii repugnare, qui albo aquarum colore esse proditur: (vnde etiam Ouidio III, Art. 204. *lucidus* dicitur:) melius itaque *vada caeruleis aquis*, h. vada caerulea, vt saepe Virgilio. v. Aen. VII, 198. poni, vt sint sinus Issici, in quem *serpit*, h. euoluitur Cydnus. Ego tamen non video, cur is fluuius non possit communi epitheto *caeruleus* appellari tum, cum in mare se immittit: vt Hebrus per se tardissimus, tamen sollenni fluviorum nomine, a Virgil. Aen. I, 321. *celer*. et Ladon contra, rapidissimum flumen, ab Ouidio I, Met. 702. *placidum* appellatur, vtrumque ex natura fluuiorum vniuersum spectata. Synonymorum vero et Epithetorum similis coaceruatio est inf. III, 3. extr. Propert. I, 11, 11. 12. in Culice 146. 147. Pro *vada* Regius vitiose *prata;* an voluit *freta?*

15. *contingens*] Pal. *consurgens*.

16. *Frigidus intonsos Taurus arat Cilicas*] De hoc versu nondum liquet. Cyllenius et Scaliger per hypallagen explicant, quae tamen Elegiae parum conuenit, pro eo, quod sit: *Cilices arant Taurum*. Sane Taurus, etsi in nonnullis locis male habitatur (v. Strabo XIV. p. 984. B.) in paucis tamen partibus convalles habet messibus faciendis idoneas, v. Strabo XII. p. 854. C. Statius ex illis Ouidii:

Iamque meos vultus ruga senilis arat,

accipit de rugis, quas frigus inducit: Atqui sic saltem *rugis* adiectum esse debebat. Turnebus Aduers. XVI, 4. cum aliis legit, *alat;* seu quatenus agri in conuallibus sunt, qui seri et arari possunt, seu respectu pascuorum, herbarum etc. Broukh. *arat* exponit secat, diuidit, dirimit, sc. Ciliciam a Pamphylia et Isauria: idque probat Vulpius. Sed

Sed si vel maxime *arare* hoc sensu accipere velimus, qui tamen nouus et insolens est, alia eaque durissima infertur catachresis, quod *arare Cilicas* dictum esse debet pro *arare Ciliciam;* vt Taurus dirimat, secet, ipsam Ciliciam. Vt enim *arare aequor* non est secernere illud ab littore et excludere a terra, sed per medium mare facere nauigio quasi sulcos aliquos: ita neque h. l. alia, quam terrae ipsius, diuisio intelligi potest, vt montis iugis, tanquam sulcis, distincta sit et diffissa. Libri nil mutant. In vno Italico (editio est Gryph. cum var. lect. inter quas adeo relata est emendatio Turnebi ac Mureti) est *alat.* in Ed. Lips. *intonsas.* In superiori versu Regius exhibet *aërio*, permutatione sollenni. v. Burm. ad II, Met. 533. Adhuc itaque inter conclamatos locos hunc versum esse arbitror. Etsi ad sententiam nonnulla coniectari possunt, scripturae tamen vitium eiusque caussam nihil expedit. Ita legi potest: *in tonsos Taurus abit Cilicas*, extenditur per Cilicas seu Ciliciam: vt Caucasus *abit summos in arctos* apud Valer. Fl. VI, 612. et saepe alibi. *Tonsi* autem Cilices, recte, vt solent montani populi, de cultu corporis parum solliciti.

18. *Palaestino — Syro*] Scal. in priori edit. e libro legebat *suo*, quod Syrum Palaestinum non dici putabat. Sed etiam Ouidius ita Art. I, 416. cf. Heins. eo loc. et ad v. 76. et Neapol. ad Fast. II, 464.

21. *cum findit Sirius agros*] in duobus Statianis, non insolenti errore *scindit.* v. Burman. ad Ouid. Ep. XII, 94. ad II, Met. 159. in Reg. *confundit.* Notum Virgilii:

Ergo vbi hiulca siti findit canis aestifer arua.

Etiam Ouid. III, Met. 152. II, Am. 16, 3.

23. *quanam possum te dicere caussa*] in Reg. Ed. Rom. et multis ap. Broukh. *possim*, idque rectius. Nam omisso hoc verbo sine dubio diceres: *qua caussa dicam* non *dico.* mox v. 25. Ed. Lips. *te* pro *tua.*

27. Versum hunc Ouidii nomine laudat Seneca Qu. N. IV, 2. memoriae lapsu. *pubem* iam Ald. pr. dederat, et codices tuentur. At Ald. sec. *proles* receperat; minus bene. *pubes barbara*, sunt Aegyptii.

28. *Memphiten plangere docta bouem*] *Memphiten* reuocaui, tanquam doctius et h. l. ad aurem iucundius, ex vett. edd. etiam Aldinis: male mutatum in Muretina. Est enim Μεμφίτης. quidam, *plaudere*, male. Apis quaerebatur cum luctu et planctu. *Plangere bouem* est *plangere se propter bouem*, vt, *plangere mortuum*, *se propter m.*

Rem

Rem declarat alterum, quod dici solet, *plangere alicui* v. c. apud Senecam Troad. 117. cf. Perizon. ad Sanct. Min. p. 369. In Epitaphio apud Boissard. P. III, 48. Gruter. p. 655.

Qui colitis Cybelen, et qui Phryga plangitis Atyn;

vnde *plangere* dici coepit pro simplici, lugere. In Epitaphio quodam:

Te genetrix, fratresque simul, te compare luctu
Perpetuis lacrimis plangit amata domus.

Dictum vero, vt Graecis κόπτεσθαι, τύπτεσθαι, quod minus recte in Herodoto accipiunt; sic II, c. 42. τύπτονται οἱ περὶ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν, male vertitur: *cuncti, qui circa templum sunt, arietem verberant*, immo se, sua pectora tundunt, quod cultus religiosi genus erat, quo certos Deos prosequebantur. Expressit ipsa pectora Auctor Epigr. a Reiskio olim Misc. Lips. nou. Vol. IX. p. 457. vulgati: Τῇ σῇ (n. Adonidis) κοψαμένη στήθεα παννυχίδι. Forte etiam ἱρὸν est victima, et οἱ περὶ ἱρὸν, qui sacrificant: nam c. 40. καιομένων τῶν ἱρῶν τύπτονται πάντες. Vis reciproca in hoc verbo obseruanda erat etiam in aliis locis, v. c. II, 61. (vbi recte Gronou. reponit ὃν δὲ τύπτονται pro ᾧ cf. c. 132.) it. II, 85. VI, 58. ap. Luc. de Dea Syria c. 6. Dial. Meretr. 9. c. 4. Euang. Luc. 8, 52. apud LXX. 1 Sam. 25, 1. Gen. 23, 2. Ioseph. Ant. VIII, 11, 1. XIII, 15, 5. vbi Spanhemius laudat LXX. Genes. L, 10. ἐκόψαντο αὐτὸν κοπετὸν μέγαν, et mallet κόπτον, nescio quare; nam eadem vox legitur in Act. Apost. VIII, 2. Dionys. Halic. p. 90. I, 42. Eurip. Troad. 623. κἀπεκοψάμην νεκρὸν. Et ipse Homerus τίλλεσθαί τινα dixit Il. ω, 710. Similis error notandus Schol. Callimachi in Del. 321. vbi nautae memorantur in cursu Delum adire:

— — — καὶ οὐ πάλιν αὖθις ἔβησαν,
Πρὶν μέγαν ἢ σέο βωμὸν ὑπὸ πληγῇσιν ἑλίξαι,
Ῥησσόμενον καὶ πρέμνον ὀδακτάσαι ἁγνὸν ἐλαίης,
Χεῖρας ἀποστρέψαντας.

ita interpungi is locus debet, non post ῥησσόμενον. (nunc ibi vide Ven. Virum, Ernesti) Scholiastes male obseruat, aram pulsatam fuisse; quomodo enim, si manus post tergum reuinctas habebant? Immo ipsi saltantes vapulabant, vt recte Hesychius in Δήλου κακὸς βωμός. Quanquam non ignoro, interdum ipsa Deorum simulacra a stolidis hominibus pulsata fuisse. v. Theocr. Idyll. VII, 106. Est etiam Tryphiodori versus male vulgo acceptus de luctu Amazonum in Penthesileae morte 33. Αἱ δὲ — Κοπτόμεναι περὶ κύκλον ἀθη-

ἀθηλέος ὄμφακα μαζοῦ, h. e. in orbem ſtantes pulſabant mammam exciſam, papilla carentem. Ceterum in noſtro, *docta plangere* dictum, vt in Fragm. Callimachi CLXXVI. vbi de eodem Api: feminam Εἰδυίαν φάλιον ταῦρον ἰηλεμίσαι. De re cf. Spanhem. ad Callim. p. 479.

35. *iucundos — ſapores*] Reg. *ſopores*. v. ad IV, 4, 9.

40. *pectora triſtitiae diſſoluenda dedit*] Muretus, Paſſerat. Guietus, Heinſius, omnes malebant: *laetitiae*, quod etiam Statius in vno Colotii libro, quanquam vano forte rumore, eſſe audierat. Sane τὸ *dedit* videtur datiuum eo ſignificatu poſitum requirere; licet enim eo, quo feci in notis, modo explices, ſemper tamen durum illud et ingratum eſſe deprehendas, ſi *triſtitiae diſſoluenda* iungendum dixeris. Vt ſaltem ambiguitas iuncturae tolleretur, poëta debebat *triſtitia* ponere, quod recte Statius maluit, vt illud Virgilii: *Soluite corda metu.* Similiter etiam *pectora* bene poſſe dici puto *laetitia ſolui*, vt ablatiuus ſit agentis, quicquid Burman. ad Ouid. Ep. XIII, 116. contra dicat; neque etiam illud inſolens, haec duo verba *laetitiae* et *triſtitiae* permutari. v. Ouid. l. l. In ſuperiori verſu pro *confecta* Heinſius malebat *conſtricta*, vt exactius reſponderet τῷ *diſſolui*. Vſ. 39 - 42. ex alio carmine illatos ſuſpicor.

42. *Crura licet dura compede pulſa ſonant*] Lectionem hanc, quae fuerat Editionum plerarumque ante Broukhuſium, inde ab Aldinis bene reduxit Vulpius. Libri fere omnes cum antiquis Editionibus *cuſpide* exhibent, quod Broukh. cum Salmaſio in Tertull. de pallio. 5. qui *cuſpite* ſcribebat, cupide arripuit, tanquam verum et genuinum. Non me adeo mouet, quanquam mouet, iſta dubitatio, vocem hanc nusquam ea ſignificatione inueniri, vt *compes* ſit, niſi quod in recentiſſimis *cuſpus* occurrit. v. Cangium Gloſſar. h. v. nam Geſnerus plane praetermiſit in ſuo Theſ. L. L. ſed videtur nimis manifeſto errore ex compendioſa ſcriptura alterius vocabuli ortum eſſe, quod ſcriptum erat *cuzpede*, vt vidi in Ed. Rom. inf. II, 6, 25. in ſimili loco: *Spes etiam valida ſolatur compede vinctum.* ſed ibi nulla variatio, vt nec ap. Ouid. IV, Triſt. 1, 5. I, ex P. 6, 31. Etiam Horat. V, Carm. 4, 4. *Et crura dura compede.* *Pulſa*, quod vbique editur, eſt in plerisque, etiam noſtris libris, et bene exprimit catenarum inter eundum fluctuantem ad pedes allapſum et ſtrepitum: in quibusdam tamen Statii et Broukhuſii *preſſa*, in vno Scaligeri, quod ille probabat, et in tribus Broukhuſii *multa*, vnde hic fecit *inulta*, nullo vindice, impune, quod

quod tamen merito Vulpio displicet, vt et docto Britanno in Obss. Misc. Vol. II. p. 242. qui malebat *inusta*. Medebach vir doctiss. in Obss. p. 70. effingit *vincta*, quia in vno Eboracensi legitur: *pulsa* vel *victa*. Sed quorsum in vna variante, quae omnino ex correctione orta videtur, haeremus, vbi vera lectio codd. auctoritate et sensus ratione se probat satis?

43. *Non tibi sunt tristes curae, nec luctus Osiri*] *vultus* ex vno Statii receptum erat a Broukh. reliqui omnes scripti et impressi *luctus*, quod Vir doctus minus conuenire putabat, quia omnino cum luctu quaerebatur Osiris. Sed cum hic ei Bacchi plane persona induatur, *luctus* non minus ex ea positus intelligendus est, quam mox *chorus*, *serta*, *palla crocea*, *cista*. Omnino quoque dii ἀπενθεῖς, et luctus expertes, vt toties apud poëtas. Verum etiam si *vultum* retineas, non tamen pro fronte adducta ac torua accipi poterit, nisi ex antecedentibus *tristis* repetas; nam vt simpliciter, *tibi vultus est*, eo sensu dicatur, fieri vix potest, et in tanta copia exemplorum a Broukhusio allatorum nullum est, vbi non aliquid adiectum sit, vnde, qui vultus habitus intelligendus sit, appareat. v. c. in illo Cicer. *Si in repulsa Domitii vultum vidisses*. facile rei natura indicat, eum parum hilarem fuisse. *Vultus* etiam displicebat docto Britanno in Obss. Misc. II. p. 245.

44. *Sed chorus*] Coruin. *torus*, vt ex vno Angl. notatum video. Idem Coruin. sic legit et distinguit: *Non tibi sint tristes c. l. Osiri: Sed — amor*. sc. tibi est. *et leuis aptus Amor*] Ed. Rom. *leuis et a*. forte pro *lenis et a*. Sic quoque emendare volebat Cl. Medebach p. 71. Mox v. 46. *quoque* pro *sed* Ed. Vicent. Lips. cum aliis vitiose.

47. *dulcis tibia cantu*] Edd. Reg. Lep. et Lipf. *dulcia*, quod merum vitium est. Fruterius, Dousa pater, et Guyetus corrigebant, *dulci tibia cantu*. Videri potest in vulgata casus ad proximum vocabulum accommodatus esse, quod saepissime factum. Sic in Lucan. I, 151.

Qualiter expressum ventis per nubila fulmen
Aetheris impulsi sonitu, mundique fragore
Emicuit.

In libris nonnullis erat, *impulsu sonitu*, quod non debebat inducere Virum doctum, vt nuper emendaret, *Aetheris impulsu sonuit*. Quis enim tam argutas aures habeat, vt fulmen *sonare* audiuerit? Ipse Lucanus *sonitu* explicat, *mundi fragore*.

48. *leuis — cista*] Broukh. mallet *breuis*; sed *leuis* esse debuit, cum vitilis seu viminea esset, et a virginibus, quas κανηφόρυς vocabant, portaretur. Sic Ouid. V, Fast. 218. *leues calathos* dixit.

49. *centum ludis Geniumque choreis Concelebra*] ita Broukh. e coniectura Statii reposuit: vbique legitur *ludos*. Sed illud *centum* parum placet. Guyetus coniiciebat: *et sanctum ludo G.* Forte fuit: *et Genium ludo Geniumque choreis Concelebra*, figura inprimis Ouidio sollenni. *Ludus* vero singulari numero recte: Valer. Argon. I, 251.

Dulcibus alloquiis ludoque educite noctem.

et v. 294.

Iamque mero ludoque modus.

Virg. Ge. III, 379.

Hic noctem ludo ducunt.

50. *et multo tempora funde mero*] Mira loquendi ratio, de qua Obss. ad Eleg. 2, 3. disputatum est. Retuli hoc ad Osirin, vt is ludis choreisque Genium concelebrando sua ipse tempora multo vino fundat, h. e. perfundat, vt adeo vino incalescat; rationemque formulae loquendi in hoc quaesiui, quod vinum diffusum per venas perfundere dici potest corpus et inprimis caput, adeoque tempora, quibus vini calor ac vis maxime sentitur. Analogia autem sermonis in promtu est, qua primo, *funditur vinum per vasa*, tum *vino perfundi vas*, et poëtice *fundi vino vas* dici solet. Auctor doctiss. Obss. in Anacreont. p. 187. interpretationem meam vix vsu loquendi probari obseruat, monetque, ad Genii tempora haec spectare et de ipso sacro, quod Genio fit, esse accipienda. Quod ad prius attinet, vt ad Genium hoc referatur hemistichium, non male monitum arbitror; ita sequens distichon melius cum antecedente coniungitur ipsa sententia. cf. Obss. ad 51. Genio vino libari nemo dubitet: sed vir doctus docere debebat, quomodo de vino libato hoc dici possit: *multo tempora funde mero* Genii. Vinum aut apponitur aut libatur in ara, seu foco infunditur, instillatur in ignem. Vngi Genii comam et corollis ornari satis constat; an vero etiam hoc: fuisse eius caput vino adspersum vel perfusum! Hic mos aliquo exemplo, seu moris analogia doceri debebat. Redeundum igitur etiam in hoc ad priorem meam interpretationem hactenus, vt ipse Genius, multo seu libato seu apposito cum epulis vino tanquam inebriari dicatur. Quandoquidem ille epulis vinoque excipitur: nihil magis obuium, quam vt ille

ille largius se vino inuitare dicatur: igitur et vino perfundit tempora h. l. Atque ad hoc ipsum ducit alter locus inf. II, 2, 8. *Ipse suos Genius adsit visurus honores — atque satur libo sit madeatque mero.* Neque enim hoc de honore Genio habito aliter accipi potest, quam vt nimio apposito vino ille lautius se excipiat: sic *madere, vuescere, βρέχεσθαι,* de ebriis. De vino Genio largiter apposito etiam Horatium agere III, Od. 17, 15. *cras Genium mero curabis* dubitari nequit; sed illud, de quo nos dubitamus, fueritne caput eius vino adsperso perfusum, non magis inde declarari videtur.

51. *Illius e nitido*] *e* Broukh. relicta Scaligerana editione tacite reposuit; in qua erat *et*, vt in multis, quae ex Aldinis fluxere. Muretiana et Plantiniana iam *e* restituerant. In Ven. excidit. etiam Regio. conf. inf. II, 2, 7. Idem possis sequenti versu putare accidisse, vt fuerit: *E capite et c.* nam pendebant e collo, vnde *fusae per colla coronae.* Ouid. II, Fast. 739. Durum autem ad meum sensum, quod nunc de Genio agitur, et tamen mox iterum ad Osirin redit oratio: *Sic venias hodierne.* Insuaue etiam τὸ *Illius.* Quid si itaque legatur:

Et Syria e nitido stillent vnguenta capillo,
Et capite et collo mollia serta geras.
Sic venias hodierne.

Ita omnia de vno Osiride agunt. Forte tamen minus bene haec ad Osirin referuntur; vt potius de Genio accipienda sint: Ades, o Osiri, et Genium concelebra, h. e. in eius honorem ludos institue, seu adsis ludis et choreis, et eius tempora multo funde mero, h. e. larga manu ei vinum appone; v. not. vnctus sit eius capillus et sertis reuinctus. Quod si, Osiri, hodie veneris, non tibi deerunt a me tura in ara cum libis apposita. Ita τὸ *illius* minus molestum est, nec toties mutatur persona.

53. *Sic venias hodierne*] Primum *Sic veniat hodierne* Venetae cum nonnullis apud Broukh. *Sic venies hodierne.* Vicent. *Sic venias, hodierna tibi dum t. h. Liba* vtraque Aldina: quod mutauit Muretus: *Sic venias hodierne, tibi dum t. h. tibi dem t.*] ita Statius e suis corrigebat, et ex suo libro tandem reposuit Scaliger; etsi iam idem excusum video in Ed. Vicent. et in Coruin. In plerisque Edd. a Romana inde, *dum,* Ed. Lipf. *dum t. h. Libo, et M.* Ouid. III, Trist. 13, 17.

Micaque sollenni turis in igne sonet:
Libaque dem pro me genitale notantia tempus.

54. *Liba et Mopsopio dulcia melle feram*] Sic etiam Regius. Broukh. e libris reposuerat: *Libaque.* Heinsius corrigebat: *tibi dum turis honores Libem et Mopsopio dulcia melle fauo*, quia in vno inuenerat *dulcia mellis auo. Mella* est in plerisque, sed ex culpa librarii propter vicinum *dulcia.* vide modo ad v. 47. Passeratius tamen inde faciebat: *Mopsopiae dulcia mella.* h. Atticae. Si quid mutandum, *τὸ dum* reducendum esse arbitror. Durum enim *τὸ dem,* etiamsi ita iungas: dem, dabo, tibi turis honores, sic venias hodie: vt sit obtestationis formula.

56. *circa stet veneranda senem*] reduxi hanc lectionem, ad quam etiam Vulpium procliuiorem esse videbam, quod ea in editis scriptisque fere omnibus, etiam Regio, et vtraque Edd. esset, praeter vnum Statii, tresque parum vetustos apud Broukh. quibus adde Coruin. in quibus *venerata*, quod primum praetulit Statius, et receptum tacite in Scaligerana. Sic quidem etiam sup. Eleg. 5, 33. *et tantum venerata virum;* hic tamen parum aptum videtur, tum ex structura verborum, tum ex sententiae ratione; sit enim senis maiestas natorum et numero et specie et dignitate augustior. Occupauit vero istos Codices hoc, quia in libris fere haec duo participia permutari solent: vti mox v. 63. pro *celebrande* duo Statiani, *celebrate.* At *veneranda*, modo non cum Dousa Praecid. c. 18. pro *venerans* accipias, peregregium h. l. est. v. Not.

57. *Nec taceat monumenta viae, quem Tusculа tellus, Candida quem antiquo detinet Alba Lare*] *Nec taceant* e suo libro intulit Scaliger, vt nonnullos habere Statius narrauerat, sicque bini Anglicani cum Coruiniano. Editum fuerat inde ab Aldinis: *Non taceam.* At in vett. edd. Ven. Vicent. et aliis, et in scriptis fere omnibus legitur *Nec taceat*, haud dubie melius, ne ad *monumenta* referas, quod et Ayrman. §. 54. l. l. obseruasse videtur; et ortum *taceant* ex vicino plurali *monumenta.* *Quem* bis a Broukh. repositum ex vetustis Edd. priore loco haud dubie recte, nescio an altero, in quo *que* ferri poterat, et vbique legitur. vulgo, *quae T. t. Candidaque.* Sed error ortus ex compendio litterarum: scriptum enim erat $\bar{q}$ et *q;* in Ed. Lips. $\overline{que}$ et altero loco $\bar{q};$.

61. *Te*

61. *Te canet a.*] ita Broukh. ex vno Statii: alii *canit.* mox *e* a plerisque abeſt.

ELEGIA VIII.

1. *Non ego celari poſſim*] Ita in Scaligerana excuſum, neſcio vnde: Nam Aldina ſec. et vulgatae inde edd. *poſſum* habebant. Sic et Coruin. Reg. et vtraque Edd. cum multis codicibus, minus eleganter. Quidam vt et Vicentina *celare.* Edd. Ald. prima, et quae inde expreſſae, *Non ego celarim, poſſit.* perperam.

ib. *nutus amantis*] vnus Statii et Broukh. quidam, *amoris.* v. ad ſequ. Eleg. v. 1. mox Reg. *leuia* cum aliis facili errore, et pro *cantus, carmen.*

4. *Praecinit*] vnus Gebh. *premit et*, vnde ille faciebat: *Promit et.* Sed *praecinit* bene adſtruxit Broukh.

6. *non ſine verberibus*] Ed. Reg. Lep. cum duobus aliis apud Broukh. *vulneribus.* minus commode. Sed ſic ſaepe. v. ad Ouid. Met. IV, 726.

7. *diſſimulare*] Ed. Lipſ. *diſſimilare.* v. Burman. ad Ouid. III, Met. 158. Mox *vrget* Coruin. ſolus: etſi perpetua varietate.

9. *Quid tibi nunc m.*] Pueri hi delicati, qualis Marathus erat, v. ſup. 4, 81. comam alebant, neque eam ponebant, aut togam virilem ſumebant, vt ciues Romani. Quod adieci propter ea, quae Vulpius notauit ad h. l.

10. *mutatas diſpoſuiſſe comas*] *Diſpoſuiſſe* recte. v. ad Ouid. I, Am. 14, 35.

Quid male diſpoſitos quaeris periiſſe capillos?

cf. inf. I, 9, 64. pro *mutatas* quidam *turbatas*, ſed hoc alio modo dicitur. v. Faſt. III, 15. 16. vbi eſt, *turbatas reſtituitque comas.* illud eſt, aliter atque aliter compoſitas, *poſitu variatas*, vt idem dicit II, Met. 412.

11. *Quid ſucco ſplendente genas oneraſſe*] Ita concinnata haec ſunt a Scaligero. Ante legebatur: *Quid fuco ſ. genas ornaſſe.* Ita primum expreſſum video in Mureti editione, etſi nihil ab hoc monitum; petitum forte ex Pocchi vel Colotii varietate. Antea vtraque Ald. cum aliis vett. *Quid fuco ſ. comas ornare:* Sic quoque Coruin. *Succo* eſt in Exc. Scalig. vno Palat. et vno Broukh. et ſaepe cum iſto permutatur. v. Heinſ. ad Claudian. in Rufin. I, 208. Ouid. I, Triſt. 1, 8. Apud Albinou. II, 110.

Aeëtis ſuccis omniperita ſuis.

(E 4) Sed

Sed iam alia quaestio est, quidnam sententia versus ex hac innouatione lucretur. Scaliger *succum* de crusta, sputum ille appellat, ex madido pane exponit, cuius illitu genis splendorem conciliabant, scilicet partim facie noctu vel dum domi essent, siligineo hoc tectorio inducta, partim cute hoc smegmate attrita, emundata et polita. Laudat Iuuenal. VI, 472. vbi v. inde a v. 461. cf. de Othone ibid. Sat. II, 107. et Sueton. Oth. 12. vnde apparet, etiam pro psilothro illud fuisse et ad pilos tollendos valuisse. Fac haec omnia bene se habere: Eo tamen non ducit epitheton *Succi splendentis:* quod multo magis ad fucum ducit, quo illito facies splendet. Calidius adeo recepta videtur Scaligerana immutatio, quam par erat. *Succus* recte se habet, sed pro fuco ipso docte positum. Reliqua legenda: *Quid succo splendente genas ornasse? Onerasse* est ex emendatione Scaligeri, sed valde probabili; in libris *ornasse* vel *ornare*, quod cum *onerare* saepe variat. v. ad Ouid. Epist. 9, 103. Snakenb. ad Curt. VI, 6, 7. Pro *genas* quosdam libros, etiam Regium cum vtraque Edd., frequentissima permutatione, v. Heins. ad Ouid. Epist. XI, 92. occupauit *comas*, haud dubie ex superiori versu; alias acciperem de more tingendi et inficiendi capillos. v. Propert. II, 14, 27. Lucian. Amor. c. 40.

12. *docta subsecuisse manu*] pauci *supposuisse*, sed tum esse deberet *doctae — manu*. Regius *succubuisse* ex v. 8. Nil muta. Ouid. VI, Fast. 230.

Non vngues ferro subsecuisse licet.

deinde, vt hic *vngues*, sic barba *docta manu* resecta dicitur Ouid. I, Art. 518.

14. *Ansaque compressos colligit arta pedes*] *Colligit* Broukh. e libris, tanquam elegantius, praetulit; quod tamen iam in Vicentina expressum video; etiam in Coruin. Vulgo, etiam in Regio, *colligat;* legitur etiam *alligat*, vt in Ed. Rom. et in Venetis. *Colligere* est contrahere, coërcere, in angustum cogere. v. Broukh. Regius etiam *comprensos* et *sinus* pro *pedes*, male; nam molles pueri sinus habebant laxos. v. ad El. 6, 40. In multis etiam in Coruin. *arte* pro *arta*. In Edd. Ald. pr. et Colinaea aliisque ex Ald. pr. deductis adeo interpolatum est:

Arctaque constrictos cogit aluta pedes.

Mutauit altera Aldina: *Ansaque c. colligat arcta p.* et sic vulgatae ceterae.

15. *Ipsa*

15. *Ipsa placet*] Ita Broukh. e duobus libris, et sic Ed. Lipſ. et Ald. pr. cum iis, quae inde ductae. vulgo, *illa*.

17. *Num te pollentibus herbis*] Ita Broukh. ex doctorum Virorum et antiqui vſus auctoritate, quod herbae maleficae perpetuo epitheto *pollentes* et *potentes* dicuntur, h. e. efficaces. In libris et Edd. *pallentibus*, quod ab effectu eſſet explicandum, vt *venena pallentia* dici ſolent. Apud Ouid. II, Art. 105. *pollentia* philtra, in vno eſt *pallentia*, ad quem loc. Burman. hanc Brouk. lectionem probat.

19. *Cantus vicinis fruges traducit ab agris*] In nonnullis, etiam Coruin. *deducit;* ſed illud verius, et tuentur Scaliger et Broukh. eſt enim, quod *fruges excantare* dicebatur. In XII. Tabb. *Qui fruges excantaſſit* h. incantamentis ex aliis in alios agros transtulerit, pellexerit. Ita legerat etiam Strozza pater, qui hunc locum ita expreſſit Erot. I. p. 110.

Carmine longinquos meſſem traducit in agros,
Et cantata ſuum deſerit herba ſolum.

Fruges eſt in plerisque: in quibusdam *ſegetes* vel *meſſes*.

20. *Cantus et iratae detinet anguis iter*] *irati* Coruin. ſed *iratae* ipſe Cariſius tuetur I. Inſt. Gr. Lipſius et Douſa malebant *irati — amnis*, ſed ſine libro. Defigere adeo credebantur magae angues, quo minus ſe loco mouere poſſent.

21. *Cantus et e curru Lunam deducere tentat*] Regius, *a curru*. vnus Palat. *e curſu*. Romana Ed. et quae hinc fluxere, *e coelo*. porro *deducere lumina* h. ſidera, multi, etiam Cyllenius in notis, habent, vnde in Edd. 1487. 1500. et 1520. venit; factum forte ad illa Eleg. 2, 43. huius libri.

22. *Et faceret, ſi non aera repulſa ſonent*] ex ſermonis ratione debebat eſſe *ſonarent:* ſed videtur *faceret* in mendo eſſe. Regius exhibet: *et faciet*, rectius leges: *Et faciat*. Pro *repulſa* in vno Perreii erat *recurua*, et ſic in ſuo habebat Cyllenius, qui quaecunque vaſa conuexa intelligebat: rectius accepiſſet de lituis aut tibia Phrygia; ſed pulſabantur in lunae deliquio cymbala inprimis, de quibus etiam Ouid. III, Met. 532.

— aerane tantum
Aere repulſa valent?

vbi conf. Burman. Manil. I, 227.

Seraque in extremis quatiuntur gentibus aera.

26. *femori conseruisse femur*] Statius ex Charisio *femini* legebat; nam laudat ille ex Tibullo binis locis: *Implicuit femini;* atqui, inquit, Grammaticos alia Tibulli carmina, quae nunc deperdita sint, habuisse, aliunde non constat. Memoriae vitio tribuit Carisianam memorationem Broukh. At enim cum tot Tibulli elegias mancas et mutilas habeamus, potuit illud in loco tali legi, qui in libris extritus fuit. De *femine* cf. Heins. ad Aen. X, 788. Libri in Tibullo nil mutant. Sollenne autem illud *femur femori:* Ouid. III, Am. 7, 10. *supponere,* III, Am. 14, 22. *femori impositum sustinuisse femur;* et inter leuiores nequitias accumbentium ad mensam I, Am. 4, 43.

Nec femori committe femur, nec crure cohaere,
Nec tenerum duro cum pede iunge pedem.

Et sic h. l. accipio. In Ed. Lips. pro *sed* erat *te.*

28. *Persequitur poenis tristia facta Venus*] Regius, Ed. Lips. et Vicent. cum aliis libris ap. Broukh. *prosequitur.* Sed dicimur aliquem *prosequi* amore, beneuolentia, laudibus, praemiis etc. poenis vero *persequi*, h. vltum ire, vindicare. Permutatio alioqui est fere sollennis. v. ad Ouid. Met. IV, 151. vbi *persequar extinctum* nimis atrox et vehemens pro amantis persona. Vnus habebat *prosequar,* quod recte placebat Burmanno; nam et sequitur: *leti caussa comesque tui.*

30. *Vt foueas m.*] Ita Broukh. quod sententia postulabat, ex vno antiquissimo libro post Heinsii emendationem Aduers. II, 15. reposuit; vulgo, *foueat.*

31. *cui laeuia fulgent ora*] Ed. Rom. cum Venetis et aliis *mollia*, vt Graecis μαλακὸν γένειον, ἁπαλὴ ὑπήνη, et forte placere possit, quia opponitur *aspera barba.* Adiectum tamen *fulgent* vulgatum tuetur. In iisdem mox est *hispida barba*, a Mureto receptum, vt Ouidius *hirsutum* dixit.

35. *At Venus inueniet puero succumbere furtim*] *inueniet* Scaliger e suo praeclare emendauit: in aliis, etiam in nostris, *inuenit.* Idem *succumbere* e libro suo, vt et alii habent, reposuit: nostri cum multis apud Broukh. *concumbere*, frequenti lapsu. v. ad Ouid. V, Fast. 86.

36. *Dum tumet et teneros conserit vsque sinus*] pro *tumet*, quod et ipsum Scaligero debetur, libri fere *timet* noto errore; pro *vsque* quidam *ipse.* v. ad Eleg. 5, 74. Ed. Lips. *ipsa,* pro *sinus* Ed. Rom. *simul* vitiose. *conserit* suspicor ex proximo *tumet* natum ac fuisse veterem lectionem *conserere,* quo haud dubie asperitas iuncturae tolli potest.

37. hu-

37. *humida — Oscula*] recte reuocauit antiquam lectionem Vulpius, cum Broukh. ex coniectura Heinsii *vuida* reposuisset, quia illud saepe pro hoc in libris scribitur. Sed h. l. in omnibus est *humida*. Pro *anhelanti* Lips. Ed. cum Ed. principe Broukh. *anhelantim*, et vnus Heinsii cum Ed. Reg. Lep. *anhelatim*. Ed. Rom. etiam *notam* habet.

39. *Non lapis hanc gemmaeque iuuent, quae frigore sola Dormiat; et nulli sit cupienda viro*] *iuuent* est ex Scaligeri emendatione: vulgo vbique legitur *iuuant*. *Dormiat* Scaliger mutarat in *Dormiet;* sed illud constanter libri exhibent, et est *dormire sustinet*. Deinde illa commutatio casus: *Hanc non iuuent gemmae, et* (sc. haec) *sit cupienda nulli viro*, est ea quidem paullo durior, sed obuia etiam in optimis auctoribus. Sententiarum nexum desidero.

41. *Cum vetus infecit cana senecta caput*] Ed. Rom. cum aliis apud Broukh. *curua*, male hoc quidem loco. *Iuuentas* recte reposuit Broukh. e libris; vulgo *iuuenta* vel *iuuentus*. v. ad I, 4, 38. pro *vetus* Heins. Aduers. III, 8. coniiciebat *vietum*.

43. *Tum studium formae*] in plerisque etiam nostris adiectum *est*, quod Broukh. paucorum auctoritate omisit, quia iterum redit v. 45. Mox Ed. Rom. *coma cum mutatur*.

45. *Tollere tunc cura est albos*] Broukh. hoc ordine, quem elegantiorem putabat, expressit: *Tollere tunc albos cura est*. Nil refert: sed vulgatum tuetur Propert. III, extr. 33.

Vellere tum cupies albos a stirpe capillos.

Porro *tunc* miror nunc vbique edi ac legi, tribus scriptis exceptis, in quibus *tum:* idque Coruin. quoque tenet; melius vtique. At Edit. Lips. et alii aliquot apud Broukh. *nunc*, quod elegans esset h. l. v. Burman. ad Ouid. I, Met. 321. nisi *tum* iam praecessisset.

48. *non tardo l.*] Ed. Lips. *nam*, male v. notam. nisi scribas: *nam tacito labitur illa pede:* Ouid. II, Art. 670.

Iam veniet tacito curua senecta pede.

49. *Neu Marathum torque*] Ita iam correxerat Statius, sed in editis primum emendauit Scaliger, cum librorum nonnullorum suffragiis. v. inf. IV, 4, 11. vulgo: *Heu* vel *Seu M. torques*. In fine Regius cum Coruin. et al. addit: *est*.

ib. *puero quae gloria victo*] Ouid. III, Met. 655.

— — — *quae gloria vestra est,*
Si puerum iuuenes, si multi fallitis vnum.

51. *non*

51. *non illi fontica caussa est*] ita diserte vbique legitur editum. Sed Cod. Reg. *rustica* et in margine *fontica* vel *sentica*, vt fere alii ap. Broukh. et Stat.

52. *Sed nimius luto corpora tingit amor*] *luto* est ex emendatione Scaligeri, nullis, vt videtur, libris subnixa; (nisi quod Muretus sic e quibusdam veteribus iam maluerat) in scriptis fere legitur *luteo* vel *lutheo*. Sed et apud Nemesian. Cyneget. 319.

— — — *suauique rubescere luto.*

ita emendatum est, cum esset *luteo*, pro *tingit* in duobus Palat. et vno Broukh. *tangit*, quod Dousa maluit et recepit Broukh. tanquam exquisitius. *Tangere* v. c. *oleo*, *fimo*, dictum a veteribus esse eleganter pro *tingere*, docuere Viri docti laudati a Broukh. h. l. et a Burmanno ad Ouid. Epist. 19, 41. et sic etiam *pulsare* pro *tingere* reperiri, docuit Gronou. Obss. I, 13. cf. eund. III, 18. Dispar tamen huius loci ratio esse videtur; et cum saepe ea duo verba temere permutari sciam, cum Vulpio, lectionem plurium librorum seruaui. Regius etiam *corpore* habebat.

53. *Vel miser a.*] *Vel* reuocauit Broukh. vt habent plerique, etiam nostri, et editi vsque ad Muretum, qui dedit *Veh*, quod Plantin. Scalig. et reliquae retinent; in aliis *Vah* vel *Va*. Mihi optimum videtur cum Heinsio legere *Ah*.

54. *querelas Coniicit, et lacrimis omnia plena madent*] Collat. Colot. et vnus Passeratii (nisi eadem intelligenda est) *Concinit*. Sed v. notam. *Conicit* etiam h. l. codd. scribunt, et vett. edd. vt Vicentina. Verum est, eam veterem esse scripturam, quam etiam in Virgilio nonnullis in locis Heinsius inferre volebat. Sed quorsum hoc? inprimis si eam non vbique recipimus nec recipere possumus! Pro *et* malim *vt*.

55. *Quid me spernit? ait*] *spernit* Broukh. ex tribus bonae notae libris, vulgo: *spernis:* nec multum refert. Mox pro *vinci* vnus cum quibusdam Edd. quae ex Ald. altera fluxere, *falli;* sed hoc sequenti versu recurrit.

58. *vt nec dent*] Regius: *et*.

59. *Et possim m.*] recte ita Broukh. e melioribus; Sic quoque aliquot vett. edd. vt Ven. 1475. Vicent. Vulgo editum, quod Regius cum aliis habent, *possum*, et mox *abrepere:* ferrem, si haberet, *adrepere*.

61. *Quid prosunt artes*] Ita editum inde ab Ald. sec. At prima cum multis ap. Broukh. quibus adde Regium, *possunt*. pro *spernit* idem Regius vitiose *premit*.

64. Est

64. *Est mihi nox multis euigilanda modis*] ita in Aldinis excusum est; pro quo Muretus et Plantin. iterum reduxerant, quod in libris et ant. Edd. fere legitur *malis* pro *modis*. Scaligerana recensio iterum ad Aldinum exemplar concinnata, *modis* reduxit: idque tuetur Broukh. Sed ea, quae ille profuse magis quam copiose congessit, probant quidem amantium vigilias; non vero, quomodo quis aut vno aut pluribus aut omnibus modis vigilare possit. Adiuui tamen lectionem, quantum potui, in nota; etsi praefero *malis*. Ceterum lenius fluent hi versus, si ita refinxeris nouissimum:

Quid prosunt artes, miserum si spernit amantem?
Et fugit ex ipso saeua puella toro?
Vel quum promittit, subito sed perfida fallit,
Et mihi nox multis est vigilanda modis?

66. *tunc sonuisse pedem*] hoc Scaliger recte reposuit e vetere scriptura: nostri cum ceteris *pedes;* pro *fingo* Regius habebat: *fugio*, vitiose. Post v. 66. quatuor versus ex Lib. II. El. 3, 75-78. huc reuocauerat Scaliger, miro ausu, quem vt cuiquam probaret, vix expectare poterat.

68. *Et tua iam fletu lumina fessa tument*] bene *tument*, vt saepe genae *tumidae*, oculi *tumidi* ex fletu dicuntur. v. Heins. ad Ouid. III, Am. 6, 79. et sic apud Propert. I, 5, 16. reponendum puto:

Et tumor informem ducet in ora notam:

timori enim nullus locus est, dum sodali suos casus narrat. Male in nostro duo Anglicani exhibebant: *tepent*. Mox 69. in Ed. Lips. erat: *moueo fastidia Diuis*.

71. *miseros ludebat amantes*] vnus Schefferi *amores;* forte ex El. 2, 89. vel seq. El. v. 1. Eadem varietas ap. Propert. II, 25, 1. De voc. *ludebat a.* cf. Obss. ad I, 2, 89.

73. *lacrimas f. risisse dolentis*] Ed. Rom. cum aliis ant. Edd. ap. Broukh. et duobus libris *lacrimis*, quod possit ferri, siue pro tertio casu accipias, vt Virg. Aen. V, 358.

— — — *risit pater optimus olli.*

vel pro sexto habeas, vt Hor. II, Sat. 3, 72. *malis ridentem alienis*.

76. *Quaecunque apposita est ianua dura sera*] *apposita* bene e duobus libris emendatum a Broukh. vulgo *opposita*, sollenni errore, de quo passim Heinsius ad Ouid. v. ad III, Am. 14, 10. Pro *dura* Ald. sec. *firma* sicque Regius cum paucis ap. Broukh. forte ex El. 2, 6. Mox *ni* Broukh. e libb. consensu pro *nisi*.

ELEGIA

ELEGIA IX.

1. *Miseros laesurus amores*] ita editum fuit inde ab Aldina sec. Retractum tamen in Scaligerana editione *amantes*, quod Ald. pr. cum aliis habebat: idque recte iterum eiecit Broukh. paruitque libris, quibus nostri accedunt. cf. sup. El. v. 71. pro *miseros* Ed. Rom. cum Brix. Vicent. etiam Venetis, *teneros* epitheto, quod Tibullus inprimis in deliciis habet, et Coruin. suauius etiam: *si teneros fueras. laesurus* vero recte se habet, et defenditur a Broukh. v. ad I, 2, 89. et inf. v. 19. *violare* dixit.

2. *Foedera per diuos clam violanda dabas*] ita omnes libri, praeter vnum Scaligeri, in quo erat *iam*, ab ipso receptum. Sed recte a Broukh. spretum; est enim a socordia librarii. v. inf. IV, 6, 16. et tuetur vulgatam *τὸ celat* in sequenti versu. In Ed. Lips. erat, *non violanda*, quod placere possit; et permutantur saepe inter se istae particulae.

3. Scriptum passim: *A miseret, si q.*

6. *Numina — laedere vestra*] D. Heins. ad Silium I, 9. *ludere* reponit: sed iam defendit vulgatam Broukh. ad h. l. adde Burman. ad Ouid. III, Am. 3, 4.

9. *L. petituras*] ita tandem emendatum in Ald. sec. At Ald. pr. *petiturus.* Venetae: *perituras.* Vicent. *petituros.* Sic et Coruin. Similis varietas in libb. scriptis ap. Broukh. Porro Ald. pr. *per freta patentia*, et sic multi alii vel *per f. parentia*, quod interpolatum in vno Angl. et aliis Statii, *per vela patentia.* Sed iam Corradus in Quaestura p. 325. nou. ed. emendauerat, *freta per parentia*, quod in Ald. sec. receptum. In Regio litura erat: sed in Ed. Lips. excusum est: *parentia per freta ventis*, vt et in aliis apud Broukh. nonnullis quoque editis, vt Colin. vltima, deprehendimus. Sic *freta* in penultimo pede positum IV, 1, 194. Mox Regius alio ordine: *Muneribus captus meus est puer.*

13. *Iam mihi persoluet p.*] Ita legitur ex Ald. sec. cui accinunt veteres edd. et libri; Ald. pr. cum aliis habebat: *persolues*, quod Scaliger retraxerat, sed iterum eiecit Broukh. Praeferam tamen hoc, tanquam omnino Tibulli genio consentaneum, vt alloquatur alios; etiam mutata subinde persona. Paullo ante Ed. Rom. *vertet.*

17. *ne p. formam*] *fidem* male Coruin.

23. Nec

23. *Nec tibi celandi spes sit peccare paranti. Est Deus, occultos qui vetat esse dolos*] Prior versus tam inconcinnus est, vt vix Tibulli esse contenderem, nisi gratam hanc eius et isto molliori carminis genere dignam negligentiam ex aliis locis satis cognitam haberem, et in aliis, etiam multo diligentioribus, eiusmodi rhythmos deprehenderem. v. Propert. I, 17, 5. I, 20, 3. Ouid. II, Met. 398. VI, Fast. 553. Virgil. IX, Aen. 634. et Aen. X, 554. qui nostro simillimus:

Tum caput orantis nequicquam et multa parantis.

Leguntur autem hi versus ita vt excusi sunt, ex Scaligeri emendatione, in qua ille sibi admodum placebat. Fundum habebat eclogarium seu excerpta e Tibullo loca, quae magnae vetustatis aiebat esse. *celandi* etiam in Palatinis legitur; sed *spes sit* in solo Scalig. *est deus* etiam in Statianis. Vulgo in libris et edd. etiam nostris legebatur: *Nec tibi celanti fas sit peccare: paranti Sit Deus, occultos qui vetet esse dolos.* Nisi quod *vetat* legebatur vsque ad Aldinam sec. minus scite; nam sermonis ratio postulat: *Est deus, qui vetet.* Iam si ex criticis praeceptis arbitrium feras, antiqua illa lectio, tanquam difficilior et plurium librorum, verior erit. At sensum commodum non habet? Enim vero, sic satis; modo, *Nec fas sit* h. l. teneas esse, *nec liceat, nec possis*, vt in illo Horatii IV. Od. 4. *Nec scire fas est omnia.* cf. Burm. Ouid. II, Met. 57. Eleganter quoque dictum: *celanti fas sit peccare*, pro, *peccare celantem*, ita vt celet. Et tum sensus sit: Nec puta, te vllo modo clam fallere posse: si vel tentes, at erit Deus, qui fraudem retegat. Hac vetere lectione tollitur quoque magna pars molesti numeri ex hoc carmine, modo scite pronunties.

25. *Ipse Deus tacito permisit lena ministro Ederet vt multo libera verba mero*] Ita reponere, aliquot quidem libris addicentibus, ausi sumus, cum ea lectio, si vel minus vera, tamen tolerabilior sit, quam illa a Scaligero, e coniectura, reposita. Quid enim est: *Ipse Deus tacito permisit vela ministro?* Ipse Scaliger parum diserte explicare potuit: dicit esse, *tradere libidini ac voluntati.* Broukhusius adhuc acutius *tacitum Deum ministrum* intelligit vinum, cuius vapore, tanquam velo quodam, acies mentis obnubitur. Nimis argute. Vulpius vero *permittere vela ministro tacito* esse dicit, flagitii conscio et adiutori, qui sobrius os obsignatum habebat, ebrietatis opera potestatem loquendi facere. Metaphora illa *vela dare* satis quidem nota, sed

alio

alio pofitu, alio fenfu. *Vela dare ingenio*, dixit Ouidius: *defideriis addere vela* Rutilius I, 34. h. ea acuere, augere. Nemefian. Cyneget. 58.

— — *talique placet dare lintea curae.*

Sed quis dicat: *vela permittere alicui* pro inftigare? Propertius quidem III, 15, 1.

Nunc, o Bacche, tuis humiles aduoluimur aris:
Da mihi bacchato vela fecunda, pater.

Sed eft h. l. nihil aliud, quam quod Ouid. ita extulit III, Faft. 790.

Mite, pater, caput huc placataque cornua vertas:
Et des ingenio vela fecunda meo.

Vulgata lectio inde ab Aldinis erat: *permifit lene miniftro.* In Codicibus mira varietas deprehenditur: Legitur enim in plerisque, etiam in Coruin. *leua* (vt in Scaligeri libro, vnde ille *vela* faciebat, et in aliis multis, etiam Regio et Ed. Rom.) *leue, lene, lena, feua, faepe. Saepe*, quod Muretus malebat, fatis commodum effet, nifi langueret fententia, et, vnde ortum illud fit, appareret. Veriffimum videtur *lena*, quod diferte expreffum eft in vno Statiano et Lipfii Exc. probatum etiam Statio; fed non bene inftituta verborum interpretatione; ex quo reliquae aberrationes facile deduci poffunt: *n* enim et *v* permutari faepiffime, vel ex vocabulis *lenis* et *leuis* notum eft. Deus itaque (fiue Numen diuinum omnino, vt v. 11.) ipfe permifit, vt, etiamfi minifter amoris obftinate de perfidia domini taceret, tamen vel lena, dominae miniftra, per ebrietatem illam vulgaret. *Minifter* vel fimpliciter de puero, vt faepe. v. inf. III, 6, 57. vel de arbitro et lenone, cuius minifterio vtitur alter in negotiis hifce. Vnus Stat. *magiftro.* male. *Lenarum* quam frequens in talibus rebus vfus fuerit, fatis notum: eae autem anus erant multibibae, quo nomine faepiffime apud veteres male audiunt. vid. Ouid. I, Am. 8, 1. fqq. III, Faft. 765. *tacito miniftro* h. tacente, vulgare eft. Ouid. III, ex P. I, 47.

— — — *tacito me fama queretur.*

libera verba tandem funt, quum non amplius fide et prudentia, vel metu domini lingua vincta tenetur, ne quid euulget. Male Cyllen. explicabat.

26. *Ederet vt*] Reg. cum Coruin. *et.*

30. *Nunc pudet*] Ed. Lipf. *Non.*

31. *Tunc mihi iurabas, nullo te d.*] noftri cum aliis ap. Broukh. *tu mihi*, et mox, *nullo tibi*: fed Regius cum duobus

duobus Anglicanis Heinsii *nullius diuitis auri pondere*. Sequenti versu pro *vendere*, Edit. Lips. cum Vicent. et Reg. Lep. *frangere*; et sic multi ap. Broukh. Male.

33. *Campania terra*] *tota* Coruin. cum Exc. Perreii ap. Broukh.

35. *Illis eriperes verbis mihi, sidera coelo lucere*] Reg. *eriperet*. *Coelo* Broukh. reposuit ex vno Vaticano Statii; vulgo legitur, *coeli*.

eod. *et puras fulminis esse vias*] hanc tanquam verisimillimam lectionem, Regii Codicis, vtriusque Edit. item Vicent. et maximae partis librorum apud Broukh. olim iam Statio probatam reposui, idque eo confidentius, quod τὸ *fulminis* etiam Vulpio probari viderem, quanquam diuersam interpretandi viam ingreditur. Post *sidera* bene poterat *fulmen* memorari. *Fulminis vias* etiam Seneca dixit Thyeste, v. 360.

Quem non concutiet cadens
Obliqui via fulminis.

et Boethius in loco inde expresso, de Consol. Metr. 4.

Aut celsas soliti ferire turres
Ardentis via fulminis mouebit.

fulmen purum h. clarum, lucidum, bene dicitur, perpetuo ignis, flammae et luminis epitheto. Sensus igitur: mihi persuaderes iis verbis, fulmen nullo igne lucere, sed esse meram caliginem: siue, qua fulminis impetus est, aethera non illustrari, sed tenebris obduci. Similibus verbis Lucanus dixit V, 630.

— — — *nec fulgura currunt*
Clara, sed obscurum nimbosus dissilit aether.

quod nostro: *fulminis viae sunt purae:* hoc illi, *fulgura currunt clara.* In Ed. Scalig. et aliis ante eum, inde ab Aldinis, etiam in libris, vt in eo, quo Cyllenius vtebatur, legitur, *fluminis*, sollenni permutatione. v. sup. ad El. 2, 44. Verum ita perit τὸ ἀδύνατον, quod his versibus exprimi debet; non enim omnia flumina pura, clara et pellucida sunt, sed multa turbida et lutulenta. Nemo tamen Interpretum in eo haesit. Gallus ita vertit, vt sibi ipse repugnet. Coniiciebam quidem aliquando: *Illis eriperes verbis mihi — pronas fluminis esse vias* h. prono alueo labi flumina; quod etiam prouerbio apud nostrates tritum est, vt dicamus alicui persuadere, *flumina versus fontes suos recurrere*. *Pronus* de fluuiis frequens. Consol. ad Liu. 250. vbi Tiberim adfatur, qui aquas retroegerat:

Vade age, et admissis labere pronus aquis.

et *viae pronae aquarum* ap. Ouid. XVIII, Ep. 121.

Hoc quoque si credas: ad te via prona videtur;
A te cum redeo, cliuus inertis aquae.

Broukhusius ex vno Statii Codice pro *esse*, *ire* notatum viderat, quod statim cupide recepit, vt esset, *et puras fluminis ire vias:* sed primum, quod de superiori lectione monebamus, quodque etiam Vulpius vidit, *purae viae fluminis*, quae saepe etiam turbidae sunt, offendunt; deinde operose quidem ostendit, *flumina ire* dici, non vero id docuit, quomodo *viae fluminis ire* dicantur. Flumina *eunt vias, currunt vias*, vt Propert. I, 2, 12.

Et sciat indociles currere lympha vias.

Sed viae ipsae ire non possunt. Neque in hac re probasse Broukhusii acumen videtur amicissimus ei Burman. qui ad Lucan. V, 630. hunc locum sic, vt nos scripsimus, laudat. Nihil vero nouum *ire* et *esse* inter se permutari. Sic factum inf. III, 4, 54. v. ad Ouid. II, Met. 78.

39. *Quid faceres*] h. audes fidem fallere, cum tibi metuendum sit, ne idem puella, quam amas, in te statuat. Quid faceres, si puellam non amares, illoque adeo a Nemesi metu vacares? Ita recte legitur in ed. Muret. et Plantin. recteque reduxit Broukhusius. Scaliger ex suo probabat: *Quid facerem?* vti et alii apud Broukh. et nostri tres habent, vtque editum erat in Ald. sec. minus commode. Quidam apud eundem: *Quid faciam?* quod et in Ald. pr. vel *facias?* vt Ouid. III, Met. 204.

Quid faciat? repetatne domum?

Virg. Aen. XI, 399.

Quid faciat? qua vi iuuenem, quibus audeat armis
Eripere?

III, Met. 465.

Quid faciam? roger, anne rogem?

Sed τὸ *foret*, requirit alterum: *Quid faceret?* Legitur etiam: *Quid dicam, quod vt ipse f.* praue.

40. *Sit, precor, exemplo, sit leuis illa tuo*] Ita Broukh. ex emendatione Canteri reposuit, cum etiam in Commelini libro esset: *Sic p. e. sit.* In reliquis est, *Sed — sit*, vt etiam in Ed. Rom. et Lips. vel *Sit — sed*, vt habet Regius, et vt editum vulgo inde ab Aldo. Ouid. IV, ex P. I, 8.

Sit, precor, officio non grauis ira pio.

44. *Et latuit clausas post adoperta fores*] *Et* Broukh. e libris, Vulpio lubente, reposuit; vulgo, etiam in nostris,

ſtris, *ſed.* Verum in interpretatione in diuerſa abeunt Viri docti. Broukh. ita explicat: *Latuit, tanquam quae nollet reperiri, quum tamen id vel maxime cuperet*, et laudat notum locum Horatii I, Od. 9, 21. *Nunc et latentis* etc. Vulpius id non probat, *quia puellae, ita iocantes, non latent clauſis foribus.* Ipſe hoc modo intelligit: *Venit quidem ad colloquium puella me conciliante; ſed quum periculoſum eſſet reſerare fores et nos intro recipere, ſtetit ad fores clauſas, iisque adoperta, per aliquam rimam tecum ſermones miſcuit; quod loco magni muneris retuliſti acceptum, quum praeter ſpem eueniſſet.* Haec quidem egregie Vir eloquentiſſimus. Verum, ſi poëta ita ſenſit, male poſuit τὸ *latuit*, male etiam τὸ *venit:* quomodo enim puella alicui *venire* poteſt dici, quae *poſt fores ſtat*, aut potius *latet.* Mihi *latendi* verbum omnino iocum et luſum puellae, quae inſperantem et iam deſperantem amatorem ſubito gaudio obſtupefacere volebat, inuoluere videtur: ideoque etiam ea adoperta h. pallio caput velata *latebat;* vt Liu. I, 26. *transmiſſo per viam tigillo, capite adoperto velut ſub iugum miſit iuuenem.* Nolim enim *foribus adopertam* intelligere, quod mihi pro Tibulli ſimplicitate nimis tragicum videtur. Suboritur tamen hic eadem difficultas, quomodo, ſi venit ad iuuenem, poſt fores latere potuit, quae eius aedes ingrediebatur, cum forium valuas intro vertiſſe ſciamus, adeoque, qui poſt fores latere voluit, intra aedes eſſe debuit. Neceſſe itaque eſt, haec de puellae domo intelligere, quae e cubiculo per aedes progreſſa puero veniente poſt fores clauſas latebat tantiſper, vt eius dolorem et queſtus, cum excluſum ſe eſſe putaret, cognoſceret. *Veniſſe* itaque dicitur *ei munere* Tibulli, quod is eam permouiſſet, vt ad fores procederet, vnde amatorem in cubiculum perduceret. Eodem modo ſupra explicuimus locum alioqui obſcurum El. 6, 59. 60. Et confer Virgil. Catal. I.

46. *Nam poteram ad laqueos cautior eſſe tuos*] Reuocauit lectionem hanc Vulpius, cum Broukhuſius et ante eum (non enim is primus mutauit) Scaliger edidiſſent: *Non poteram* cum interrogationis nota: quam lectionem etiam Codices, ſed pauciores, confirmant. Plures, etiam noſtri tuentur *Nam*, quod Vulpius ad τὸ *ſtulte* praecedentis verſus referri vult. Ego malim ita accipere, vt cum indignatione dictum ſit pro *ſcilicet, nempe, enimuero.* Paullo ante in Regio *amare:* fruſtra.

48. *At me*] Nostri cum pluribus: *Et*, sicque Aldinae; at Muret. *Vt me* eleganter. *At* primus dedit Plantin.

51. *Tu procul hinc absis*] Recte Vulpius antiquam lectionem, quae est omnium librorum et editionum, reuocauit: cum Scaliger, sequente eum Broukh. ex Eclogariis suis recepisset: *Sit procul a nobis*. Sed v. de ea re ad II, 6, 19. Iidem etiam exhibent: *formam cui*. Mox ante Statium quaedam Edd. *curae est*. Sed fatendum est, totum distichon nec sententia nec loco, quem obtinet, satis se probare; resecto contra egregie procedunt omnia. Assutum arbitror ex margine.

55. *iuuenem lassauerit*] Coruin. et Ed. Rom. cum aliis *laxauerit*. v. sup. ad El. 6, 17.

57. *Semper sint externa tuo vestigia lecto*] Hunc ordinem (quem et Coruin. et Vicent. seruant, et Muretus cum Plantin. habebant,) reduxit secundum libros Broukh. cum ante esset: *Sint e. t. semper v.* vt etiam in Ed. Rom. cum Venetis, vtque Aldinae dederant, cum Scaligero. Eadem exhibet *hesterna vestigia*. Sed v. not. et Broukh. ad h. l. cf. ad II, 1, 12. Ed. Lips. vero *extrema* cum multis aliis, sollenni lapsu.

60. *vel plures emeruisse viros*] haec est antiqua lectio Aldinarum, quam male Muretus et Plantinus eiecerant, veterum editionum lectione substituta *quam plures*. cum Broukh. ex vno Scaligeri recepisset: *nec plures*, recte Vulpius reuocauit veterem lectionem, quam seruauimus: etsi et haec in paucis libris est: plerique, cum nostris, habent *quam plures*; quod et contra grammaticam et contra sensum peccat: nam haec adhuc de sorore accipienda esse, ostendunt tum sequentia, in quibus iterum ebrietas et lasciuia ei exprobrantur; tum epitheton *lasciua*; et vt *quam* locum haberet, debebat esse *multos*, non *plures*. Sed volebant male seduli comparationem inferre, quia *plura* praecesserat; quare etiam alii, quos Muretus et Plantinus sequuti sunt, *haec meruisse* scripserunt.

61. *Illam saepe ferunt conuiuia ducere Baccho*] Ita etiam Edit. Roman. Sed Lips. ac Vicent. cum plurimis ap. Broukh. *ferant*, nempe quia sequitur *queat*, etiam in optandi modo positum. Sed Regius vitiosius etiam: *Illa ferunt semper c.* Versum sequentem Ed. Rom. ita exhibet. *Dum rota Luciferum prouocat orta diem.* Miror nemini in animum venisse, vt *Luciferum* de Sole ipso acciperet, vt Homericum φαέθων Ἥλιος dictus est.

63. *Illa*

63. *Illa nulla queat m.*] Sic Regius cum potioribus, vt recte reposuit Scaliger. Sed Edd. Rom. Lipf. cum ceteris editis omnibus *Illa queat nullam m.* vitiose, quod etiam Dan. Heinsius ad Flacc. XI, 42. viderat. Mox Regius, *nocte*.

64. *Aut operum varias dispofuisse vices*] *Aut*, quod iam Muretus et Plantin. ediderant, reuocauit Broukh. Regio et vtraque editione et Vicent. cum Coruin. suffragantibus. Scaliger reduxerat *atque*, quod in Aldinis erat. *Operum* vocabulum Broukh. ab re castrensi petitum putat, vbi opera varie disponuntur: quod tamen non necesse est. Idem Vir doctus laudat locum Ouidii Art. II, 675. vbi de ferioris aetatis puellis:

Adde quod est illis operum prudentia maior.

Sed Burm. ad e. l. dubitat, *opera* plurali numero recte de Venere dici, et malit legere: *rerum prudentia maior.* Enim vero vel haec duo loca diuersorum auctorum vsum vocis in isto numero confirmare possint: et *opera* omnino saepe pro singulari *opere* dicuntur, cum eius variae partes sunt. Sic et Graeci plurali numero ἔργα. Homer. Odyss. λ, 250.

Αὐτὰρ ἐπεί ῥ' ἐτέλεσσε θεὸς φιλοτήσια ἔργα.

65. *At tua*] Reg. *aut.* Ferrem si *Et*, *Haec*, alicubi legeretur: Etiam tua coniux haec didicit.

67. *Tune putas*] Ed. Rom. et Ven. cum aliis *putes*. mox cum Broukh. malim *componere*, quia *disponere* versu abhinc tertio modo praecessit, et ad cultum illud alterum euidentius ac disertius est.

68. *Et tenues*] Broukh. recepit ex vno Florentino; vulgo: *Aut*.

69. *Ista haec persuadet facies, auroque lacertos Vinciat et Tyrio prodeat apta sinu*] Per ironiam haec dicta esse cum Vulpio existimo. Scilicet isthaec facies viri, (quam turpissimam fuisse necesse est) mouebit ipsam, vt se ornet! Nempe supplendum: *vt vinciat* etc. Possunt etiam per interrogationem efferri, vt Scaliger fecit. At duriorem iuncturam effecit Broukh. noua distinctione: *Ista haec persuadet facies? — sinu?* vt sit: *Ista facies persuadet haec? n. τὸ disponere crines et pectere.*

72. *remque domumque tuam*] Lipsius adsentiente Broukh. emendat: *teque d.* ex Propert. II, 7, 38. nullo cum fructu ad Tibullum. Versu proximo *Nec* Broukh. reuocauit e melioribus, pro *Non*, quod Ald. pr. habebat et Scalig.

lig. iterum innexerat: nam Ald. sec. cum sequacibus *Nec* dudum habebat.

75. *Huic tamen accubuit*] Regius male *Nunc:* mox pro *hunc* Ed. Rom. *hinc.* praue Muret. ed. *Hinc t. occubuit.*

77. Hoc et sequenti versu pro *aliis* Dousa Praecid. 4. malebat *alii;* non male: nam de vno mentio facta. Et ita expressum in Edit. Graeuiana et in Basil.

79. *Tunc flebis*] Reg. et Ed. Rom. *Tum.* Ed. Lips. *Tu.*

80. *Et geret in gremio regna superba tuo*] Sic vtraque editio Ven. Vicent. Coruin. et sic vulgg. at Regius *in regno regna* cum plerisque ap. Broukh. vnde ille et ante eum iam Nic. Heinsius, et Guyetus, ambigue quidem, ingeniose tamen faciebant: *in regno sceptra:* nam *sceptra* et *regna* interdum permutata videas. Apud Ouid. IV, Fast. 594. *te coeli sceptra tenente* Heinsius e libris reposuit pro *regna.* Pro *regna* in tribus est *bella* a mala manu, et pro *geret* in duobus *reget*, sollenni lapsu. Vulgata recte se habet. *regna superba* etiam inf. IV, 5, 4. cf. Propert. IV, 7, 6. 50. et omnino *regna*, ac *regnare*, *potentia*, res vulgata in re amatoria. *gerere regnum, imperium*, saepe dicitur.

81. *At tua tum me*] male nostri cum plerisque: *dum.* emendatum est in Aldinis. At Coruin. etiam *dum — iuuat.*

82. *aurea palma*] Sic constanter scribitur pro *parma*, qui est clypeolus breuis, in quo hi versus signari, ex more, debebant. Sic etiam scriptum in Propertio. v. Broukh. ad h. l. et ad Propert. IV, 10, 40. Vulpius de manus aurea effigie accipit. Scaliger vero *lamna* emendat. In vno Broukh. interpolatum *picta tabella.*

ELEGIA X.

Pocchus et Perreius in suis codicibus secundi libri principium ab hac Elegia constitui viderant, referrique haec ad Nemesis amorem. Etiam nos in vetere editione Vicentina a docto viro adscriptum hoc vidimus.

1. *Protulit enses*] Heins. coniecerat *protudit:* vt *extundere* in illo Virgilii:

Quis Deus hanc, Musae, quis nobis extudit artem.

Sed vulgata recte se habet. v. Broukh. et Vulp. Porro *qui fuit* Coruin.

3. *Tunc c.*] Regius hoc et sequente versu *tum*, bis quoque Coruin.

5. *At*

5. *At nihil ille miser meruit*] Regius *An* cum aliis ap. Broukh. Scaligeri Eclogaria habebant: *Forsan et ille nihil meruit.* Sed v. inf. ad II, 6. 19.

8. *Faginus adstabat cum scyphus ante dapes*] Regius *dum s.* In Coruin. et paucis apud Broukh. *Fagineus stabat.* Sed et alterum bene dicitur: Virg. Ecl. 3, 35.

— pocula ponam
Fagina —

v. Broukh. pro *dapes* in vno Colbert. *pedes;* forte ex v. 10. Suauiter Ouid. V, Fast 522. in reliqua simplicitate mensae

Terra rubens crater, pocula fagus erant.

9. *Non arces, non vallus erat*] Statius et Guyetus malebant: *Non acies* ex El. 3, 47. male: cum *vallus* (h. munitio ex vallis, siue singulis stipitibus. v. Gronou. Obss. III, 18.) adiectus sit; meliusque adeo duo munimentorum genera iungantur. Alia correctio est Antonii de Rooy in Coniecturis criticis p. 94. *Non rabies, non ira fuit.* Varie sententiam ornari posse, Ouidii exemplum declarat Met. I, 99.

Non tuba directi, non aeris cornua flexi,
Non galeae, non ensis erant; sine militis vsu
Mollia securae peragebant otia mentes.

10. — *somnumque petebat Securus varias dux gregis inter oues*] albas puta, nigras, et maculosas, inquit Vulpius, vt iam Cyllenius sensisse videtur. Sed vereor, vt *varius* ita accipi possit. *Variae oues* debent esse versicolores. At hoc lanae vitium est habitum, vt ex veterum locis docuit Broukh. adeoque tale vocabulum a poëta pro epitheto poni nequiit: cui praestantius genus commemorandum erat. Itaque ad emendationem se conuertit Vir doctissimus, et reiecto *niueas, vacuas,* (et quot non alia ouium epitheta tentari poterant?) tandem Heinsii coniecturam amplexus est, qui legebat *saturas.* Esse hoc frequens in re pastoria vocabulum, copiose probat, et nemo negat; (addam aliud: videri fere Petrarcham ita legisse in loco hinc expresso Ecloga II. Argus: *passim saturata iacebant Armenta et lenis pastores somnus habebat.* Et eadem fere ratione iuncta video in Calpurn. Ecl. 4, 37. *Per te secura saturi recubamus in vmbra.*) sed quam valde id a vulgata scriptura abeat, quisque videt. Videri tamen sibi potest aliquis τὸ *varias,* quod deterius genus est ouium, tueri posse altero loco sup. El. 5, 24. vbi *musta candida* posuit, quae tamen etiam deteriora sunt. Sed non deterius modo, verum

verum et otiosum atque etiam alienum ab h. l. coloris nomen est: tum me aliud quid in hoc versu moratur. Omnes Interpretes *ducem gregis* de pastore intelligunt: at is est *magister, custos pecoris;* alterum vero, *dux gregis*, apud poëtas est perpetuum arietis vel hirci vel tauri epitheton. Ouid. I, Art. 326.

Hanc tamen impleuit, vacca deceptus acerna,
Dux gregis.

V, Met. 327.

Duxque gregis, dixit, fit Iupiter.

III, Am. 13, 17. de hirco:

Duxque gregis cornu per tempora dura recuruo.

IV, Fast. 715.

E duce lanigeri pecoris, qui prodidit Hellen,
Sol abit.

ib. 786. de igne:

— idcirco cum duce purgat oues.

VII, Met. 310.

— — qui vestras maximus aeuo
Dux gregis inter oues, agnus medicamine fiet.

Propert. III, 11, 39.

Corniger Idaei vacuam pastoris in aulam
Dux aries saturas ipse reduxit oues.

(Adde Statium Theb. V, 330. VII, 438. 9. Alia exempla v. apud Cerdam ad Georg. II, 125. Martyn. ad Virg. Ecl. 2, 23.) et ipse noster inf. II, 1, 57.

Huic datus a pleno memorabile munus ouili.
Dux pecoris hircus.

Nonne itaque verisimile et h. l. fuisse:

Securas aries dux gregis inter oues.

cum semel scriptum esset *arias*, facile inde fieri potuit *varias*, et tum, ne bina eiusdem vocabuli essent epitheta, scribi *securus*. Nempe inter aetatis primae, aureae dictae, munera et hoc erat, quod armenta, sine metu a feris, libera vagabantur, vnde Virgil. Ecl. 3, 21.

Ipsae lacte domum referent distenta capellae
Vbera: nec magnos metuent armenta leones.

quod ex Theocr. XXIV, 85. expressit. Ipse noster sup. El. 3, 45.

— — — vltroque ferebant
Obuia securis vbera lactis oues.

Eadem vero aetas praecipue a *securitate* notatur Ouid. I, Met. 100.

Mollia

Mollia securae peragebant otia mentes.
Seuerus in Aetna. v. 9.
Aurea securi quis nescit saecula regis.
Est tamen quod in mea emendatione nunc displicet: primum quod *aries* otiose abundat; tum quod poëta dignius erat phantasma: *recubare pastorem inter gregem*, quam *recubare arietem cum grege.* Calpurnius quoque, qui locum expressisse videtur, Ecl. I, 37. dixit:
— — — *licet omne vagetur*
Securo custode pecus.
Et deprehendi interea vnum locum, in quo *dux gregis* de pastore dictum, in Culice 173.
— — — *cum videt ingens* (serpens)
Aduersum recubare ducem gregis.
Manet itaque hoc, corruptelam versus huius constare; medelae rationem fluctuare et esse incertam; vt saepissime in re critica factum videas et fieri necesse est.

11. *Tunc mihi vita foret: vulgi nec tristia nossem Arma*] Sic omnes libri, nisi quod Reg. *non* pro *nec. Vulgi arma* tamen, quae sint, vix commode dicas. Vulgus castrorum (vt apud Lucan. IX, 217.) alienum est. Explicat ea Vulpius, quibus vulgus vtitur, vel quae vulgaribus hominibus, non sapientibus, conueniunt. Ad bella ciuilia refert Ayrman. in Vita Tibulli §. 7. Sed neutrum satisfacit, et haud dubie locus corruptus est. Broukh. ex Heinsii emendatione, admodum elegante, reposuit: *Tunc mihi vita foret dulcis; nec* — *c.* et *g.* fere in libris permutantur. V. Gronou. Obss. II, 22. Mihi semper visum est, nomen amici nostri poëtae, (v. IV, 1, 180.) cui forte Elegia inscripta erat, in eo vocabulo latere, et fuisse: *Tunc mihi vita foret! Valgi; nec tristia n.* siue subintelligas *vtinam*, siue particulam *si.*

12. *corde micante*] quidam *tremente*, quae vt Broukh. docet, istius glossa est: occupauit tamen edd. nonnullas ex Ald. sec. mox pro *tubam* Ed. Lips. *comam:* quod vitium forte ex frequenti vocum *coma* et *iuba* permutatione natum.

15. *aluistis et iidem, Cursarem v.*] Regius *idem* (pro *Idem*) cum aliis: mox *Cursantem.* Ceterum ex his verbis, Tibullum ruri fuisse eductum, colligebat Ayrman. in Vita Tib. §. 6.

17. *Neu p.*] Reg. *nec.*

18. *Sic veteris sedes incoluistis aui*] *veteris* reposuit Broukh. e coniectura Fruterii, quam vnus Vatic. confirmat, eoque alludebat Sfortianus: *Sic veteris edes.* Sed ita iam expressum videas in Aldina sec. et iis, quae inde expressae sunt; nam in Ald. pr. erat *veteres aedes.* In libris fere est *veteres aedes* vel *sedes* vt in nostris, variatione sollenni. v. Heins. ad Ouid. VI, Fast. 258. *Vetus auus* vt sup. I, 12. *antiquus auus* II, 1, 2. *priscus auus.* Sic et inf. II, 1, 27. ante Statium pro *veteris* erat *veteres.*

21. *Hic placatus erat*] quidam ap. Broukh. *pacatus.* quae frequens aberratio est. v. ad Ouid. IV, Met. 31.

23. *liba ipse ferebat*] *ipse* iam emendatum erat in edit. Mureti et hinc in Plantin. Neglectum cum esset a Scaligero, retraxit Broukh. cum emendationem doctorum virorum vnus Vaticanus confirmaret. vulgo *ipsa.* Sequentem versum expressit Ouid. II, Fast. 651.

Porrigit incisos filia parua fauos.

26. *Hostia erit plena rustica porcus hara*] *Hostia erit* Broukh. reposuit e libris: vulgo, etiam in nostris, scribitur et editur *Hostiaque e plena*, quod fecerat dubitare Viros doctos, an locus integer esset. Itaque in Mureti, inde in Plantin. edit. asteriscus interpositus est. Pontani explentis locum versus adscripsit Broukh. Sed illud *e* subnatum partim ex scripturae compendio, partim ex interpretatione: addunt enim alii praepositionem. Pro *rustica*, quod ab Aldinis inde vulgatum, nostri cum permultis *mystica* habent, quod Muretus recepit, et probarunt Turnebus, Marc. Donatus ad Liu. I, 24. Ge. Fabric. ad Virgil. Ge. I, 166. Scaliger, qui tamen non recepit, et nuper Theod. Sellius Spec. Obss. misc. c. 7. Quod si ex ea regula critica res diiudicanda est, qua lectio difficilior recipienda esse praecipitur, *mystica* vtique legi debet: verum, cum facilis et frequens τῶ *mystica* et *rustica* permutatio sit: (sic sup. I, 1, 23. e Guarneriano notauit Vulpius *mystica pubes;* et inf. III, 6, 1. duo *rustica vitis.* adde Lindenbr. in Terent. Phorm. IV. p. 648.) cumque altera regula sit, eam lectionem esse praeferendam, quae poëtae genio et carminis generi conuenientissima sit: ideo vulgatam, post Broukh. et Vulpium, retinui. Nam *porcus* esset *victima mystica* propterea, quia eius vsus in sacris Cereris fuit: vt *mystica vannus* Virgilio, cuius instar in sacris Bacchi portabatur; et inf. III, 6, 1. *mystica vitis.* Sed neque ex alio Romano poëta id epitheton defendi potest: ex vno Aristophane Acharn.

Acharn. v. 747. laudant χοιρία μυστηρικὰ et 764. χοίρους μυστηρικάς, vbi Schol. subiicit: ὅτι ἐν τοῖς μυστηρίοις τῆς Δήμητρος χοῖρος θύεται. Sed id et graecum et in alia re. Et quid quaeso Cereris sacra ad Lares rusticos? At Sellius l. l. *mysticam hostiam* esse ait pinguem, et qualem antiqui mortales Diis suis offerre consueuerant: nam *mystica* dici, quae sint antiquissima. Id vero nouum est, et ab vsu alienum; neque quia Cereris sacra, quae *mysteria* dicuntur, sunt antiquissima, idcirco *mysticus* est antiquus.

27. *Hanc p.*] *Hanc*, monentibus iam Statio et Scaligero, reposuit e libris Broukhusius. et sic Reg. cum vtraque Ed. vulgo erat *Hunc*.

35. *Non seges est infra*] dictum vt Graecis κάτω, τὰ κάτω, ἐνερθε, τἄνερθε. In Philopatride, qui Luciano vulgo tribuitur: Σίγα τἄνερθε καὶ τὰ σιγῆς ἄξια, quae tamen ibi sensum non faciunt commodum. Iambicum hoc forte leg. Σίγα, τὰν, ἔρδε καὶ τὰ σ. vel ἔρδεται τὰ σ. *Tace amice et perfice arcana haec.*

36. *Stygiae nauita turpis aquae*] pertinaci errore omnes obtinent *puppis* pro *turpis*, praeter Exc. Colotii et vnum Vatic. ex quo recepit Muret. et mox iterum extrusum reduxit Broukh. In Exc. Lipf. erat *nauita pullus.*

37. *exesisque genis*] est hoc ex emendatione Heinsii, quae tamen nimis a scriptura vulgata abire videtur, quae erat *percussis*, quod et nostri seruant; Scaliger e suo mutabat in *perscissis* et coniiciebat *percisis;* sed de luctus signo hoc nunc non agitur. *perculsisque* vnus Palat. *percissisque* vn. Broukh. *pertusisque* coni. Liuineii. Similis fere varietas ap. Horat. Epod. 5, 37.

39. *Quam potius laudandus hic est*] *hic* correptum fecit locum mutationi in *et est* vel *et hic.* v. Stat. in Italicis, *enim est.*

41. *sectatur oues*] Reg. *sectatus* et v. 43. *sum.* Corvin. *et s.*

46. *Duxit araturos sub iuga curua boues*] Broukh. quorundam, nec malorum, librorum lectionem *aratores*, tanquam elegantiorem, et iam Dousis probatam, praetulit, sed Vulpius, forte nimio cum fastidio, reiecit. Equidem hoc vnum habeo, quod moneam, epico potius carmini conuenire videri *aratores boues.* Deinde in tribus *iuga panda*, vt ap. Ouid. I, Am. 13, 16.

49. *Pace bidens vomerque nitent*] *nitent* Broukh. reposuit, cum in Exc. Scaligeri inuenisset *nitet:* vulgo *vigent* legitur.

legitur. Sed Guarneri liber: *Pace nitens vomer viderit.* *Nitent* recte se habet. Ouid. IV, Fast. 927.

Sarcula nunc durusque bidens et vomer aduncus,
Ruris opes, niteant.

Sed et hic Cyllenius, qui hunc locum laudat, *vigeant*, exhibet, forte memoriae lapsu.

50. *in tenebris*] Reg. *in triuiis.*

51. *Rusticus e lucoque vehit, male sobrius ipse*] *ipse* Broukh. recepit e libris: vulgo, etiam nostri, *ipso:* in duobus *vno*, quae forte istius est interpretatio, cum *ipso plaustro* accipiendum sit pro *eodem plaustro* vxorem ac liberos vehi, nisi alterum hoc *vno* natum putes ex *vdam* h. madidam, ebriam, cum scriptum esset *vda* cum lineola. Porro Viri docti quidam, vt Carrio ad Flacc. III, 293. Barth. ad Statii Theb. IX, 587. malebant *e luco reuehit:* sed frustra; est enim ille particulae vsus, etiam vbi abesse poterat, grata cum negligentia, Tibullo frequens. Regius cum Ed. Lips. etiam *luto* exhibet. et *e lutoque* fere legitur in vett. edd. vt Vicent. etiam Aldinis, donec in Muret. *e lucoque* receptum. In Vicent. etiam: *progeniemque domus.*

53. *scissosque capillos*] Ed. Lips. *fissos.* v. ad El. 7, 21. At Coruin. h. l. memorabilem nec tamen alibi obuiam lectionem habet: *scissisque capillis Femina perfractas esse fores queritur.* Maior quidem in vulgari et orationis nitor et numerorum laeuor est; sed vsu docti nouimus, pentametros eiusmodi saepe a male sedulis Grammaticis ad vulgarem modulum esse reuocatos; cum tamen Tibullus et Propert. eos non respuant.

55. *subtusa genas*] subuerberata. Scaliger reposuerat *suffusa*, quod nonnulli scripti et edd. vett. vt Vicent. etiam Ed. Lips. habent: sed tum ablatiuus adiectus esse debebat *lacrimis.*

58. *lentus*] *laetus* duo Gebh. et duo alii ap. Broukh. perpetua aberratio. tum *vtrinque* Coruin.

60. *e caelo*] Reg. *et* cum aliis: mox *diripit.* v. Heins. ad III, Met. 52. hoc primus correxit Scaliger.

61. *e membris tenuem rescindere vestem*] ita reposuit Broukh. ex emendatione Heinsii: vulgo est *perscindere*, quod nimis violentum videbatur Broukhusio, vel *praescindere*, quod etiam in Venetis legitur, quae varietas e scripturae compendio oritur; alterum quidem *praescindere* seruari

vari et poterat et debebat, vt veſtis in pectore ſciſſa intelligatur, vt ap. Ouid. I, Am. 7, 47.

62. *ornatus diſſoluiſſe comae*] ita Scaliger e libro ſuo, aliis apud Statium et Broukh. ſuffragantibus, repoſuit. *Ornatus* proprie dicitur comae pexae et diſpoſitae. v. Virgil. Aen. VII, 74. Vulgo, vt etiam in noſtris, *ornatas — comas*, vt Ouid. IV, Faſt. 309.

Cultus, et ornatis varie prodiſſe capillis,
Obfuit.

et Propert. I, 2, 1.

Quid iuuat, ornato procedere, vita, capillo?

in parte Statianorum, vno Wittiano et Palatino, erat *ornatus diſſoluiſſe comis*, quod elegantius adhuc videri poteſt.

64. *Quoi tenera irato flere puella poteſt*] *Quoi* pro *cui*, eſt ex emendatione Douſae receptum a Broukh. vulgo, *Quo:* et ſic Ed. Rom. cum Coruin. Sed Reg. cum Ed. Lipſ. *Quod. Flere* cum datiuo, vt ap. Propert. I, 12, 15. et ſic *plorare* etiam infra legitur II, 5, 103.

68. *Perpluat et pomis candidus ante ſinus*] *Perpluat* ex Heinſii emendatione receperant Broukh. et Vulp. neque ego itaque mutare ſuſtinui. In Ed. Scalig. legebatur *praefluat*, et ſic Reg. et alii apud Statium. In aliis etiam in Coruin. *perfluat*, vt vtraque editio: et ea vulgata inde ab Aldinis erat lectio, in quibusdam etiam *profluat*. Iam *pluere* et *fluere* ſaepe permutata videbis ap. Heinſ. ad Ouid. I, Met. 572. Broukh. ad Propert. II, 16, 8. Drakenb. ad Silium XII, 53. cf. Obſſ. Miſc. Vol. VIII. p. 263. nec aliter eſſet iudicium in Tibullo quoque inſtituendum, ſi lectionis vlla eſſet varietas. Nunc verendum eſt, ne poëtam elegantia aliqua, quam aut noluit aut non recordatus eſt, oneraverimus. Et ita centies paſſim in poëtis Graecis et Romanis factum ſuſpicor. At alterum illud miror nemini diſplicuiſſe, cum tam ieiune et otioſe dictum ſit: *veni, ſpicamque teneto.* Vt adeſſe iubeatur dea, formula ſollenni ſit; at reputa illud: *veni ac tene ſpicam.*

IN

IN LIBR. II.

ELEGIA I.

1. Q*uisquis ades, faueas*] ex emendatione Dousae fil. Not. c. 4. reposuit Broukh. cum a Scaligero emendatum legeretur: *Quisquis adest, faueat.* Ante eum edd. omnes: *Quisquis adest valeat:* et sic Reg. cum Corvin. nec *faueat* legitur nisi in quinque Anglic. Dousae correctionem firmat vsus elegantior, et mox Eleg. 2, 2. *Quisquis ades, lingua vir mulierque fave.* cf. Ouid. XV. Met. 677. Sic porro *es* in Reg. *est* inf. El. 3, 33. et saepe alibi.

5. *Luce sacra*] vnus Matii: *Luce tua.*

8. *stare boues capite*] In Exc. Scalig. *vertice stare boves:* interpolatum a sciolo, qui versum reddere volebat molliorem scilicet. v. ad II, 6, 20. Etsi idem e membrana recitat Neap. ad Ouid. I. Fast. 663.

10. *Lanificam pensis imposuisse manum*] Reg. *apposuisse.* Sed vulgata recte se habet. Ouid. Epist. IX, 76. de Hercule nente:

Rasilibus calathis imposuisse manum.

11. *Discedite ab aris Quis tulit*] Ita primum emendari coepit in Ed. Mureti. Nam Ald. sec. et hinc profectae: *discedat — cui.* Sic quoque Reg. Coruin. et Ed. Lips. ac Vicent. et Reg. Lep. cum magna parte librorum ap. Broukh. At Aldina pr. *discedite ab aris Cui* habebat: sic quoque Venetae cum aliquot codd.

12. *hesterna*] In parte codd. et in vtraque Ald. *externa.* perpetua aberratione cf. inf. III, 4, 2.

14. *Et manibus puris sumite fontis aquam*] *purae manus* non tantum a sordibus et illuuie, sed etiam a caede et sanguine intelligi debent. Facile, quod et Broukhusio, in animum venire potest *puri fontis*, quia fere *pura aqua, purus fons*, dici solet. Sed libri nil mutant, et tuetur vulgatam Ouid. V, Fast. 435.

Terque manus puras fontana perluit vnda.

et ipse Tibull. inf. III, 2, 16.

Perfusaeque pias ante liquore manus.

et conf. Burman. Sec. Anthol. Lat. lib. I. ep. 63, 6. p. 36.

18. *Vos*

18. *Vos mala de nostris pellite limitibus*] Reg. et Ed. Rom. cum aliis *liminibus*. Quidam etiam *tollite*. v. Burm. ad Ouid. Remed. 115.

20. *segnior agna*] Nostri cum aliis *tardior*: hoc bouis et tauri epithethon est. *segnior* primum receptum a Scaligero.

21. *Tunc nitidus plenis confisus rusticus agris*] *nitidus* bene pastus et saginatus. Notum Horatii:

Me pinguem et nitidum bene curata cute vises.

Plenos agros intelligunt semente facta veluti grauidos. Ouid. IV, Fast. 634.

Telluri plenae victima plena datur.

vt sit: tunc, cum fient sacra pro frugibus, confisus rusticus nouis frugibus plenis et magnam spem ostendentibus ingeret etc. Sic Torrent. ad Horat. Epod. 2, 43. Salmas. ad Vopisc. p. 361. Broukh. et Vulp. ad h. l. Sed primum Ambarualia fiebant vere, non multo post sementem factam tempore, cum iam in herbis seges esset. vid. Virg. Ge. I, 338. adeoque non futurum demum esse poterat, vt agri semente pleni essent: Itaque etiam fiebant Sementalia ante veris initia. v. Ouid. I, Fast. 662. sqq. Tum poëta tempus debet intelligere post factam iam benignam messem; ait enim: *Tunc*, quando vero? nempe, *cum seges non eluserit messem*, cum messis segeti responderit. Quomodo praeterea sementi *confisus* rusticus dici possit, rei, quae non raro fallit? Scaliger, quo acumine erat, has difficultates sensisse videtur. *Profecto*, inquit, *hic est spurium, nescio quid, in voce*, agris. Ipse censet legendum *areis*. Ouid. V, Fast. 263.

Si bene floruerint segetes, erit area diues.

In Lusib. liberis: Carm. 53.

Magnaque fecundis cum messibus area desit.

Heinsius vero cum Guyeto *horreis* corrigebat; quod placere potest propter τὸ *plenis* et *confisus*, et mox *saturi*, idque Horatianum illud confirmare videtur: II, Ep. 1, 140.

Agricolae prisci, fortes, paruoque beati,
Condita post frumenta, leuantes tempore festo
Corpus et ipsum animum spe finis dura ferentem,
Cum sociis operum pueris et coniuge fida,
Tellurem porco, Siluanum lacte piabant,
Floribus ac vino Genium, memorem breuis aeui.

Sed habet auris in hac lectione quod vix ferat, inprimis in nitido hoc et elaboratiore carmine. Tum vero, quod grauissi-

grauiſſimum eſt, eodem ſenſu accipi *plenos agros* et dici poſſe putem tum, cum matura ſeges eſt, aut cum iam demeſſa in agris relinquitur, vt areſcat: et tum agricola habebat, quod Diis gratias ageret. Omnino vero totius loci dilucidatio in eo conſiſtit, vt intelligatur, pertinere haec adhuc ad preces, quas poëta facit, pro eo, quod vulgo dicendum erat: O Dii, date bonam meſſem et bonam feturam: Sic meſſe facta agricola vobis ſollenne ſacrum ludosque agreſtes magna cum laetitia inſtituet. Precibus finitis ſubiicit laetum euentus omen v. 25.

22. *Ingeret a. g. ligna*] Ita iam Muretus ediderat et ex eo Plantin. idque retraxit Broukh. e libris: alii cum vtraque editione: *Ingerat*, quod Scaligerana iterum recoxerat.

24. *extruet ante caſas*] *ante* puta, ante focum ſeu aram. Ita enim ante aram in herba ſolebat herus cum liberis et famulis diſcumbere et genio indulgere extructis aduerſus aeſtus vim vmbraculis. inf. II, 5, 95.

Tunc operata Deo pubes diſcumbet in herba,
Arboris antiquae qua leuis vmbra cadit.
Aut e veſte ſua tendent vmbracula ſertis
Vincta, coronatus ſtabit et ante calix.
At ſibi quisque dapes et feſtas extruet alte
Ceſpitibus menſas ceſpitibusque torum.

Virgil. II, Ge. 527.

Ipſe dies agitat feſtos: feſſusque per herbam,
Ignis vbi in medio, et ſocii cratera coronant,
Te libans, Lenaee, vocat.

Neque aliter fieri ſolitum domi circa focum et Lares. Columella XI, 1, 19. inter villici futuri praecepta: *conſueſcat ruſticos circa Lares domini focumque familiarem ſemper epulari, atque ipſe in conſpectu eorum ſimiliter epuletur.* Hinc poëtae. Martial. III, Epigr. 58.

Cingunt ſerenum lactei focum vernae
Et larga feſtos lucet ad Lares ſilua.

Horat. III, Od. 17, 12.

— Cras Genium mero
Curabis et porco bimeſtri
Cum famulis operum ſolutis.

Idem Epod. 2, 65.

Poſitosque vernas, ditis examen domus,
Circa renidentes Lares.

Propert.

Propert. III, 5, 69. ſimpliciter dixit:

Viueret ante ſuos dulcis conuiua penates.

Ceterum *ante* primum receptum a Scaligero e codd. Vulgo lectum vbique *arte*. v. ſup. ad I, 1, 14.

25. *feliçibus extis*] Lipſ. Exc. *coeleſtibus*. Sed v. Broukh.

27. *fumoſos veteris proferte Falernos Conſulis*] Notabile vtique eſt hoc genere dictos *Falernos*, non *Falerna* vina. Supplere ſolent h. l. *cados* ex ſequ. verſu; notauimus tamen idem genus maſculinum apud Virgil. Ge. II, 98. in V. L. *Tmolius* et *Phanaeus* ſc. οἶνος. Scaliger in prima editione exprimi curauerat:

Nunc mihi, nunc fumos veteris proferte Falernos
Conſulis.

In altera autem Statii correctionem recepit: *fumoſum — Falernum*. Libri in vulgata conſentiunt: de qua v. Not. etiam vett. edd. ſed in Aldinis erat *veteres*. Muret. refinxerat *veteriſque*, inde Plantin. emendate *veteris p.* vt Statius in libris eſſe monuerat.

31. *Sed, bene Meſſalam, ſua quiſque ad pocula dicat*] Ita recte diſtinxit Broukh. Vulpius diſtinctione ſublata nouam τοῦ *bene dicite* cum quarto caſu ſtructuram intulit. Scaliger mallet, *Bene Meſſalae*. Sed vtrumque dicitur. v. Ouid. II, Faſt. 637. In Coruin. mira varietas eſt: *Sed b. M. vocet ad ſua pocula quiſque.*

34. *Et magna intonſis gloria victor auis*] Ita Scaliger reſtituit, cum in Excerptis haberet, *abis:* vulgo vbique *ades* legitur.

35. *Huc ades*] Ed. Lipſ. cum aliis *Nunc*.

37. *his v. magiſtris*] Coruin. *queis v.* quod mollius ad meam aurem.

38. *Deſueuit q. pellere glande famem*] *Deſueuit* Broukh. e melioribus recte, vel Burmanno ad Lucan. V, 404. iudice, nec tamen repoſuit, ſed retraxit iterum, cum Scaliger veterem lectionem *deſtituit* rurſus intuliſſet: nam Ald. pr. habebat: *deſtituit:* at ſec. cum ceteris *deſueuit*. Sic et noſtri.

39. *primum*] *primi* vnus Broukh.

40. *Exiguam viridi fronde operire domum*] *caſam* Broukh. e libris nonnullis intulerat, vt iam Douſa pater et Gebhardus maluerant, tanquam quod magis conueniret, quam *domum*, quod vulgo legitur inde ab Aldinis, etiam in Reg. et Coruin. Edit. Rom. ac Vicent. et Venetis. Hoc tamen

tamen haud dubie verius, et eius interpretamentum *cafo* esse potuit; non vice versa. Etiam poëta dignius. Itaque nec in simili loco Horatio displicuit III, Od. 1, 22.

— somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit.

41. *primum d. feruntur*] Regius cum vtraque editione et multi ap. Broukh. *primi.* Nec aliter Ald. sec. cum sua secta. Sic et ante v. 39. quidam exhibebant. Mox Reg. *plaustris.*

43. *tunc insita pomus*] Sic Broukh. ex Exc. Lips. Erant enim iam tum, inquit, arbores pomiferae, sed ferae, quae insitionis cura mitiores reddebantur. Perperam vero hoc a viro docto disputatum, si quid vnquam. Nec enim ad prima vitae mitioris initia insitio retrahi potest, sed exquisitiorem vitae cultum expectare id inuentum debuit; tum vero ignorare non poterat, quod ex vitae communis vsu tenemus, arbores etiam siluestres satione et cura in mitium arborum censum primum venisse. Reuocaui itaque vulgatam lectionem omnium scriptorum et editorum: *consita.*

45. *Aurea tunc p.*] Reg. *Antea* quod vitium et alii habent. Coruin. tum Ed. Lips. *nunc.*

46. *Mistaque securo sobria lympha mero est*] Versus mire concinnus. Expectabam tamen aliud vini epitheton, quam quod *securum* sit. *Est* a Broukh. tacente in finem versus reiectum; vulgo in medio legitur; idque suauius.

48. *annua terra*] Ed. Rom. cum Brix. et Venetis *aurea.* Legitur etiam in libris *arida:* sicque Coruin.

49. *apis ingerit alueo*] Ed. Lips. et Coruin. cum aliis *ingerat,* et *aluo. vernos flores* coni. olim Fruterius.

51. *Agricola assiduo primum satiatus aratro*] *Satiatus* h. l. esse dicunt taedio laboris et operis confectum. Vulpius etiam metaphoram appellat satis vsitatam. Sed *satiari* dicimur rebus, quae nobis gratae iucundaeque vel sunt vel videntur, quas ante cupide appetiueramus, quibus expleti sumus, et quarum copia vel nimio vsu fastidium contraximus: Non autem *miseriis, laboribus* et *aerumnis,* nisi de iis ita differitur, tanquam aliquam voluptatem afferant. v. c. Stat. II, Silu. I, 14.

Nemo vetat: satiare malis, aegrumque dolorem
Libertate doma: iam flendi expleta voluptas?

Si

Si itaque *ſatiatus* h. l. a Tibullo eſt, noue illud dixit: forte ad graecam formam: nam et hic ἅδειν, ἄσαι, eſt *ſatiare*; ἀδεῖν autem aerumna confici; vt toties apud Homerum, καμάτῳ ἀδδηκότες, ἠ δὲ καὶ ὕπνῳ, *oppreſſi.* Malim tamen putare, *aratro* ablatiuum eſſe inſtrumenti, cuius ope et adminiculo ſe ſatiarit, vt cibis potuque replere potuerit, quia aſſiduus in agri cultura fuerat. Scaliger coniiciebat *laſſatus:* in duobus ap. Broukh. erat *defeſſus*, ſed vereor, ne ex gloſſa ſit.

53. *Et ſatur arenti primum eſt modulatus auena Carmen, vt ornatos diceret ante deos*] Vulpius coniectura admodum elegante mallet *meditatus:* vult enim Tibullus ſignificare, eum diu exercuiſſe carmen, quod in frequenti ſacro poſtea caneret. Sic ipſe Tibullus inf. III, 4, 71.

Sed perlucenti cantus meditabar auena.

Et eſt iſta frequens variatio. v. ad Virgil. Ecl. 10, 51. vbi duo: *meditabor* exhibent, et Burman. ad Ouid. Met. XI, 154. Pro *diceret*, quod primum correctum a Mureto, vulgaris lectio erat *duceret*, quod et Scaliger tuebatur. Verum eſt hoc grauius, et carminis heroici, vt late docet Broukh. atque etiam de poëtis fere adhibetur, qui componunt, non de iis, qui recitant; tum etiam verſu tertio *duxit* recurrit, quo nomine ea lectio diſplicebat Heinſio Adverſ. II, 15.

56. *Primus inexperta duxit ab arte choros*] Scaliger legebat *ab arce*, vt ἄςυ Athenienſium intelligeretur: ſed recte a Broukh. reprehenſus. In edd. inde ab Aldinis vulgo legebatur *ab vrbe*, quod ex Venetis cum Cyllenii Commento excuſis profectum eſt; forte caſu. Nam nec Romana, vnde illas ductas deprehendi, illud habet, nec alius vllus liber: omnes enim conſentiunt in: *ab arte*, quod Muretus recte reduxit.

58. *Dux pecoris, hircus: duxerat hircus oues*] datus hircus tanquam praemium. Vltima addita debent intelligi, quod animal ἡγεμονικὸν iure datum fuerit ei, qui reliquis praeſtaret. Si tamen dicendum, quod res eſt, hoc hemiſtichium vix genuinum, certe Tibullo parum dignum eſt. Niſi totum diſtichon ex margine irrepſit: meminerat aliquis Horatianum:

Carmine qui tragico vilem certauit ob hircum.

Heinſius emendarat, *hirtas duxerat hircus oues;* quod cupide amplexus eſt Broukh. Sed neque ſic res conficitur.

Duxerat est ex Mureti et Scaligeri emendatione. In libris et Edd. antiquis legitur *auxerat.*

59. *primam* — *coronam* Broukh. dedit, nec apparet, qua auctoritate. Itaque reuocaui lectionem Edd. *primum.*

64. *et a. p. versat*] *vt* — *verset* Coruin. cum binis Anglic.

65. *Atque aliqua assiduae textis operata Mineruae Cantat*] Ita hunc versum constituit Broukh. cum legeretur: *assidue textrix operata, Mineruam Cantat:* quae lectio nescio an mutari debuerit. *Textis* iam Fruterius et Guyetus coniecerant. *Mineruae* erat in tribus libris. De interpretatione v. Not. nam Broukh. eam parum commode expedit.

66. *applauso tela sonat latere*] Male Scaliger *sonant,* quod aliquot libri habent, vt *tela* instrumenta textoria essent. *Applauso* Heinsio commendante Broukhusius ex codd. et antiquis Edd. reposuit; et sic Lips. at Rom. cum Regio et Coruin. *appulso,* quod vulgo in edd. legitur, varietate sollenni. Sic *pectora plausa* ap. Virg. XII, Aen. 86. vbi etiam in aliis *pulsa.* cf. Heins. e. l. et ad Ouid. II, Met. 867. Scaliger inde fecerat *applufo.* Muretus ediderat *a pulso t. s. latere.* In vno Angl. legebatur: *pectine tela sonat,* vt Virgil. Ciri. 179.

Non Libyco molles plauduntur pectine telae.

et Vossius ad Cat. p. 249. ex vno laudat: *pectine lana sonat.* Vtrumque natum videtur ex eo, quod quis *pectore tela sonat* scripsisset, versus molliendi caussa. v. ad v. 8. *Tela* autem iugum siue transuersus ille cylindrus, super quem stamen demittitur, esse non potest; id enim latere pulsari nequit, ne ex antiqua quidem texendi ratione, cum ad perpendiculum extensa essent stamina, vnde Ouidio *pendula tela* et *stantes telae* dicuntur. Intelligo potius siue ipsum opus, quod texitur, seu, quod malim, bacillum transversum qui amicitur tela quae detexi incipit; hoc iugum a texentis fluctuante corpore attingi solet, vt strepitus fiat. *Latus* vero sensu ampliori, vt, quando *latus flagellis* caedi dicitur.

67. *Ipse interque greges, interque a.*] Hanc lectionem Broukh. e potioribus libris sex recte induxit. Alii etiam nostri, et edd. omnes, *Ipse quoque inter agros,* eo sensu, vt sit, *in agris.* Vt nunc legitur, *greges, armenta* et *equae* ponuntur, vt adeo *armenta* boum intelligenda sint, ex-

clusis

clusis equis. Ceterum hic locus, etiam Vulpio iudice, est elegantissimus.

69. *indocto — arcu*] Ed. Lips. *indomito*, ex sup. versu.

76. *Ad iuuenem tenebris s.*] non *in tenebris:* Etiam Ouidius sine praepositione I, Am. 6, 10. Catal. Poët. p. 200. Scal. de puella:

Intrepidos tenebris ponere docta pedes.

78. *Explorat caecas cui manus ante vias*] Ouid. II, Fast. 336.

Et praefert cautas subsequiturque manus.

cui explicandum *cum ei*, vt fere mox El. 2, 6. IV, 1, 184. nisi malis reponere *dum*, et permutantur haec duo ap. Ouid. III, Met. 91. Sed mihi videtur ex genio Poëtae legendum vel *sed.* v. I, 3, 77. II, 4, 24. II, 5, 66. III, 5, 29. Ita *cui* et *sed* variant ap. Ouid. II, Met. 412. et alibi. vel, quod malim, *et:*

Explorat caecas et manus ante vias.

82. *Et procul ardentes, hinc, procul, abde faces*] *procul* altero loco e suo libro reposuit Scaliger, cui et alii duo accedunt. Vulgo *precor* est. Sic etiam infra III, 6, 52. *ite a me seria verba procul.* Etiam in *abde* aberrari *adde* facile expectes. In Ed. Rom. ita hic versus legitur:

Et procul ardentem hinc precor abde facem.

83. *Vos celebrem cantate deum*] olim in Aldina pr. atque hinc in Edd. inde ductis lectum fuit: *Vos celebrem cantate deum, p. v. voce Palem.* Sed iam emendauit P. Bembus.

86. *Obstrepit*] Edd. vett. e Ven. 1475. ductae, Brix. Reg. Vic. Lips. *obstrepet.* In eadem distichon excidit; et sic continuatur: *et Phrygio sidera fulua choro.*

87. *iam Nox iungit*] Reg. cum quibusdam aliis *nam.* In Coruin. *Ludite iam: Nox.*

88. *Matris lasciuo sidera fulua choro*] Ed. Rom. cum Vicent. it. Ald. pr. *Martis.* v. Stat. et Muret. et *toro*, sollenni errore.

89. *fuscis circumdatus alis*] Ita reposuit Broukh. e libris. v. inf. III, 4, 55. Vulgo legitur *fuluis*, quod et nostri tenent. Iam Viri docti, vt Heins. ad Silium III, 682. et ad Ouid. III, Met. 273. coniecerant *furuis*, et hoc equidem praeferam: ex quo natum quoque vitiosum *fuluis.* Vnus Statii, *nigris.*

90. *incerto somnia nigra pede*] haec lectio est in permultis antiquis libris et Edd. inde ab Aldinis. Bis tamen, aiunt, idem dicitur, h. e. idem epitheton bis adhibetur, si non verbo, attamen vi verbi: *fuscis circumdatus alis somnus*, et *nigra somnia*. Heinsius itaque in Aduersar. et ad Ouid. III, Met. 273. emendabat *somnia pigra*. In multis, vt etiam in nostris et in tota secta edit. Venetae 1475. sunt *somnia vana*, in vno *mera*, vnde Broukh. ingeniose et eleganter reposuit *vara*, quia dixerat: *incerto pede* ferri. Vulpius tamen pro Tibulli simplicitate nimis hoc reconditum esse arbitratur. Nimirum merae argutiae sunt, quicquid viri docti commenti sunt. Decebat elegos, repeti idem epitheton quod rei proprium est, niger Somnus, nigra Somnia. Variauit tamen poëta: quid praeterea desideramus? *Somnia vara* sane propius accedere videntur ad priscam symbolicam doctrinam veterum, etiam in anaglyphis arcae Cypseliae adumbratam, qua Nox duo puellos amplexu tenet, διεστραμμένους (κατὰ) τοὺς πόδας. Satis liquido, arbitror, demonstratum est alio loco (*Ueber den Kasten des Cypselus* etc. p. 24. sqq. Gotting. 1770.) esse hos pedes distortos, non vero transuersim sibi implexos, et quidem extrorsum; adeoque valgos; non *varos*, qui incurui sunt; quo ipso tota subtilitas Broukhusianae emendationis corruit. Sed omne hoc quicquid est symbolici neglexit aetas serior eademque elegantior; et Somnia alata, rectis pedibus iuuenes, praetulit. Si Heliotropium gemma in Regio Museo Gall. apud Mariett. n. LX. a vetere artifice profectum est, de quo tamen dubito, Morpheus et reliqui Ὄνειροι iuuenili et venusta forma sunt.

ELEGIA II.

1. *Dicamus bona verba, venit natalis, ad aras*] Ita distinxit Broukh. praeeunte Gronouio ad Liu. 28, 43. et iam ante eum Muretus in Scholiis ad h. l. Vulgo erat: *Dicamus bona verba: venit natalis ad aras;* quod ferri posset, siquidem *Natalis* siue Genius siue alius deus est, pro natali die poëtae dictus. v. IV, 5, 19.

At tu, Natalis, quoniam, deus, omnia sentis.

Adeunt autem dii et accedunt ad aras et sacra sua apud poëtas saepissime. Et Ouid. V. Trist. 5, 13.

Optime Natalis, quamuis procul absumus, opto
Candidus huc venias.

De

De ara structa dixerat. Cornin. distinxit, vt iam Torrentius fecerat: — *venit natalis: ad aras Quisquis ades.* forte hoc vnice verum; adesse ad aram, sacro interesse. In Ed. Rom. est, *ad aram.* Ceterum elegantem huius Elegiae imitationem videre potes apud Sannazar. II, Eleg. 3.

5. *Genius adsit*] Sic legitur constanter; praeter tres scriptos, in quibus *adsit Genius*, interpolate.

6. *mollia serta*] Ed. Rom. cum aliis etiam Aldinis *florea;* forte ex I, 1, 12. *Mollia* reduxit Muretus: idque se tuetur ex I, 7, 52.

7. *Illius puro destillent tempora nardo*] *destillent* recte emendauit Broukh. vulgo (exceptis Venetis) est, *distillent.* Heins. ad Ouid. Ep. XV, 76. et in Aduersariis ex Horat. II, Od. 11, 16. legebat: *Illius Assyria* vel *et Syria.* In duobus libris ap. Broukh. *pura — nardo*, quo genere extulit Horat. l. l. v. ad Ouid. III, Art. 443. In aliquot libris ap. eundem *et* inseritur: *Illius et puro d.* forte ex I, 7, 51. In vno: *Illius e puro;* sicque Ed. Vicent. cum vtraque Aldina.

9. *Cerinthe*] nomen adolescentis delicati et pulchri. cf. Schol. Horat. I, Sat. 2, 81. v. Vulp. ad IV, 2. Ita editum est inde a Venetis et Aldinis, etsi vitiose scriptum *Cherinte*, cum Κήρινθος sit. In aliis scriptis et in secta a Ven. 1475. ducta est *Cornute*, quod fuit cognomen Sulpitiae et Caeciliae gentis; et hoc receperat hic et sequente Elegia Broukh. quem v. h. l. Sed satis manifesta ea deprauatio vocis *Cerinthe* est. Nam multi habent *Cherinthe*, *Cherynte*, *Chorinthe*, *Cherime.* cf. Bentl. ad Horat. l. c. In Reg. et Ed. Lips. inscriptio est: ad *Cherinthum*, et tamen in Poëtae verbis, *Cornute.* At sequ. Eleg. in Reg. et inscriptio et primus versus *Cornutum* praefert. Mox pro *rogabis* forte cum Guyeto legendum, *rogaris.* Ouid. II, Met. 102.

Ne dubita, dabitur, Stygias iurauimus vndas,
Quodcunque optaris.

10. *adnuet*] ita Broukh. ex Exc. Lipsii, et emendatione Heinsii. vulgo *adnuit.*

15. *felicibus Indis*] Ita Broukh. e libris, vt iam coniecerat Fruterius I, Veris. 13. Vulgo, etiam in nostris, *vndis.* Editum tamen iam in Brix. et Venetis cum Cyllenii Commento erat *Indis.* Conf. Burman. Sec. V. Cl. Anthol. Lat. To. I. p. 256.

17. *Viden' vt trepidantibus aduolet alis*] *Viden' vt* est ex emendatione Guyeti et Heinsii, cui locum videntur dedisse verba II, 1, 25.

Euentura precor: viden' vt felicibus extis
Significet placidos nuntia fibra deos.

Certe inde firmari potest. Vulgo vbique legitur *Vtinam*, contra sensum. *Trepidantibus* Broukh. e libris quibusdam, tanquam conuenientius volatui tam parui dei, recepit: cum esset vulgo, *strepitantibus*, quod et nostri habent. Caussa parum iusta; bona tamen emendatio: est enim hoc poëtis frequentatum. *Trepidare* est verbum motus celeris et magnae agilitatis ac festinationis. v. Broukh. et Gronou. ad Liu. XXVII, 1. *Trepidante penna* dixerat Ouidius I, Met. 506.

21. *Hac venias, Natalis, aui, prolemque ministres*] haec est emendatio Heinsii a Broukh. primum recepta: cum ante legeretur: *Huc veniat natalis auis, p. ministret*, quod Scaliger de cornice, reprehensus ob id a Broukhusio, at Vulpius de Cupidine explicat. Pro *Huc* in multis legitur *hic*, vel *haec*, vt in Ed. Lips. *Veniat* in plerisque, praeter paucos, in quibus *veniet*, vt in eadem editione; sed *venias* et *ministres* ab Heinsio est. *Auis* vero constanter legitur. Quid si propius ad librorum lectionem refingas: *Sic venias, Natalis, auis.* Possit et ipsa lectio retineri:

Hic veniat natalis auis, prolemque ministret.

h. magnis natu vobis etiam prole parata, vt auorum nomine appellemini, hic natalis redeat. Sed tum *ante tuos pedes* erunt Cerinthi. *Aui* complectuntur auum et auiam, vt *Reges* regem et reginam. cf. Bentl. ad Horat. I, Sat. 5, 100. *Venire* pro redire, vt sup. I, 7, 64. Ouid. V, Trist. 5, 14. In Coruin. legitur:

Hic veniat natalis: auus prolemque ministret:

sensu parum expedito. Vt nunc se res habet, praestat manere in Heinsiana correctione. Non dissimile est Ouidii illud Met. VI, 433. vbi de bubone:

Hac aue sunt iuncti Procne Tereusque: parentes
Hac aue sunt facti.

22. *Ludat et*] malim *Ludat vt:* Veni, o Natalis, et coniugium fausta prole fecunda, quae ante focum tuum discurrat: vt sup. I, 10, 16.

Cursarem vestros cum tener ante pedes.

ELEGIA

ELEGIA III.

Carmina plura diuerſa in vnam Elegiam confluxiſſe dubitari vix poteſt. Ad v. 32. molliſſimi procedunt verſus, argumenti quoque et ſententiarum vinculo coniuncti. Quae hinc ſequuntur aliena ſunt, temere quidem a Scaligero in Eleg. ſextam huius libri reiecta: nam ibi locum ſuum non magis tuentur, quam hic; ſeiungenda tamen vt fecimus a ceteris, ſtatuendumque, eſſe hoc fragmentum alterius elegiae, quod male hoc loco inſertum eſt ſeu caſu ſeu quod ſimile initium verſus *At tibi dura Ceres* v. 61. fraudem fecit. Quae hinc v. 61. ſequuntur, commode illa quidem cum prioribus illis iungi poſſunt, vt tamen nolim praeſtare lacunam nullam factam, nec altero carmine hoc idem tractatum argumentum, cuius reliquiae iſti verſus ſint: *At tibi dura Ceres.*

1. *Cerinthe*] Eadem varietas h. l. quae ſupra: vt in aliis *Cornute* ſit, quod Broukh. retinuit. v. ad ſup. Eleg. v. 9. Ordinem verborum Broukh. e libris refinxit: eumque habebant edd. vett. a Veneta 1475. profectae. At vulgata per Aldinas lectio inde ab Ed. Rom. *Rura tenent, C. meam;* erat. Ceterum eleganti imitatione hunc locum, vt alia, noſtri Poëtae, expreſſit Strozza F. I, Amor. 2.

2. *eheu*] noſtri, cum aliis: *heu heu.*

3. *laetos — agros*] *laetos* Muretus emendauit, Scaliger recepit. Vulgo lectum quod habent noſtri cum aliis, *latos*, ſollenni errore. v. Burm. ad Ouid. Epiſt. XII, 46. At Vicent. *notos — agros.* Tum vnus Statii: *Miſcet Amor.*

5. *quum dominam adſpicerem*] noſtri cum aliis hoc ordine: *quum adſpicerem dominam.* Eſt is etiam in vett. Edd. etiam Vicent. et ſic numeri melius variantur: ne ſemper idem tenor et eadem inciſio redeat.

6. *valido — bidente*] Cyllenius in ſuo legerat *calido*, et ſic in aliis quibusdam ap. Broukh. *Valido* recte tuetur Broukh. quia in operè faciundo firma ac ponderoſa inſtrumenta requiruntur. v. Plin. XVIII, 6. cf. Ouid. I, Am. 13, 15. Eadem varietas apud Lucret. VI, 748. Lucan. IV, 511. vbi v. Burm.

7. *curuum ſectarer aratrum*] Cyllen. in ſuo habebat *curuus.* Sed *curuum, incuruum, vncum, aduncum,* perpetuum vomeris et aratri epitheton eſt. v. h. l. Broukh. et Burm. ad Ouid. II, Met. 286.

9. *quod Sol*] *quum* Coruin. ex compendio litterarum.

10. *Laederet aut t.*] *aut* legitur inde ab Aldina sec. alii cum nostris *et*. Ed. Rom. etiam *Luderet*. v. ad I, 2, 89. mox v. 12. Ed. Lips. *profuerint*.

14. *Quicquid erat medicae, vicerat, artis, Amor*] Post hunc versum in Edd. ante Scalig. et in libris duo disticha inseruntur:

Ipse deus solitus stabulis expellere vaccas,
Et potum pastas ducere fluminibus.
Et miscere nouo docuisse coagula lacte,
Lacteus et mistus obriguisse liquor.

Est in iis magna lectionis varietas: pro *expellere* duo Statiani *depellere* habebant. Sed illud bene: nam et Graeci ἐξελαύνειν. v. c. Lucian. Diss. cum Hesiodo c. 4. et Ouid. II, Met. 843.

— expulsi iam dudum monte iuuenci
Littora iussa petunt.

vbi in vno *excussi*, cuius vulgata lectio glossa esse potest. Nam *excuti* pro expelli. Virg. Aen. VII, 299.

Quin etiam patria excussos infesta per vndas
Ausa sequi.

Ad eundem Nasonis locum Dousa hunc Tibulli versum laudat, quem se in eo non reperisse mirabatur Burmannus. Virgilius in Culice v. 44. *propellere* dixit:

Propulit e stabulis ad pabula laeta capellas
Pastor.

In minori versu pro *pastas*, quod vulgo legitur, et Ed. Rom. cum Venetis seruat, aliae Edd. Vicent. Lips. item libri apud Statium, *fessas* habent. Versum hunc minorem Aurispae esse, in vetere libro ad marginem adscriptum viderat Muretus. De homine hoc v. praef. In Statianis et in Regio hic pentameter ita exhibetur:

Creditur ad mulctram constituisse prius.

leg. *pecus*, quod et vnus Palat. exhibebat. In Regii margine adscriptum erat, *Seneca*, de quo v. Praef. Ordo etiam versuum perturbatus erat in Statianis. In aliis libris, quos Muretus viderat, alia ex interpolatione ita legebatur:

In nemora, et pastas inde referre domum.

in Guarneriano vero:

Ipse ad vmbrosas ducere fertur aquas.

Tandem versum alibi non visum offert Coruin.

Cogere cum paruum matre simul vitulum.

In

In tertio versu *miscere coagula lacte* dictum, vt apud Gallum suppositium Eleg. 5, 38.

Non sic lac tenerum permixta coagula reddunt.

Nempe *coagulum*, siue id, quo ad lac densandum vtimur, cum lacte miscetur. In vltimo *mixtus* vel *mistus*, Muretus emendabat *mistis;* alius vir doctus *mustis:* at Auratus *e mistis* inde faciebat. v. Dousa Praecid. c. 6. Quatuor hos versus, vt barbaros et spurios primus eiecit Scaliger, cum in Ald. sec. et a Mureto tantum de pentametro: *Et potum pastas* monitum esset, eum pro spurio haberi. Et in libris vacare eius locum, notatum video a viro docto ad marginem edit. Vicent. quam in manibus habeo. Ab eadem manu nouam Pontani interpolationem adscriptam video: *Ipse deus — vaccas In nemora, et pastas inde referre domum.*

Ipse et spumanti fertur mulctralia succo
Implesse expressis primus ab abietibus.

Et miscere etc. Vltima non satis intelligo: forte voluit mulctralia abiegna: excisis ab abietibus. Mihi videtur primus: *Ipse deus solitus stabulis expellere vaccas*, antiquior et ab ipsa Tibulli manu esse, sed, minor versus, cum ille excidisset, ab aliis aliter suppletus esse; et libidine latius grassante, cum quis duo pentametros in suo haberet, alius hexameter, atque adeo aliud etiam distichon adiectum esse. cf. sup. ad I, 2, 24.

15. *detexta est*] vnus Broukh. *texta est de v.*

17. *O quoties illo*] in multis, *Ah.* Ouid. IV, ex P. I, 9.

O quoties ego sum libris mihi visus in istis
Impius, in nullo quod legerere loco.
O quoties, aliud vellem cum scribere, nomen
Rettulit in ceras inscia dextra tuum.

22. *e templis*] Ita legitur inde ab Ald. sec. At prima, cum aliis vett. edd. et codd. inter quos Reg. et Coruin. cum Ed. Lipf. et Vicent. *templis.*

27. *Pytho*] v. Herodot. I, 54. Nostri cum aliis, et vett. edd. *Phiton.* ex more. Vide Exerc. de Delo in Misc. Obss. Vol. VII. p. 89. In versu sup. Ed. Rom. *ipse* pro *ille.*

31. *cui sua cura puella*] Ita inde ab Aldo legitur. a Scaligero additum *est.* Ed. Rom. et Lipf. cum aliis, etiam Venetis, *cui nunc cura puellae.* Ouid. I, Am. 9, 43.

Impulit ignauum formosae cura puellae.

et saepe alibi; cf. sup. I, 9, 41. In Thuan. *sed si cui cura puellae.* Guyetus et Broukh. coniiciebant: *cui sua cara puella*

puella est, ex III, 2, 1. Sed *cura* recte se habet; est enim amor, vt persaepe. Virgil. Ge. IV, 354.

— — *ipse tibi, tua maxima cura,*
Tristis Aristaeus.

Idem vocabulum loco suo exulat ap. Ouid. III, Met. 156. vbi nunc *sacra Dianae vallis* legitur.

33. *At tu, quisquis is es, cui tristi fronte Cupido Imperitat, n.*] In Reg. *tu* deest. In eodem *est tristi cui f.* et mox *Imperat, vt n.* quod Aldinae retinebant cum Ed. Lips. Vicent. et aliis: etiam Coruin. Ed. Rom. *Imperat, at:* alii *Imperat in*, quod Broukhusio placebat: quae merae sunt aberrationes ex *Imperitat*, quod Muretus reduxit.

36. *Praeda tamen multis est operata malis*] *adoperta* tres libri habent apud Broukh. quod Dousa probabat Praecid. c. 6. perperam: nam fere confuderunt librarii haec duo verba. Sic inf. El. 5, 95. pro *operata*, liber Broukh. *adoperta*, liber Guarner. *et operta*. Eadem varietas in insigni loco Ouidii III, Fast. 261. Etiam Vulpius de veritate vulgatae lectionis dubitabat; sed v. Not.

37. *Praeda feras acies cinxit discordibus armis*] recte Vulpius reuocauit antiquam lectionem. Broukh. e duobus libris et Heinsii auctoritate Aduers. II, 9. receperat *acuit crudelibus armis*. Quod ad *acuit* attinet, illud sane saepe eleganter dicitur, vt ipse Broukh. multis exemplis docet; sed hic locum non habet, propter adiectum *armis discordibus*. Verbis, dictis, et similibus, *acuere* dicimur, non *armis;* hoc Broukhusium ipsa illa exempla docere poterant. *Armis* melius conuenit τὸ *cinxit*. Virg. Aen. XI, 536.

— *nostris nequicquam cingitur armis.*

cingit Muretina ed. *tinxit* vn. Statii; alius *finxit*. Porro pro *discordibus* ab eodem Broukhusio repositum erat e quibusdam, quod et Regius cum Coruin. exhibet, *crudelibus;* illud tamen haud dubie et pulchrius h. l. et exquisitius.

38. *Hinc cruor, hinc caedes, mors propiorque venit*] Reuocaui antiquam lectionem, *cruor*, qui fere cum caede iungitur: Ouid. VI, Fast. 599.

Hinc cruor, hinc caedes.

Trist. I, 10, 32.

Quam cruor et caedes, bellaque semper habent.

cf. et nostrum I, 3, 49. Broukh. non bene *caedem* post *cruorem* memorari putabat, nisi illam pro *vulnere* positam acciperes, et hinc lectionem quorumdam librorum, quae et Regii

Regii eſt, *furor* recipiebat. Ed. Lipſ. cum iis, quae ex Ven. 1475. fluxere, etiam aliquot ſcripti, *amor:* forte deprauatum ex *cruor:* niſi putes fuiſſe: *Hinc amor, heu, caedis.* Virgil. Aen. VII, 461.

Saeuit amor ferri et ſcelerata inſania belli.

Ouid. XIII, Met. 768.

Caedis amor, feritasque, ſitisque immenſa cruoris
Ceſſant —

Deinde pro *mors propiorque venit* Exc. Scalig. habebant *morsque propinqua venit:* male. ſup. I, 10, 4.

Tunc breuior dirae mortis aperta via eſt.

venit, vt Aſclepiades in Anthol. III, 25, 66. in Erinnam:

— εἰ δ' Ἀΐδας μοι
Μὴ ταχὺς ἦλθε, τίς ἂν ταλίκον ἔσχ' ὄνομα;

40. *Bellica cum dubiis roſtra dedit ratibus*] In Exc. Scal. hic verſus ſic legitur: *Cum tribuit dubiae bellica roſtra rati.* Sed v. ad II, 6, 20. Ed. Lipſ. cum Vicent. *tum.*

41. *obſidere campos*] recte reuocauit Broukhuſ. antiquam lectionem, iam Statio probatam, et a Mureto repoſitam, cum Scaliger ex ſuo repoſuiſſet *obſiſtere*, quod iam in Aldinis fuerat. Noſtri vulgatam tuentur. Virgil. Aen. VII, 334.

— *nec connubiis ambire Latinum*
Aeneadae poſſint, Italosue obſidere fines.

Eadem varietas inter *conſiſtere* et *conſidere* inf. IV, 1, 151. Notabile autem *campos*, non *ſaltus* hic memorari, cum de paſcuis agatur.

42. *Vt multo innumeram iugere paſcat ouem*] hanc ſcripturam Broukh. ex anterioribus Edd. et Codd. reuocauit. Supplendum vero, in *iugere*, vt *paſtae monte capellae* ap. Ouid. III, Met. 408. vbi v. Burman. At Scaliger ex Exc. ſuis et libro repoſuit: *Vt multa innumera iugera paſcat oue.* Hanc Heinſius Aduerſ. II, 14. probat, et fere meliores libri, omnes Statiani, etiam Regius cum Coruin. tuentur: et videri poteſt exquiſitior; eſt enim *paſcere* tum *depaſcere*, vt inf. 5, 25. Facile tamen apparet, cum, vt librariorum in his verbis mos eſt, (v. II, 4, 12. III, 3, 9. 4, 78.) pro *iugere* ſcriptum eſſet *iugera*, exinde reliqua mutata eſſe. Nec numeri verſus ad aurem grati ſunt. De caſu *iugere* v. Graeu. ad Cic. Verr. III, 47.

43. *Cui lapis externus curae eſt; vrbique tumultus Portatur validis mille columna iugis*] Broukh. haec poſt Gebhardum, cum interrogatione extulerat, et idcirco

Quid

Quid lapis e. repofuerat e libris aliquot; et fic Ed. Lipf. Sed intempeftiua eft illa h. l. et fenfum abruptum facit, vt iam notauit Markland. ad Stat. Silu. I, 4, 53. Dicuntur haec omnia adhuc de *praedatore*. *Quid* natum eft ex *Quoi*. Tum *urbique tumultus* Broukh. ex aliquot ant. Edd. inter quas et Lipf. eft, repofuit, tanquam exquifitius; ante ex Ald. fec. legebatur, quod et Coruin. habet: *vrbisque tumultu Portatur;* in Ald. pr. et in pluribus veteribus, etiam Ed. Rom. Vicent. Ven. eft *vrbisque tumultus;* in Reg. *vrbisque tumulti*. Porro, *validis mille columna iugis* eft a Statio et Scaligero ex ant. libris et edd. emendatum, cum inde ab Aldina pr. effet editum: *multa columna;* ne fcilicet *mille columna* effet dictum. Heinf. in Aduerf. I, 4. inde faciebat *fulta* pro *validis* in Ed. Rom. *variis*.

45. *lentus vt intra Negligat*] Reg. *inter*. Ed. Lipf. cum aliquot ap. Broukh. *et*.

47. *At tibi l.*] Scaliger ex Exc. fuis: *At mihi*. Sed v. Not. cf. Broukh. h. l.

53. *Illa gerat v.*] Noftri cum aliis *gerit*. male, et mox Ed. Rom. *funt*. Tum *f. Cea* vnus Broukh. *Caea* Vicent. quod Muretus adeo defendebat et in fua recenfione recepit. vide mox ad El. 4, 29.

54. *auratas difpofuitque vias*] Ayrman. in Vit. Tib. §. 14. legebat, *auratis — viis;* fed fic deberet *diftinxit*, *difcreuit*, vel fimile verbum effe.

59. *quem faepe coëgit Barbara gypfatos ferre catafta pedes*] *quem* Statio e fuis monente repofuit Muretus; ante legebatur *quo;* inde ab Aldina pr. nam veteres edd. *quem* exhibent. Ed. Lipf. *qui*. Tum *gypfatos* diferte cum ceteris Ed. Rom. et Lipf. fed Regius cum Coruin. *luxatos*, vt alii, vitiofe.

61. *At tibi, dura Ceres, Nemefin quae abducis ab vrbe*] *Ceres* ex emendatione Heinfii certiffima recepit Broukh. vulgo vbique legitur *dura feges*, aberratione follenni, v. Ouid. I, Am. 15, 12. et ibi Burm. I, Faft. 688. et in e. l. Heinf. quae tamen variis Virorum doctorum coniecturis locum dedit. *Nemefim* fere omnes habent. *Nemefin* intulit Scaliger et Broukh. Porro *quae ducis* vtraque Aldina. At Muretus iterum inuexit e vett. edd. vt Vicent. Lipf. *qui abducis:* ortum illud ex *quia ducis*, quod in Rom. et Venetis eft. Eadem aberratio in fcriptis apud Stat. et Broukh. *quae abducis* Scaliger e vet. libro recepit. Mox pro *terna* aliquot *certa*, et v. 63. Ed. Rom. *Et tibi B. t.*

64. *du-*

64. *deuotos*] Reg. *deuotis.*

69. *et passim semper amarunt*] Ed. Rom. *vt p. s. amarent.* mox vnus Stat. *Quis docuit, fulcos nos habuisse satos,* male.

71. *Tum q.*] Reg. *Tunc* cum aliis. Mox *aperta* Colbert. sed *aperte,* palam, iam vidimus v. 29.

72. *valle*] Coruin. *nocte.*

73. *nulla exclusura volentes Ianua*] *volentes* explicant *amantes;* sed hi simpliciter ita appellari vix possunt, quanquam *velle* amatorium vocabulum esse concedo. Meliori iure stare potest ap. Propert. III, 22, 17. ex Broukh. emendatione. Ait ille, in nonnullis esse *dolentes.* Immo vero nullum alium librum scriptum vel excusum vidi et audiui, qui aliter legeret: nec in alia praeterquam in Scaligerana, exaratum est *volentes:* nec vero satis sedulo curata est ea editio; vt adeo omnino dubitem in vllo libro ita legi. At enim *dolentes* de amatore excluso optime dicitur, cum omnino amoris vocabulum sit. Propert. III, 6, 23.

Aut in amore dolere volo, aut audire dolentem.

cf. Burm. ad Ouid. I, Am. 3, 18. sup. I, 8, 73.

Saepe etiam lacrimas fertur risisse dolentis.

76. *** *Horrida villosa corpora veste tegant*] Valde hic turbant libri: Hexametrum enim alii alium exhibent. Plerique, quibus adde Coruin. ita legunt:

Ah pereant artes, et mollia iura colendi.

alii vero:

O vtinam veteri peragrantes more puellae.

Multi habent vtrumque, vnde putarunt Interpretes, pentametrum medium excidisse, atque ita videas factum in Ald. sec. et quae hinc ductae sunt, et hos secutus est Vulpius. Scaliger, quem Aldus iam in pr. edit. anteuerterat, posteriori sublato primum retinuit: *Ah pereant a.* et mox pro *tegant* posuit *tegam.* Hunc sequitur, vt semper fere, Broukh. et pro ista sententia stat Ed. Rom. et quae inde fluxere. In Ed. Lips. Reg. Lep. et in Cod. Guarn. et Exc. Lipsii loco vtriusque alius hexameter legitur:

Mos, precor, ille redi; patientur rursus vt olim.

Sed in Guarn. *patienter,* in Exc. Lips. *patientes;* forte a prima manu fuit, *spatientur.* v. Ouid. II, Am. 2, 3. Haec diuersitas suspicionem iniicere poterat, verum hexametrum excidisse, et eius loco illos tres importune inculcatos esse. cf. sup. ad I, 2, 24. Et sunt sane isti infititii ita comparati, vt facile se prodant, cuiates sint. *peragrare* enim,

enim, nullo nomine adiecto, barbare pro rusticari, ruri degere, dictum. *mollia iura colendi* etiam insolentius dicta: licet accipias pro legibus, h. modis in instruendo cultu et ornatu. *Lex* enim ita dici solet: Ouid. Epist. XV, 73.

Ecce iacent collo sparsi sine lege capilli.

cf. Broukh. ad h. l. sed quid *mollia iura* sunt? an vt opponantur horrido et aspero cultui? In Ed. Rom. et Venetis *mollia rura* leguntur; et Heinsius coni. *m. rura colenti;* lenius esset: *mollis cura colendi.* nam *cura* de ornatu proprium. v. Gronou. Obs. I, 23. Omnem vero dubitationem eximit Regius, qui vtrumque versum exhibet, et illum: *Ah pereant a.* et alterum: *O vtinam v.* sed priori in margine adscriptum est: *Seneca suppleuit sic*, et posteriori: *Philelfus vero sic.* Reliqui itaque vacuum locum hexametro, quippe qui dudum ante eos, quos habemus, libros scriptos periit. Addam nunc porro aliam interpolationem ex Vicentina editione:

Ha pereant artes et mollia iura colendi,
Abditur in solis si qua puella locis.
O vtinam veteri peragrantes more puellae
Horrida villosa corpora veste tegant.

In margine adscripserat vir doctus aliam concinnationem Pontani:

O valeant cultus et tinctae murice lanae!

Ceterum duo haec disticha a Scaligero in L. I, El. 8. post v. 66. reiecti fuerant. Versus 77. 78. alienos et a me haberi iam professus sum. Saltem prior: *Nunc si clausa mea est, si copia nulla videndi*, a mala manu venit.

77. *si copia nulla videndi*] Nostri cum aliis ap. Broukh. *copia rara:* et haec est omnium librorum et edd. lectio. *nulla* ex Scaligeri correctione profectum.

78. *in laxa quid iuuat esse toga*] haec sunt ex emendatione Heinsii recepta a Broukh. *esse in toga*, vt *esse in Tyriis, in Cois*, quae saepe apud poëtas occurrunt, et passim illustrata sunt a viris doctis: v. c. ad Silium II, 131. vulgo legitur: *laxam q. i. esse togam?*

ELEGIA IV.

1. *Hic mihi s.*] Reg. et Coruin. cum aliis *Sic.* Ed. Lips. *Dic*, vt solet in vocabulis initialibus. In vulgg. scriptum erat *Sic*, vsque ad Scalig. et habet illud subitaneum impetum,

impetum, qui non ingratus ſit, vt dolore tacito victus poëta tandem in verba erumpat. Tum *d. parari* vnus Broukh. alius *d. peractam.*

4. *vincla remittit Amor*] *remittit* repoſitum a Vulpio, vt vulgatum erat vsque ad Scaligerum. Et ſic antt. Edd. etiam Rom. et aliquot libri. Recte vtique; quia et reliqua verba hoc numero poſita. Scaliger *remittet* inuexerat, vt habent libri nonnulli, etiam Coruin.

5. *Et, ſeu quid merui, ſeu quid peccauimus, vrit*] Ita vulgo legitur, neque quicquam in illis Interpretes offenſi ſunt, cum tamen neque ſenſus, neque mos loquendi ſibi conſtet. Ex orationis lege poſt *ſeu merui quid* eſſe debet, *ſeu bene, recte feci;* ſed *merere* ſimpliciter poſitum potius in peiorem partem ſumitur. Propert. I, 18, 9.

Quid tantum merui? quae te mihi crimina mutant?

Noſter I, 2, 83.

Non ego, ſi merui, dubitem procumbere templis.

Ouid. Epiſt. VII, 71.

Quicquid id eſt, totum merui.

Faſt. IV, 239.

Voxque fuit, Merui: meritas dem ſanguine poenas.

Met. II, 279.

Si placet hoc, meruique, quid o tua fulmina ceſſant?

merui quid et *quid peccauimus* erunt itaque idem: quod non viderat Douſa Praecid. c. 7. ſed videbat Heinſius, qui emendabat, *ſeu nil peccauimus.* Melius tamen priori loco poneretur: *ſeu nil merui, ſeu quid peccauimus.* vt I, 10, 5. *At nihil ille miſer meruit; Non* etc. Offendit tamen adhuc ſubita iſta numeri mutatio: *ſeu merui, ſeu peccauimus.* quamuis eius exempla forte reperiri poſſint. Dubito itaque, an legi debeat:

Et ſeu quid metuit, ſeu quid peccauimus, vrit.

h. Amor in me ſaeuit, tanquam nexum, ſeu quid vere commiſi, deliqui, ſeu quid ſuſpicatur tantum et metuit de me, ne forte vinculis ruptis aufugere et me ipſius imperio ſubducere tentem. Vides, ita nihil purius eſſe illo verſu. Sed in Ed. Rom. plane alia lectio conſpicitur; pro *merui* enim exhibet *Veneri.* An forte ſcriptum erat:

Et ſaeuit Veneris, ſi quid peccauimus, ira.

ira ſaeuit, vt Ouid. XIV, Met. 193.

— O ſi quis referat mihi caſus Vlixen,
Aut aliquem e ſociis, in quem mea ſaeuiat ira.

ib. *seu quid peccauimus, vrit*] vltima vox, iam Statio e scriptis probata, a Scaligero reposita fuit, cum esset *vrat*, quod etiam Ed. Rom. praefert. At Vicent. et Reg. Lep. cum Ven. 1475. et aliis *vrit:* hoc et in Coruin.

7. *dolores*] Coruin. *labores*.

10. *Naufraga quam vasti tunderet vnda maris*] Tuebatur hanc lectionem Vulpius propter sonum maris mugitum exprimentem, quod admodum leue argumentum esse arbitror, cum Broukhusius ex aliquot libris posuisset *ira maris*, quod elegantius dici, et saepe ab altero pulsum esse loco, vel ex Ouidio constat, Epist. XVIII, 2. vbi v. Burm. et Met. XI, 729. vbi v. Heins. cf. etiam ad I, Met. 330. et Misc. Obss. Vol. II. p. 246. Seruaui tamen *vnda*, quia ea mihi melius *cautem tundere* dici videbatur, quam *ira*, et inprimis quia pro elegorum humilitate nimis grauis et epica vox: *iram maris naufragam tundere cautes*. Porro pro *vasti maris* Exc. Lipsii et Codex Guarner. *vitrei* exhibent, male, inprimis cum de irato et turbato mari sermo sit.

11. *et noctis amarior vmbra est*] cf. Propert. IV, 3, 29. Docte imitatus est M. Anton. Flaminius ad Hieron. Fracastorium:

Ipsa sed mihi lux amara, et atrae
Noctis tempora sunt amariora
Felle, et Thessaliae malis venenis.

12. *Omnia iam t.*] *iam* Broukh. ex libro Italico et Exc. Lipsii: vulgo *nam*. deinde Ed. Lips. *tempore* solleni lapsu librariorum in his casibus: exemplum v. ad II, 3, 42.

15. *si nil prodestis*] Broukh. ex vno Florentino; vulgo *si non p.*

17. *et, qualis, vbi orbem Compleuit, versis Luna recurrit equis*] Ed. Rom. vitiose, *equalis*, vt erat in Statii libris, in Venetis *nec q.* deinde Reg. cum aliis quibusdam codd. *vt orbem C.* Sic quoque Venetae et Aldinae nec mutatum nisi a Scaligero. Idem Regius mox elegantius *recurrat* cum quatuor aliis apud Broukhusium, et Coruin. Sicque iam editum fuerat in Ald. sec. et inde expressis, male a Scaligero iterum desertum; itaque reuocaui, pro altero *recurrit*. Ed. Basil. *recurret*, vitio typogr.

23. *Aut rapiam suspensa sacris insignia fanis*] Scaliger e suis Exc. reposuerat, *suspensa focis insignia sacris*, et sic etiam alii libri apud Broukhusium. Sed *insignia* h. donaria, reponebantur in fanis, non in locis priuatis. cf. I, 2,

I, 2, 82. Heinsius pro *focis* coniiciebat *tholis*, vt Virgil. Aen. IX, 406.

Si qua tuis vnquam pro me pater Hyrtacus aris
Dona tulit, si qua ipse meis venatibus auxi,
Suspendive tholo, aut sacra ad fastigia fixi.

Nostri vulgatam seruant, quam recte revocauit Broukh. quem vide.

24. *Sed Venus ante alios est violanda mihi*] ante alios scil. Deos. Sic iam editum erat in Aldina vtraque, sicque e libro suo emendabat Muretus pro eo, quod in Venetis erat, etiam in Ed. Basil. et in libris Guarner. et Regio, *ante alias.* cf. III, 4, 93. et 6, 32. Sic ap. Terent. *illarum quisquam.* v. Ciofan. ad Ouid. I, Met. 507. Mox v. 27. de scriptura *zmaragdos* vide sup. ad I, 1, 51.

29. *Hic dat auaritiae caussas et Coa puellis Vestis*] Valde turbauerat hunc locum et interpunctione, et mutato τῷ *et Coa* in *hinc Coa*, (quod duo Anglic. habebant: adde nunc Coruin.) Broukhusius; quanquam fatendum est, neque vulgatam lectionem esse satis expeditam. Dousa Praecid. c. 7. legebat: *Hinc dat a. caussas et C. p. V. et a.* Heinsius vero, *Sic dat.* Possis et: *Nunc dat.* Pro *caussas* vero, quod et in nostris est, Broukh. e Statianis, Colbertino, vno Palatino et vno suo receperat *stimulos.* At recte Vulpius vulgatam reuocauit tanquam meliorem; *caussas* intelligebat προφάσεις, excusationes. Mihi etiam haec vera lectio videtur, sed *caussas* accipio semina, siue eas res, vnde aliquid suboritur; vt sit, hinc oritur, mouetur, alitur, auaritia. Ouid. II, Am. 17, extr.

Ingenio caussas tu dabis vna meo.

IV, Fast. 96. de Venere:

Illa satis caussas arboribusque dedit.

Huius interpretamentum est *stimulos*, quod tamen omnem vim vocabuli non exhaurit: Non enim modo incendunt et acuunt cupiditatem puellarum ista luxus instrumenta, sed vnica auaritiae caussa et origo sunt. Propert. III, 11, 3.

Certa quidem tantis caussa et manifesta ruinis:
Luxuriae nimium libera facta via est.

Pro *Coa* ed. Vicentina *Cea*, sollenni errore, quem Muretus defendere volebat: alii *Choa.* Sed est Κῶς ex Κόος, (quae et Κόως est et Κώως) vnde Κῶος etiam Κώϊος. At ἡ Κέως, et ἡ Κεία *Ceos* et *Cea*, diuersa insula est, vt dudum docuere viri docti.

30. *a rubro lucida concha mari*] *a* Broukh. ex antt. Edd. et ſic Lipſ. ac Venetae. At e Romana plane excidit. In principe tamen Ed. 1472. Vicent. et in Aldinis ceterisque vulgg. extat altera lectio *e rubro*, quam et Regius ſeruat, et Coruin.

31. *hinc clauim ianua ſenſit*] *clauim* Scaliger e Chariſio: in libris eſt *clauem* cf. Heinſ. ad Aen. I, 120. *ſenſit* Statius recte tuebatur e libris; in Ald. ſec. mutatum erat in *ſentit*. Sic Regius.

33. *Sed pretium ſi g.*] ad verbum fere reddidit verſum Antipater, vt Muretus indicauit, Anthol. VII, 161.

Ἢν μὲν γὰρ τὸ χάραγμα φέρῃς, φίλος. οὔτε θυρωρὸς
Ἐν ποσὶν, οὔτε κύων ἐν προθύροις δέδεται.
Ἢν δ' ἑτέρως ἔλθῃς, καὶ ὁ Κέρβερος.

cf. in hanc ſententiam Propert. III, 11, 1. ſqq. 9. ſq. Ouid. III, Am. 8, 63. 64.

34. *canis ipſe*] Coruin. *ipſa* ſollenni poëtarum elegantia.

36. *multis addidit ille malis*] vulgo legebatur: *attulit ipſe*, vt etiam Ed. Lipſ. exhibet, Rom. *attulit ille*, et habent *ille* etiam alii nonnulli. In Exc. Lipſii erat *abdidit*, quod et vnus Broukhuſii et Colbertinus habebant; hinc Douſa faciebat *addidit*, quod integrum in Excerptis Italicis Heinſii inuenerat Broukh. et recepit. Praefert etiam Regius, ſed ſupra adſcriptum *abdidit*, quod probarem, niſi de forma, quae latere nequit, ageretur.

37. *Hinc fletus rixaeque ſonant*] Ed. Rom. cum aliis, *hinc rixae fletusque ſ.*

38. *vt infamis hic deus eſſet Amor*] parum ſuauiter haec dicta: nam *hic deus* prorſus otioſum vacat; quanquam ſimilia fere illa inf. III, 4, 50.

Quodque deus vero Cynthius ore feram.

Lectio haec vulgata eſt ab Aldo; Edd. antiquae omnes habent *hinc*, nec hoc ſatis comte; feram tamen tanquam Elegorum negligenti orationi conſentaneum: vt hinc Amor eſſet infamis, male audiret propterea. Procederet tamen lenior oratio, ſi *ſic* ſcriptum eſſet: Fecit vt ſic Amor eſſet deus infamis. Broukh. coniiciebat: *vt infamis nunc deus erret Amor*. Poteſt in *hic deus* latere aliquod Amoris epitheton, quod tamen non inuenio.

39. *quae pretio victos excludis amantes*] Ed. Lipſ. *qua*. Ed. Rom. cum Brix. et Venetis *abducis*, ex El. 3, 61.

40. *Di-*

40. *Diripiant*] reposuit Broukh. e libris: quibus adde Coruin. v. sup. I, 6, 54. Vulgo erat *Eripiant*. In Rom. Brix. et Venetis pro *partas* legitur *positas*. cf. Broukh. Mox v. 42. *Neu* g. Ed. Brix. cum Venetis.

43. *Seu veniet tibi mors, nec erit, qui l.*] *veniet* recte reuocauit olim vulgatum Vulpius, et sic nostri cum melioribus, pro *veniat*, quod nouauit Scaliger. Ceterum parum concinnus hic versus videbatur Broukh. itaque refingebat: *Seu tibi mors veniat*. Elegantius erat aurium iudicium Vulpio, qui iure tuetur vulgatam: placent enim tales horriduli modi antiquis Poëtis. cf. inf. ad El. 6, 20. et, in quo rei cardo versatur, valent ii ad variandos numeros, qui alias in Elegis sunt vno eodemque tenore molesti. Pro *nec erit* idem Broukh. ex Dousae et Scaligeri coniectura reposuerat, *neque sit*, quia fuerat *diripiant*, *spectent*, *addat*. Sed obseruandum erat, sequi statim *flebitur*, *dabit*, *dicet*: et *neque erit* esse pro *non erit*.

44. *moestas munus in exequias*] In Exc. Lipsii et Pocchi et in vno Heinsii erat, *m. manibus exequias*, non male, siquidem, inhumatum iacere, infaustissimum; potest quoque sic erroris ratio facilius perspici, quam ex altero hoc.

45. *At bona quae, nec auara, fuit*] Distinctio est a Dousa P. et praetulit eam vulgari Broukh. quae erat: *At bona, quae n.*

55. *Quicquid habet Circe*] Videntur haec abrupta et hiulca esse, neque satis inter se nexa et coniuncta cohaerere: itaque tria haec disticha aliquando fragmentum alterius elegiae esse arbitrabar: atque etiamnum ita arbitror. Non enim nisi fidiculis adhibitis extorqueas aliquem sententiarum nexum, vt dicere velle videatur Tibullus: non modo bona mea vendere et disperdere puellae caussa in animum inducam, sed etiam extrema quaeque mala perferre; hoc scilicet prouerbialiter vt exprimat: fere vt Propertius, cum aemulo suo Gallo vltima a puella sua mala minatur, dixit I, El. 5, 5.

Infelix, properas vltima nosse mala,
Et miser ignotos vestigia ferre per ignes,
Et bibere e tota toxica Thessalia.

Idem II, 1, 53.

Seu mihi sint tangenda nouercae pocula Phaedrae,
Pocula priuigno non nocitura suo:
Seu mihi Circeo pereundum gramine: siue
Colchis Iolciacis vrat ahena focis:

Vna meos quoniam praedata est femina sensus,
Ex hac ducentur funera nostra domo.

cf. alium locum II, 19, 9. sqq.

56. *Quicquid et herbarum Thessala terra gerit*] *gerere* est *ferre*, vt Virgil. Ge. II, 122. adde Ouid. XI, Met. 615. Scaliger tamen malebat *genit.* In multis est *dedit*, et sic vtraque editio, cum aliis ante Aldum.

57. *vbi indomitis gregibus Venus afflat amores*] ne putes, melius esse *indomitos — amores*, quanquam et hoc bene dicitur: *equarum* illud est perpetuum epitheton. v. Ouid. V, Trist. 4, 16.

60. *Mille alias herbas misceat illa, bibam*] Ieiunum hoc, si quid aliud: *Mille* alias *herbas.* Cui forte putes facile succurri posse, si legas: *malas herbas* sollenni epitheto, vt sup. I, 2, 51. Sed multo magis displicent *herbae* post v. 56. *quicquid et herbarum.* Deberent itaque saltem *mali succi* sequi, qui latius patent: *Mille malos succos misceat illa, bibam.* Inf. III, 5, 9. *Nec mea mortiferis infecit pocula succis Dextera.*

ELEGIA V.

1. *nouus — sacerdos*] Colligebat hinc, satis tenui et infirmo argumento, Ayrman. in Vit. Tib. §. 61. Quindecimuiros quaedam sacra Apollini Palatino fecisse. Augures etiam *sacerdotes* erant, neque tamen peculiaris sacra quaedam sollennia faciendi cura eis incumbebat. Illud tamen verum, Quindecimuiros sacrum aliquod Apollinare publice fecisse, vnde etiam *Quindecimuiri sacris faciundis* appellati. v. Liu. X, 8.

3. *impellere pollice chordas*] Ed. Lips. cum aliquot antt. Edd. ap. Broukh. *conchas,* male. Ouid. X, Met. 145.

Vt satis impulsas tentauit pollice chordas.

In Regio hic cum tribus proximis versibus exulabat, incuria librarii, quem repetitum τὸ *veni* deceperat.

4. *Nunc precor ad laudes flectere verba meas*] Habent haec difficultatem, quam non animaduerterunt Interpretes. *Laudes* intelligo Messalini non Apollinis: *meas,* quia a Tibullo celebrantur. *Flectere verba,* recte de cantu exposuit Statius: vt Ouidius dixit *flectere vocem* II, Am. 4, 25. Seneca in loco, quem Broukh. ex nostro expressum putat Agamemn. 330. *leuiore lyra flectere carmen simplex.* et supra

supra I, 7, 37. *voces inflectere cantu*, vbi v. Broukh. et sic Graeci κάμπτειν dicunt. v. Salmaf. Exerc. Plin. p. 85. Sed quid erit, *flectere verba ad laudes meas?* ad verbum debet esse, canere ad carmen Tibulli, quod in laudes Messalae scribit. Sed in hoc commodus sensus non est, ne tum quidem, si dicas esse pro canere laudes Messalae, quas et ipse paro, simul me canente; vt Ouid. V. Trist. 3, 4.

Et dicunt laudes ad tua vina tuas.

Statius ita exposuit: *Orat Phoebum, vt ad laudes suas, quas Messalino dicet, cantum flectat, id est, vt eius carmen sit hoc tempore:* quod non satis intelligo. Vulpius aliam viam ingressus est, et ita interpretatur: *nempe mihi te laudaturo verba, quae poëtam deceant, suppeditare; verba flexilia et metro accommodata*, vt adeo *verba flectere* sit ea temperare, redigere ad numeros: et, *ad laudes meas*, vt hinc illud carmen existat, quod animo agito. Sed etiam in his aliquid impediti et iniucundi est. In multis libris pro *verba* legitur *plectra;* sed *plectra moueri, duci*, non *flecti* dicuntur: et ferrem vtique si libri haberent: *Nunc precor ad laudes plectra mouere meas.* tum iam dixerat, *impellere pollice chordas*, et in hoc versu de cantu et voce dici aliquid debet; nam Phoebum cum *cithara* et *carminibus* venire rogauerat. Duo Italici, ad *laudes — tuas;* accommodatius foret, *suas* h. quae ex istis verbis compositis existant, vel debitas. v. Heins. ad Ouid. Epist. VII, 152. Sic etiam peccatum videtur in Eleg. in Maecen. Obit. (vulgo Albinou. Eleg. II,) 142.

— - — tellus leuis ossa teneto,
Pendula librato pondus et ipsa suum.

h. sustineat suspensum, ne te premat; vulgo, *tuum.* In libro Martii *ad laudis flectere verba modos* erat, et *modos* etiam exhibebant Exc. Lipsii. *Ad modos verba flectere* h. canere, optime dictum esset. Ouid. III, Fast. 388.

Iam dederat Saliis —
Armaque et ad certos verba canenda modos.

VI, Fast. 692.

Et canere ad veteres verba iocosa modos.

Sed tum pro *laudes* reponendum foret epitheton *Latios* vel *laetos* aut aliud simile.

6. *ad sacra veni*] Ed. Ven. 1475. Reg. Lep. Vicent. Lips. cum aliquot codd. *templa*, forte ex v. 1.

8. *vestem Sepositam*] Ita legitur inde ab Ald. sec. Edd. Lips. et Rom. Reg. Lep. Vicent. cum Ald. pr. et codd.

codd. aliquot *Depositam*, male, v. not. Eadem varietas ap. Ouid. II, Met. 41. III, Met. 310. Tum *et longas* Corvin. cum aliquot apud Broukh. et vs. 9. *Q. te referunt*, etiam cum aliis nonnullis.

11. *tibi debitus augur*] *debitus* Scaliger e suo libro reposuerat: in ceteris omnibus legitur *deditus*, quod Vulpius reuocauit, me quidem inuito. Est enim hoc pedestri orationi consentaneum; alterum vero elegans, quia ars auguralis atque adeo augures Apollini *debentur*. Similis varietas est sup. I, 2, 97. vbi v. Stat. cf. ad Ouid. Ibin 184.

15. *frustrata Sibylla est*] *est* etiam a nostris abest.

16. *senis pedibus*] Nescio in quas editiones Fabricius Bibl. Gr. T. I. p. 193. inciderit, cum vulgo *saeuis* perperam legi dicat: ipse *sacris* corrigat: et *senis* pro emendatione Scaligeri habeat, quae tamen vulgata lectio est. *Abdita sacris pedibus* referebat ad Apollinis statuam.

18. *ipse, precor, quid canat illa, doce*] *quid* est ex emendatione Heinsii receptum a Broukhusio; vulgo, *quod*. Corruptio orta ex compendio scripturae *qd*. Malim tamen vel sic legi: *quae canat illa*. In Regio a prima manu *ille* erat, et in sequenti pro *haec*, *hic*, in Ed. Lips. vero *Nec*.

20. *raptos — Lares*] ita emendauit, ex historiae ratione, Scaliger, vno et altero libro succinente. Secundum illud Virg. Aen. I, 378.

Sum pius Aeneas, raptos qui ex hoste Penates
Classe veho mecum.

vulgo, *captos*. Erant tamen *capti* tum Penates, cum Aeneas eos deportandos capiebat; et apud Virgil. sunt *rapti ex hoste*.

21. *Nec fore cr.*] Ita Broukh. e libris, iam Statio monente, reposuit, et sic nostri et tota vett. edd. secta a Ven. 1475. ducta exhibent. In editionibus vulgatis inde a Venetis et Aldinis erat *Haec*, ortum ex scriptura *Hec*. Ceterum notanda est structura verborum, *postquam dicitur sustinuisse* (pro *sustinuerat*) *nec credebat*, h. et cum non crederet.

23. sqq. Iam ab hoc inde loco episodium sequitur ἐν παρενθέσει a nobis nunc inclusum: quo multum lucis huic loco affundi putamus: vt subsequatur v. 39. Sibyllae vaticinium, cuius narrationem praestruxerat vsque ad v. 22.

23. *nondum formauerat vrbis Moenia*] *formauerat* reuocauit Scaliger, vt plerique libri habent, vtque etiam ante

ante eum in Aldina fec. et ductis hinc editionibus legebatur. Sic quoque Vicent. et Rom. et Lipf. Muretus pro hoc repofuerat id, quod alii legunt, etiam Regius cum Coruin. *fundauerat*, quod quidem et ipfum bonum Virg. Aen. VII, 410.

— — quam dicitur vrbem
Acrifionaeis Danae fundaffe colonis.

Sed illud verius h. l. In Venetis et Ald. pr. erat *firmauerat*.

27. *fuberat Pan ilicis vmbrae*] Ed. Rom. cum aliis ante Muretum *vmbram*, quod exquifitius. quidam *vmbra*, nec id male. *vmbrae* praeter codd. tuentur profectae edd. ex Ven. 1475.

30. *filueftri fiftula facra deo*] quidam *facta*, quod Pafferatius tuebatur, et deprauatius in Florentino, *farta*.

32. *Nam calamus cera iungitur vsque minor*] Hinc Statius fupra I, 1, 64. in Virgilio Ecl. 3, 27. tuetur *iuncta*, cum in aliis fit *vincta*, v. ib. Heinf. cf. Ecl. 2, 32. Sed *Nam* parum opportunum eft h. l. Heinfius malebat *Dum*. Mollius eft ac melius: *Et calamus*. Sic quoque correxiffe video virum doctum in vet. Ed. Vicent.

34. *pulfa — aqua*] Ita emendauit, poft alios, Scaliger; et libri quidam cum Coruin. tuentur; tamen eorum maior pars *pulla*. *Pulfam*, intellige, remis. v. Propert. IV, 2, 8. Ouid. IV, ex P. 10, 33. cf. Broukh. h. l.

35. *gregis ditis placitura magiftro*] Vulpius, offenfus fono, reuocauerat *diti*, vt etiam Heinfius maluerat, et eft in Ed. Plant. et Doufae: a Mureto repofitum; id quod primo loco memorandum erat; nec aliter Coruin. etfi in nullo alio fcripto eam occurrere Broukh. viderat. Sed vulgatam lectionem retineo, quae et elegantior eft. Pro *placitura* Ed. Rom. *pharitura;* et probauerat Pafferat. ex libris *paritura:* adde edd. Ven. male. nam ad celebranda follennia, non ad partum edendum, venerat. vid. v. 36. Regius tamen in eandem fententiam mox v. 37. *cum qua foecunda*. Idem h. l. cum vno Statii, *magiftris*.

36. *fefta v. p. die eft*] *eft* tacite in finem reiecit Broukh. Vulgo vbique ponitur poft *fefta*. v. II, 1, 46.

37. *foecundi r. munera ruris*] Ludicrum eft, quod Vicent. exhibet: *facundi munera iuris Cafcus*. Iam cafeis pafci ICtis noftris vix follenne eft: forte, nec alterum illud, vt facundi homines fint.

39. Ab hoc verſu libri et editiones veteres cum Ald. pr. (nam ſecunda aſteriſcos tantum appoſuit) et Plantin. nouae elegiae initium faciunt, improbante Scaligero, et iam pridem Cyllenio. Primus iunxit ſuperioribus Muretus. Ignoſcendum vero erat veteri errori, cum non ſtatim in oculos incurreret, redire orationem ad v. 22.

40. *Troïa — ſacra*] ita repoſuit, tanquam emendatius, Broukh. ex vno Bodleiano pro *Troïca*. v. Heinſ. ad Ouid. Epiſt. I, 28. Bentlei. ad Horat. III, Od. 3, 32.

41. *Iupiter*] Scribasne *Iuppiter*, an non, nil refert. Ipſo tono duplicanda eſt littera.

42. *Lares*] Exc. Lipſii *deos*. Malim hoc: ſed Lares pro Penatibus etiam v. 20. vidimus.

47. *lucent Rutulis*] Reg. *Rutulis lucent*. Miror vero, a nemine Interpretum notatum eſſe, haec ab reliquorum vel Poëtarum vel Hiſtoricorum fide paullum diſcedere. Non enim Rutulorum caſtra ab Troianis, ſed horum ab iſtis oppugnata fuere. v. Aen. IX. Niſi Ardeam intelligas, quam ab Aenea incendio deletam memorat Ouid. Met. XIV, 573. cf. Dionyſ. I, p. 51. f. (Vide notam.)

49. *murusque Lauini*] Si a Lauinia, et non a Lauino aliquo, dicta eſſe debet iſta vrbs, *Lauini* caſus ſecundus erit a *Lauinium* contractus; vt ſcribendum ſit *LauinI*; niſi etiam *Lauinum* dixere veteres, vt veroſimile eſt. Iuven. Sat. XII, 71. de Alba:

— nouercali ſedes praelata Lauino.

Virg. Aen. I, 262.

— promiſſa Lauini
Moenia —

Ouid. XV, Met. 727.

Sacrasque Lauini — ſedes.

Sic *Numicus* et *Numicius*. Inde adiectiuum *Lauinus*, *a*, *um*. ap. Virg. Aen. I. defendi forte poteſt, contra quam ad e. l. cum viris doctis opinabar, ſtatim in initio, vt quidem multi, etiam inter veteres, legerunt: *Lauina littora*, et ipſa Latini filia Λαῦνα Dionyſio dicitur. In Exc. Perreii et Pocchi duobusque Italicis legitur:

Ante oculos Laurens caſtris murisque Latini eſt.

Cum vitioſe ſcriptum eſſet *muris;* etiam *caſtris* interpolaſſe videntur, pro *caſtrum murusque L.* Ita *murus Latini* per appoſitionem eſſet *Laurens caſtrum*. Similis varietas inter *Lauinus* et *Latinus* ap. Virgil. I, Aen. 270. VI, 84.

56. *hic*

56. *hic magnae iam locus vrbis erit*] Regius *nam*, sed in litura. Legebat ita Muretus et editiones ex eo ductae, vt Plantin.

61. *tum se*] Nostri, *tunc*. Sicque ante Scalig. vbique, nisi quod Ald. pr. *nunc*.

62. *sibi dicet Vos bene tam longa consuluisse via*] *longa via* est ex emendatione Scaligeri, vulgo *longam — viam* legitur. Idem hoc distichon ante v. 43. posuerat.

63. *laurus*] Broukh. e libris; sic et in nostris. vulgo, *lauros*, quod Aldinae intulere. Eadem varietas inf. v. 117. III, 4, 23.

66. *Iactauit fusa sed caput ante coma*] Ita Scaliger emendauit, et sic in Exc. Perreii. vulgo, *fusas et caput ante comas*. errori locum dedisse videri potest τὸ *ante*, quod non videbant hic absolute poni, vt mos Tibullo. v. sup. ad 1, 14. Enimuero τὸ *sed* parum opportunum est ad sententiam; tum τὸ *ante* non minus alienum, et molestum. Itaque reuocaui communem lectionem, quae tantum interpretatione commoda eget: sunt comae fusae ante caput: quae orationis tenuitas in Elegis bene ferri potest.

67. *Quicquid Amalthea — dixit*] Non facile apparet, vnde haec pendeant. Muretus, quem Vulpius sequitur, ad v. 18. refert: *ipse, precor, quid canat illa, doce*, vt nunc addat, non tantum doce eum, quid Cumana dicat, verum etiam, quid Amalthea et reliquae Sibyllae. Sed id nimis contorte fit et coacte; nec minus molestum est, quod olim putabam factu opus esse, iungere proxima: *Haec vates, ea Sibylla, cecinit, quicquid Amalthea et reliquae dixerunt*: et distinguere:

Haec cecinit vates, (sed te sibi, Phoebe, vocauit,
Iactauit fusa sed caput ante coma,)
Quicquid Amalthea, quicquid Mermessia dixit etc.

Enimuero manifesta res est, excidisse hic nonnulla, quibus aditus parabatur ad ea, quae sequuntur. Cum a versu inde 71. recitet ostenta ac prodigia a Sibyllis praedicta, et vero sub poëtae aetatem obseruata, quae deinde (v. 79.) sublata et eliminata vt sint precatur, melioraque omina arcessit: suspicor poëtam progressum esse ad eam Sibyllinorum librorum partem, qua prodigia eorumque procurationes exponebantur; quae vt inde discerentur, quoties prodigia et ostenta nuntiata erant, plerumque caussa erat, cur Decemuiri iuberentur a Senatu inspicere libros, si quid in iis occurreret, praesentibus casibus simile: v. Plutarch. Fab.

Fab. Max. p. 176. B. Sed praeter illos libros erant illo tempore adhuc multa alia oracula Sibyllina, eaque, vt h. l. apparet, ceteris Sibyllis attribui solita, quae et in prodigiis praedicendis versarentur: cuius generis etiam multa sunt in suppositiciis nostris libris Sibyll. Orac. III. et IV. et al. Incredibile enim est, quantopere humanum genus per totum terrarum orbem attonitum fuerit et captum vaticiniis per haec tempora. Itaque Augustus, cum Lepido mortuo Pontificatum maximum susciperet, supra duo millia volumina fatidicorum librorum Graeci Latinique generis contracta vndique cremauit, ac solos retinuit Sibyllinos: vt apud Sueton. c. 31. narratur: adde Tacit. VI, 12. cf. ad argumentum Ecl. IV. Virgilii. Tibullus igitur et illa prodigia, quae in libris Sibyllinis exposita et sub belli ciuilis initia vulgata fuerant, (Lucan. I, 564.) et quae a ceteris Sibyllis praedicta ferebantur, et sub illa quoque tempora hominum oculis oblata fuerant, deprecatur et auerruncat: *Haec fuerint olim* etc. v. 79. Sunt adeo illa a v. 71-79. in parenthesi accipienda; quam etiam appinxissem: nisi obscurum foret, quo ordine superiora cum iis, quae exciderunt, coniuncta fuerint. Potuit enim in iis hoc commemorare, libros illos praeter Cumanam aliarum Sibyllarum oracula continere: quod Varro olim docuerat. v. Lactant. I, 6, 7. Ceterum in *Amalthea* vltima recte produci poterat. Alioqui suspicari liceret, fuisse: *Amalthei*, ex Ἀμαλθείη, ionice scripto nomine. — Porro *Mermessia* scriptum est Salmasii auctoritate Exerc. Plin. p. 78. (alt. ed. To. I. p. 55.) a Broukhusio ex Μερμησσός, quae Stephano Byz. Troadis vrbs est, et apud Suidam κώμη Μαρμισσός, περὶ τὴν πολίχνην Γεργίτιον, adeoque sub Ida monte. Tradit de ea accurate Pausan. X, 12. vbi de hac Sibylla agit, sed ille bis terue *Marpesum* scribit vel *Marpessum*: vti etiam in codicum parte apud Lactant. I, 6, 12. Nec aliter h. l. res se habet: vbique legitur: *Marpesia*. Necdum adeo exploratum satis, an Salmasii auctoritati cedendum et h. l. *Mermessia* rescribendum sit. Etsi enim procliue est, potuisse Marpessum, nobilem in Paro insula montem, obscuriori nomini substitui: potuit tamen nec minus ipso pronuntiandi vsu Marmessus in Marpessus deflexa esse. Ait quidem Statius in quibusdam veteribus libris esse *Marmesia*, et cum fuerit in Marinesso, agri Troiani vico, nata Sibylla, legendum esse *Marinesia* vel *Marinessia*; sed videtur

detur bonus homo Lactantii codices respexisse, non suos; nam ibi res exacte ita se habet. v. ib. Intpp.

68. *Herophile Phoebo grataque quod monuit*] *Herophile* primum video expressum in Plantin; quod verum est: Ἡροφίλη v. Pausan. X, 12. Ante legebatur a Mureto *Eryphile*, Ald. vtraque *Heryphile*: Venetae: *Heriphile*, vt quoque Rom. Lipf. et ceterae; Vicent. *Eriphyle*. Nec minor discrepantia in scriptis. In Regio *Eriphile*, in Corvin. *Heriphile*. Similia v. in Var. Lect. ap. Broukh. Porro reduxi veterem lectionem *grataque quod monuit*, tanquam suauiorem, quae non modo in parte scriptorum, verum etiam in plerisque vett. edd. erat, et in ipsa Ald. pr. nec mutata fuit nisi in Ald. sec. Caussa varietatis in promtu est ex compendio scripturae *qd.* et extrito *q.*

69. *Quasque Albuna sacras Tiberis per flumina sortes Portarit sicco perlueritque sinu*] *Albuna* siue *Albunea* fuit vna Sibyllarum. Horum versuum commentarius, vt in nota dixi, est Lactantii locus I, 6, 12. *Decimam, Tiburtem, nomine Albuneam, quae Tiburi colitur, vt Dea, iuxta ripas amnis Anienis: cuius in gurgite simulacrum eius inuentum esse dicitur, tenens in manu librum, cuius sortes Senatus in Capitolium transtulerit.* Conuenit fere cum Tibullo, (ex quo recte *sortes* defendebat Bunemannus, cum vulgo, *sacra* legatur,) nisi quod *Anienem* pro *Tiberi* ponat, quorum tamen ille in hunc se immittit, et de Sibyllae imagine ea commemorat, quae de ipsa Albunea per fluuium ingressa Tibullus meminit. Scaliger quidem haec refert ad Sibyllam, quae libros fatidicos ad Tarquinium detulit: at ista Cumana fuit, quae et Amalthea vocatur, non Albunea. *Quasque*, quod est in multis libris et editionibus, non modo vulgatis ab Aldo inde, verum etiam Rom. et Lipf. ac Venetis, recte reuocauit Vulpius: cum Scaliger e suo reposuisset *Quodque*, quod etsi in binis aliis libris est, et in ed. Vicent. forte et aliis, nullum sensum hic efficit, nisi cum Heinsio et vno Florentino in *quotque* mutes. *Albuna* est ex emendatione Scaligeri, ad quam iam deuenerant Pontanus et Statius; vbique vulgo, etiam in nostris, *Albana*. I. Lud. Brassicanus legebat:

Quasque Albana sacras Tiburs per flumina sortes
Portarit.

et Anienem intelligebat: at Turnebus ipsam Sibyllam, vt *Albana* ea esset. Lipsii Exc. habebant:

Quasque Aniena sacras Tiburs per flumina sortes
Portarit.

quod

quod sunt amplexi Gyraldus To. II. Opp. p. 113. et Gulielmius: et hoc ipse verum arbitror, maxime Lactantii verbis, quibus ad Anienem, non ad Tiberim, illa fabula refertur, commotus. Saltem *Tiburs* vnice verum esse censeo, tanquam nomen Sibyllae gentile, vt modo *Mermessia*. Hoc exhibent praeterea duo Italici cum Ald. pr. facile autem in *Tibris*, *Thybris*, vel *Tiberis* mutari potuit. *Aniena flumina*, vt Propert. I, 20, 8. *vnda Aniena* et III, 14, 4. *Nympha Aniena:* hoc deprauatum primum in *Aniana*, quod in tribus est, *Anlena*, *Albana*, quae aberrationes in variantibus Broukh. videri possunt. In Reg. etiam vitio *sacris* scriptum erat. Ceterum de Sibylla Tiburtina legi potest Franc. Martii Historia Tiburtina Lib. V. p. 62. ed. Hauerk. et recusa in Thes. Ital. Graeu. T. VIII. P. IV. Sed mirabere viri credulitatem. Quod Albuneam Nympham pro eadem cum ea habent viri docti, nescio an alia auctoritate nitatur, praeterquam Lactantii loco laudato, I. Inst. 6, 12. et Suidae in Σίβυλλαι. Virgilius Fauni oraculum sub Albuneae fontem et lucum in Tiburtino agro memorauit lib. VII. Aen. 81. sqq. vbi vide notam. Sumit hoc vir doctus, Ios. Roccus Vulpius in vet. Lat. prof. T. X. P. I. p. 183. et praeterea comminiscitur, Albuneae Sibyllae oraculum illo in luco fuisse, et per sortes proprie dictas iaci solitas consulentibus responsa data. Inde miro modo versus hos concinnauit:

Quotque Albuna sacras Tiberis per flumina sortes
Portauit sicco prouoluitque sinu.

quae ita interpretatur: Albuneam seu Albunam oracula sortibus iactis edidisse iuxta Anienis ripas, qui in Tiberim decurrit; eo quasi flumine Romam deuectas ac deportatas fuisse sortes, hoc est Romam nuntiatas: *prouoluisse* eam sortes, quippe sinu suo comprehensas indeque in humum deuolutas. Quae omnia quam longe a criticis rationibus recedant, facile quisque videt. cf. Exc. VI. ad lib. VII. Aen. In minori versu pro *perluerit* in quibusdam est *pertulerit;* quod et Muretus malebat cum Statio; sed est intelligendum, librum, in quo sortes, siue vaticinia, conscripta essent, quemque sinu, vt mos erat, portaret, fuisse *aqua perlutum* quidem, neque tamen maduisse, sed siccum permansisse; *sicco sinu* igitur, quo sicci libri seruarentur, vt El. 6, 46. *occulto sinu*, quo tabellae occultantur. Ceterum *portarit* et *perluerit* pro indicatiuis modis posita videntur: Nam ordo: *Haec vates cecinit, quicquid — admonuit, quasque sortes*

fortes Albuna portarit. Nisi rectius erit legere: *portarat. sicco perlueratque sinu*, vel *portauit sicco perluit atque sinu.* (Ita quidem olim visum: nunc qui locus sit τῷ *perluere* in re sicca, non satis assequor. Maneoque adeo in hoc, vt perlatas sicco sinu fortes accipiam; nec idem esse dicendum *portari perferrique;* nam non omnia quae portantur, gestanturque, etiam perferuntur: In Lactantii loco est, *fortes eius a Senatu in Capitolium* translatas *fuisse.* Ceterum nullus dubito, requiri h. l. *portauit* et *pertulit*, vti *monuit* et *dixit* antecesserat: adeoque versum ita constituendum puto:

Quasque Aniena sacras Tiburs per flumina sortes
Portauit, sicco pertulit inque sinu.

71. *Hae f. d.*] ita editum inde ab Aldo: at vett. edd. vna cum codd. *Haec*, vitiose: etiam *cometem.*

72. *Multus vt*] ita emendatum in Muret. quod Statius e libris probauerat: pro eo quod vulgatum erat *Multus et.* In vno Statii: *Plurimus.* Mox *in terris* et *in terra* vnus et alter. *deplueret* est ex Scaligeri emendatione; in libris et Edd. *depluerit.*

73. *arma — crepitantia*] Ita reposuit, iam Heinsio emendante, Broukhusius e libris, adde vett. edd. a Ven. 1475. profectas, etiam Vicent. quia *crepare* et *crepitare* armorum proprium est. cf. Burm. ad Ouid. XV, Met. 784. ante erat *strepitantia*, quod et in Ed. Rom. visitur.

75. *Solem defectum lumine*] *lumina* tanquam exquisitius dictum, ex vno libro receperat Broukh.

76. *nubilus annus*] Ed. Lipf. cum aliis apud Broukh. etiam Coruin. *amnis* exhibent. Possis Tiberim intelligere, vt inf. IV, 4, 6.

In pelagus rapidis deuehat amnis aquis.

et dicitur ille *nubilus* etiam Ouidio XIV, Met. 447.

— — — — *nubilus vmbra*
In mare cum flaua prorumpit Thybris arena.

Sed *equi* obstant, et ipsa ratio: *annus* recte se habet; nam *totius paene anni pallore continuo* iste defectus Solis post mortem Caesaris notabilis erat. Plin. II, 30. Eadem varietas inf. IV, 8, 4. et Propert. I, 15, 30.

77. *lacrimas fudisse tepentes*] vnus Heinsii et Guarner. *repentes.* Pendent vero haec adhuc a voce *ferunt* in v. 73. itaque incommode distichon interiectum structuram et sensum dirimere videtur. Forte disticha haec duo inter se loco mutata sunt, et ita collocari debent:

Atque

Atque tubas atque arma ferunt crepitantia caelo
Audita, et lucos praecinuisse fugam:
Et simulacra deum lacrimas fudisse tepentes,
Fataque vocales praecinuisse boues.
Ipsum etiam Solem defectum lumine vidit
Iungere pallentes nubilus annus equos.

(Poteſt quidem, nec tamen ſatis commode, continuari: *annus vidit* fudiſſe etc.)

78. *vocales — boues*] Vnus Statii, *deos.* Sed frequentes ſunt boues vocales, vt in re litteraria, ſic inter prodigia veterum.

79. *Haec fuerint olim*] eſt ex emendatione Broukh. cum eſſet in Scalig. ed. *fuerunt*, in ceteris autem edd. et in ſcriptis *fuerant.*

81. *Et ſuccenſa ſacris crepitet bene laurea flammis*] *et* repoſuit e libris, poſt Muretum et Statium, Broukhuſius. Vulgo, *vt*, quod et Ed. Rom. exhibet: at Edd. Venetae *et.* Romana etiam *trepidet*, male. Ouid. IV, Faſt. 742.

Et crepet in mediis laurus adusta focis.

82. *Omine quo felix et ſacer annus erit*] *erit* repoſuit Broukh. e libris et edd. Vicent. et ceteris huius ſectae, pro *eat*, quod vulgo legitur, et in Regio et Coruin. extat, idem ſine dubio mutaturus illud in hoc, ſi alterum repeririſſet vulgatum; nam eſt *eat* poëtis ſollenne et exquiſitius: vt ſtatim initio Faſt. I, 26.

Auſpice te felix totus vt annus eat.

Similis variatio ap. Ouid. II, Met. 703. Idem tamen IV, ex P. 4, 17.

Conſule Pompeio, quo non tibi carior alter,
Candidus et felix proximus annus erit.

Porro pro *Omine* Ed. Lipſ. *Nomine,* at Regius: *Omnis quo felix et ſacer omnis eat:* ferrem, ſi eſſet, *annus eat.*

83. *Laurus, iö, bona ſigna dedit*] *Iö* ex Heinſii emendatione recepit Broukh. cum in vulgg. inde ab Aldina ſec. et in antt. Edd. e Ven. 1475. profectis, it. in codd. parte, vt Coruin. eſſet, *Laurus vbi.* In Ed. Rom. et quae hinc fluxere, *Vt laurus:* in Ed. Aldi pr. *At laurus,* erat: quod Scaligerana repetiit, nec adeo verum, Colinaeanam ſolam ſic exhibere; expreſſit ea ſolummodo Ald. pr. vt et Scaligeranae Ald. prima ſubſtrata fuit pro exemplo. Hoc ferri poterat; nil enim obeſt, *at* mox iterum ſequi. v. ſup. I, 9, 53. 65. 81. Eſt tamen *io* haud dubie venuſtius.

84. *Di-*

84. *Distendet spicis horrea plena Ceres*] sic recte legitur inde ab Ald. sec. Regius, *Descendet;* Ed. Lipf. *Discendet;* liber Guarner. *Dissentet*, quasi velit, *distentet;* quod libri quidam exhibent, cum Edd. Rom. Lipf. Venetis et Ald. pr. eaedem cum aliis in sequ. versu *feriat*. Sed vulgata recte. Notum ex Aen. I, de apibus:

— — *dulci distendunt nectare cellas.*

Manil. I, 845. *dolia procero distenta vtero* dixit. Seuer. Aetn. 266. cum nostro comparandus:

Horrea vti saturent, tumeant et dolia musto,
Plenaque desecto surgant foenilia campo.

Inde etiam *tumere*, *turgere*, dicuntur res, quae multa intra se continent; tandem etiam *rumpi*. vt Ge. I, 49.

Illius immensae ruperunt horrea messes.

Confirmat voc. *distendere* etiam Heins. ad Ecl. 9, 31. Virgilii:

Sic cytiso pastae distentent vbera vaccae.

86. *deficiantque*] tacite recepit Broukh. e libris: adde edd. vett. vt Ven. pr. Vicent. Vulgo, *deficiunt*. Regius cum Ed. Lipf. et aliis *deficient*.

87. *At m.*] Regius et Coruin. cum aliis *ac*. Mox Ed. Rom. *palida*. *Palilia* scripsit Muret. ante erat in Aldinis, etiam in Venetis, *Parilia*. Vtraque scriptura occurrit: vtraque vsu firmata. cf. Heins. ad Ouid. Fast. IV, 721. Neminem in vs. minore maluisse miror: *a stabulis hinc procul esse lupi.*

91. *natus parenti Oscula comprensis auribus eripiet*] *comprensis* Gyraldus, Liuineius aliique emendarant: primus recepit Scaliger; e codd. iam Statius praetulerat: accedunt alii apud Broukh. Vulgo vbique legitur *compressis*, quam Scaliger antiquam scribendi rationem esse dicit. *auribus* in Regio in litura scriptum erat: nempe legebatur olim absurde, *naribus*, ex Aldina pr. Ceterum putet quis potius *parentem nato comprensis auribus oscula eripere debere*, quam hunc illi; ne tamen aliquid noues, cogitandum est de osculi genere, quo alter alterius aurem apprehenderet. Plutarchus de audiendo: Πολλοὶ τὰ μικρὰ παιδία καταφιλῦντες ἀυτοί τε τῶν ὤτων ἅπτονται, καὶ τύτοις τῦτο ποιεῖν κελεύυσι. Pollux X, 100. εἰδέναι δὲ ὡ φαῦλον, ὅτι χύτρα καὶ φιλήματος εἶδος ἦν, ὁπότε τὰ παιδία φιλοίη τῶν ὤτων ἐπιλαμβανόμενα: vltima male accipiebantur. verte: *quando pueri, prehensis alterius auribus, osculantur;* v. Intpp. ad e. l. it. ad Aristaen. I, Epist. 24. Lucian. D.

Meretr. 3. et qui laudantur a Kempio de Osculis Diss. 25. Sect. 35. et a Stat. Broukh. et Vulpio ad h. l. Nam ipsam rem copiose illustrarunt: quid difficultatis in verbis sit, non curant.

93. *paruo aduigilare nepoti*] haec perquam dulcia et iucunda. Broukh. e tribus libris malebat *vigilare:* sed id verbum cum tertio casu iunctum paullo aliter dicitur; nempe, assiduam operam et curam alicui rei impendere, vt *studiis*, *famae vigilare*. Mox pro *balba* Regius *bella*. Forte etiam leg. *discere verba*, v. II, 3, 4.

95. *pubes discumbet in herba*, *Arboris antiquae qua leuis vmbra cadit*] *cadit* recte Broukh. post Statium, restituit pro *cadet*, quod et in Ed. Rom. Vicent. et aliis etiam in Coruin. erat. Sed insignior adhuc altera varietas in his verbis est. Pocchi et Perreii ac Colot. Exc. var. lect. exhibebant:

— — — *discumbet in vmbra*
Arboris antiquae; qua leuis vnda cadit.

Nihil in hac lectione reprehendendum: neque tamen minus vulgata elegans est. *Leuis vmbra* perpetuo epitheto dicitur, puto, quia foliis et fronde arborum leuiter ab aura motis ipsa vmbra micat et contremiscit. Est etiam pro vulgata, praeter Virgil. I, Ge. 339.

— — — — — *annua magnae*
Sacra refer Cereri, laetis operatus in herbis.

Ouidius III, Fast. 525. qui totum hunc nostri locum illustrat:

Plebs venit, ac, virides passim disiecta per herbas,
Potat; et accumbit cum pare quisque sua.
Sub Ioue pars durat: pauci tentoria ponunt:
Sunt, quibus e ramo frondea facta casa est.
Pars ibi pro rigidis calamos statuere columnis:
Desuper extentas imposuere togas.

Forte illa altera lectio nata ex I, 1, 27.

Sed Canis aestiuos ortus vitare sub vmbra
Arboris, ad riuos praetereuntis aquae.

aut scripserat aliquis primum bis *vmbra*, et tunc alter, vt nunc est, refinxit.

97. *Aut e veste sua tendent vmbracula sertis Vincta*] Haec est Scaligeri correctio ex eius libro: Sic tamen iam excusum video in Ed. Vicent. Ven. pr. forte et aliis huius sectae. At in Romana: *Aut cum veste sua.* Iam Cyllenius in suo habuerat: *Aut cum veste sacris tendent vmbracula sertis Vincta,*

Vincta, vnde in Edd. Venetas, quae cum eius Commento excusae sunt, inde in Ald. *e veste sacris* venit: quae vulgata erat lectio ante Scaligerum; et videtur haec verior lectio esse, dum intelligas *sacras* h. festas. Itaque et v. seq. placet vulgata, quae plerorumque librorum est, lectio, *ipse; coronatus stabit et ipse calix.* Broukh. e quatuor libris reposuit, quod nunc est, *stabit et ante.* Regius praeterea legit: *tendet vmbracula,* vt ante est, *pubes discumbet.* Mutatum forte dicas ab iis, qui caesuram non viderant. Sed est alterum poëtico sermone dignius.

99. *exstruet*] Ed. Rom. *exstruat,* cum aliis, quae inde fluxere. Mox pro *alte* in scriptis quibusdam esse *ante* Scaliger testatur.

101. *Ingeret — maledicta puellae*] Vulpius mallet *mala multa*, quia ita Plautus aliquoties dixit. Libri nil mutant, nisi quod in vno *mala dicta.* Miror virum doctum in hoc haesisse: Catull. 102. *Credis me potuisse meae maledicere vitae?* h. puellae. Ouid. II. Art. 533. *Nec male dicta puta nec verbera ferre puellae Turpe* h. conuicia. Sunt haec *mala verba* sup. I, 10, 57. Horatius quoque *ingerere conuicia* dixit I, Sat. 5, 12. Mox *votis velle,* vt sup. I, 8. extr. *votis cupere.*

102. *velit*] Broukh. ait vulgatas habere *volet.* ego nusquam vidi. Mox pro *suae* Regius *seuae.*

105. *pereantque arcus*] particulam inseruit Broukh. ex vno Sfortiano. Habebat et Regius.

109. *iaceo cum saucius annum*] ita Scaliger emendavit pro eo quod erat, *taceo. Annum* vero intelligo *per totum annum*, vt Propert. I, 1, 7.

Et mihi iam toto furor hic non deficit anno.

Est tamen in eo aliquid, quod minus iuuat. Forte leg. *iaceo cum saucius arcu.* nam de telis Cupidinis egerat. Ouid. II, Am. 1, 7.

Atque aliquis iuuenum, quo nunc ego, saucius arcu.

110. *Et faueo morbo, tam iuuat ipse dolor*] *tam* est ex emendatione Broukh. vulgo *cum;* in vno Statii erat *tum.* Guarner. *cum dedit ipse dolor*, forte ex v. 108.

111. *Vixque cano Nemesim, sine qua versus mihi nullus V.*] Priora verba tum per se languida sunt, tum veritati repugnant, cum amanti poëtae nihil prius sit, amatae puellae laudibus; tum vero etiam cum sequentibus verbis non satis conueniunt. Τὸ *vixque* an in libris sit, inuenire nequeo: primum apparuit in Ald. sec. In libris et ant.

 Edd.

Edd. etiam Rom. et Lipſ. legitur *Vsque*, quod ſententiae vtique accommodatius eſt; etſi et ipſum habet neſcio quid, quod minus placet. Poſt v. 112. Scal. ex ſequ. Elegia v. 15 - 18. huc migrare iuſſerat.

112. *iuſtos pedes*] Colbert. *iunctos*.

115. *Vt M. celebrem*] In multis, etiam Ald pr. *Et M. celebrem*. Emendatum in Ald. ſec.

116. *oppida victa feret*] Coruin. Reg. et Ed. Lipſ. *ferent*. Rom. *ferant*; in al. *geret*, *gerent*.

117. *Ipſe gerens laurus*] Pighius ad a. 758. ita laudat: *Ipſe parens lauros. laurum* in Ven. *lauros* in aliis. mox pro *canet* Scaliger *canam* e coniectura repoſuerat: in quod et ipſe incidi, quodque et nunc verum eſſe arbitror; ſi modo illa: *Ipſe gerens* aliquam vim habere debent. Alioqui interpunctionem muto: *cum — victa feret Ipſe gerens laurus: Lauro d. a. Miles — canet.* Habet tamen prius illud aliquid ſuauius et Tibulli genio accommodatum.

119. *pia det ſpectacula turbae*] Eleg. ad Liu. 31.

Iam veniet: iam me gratantem turba videbit.

quod minus bene Vir doctus mutare nuper volebat in *gratantum turba*: nam ipſe poëta explicat *gratantem* verſu ſequenti:

Iam mihi pro Druſo dona ferenda meo.

120. Noluit ergo poëta id, quod alicui in mentem veniat: *Et plaudat* (ſ. *plaudant* ſc. turba) *c. p. patri*.

ELEGIA VI.

1. *Caſtra Macer ſequitur*] Colb. et Colot. *Venus*, deprauatio ex corruptela *mater*, quae in aliis eſt, nata. Ed. Lipſ. *mr*.

2. *Sit comes et collo fortiter arma gerat? Et — cum telis ad latus ire volet*] Tutiſſimum eſſe putaui, librorum omnium lectionem, ſuſpectam licet, exhibere, cum in nulla Virorum doctorum emendatione acquieſcere liceret; tantum interrogationis notam addidi eo ſenſu: *an comes eſſe debet? et calo Macri?* In hoc vno variant libri, quod pro *gerat* exhibent *ferat*, vt in Reg. et Ed. Rom. eſt. Turbat quidem permutatio Modorum, cum poſt *ſit* et *gerat*, ſequatur *ire volet;* cui facile mederi poſſis, ſi legas, *velit:* nec tamen ea aut per ſe adeo inſolens aut in h. l. ingrata

ac

ac dura esse videtur. Ceterum duplex huius loci emendatio est, alia Scaligeri, alia Mureti. Ille legit: *Si comes, et c. f. a. geret, Et — ire volet: Vre quaeso* etc. continuato sensu vsque ad *otia liquit*, et ad Macrum omnia refert, contorta et impedita ratione. Melius Broukh. seruauit quidem Scaligeranam emendationem, de puero tamen Amore intelligit, tenero illo et ad viae laborem perferendum minus idoneo. *Si* et *sit* permutari, nil nouum v. IV, 1, 16. et extat etiam illud in vno Broukh. Τὸ *erit* tamen ἀποσιωπηθὲν in prioribus verbis: *Si comes*, minus gratum est; forte lenius: *Si comes e collo fortiter arma geret.* v. sup. ad I, 7, 52. Muretus contra vitium inesse putabat τῷ *ire*, et reponebat, *ad latus ille volet*, vt adeo *volet* sit a *volare*. *Ille* in *ire* degenerare potuit, cum vno lambda *ile* scriberetur, (vt ex *illa*, *ira* effectum est in Propert. III, 21, 22.

Nam quantum ferro, tantum pietate, potentes
Stamus, victrices temperat illa manus.

illa sc. pietas, quod aperte sensus loci redarguit.) Hanc emendationem secutae sunt Edd. Passeratii, Traiectina et Vulpii. Sed primum sententia abrupta et minus commoda est; post interrogationem: quid fiet tenero Amori? parum vrbane subiicitur: *Sit comes* etc. Deinde vocabulum *ille* plane otiosum est et importune repetitum. Tandem, quod grauissimum est, si collo arma gerit fortiter, parum accommodatum est alterum, vt ad latus volet. Heinsius coniiciebat: *ad latus vsque volet.* Hisce omnibus Broukhusiana lectio praeferenda esset: nisi vulgatam satis bene expedire liceret. v. not.

6. *Atque iterum erronem sub tua signa voco*] pro *iterum* vnus Statii *verum*, vnde Passeratius *veterem* faciebat; pro *erronem* vnus Palat. cum Ed. Rom. *extorrem* vitiose, sed natum ex *errorem*, quod et Ed. Lips. habet; tres Gebh. *heroem* inde finxerant. Ouid. Epist. XV, 53.

At vos erronem tellure remittite nostrum.

Heins. porro et Broukh. eleganti coniectura malebant, *sub sua signa*; pro *signa* Regius *iuga*.

7. *parces*] vnus Florent. Statii, *parcis*, forte verius. male hinc Passerat. fecerat: *parsis* h. peperceris. mox Ed. Rom. cum Venetis *eris*.

8. *leuem galea qui sibi portet aquam*] Reuocaui lectionem omnium fere librorum et Edd. quae e Ven. 1475. fluxere, quae et versum concinniorem reddit. *Aquae* epitheton

theton *leuis* conuenire h. l. negat Broukh. quia *leues aquae* fint *celeres:* At debebat Vir doctus reputare, saepe addi nominibus epitheta, quae eis propria et perpetua sint, quanquam non adeo magnam vim in eo positu, quem occupant, habeant. Etiam Ouid. I. Art. 761. celeritatem aquarum non praecipue exprimere voluit, cum ait:

Vtque leues Proteus modo se tenuabit in vndas.

Statius *leuem aquam* interpretatur vilem: et sic Propertio conueniret III, 13, 17.

Vilem ieiunae saepe negauit aquam.

Vnus Statii habebat *leui galea;* hoc receperat Broukh. et explicabat *gregariam, nulla crista insignem,* quae tamen non satis bene ita dici videtur. Porro Cyllenius in suo libro habuerat *potet,* quod inde Edd. Venetas cum Cyllenii commento et reliquas ante Scaligerum obsedit, cumque illud a Scaligero eiectum esset, iterum Broukhus. reduxerat. Laudabant Propert. III, 10, 8.

Potabis galea fessus Araxis aquam.

Quem imitatus esse videtur Auctor Elegiae in Maecenat. obitum editae vulgo sub nomine Albinou. II, 58. vbi Bacchum alloquitur:

Potasti galea dulce leuante merum.

quid *leuante* hic sit, non habeo dicere. Lego *leuate* h. recreate, refecte, vel *leuande.* (Praestat tamen Rutgersii emendatio apud Burman. Sec. V. C. in Antholog. Lat. To. I. p. 265. quo loco vir doctissimus iuueniles meos conatus in Tibullum magna cum humanitate excepit.)

10. *et mihi facta tuba est*] Laudant Ouidii I. Trist. III, 83.

Et mihi facta via est, et me capit vltima tellus.

In nonnullis est *grata tuba,* a Mureto receptum, quod tamen minus commodum videtur. Conieceram aliquando: *et mihi flata tuba est.* Ouid. IV, Fast. 341.

— — — *furiosaque tibia flatur.*

Sed volebat ac debebat dicere, etiam ego militiae idoneus sum: etiam mihi castra, et labores castrenses, accommodati sunt. Posuit pro his signum vigiliarum, pugnae, profectionis.

11. *magna locuto*] in nonnullis erat, *loquenti.*

12. *fortia verba*] in Italicis Heinsii *grandia* ex interpretatione.

14. *pes tamen ipse redit*] Post hunc versum Scaliger ex Eleg. III. huius libri XIV. disticha, a v. 33. ad v. 60. retra-

retraxerat: satis pro lubitu et imperio. Nihil enim est, quod eorum vinculum aliquod efficiat, quam quod Macer *castra* sequitur, et nunc in his infertis *castra* sint in poëtae domo. De auaritia puellae in superioribus ne vestigium quidem erat.

15. *tua tela, sagittas*] etiam Ouidius hoc σχῆμα habet II, Met. 616.

— — — *temeraria tela, sagittas.*

16. *Ilicet*] Broukh. ex emendatione Heinsii et vno libro reposuit. Vulgo, *Si licet* vel *Scilicet.*

17. *dira precari*] Reg. et Coruin. cum aliis *dura* sollenni permutatione. Vulgata recte se habet. v. inf. v. 53.

19. *Iam mala finissem leto: sed*] Scaliger in Excerptis suis inuenerat: *Finirent multi leto mala:* quod ille cupide amplexus est, atque adeo nouae inde elegiae initium fecit. Sed Excerpta ista, vt sunt alias egregia, imponere ei non debebant in hac parte, cum non vno loco vulgatae lectioni gnomen substituant, vt solemus facere in iis, quae vel memoriae vel vsus caussa ex libris excerpimus et in sententias absolutas conuertere malumus. Sic III, 3, 11. vbi vulgo:

Nam graue quid prodest pondus mihi diuitis auri?

in illis:

Quid prodesse potest pondus mihi diuitis auri?

Supra I, 9, 51. in vulgatis erat:

Tu procul hinc absis, formam cui vendere cura est.

Scaliger ex iisdem Eclogis reposuerat:

Sit procul a nobis, formam cui vendere cura est.

Similia v. I, 10, 5. III, 3, 11. 6, 45. 46. Hoc autem loco, etiamsi omnes ad vnum codd. praeferrent illam vnius libri lectionem, praeferrem vulgatam, quippe poëta digniorem, cui sui animi sensus exponendi erant, non vulgaris sententia protrudenda. Vitae sic taedium etiam infra profitetur El. 2. lib. III, v. 7. 8. Pro *finissem* in vno Heinsii *fouissem*, et in Guarneriano lectum *data fuissem;* quae aberrationes sunt manus librariae.

20. *et fore cras semper ait melius*] Forte non omnium cum pace ita reposui, cum nunc quidem pueris nobis regula illa, falsissima licet, inculcetur, pentametrum dissyllaba voce claudi debere: esse tamen hos numeros, hunc verborum ordinem, ab ipso Tibullo, quouis pignore ausim contendere, si vel nulli libri exhibeant. Sunt enim hi modi, qui, si inprimis ad Nasonianos exigas, horridiores videntur,

dentur, ipsi in deliciis: idque merito, vt varientur modi pentametri, qui alias taedium facit et aurem male habet, cum semper eodem casu sonoque redeat. Statim hac ipsa elegia v. 32.

Et madefacta meis serta feram lacrimis.

III, 6, 10.

Neue neget quisquam me duce se comitem.

et v. 48.

Iunonemque suam, perque suam Venerem.

Atqui poterat: *per Veneremque suam; me duce neue neget.* Alia exempla congessit Broukh. ad II, 3, 40. (ipsi II, 6, 22.) vbi recte vulgatam defendit.

Bellica cum dubiis rostra dedit ratibus.

cum Scaliger e suis Excerptis laudaret:

Cum tribuit dubiae bellica rostra rati.

Et tamen idem Broukh. III, 6, 48. vbi est, *perque suam Venerem*, malebat, *per Veneremque suam.* Eadem Excerpta interpolarant pentametrum II, 1, 8. quem exhibent:

Plena coronato vertice stare boues.

cum in vulgatis sit: *stare boues capite.* Libro I, eleg. 1, 50. vbi legitur:

Qui maris et tristes ferre potest pluuias.

eadem supposuerant:

Qui maris et caeli nubila ferre potest.

Porro I, 5, 62.

Primus, et in tenero fixus erit latere.

interpolarant:

Primus, et in duro limine fixus erit.

Etiam hic editiones vulgatae omnes a Romana inde et Cyllenianis, quas vocant, ita hunc versum struxerant:

Spes fouet, et melius cras fore, semper ait.

At in libris, vt etiam in Regio et Exc. Guarnerianis etiam in Coruin. ii, quos posuimus, numeri sunt. Duo Statiani propiorem vero ordinem exhibebant:

— *et semper cras fore ait melius.*

24. *Quum tenues hamos abdidit ante cibus*] Mireris Heinsium coniecisse:

Cum tenues hamis subdidit ante cibos.

Cum Ouid. Remed. 210. etiam dixerit:

Abdere supremis aera recurua cibis.

Met. XV, 476.

Nec celate cibis vncos fallacibus hamos.

26. *sed*

26. *ſed canit*] Regius, *et*. Pro *crura* in Venetis *cornua* eſt: in aliis *arma*.

28. *dura puella*] vnus Statii: *bella*. Laudi liber, *lenta* ex v. 36. Eodem modo mox pro *parua* vnus *ſancta*, ex v. 31.

30. *Sic — quieſcat*] Reg. *quieſcit*, male.

32. *feram*] Ed. Lipſ. cum Ven. pr. et Reg. Lep. *gerat;* Vicentina *geram*. Sed *ferre* ſollenne.

34. *Et mea cum muto fata querar cinere*] Sic in Epigr. Anytae XI. Collect. Wolf.

> Πολλάκι τῷδ' ὀλοφυδνὰ κόρας ἐπὶ σάματι κλαιὰ
> Μάτηρ ὠκυμόρον παῖδ' ἐβόησε, φίλαν
> Ψυχὰν ἀγκαλέυσα Φιλαινίδος.

quae male de euocatione interpretatur Wolfius.

36. *ſis mihi lenta*] Ald. ſec. et hinc aliae *dura*, ex interpretatione. Poteſt vero hic verſus dupliciter conſtrui: *Illius verbis veto, vt ſis mihi lenta:* quod exemplum eſſet ſtructurae huius verbi, quale ſe inueniſſe vllum negabat Perizon. ad Sanctii Mineru. p. 813. vel etiam: *Illius vt verbis* h. tanquam eius verbis. *veto ſis*, pro *ne ſis*.

37. *Ne tibi neglecti mittant mala ſomnia Manes*] Broukh. e duobus repoſuerat *noua ſomnia*, quia *nouum* interdum eſt, quod forma ac modo inuſitato metum atque horrorem incutit. Sed ſenſus virum doctum monere debebat, eſſe id h. l. inſuaue, et *mala ſomnia* ſunt triſtia, infauſta, vt *malum omen;* et *mittere Manes* dicuntur *ſomnia*, vt ap. Virgil. Aen. VI, 896. vbi de altera porta *falſa ad caelum mittunt inſomnia Manes* h. dii inferi. Pro *ne* Reg. cum Ed. Lipſ. *non*, Rom. *nunc*.

41. *Deſino*] quidam ſcripti: *deſine*, male. v. Heinſ. ad Ouid. Ep. XVIII, 203.

42. *Non ego ſum tanti ploret vt illa ſemel*] Hoc vero molliſſimum, et animi ad exquiſitum humanitatis ſenſum facti. Formula quidem ipſa etiam alibi obuia. Ouid. II, Triſt. 209.

> *Nam non ſum tanti, vt renouem tua vulnera, Caeſar.*

et IV, ex P. 6, 12.

> — — *cauſſamque ego, Maxime, mortis,*
> *Nec fueram tanti, me reor eſſe tuae.*

45. *Lena necat miſerum Phryne*] *necat* Broukh. repoſuit ex coniectura Pontani, Fruterii et aliquot libris Heinſii Italicis; niſi in his ipſa Pontani emendatio recepta fuerat; vulgo *vetat*, et interpolatius adhuc Exc. Per-

reii et Pocchi, *Lena vetat miſerum recipi.* Forte idem mendum eſt in Propert. II, 18, 46.

Quanta illum toto verſant ſuſpiria lecto?
Cum recipi, quem non nouerit illa, vetat?

nullo vel exiguo ſenſu: Legebam: *Quam recipi, quem non nouerit ille, necat!* h. Quam necat, vrit, recipi forte a puella, quae venire negauit, alium non notum ſibi. *ille* etiam in Regio erat. Ceterum h. l. *Phryne* eſt ex Mureti emendatione: libri ſcribunt *phirne, phyrne, furne.*

47. *a limine duro*] hoc Broukh. e melioribus: et ſic vett. edd. at ab Aldo receptum *diro* vulgg. obſedit; donec Broukhuſ. alterum reduxit.

49. *Saepe vbi nox promiſſa mihi eſt*] quidam ſcripti, et cum iis Coruin. hoc ordine: *nox mihi promiſſa eſt.* In Regio *permiſſa,* male. Ouid. II, Art. 523.

Clauſa tibi fuerit promiſſa ianua nocte.

50. *extimuiſſe*] tres *pertimuiſſe.*

51. *tunc mens mihi p.*] multi cum edd. vett. Vicent. Reg. Lep. et ſimilibus, *ſed mens,* vnde Heinſius *et* faciebat. Rom. Ed. cum ceteris vsque ad Scaligerum *mens mea,* quod iam Statius e libb. correxit.

52. *teneatue*] *teneatque* Reg. cum vno Broukh. *tenere* quo ſenſu accipiendum ſit, facile aſſequare: cf. I, 5, 39. et ibi Broukh. Neſcio an *modos* neceſſe ſit ad figuras ac σχήματα referre. v. Ouid. II. Art. 680. et Vulp. ad h. l.

53. *precor diras*] Ed. Lipſ. et Reg. Lep. cum Vicent. *dure.* mox Heinſ. coni. *fati anxia,* vt Silius IX, 350. parum bene. v. notam.

IN

IN LIBR. III.

ELEGIA I.

2. *Exoriens nostris hinc fuit annus auis*] Seruaui merito *τὸ hinc*, quod Scaliger, sequente eius auctoritatem Broukhusio, ex suo reposuerat, licet Vulpius vulgatam retinuerit *hic fuit*. Mox Ed. Rom. *Vt vaga*.

6. *Neaera*] Fuisse commune perfidarum puellarum nomen Romae, post alios opinabatur Ayrmann. Vit. Tib. §. 79. quod iam ex parte refellit Broukh. ad h. l. Potuit Prudentius, ad quem prouocat, nomine hoc pro quacunqua amica vel puella vti; nec tamen propterea communi vsu hoc obtinuit. Amicam Neaeram etiam Horatius habuit.

8. *versibus — meis*] Muretus correxit et edidit: *tuis*. Scilicet commentus ille erat dialogum hunc esse poëtae cum Musis: quaerere poëtam ex iis, quid mittere pro munere Neaerae debeat? respondere illas vss. 7-15. Tum poëtam hortari Musas, vt ipsae librum perferant pro munere missum. Sane commento elegantia sua non deest. Sed quaeritur: an Tibullus talem dialogum instituere voluerit? an debuerit? Dicam quid Muretus sequutus sit: In vs. 12. vulgo legitur: *Indicet vt nomen littera facta tuum*. Explicatu difficile erat, cuius nomen hoc esset. Si *puellae*, debebat esse *eius*, saltem *suum*, vt et vnus liber habet; si *Tibulli*, tum superiora ita erant accommodanda, vt Muretus fecit, vt et altero loco *tuis* reponeret. Iam si de tota caussa constituendum est: videtur mihi Mureti ratio in Elegiae genium non cadere, saltem a simplicitate et munditie Tibulli esse alienior.

10. *Pumex et e. tondeat*] Ita bene correxere Muret. et Statius. In libris fere *Pumicet* vel *Punicet*, ortum ex scriptura *Pumix*. *Pumex* tamen diserte in multis antiquis visitur. Deinde etiam hic nonnulli *arte* pro *ante*. (v. ad II, 1, 24.) quod et Ald. sec. intulerat, iterum eiecit Muretus.

12. *Indicet vt nomen littera facta meum*] Ed. Bas. et. Edd. quaedam *pacta*, quod tuetur Dousa Praecid. c. 10. Schwarzius, vt iam Liuineius, coniicit, *picta*. Sed vulgata recte. v. Ouid. Epist. V, 2. *Non est Ista Mycenaea littera*

tera facta manu. cf. Broukh. *Meum* Broukh. e nonnullis reposuit: vulgo legebatur, id quod plerique, etiam nostri, habent, *tuum;* quod si ita intelligitur, vt inscriptus liber sit Neaerae, ex inchoata structura debebat esse *eius;* nam poëta Musas allocutus erat, et de puella, tanquam tertia persona, agit. Sed vide paullo ante ad v. 8. Mox v. 13. leg. *geminae:* nam frontes libri mediae inter bacilli cornua sunt. v. not.

14. *Sic etenim*] Broukh. e libris reuocauit, cum iam in Ald sec. ita correctum esset; sed retractum erat in Scaligerana, *etiam,* vt est in Rom. et Cyllenianis et Ald. pr.

18. *Sicut erit*] ante Statium et Muretum etiam legebatur, *Sicut erat.* Habent tamen alterum vett. edd. ante Aldum.

19. *Illa mihi referet*] Hoc Scaliger edidit, et sic libri plerique, etiam Regius cum Coruin. At alii cum antiquis Edd. inde a Romana, licet Cyllenius aliter in notis habeat, et Aldinae ceteraeque vsque ad Scaligerum, *referat,* et hoc mihi magis placet: adeoque nunc reduxi.

20. *An minor an toto pectore deciderim*] Viri docti ad emendanda haec certatim operam suam contulere. Habuere igitur sensum aliquem corruptelae? sed qua in re? At Broukh. nihil subodoratur: tres, inquit, in amore gradus egregie vides constitui. Scilicet puerile hoc est et ab affectus veritate alienum, ludere in gradibus his constituendis: et huius rei sensum aliquem habuisse videntur viri docti qui emendarunt. Pontanus olim legebat: *An maneam, an;* frigida sententia. Heinsius: *anne amer.* Ayrmann. in Vita Tibulli §. 86. *Aut minor, an.* Statius in Vatic. viderat *e toto* et hinc coniectabat: *et t.* Immo vero ratio ita scribere iubet: *An minor, et* (vel *ac*) *toto pectore deciderim?* Hactenus bene. Verum superest altera quaestio: an Tibullus vere ita scripserit? Quid? si ei ludere placuit? reprehendendus forte in eo est: verum tamen de scripturae veritate nunc quaeritur. Iam autem probabile adeo fit, eum lusisse: nam si scripserat: *An minor et,* male sequitur *toto* pectore. Multo putidius est illud inf. IV, 1, 201. 2.

Quod tibi si versus noster totusue minusue
Vel bene sit notus, summo vel inerret in ore.

An vero plaudemus Catullo in illo:

Virginitas non tota tua est: ex parte parentum est:
Tertia pars matri etc.

21. *Sed primum nympham longa donate salute*] Mira hic scripturae varietas. *Nympham,* praeter nonnullos libros,

bros, multae veteres editiones habent, inter has Veneta Broukh. princeps, et quas hinc profectas saepe dixi, Reg. Lep. Lipſ. Vicent. inde Aldinae et ceterae vulgg. At Romana, et quae hinc venere, tum magna pars librorum cum Coruin. *meritam:* quod Scaliger ex ſuo primum recepit, et defendit Broukhuſius. Difficile eſt dicere, quomodo alterum ex altero ortum ſit. Sed ſunt alia monſtra lectionis: In libro Laudi, et vno Angl. *marathum*, in Exc. Lipſii *myrtum*, Thuan. *myrcum*, in Regio, *myrthum*, quae forte ex *meritam* deprauata eſſe vix ſuſpicer, niſi et ſup. I, 6, 82. pro *merito* Regius haberet *myrtho*. *Meritam* tamen mihi quidem hic ſine vlla vi eſſe videtur; itaque cum Vulpio *nympham* amplector, vt ſit pro nupta, ſponſa, ex Graecorum more, quanquam Broukh. id aegre pati videtur. Sed v. Burman. ad Ouid. Epiſt. I, 27. Meziriac. in Comment. gall. ad e. l. p. 59. Spanhem. ad Iuliani Impp. p. 736. et alios, quos laudat Wolf. ad Praxillae Carm. p. 76.

Παρθένε τὰν κεφαλὰν, τάδ᾽ ἔνερθε νύμφα.

cf. Spanhem. ad Callim. p. 104. 105. nec adeo improbabilis corruptelae cauſſa ex *nymfam, myrtum* et ſic porro. Sollennius nomen erat *domina*. *longa ſalute* Scaliger reſtituit e libris. Vulgg. alii cum noſtris *larga*.

22. *ſubmiſſo — ſono*] eſt tenui et exili, qualis verecundiae et pudoris, vel etiam reuerentiae ſignum eſt: v. Ouid. VII, Met. 90. IV, ex P. 4, 42. neque tamen propterea *ſubmiſſus* Latinis idem notat, quod nobis in noſtro Gallo-teutonico ſermone, vt contendit Vir doctus in Obſſ. Miſc. T. II. p. 35. Vetus poëta in Catalect. Scalig. p. 202.

Delia non aliter ſecreta ſilentia noctis
Submiſſa ac tenui rumpere voce ſolet.

23. *Haec tibi vir quondam, nunc frater, caſta Neaera*] Τὸ *quondam* de futuro tempore recte accipiunt Lipſius, II, Var. Lect. 1. Statius ad h. l. et Vulpius; exigunt id etiam ſequentia. Sperabat ei aliquando matrimonio iungi et maritum fore, cum nunc amator eius et concubinus eſſet, qui honeſto vocabulo *fratres* dicebantur, vt conſtat e Martiale (v. c. II, 4. X, 64.) et Petronio. cf. Intpp. ad Minuc. Felic. c. 9. Contarenus Var. Lect. c. 23. *quondam* contra de praeterito explicabat, et *fratrem* de pudico amore, alias *caſtam* dici non poſſe. Piget argutiarum, quaſi non amica amatoris ſaltem reſpectu caſta eſſe nequeat et caſta dici. cf. ſup. I, 6, 67. Videtur tamen in eam ſententiam diſcedere Broukh. qui operoſe probat *fratrem*

trem pro *amico* dici; ſed ex exemplis apparet quidem, illud vocabulum fuiſſe in compellationibus blandientium et in affectus teſtificatione. cf. Pricaeum ad Apulei. I. p. 44. non vero ſimpliciter poni pro *amico*, vt poſſim dicere: *Miſi hoc fratri meo* pro *amico meo*.

24. *et accipias*] Ed. Rom. et hinc ortae cum Ald. pr. *vt*.

25. *caram magis eſſe*] Reg. *magis caram*, deberet ſaltem, *mage caram*.

28. *pallida Ditis aqua*] Regius, *dulcis*.

ELEGIA II.

1. *Qui primus*] ita Broukh. cum potioribus, etiam vett. edd. Vulgo inde ab Ald. lectum *primum*: mox pro *carumque* nonnulli *carumue*, alii cum edd. Ven. pr. Reg. Lep. Vicent. *caraeque puellae*.

2. *Durus et ille fuit*] boni aliquot libri repetunt, *Ferreus ille fuit*.

4. *erepta coniuge*] Regius, *exempta*, quod ex compendio ſcripturae natum. Sic ap. Cic. Verr. II, 55. pro *empta* libros inuaſerat *erepta*, cum eſſet ſcriptum *epta*. cf. Gronou. Obſſ. I, 12. *Erepta* recte ſe habet, ſiue a riuali, cui ſe dederat, *praerepta*, ſic enim fere dicitur. Propert. II, 25, 2.

Cur quisquam faciem dominae iam credat Amori?
Sic erepta mihi pene puella fuit.

II, 7, 1.

Eripitur nobis iam pridem cara puella.

ſiue quocunque alio diſcidio; putem tamen peregre abiiſſe, nam proxima Elegia v. 25. 26. 27. *reditus* mentionem facit. Nolim enim haec cum Vulpio de reditu in gratiam accipere.

5. *Non ego firmus in hoc*] Exc. Pocchi antiqua et duo Italici, *fortis*, quod quidem bene conſtantiam in quacunque re et propoſito exprimit, et ſollenne eſt: (Sulpicia Sat. v. 6.

— — nec qui pede fractus eodem
Fortiter iraſci didicit duce Clazomenio.

quae non dubito de Iambo Scazonte intelligere; *pede fractus* eſt debilitatus, claudus;) ſed in noſtro *fortis* eſt interpre-

terpretatio vulgatae. *Firmus* eſt fortis, qui diſceſſum puellae aequo animo ferre poteſt. Ea varietas ſatis frequens eſt. v. Heinſ. ad Ouid. III, Faſt. 279. Burman. ad Met. VII, 457. Gronou. ad Liu. XXIII, 27. Non autem *firmus in hoc* eſt, ea in re; ſed ad hoc.

eod. *non haec patientia noſtro Ingenio*] haec lectio antiquiſſimarum editionum a Romana inde eſt. Eſt etiam in Regio et Coruin. At Pocchus et Perreius in Exc. ſuis notauerant, deberi eam Iou. Pontano: nam in libris antiquis legi: *non hoc patiemur et aequo Ingenio*. Videtur tamen vulgata vera eſſe, ſiue ex libris, ſiue ex ingenioſa emendatione profecta ſit. Fuerat enim *patiencia* corrupta forte in hunc modum:

— — *non hoc patiemur nro.*

vnde in vno Broukh. eſt *non haec patiemur e noſtro*: inde e correctione inuaſit libros et Edd. Ven. pr. eiusque ſectam: *patiemur et aequo Ingenio*. In vno Statii alia ratione mederi voluerant vulneri, ſcribendo: *non hoc noſtro patiemur I.*

7. *Nec mihi vera loqui pudor eſt*] Ita emendatum in Ald. ſec. et a Broukh. ex libris repetitum firmatumque, cum Scaliger ex Ald. pr. retraxiſſet: *Haec mihi verba loqui*. Hoc edd. vett. habebant ex Ven. pr. alterum edd. e Rom. deductae. *Haec* etiam Reg. et pro *vera* habet *nunc*. Error ortus ex ſcriptura *hec*, quae et in nonnullis eſt.

7. *vitaeque fateri Tot mala perpeſſae taedia nata meae*] Ita Broukh. poſt Muretum e potioribus reſtituit, cum Scaliger e ſuo *taedia nota* poſuiſſet. In Edd. inde ab Aldinis vulgatum erat *perpeſſae tot ſupereſſe meae*. Sic in vno Statii, etiam in Regio. At *taedia nata* in Coruin. et ſic in vett. edd. ante Aldum vbique legebatur.

9. *Ergo quum*] Rom. et inde aliae Edd. *Ergo ego*, quod, ne in re triſti tot dactylis decurrat verſus, poſt Statium ſuſtulit Broukh.

10. *ſuper — teget*] Reg. et Coruin. cum Ed. Lipſ. Vicent. et aliis *ſupra*.

13. *carae matris comitata dolore*] hinc Ouid. in noſtri epicedio, III, Am. 9, 51.

Hinc ſoror in partem miſera cum matre doloris
Venit.

quem

quem locum Cyllen. fup. ad I, Eleg. 3. fic laudat: *mixti cum matre doloris.*

15. *Praefatae ante meos manes animamque precatae Perfusaeque*] Iam fuperioribus temporibus de hoc loco difceptatum fuit. Libri fere exhibent *animamque rogatae* vel *rogate;* fic et in vett. edd. et in Aldd. donec Muretus *precatae* fubftituit. Hoc ἀρχαϊκῶς pro actiuo extuliffe Tibullum volebat I. If. Pontan. ad Macrob. V, Saturn. 7. Cyllenius id inufitato modo fieri videns inclinat in alteram lectionem *precatae:* addit tamen, alios imperandi modo accepiffe, *animamque rogate.* Statius, qui *rogatae* in omnibus fuis inuenerat, hinc faciebat *togatae,* perquam infeliciter proftituens amicam Tibulli; at Scaliger et coniecit et recepit *rigatae,* vt cum fequentibus coniungatur, *rigatae perfusaeque — manus;* ita tamen duo eandem plane rem fignificantia verba coniunguntur. Recte itaque ab eo difceffit Broukh. et recepit *animamque precatae,* quod fane inter cetera minimam reprehenfionem habet: vt tamen nec in eo acquiefcere liceat: nam primum poft, *praefatae manes,* quid eft, et quomodo differt: *animam precatae?* an eft faluere iubere animam? et alterum: Manes praefari, h. e. affari, nomine compellare mortuum Tibullum? vt in illo: *ter magna voce ciemus.* Optime fic locum expedias. Sed manet difficultas, quomodo notum hoc vocabulum *precatae* in *rogatae* in maiore codicum numero abire potuerit. Itaque *precatae* ex interpretatione vel correctione effe videtur, quanquam et Heinf. ad Ouid. Faft. VI, 303.

— inde precando
Affamur Vestam.

ita legi debere contendat. Si illud ab initio fuiffet, nemo profecto in id incidiffet, vt *rogatae* reponeret. *Precatae* adeo non minus ab emendatrice manu proueniffe videtur ac *rogantes,* quod in Colbertino, duobus Palat. et in Ed. Rom. eft. In Regio et Coruin. etiam *rogate,* vnde fufpicari poffis fuiffe *animaque rogata.* Haec tamen omnia corrupta effe olim putabam ex

Praefatae ante meos Manes animamque vagantem.

Diftingueret ita *Manes,* qui in inferis funt, ab *anima vagante.* Erat enim antiqua fuperftitio, non modo, donec corpus compofitum et fepultum effet iuftorumque honorem accepiffet, animam ad loca infera non admitti, nec quieti dari; quae nota res eft; verum etiam, variis de cauffis

mussis idolum aliquod, ab vmbra et Manibus diuersum, quod tamen et vmbram et animam crassius vocabant, (vid. Heins. Aduers. I, 2.) aliquantum temporis circa tumulum suum vagari; id esse, quod interdum visum obiiciat, *Larvarum* et *Lemurum* nomine etiam notatum, quodque inferiis datis laetetur. v. Fast. II, 565. qui ipse inferiarum ferendarum mos eam opinionem aut gignere aut alere debuit: nisi enim adesset anima, quae honore inferiarum gauderet, quorsum in eo laborandum erat? etsi mox ipsa Platonicorum aliorumque philosophorum placita ad eandem superstitionem fulciendam arcessita sunt: v. Macrob. in S. Scip. I, 9. cf. Dauis. ad Cic. Tusc. I, 12. Inprimis vero immatura morte raptorum animas circa funera sua oberrare, neque discidium suum ferre posse opinati sunt. Statius II, Silu. 1, 22. de pueri Glauciae funere:

Plorantemque animam supra sua funera vidi.

vbi v. Geuart. et Barth. *Vagari* vero de anima dictum ob leuitatem, vt *volare*. v. Ouid. III, Trist. 3, 63.

Inter Sarmaticas Romana vagabitur vmbras.

VII, Met. 611.

Qui lacriment, desunt: indefletaeque vagantur
Natarum matrumque animae iuuenumque senumque.

Hactenus igitur correctio *animamque vagantem* arridere poterat: fateor tamen mihi nunc eam minus probari; cum versus numeri et orationis structura vix eo ducant, et ipsa notio illa vagantis animae longius petita esse videatur. Manendum itaque in lectione seu emendatione: *animamque precatae;* vt in nota explicuimus.

17. *Pars, quae sola mei superabit corporis, ossa*] Bernart. ad Stat. II, Silu. 6, 90. *superabunt.* Ed. Rom. *Pars quoque.*

18. 19. *legant — spargant*] Nostri cum aliis, *legent, spargent* male, nam sequitur *parent.*

21. *Posthaec carbaseis humorem tollere velis*] Est hoc tantum in Edd. aliquot ex emendatione Mureti: libri et Edd. ant. fere *carbaseis — ventis.* Hi tamen qui sint, difficile dictu est. Scaliger post Cyllenium intelligit ventos carbaseae vestis agitatione excitatos. Broukh. potius *ventos* vela tenuissima explicari debere contendit. Sed cum hoc in tenui carmine fieri nequeat, recte cum Heinsio retinuit *velis*, quod et in vno Italico est; et pro quo saepe alterum libros inuasit. v. Burman. ad Ouid. VII, Met. 491. Epist. X, 149. In vno Colb. est *vittis*, quomodo

modo et Statius ab aliis lectum fuisse notat, vt forte hinc *ventis* ortum fuerit. In Vicent. video esse *vinclis*. Regius etiam, *Posthac*.

23. *Illuc*] Broukh. recte reposuit post Passeratium pro vulgato *illic*. Tum Coruin. *mittet*.

eod. *diues Panchaïa — pinguis et Assyria*] Ante Broukh. vtroque loco legebatur *diues; diues Panchaïa* et *diues et Assyria*, ingrata repetitione. Sic vett. etiam edd. et codd. pars. Libri aliquot, duo Statiani, tres Italici, cum vno Wittiano, quibus accedit Regius, exhibent *pinguis et Assyria:* quod iam Muretus ediderat. Broukh. tamen epitheton hoc *Panchaïae* potius conuenire iudicabat, propter myrrham et alia vnguenta, quae hinc mittuntur, et quia etiam Virgil. Ge. II, 139. *pinguem Panchaiam* dixit: idcirco commutatis epithetis, *pinguis Panchaia et diues Assyria* reposuit. In quo eum temere a libris discessisse arbitror. Quid ni enim et *Assyria* h. e. Syria aeque pinguis dici possit, quum amomum, balsamum et mille vnguentorum genera inde mitterentur, partim in ea nata, partim in mercatum eo adducta, et *Panchaia diues*, ob copiosum prouentum talium rerum? Ipse noster sup. I, 3. *Assyrios — odores* memorauerat, et ex altera parte *Panchaia diues amomo* ap. Ouid. X, Met. 307. Ipse noster infra IV, 2, 18. *diues Arabs* et Horat. II, Od. 12, 24. *plenas Arabum domos*.

26. *componi versus in ossa*] in duobus Statii *componi carmen*, cum ridiculo errore *versus* accepisset librarius pro *εἶχος*.

27. *Sed tr.*] Ed. Basil. *Sic*. Mox Rom. Ed. cum Brix. ac Venetis et vno Statii *casum*.

29. *dolor huic et cura Neaerae*] h. amor, desiderium, Neaerae. Hoc iam Muretus reposuerat. Vulgo legebatur: *dolor huic et caussa Neaera*. Scaliger male captato archaismo refingebat: *caussa Neaerae*, vt esset pro ipsa *Neaera* dictum: sed iam a Gronou. Obss. II, 9. reprehensus. Nata est haec lectio ex scripturae compendio *ca*, vt videas in Edd. Lips. et Rom. Sic etiam factum inf. IV, 10, 6. cf. Lips. ad Senec. III. de Ira c. 10. Extat quoque *cura* diserte in aliquot Italicis apud Broukh. Regius etiam *hunc* vitiose. Sunt similia verba illis matris Vlyssis apud Homer. Odyss. λ, 206.

Ἀλλά με σόστε πόθος, σάτε μήδεα, φαίδιμ' Ὀδυσσεῦ,
Σήτ' ἀγανοφροσύνη μελιηδέα θυμὸν ἀπηύρα.

ELEGIA

ELEGIA III.

1. *caelum votis impleſſe*] Regius *flammis*, ſicque ed. Vicent. Ceterum in his continuanda erat ſententia a v. 1. ad v. 10. Itaque ſic interpunxi.

3. *marmorei prodirem e limine tecti*] Douſa Praecid. c. 11. ex vno libro et ant. Edd. quae quales fuerint, reperire nequeo, *templi;* ſed recte reiecit Broukh. Ita Burman. ſpreuit *templa* in Ouid. I, Met. 170. Regius *a limine*. a Coruin. praepoſitio abeſt, me volente.

7. *Sed tecum vt longae ſociarem gaudia vitae*] h. communibus vitae gaudiis tecum fruerer. Scaliger e ſuo nimis argute repoſuerat *ſatiarem*. quod etiam erat in Thuan. et vett. edd. Brix. ac Venetis, etiam ed. Commelin. Ald. pr. cum aliis vitioſe, *ſociarent:* quod et in Regio erat.

9. *praemenſae defunctus tempora lucis*] Ita in Aldinis et hinc expreſſis editum erat; idque recte retraxit Broukh. ſecutus libros et Edd. vett. quarum tamen multae, etiam Romana, *permenſae,* ex ſcripturae compendio ſcilicet. In ſcriptis quoque *tempore*, quaſi *defunctus* cum quarto caſu iungi non poſſet. Scaliger vero poſt Muretum et Plantin. id, quod in aliis v. c. Regio, Coruin. eſt, tuebatur: *permenſo defunctus tempore lucis. permenſum eſſe vitae tempora, ſpatia:* per ſe eleganter dici non neges: Nemeſian. Ecl. I, 20.

Quem nunc emeritae permenſum tempora vitae
Secreti pars orbis habet mundusque piorum.

cf. Broukh. Sed et *permenſum* paſſiue dici, et *defunctum* adeo addi, iuxta durum eſt. Tale autem erat doctiſſimi viri ingenium, vt vel ſilices concoqueret, modo recondita aliqua doctrina adſperſi eſſent.

10. *cogerer ire rate*] Ed. Lipſ. cum aliis *cogeret*. Broukhuſius litterae caninae frequentia offendebatur. Ceterum ex h. l. confirmari poteſt Scaligeri emendatio in Seuer. Aetna v. 79.

Mentitique rates Stygias, vndasque canesque.

vulgo legitur: *Mentiti vates.*

11. *Nam graue quid prodeſt pondus*] Scaligeri Exc. *Quid prodeſſe poteſt, p.* v. ad II, 6, 19.

12. *Aruaque ſi findant*] Vnus Angl. *ſcindant,* perpetua variatione. Baſil. Ed. *fundant,* v. I, 7, 21.

13. *domus — Phrygiis innixa columnis*] vnus Colbert. *ſubnixa,* Ouid. III, ex P. 2, 49.

Templa manent hodie, vastis innixa columnis.
Sed et ibi vnus *subnixa.*

16. *marmoreumque solum*] Hunc locum ob oculos habuit Auctor Epigrammatis in Catal. Ed. Scalig. p. 191.

Quod tua mille domus solidas habet alta columnas,
Quod tua marmoreo ianua poste nitet;
Aurea quod summo splendent laquearia tecto,
Imum crusta tegit quod pretiosa locum.

vbi legendum *solum* pro *locum:* quod etiam repositum est a V. Cl. Burm. Sec. in Anthol. Lat. lib. III. ep. 70.

19. *Et quae p.*] Scaliger in prima editione leg. putabat, *Est quae.*

eod. *in illis Inuidia est: falso p.*] Ita Scaliger restituit ex Exc. suis, quibus alii libri Italici accedunt: nisi hi ex Pontani correctione ita habent; nam eum sic emendasse, in margine vet. ed. manu notatum video. Plerique, vt etiam Regius et Coruin. *in illis Inuida quae,* sicque Edd. veteres et Aldinae et hinc vulgatae: in ed. Lips. *que.* Potest adeo hactenus vulgata orta videri ex omisso *est:* et legitur quoque *in illis Inuidia: falso*, in vno Gebhardi, et Ed. Rom. vnde olim putabam, eam veram esse lectionem; productionem syllabae autem insolentem omni deprauationi locum dedisse. Solent enim *que* inserere librarii cum syllaba vacat. v. mox El. 4, 10. Nec tamen satis placet: inuidiam esse aliqua in re. Etsi alioqui lapsus procliuis. Itaque ad id redeo, quod olim proposui: *Et quae p. populus miratur, et illis Inuidet: heu falso plurima vulgus amat!*

21. *Non opibus mentes hominum curaeque leuantur*] quatuor Gebh. duo Broukh. *homini.*

22. *Nam fortuna sua tempora lege gerit*] *gerit* Broukh. e libris, h. ministrat. In aliis, etiam in Regio, *regit;* quod mihi magis placet: vt etiam hoc in illud mutarem, vbi libri alterum solum haberent. Vulgatum etiam illud dudum est in edd. Mureti et Scalig. Itaque reduxi. Sallust. Iug. 109, iam a Vulpio laudatus, *Humanarum rerum Fortuna pleraque regit.* Ceterum sollennis est variatio. v. sup. ad I, 9, 80. et Heins. in Claudian. II. in Eutrop. 562.

24. *At sine te*] plures, *Et.* Heinsius: *Si sine te, regum m.*

25. *quae te poterit mihi reddere*] Regius, *poterit quae nunc mihi r.*

28. *auer-*

28. *auersa — aure*] male vtraque Ed. *aduersa.* v. Heinſ. ad Ouid. Ep. VII, 4.

29. *Nec me regna iuuent, nec*] Regius, *Non — non L. iuuent*, quod exquiſitius, dudum dederat Ald. ſec. cum ceteris: Antea legebatur *iuuant*, quod Scaliger iterauit ex Ald. pr. In libb. ſcriptis vtrumque legitur.

31. *Haec alii cupiant*] libri nonnulli cum Regio *capiant*, vnde Vir doctus ap. Broukh. faciebat: *Haec alios capiant.*

34. *Cypria*] Regius, *Cyprida.*

35. *Aut ſi fata negant reditum*] nonnulli *At*, et hoc praeferam. At ſi illa non redierit, mori praeſtat. Deinde Regius cum Ed. Rom. et Brix. *reditus*, quo numero amant efferre Latini. v. ad I, 3, 13.

eod. — *triſtesque ſorores*] Heinſius coniiciebat, *Stygiaeque.* cf. Burman. ad Grat. Cyneg. 477. vel *trinae*, quod etiam in mentem venerat Ayrmanno, vel etiam *vitaeque ſ. Stamina.* v. in Vit. Tib. §. 84. At v. not.

36. *quaeque futura canunt*] v. ſup. I, 7, 1. In omnibus libris et Edd. eſt *futura neunt*, quod Scaliger pro *nent* dictum eſſe contendit. *Canunt* emendauit Heinſ. ad Ouid. Epiſt. XVII, 194. vt, errore ex ſimilitudine inter vltimam praecedentis et primam proxime ſequentis vocis ſyllabam orto, primum ſcriptum fuerit, *futura nunt.*

38. *Diues in ignaua luridus Orcus aqua*] pro *Diues* in nonnullis *Ditis*, *Dius*, *Diuis.* Ayrman. Vit. Tib. §. 84. legebat: *Me vocet in v. — paludem Dis et in ignauam l. O. aquam.* et eſt in Ed. Venet. 1475. *ignaram.* Deinde Ed. Rom. *ortus* et Regius *Orchus;* ſcribebant enim olim cum adſpiratione. v. Broukh. h. l. et Salmaſ. in notis ad Euſeb. Chron. editis ab Henr. Leonh. Schurzfleiſch. in Biblioth. Vinar. p. 140.

ELEGIA IV.

Multa ſunt in hoc carmine, quae ſeueriori iudici diſplicere poſſint. In exordio nonnulla ſunt perplexe dicta et iterum iterumque retractata. Si forte haec librariorum fraudi debentur, in Apollinis tamen deſcriptione copiam earum rerum, quas breuius narratas malis, poëtae vix pro egregio inuento annumeres: vti nec illud ipſum, quod Apolline res digna eſt viſa, a quo poëtae nuntiaretur puellae

lae perfidia, et quidem tam operose ac copiose. Quod sub fin. dicere poëtico more volebat, Neaeram non esse puellam sine humanitatis sensu natam, vide, quo cum fastidio legentis, et in ipso ornatu ieiune, extulit vss. 85-93. cum vs. 85. 86. satis superque essent. Verbo, otiosa rerum ac verborum copia laborare videtur totum carmen; etsi sint alia in eo Tibullo digna, nec dubitare liceat, Tibullum eius esse auctorem.

1. *nec sint insomnia vera*] in Coruin. ac multis, etiam in Edd. ant. Ven. pr. et reliquis, Lips. *mihi somnia*, in Rom. et eius secta *mea somnia*, orta ex scripturae compendio, quale est in Regio *m'* facto ex *in*.

2. *extrema — nocte*] Ita Scal. ex suo correxit, et sic Regius. vulgo *hesterna*, natum ex *esterna* vel *externa*, quod etiam alii habent; aberrationes sollennes. v. I, 9, 57. II, 1, 12. Propert. I, 15, 5. II, extr. 59. et III, 6, 1. vbi non e mera Beroaldi coniectura est in vulgatis *hesterna*; nam et Regius hoc exhibet. item Ouid. V, Fast. 506. cf. Heins. Aduers. II, 15. *extrema* recte se habet, si cogites inf. v. 21. sub orientem diem somnium oblatum. Ouid. Epist. XIX, 195.

— sub auroram, iam dormitante lucerna,
Somnia quo cerni tempore vera solent.

Est tamen inuiti et coacti aliquid in hoc: et *hesterna* multo opportunius. Pro *pessima* in Scal. Ed. *proxima*, quod fecisse videtur ex scriptura, qualis est in Guarner. *pexima*.

3. 4. *Ite procul, vanum falsumque auertite visum: Desinite in vobis quaerere velle fidem*] Haec nisi omnino a mala manu profecta sunt, vera vt sint et incorrupta, vehementer dubito: certe sententiam commodam inde non efficias. Primum illud satis contortum et durum est, quod nunc *insomnia* alloqui Poëta intelligendus est. *Auertere visum, omen*, est, illud auerruncare, depellere; id vero insomnia non faciunt. Minoris versus faciunt hunc ordinem: *Desinite velle me quaerere fidem in vobis*, vt sit, *Ne exigite, vt vobis fidem habeam.* Sed omnia haec dura et ieiuna sunt. Verum quidem est, nos haec ita concinnata habere ex correctione Scaligeri, qui *vanum* ex vno libro, cui aliquot alii adstipulantur, etiam Coruin. *vobis* vero sine libro refinxit: sed correctio tanti non erat, vt reciperetur. Nec tamen vulgata lectio habet in quo expoliendo operae pretium facias. Editum vbique erat id, quod in maiore parte librorum legitur: *Ite procul, vani:* erunt adeo hi conie-

coniectores, somniorum interpretes, arioli: enimuero hos tam absolute *vanos* appellari qua ratione et exemplo, dicas? Tum *auertit visum* an esse potest, auferte, tollite, ne mihi tam multa de eo memorate? Verum etiamsi haec licere putes; etiamsi pro *vani* rescribas *vates;* tamen totius versus sententia ieiuna et Tibullo indigna est. Nec minus in altero versu: *In vobis* est ex correctione Scaligeri; nam libri et Edd. *in votis* habent, vtrumque inconcinne, et nullo sensu idoneo. Statius coniiciebat *inuentis*, vel *inuitis*, Muretus, *in vanis*, vnus Italicus, *in somnis*, Guyetus, *in nobis*, Heinsius, *in veris.* Ego malo silere, quam afferre, quae nec mihi ipsi satisfaciunt. Quod Broukh. ait docuisse Schottum Obss. II, 13. desumta haec esse e Sophoclis Electra, vanum est. Nam verba forte nonnulla conueniunt, sententia diuersa est: aut nulla veritas inest somniis vaticiniisque, aut hoc somnium exitum habebit.

Ἤτοι μαντεῖαι βροτῶν
Οὐκ εἰσὶν ἐν δεινοῖς ὀνείροις,
Οὐδ᾽ ἐν θεσφάτοις,
Εἰ μὴ τόδε φάσμα νυ-
κτὸς εὖ κατασχήσει.

Versus sunt ex Electra 501. sqq. Possunt sententiae Tibullianae propiores videri apud Petron. 104. et Claudian. XXVII. sed nihil inde in rem nostram conuertere licet.

5. *venturae nuntia sortis*] Regius, *mortis.*

9. *Et vanum ventura hominum genus omina noctis*] Ita refinxit Scaliger ex suo: accedentibus tamen aliquot aliis in Var. Lect. ap. Broukh. probauere Broukh. et Vulp. Vellem sensum quoque exposuissent viri docti. Scaliger quidem, qui contortissima amabat, modo docta essent, Somnia, inquit, iubent pauidas mentes falsa timere, et vani homines noctis omina mola salsa deuenerantur. Sed quam ieiuna sententia haec sit, docere opus non est. Quid autem *ventura omina noctis* sint, plane praeteriit. Voluitne esse euentura? quasi, certum euentum habitura? id vero latine vix dicitur. *omina ventura* non esse possunt, nisi futura, quae aliquando existent, vt v. 5. *sors ventura*, quae aliquando homini eueniet, continget. At illa nemo expiat, neque futura omina quisquam curat, contentus expiare praesentia. Tum omnino sic nemo loquitur: verum *ominibus* dicimus *ventura significari*, vt Claudian. II. Laud. Stilic. 216.

Ominibus ventura notant.

Varietas lectionis hic plane mira est. Ante Scaligerum in Edd. erat, *natum in curas*, quod a Mureto erat receptum; et sic Coruin. sic Regius, et aliquot libri ap. Broukh. cum edd. ant. ex Ven. pr. profectis. Ed. Lips. cum paucis, *natum in curam*, vnus Vatic. *nata in curas hominum gens*. Exc. Lipsii, Perreii, cum aliquot aliis: *vanum in curas*, quod placeret, si ita quenquam loqui scirem; hinc deterius vnus et alter, *vatum*, *varium*, *tantum*. Ante Muretum Edd. Ald. dederant *vanum metuens*, quod et Venetae et ipsa Romana habet. E ceteris libris vnus Stat. *tantum metuens*, vnus Broukh. *natum metuens*, vnus Heinsii, *vatum metuens*. E quibus id, quod primo loco posuimus, *natum in curas*, probabilissimum videtur, etiam Heinsii iudicio, neque id cum Vulpio pro Tibulli simplicitate nimis argutum putem, cum sit ex medio petita sententia. Coniiciebam aliquando: *nauum in curas*, vt Ouid. *Inque meas poenas ingeniosus eram*. Sed quorsum argutamur in loco, qui nunquam habebit quod satis placeat? *Omnia* pro *omina* passim legi, vix opus est, vt moneam; quoniam sollennis lapsus est. Pro *Et* aliquot libri *At*, recte. Itaque reuocaui iterum lectionem a Mureto olim repositam.

10. *Farre pio placant*] Ed. Lips. *pioque placent*.

11. *Et tamen, vtcunque est, siue illi vera moneri, Mendaci somno credere siue volent*] Ita locus constitutus erat in Aldinis, hinc in Scalig. et ceteris: sunt tamen codices, quibus auctoribus id factum; accedit Coruin. Etiam in his aliquid ambigui et obscuri est: *siue illi* n. hominum genus, *volunt vera moneri* n. a Diis, per exta, vid. v. 5. vel, vt Vulpius explicat, a me, qui vanam dico rem esse somnia. Quid tamen haec omnia ad rem, de qua agitur? Etiam hic per Scaligeranam recensionem melior lectio iterum ex editis loco est depulsa, in quam coniectando ipse incideram et facile alius quisque: non *moneri* vt scribas, sed *monenti*. Ita Muretus ediderat; ita legitur in edd. vett. et quidem vtriusque sectae; adde libros aliquot apud Statium et Broukh. Hoc itaque reduxi: *siue illi vera monenti, Mendaci somno c.* Opponuntur, quod obuium est, *mendax somnus*, et *vera monens* seu deus seu aruspex. Reg. et Ed. Rom. etiam *vtrumque*; et in hac *est* abest.

14. *praetimuisse velit*] ex emendatione Gebhardi recepit Broukh. et confirmat Regius cum Coruin. vulgo *pertimuisse*. Sic modo sup. Eleg. v. 9. *permensae* et *praemensae*. Orta vitia e compendiis litterarum.

15. Si

15. *Si m.*] Ed. Lipf. *Sit*, cum aliis.

17. *Iam Nox aetherium nigris emenfa quadrigis Mundum*] *emenfa* reftituit Muretus: Ed. Lipf. et Rom. cum Venetis et Aldd. corrupte, *emerfa*.

18. *caeruleo lauerat amne rotas*] Scaliger tacite e fuo, et poft eum Broukh. receperant *caeruleas*, non male, fi libri alterum non tuerentur. Praeftat tamen, *caeruleo amne* hactenus, vt *amnis* habeat aliquid adiunctum, quod Oceani notionem propius adducat.

20. *follicitas deficit ante domos*] Heinf. ad Ouid. II, Met. 382. mallit *deficit ille domos*, fed hoc effet *deferit*. v. Broukh. Tentauerat quoque *defit is ante domos*. Sed nil eft, quod difpliceat in vulgata.

21. *cum fummo Phoebus profpexit ab ortu*] Olim me male habuerat *fummus ortus* in hoc verfu: Nam fi, aiebam, idem, qui *primus ortus*, effe debet, inde Sol non *profpicere* tanquam ex alto, dici poteft. Si vero de Sole iam altum tenente accipias, tum *ortus* non amplius eft. Libri nil mutant; in nonnullis eft *fomno*, natum ex fcriptura, quae in Ed. Rom. eft *fomo*, vnde Venetae *foño*. Nunc video, Cl. Markland. ad Stat. II, Silu. 2, 45. ingeniofam coniecturam propofuiffe: *cum fummo Phoebus profpexit ab Oeta*. Veteres poëtae, ex antiquiore aliquo carmine, quod in tractibus illis, qui fub Oeta funt, fcriptum erat, retinuerunt hanc formulam, vt ab Oeta ortum Hefperi (habebatur autem is a Locris in praecipuo cultu, et in numis Locrorum frequenter vifitur) mox etiam Solis repeterent. cf. Virgil. Ecl. VIII, 30. Culex 202. et ibi not. Senec. Herc. fur. 132.

Iam caeruleis euectus equis
Titan fummo profpicit Oeta.

vbi etiam ante Gronouium legebatur *fummum profpicit Oetam*. cf. Voffius ad Catull. p. 151. Quod fi itaque Tibullus etiam h. l. *ab Oeta* pofuit, eleganter haud dubie loquutus eft. Sed an tam eleganter loqui voluerit, aut debuerit, alia eft quaeftio. Nam *ab ortu* bonum et ipfum eft. Vid. not.

22. *Preffit languentis lumina fera quies*] In nonnullis fcriptis, etiam Regio, *lumina feffa*. Ouid. Epift. XIX, 56.

— *fubit furtim lumina feffa fopor.*

etiam fup. I, 8, 72. *lumina feffa*, fed in alia re. Propert. I, 3, 45.

Dum me iucundis laffam fopor impulit alis.

Sic Vaticanus et alii cum Regio. Broukh. poſt Heinſium probauit *lapſam*. Sed *labi* dicuntur oculi, non is, qui ſomno opprimitur. Verum in noſtri loco *ſera quies* vera eſt lectio, quia cum ſole oriente demum veniebat. Valer. Flacc. I, 48.

— ſerus feſſos ſopor alligat artus.

25. 26. *Non illo quicquam formoſius vlla priorum Aetas, humanum nec videt illud opus*] Verſus haud dubie corrupti; tacent tamen Scaliger et Broukhuſius. Sed Vulpius vulnus vidit et indicauit. Secundum eum Iac. Grainger, doctus Britannus, transpoſitum locum putabat, et referebat ad lyrae deſcriptionem poſt v. 37. 38. *Artis opus rarae.* Nec minus tamen ibi languet et friget. Quoquo verſum te vertas, nihil efficis, nec libri iuuant; vnus Stat. *nec fuit*, et vnus Broukh. *nec valet.* Heinſius coniiciebat, *nec dedit.* An forte:

Non vidit quicquam formoſius vlla priorum
Aetas: humanum nec fuit illud opus.

Opus humanum h. homine natus, vt *opus* ſaepe. *illud* pro *ille* propter *opus*. *Vidit* vero primo verſu extruſum erat a gloſſa *illo*. Forte etiam *formoſius vlla priusue.* vt ſaepe. Ouid. Epiſt. XIX, 69.

A Veneris facie non eſt prior vlla tuaue.

Sed videtur loqui de heroum illa aetate. Propert. I, 4. 7.

Et quascunque tulit formoſi temporis aetas;
Cynthia non illas nomen habere ſinet.

Etſi autem ſic ſatis commode legi poſſit; melius etiam:

Non illo quicquam formoſius vlla priorum
Aetas, humanum aut vidit habetue genus;

tamen operam parum in loco impenſam nunc arbitror; eſt enim ſatis probabile, diſtichon hoc eſſe ſuppoſititium.

28. *Stillabat Syrio myrtea rore coma*] *Myrtea coma* edita erat ab Aldo: eam Scaliger tuetur: et ſic magna pars librorum, etiam noſtri; cum edd. vett. Vicent. Ven. pr. moneri tamen poteſt illud, Apollini fere *flauum* et *aureum* tribui capillum, non facile fuſcum et nigricantem; in aliis *myrrhea*, quod Muretus recepit, et olim Cyllen. tuebatur. Eadem diuerſitas in Horat. III, Od. 14, 22. *myrrheum nodo cohibente crinem.* vbi v. Intpp. Eſſet myrrhea coma, *myrrha perfuſa*, *myrrha madida*, vt Ouid. III, Met. 555. *madidus myrrha crinis*, ſed tum paullo inſuauius inſuper adderetur *Syrio rore.* Cum igitur *myrteus* ſ. *murteus* color alibi quoque occurrat, quod Scaliger ad h. l. docuit, prae-

ferenda

ferenda haec lectio videtur. *Syrio* ex emendatione doctorum virorum reposuit Broukh. vulgo, *Tyrio.* cf. inf. Eleg. 6, 63. quoniam in vnguentis Syriae mentio frequens et Assyriae (vt sup. I, 3, 7.) occurrit, non Tyri. Pro *Stillabat* vnus Broukh. *Spirabat:* legebat etiam ita e scriptis Ge. Fabricius ad Terent. I, Adelph. 2. vnde in edit Plantin. fuit receptum. Casus tamen sextus sic forte non bene additus esset; quanquam et sic Graeci in πνέειν. In Epigr. edit. olim a Reiskio Misc. Lips. nou. Vol. IX, p. 461. μύρδισιν ἔτι πνείοντες — στέφανοι. Vulgatam operose defendit Heins. ad Ouid. Epist. XV, 76.

34. *vt autumno*] Broukh. emendauit *vt;* cum in scriptis et editis esset *et.* Etiam ante, *et quum c.* edd. vett. Lips. Venetae: it. Coruin. et al. Alii *Aut cum,* quod praeferam, sequente *et autumno.*

35. *talis illudere palma*] Cyllenius *alludere* in suo habuerat, quod explicat talos percutere spiris crispulosis. Est sane hoc magis frequentatum in hac re. Statius Theb. IX, 334.

— *extremis alludunt aequora plantis.*

Propertius *ferire* dixit III, 15, 32. cf. Heins. Aduers. II, 10. Dicendum adeo, Tibullum exquisitius vocabulum maluisse *illudere* aut nouasse hoc.

39. *Hanc — plectro modulatus eburno*] Nemo, puto, dixit, *modulari lyram,* sed carmen, sonos, verba; est enim *modulari,* modos componere, exercere. Itaque legendum: *Hac — modulatus* sc. lyra. vt *arundine* Ouid. XI, Met. 154.

Et leue cerata modulatur arundine carmen.

Et tendit eo Regius, in quo *Ac.* Nisi malis *moderatus;* dicimus enim *moderari lyram.* Horat. I, Od. 24, 13.

Quodsi Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem.

40. *ore sonante*] Ed. Rom. cum Venetis et scriptis nonnullis, *ore canente.*

42. *dulci tristia verba modo*] Sunt haec a Broukh. Vulgo, *tristi dulcia,* scripti et excusi, contra loci sensum: non enim valde iucunda erat verborum Phoebi sententia. In nonnullis, *dulci dulcia.* Pro *modo* Regius cum aliquot aliis scriptis *sono,* sollenni varietate. v. Burm. ad Ouid. XIV, Met. 429.

45. *proles Semelae*] Ita Broukh. e libris; et sic Regius. Vulgo, *proles Semeles.*

50. *Quod-*

50. *Quodque Deus vero Cynthius ore feram*] Recte ita ex ingenio emendauit Broukh. cum vulgo parum latine esset, *ferat;* Deus enim illa ex sua persona loquitur. Saepe sic in libris peccatum, et a viris doctis correctum: v. c. Aen. V, 355. vbi v. Burm. Porro Regius, *quidue*, Guarner. cum aliis et edd. vett. Ven. pr. Vicent. Lipf. *quidque.*

55. *quum te fusco Somnus velauit amictu*] Somni alas, *amictus* vocabulo, post Cyllenium intelligit Vulpius. Alis quidem amplecti Somnus dicitur, quos opprimit. Silius X, 355.

— — — — quatit inde soporas
Deuexo capiti pennas, oculisque quietem
Irrorat.

et ante v. 345.

— nec posco, vt mollibus alis
Des victum mihi, Somne, Iouem.

Propert. I, 3, 45.

Dum me iucundis lassam sopor impulit alis.

et sic saepe apud poëtas. *Alae* tamen *amictus* Somni dici vix possunt. Quare noua imagine Somnus hic amictu suo obnubere dicitur, quorum oculos vincit. cf. not.

56. *fallit imaginibus*] nonnulli scripti: *ludit*, forte ex v. 7.

59. *Diuersasque tuis agitat mens impia curis*] *tuis* ex emendatione Lipsii reposuit Broukh. Vulgo legitur: *Diuersasque suas*, vbi τὸ *suas* otiosum est, licet exponas: *agitat curas suas diuersas*, n. a tuis. Muretus et Dousa Praecid. c. 11. legebant: *Diuersasque suis* h. propinquis. Deinde Ed. Rom. et hinc aliae, *mens anxia*. Ayrman. Vit. Tib. §. 85. legebat:

Diuersasque tuis agitat minus anxia curas.

vt sit, *promissi mutui, perpetuique amoris, et iureiurando pacti, immemor. minus de seruanda fide solicita.* quod parum placere potest.

63. *mens est mutabilis illis*] *illis* post Scaligerum Broukh. e libris, quibus accedunt Regius et Ed. Rom. vt ad vniuersum sexum referatur. Monuerat iam Ge. Fabricius e tribus libris. Vulgo *illi.*

64. *cum multa brachia tende prece*] *prece* Broukh. ex aliquot bonis libris reposuit. cf. v. 76. vulgo, etiam in nostris, *fide* legitur, quasi dici posset *cum multa fide* h. multum implorando eius fidem. Eadem varietas III, 6, 46.

Cum

Cum prece dixit etiam Ouid. Epist. II, 18. et sup. III, 3, 2. *cum multa prece.*

65. *Saeuus Amor docuit validos tentare labores, Saeuus Amor docuit verbera saeua pati*] Ita restituit Scaliger ex libro Cuiacii peruetusto, quod hic incipit, cui accedebant Pocchi et Perreii Exc. vetusta. et nunc Coruin. *Tentare labores* esse videtur pro *tolerare*, nam quae subimus, aggredimur, adeoque mox experimur, dicimur *tentare*; nec malim iungere: *tentare pati labores.* at *validi labores* fere vt *validus bidens* II, 3, 6. *validae habenae* IV, 1, 115. quae validas vires et robur exigunt. *Verbera saeua*, quanquam bene dicuntur v. I, 6, 37. hic tamen offendunt propter triplicem eiusdem nominis repetitionem. Forte leg. *verbera lenta.* Ante Scaligerum legebatur: *dominae fera verba minantis, S. A. docuit verbera posse pati.* Sic etiam nostri cum plerisque: duo Statiani et duo Anglicani, *fera bella minantis.* Eius loco duo Broukhusii, alter quidem pro varia lectione, hunc versum exhibebant:

Te victum placidumque tuae monstrato puellae.

at duo Heinsii:

Flere nec ante pedes pudeat, dominamque vocare.

quod tamen iam Perreius a Pontano esse effictum monuerat. Ex his intelligitur, defuisse ei exemplari, vnde plerique manu scripti fluxere, hemistichium hexametri et varie esse suppletum. In minori versu autem nihil mutari debebat: *verbera posse pati* prorsus Tibullianum est: itaque nunc restitui.

67. *niueos — iuuencos*] hos maluit Broukh. ex aliquot libris, quibus Regius et Ed. Rom. cum Venetis accedunt, quam *niueas — iuuencas*, quia etiam II, 3, 11. *tauros* pauisse Apollo memoratur; quod sane leue est. Paullo pluris refert in Eleg. in Maecen. Obit. 88. emendare:

Fudit Aloïdas postquam dominator Olympi,
Dicitur in nitidum procubuisse bouem.

vulgo, *in nitidam — bouem:* at sic male bono Ioui fuisset. *procubuisse* est mutatum fuisse, et exprimit simul actum. Ita quoque nunc edidit Burman. Sec. V. Cl. Anthol. To. I, p. 271.

68. *f. ficta*] duo *facta*, ap. Broukh.

71. *cantus*] multi *cantum.* Istud amat noster. vid. vers. 40.

74. *Immitem dominum*] ita Broukh. ex vno Bodleiano, vt sit ipse Amor. vulgo legebatur *dominam*; sed sic

idem

idem bis credebat dici; nimis forte argute. Nam *immitem dominam* bene interpretari poterat per abstractum *coniugium ferum*, amorem aerumnosum puellae ferae ac superbae. Contra vero qui *immitem dominum* dixerat, debebat *seruitium* subiungere, non coniugium. Itaque Broukh. lectionem iterum expuli. Paullo ante pro *ferre* Ed. Rom. *forte* cum vno Palatino; et *nescit* vitiose Ald.

78. *nostro nomine*] Regius *tempore*, Ed. Lipf. cum aliis ant. Edd. nomina, sollenni lapsu. v. ad II, 3, 42.

80. *Hoc tibi coniugium promittit Delius ipse. Felix hoc, alium desine velle virum*] *hoc* primus Muretus ex ant. libro restituit: et sic liber Cuiacii cum aliis. Vulgo *ac*, in nonnullis *ergo*, in Regio *ast*. Sed diuerso modo interpungitur. Muretus cum Vossio de construct. libro vlt. c. 14. p. 56. *Hoc t. — ipse Felix. hoc alium d.* h. alium ab hoc, quam hunc. vt Horat. I, Epist. 16, 20.

Neue putes alium sapiente bonoque beatum.

Scaliger vero: — *ipse, Felix hoc. alium d.* vt ad formulam veterem in conditione conuenta nuptiarum alludatur: *Feliciter! felix hoc sit!* Broukh. et Vulpius, vt praefiximus, distinguunt, vt sit: *Felix hoc* scil. coniugio vel viro. Ouid. IV, ex P. 11, 22.

Coniugio felix iam potes esse nouo.

Possit et ita explicari: *Hoc tibi coniugium p. D. ipse, Felix hoc; alium d. v. v.* vt sit *Felix hoc* sc. coniugium, non aliud itidem; repetitione non ingrata. Propert. II, 2, 35.

Haec tibi contulerunt caelestia munera diui;
Haec tibi; ne matrem forte dedisse putes.

Mihi maxime probatur Mureti ratio, nam non coniugium simpliciter cum Tibullo, sed cum hoc vno felix, cum aliis non item, promittit.

81. *defluxit pectore somnus*] Aliquot codd. cum Reg. et Coruin. item vett. edd. Ven. pr. Lipf. Vicent. et aliae *corpore*, perpetua fere varietate. v. ad Ouid. II, Met. 362. 606. 663. III, 178. XIII, 664. et saepe alibi. Propert. IV, 7, 64. et sup. III, 1, 20. Sed hic *pectore*, quod ex Ald. pr. retraxerat Scaliger, cum in sec. *corpore* correctum esset, quod ceterae edd. sequuti erant, tuetur Broukh. Virgil. Aen. IX, 326.

— — *toto proflabat pectore somnum.*

Culic. 159.

Stratus humi dulcem capiebat corde quietem.

ibid. 205.

Cuius

Cuius vt intrauit leuior per corpora somnus,
Languidaque effuso requierunt membra sopore.

vbi dubites, an *pectora* reponendum sit: altero tamen versu haud dubie legendum *infuso*. In nostro etiam *deflexit* Ed. Lipf. cum aliis, vitiose.

82. *Ah, ego non possum*] Regius et Ed. Rom. cum nonnullis aliis, *ne possim*, non male. (immo vero haud dubie vere. Est enim Tibullianum hoc: *ne possim videre*, pro, *ne videam*. Est et haec lectio iam in Ald. sec. recepta, et male iterum a Scaligero expulsa. Eandem tuetur codd. pars apud Broukh. it. Coruin. In Vicent. *non possim*.)

83. *Nec tibi crediderim votis contraria vota*] esse scil. ex v. sequ. ne *nec tua* malis. *Votis* vero intelligendum vel meis, de optato amore, vel istis tuis pristinis. Forte tamen repetitio haec, parum suauis, a Poëta nostro non est, sed fuit olim: *nostris contraria vota*. Duo Statiani, cum vno Angl. et Thuaneo, *Non ego crediderim*, non male.

84. *pectore inesse tuo*] In Scaligerana et Broukhusiana *pectori*, quod et Regius habet. Sed illud et lenius, et exquisitioris structurae; itaque recte reuocatum a Vulpio, cum iam ante in omnibus edd. vulgatum esset.

87. *Nec consanguinea redimitus terga caterua*] Captavit hanc lectionem tanquam magis reconditam et exquisitam Broukh. quam offerebant duo Statiani, duo Broukh. recentiores, Liber Laudi, tres Anglicani, et Cyllenius in notis, ac Venetae hinc correctae; (nam Ed. Rom. vulgatam exhibet.) Mihi tamen hoc in ea minus placet, quod nullum subiectum expressum est, sed ἔξωθεν intelligendus *canis* vel *Cerberus;* quanquam fatendum est, *cateruam consanguineam* eleganter dici de serpentibus centum, vno fatu cum ipso editis, qui eius collo inhaerebant. Potiores editiones et libri exhibent: *Nec canis anguinea;* et videri debet ex compendio scripturae *ca* natum esse *co*. Certe in ea lectione nihil est, quod displicere debeat: Ita *anguineas comas* Medusae dixit Ouid. IV, Trist. 7, 12. et de Cerbero auctor Culic. 220.

Anguibus hinc atque hinc horrent cui colla reflexis.

89. *Scyllaue virgineam canibus subcincta figuram*] ita post Statium e libris reposuit Scaliger, cum legeretur vulgo *submixta*, vel *submissa*, vt etiam est in Coruin. tum in

Ed.

Ed. Rom. et Lipſ. et Vicent. aliisque cum Ven. pr. In caeteris magna varietas, quae tamen ex illo orta videtur. Legitur enim, *ſubmiſſa*, *ſubmixa*, *ſubnixa*, vt in Regio, et ſic Cyllen. legerat, vnde illud in Venetas venit, *commixta*, (vnde Heinſius faciebat, *commiſſa*) *comitata*, *redimita*. Sed *ſuccinctam* et alii dixere. v. Broukh. Notum Virgilii Ecl. 6, 75.

Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris.

Vnde habet auctor Ciris v. 59. *Scyllaque* vulgo male.

91. *Syrtis*] Regius *Syrtes*.

92. *duris*] hoc Scaliger reduxit, quod iam erat in Ald. ſec. In pr. et Muret. ac Plant. legebatur *diris*.

93. *ante alias omnes mitiſſima mater*] Sic Muret. emendauit, male deſertus a Scaligero, cum vulgo legeretur in Aldinis, quod et Vicent. habet, et Lipſ. forte et aliae, *ante alios*. v. ſup. II, 4, 24. *alias* tamen iam Rom. et Venetae habuere.

95. *crudelia ſomnia*] Lipſ. *crudelis*.

96. *Et iubeat tepidos irrita ferre notos*] Edd. vett. Ven. pr. Vicent. et ſic libri ſcripti. cf. inf. III, 6, 33. Lipſ. cum maiori parte librorum *impia*. cf. mox Eleg. 6, 50. et v. Broukh.

ELEGIA V.

1. *Vos t.*] Ita demum emendatum a Mureto. Vulgo edebatur et paſſim legitur, vt in Regio, *Nos*, quoniam male ſuppletum erat ſpatium vacuum, vt ſolet in libris, in fronte relictum. Mox Ed. Rom. *que e fontibus*. Vnus Statii et vnus Broukh. pro varia lectione *montibus*, quod Broukhuſio et Mariano de Etruria metropoli c. X. probabatur, qui aquas has Tibulli in iſto tractu a Viterbio ad Faliſcos vsque, qui thermarum plenus eſt, ad montem Ciminum, quaerebat. Fuere viri docti, qui Tibullum de ipſis Campaniae Baiis loqui contenderent, et quidem iam Statii tempore neſcio quis, nuper autem Marcellus de Venutis (*Deſcrizzione delle prime ſcoperte dell' Ercolano* p. 24.) Ant. Cocchius (*de' Bagni di Piſa*) et alii, cum ipſo Vulpio. Hi adeo *fontes Etruſcos* inde dictos poëtae arbitrati ſunt, quod Etruſci olim omnem iſtam oram Campaniae tenuiſſe feruntur, vt ex Dionyſ. Halic. aliisque ſatis conſtat. Enimuero vix ea ſententia commode defendi poteſt: nam nimis

nimis longe petita ea esset Baiarum in Campania designatio, eaque obscura et incerta, cum multo magis ad Etruriam animum reuocaret, et redit infra *Tusca lympha;* tandem et illud quis ferat: Baias dici *maximam Baiarum,* aut maximam vndam lymphis Baiarum? cum Campaniae illae Baiae vno et proprio nomine Baiae sint, non communi et appellatiuo. Laudarunt pro sua sententia locum Lucretii VI, 747. vbi de Auernis agit:

Is lacus est Cumas apud Etruscos et montes.

Sed qui bonam Lucretii editionem inspexerit, non lectionem, sed interpolationem eam esse, totumque versum graui suspicione fraudis laborare videbit. (Egeram in priore editione de h. l. copiosius quam consentaneum erat; rescidi itaque nunc ea, quae aliena a loci interpretatione seu crisi erant, adieci alia magis consilio nostro respondentia, et emendaui cetera foedis typographicis vitiis obscurata.)

3. *Nunc autem sacris Baiarum maxima lymphis*] Quid interpretando in h. l. effici possit, in notis expertus sum, declarauique, rationem esse ineundam saltem hanc, vt vnda dicatur esse maxima lymphis (per lymphas) sacris Baiarum; praestantissimam esse eam aut clarissimam propter lymphas Baiarum h. fontes salubres. Qui sensum habet morosiorem, videbit etiam haec languere, et ieiunam esse vndam maximam lymphis etc. In libris nulla est varietas, praeterquam in *maxima*, quod, vt alibi quoque, *munia, moenia, numina*, scribitur. Scioppius et Heinsius ad emendationem loci confugerunt, legeruntque: *sacris Baiarum proxima lymphis.* Verum est, hoc Latinum magis esse; esse emendationem propterea probabilem, quoniam *maximus* et *proximus* saepe permutantur: (v. Burman. ad Lucan. X, 408. ad Ouid. II, Met. 323. ad Paterc. II, 36. 127. Iustin. XIV, 4. et al.) *vnda proxima lymphis Baiarum* bene diceretur proxima dignitate, conditione et praestantia: vt inf. IV, 1, 80. *propior non alter Homero*, Ouid. Met. XII, 398. *Pectoraque artificum laudatis proxima signis*, Propert. I, 20, 6. *proximus ardor Hylae*, pro puero, qui forma non inferior esset Hyla, Virgil. Ecl. VII, 22. *proxima Phoebi Versibus ille facit.* Etiam Cic. ad Attic. II, 6. *proxima est illi municipio haec Antiatium ciuitas.* Hactenus bene. Nec comparatio aquarum salubrium cum Baiis Campanis infrequens. v. Freher. ad Ausonii Mosellam 212. At illud si subiunxero, iacere sententiam, et orationem esse pedestri propiorem:

piorem: habebone et sic, qui mecum faciant? Ita tamen res se habet; ad meum saltem sensum. Ferrem si *Baiarum illa aemula* esset.

Aliam emendationem Franc. Marianus (de Etruria metropoli Ro. 1728. 4. cap. X.) proposuerat, vt non *Baiarum*, sed *Caiarum* legendum esse contenderet; eas esse aquas calidas in agro Viterbiensi, non procul a celebribus thermis, *Bullicano* dictis, nunc *delle Donne* appellari, adiacere vallem *delle Caie* dictam. Affirmare hoc idem vidi alios Italos scriptores, Caias veterum thermas in iis locis fuisse. Quae res primum mirationem fecit; cum similem in vetere scriptore memorationem non meminissem; tandem intellexi, ex Annianis fraudibus (fol. 81. ed. Ascens. 1515.) totum hoc commentum et hanc totam de Caiis thermis doctrinam manasse. Marianus quidem ad Strabonis veterem editionem 1472. prouocat, in qua *Caias* aquas diserte legerit expressas, vbi nunc *Baiae* legantur. (locus est lib. V. p. 347. supra laudatus) Est ea versio vetus latina saepius recusa, in qua vitio typothetae factum videtur, vt Caiae excuderentur. Sunt porro tot alia perperam a Mariano, parum accurate docto homine, in hac disputatione tradita: vt ea sigillatim persequi pigeat. Verbo: abiicienda tota est Caiarum aquarum memoratio.

Nunc si secundum haec disputata adiiciendum aliquid de meo est, primum totum locum interpolatum et duo versus a mala manu insertos esse censeo. Nam et per se inepta et absurda est illa interposita sententia: *Vnda sub aestiuum non adeunda Canem*, et a loco aliena, et multo magis a poëtae affectu: illa porro: *Nunc autem sacris Baiarum maxima lymphis* indoctum interpolatorem ex seriore aeuo manifeste produnt. Locum interpolationi fecit procul dubio interpretamentum, versui: *Quum se purpureo vere remittit humus* adscriptum: *Vnda sub aestiuum non adeunda Canem.* Reliqua attemperata ex vss. 29. 30. Iam duobus his versibus eiectis nihil amplius est, quod in loco nos teneat:

Vos tenet, Etruscis manat quae fontibus vnda,
Dum se purpureo vere remittit hiems.
At mihi etc.

Quae cum ita se habeant, nolo otium consumere in ariolationibus, quae in v. 3. emaculando afferri possent. Ceterum respexisse Tibullum videtur ciuis noster Ge. Fabricius in Itin. Patau. p. 36.

Non

Non dicam calidos fontes et olentia sulfur
Balnea; Baianis *hic* certat Tuſcia thermis.

et Martialis IV, epigr. 57.

Dum nos blanda tenent laſciui ſtagna Lucrini,
Et quae pumiceis fontibus antra calent.

Eſt etiam aliquid ſimile in Propertii lib. III. eleg. 18. (Scalig. 16. pr.)

4. *Cum ſe purpureo vere remittit hiems*] Noſtri cum maiori parte librorum *humus*, et haec fere *remitti*, laxari, vere dicitur. v. quos Broukh. laudat. adde Ouid. IV. Faſt. 126.

Vere nitent terrae, vere remiſſus ager.

Epiſt. 2, 123.

Siue die laxatur humus, ſeu frigida lucent
Sidera.

vbi v. Heinſ. et Burman. Sed vt noſter, etiam Lucanus I, 17. iam Statio laudatus:

— *bruma rigens ac neſcia vere remitti.*

Auſus quoque Io. Secundus Baſior. carm. 16.

Cum ſe dura remittit
Primis bruma fauoniis.

5. *At*] in ſcriptis et vett. edd. *Ah.*

7. *nulli temeranda virorum Audax laudandae ſacra docere Deae*] Proſerpinae ſacra, quae ei cum matre Cerere communia erant, intelligunt Muretus, Scaliger et Vulpius. Eam *laudandam* appellari epitheto, quod Graecorum ἐπαινὴν exprimat; vti etiam veteres grammatici ex parte vocem hanc exponunt; perperam, cum ab αἰνὸς ductum, adeoque dea terribilis, δεινὴ, ſit. Enimuero haec myſteria Cereris non tam maribus, quam omnino non initiatis inſpicere interdictum erat. Broukhuſius ex eo, quod *temerare ſacra* potiſſimum ii, *qui irrumpunt, quo iis ire nefas, et vident, quae non licet*, dicuntur: (de quo conf. Heinſ. ad Ouid. II, ex P. 2, 27.) hinc, inquam, colligit, ſacra potius alia quaedam Cereris, viris penitus interdicta, debere intelligi. Eiusmodi tamen, praeterquam apud Catanenſes, in Cic. Verr. V, 45. inuenire nulla potuit. At debent hic ſacra, quae apud Romanos in vſu fuere, et omnino aliquid notae religionis notari; itaque de ſacris ſiue Veſtae, *non adeundis viro*, vt Ouid. VI, Faſt. 450. ait, ſiue Bonae Deae, quae *maribus non adeunda* ſup. I, 6, 22. vocabat, accipienda haec ſunt, quae qui violaſſet, non modo oculis orbabatur, ſed etiam, vt omnino ſacrilegi, aliis corporis

 animique

animique poenis afficiebatur. v. Cic. de Harusp. Resp. c. 11. *Laudandam* vocat *Deam*, quia bona; vt contra *illaudatus Busiris*, quia crudelis et saeuus. In Exc. Perreii et vno Vatic. legitur *celandae* — *Deae*, quod probabat Broukh. nescio an iure. Verendum enim, ne a docta interpolatione illud sit. Porro *virorum* a Scaligero ex vnius libri litura emendatum est: vulgo vbique legitur *Deorum*, varietate eadem, quae ap. Ouid. XV, Met. 104. reperitur, quod vitium non nuper demum Tibullum obsedit, cum iam sit in Cuiaciano; in Exc. Colotii *piorum* legebatur, quod a manu non indocta esse potest. Porro Regius *sacra nocere*, vitio etiam alibi obuio: nisi forte olim fuit, *noscere sacra*: certe hoc, vel *discere sacra*, magis videtur conuenire ei, qui *sacra perurget*, vt Seuerus Aetn. 226. loquitur, siue ad sacra, quae videri nefas erat, irrumpit. Heinsius coniiciebat, *sacra subire*. Sed *sacra docere* de eo intelligendum, qui, quae impie vidit, mox etiam euulgat.

10. *tetra venena*] vulgo legebatur *certa venena*, vt etiam est in nostris. Scaliger in antiquo Cuiacii libro invenerat *trita*, probatum Heinsio: ipse tamen reposuit *tetra*, quod est etiam in vno Statii, Sfortiano et binis aliis. Eadem varietas videri potest apud Propert. II, 13, 70. Porro *dedi* editum erat in Ald. sec. et hinc profectis.

11. *Nec nos sacrilegos templis admouimus ignes*] Hanc lectionem, quae fuit ante Scaligerum, et in quam magna pars librorum etiam Coruin. et Ed. Vicent. conspirat, recte reduxit Broukh. Proxime ab ea abit Ed. Rom. in qua, *Nec nos sacrilegi* — *ignes*. In permultis *sacrilegi templis admouimus aegros*, etiam in Cuiaciano, legebatur; quod Vulpius qualicunque modo vt interpretetur allaborat. At Scaliger inde miram concinnauerat lectionem: *Nec nos sacrilegi templis admouimus ergo*. In Venetis edd. *sacrilegos aegros* legitur; in libro Cyllenii vero praeterea erat *sacrilegis templis*, quod e Guarneriano Vulpius, et e duobus notauit Statius. At ea variatio, *ignes* et *aegros*, turbare adeo Interpretes non debebat; vide Heins. ad Ouid. II, Met. 392. et VII, 555. vbi acutissimus vir pro *igni* reposuit *aegre*. Vitiosa pronuntiatio et scriptio *egnes* facile fraudem facere potuit. Pro *admouimus* alii, etiam Regius cum Ed. Lipsiensi, in qua praeterea *agros* exaratum erat, *amouimus*; duo adeo *damnauimus*. Vulgatum recte se habet. Petron. c. 133.

— — — *non sanguine tristi*

Perfusus

Perfusus venio; non templis impius hostis
Admoui dextram.

In vocabulo *sacrilegus* argutantur omnes fere Interpretes. *Sacrilegium*, inprimis Poëtis, dicitur id omne, quo sacra, quocunque modo, dicto factoue, violantur.

13. *insanae meditantes iurgia linguae*] Haec erat vulgata lectio inde ab Aldinis; et sic vett. edd. vtriusque sectae cum codd. parte; nec quicquam in ea est, quod sperni aut displicere possit; omnia proprie sic dicuntur; iurgia, lingua in iurgiis, insana iurgia. Propert. III, 6, 2.

Vocis et insanae tot maledicta meae.

Broukhus. tamen substituerat emendationem Lipsii *insana mente;* ex loco sup. II, 6, 18. *insana mente nefanda loqui*, captatam; quandoquidem in multis libris *insanae mentis* legitur, et nuper in Coruin. etiam in Ed. Lips. vetere, forte et Ven. pr. Scilicet aberratio haec erat; quam emendatione corrigere, et veram alteram librorum lectionem negligere bonus criticus non debet. Legitur quoque vulgo in scriptis et edd. *meditantis;* correxit Ald. sec.

14. *Impia in aduersos soluimus ora Deos*] Regius a prima manu, *mouimus:* sed hoc alio modo dicitur. *Soluere* et *resoluere ora* frequens de loquentibus. Ouid. IX, Met. 426.

— — *donec sua Iupiter ora*
Soluit.

cf. Vulp. ad h. l. Porro *auersos* h. *iratos* Broukhusius ex emendatione temere intulerat: Loquitur poëta de impio furore deos conuiciandi; faciunt id ira insani; at quando? quamobrem? quando aduersam fortunam, aduersos casus experti sunt, adeoque *deos* habuere *aduersos*, infestos. Qui *auersos deos* habuit, vt preces non exauditas, vota non rata esse sentiat, is contristatur.

16. *tardo — pede*] Vnus Broukh. *tacito*, quod interpolatum ex Ouid. II, Art. 670.

Iam veniet tacito curua senecta pede.

17. *Natalem nostri primum v.*] Ita Broukh. e libris. Vulgo, a Romana inde, *primo nostrum.* Regius cum aliis, *primo nostri.* Ed. Basil. *prima — nostrum.*

18. *Cum cecidit fato Consul vterque pari*] Ex hoc versu olim viri docti docuerant, Tibullum natum esse A. V. C. 711. quo Hirtius et Pansa Coss. in praelio ad Mutinam ceciderunt, adeoque eodem anno cum Ouidio, qui IV, Trist. 10, 6. iisdem verbis de se testatur:

 Editus

Editus hic ego ſum; nec non, vt tempora noris,
Cum cecidit fato Conſul vterque pari.

Cum tamen hic ipſe Tibullum, *ſe maiorem*, appellet alio loco, (IV, Tr. 10, 51. 52.) cumque etiam ex aliis argumentis doceri poſſit, noſtrum multo ante natum fuiſſe, Douſa et Broukh. id quod etiam ſubolebat Scaligero, ex Ouidio pentametrum in hunc locum veniſſe cenſuerunt, cum eum aliquis, quod verus exciderat, in marginem appinxiſſet. Mihi probabilius fit, totum diſtichon a mala manu veniſſe, quippe quod importune ſententiam interrumpit. In eam ſententiam iam ceſſere Guyetus et Vulpius. Ayrmannus in Vita Tibulli §. 97. 98. pentametrum ex Ouidio tantum immutatum eſſe contendebat, et a Tibullo ſcriptum:

Cum ceſſit fato Conſul vterque pari.

vt indicetur annus V. C. 705. in quem ipſe noſtri natales collocat, et in quo Claudius Marcellus et Cornelius Lentulus Coſſ. cum Pompeio ex vrbe Italiaque cedere, aduentu Caeſaris, coacti ſunt. Sed *cedere* abſolute ita dictum obſcuram faceret orationem, et languent illa: *fato — pari.*

19. *creſcentibus vuis*] Alius forte doctius epitheton poſuiſſet: v. c. *variantibus*, aut ſimile. At Tibullus illud maluit; quod et apud Ouidium occurrit loco hinc, vt videtur, expreſſo II. Am. 14, 23.

Quid plenam fraudas vitem creſcentibus vuis?
Pomaque crudeli vellis acerba manu?

21. *pallentes vndas*] Ita Broukh. retraxit, quod iam Muretus ediderat, et ex antiquis edd. Ven. pr. Vicent. et al. cum potiori parte librorum, vt ſup. III, 1. extr. *pallida Ditis aqua*. In vulgg. erat *vmbras*, quod a Romana inde propagatum eſt, et etiam in Regio viſitur; varietate ſatis frequenti. v. inf. IV, 1, 68. Ouid. III, Met. 272. 665. *ſtygias vndas*, vbi in aliis *vmbras*. Doctius vero *vndae* ponebantur in his quam *vmbrae*.

24. *Lethaeam*] male ſcribebatur *Letheam*: Eſt Ληθαῖος. Callimach. in Del. 234. ὅτε οἱ Ληθαῖον ἐπὶ πτερὸν ὕπνος ἐρείδει.

27. *vano nequicquam terrear aeſtu*] alii, vt Ed. Lipſ. *terreat* ſollenni lapſu in his paſſiuis. Vnus Stat. *torrear*, quod arridere poſſit, cum de febri proprie dicatur. Ouid. Ep. XX, 169.

— — — torrentur febribus artus.

Sed

Sed noster *terretur aestu*, quod is ipsi *nigram denuntiat horam*. Itaque vult *aestum vanum* esse, h. eius minas vanas, irritas. cf. El. 4, 13.

28. *ter quinos sed — dies*] Regius *bis quinos*. pro *sed* aliqui *iam*.

29. *At vobis Tuscae celebrantur numina lymphae*] Revocaui antiquam lectionem, veriorem ea, quam supposuerant. *Numina* est in omnibus fere Codd. et Edd. praeterquam quod in Regio *munera*, lapsu sollenni. v. Heins. ad Ouid. I, Met. 411. In Colbertino erat *carmine*, et in Thuaneo *carmina*; in quo latere veram lectionem putauit Broukh. et reposuit *gramina*; et sane *carmina* et *gramina* haud raro permutantur. v. Heins. ad Claudian. I, in Rufin. 151. Sed primum vulgata non habebat, cur immutaretur vnius vel alterius libri vitiosa scriptura; deinde, si de exercitiis ante lauationem interpreteris, (in quam rem male Broukh. loca affert, quae de campo Martio, non de balneis valetudinis tuendae caussa frequentatis agunt) in ea re Poëtae libentius singulari numero *gramen* vtuntur. Horat. III, 7, 26. *gramine Martio*. Ouid. VI, Met. 237. *ludos in gramine Campi*. Vnde tamen *carmine* in illum librum venisse dicemus? nempe est illud interpolatoris, cui in animum illud veniebat propter τὸ *celebrantur*. Similem errorem notauimus sup. ad III, 2, 26. Sed et permutantur interdum *numen*, *nomen* et *carmen*. cf. inf. IV, 1, 27. Heinsius pro *numina* coniiciebat *flumina*. Porro pro *lymphae*, quod est in nostris et in plerisque aliorum, Broukh. ex vno suo, vno Anglicano et aliquot Edd. *nymphae* receperat. Pro *At vobis*, quod Muretus correxit, et libri habent, vulgatae ante eum edd. inde a vett. Edd. Rom. et Ven. pr. legebant *atque mihi*, interpolatum, vt vitiosae scripturae *Nos tenet*, conueniret. In Reg. erat *At nobis*.

32. *seu nos f. f. volent*] Tacite hoc reposuit Broukh. ex vno Statii; vulgo *velint*. Cyllenius in suo legerat *non — velint*.

34. *mixta*] a Broukh. vulgo *mista*, praeter Ald. pr.

ELEGIA VI.

Hac Elegia agitatio ista et aestus animi amore saucii, ab affectu taedioque in diuersas partes distracti, et inter consilium furoremque fluctuantis mira arte expressa est.

Et hinc eſt, quod ſaepe ſententia abrupta eſſe et parum cum ceteris cohaerere videtur. Imitatus eſt Sannazar. II, Eleg. 5. Recte autem Muretus hanc elegiam continuauit cum altera, quae in vett. edd. et in libris a v. 33. orditur; idem probauit Scaliger, qui tamen miro iudicio Saturam quandam συμποσιακῶν ἀστεισμάτων in hoc carmine agnoſcebat.

1. *myſtica*] duo ſcripti ap. Broukh. *ruſtica* vt ſup. variatum vidimus I, 10, 26. In ed. Vicent. eſt *candida vitis.*

2. *Semper; ſic hedera tempora vincta geras*] Ante Scaligerum vulgo lectum, quod pauciores tamen libri habent: *Sic hedera ſemper. Geras* Broukh. repoſuit e tribus libris; in ceteris *feras*, quod vulgo vbique editum erat. Deinde Statius in ſuis habuiſſe videtur *cornua*, quod Broukh. propterea improbat, quia cornua Bacchi fere vuis, at crines hedera reuincti fuerint: de quo tamen dubito. Certe Ouid. III, Met. 666.

Ipſe racemiferis frontem circumdatus vuis.

Statius V, Theb. 269.

— — non ille quidem turgentia ſertis
Tempora, nec flaua crinem diſtinxerat vua.

vbi meliores *diſtrinxerat*. Sed *tempora* ſeruabimus propter librorum conſenſum.

3. *pariter medicande dolorem*] *Medicande* Broukh. ex emendatione Ach. Statii recepit; vbique vulgo *medicando*. Male olim credebant Gerundia in o corripi poſſe. v. Broukh. h. l. Perizon. ad Sanct. Heinſ. ad Ouid. Ep. IX, 125. et nuper nouis exemplis declarauit Burman. Sec. V. Cl. Anthol. To. I. p. 298. To. II. p. 722. Ceterum in hoc verſu facilitatem Tibulli deſidero, quin ne ſenſum quidem idoneum verbis ineſſe video; et quod de Ariadne huc aduocant, nimis longe petitum eſt. Corruptum et male ex litura reſtitutum verſum eſſe manifeſtum fit. Ad ſenſum debet hoc:

Aufer et indomitum ſucco medicante dolorem,

aut ſimile quid legi. Sin propius inſiſtendum eſt verborum ac litterarum veſtigiis, legere praeſtat:

Aufer et ipſe meum, pater, et medicare dolorem.

Wacker Medebach. V. Cl. in Amoen. p. 72. nuper emendare vidimus:

Adfer et ipſe merum, pater, et medicare dolorem.

4. tuo

4. *tuo cecidit munere victus amor*] *Cadere* dicuntur *victi*. Broukhusius tamen malebat *cessit* h. victus abiit, vt saepe poëtae de amore. Heinsius, *cedit*.

6. *I, nobis prona funde Falerna manu*] *I* est ex emendatione Scaligeri, quam Exc. Perreii confirmant. vulgo *et*. *prona manus* exprimit τὸ *vergere*. Male Statius probabat vnius sui *plena*.

7. *durum, curae, genus*] Regius, *curae, durum genus*, et vn. Statii: *dirum*.

8. *Fulserit hic niueis*] Regius *fulxerit*, vnus Statii *fluxerit*, quod ille male cum Horat. IV, Od. 1, 10. comparat. Pro *hic* Regius *et*. Porro Exc. Lipsii *nitidis*. v. sup. ad I, 7, 8.

10. *Neue neget quisquam me duce se comitem*] Hinc tuearis illa Ouidii I, Art. 127.

Si qua repugnarat nimium, comitemque negarat,
Sublatam cupido vir tulit ipse sinu.

Heinsius malebat: *nimiumque negarat*.

11. *Aut si quis vini certamen mite recusat*] *Recusat* tacite, relicto Scaligero qui ex Ald. pr. *recuset*, quod et nonnulli scripti et edd. vett. Ven. pr. Vicent. Reg. Lep. habebant, repetierat, recepit Broukh. cum iam in Ald. sec. et inde ductis ita esset emendatum: Etiam libri firmant id, et inter hos Regius ac Coruin. et vett. edd. ex Romana ductae. Nonnulli etiam scripti cum edd. Ald. sec. et quae hinc fluxere, *At si quis*, quod ipse praefero; et pro *mite* duo *dulce*, minus bene; nam *mite* appellat illud certamen, vt ab illo feroci cum scyphis, quod Thracum est, distinguat.

13. *Ille facit dites animos Deus*] Nihil est in antecedentibus, vnde appareat, quem *Deum* hic significet. Intelligunt fere Interpretes Bacchum. Enimuero, vt huic egregie conuenit illud, *facere eum dites animos*. v. Horat. I, Epist. 15, 19. III, Od. 21, 18. I, Od. 18, 5. atque etiam sic satis illud, *domare* eum *tigres* et *leones*; ita reliqua vix in Bacchum, vel eius munus, vinum, cadunt: vt sub dominae arbitrium mittat, vt mollia corda det; et subiicitur v. 17. *Haec Amor et maiora valet*, quae quorsum referas, non est; nec illud durius παρένθετον interpretatione sua lenire potuit Vulpius. Commodius haec dicta accipies de Amore: *Is ferocem contudit et dominae sub arbitrium misit;*

sit; Is etiam indomitas feras, leones et tigres, mansuetas reddidit. Auctor Ciris 135.

— ille etiam Poenos domitare leones,
Et validas docuit victas mansuescere tigres.

Idem iis mollia corda dedit: hoc enim proprium de amore. v. Burman. ad Sulpic. Sat. v. 7. vbi in verbis:

Cetera quin etiam, quot denique millia lusi,

emendat *mollia.* Sed legendum praeterea videtur, *quondam quae mollia lusi.* Scriptum erat *que* et pro *quot* in Aldina est *quo*, ex litterarum compendiis. At Amor *dites animos non facit.* Forte itaque legendum, *mites animos*, quod reliquorum versuum sententia postulare videtur, et Lipsii Exc. olim exhibebant. Nisi hoc admittas, et amantis aestum cogites: dicendum, aliquot disticha in medio excidisse.

15. *Armeniae tigres et fuluas ille leaenas Vicit*] *Armeniae* est ex emendatione Broukh. pro *Armenias*, ne sola, inquit, tigrium feritas a patria notetur. Et sic notaui ex Ed. Lips. Sed mihi nulla ex parte placet ista lectio, nam et sic alterum vocabulum sine epitheto relinquitur, et istam aequalitatem, quam Vir doctissimus exigit, nemo in Poëta desiderat. Nam et Ouidius in eundem modum dixit XV, Met. 86.

Armeniaeque tigres iracundique leones.

Amant vero doctiores Poëtae adiectiue efferre *Armeniam tigrim.* v. Met. VIII, 121. Propert. I, 9, 19. Itaque etiam h. l. *Armenias tigres* restitui; in vett. edd. Ven. pr. Vicent. et al. *Armeniasque* erat. Porro nonnulli: *fuluos — leones.*

17. *Haec Amor et maiora valet*] Tacite hoc Broukh. ex vno Statiano reposuit pro *volet*, quod nullum sensum habet. In Sfortiae libro, *dedit.*

19. *nec torus Liber in illis*] *In illis* recepit Broukh. quia sic maxima pars librorum. Accedunt Regius et Ed. Rom. Vulgo *in illos* vbique editum: sic quoque Coruin. Sed nota est ista casuum cum hac praepositione iunctorum varietas et inconstantia. Porro Ed. Rom. *non torus* cum duobus Italicis.

20. *quique vna*] Regius, *quisque* cum aliis ap. Stat. at Ed. Rom. *qui se cunque vna.*

21. *Iam venit iratus nimium nimiumque seueris*] vltimam vocem ex elegantissima emendatione Liuineii et Guielmi

Heinsi recepit Broukh. vulgo *funerus*. Iungenda vero, *iratus nimium nimiumque*. Ad sententiam faciunt ista Horatii I, Od. 18, 3.

Siccis omnia nam dura Deus proposuit.

Pro *iam* in Statianis *nam* et *non venit*. Hoc etiam in Corvin. Ferrem si codices darent: *At venit.*

22. *Qui timet irati numina magna, bibat*] *numina magna* perpetuo Deorum epitheto, v. I, 2, 79. III, 4, 16. Broukh. nimis docte eo refert, quod Deos iratos maiores solito apparere crediderunt veteres. Immo vero Deorum species semper erat magna, augusta et veneranda, quaeque metum horroremque incutere mortalibus posset. Eam deponebant, si inter homines degere; resumebant, si maiestatem suam qualicunque ex caussa, non modo ad terrorem iniiciendum, ostendere volebant. Ita apud Virgil. Aen. II, 589. Venus se Aeneae ea specie offert, *qualis videri Caelicolis et quanta solet:* an vt terreret? vt iram minis ostenderet? Non, sed vt tum animum eius confirmaret, tum iis, quae ei praeceptura erat, dignitatem conciliaret. cf. ad Virg. Aen. I. Exc. XIII.

23. *Quales his poenas qualis quantusque minetur*] Ita egregie e Cuiacii libro optimo restituit Scaliger; sic enim de deorum forma augusta Poëtae. v. Virg. Aen. II, 589. modo laudatum; Ouid. III, Met. 284. de Ioue:

— — *quantusque et qualis ab alta*
Iunone excipitur.

alia loca v. ap. Vulpium. Ante Scaligerum ex Ald. sec. legebatur: *Quales h. p. Deus hic quantumque*, et sic Corvin. sic quoque Ven. pr. et ceterae; in aliis, vt in Regio, *quantasque*, et sic Heinsius emendabat, quod iam Ald. pr. exhibuit, adstipulante scriptorum parte. Ed. Romana cum Brix. et Cyllenianis, quas vocant, *Quales his poenas quantas Deus hisce minetur.*

24. *Cadmeae matris praeda cruenta*] In libro Schefferi, *turba cruenta.*

25. *Illaque, si qua est, Q.*] Nolo referre varias Interpretum hariolationes. Statius et Dousa cum Scaligero ad Agauen referebant: Broukh. recte ad Neaeram; sed *si qua est* videtur accipere: si modo illa mortalis est, non dea; Quibus nihil alienius a loco dici poterat. Omitto alias interpretationes: nulla est, cui non aliquid coacti adspersum sit.

sit. Hoc idem monerem in alia ratione, si quis eam proponeret, vt *si qua est*, sc. ira Bacchi, suppleretur. Sed simplicissimum est dicere: *Si qua est* h. si quidem viuit Neaera, si modo superat et vescitur aura: vt contra, *nulla est* pro *periit*. Nempe Neaera, Tibullo deserto, cum alio amatore degebat, vt ex Eleg. 4, 57. et inf. hac Eleg. v. 60. apparet; atque adeo cum eo peregre abierat, vt ex Eleg. 3, 25. sqq. potest probari. Hinc inf. v. 53., quod nunc riuali licebat, longos dies et longas noctes cum ea consumere optat. Ed. Rom. cum Cyllenianis *si qua*, omisso *est*. Muretus in vett. inuenerat *sic qua:* et legebat, *sicca*.

27. *temeraria vota*] Cyllenius in suo videtur habuisse *contraria vota*, forte ex Eleg. 4, 83.

30. *sint candida fata tua*] Ed. Rom. cum aliis, perpetuo errore, *facta*. Nonnullae *vota*. cf. Burman. ad Ouid. II, ex P. 11, 26.

31. *securae reddamus tempora mensae*] Duo Anglic. *corpora*, quod natum ex compendio *tpa*. Vnus Colb. *pocula*.

32. *Venit post multos vna serena dies*] *post multos* n. tristes, nubilos, quod assumendum ex epitheto *serena*. Porro codd. pars et edd. vett. cum a Ven. pr. profectae tum Lips. Cyllen. *post multas*, quod et Muretus retraxit. Accedit Cyllen. Sed Grammatici obseruant, plurale vocis *dies* esse masculini generis; quamuis contra illud disputet Io. Schulzius Florum Sparsion. p. 35. Similiter, etsi forte diuerso modo, diuersa genera iungebantur sup. II, 4, 24.

Sed Venus ante alios est violanda mihi.

At III, 4, 93. librariorum errore scriptum et male editum erat:

Et longe ante alios omnes mitissima mater.

33. *Hei mihi d.*] Libri et edd. ante Muretum et Scaligerum hic septimae Elegiae initium faciebant, cum tamen ipso sententiarum ordine haec iuncturam mutuo desiderarent. In Coruin. hic est initium Elegiae XXIV.

41. *Sic cecinit pro te*] Broukh. malit, *haec*. Regius, *Sed*, et mox *portae*, vitiose.

43. *felix, quicunque*] Lips. Ed. cum Ed. Venet. 1475. *quaecunque*. Paullo ante pro *nunc* Florent. Statii *sic*.

44. *posse carere tuo*] Guilielmius malebat *cauere*, vt in nonnullis quoque legitur. Sed v. Not.

45. 46.

45. 46. *Nec vos aut capiant — Aut fallat blanda*] Hic iterum Scaliger excerptis suis nimis facilem aurem praebebat, in quibus erat: *Non vos decipiant — Nec capiat blanda.* v. sup. ad II, 6, 19. Regius, *Nec vos.* Guarner. *Nec vox.* Sed expectabam, vt in scriptis legeretur *Ne vos.* Scilicet durum est nihil subiici illis: *Vos ego nunc moneo:* quid igitur mones? Quanto melius procedit oratio sic:

Vos ego nunc moneo: (felix quicunque dolore
Alterius disces posse carere tuo.)
Ne vos aut capiant etc.

Nunc videas, quid illud sit, quod monet.

45. *pendentia brachia collo*] illustrat Burman. ad Ouid. I, Met. 485.

46. *Aut fallat blanda sordida lingua prece*] *prece* Scal. ex Exc. suis bene reposuit; vulgo, *fide.* cf. sup. Eleg. 4, 64. Deinde Heinsius, applaudente Broukh. malebat *subdola lingua.* Quod et ipse malim. Locum tamen habet et alterum. v. Not.

47. *Etsi — iurarit*] ex coniectura Douzae et vno Passeratii recepit Broukh. vulgo *iurauit,* quod ferri potest. In Colbert. et Coruin. *iurabit.*

48. *perque suam Venerem*] Broukh. malebat: *per Veneremque suam.* Sed v. sup. ad II, 6, 20.

49. *Nulla fides inerit*] Ed. Rom. et Brixiana cum Venetis, et vnus Eboracensis vetustissimus a manu sec. *Nulla fides Veneri.* cf. sup. I, 4, 21. et Intpp. ad Callim. Epigr. 26.

51. *Ergo quid toties*] Sic dudum editum in Ald. sec. et reliquis. Et sic Ed. Rom. cum sequacibus. Male Scaliger retraxerat ex Ald. pr. *qui.*

52. *ite a me, seria verba, procul*] Est et hoc repositum a Broukh. e Pocchi Exc. et Italicis Heinsii. Vulgo *precor.* Eadem varietas erat sup. II, 1, 82. Porro liber Vrsini *sobria verba,* vt v. 36. *ebria.* Sed vulgatum recte. Sunt enim *seria* hic tristia.

53. *longas — noctes, longos — dies*] Possis hinc defendere Horatium I, Epist. 1, 21.

Vt nox longa, quibus mentitur amica; diesque
Longa videtur opus debentibus; vt piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum,

contra

IN LIBR. IV.

Haec inſcriptio in libris et Edd. ant. quotquot vidimus, non eſt: ſed ſtatim ſuperioribus Carmen ſequens attexitur. Panegyricus Meſſalae inſcribitur in Cuiac. et aliis. In Coruiniano continuatur Elegiarum numerus, et ſequitur nunc Elegia XXV. inſcite admodum.

CARMEN I.

Ieiunitas et exilitas huius Panegyrici in Meſſalam dubitare fecit viros doctos, an Tibulli eſſet, Poëtae tam elegantis et ingenioſi. A libris conſtanter ipſi tribuitur: accuſanda itaque anguſta ſors naturae humanae, quod homo in Elegia princeps, ad carmen heroicum non aeque idoneus fuit. Hoc eſt, quod veteres tam diligenter monebant, id ſibi quemque ſcriptionis genus, eam materiam, ſumere debere, quam ſuo ingenio conuenientem, ſuis viribus aequam, maxime iudicaret. Huic praecepto cum non obtemperarent, multi viri caeteroquin ſummi turpiter ſe dederunt. Cicero, oratorum princeps, infimum inter poëtas locum vix tuetur; et quot vidimus ex noſtris poëtis, qui, quam certo aliquo carminum genere comparaſſent famam, deſtructum iuerunt ipſi, quod ſe intempeſtiue immiſcerent aliis, quibus minus pares eſſent? Si haec attendas, non plane eſt incredibile, ab ipſo Tibullo hoc carmen profectum eſſe; inprimis, ſi adoleſcens illud ſcripſit, vt poſt Scaligerum Vulpius recte exiſtimat; nam ex v. 121. apparet, in ipſo conſulatu Meſſalae, qui incidit in annum V. C. 723. hoc Carmen ſcriptum eſſe, et quidem in ipſo anni initio: ſi quidem in media anni parte ad bellum Actiacum cum Caeſare Meſſala profectus eſt. Hinc cum eius res geſtas infra memorat, non vltra haec tempora deſcendere potuit. Si tamen ex altera parte hoc perpendas: ea aetate, et iis temporibus ſcriptum putari Carmen illud, quibus, propter exquiſitam hominum in litteris elegantiam, nihil niſi, quod cultiſſimum et ingenioſiſſimum eſſet, placere poſſet; inſcriptum eſſe porro homini eloquentiſſimo et doctiſſimo, qualis Meſſala fuit, cuius beneuolentiam tali carmine ſibi quenquam conciliare potuiſſe vix probabile ſit: fieri non poteſt quin vehementer addubites de auctore

auctore eius. Inprimis cum nouum non sit, tribui alicui ea, quae tantum aliquam cum ipsius oratione et scriptionis genere similitudinem habent: vt in Luciano saepe factum esse, aliquando, si meliori otio reddemur, docebimus; saepe etiam ea affingi, quae plane nihil cum ipso commune habent. Id quod fere ea ex caussa factum est, quod, cum librarius aliquis libri exarati paginas aliquot adhuc vacuas haberet, particulam aliquam ex alio poëta vel scriptore descriptam, ne spatium vacaret, appingeret. Iam vero, qui ex eo exemplari illa describebant, vt fere erant homines indocti, ea raro, tanquam aliena, secernebant: aut saltem vacuum tituli spatium minio explendum relinquebant; quo factum est, vt sensim eiusdem auctoris ista assuta haberentur. Hoc idem contigit Virgilio; (v. To. IV. nostrae edit.) et contigisse potuit Tibullo; inprimis cum in fine libri alii codices plura, alii pauciora adiecta habeant carmina, vt deinde videbimus. Accedit aliud, quod plura habemus eiusmodi carmina, serioris aetatis foetus, quibus poëtica ars ad rhetoricas praeceptiunculas reuocari coepit, ita vt carmina ad locos rhetoricos descripta conderentur. Quod autem in declamationibus facere solebant, vt nobile ex vetere historia nomen et factum proponerent, in quo iuuenile ingenium controuersiis forensibus praeluderet, cum vel accusaret illud, vel defenderet, suaderet, vel dissuaderet; idem instituisse videntur magistri poëtices, vt ex vetere, Augusteo inprimis saeculo, materiem exercitationis peterent, suaeque praeceptionis exempla ipsi proponerent. In Anthologia Latina Burmanni Secundi V. Cl. carmina occurrunt plura, quae in hunc censum referenda sunt; vt iam ad Catalecta Virgilii monuimus. Sunt nonnulla ex iis, in quibus ingenii vena est non obscura; alia orationis ornatu ac dignitate, inprimisque Latinitate, eminent; in omnibus fere lectionis bonorum poëtarum, et imitationis, etsi plerumque permolestae et ieiunae, vestigia extant plurima. Ita in Maecenatis obitum habemus elegiam, male olim Albinouano adscriptam. Nec elegiam ad Valerium Messalam, quae Virgilio perperam tribuitur, nisi inter Scholasticorum subsellia natam esse arbitror. In laudatione autem et commendatione magnorum virorum inprimis se iactare debuerunt illorum hominum ingenia; et ex hoc genere habendum esse arbitror Tibullo perperam tributum hoc carmen panegyricum in Messalam. Est aliud in Pisonem, Lucano vulgo adscriptum,

quod si quis lecto illo altero perlegat, adeo simile istius et sententiis et orationis colore deprehendet, vt ab eodem auctore vtrumque profectum esse sibi facile persuadeat. Quicquid sit, illud certe negari nequit, nimis tenue et ieiunum, sterile et parum ingeniosum, magis rhetoricum, quam poëticum, saepe puerile esse hoc Carmen. Auctor, eum illud rhetorices praeceptum teneret, laudationem comparatione institui debere, iuuenili more, ea praeceptione vsus, digressionem taedii plenam de Vlyssis itineribus instituit, quasi ea quicquam laudi Messalae amplificandae inseruirent. Latinitas sane satis pura: et hac vna laus carminis huius continetur: sed poëtam facit ingenium. Versus vero plures asperi et duri intexti sunt. cf. Scalig. Hypercrit. p. 796. Barthius ad Statii Theb. II, 847. haec habet: — *panegyricus, quem vocant, quum tamen humilitatem affectet id carmen, et sit oppido quam simile Maniliano characteri, vnde suspiciones nostras alibi proponimus;* quod vtrum, et vbi praestiterit, ignoro.

1. *quanquam me cognita virtus Terret*] Tres Anglicani *viuida virtus*, vt de Messala accipiendum sit; quae lectio ex librarii errore nasci non potuit. Sic Virgil. V, Aen. 754. *bello viuida virtus.* Horat. IV, Od. 4, 10. *viuidus impetus.* *Me* Scaliger ex Cuiac. reposuit; vulgo, *mea.* alii ex interpolatione, *tua.*

2. *virtus Terret, vt i. nequeant subsistere vires*] Rom. Ed. *et.* *Nequeant* debetur Cuiaciano; sed et exhibent libri Scaligeri et Colbertinus: vulgo, *valeant*, quod videtur latini sermonis naturae conuenientius esse. Horat. I, Od. 2.

Terruit gentes, graue ne rediret
Saeculum Pyrrhae.

Dauisius ad Cic. Tusc. II, 19. hoc exemplo probabat, posse latine dici, *vereor, vt id iam non ferat quisquam,* pro eo, quod dicimus, *vereor, vt id ferat.* Sed Perizon. ad Sanct. Min. p. 816. id negabat, et nostri locum ita explicandum esse censebat: *terreor adeo, eo usque, vt.*

3. *At meritas si carmina laudes deficiant*] *At* Scaliger reposuit: cum a Mureto vulgatum esset, *Ac meritas si*, quod et duo Italici cum Pocchi Exc. exhibent. Vulgo legebatur: *Incipiam tamen a meritis; si carmina laudes Deficiant humiles, t.*

5. *Nec tua praeter te*] Vtraque Ed. cum aliis, *te praeter.* Ed. Basil. etiam, *ne.*

6. Facta

6. *Fulta quoat*] Ed. Rom. *queant.* Cyllenius legerat, *velit.*

7. *nec munera parua respueris*] Reuocauit Broukh. plurium lectionem. Scaligerana: *carmina*, vt in vno Statii et Scaligeri libro erat. cf. ad III, 5, 29. Pro *nec* alii *ne.* Vnus Statii etiam *despueris.*

8. *Cres tulit*] Lipſ. Reg. Lep. *Chres.* In aliis, *Res, Tres, Tros, Cras tulit, Transtulit, Detulit.*

13. *Molorcheis — tectis*] *tectis* eſt ex certa Mureti emendatione, quam Ed. Lipſ. confirmat: et ſubierat Hercules caſam ſiue tuguriolum Molorchi, cui forte vix exiguus agellus, nedum terrae erant. Nam vulgo legitur *terris*, vnde Scaliger in prima editione faciebat *certis* vel *gerris*, quae ſunt crates, quibus parietes tenuiorum agricolarum contexti erant.

14. *Paruaque caeleſtes pacauit mica*] Broukh. ex ant. Edd. malebat, *placauit*, quod ſaepe cum illo variat. v. Heinſ. ad Claudian. II. de Raptu Proſerp. 147. ad Ouid. IV, Met. 31. Et ſic Regius, et Ed. Rom. cum Veneta 1487. At Ed. anni 1500. *pacauit ſaepe*, 1491 et 1520. *pauit mica ſaepe*, quod ex commentario Cyllenii, qui ita in ſuo habuiſſe videtur, interpolarunt. Vulpius reuocauit *pacauit*, nec multum refert. Quod tamen idem vir doctus ex Horat. II, Od. 14, 6. *Non ſi trecenis — places illacrimabilem Plutona tauris*, de voce *placare* obſeruat, poſita de ſacrificio, quamuis dii illo non exorentur, id eo pertinet, quod ſaepe verba, actum notantia, tantum de conatu accipienda ſunt.

16. 17. Hi duo verſus tam ieiuni ſunt, vt vix videantur a vetere poëta proficiſci potuiſſe.

18. *Alter dicat opus*] *dicat*, quod iam Ald. ſec. intulerat, reuocauit Broukh. e libris, cum a Scaligero ex Ald. pr. retractum eſſet *dictet*, quod tamen nec ipſum habebat, cur ſperneret. Manil. II, 124.

Et tantum dictaſſet opus.

In aliis, vt Vicent. Ed. Lipſ. et Venetis (cum tamen in Rom. eſſet, *dicat*) legitur *dictat.* Regius, *ducat.* v. ad II, 1, 51. cf. Salmaſ. ad Simmiae ouum v. 166. In nonnullis hoc ordine exhibetur: *Alter opus dicat.*

eod. *opus magni mirabile mundi*] Ed. Rom. et Venetae *memorabile*, vt alios libros legere teſtatur Paſſeratius. Varietas non infrequens. v. Burm. ad Ouid. IV, Met. 614.

19. *Qualis in immensum descenderit aëra tellus*] Varie haec leguntur; id, quod modo posuimus, Broukh. reposuit aut potius reuocauit, cum iam Ald. pr. sic haberet, ex multorum librorum auctoritate. In antiquis Edd. Romana, et quae hinc propagatae, item in Vicent. et Lipf. erat id, quod Ald. sec. retraxit:

Qualis in immenso descenderit aëre tellus,

in aliis, vt in Scalig.

Qualis in immensum desederit aëra tellus.

vel, quod Muretus reposuerat ante Scaligerum:

Qualis in immenso desederit aëre tellus.

et sic etiam Regius: quae lectio mihi prae reliquis placet, quanquam ista Scaligeri exquisitior videri potest. Senec. Aetn. 103.

— — — — *sors data caelo*

Prima; sequuta maris, deseditque infima tellus.

Ouid. V, Fast. 13. in eadem re:

Pondere terra suo subsedit, et aequora traxit.

I, Met. 30. dixerat *terram pressam grauitate sui.* MS. Schefferi habebat *desiderit.* Sic pro illo alterum, *descendere,* occupauit libros ap. Virgil. Aen. III, 565. Ita olim dubitanter scripsi. Nunc nullus dubito, veram lectionem esse:

Qualis in immenso desederit aëre tellus,

Est enim perpetua fere illa librariorum in hac voce aberratio, vt *descendere* substituant: v. Heinf. ad Aen. III, 565. et quos laudat ibid. Burm. Proprium autem est, vt ea, quae pondere suo deorsum feruntur, *subsidere, desidere,* dicantur; adeoque etiam, vt tellus *desidat in aëre,* quo circumfusa subsidit infimo loco. Sic inf. v. 151.

Nam circumfuso considit in aëre tellus.

Scaligerana quidem lectio videri potest elegantior: *in immensum desederit aëra.* Sed ambiguam habet sententiam hoc; et in alterum consentit praeter Regium etiam Coruinianus; in promtu quoque est, intelligere, vnde illa lectio orta sit; cum enim semel substitutum esset *descenderit,* mutare etiam necesse visum est alterum *in aëra.*

20. *Qualis et in curuum pontus confluxerit orbem*] Multi, etiam Regius, *defluxerit;* forte fuit, *refluxerit,* vt *refluum mare* dicitur. Ed. Rom. *conflixerit,* Ven. 1500. *deflexerit,* interpolatum ex Cyllenii scriptura; Ven. 1491. *conflexerit,* Ed. 1520. *confluxerit.*

21. *Et vagus a terris qua surgere nititur aër*] vt vulgo haec leguntur, nec bonum sensum efficiunt, nec satis latine dicta sunt. Praecesserant: *descenderit, confluxerit*, sequitur *fluat, claudantur*, et nunc in medio positum *nititur*, indicatiuo modo. Verum distinctione iuuandus est locus:

Qualis et in curuum pontus confluxerit orbem,
Et, vagus a terris qua surgere nititur, aër.

vterque, aër et pontus, in orbem confluxere. *qua*, qua parte; nisi verius, *qui*. *a terris* est receptum a Broukh. ex Barthii Adu. III, 6. emendatione; vulgo, *e terris*. *vagus aër* est mobilis. *surgere* dixit etiam Minuc. Octau. c. 5. *Sic exhalatis terrae vaporibus, nebulas semper adolescere; quibus densatis coactisque nubes altius surgere.*

22. *Huic vt contextus passim fluat igneus aether*] Reuocauimus lectionem, quae fuit ante Broukh. quae et in Edd. vett. conspicitur, nisi quod *vt* pro *et* ex Pocchi et Colotianis Exc. reposuimus. *Huic*, n. aëri, *contextus* dicitur aether, quia ei est proximus. Ouid. I, Met. 28.

Proximus est aër illi leuitate locoque.

ante de aethere dixerat. Lucan. IX, 7.

Qua niger astriferis connectitur axibus aër.

Aether igneus vt Ouid. eod. loc. v. 26. *ignea conuexi vis caeli. fluere* vero liquidae aetheris naturae accommodatum. v. Broukh. *passim fluere* est temere ferri. Broukhusius tamen aliam lectionem concinnauit:

Hinc vt contextis passim fluat ignibus aether.

Hinc ex quinque libris repetiit. *contextis* e duobus tantum Italis; reliqui, etiam qui *ignibus* legunt, vt Rom. Cyllenianae, Liber Guarner. *contextus* vnanimi consensu tuentur: at Regius plane ita, vt vir doctus posuit, exhibet, praeterquam quod *et* retinet. *Ignes* tum essent sidera, quae eleganter *contexta* dicerentur, quibus aether distinctus sit. An Broukhus. ita *ignes* acceperit, ex eius verbis non liquet; omnino enim in interpretatione parum disertus esse solet. Sed in toto loco constituendo melior suppetit alia ratio: retinenda est copula, *et*, quam maior librorum pars tuetur, et ita interpungendum:

Qualis et in curuum pontus refluxerit orbem;
Et, vagus a terris qui surgere nititur, aër
Huic et contextus passim fluat igneus aether;

Vt ordo verborum sit: et qualis (quomodo) aër et contextus huic aether fluat passim. Atmosphaeram nostrae terrae bene illud exprimit: *aër, qui a terris surgere nititur,* qui

qui altum petit. Ita omnia expeditissima fiunt. Ambit autem caelum, tanquam deorum sedes, omnia, ipsumque aetherem, vt et alibi factum videas: v. c. apud Lucret. I, 1088 et 1094.

23. *claudantur vt omnia caelo*] Ouid. I, Met. 5.
— — *et, quod tegit omnia, caelum.*

24. *At, q.*] alii, *et.* Sic nostri.

25. *Seu, quod spes abnuit, vltra*] Reuocaui lectionem, quae est in Scaligerana, Broukhusiana, et omnibus anterioribus. Vulpius receperat lectionem quorundam librorum: *sed quod spes abnuit vltro,* quasi esset, statim, protinus. Sed *vltra* est vltra virtutem tuam. At hoc adulatoris est, inquit Vulpius. Sed et laudationis est, exsurgere, et verbis ornare res. Posuit noster tria momenta, quae fere in omnibus rebus sunt, vt vel ad modum, vel vltra modum, vel intra modum aliquid sit. cf. Gronou. Obss. I, 10. Certe vulgata magis placet; quanquam tota sententia satis frigida est. Ed. Rom. *Seu quod spes annuat, vltra.* Sic et Ven. 1500. at 1520. *vltra* mutauit in *vltro,* quod et in Vicent. expressum est. cf. inf. v. 201. 202. vbi sane similis verborum lusus occurrit:

Quod tibi si versus noster totus ve minus ve
Vel bene sit notus, summo vel inerret in ore.

(Nimis tamen ieiunum vel sic est illud: *seu, quod spes abnuit, vltra.* Praefero itaque nunc omnino alteram lectionem: *sed quod spes abnuit vltro.* Ita duo membra constituuntur: Quodcunque meae Camenae poterunt audere: seu vt possint par tibi audere; h. carmen scribere, quod tuis factis dignum sit; id quod tamen omnino sperare non licet; seu vt pro laudibus tuis minus possint praestare; atque id ne locum habeat, omni ex parte verendum est; quicquid sit, omne hoc tibi vouemus.)

26. *omne vouemus Hoc tibi*] Ita Scaliger e Cuiac. reposuit. Et sic plures, etiam Reg. et Ed. Lips. (cum Coruin.) Nonnulli libri et Edd. cum vulgatae inde ab Aldo, tum veteres Rom. Venetae Vicent. et al. *mouemus* habent: quod Passeratius probabat, vt esset, molimur. Aen. VII, 44.
Maius opus moueo.

27. *nec tanto careat mihi carmine charta*] Putes adumbratum ex Horat. IV, Od. 9, 30.
— *Non ego te meis*
Chartis inornatum silebo.

Ceterum

Ceterum nescio an ne praestet: vt sit, dummodo tu mihi non illaudatus abeas. *Carmine* Scaliger reposuit ex Cuiaciano, et sic plerique (etiam Coruin.) cum edd. vett. In superioribus Edd. inde ab Aldo erat *nomine*, quod et Regius habet, et praetulerim ipse propter τὸ *tanto*. Vnus Vatic. *pondere*. (Omnino praeferenda lectio: *nomine*, Dicit enim, nolle se admittere, vt *charta*, carmen suum, (vt v. 5.) vacet a Messalae laudibus.)

28. *quanquam antiquae gentis superant tibi laudes*] Aldina sec. intulerat *superent*. Regius *superant gentis*.

30. *quid quaque index sub imagine dicat*] Ita Scaliger restituit ex Cuiac. Corrupte vulgo, *quid qua index*, vel *iudex*. Ed. Rom. sicut tres Statiani, *quidquam;* at Venetae cum Vicent. *quicquid iudex*. Quanto vero melius expressit istam sententiam Sannazar. II, Eleg. 1, 27.

Maiorum tua non titulis innixa recumbit
Gloria, nec priscis gestit imaginibus;
Sed certat magnos virtute anteire parentes,
Aeternum et vera laude parare decus.
Nec tua facta olim titulo breue marmor habebit;
Immensum magni carminis illud opus.

32. *Quam tibi maiores, maius decus ipse futuris*] Vltima vox est reposita a Broukh. e duobus libris, quibus accedit Regius; et sic Cyllenius legisse videtur; fuit quoque in Edd. Ald. sec. et hinc transscriptis. Scaliger vitiosam veterem lectionem reduxerat, *futurus;* quod paullo immodestius dictum videbatur viro doctissimo, quasi maiores, tam illustris gentis, laudibus suis obscurare posset. Sed sunt eiusmodi plura inurbane et inclementer dicta in hoc carmine. In Palatin. *in auis* pro *maius*.

33. *At tua non titulus capiet sub nomine facta*] Reg. et Ed. Lipf. et aliae *titulis*. Correxit Ald. sec. Deinde Pocchi et Lipsii Exc. cum duobus Italicis: *sub stemmate*, quo alludebat Passeratii liber, in quo *temmate*. Est haec haud dubie vera lectio. In imaginum vicem subierant *stemmata*, de quibus v. Lipsium Elect. I, 29.

36. *vincto pede*] alii *iuncto*. Male. v. ad I, 1, 64.

37. *Quis potior, certamen erit*] *Potior* sc. in carmine. Sic Broukh. e libris: sic et Regius cum Ed. Rom. Vulgo: *Quis potius*. at Ald. sec. *Queis potius;* sicque Scaliger. Itaque etiam Coruin. Deinde Ed. Rom. cum vno Broukh. et vno Gebh. *certamen eris*. Ferri posset, si esset: *Queis magnum certamen eris*. Paullo aliter ac in illo Virgilii:

 Et

Et certamen erat Corydon cum Thyrsidi magnum.

Paullo post pro *victor* eruditus Britannus in Miscell. Obs. Vol. II. p. 247. malebat *victus*, recte reprehensus a Batauis.

39. *Nam quis te maiora gerit castrisue forone*] Ita vniuerse de gente Valeria auctor panegyrici in Messalam, in Catalect. p. 91. Ed. Scalig.

Castra foro solitos, vrbi praeponere castra etc.

Nam quis te Scaliger ex Cuiac. reposuit; vulgo legebatur: *Quisque tibi.* In nonnullis, vt in Regio, *Quis tibi nam,* vel *iam, Quis* vel *Qui te nam.* (*Quis te iam* Coruin.) Ed. Rom. *Nec quisquam*, vt Dousa emendabat. Quae omnia inde nata, quod prima vox, *nam*, exciderat, vt non raro in libris factum. Sic sup. I, 1, 63. cum *flebis* omissa esset, Regius interpolarat: *Non tua sunt in me duro p.* cf. I, 2, 63 9, 63. 10, 26. inf. v. 91. IV, 5, 1. et 13. Et in Ouid. I, Met. 15. vera lectio haud dubie est:

Vtque erat et tellus illic, qua pontus et aër,
Sic erat instabilis tellus —

Cum primum vocabulum excidisset, tum miserae illae lectiones, quae vulgo circumferuntur, correctoribus vel librariis subnatae sunt. Eod. lib. v. 441. de Apolline Pythonem interimente:

Hanc Deus arcitenens et nunquam talibus armis
Ante, nisi in damis capreisque fugacibus, vsus,
Mille grauem telis —
Perdidit.

Hic vero illa, *Deus arcitenens et nunquam talibus armis vsus*, parum bene cohaerent. Fuisse puto:

Hanc Deus arcitenens, non vnquam t.

Scriptum erat *n̄ unquam*, cum virgula transuersa, quod cum pro vna voce accepisset librarius, versui fulciendo supposuit particulam. Sed vt ad nostrum redeamus, in omnibus libris aiunt esse *chartisue forone.* Et sic nostri quoque habent. Vnde itaque vulgatam *castris* natam dicemus? Puto eam Cyllenio deberi, qui in commentariis suis ita praefixum habet, vnde in Edd. Venetas venit. Vera tamen haud dubie est lectio *castris* eamque Coruin. quoque firmat. Eadem varietas in Culice v. 24.

40. *Nec tamen hinc aut hinc*] Ita et Rom. Sed plerique, etiam Cuiac. *hic aut hic;* nempe omissa erat virgula. Nonnulli *haec aut haec*, forte pro *hac aut hac.* Ed. Col. *Nec tamen hinc veniet.*

41. *Iusta*

42. *Iusta pari premitur veluti cum pondere libra*] Prudent. Peristeph. IV, 11.

Quum Deus, dextram quatiens coruscam,
Nube subnixus veniet rubente,
Gentibus iustam *positurus* aequo Pondere libram.

44. *Instabilis natat alterno depressior orbe*] Ed. Vicent. Lips. cum aliis *compressior*. Deinde ex vno notatum viderat Broukh. *nutat*, vnde malebat: *Alterno instabilis nutat*. Male. Elegans enim de omni motu incerto, fluctuante et tremulo, vocabulum est *natare;* et est ea sollennis permutatio, vt *nutare* librarii substituant. Sic in Curt. IV, 9, 20. *obstrepebat hinc metus; praeter hunc inuicem natantium clamor;* in libris est *mutantium, nutantium;* hoc Snakenb. et Heusing. P. in Emendat. p. 218. probant, nescio quam bene; modo *natantium* explices fluctuantium.

45. *diuersi fremat inconstantia vulgi*] Vnus Stat. *diuisi*. v. Heins. ad Ouid. III, Met. 381. *diuersum* est dissentiens, in diuersas partes tractum. cf. Broukh. qui multipliciter variari lectionem in hoc versu ait. Nec tamen alia nobis occurrit, quam in Ed. Lips. *fremit* et *diues si*, mox: *sitque placanda*.

48. *aut Ithace*] Rom. et Venetae *atque*.

51. *fertilibus — horis*] Barth. Aduers. XVII, 4. *vertilibus* emendabat. perperam. v. not. Mox malo *decurreret*.

52. *errauerit*] Basil. *decurrerit* ex sup. versu.

53. *Qua maris extremis tellus excluditur vndis*] *Excluditur* tacite recepit Broukh. ex Exc. Pocchi et Colotii, editionibusque Ven. et Reg. Lep. Et sic Ed. Lips. ac Vicent. Vulgo, *includitur*, quod hic praetulerim; nam fere *ambiri, cingi, coërceri, contineri*, mari dicitur tellus. At *excluditur*, nisi pro simplici, *clauditur*, accipias, sensum vix habet. *Extremae vndae*, sunt vltra quas nil est, quae ὁρίζουσι. Seuer. Aetn. 94.

Quacunque immensus terrae se porrigit orbis,
Extremique maris curuis agitatur ab vndis.

vbi *curuae vndae* eleganter dictae, quia orbis in ea parte inclinatur; nisi de Oceano curuum littus ambiente accipere praestat; vt sup. v. 20. *pontus in curuum orbem* confluxisse dicebatur. In Fragm. de Nauig. German. ap. Sen. Suafor. I.

— — — *extremaque littora mundi.*

versus septentrionem. Eleg. in Obit. Maecenat. II, 20.

— — — — — — *arenas*
Littore in extremo — quas simul vnda mouet.

de Erythraeo loquitur; et est etiam in libris, *litore Erythraeo*, sed illud vere. Forte etiam legendum, *quas tremula vnda mouet.*

55. *Nec valuit Lotos coeptos auertere cursus*] *Nec* Broukh. e libris; vt respondeant sibi copulae: *Ciconumque — Nec.* Vulgo, *Non.* *Lotos* deprompsit Scaliger ex diuite penu, Cuiaciano libro, cui Colotii collationes et vnus Heinsii accedunt. Vulgo, *Cyclops*, de quo demum v. sequ. agitur. Duo Statii: *tempus;* eiusdem vnus, *conuertere cursus.* Cuiacianus etiam *captos — cursus*, minus bene; etsi ferri potest.

56. *Cessit*] valde languet hoc vocabulum, quanquam de eius veritate non dubito: est enim, *Nec is valuit auertere cursum.*

57. *Victa Maroneo foedatus lumina vino*] *Victa* etiam Regius. Liber Laudi et vnus Anglic. *Vincta*, quod hic non placet. v. ad I, 2, 2. Cyllenii liber *Iuncta*. v. ad I, 1, 64. Ed. Lips. cum aliis *Vncta*, forte *Vsta.* Sed hoc locum habere nequit, cum *victa Baccho lumina* iungi necesse sit. *Vna lumina* multo minus bene coniiciebat Barth. ap. Broukh.

60. *Nobilis Artacie gelida quos irrigat vnda*] Ed. Rom. *Attracie*, Lips. *Artatie*, Regius, *Athracie.* At Ἀρτακίη apud Homerum est; et sic iam emendatum in Aldd. Tum vulgo legitur *gelidos; gelidae* Muretus, *gelida* Broukh. reposuit ex Scaligeri emendatione et tribus libris; qui etiam emendarat sic, vt e libro Mattii notauit Broukh. *mobilis Artacie*, quod esset rapidus, celer, vt Horat. I, 7, 14. cf. Burman. in Misc. Obss. Vol. VIII. p. 405. Idem cum in Cuiacii libro inuenisset *erigit*, hinc faciebat:

Mobilis Artacie gelida quo se exigit vnda.

Heinsius vero in eo quaerebat: *egerit.* Sed natum puto illud ex scriptura *irigat.*

62. *Quamuis illa foret Solis genus*] Edd. Ven. 1475. et Reg. Lep. quibus accedit Lipsiensis, *illa ceres*, vnde Barthius Aduers. IX, 19. fecit, *illaceret*, et Broukh. recepit, *inliceret.* Sed aliud quid in ista scriptura latere videtur; nisi ea mera librarii aberratio in certo scripturae charactere est.

63. *Aptaque*] Placuit igitur hoc poëtae? non: *Doctaque.* Sed et vs. 82. *quis te tenet aptius artes?*

64. *Cimmeriorum etiam obscuras accessit ad arces*] *Cimmeriorum* emendauit Broukh. cum esset *Cimmerion* vel *Cimme-*

Cimmerium; ceteras deprauationes memorare piget. Forte tamen noster affectauit graecam flexionem. *Cimmerium* verum putabat Pierius ad Aen. I, 34. quo offensi nonnulli censuerunt legendum: *Cimmerium obscuras etiam concessit.* *Arces* est in omnibus libris. Editiones tamen ante Statium *oras* exhibent, quod non tam ex Brixiana transiit, vt Broukh. existimat, sed ex Cyllenii commentariis, qui illud in suo habuisse videtur. Homerus Odyss. λ, 14. etiam πόλιν memorat.

65. *Quis nunquam candente dies apparuit ortu*] duo Italici, vnus Gebhardi cum Ed. Rom. *aestu.*

66. *Siue supra terras Phoebus, seu curreret infra*] Sic Ed. Lips. At plures libri, (cum Coruin.) *Seu supra.* Reg. Lep. et Vicent. *Siue super*, eaque vulgata erat lectio ante Scalig.

67. *Vidit vt inferno Plutonis subdita regno M.*] Ita Broukh. ex Fruterii et Heinsii emendatione, iam Passeratio probata, restituit; et sic diserte cum aliis Regius et Rom. Ed. nisi quod *et* habent. Sed et id mendum sublatum in Edd. Venetis ex Cyllenii commentariis, qui veram lectionem praefixerat; quae et in Vicent. erat. At 1520. *regna* exhibet. Vulgo inde ab Aldo legebatur:

Vidit vt inferno Plutoni subdita regna.

Sed et in libris, qui hoc tuentur, est vel *et* vel *Plutonis.* Tentat quoque locum Columb. ad Anonym. de Vlyx. Error. p. 117. sed parum scite.

68. *Magna Deum proles leuibus discurreret vmbris*] Quorsum *leuibus vmbris* pertineat, non dixerim, et Broukhusium in his acquiescere potuisse miror. Passeratius videtur accipere, in forma vmbrarum. Hoc si latine dici posset, conueniret Homero, Odyss. λ, 218. apud quem mater Vlyssem edocet, in inferis tantum εἴδωλα corporum esse. Dicas omissum *in*, vt sit, *in vmbris*, h. *inter vmbras*, inter animas; ad quam rationem propius vnus Statii: *mediis — vmbris.* Atqui etiam hoc durissimum est: *discurrere vmbris*, pro, in vmbris, et hoc, inter vmbras. Poterat sic saltem scribi: *Vidit vt — leuibus discurrit in vmbris.* Alia ratio, nam omnes inibimus vias, quas ingredi licet, esset haec, vt *vmbris* sit casus seu instrumenti seu partis: heroës discurrere in locis inferis, *vmbris*, quoad vmbras; cum φρὴν, diuinior pars (φρένες Il. ψ, 104.) in caelo sit, Od. λ, 600. sqq. (Argutiae sequentium aetatum sunt Elysius campus, Hadi confinia, multoque magis descensus et

ascensus

ascensus in eum ex caelo: v. c. Quintus Cal. XIV, 223 sqq. cf. Exc. VIII. ad Aen. VI.) ψυχὴ autem, animam animalem dicas, in Haden descendat: vt Hesiod. Scut. 151. Τῶν καὶ ψυχαὶ μὲν χθόνα δύνουσ' Ἄϊδος εἴσω. Hic autem illa εἴδωλον, corporis pristini simulacrum, est, vmbrae simile. cf. Il. ψ, 65. sqq. 72. Odyss. λ, 217. sqq. et al. Nostri cum multis aliis (etiam Coruin.) et vett. edd. ante Aldum *vndis* habent, varietate, quae supra fuit III, 5, 21. Sed eae in locis inferis *pigrae* sunt, nec *leues* dici possunt, quod *vmbrarum* est epitheton, v. c. Senec. Oedip. 552. Vnus Broukh. habet, *magnis vndis;* neque tamen in iis currunt vmbrae. An legendum esse dicemus: *vt — Magna deûm proles leuibus par curreret vmbris.* σκιῇ εἴκελος, vt Odyss. λ, 206. ταὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι. κ, 495. Praestat hoc quam si *Mixta deum proles leuibus discurreret vmbris* coniicias: vt sit: proles deum mixta vmbris. Nam *magna deum proles* manifestum est Homericum illud θεῶν ἐρικύδεα τέκνα. cf. not. Ceterum ex h. l. constitui posse videtur alius locus Seueri Aetn. 76. de poëtis:

Sub terris nigros viderunt carmine Manes;
Atque inter cineres Ditis pallentia regna.

Forte legendum, *viderunt currere Manes;* nam *carmine,* licet de incantatione accipias, v. Senec. Oedip. 561. parum aptum est. *Inter cineres* dicere videtur, quia, mactata pecude nigra, fiebat euocatio. v. Aen. VI, 253. Nisi Homerum Odyss. λ. respexit Seuerus, et legendum:

Atque in Cimmeriis Ditis pallentia regna.

69. *Praeteriitque cita Sirenum littora puppi*] Ed. Lips. *Praetereunt*, et Guarner. *erta* pro *cita*, puto librarii vitio.

70. *Illum inter geminae nantem confinia mortis*] Ita Scaliger ex Cuiaciano correxit, vt ante eum fecerant viri docti. Accedunt duo Anglicani. Vulgo: *Illum tergeminae.* Ed. Colin. 1530. corruptior: *Illum per geminae.* Edd. Rom. Brix. et Venetae cum duobus Italis: *tergemini — montis;* quod non spernendum; nam erant duo scopuli, in quibus Scylla et Charybdis antra tenebant. v. Homer. Odyss. μ, 73. et inter hos πορθμός. ibid. 234. adeoque: *inter gemini confinia montis.*

71. *Nec Scyllae saeuo conterruit impetus ore*] Rom. Ed. et Cyllen. *sceuo.* *Ore* Scaliger ex Cuiac. reposuit: cui suffragantur Pocchi et Lipsii Exc. cum duobus Italis.

In

In ceteris legitur *orbe*, variatione follenni. v. Heinf. ad Ouid. XV, Met. 274. Explicabant hoc de vorticibus maris. Sed recte *ore saeuo*, quia homines fex ex naui abreptos comedebat.

72. *Quum canibus rabidas inter freta sorberet vndas*] Pofui nunc verba, vt funt in editione Broukh. quamquam in iis offendunt illa: *rabidas canibus vndas*. *rabidas* ex libris, v. Burm. ad Ouid. I, Met. 36. *sorberet* ex Heinfii et Guyeti emendatione recepit; nam ante eum a Romana inde, vt eft in Regio quoque, legebatur:

Quum canibus rapidas inter freta serperet vndas.

quod et Vulpius reuocauit. Sed, vt ferpere dici poffit Scylla, quod duodecim pedes habuit, ita horum verborum ne conftructio quidem idonea inftitui poteft. Hinc certatim viri docti emendatione iuuare locum ftuduerunt. Pafferatius legebat:

Quum canibus rabida subter freta serperet vnda.

vel:

Quum canibus rapidas inter fera serperet vndas.

Heinfius:

Quum canibus rabidas intorta resorberet vndas.

vel *intortis ferueret vndas*; et in notis ad Ouid. II, Am. 16, 26. *raptas inter freta sorberet vndas*. In Aduerf. vero I, c. 13.

Quum canibus rabidas inter freta ferueret vndas.

Broukhufius autem:

Quum canibus rabidas inter fera ferueret vndas.

fera eft in duobus Italicis, item in libro Schefferi; Sic variatur inf. v. 124. Apud Valer. I, 74.

— — *superet magis et freta iussa capessat?*

malim *fera iussa*; vt nunc video, etiam coniecisse Cruffium in Probab. Crit. p. 48. Quantum equidem affequor, latet fraus in vocibus: *inter freta*. In Edit. Ven. 1475. Reg. Lep. Vicent. et Lipf. legitur: *sic in freta serperet*; vnde, puto, optime legemus:

Quum canibus rabidas succincta resorberet vndas.

Canibus succincta Scylla vt fup. III, 4, 89. perpetuo fere epitheto. *resorbere* proprie de vorticibus iftis et fluctibus; vt Homerus ἀναῤῥοιβδεῖν. Minuc. Octau. c. 3. *nunc relabens ac vestigia retrahens in sese resorberet fluctus*. Horat. II, Od. 7, 15.

Te rursus in bellum resorbens
Vnda fretis tulit aestuosis.

cf.

cf. Heinf. ad Ouid. II, Am. 16, 26. vide etiam Ouid. Epist. XII, 125. Crusius aliam emendationem propofuit in Probab. Crit. c. 26.

Nec Scyllae saeuo conterruit impete turbo,
Quae canibus rabidis infesta reuerberat vndas.

Haec aliquantum a vulgata scriptura recedere, negari non poteſt. Priorem verfum mutatum nolim. Poëta Scyllam hic tanquam monſtrum, Homero auctore, non tanquam turbinem et vorticoſam voraginem deſcribit. Hinc ei os bene tribuere poterat.

73. *ſuo conſumſit more*] h. vt ingenium ipſius erat. Regius, Ed. Rom. cum permultis *in ore*, errore procliui et frequenti: v. Heinſ. ad Ouid. Epiſt. X, 137. Similiter apud Propert. II, 1, 46.

Qua pote quisque, in ea conterat arte diem.

in Regio *mea*. Idem Vir Cl. in Prob. Crit. l. l. legebat:

Nec violenta ſua conſumſit morte Charybdis.

Heinſius iuuenis: *ſua c. mole*. Neutrum feliciter; etſi fatendum eſt otioſum eſſe verſus fulcrum τὸ *ſuo more*.

75. *Vel ſi interrupto nudaret gurgite pontum*] Anglicani tres, *aequora*. Virgil. Aen. III, 421. de eadem Charybdi:

— atque imo barathri ter gurgite vaſtos
Sorbet in abruptum fluctus.

76. *violata — paſcua*] Rom. et quae inde propagatae, cum vno Anglic. *violenta*. Correxit Muret. Eadem varietas erat I, 6, 47.

78. *Finis et erroris miſeri*] Ita dicendum, epitheton a miſero Vlyſſe translatum eſſe ad errores. Sed lectio haec a mera oſcitatione in Ed. Scalig. profecta, cum ex Ald. pr. repeti deberet *errorum miſeri*. Hoc Ald. ſec. emendatius dederat: *errorum miſero;* hoc quoque Exc. Pocchi, et vnus Broukh. tuentur.

79. *ſeu noſtras inter ſunt cognita terras*] Ed. Reg. Lep. Rom. cum Venetis, *interſunt*. Baſil. *ſint*. Ed. Lipſ. *noſtris — terris*.

81. *Sit labor illius, tua dum facundia maior*] *Sit labor illius* ſc. maior. At Ayrman. Vita Tibulli §. 25. corrigebat: *Sint*. Rutil. I, 274.

Hic et Praefecti nutu praetoria rexit;
Sed menti et linguae gloria maior ineſt.

82. *Iam te non alius belli tenet aptius artes*] Recte (etiam Burmanni Sec. ad Anthol. To. I. p. 207. iudicio) Broukh.

Broukh. ex Exc. Pocchi et duobus Anglic. *Iam*; vulgo *Nam*. porro Ed. Rom. cum aliis apud Broukh. *belli — artem*.

83. *tutam castris praeducere fossam*] *praeducere* emendatum a Mureto et Statio e libb. Antea edebatur *deducere*. In aliis, *producere*, *perducere*; sic inf. v. 89. variatur et 92. Regius, *praeponere*. Sed *praeducere* proprium in ea re. v. Obss. Misc. Vol. VIII. p. 333.

84. *aduersos hosti defigere ceruos*] vulgo in libris et Edd. ant. legitur *neruos*, quod de machinis bellicis accipiebant; in vno Statii *vernos*. Sed *ceruos* ex Guellii ad Virgil. Ecl. 2, 29. emendatione recepit Scaliger; et sic in vno Ital. et in Ed. Rom. quanquam Cyllenius *neruos* praefixum habet; adde Coruin. *Ceruos* legendum esse vidit etiam Marc. Donat. ad Liu. XLIV, 11. Regius porro *defingere* vitio sollenni. v. Heins. ad Ouid. IV, Met. 141. Epist. XI, 117.

85. *ducto — vallo*] Heinsius mallet *structo*, quia modo *praeducere*. Sed *ducere vallum* proprie dicitur.

88. *Laudis et assiduo vigeat certamine miles*] Broukh. ad laudationem castrensem refert. v. ad I, 1, 75. Verum id coactum et angustum est, vt iam Vulpius vidit, nec cum antecedente sermone conuenit. Sed, vt fere Cyllenius olim explicuit, Messalam dicit optime nosse, qui locus castris ponendis maxime idoneus sit, vt et aquarum copia, et securitas ab hoste sit, vtque miles exercitationi campestri, in qua alter alteri praestare, laudis cupiditate accensus, annititur, optime operam dare possit, cuius mox varia genera enumerat: *Quis tardamue sudem* etc. Ad milites autem, non ad ipsum Messalam, quod vulgo faciunt Intpp. sequentia quoque referenda: *Quis* sc. inter milites. Ita v. 92. et 95. Heinsii emendatione carebimus, et totum locum sic legemus, vt fere in libris est:

Laudis et assiduo vigeat certamine miles,
Quis tardamue sudem melius, celeremue sagittam
Iecerit, aut lento perfregerit obuia pilo;
Aut quis equum celeremque arcto compescere freno
Possit, et effusas tardo permittere habenas;
Inque vicem modo directo contendere cursu,
Seu libeat curuo breuius contendere gyro;
Quis, parma seu dextra velit seu laeua tueri,
Amplior, aut signata cita loca tangere funda.

Doctissi-

Doctissimus Ayrmannus in Vita Tibulli §. 29. totum locum aliter constituit, στιγμῇ τελείᾳ post v. 87. posita, et noua sententia a verbis: *Laudis vt* (sic legit pro *et*) *assiduo vigeat c. miles, Quis t.* — ad v. 98. perducta: ita vt quaerat, *vt laudem militaris peritiae appetendo semper in armis actuque sint milites, quis Messala, eorum imperatore, laude illa, castrensis scilicet exercitationis, prior sit.* Mihi tamen ea ratio paullo coactior esse videtur.

90. *aut lento*] Regius, *et.*

91. *Aut quis equum celerem arctato compescere freno Possit*] pro *Aut*, alii *At, Et, Vt. arctato* Broukh. ex duobus Italicis et Ed. Brix. reposuit: vulgo *celeremue arcto;* Ita *celeremue — et tardo* vix bene sibi respondet: pro *aut tardo*. Idcirco *ue* metri fulciendi caussa, ex v. 89. interpositum esse videtur, cum primum erratum esset: *celerem arcto*, vt est in Ed. Rom. Ven. anni 1500. et 1520. de quo genere vid. ad v. 39. Ayrman. tamen l. l. praefert: *Et quis equum celeremque arcto c.* (et hoc quidem omnino verum esse arbitror: *celeremque — et tardo.*) In Regio erat: *celeremue arrepto.* Supra I, 4, 11. *angustis compescere equum habenis* vidimus. Burmannus, vt Valerii Flacci *angi* II, 386. explicaret, haec laudans, ita effert *armato compescere freno.* In quo Valerii Flacci loco iungendum est, *Terra iuuat breuis*, h. exigui campi pascua. Sic nulla emendatione egebimus. *In laeuos orbes* ibidem, *piger equus angitur*, h. e. longa desidia fractus si quis insederit, vix ad naturalem flexum ei ille obtemperet. Alio consilio, vt ipse laeuam tectam haberet, Mezentius obequitat Aeneam X, 885.

Ter circum adstantem laeuos equitauit in orbes.

Deinde pro *Possit* Broukh. ex Heinsii emendatione receperat *Par sit.* Sed repetendum est in hoc et reliquis versibus *melius* ex v. 89. Quanto vero elegantius eandem sententiam expressit Ouid. Epist. 4, 79.

Siue ferocis equi luctantia colla recuruas;
Exiguo flexos miror in orbe pedes.

93. *directo contendere cursu*] *cursu*, quod et in Regio est, ex vndecim libris recepit Broukh. vulgo *passu*, frequenti aberratione. v. ad Ouid. I, Met. 532.

94. *Seu libeat curuo breuius compellere gyro*] Quatuor Italici, *Nunc libeat*, non male, si *libeat* ἐν παρενθέσει positum, et *si* omissum dicas. *Compellere* Broukh. ex coniectura reposuit, ne bis *contendere*, quod vulgo legitur, esset.

An

An itaque veram lectionem habeamus, dubitare licet. Ex omnibus tamen, quae proprie in hac re dici solent: flectere, ducere, agere, in gyrum, nulla alia vox accommodatior est. Ayrman. l. l. vt eadem repetitio euitetur, legebat: *directo concurrere cursu*, et, *curuo leuius contendere gyro*, vt certamen equestre grauius leuiusque describatur; sed id parum apte. Porro *breuius* secundum Muretum, quem Scaliger iterum male deseruit, idem Broukh. e libris: et sic Ed. Lips. Vicent. et aliae: vulgo *melius*, in nonnullis *leuius*, quod Ayrman. praeferebat, qui etiam malebat *paruo gyro*. Cic. III, de Orat. c. 19. a Broukh. laudatus: *ex ingenti quodam oratorem immensoque campo in exiguum sane gyrum compellitis*. Seneca Thyest. 842. de Luna:

Vincetque sui fratris habenas.
Curuo breuius *limite currens.*

Ouid. Fast. VI, 586. *adductos intus agere equos* dixit. *Gyrus* proprie in equitatione. Propert. III, 12, 11.

Gyrum pulsat equis.

Virgil. Aen. X, 884. ✓

— — *volatque*
Ingenti gyro.

Angustissimum gyrum dixit Plin. IX, ep. 26. cf. Broukh. inf. ad v. 207. (Nec aliter accipiendus, idemque hinc illustrandus est locus Carminis in Pison. 53. 54. — *et nunc ceruice rotata Incipit effusos in gyrum carpere cursus:* h. ex effuso cursu equum reuocare ad sedatiorem illum, saltem breuiorem, qui fit in gyrum. *Orbem* dixit Varius in fragm. apud Macrob. VI, 2.

Quem non ille sinit lentae moderator habenae,
Qua velit, ire; sed, angusto prius orbe coërcens,
Insultare docet campis, fingitque morando.)

Crusius in Prob. Crit. 26. legebat:

Seu libeat cursum medio conuertere gyro.

95. *Quid? parma seu dextra velis, seu laeua tueri — An prior?*] Ita ex Heinsii emendatione Broukh. reposuit, cum Scaliger ex scriptis, quibus Regius succinit, et alii apud Broukh. cum Ed. Rom. (nisi quod in hac vitiose *parmam* est) haberet: *Quis p. s. d. velit*. Et haec haud dubie vera lectio, quam reduxi. Ante Scalig. vulgo legebatur: *Parma seu quos* vel *quis*. Corruptioni locum dederat omissum in principio versus pronomen *quis*, quod deinde parum commodo loco inferciebant: *Parma seu quis*, vel

vel *quos*. Heinsii lectio plane inutilis est, si haec, vt debent, ad milites referuntur, qui certant, *quis* eorum *amplior sit*, h. praestantior, potior, quis melius teneat artem latus parma tuendi aut funda scopum feriendi. Nam et hoc legebatur in Scaligerana, vt est etiam in Regio, Edd. Vett. Vicent. Venetis et prima Aldina, (adde Coruin.) At Broukh. post Heinsium correxit: *An prior*, n. est? In Edd. ex Ald. sec. profectis ante Scaligerum a Romana inde *amplius* legebatur. Pro *parma* Lipf. cum nonnullis corrupte *peruia*. Lectio, quam restitui, etiam in Coruin. diserte expressa est.

96. *veniat grauis impetus hastae*] Ita Scaliger ex suis reposuit. Vulgo vbique legitur, *grandis venit*. Ed. Rom. etiam *hoste*.

97. *aut signata cita loca tangere funda*] Regius *seu s. velit*: hoc et alii habent. Ed. Lipf. *cito*. Ayrmann. in Vita Tib. §. 29. totum locum ita refingebat:

Quis parma seu dextra velit, seu laeva tueri,
Siue hac, siue illac grandem vehat impetus hastam,
Eminus aut signata cita loca tangere funda?

vt ad *Quis* ex superioribus subintelligatur, *melius te possit*; nam referebat ille cum aliis Intpp. haec ad Messalam.

98. *simul a. veniunt — parant*] Reuocauit Broukh. tacite lectionem ant. Edd. a Romana inde, et codd. etiam Regii. Statius e suis *venient*, maluerat; hoc etiam Ed. Lipf. Scaliger *veniant*. vterque *parent*. (nec aliter Coruin.)

100. *Tunc tibi non desit*] h. in promtu sit. At Broukh. ex coniectura Heinsii et tribus libris *desit*. Regius etiam *Tum*.

101. *Seu sit opus, quadratum acies consistat in agmen* etc.] Locus difficilis interpretatu, inprimis ex vetere lectione; v. 103.

Seu libeat duplicem seu iunctum cernere Martem.

Scaliger hic tria genera aciei instruendae, quadratum, duplex, pilatum, describi putabat. Sed confundit Vir summus *agmen* et *aciem*. Neque Lipsius de Milit. Rom. IV. Dial. 6. se extricare potuit. Salmaf. de Re milit. Roman. c. 7. et 10. *aciem simplicem* et *bipartitam* h. l. exprimi censebat; hanc duobus cornibus, nulla vt media acies sit, constare, quae non aequaliter dirigantur in hostem, sed quorum alterum, vt hosti propius, ita prius manus conserat: hinc v. 103. *duplici seiunctim cernere* h. decernere *Marte*, emendabat; et dum *dexter*, siue qui in dextro cornu est, sini-

strum

strum hostium cornu, et vice versa aggreditur, *tenet*. *Simplicem* vero esse eandem cum *quadrata*, cuius aequatae frontes sint, vt omnes, qui in primo ordine stent, vno tempore se in hostem moueant: hoc in nostro:

Rectus vt aequatis decurrat frontibus ordo,

h. vt ordines sint aequali fronte. Schelius in Diss. Polyb. c. 11. Salmasium confudisse vult *aciem simplicem*, *aciem quadratam*, et *agmen quadratum*. *Agmine quadrato* duci exercitum, cum frons et tergum in latum extensa sint, inter quae intermisceri possint iumenta; opponi autem *agmini pilato*, quod oblongum sit, fronte angustiori: hoc vsos esse in anfractibus, siluis et aliis locis iniquis; illo in campo lato et plano. *Aciem* porro *simplicem* a *quadrata* distinguere Vegetium. Locus est I, 28. — *vt prima simplex extensa sit acies, ne quos sinus, quas curuaturas habeat, vt aequali legitimoque spatio miles distet a milite; Tunc praecipiendum, vt subito duplicent aciem, ita vt in ipso impetu is, ad quem respondere solent, ordo seruetur. Tertio praecipiendum, vt quadratam aciem repente constituant.* Ex quibus verbis omnes fere superiores interpretandi rationes euertuntur. (Enimuero an Vegetii haec praecepta ad veterem Romanorum tacticen pertineant, quis docuit? Tum versamur in poëta, non in tactico scriptore, cui omnes aciei formae deinceps accurate enarrandae erant. Sed posuit ille e pluribus duas, alteram agminis quadrati, alteram, qua binis cornibus in hostem ducitur.)

101. *quadratum — in agmen*] *agmen* est in Regio in litura, et videtur fuisse eius loco *orbem*, quod diserte in Ed. Rom. legitur. Schelius l. l. ita haec laudat:

Seu sit opus, acies quadratum sistat in agmen.

102. *Rectus vt aequatis decurrat frontibus ordo*] In vulgg. inde ab Aldina sec. et libris plurimis *inaequatis*, vt sup. v. 43. quod Passeratius idem cum *aequatis* esse contendit. Edd. Rom. Reg. Lep. Vicent. *in aequatis* diuisim; vnde Ald. pr. fecit: *an aequatis*. Sed *vt aequatis* correxerat Statius, et sic Ed. Scalig. et collat. Colot. Pro *decurrat* (v. not.) Regius cum Rom. et aliis *concurrat*, nonnulli, *seu currat*, *consistat*.

103. *Seu libeat duplici seiunctim cernere Marte*] Ita emendauit Salmas. de Re milit. Rom. c. 7. et Heinsius, qui et alias coniecturas afferebat. Vulgo: *duplicem seu iunctum cernere Martem.* Nempe ex *seiunctim* factum primum *seiunctum*, quod in vno Wittiano et Eboracensi est,

hinc ortum *seu iunctum;* et hoc dedit locum mutando ablatiuo reliquorum nominum. Ed. Lipf. etiam *seu victum,* Vicent. et aliae *seu vinctum,* v. ad I, 1, 64. Regius *seu iunctim,* quod ad veram lectionem propius ducit. Crusius in Probab. Crit. c. 26. emendabat:

Seu libeat, duplicent, seu iungant cornua Martem.

Sed mentem viri docti assequi non possum.

104. *Dexter vti laeuum teneat dextrumque sinister*] Ita ex Cuiaciano et Exc. restituit Scaliger; vulgo:

Dextraque vt laeuum teneat, dextrumque sinistra.

Statiani, vnus Angl. cum Ed. Rom. *Dexterque v. l.* Regius cum Ed. Lipf. et Ald. pr. *Dexteraque vt.* Ed. Rom. mox: *dexteramque sinister.* Regius etiam *sinister.* Tum pro *teneat* Salmaf. l. l. malebat *tentet*, h. aggrediatur: quod vtique praeferendum censeo.

105. *sitque duplex geminis victoria castris*] Ita pro eo, quod vulgo est, *gemini v. casus*, Heinsius coniecerat Adu. III, 10. et ex vno Statiano, Colbertino, et Exc. Colotii reposuit Broukh. Consentit Ed. Rom. at expressae hinc Venet. 1500. *gemini v. casus,* et 1491. 1520. *gemmis v. casus.* *Castra* hic sint pro exercitu necesse est, vt etiam Broukh. monuit; sed tum sensus non constat, qui debet esse in *vtroque cornu:* nisi de eo casu accipias, cum alterum hostium cornu, alterum nostri exercitus vicit fugatumque est. Aut *gemina castra* h. l. sunt cornua bina eiusdem exercitus, quatenus ille bipartita acie pugnauit. Crusius l. l. legebat:

Sitque duplex geminis victoria caussis.

Sane *caussa* et *casus* permutantur. v. Gronou. Obss. III, 14. sed tota sententia et ratio ab h. l. aliena.

107. *Iapydiae*] Haec vera scriptura est. v. Drakenb. ad Liu. XLIII, 5, 3. Reimar. ad Dion. XLIX, 34. etsi et *Iapodes* et *Iapides* vulgo legantur. Primum Scaliger ex suis legit: *Iapidiae:* vulgo circumferebatur *Iapygiae,* quae in Italia quaerenda erat. Regius: *hiapigliae*, monstrose. Ed. Rom. *Iapides*, at Cyllen. *Iapidiae,* et sic reliqui.

109. *Pannonius gelidas passim disiectus in Alpes*] Etiam Auctor Eleg. ad Liuiam 390.

Summaque dispersi per iuga Pannonii.

quanquam ab Augusto in deditionem receptos memorat Dio; quod tamen vtrumque locum habere potest. Videntur vero hic paullo latius accipiendi Pannonii. Nam Pannonii proprie iuxta Danubium, a Norico vsque ad Mysiam, habi-

habitabant. v. Dio XLIX, 36. adeoque ab Alpibus paullo remotiores erant. Doctissimus Ayrman. in Vit. Tib. §. 35. ei rei occurrere putabat, si insereretur *et* post *passim*, vt per eos, qui *gelidas passim disiecti in Alpes fuerint*, *scilicet a natura, id est, qui passim Alpes incoluerint, intelligantur Salassi, vicinique et in Alpibus pariter habitantes populi, quos vno alteroue post anno Messala proprio Marte deuicit, Legatus ad eos Propraetore missus a Caesare.* Sed obscure ita Salassos a poëta declarari, multo magis mirationem faceret, quam quod eos omnino sileri videmus. Nec vero iis inter Iapydes, Pannonios et Arupinos locus bene esset, cum nimis remotae ab his eorum sedes fuerint: etsi verum est, eiusdem belli contagium ad vtrosque pertinuisse. v. Dio l. c. 34.

110. *Testis Arupinas et pauper natus in armis*] Ante Scaligerum legebatur *Arupinus:* a Romana inde, quam sequuntur Venetae et Aldinae. At Scaliger ex Cuiac. *Arupinis* receperat, coniiciebat tamen legendum esse: *Arupinas*, vt gentile esset, quod reposuit Broukh. In libris mira varietas. Inuenitur enim, *et Alpinis*, *et Arpinis*, *et Aprinis*, *et Hirpinis*, *Harapinus*, *et Hyrpinas*, *et Arpinas:* Ed. Lipſ. cum Vicent. forte et aliis, *in alpinis;* Regius, *et alpinis;* sed in margine *hirpinis* vel *arpinis*. Porro Ed. Rom. *in aruis* cum nonnullis aliis: quod Ayrman. §. 36. probabat, vt legeretur *Arupinis — in aruis*. Certe nondum satis certa fides singulis versus verbis esse videtur.

112. *Pyliae miretur saecula famae*] In Edd. vett. post hunc alium legi versum notat Heinsius:

Namque senex longae peragit dum secula vitae.

et miratur, cur omiserint recentiores. Equidem non nisi in Ald. sec. et hinc deductis Statiana, Muret. Gryph. Bas. inueni; ab reliquis, quas vidi, etiam Rom. Venetis, Reg. Lep. Vicent. Ald. pr. et hinc profectis, abest, vt adeo is reposuerit, qui Aldinam sec. correxit. Potest quidem in aliis omissus esse propter repetitionem verborum, *secula famae*, et *secula vitae*. Verum haud dubie est pro insititio habendus. In Coruin. sic expressus est:

Namque senex longe spargit dum secula famae.

113. *reuocauerit*] intell. vt, quamuis. In libris fere *renouauerat*. nonnulli *reuocauerat*. v. ad Ouid. I, Met. 11.

115. *Gaudet*] Broukh. reposuit ex emendatione Heinsii parum necessaria; vulgo *Audet*.

eod. *validisque sedet moderator habenis*] h. fortibus et firmis, quae equum moderantur, domant; quanquam semper languet epitheton. Melius Broukh. ex quinque libris, *validusque*. Alia res in Cic. de Orat. III. c. 41.

Erras, erras: nam te exultantem et praesidentem tibi
Reprimont validae legum habenae, atque imperii insistent iugo.

hic vim habet epitheton eximiam. (Immo vero *validae habenae* elegantius dictae sunt epitheto a valido sessore ita translato. cf. sup. ad v. 78. Intelligitur etiam per se, validas habenas indigere valido sessore, et esse equum validum regendum.)

116. *non alias conuersus terga domator*] Vocabulum *domator* suspectum erat Scaligero, sagacissimo viro: sed non, vt Broukh. putat, propter formam: nam et *domitor* et *domator* dixere veteres; sed primum, si debet esse πωλοδάμνης, et ἱπποδάμας, non ita nude poni, verum *equorum domator* adiiciendum erat, vt Virgil. Aen. VII, 189. *Picus equûm domitor*, et v. 691. *Messapus equûm domitor*. Deinde adhuc de Arupinate haec essent accipienda; et tamen videtur Poëta de alio populo nunc loqui velle. Pocchi Exc. habebant, *terga domata*, quasi, quae nunc perdomita sunt: duo Italici, *comata*, vnde olim de Gallis hic agi volebant. Forte transpositio facta, et legendum:

— *non alias conuersus Dalmata tergum*.

Dalmatae enim V. C. 720. cum rebellassent, primum ab Agrippa, deinde ab ipso Augusto perdomiti sunt, multis et magnis tamen acceptis incommodis. v. praeter Appiani Illyrica, Dio XLIX, 38. et triumphauit postea de iis Caesar ib. LI, 27. Vellei. II, 90. *Dalmatia, XX. et CC. annos rebellis, ad confessionem pacata est imperii*. Liuius Epit. 131. *Iapydas et Dalmatas et Pannonios subegit*. Ex quibus patet, eum aegre perdomari potuisse, hincque adeo *non alias conuersum terga* dici, quod non ad viuum resecandum. cf. v. 194. Consol. ad Liu. 389.

— — *et tandem Dalmata supplex*.

Sic etiam de Iapydibus loquitur Appian. Illyr. p. 1205. *Iapodes, qui vltra Alpes incolunt, tunc primum Romanorum tulere iugum*. Ayrman. Vit. Tib. §. 36. sic legebat:

Te duce non alias conuersus terga domatur,
Libera Romanae et subiecit colla catenae.

Verum ita ad eundem Arupinatem referendum, et temporum insuauis commutatio infertur.

118. Nec

118. *Nec tamen his contentus eris*] Heinſ. in Aduerſ. I, 2. malebat: *eas;* vti volebat *ire*, tanquam elegantius vbique inferre pro *eſſe*.

121. *Tyrio ſubtemine*] Noſtri cum multis minus accurata ſcriptura, *ſubtegmine*. v. ad Ouid. VI, Met. 56. Colbert. cum vno Broukh. *velamine*.

122. *oriente die, duce fertilis anni*] Ed. Rom. *vertilis anni*, vt Barth. ſupra v. 51. pro *fertilibus horis* malebat *vertilibus*. Vnus Stat. *artis* pro *anni*.

124. *Et fera diſcordes t. flamina venti*] pro *fera* Baſil. *freta*, v. ad v. 72. Heinſius et hic *diſſortes* malebat.

125. *egerunt flumina*] Regius, *tenuerunt* ex ſup. verſu.

126. *Quin rapidum p. — vndis*] In Regio vltima vox in litura erat ſcripta, et pro *Quin* idem *Cum*.

127. *Nulla nec a.*] Ita Broukh. e libris, inter quos et Regius, vt iam emendarat Paſſerat. vulgo *Vlla nec*. Statii vnus, *nulla haec*, vnde ille faciebat, *nulla hic*. Duplex haec negatio locum habet in repetitione alterius particulae; eſt enim quaſi diſtinguendum, *Nulla, nec auis, nec quadrupes*. Vnde valde dubito de veritate lectionis loci v. 164

129. *Quum largita tuis ſunt muta ſilentia votis*] Ita recte emendauit Broukh. Vulgo: *Quin l. t. ſ. multa ſ. v.* parum commodo ſenſu. *Cum* etiam in vno Anglic. item in Regio, et Ed. Lipſ. conſpicitur; *muta*, quod iam Heinſ. coniecerat ad Ouid. II, Met. 66. et Exc. Perreii et vnus Anglic. habent, non raro ab altero pulſum eſt loco. v. ad Ouid. IV, Met. 433. *Muta ſilentia* ap. eund. VII, Met. 184. X, 53. *taciturna* II, Art. 505. *largita ſunt* vel paſſiue poteſt accipi, vel vt neutro ea comprehendantur, quae anteceſſere, *flamina, flumina, mare, volucris, quadrupes*.

130. *Iupiter ipſe l.*] Miror neminem hic contactum pruritu corrigendi: *Iupiter ille*. v. ad I, 4, 23.

eod. *leui — curru*] propter celeritatem curſus. Douſa in Not. c. 7. ſuffragante Broukh. propterea, dictum vult, quia Iouis currus alatus fuerit: et affert locum Macrob. Sat. I, 23. ſed iſtud fuiſſe peculiare Platonis commentum, non commune antiquitatis, facile e loco apparet. Horatius quidem I, Od. 35, 8. et alii *volucrem* Iouis currum dixere, ſed hoc eſt celerem; adeoque idem ac *leuem*. Alio reſpectu idem I, Od. 12, 58. *grauem* dixit:

Tu graui curru quaties Olympum.

ob maieſtatem inſidentis. cf. Paſſerat. et Broukh.

131. *Iupiter ipse — Adfuit*] Vnus Ital. et Ed. Reg. Lep. *Affluit*, quod probabat Burman. Diss. de Ioue Fulg. c. 9. p. 72. Nimis docte, etsi ita Deorum gressum (descendisse enim Iouem hic intelligere oportet) exprimebant. Sed potius id librarii vitium esse arbitror, cum et reliqua, *liquit*, *praebuit*, praeteriti sint temporis.

132. *tuis precibus*] Reg. *suis*.

134. *additus aris Laetior eluxit structos super ignis aceruos*] *additus* est appositus, repositum a Broukh. ex superioribus Edd. nam Scaliger cum aliis, etiam Rom.

Cunctaque veraci capite annuit abditus aris.

legit et ad Iouem retulit. At sic debuisset saltem scribi: *abditus auris*. Pro *laetior*, quod inde ab Aldinis legitur, et ante eas in Vicent. exhibent Regius, Ed. Rom. cum Venetis et multis aliis *purior*, quod illi recte Broukh. posthabuit, vt et illud, quod Mattius e suo libro probabat:

Purior elusit substratos ignis aceruos.

stratos etiam vnus Heinsii exhibebat, frequenti permutatione. v. Heins. ad Ouid. III, Met. 570.

136. *non iidem tibi sint aliisque triumphi*] *sint* est in Scaligerana, ex Ald. pr. in aliis *sunt*. Permulti, etiam Regius, *Incipe nunc: iidem tibi sunt*. vel *Incipe: nunc iidem*, vt Ed. Rom. et Ven. 1491. 1500. at 1520. *non iidem*, Vicent. *Incipe nunc idem: tibi sunt aliique tr.* Eadem Rom. cum Lips. *triumphis*, propter vicinum *aliis*.

139. *Nec fera te Tyrio tellus obsessa colono*] Ita Scaliger pro eo, quod vulgo erat, *Rhoeteo*, vel *Rhetaeo*, emendauit, cum in Cuiac. esset, *te tereo*. Sed varietas scripturae nimis insolens est, quam vt a noto vocabulo *Tyrius* proficisci potuerit. Vnus Statii, *terreno*, alius *Threïcio*, vnus Broukh. *tyreno*, vnus Heinsii *tartareo*, (sic quoque Coruin.) sed plerique, vt in Cuiaciano, *tetereo:* Reg. cum Ed. Lips. *te terio*, Ed. Rom. Brix. *Nec fera tereo.* Vicent. Venetae cum Exc. Pocchi *thereo.* Ex quibus ego veram lectionem esse censeo, *Theraeo tellus obsessa colono:* vt Africa et inprimis Cyrene intelligatur, cuius conditores ex insula Thera, Θήρη, duce Batto, profecti sunt, vt late Herodot. IV, 1, 47. sqq. persequitur. A vero non multum aberat Cyllenius, interpres non contemnendus. Pro *obsessa* in Ed. Rom. et Ven. *possessa*, vt legebat Heinsius. Sed v. ad II, 3, 41.

140. *Choaspes*] Ita reposuit Scaliger, quamuis in suis haberet *Diaspes,* quod et in aliis, etiam Regio, est. Nonnulli adeo, vt Ed. Lips. *Dryaspes.* Sed habent *Choaspes* boni libri. Rom. Ed. *Cohaspes.* Cyllenius in suo legerat *Coaspes.* Vicent. *Coaspis.* Ald. pr. *Choaspes,* quod mutauit Ald. sec. *Diaspes,* et hinc aliae. Salmas. Polyh. p. 492. B. de h. l. differens, *Diaspes corruptum ex Chuaspes, nam et Coaspes et Cuaspes in nostris libris h. l. reperi scriptum. Factum Diaspes diuaricatis cruribus τῦ u.*

141. *Cyri dementia Gyndes*] *Gyndes* diserte in Ed. Vicent. haud dubie et in aliis. Rom. *Gindes* et hinc Venetae, etiam Aldinae et hinc vulgatae. Correxerat tamen hoc ex Herodoteo Γύνδης (v. l. c. lib. I, 189.) iam Cyllenius; tandem emendauit Scaliger. At in libris fere legitur *Cydnus,* in vno *Cyrus;* perperam.

142. *Radit Arecteos haud vna per hostia campos*] Ita ex Heinsii emendatione reposuit Broukh. In vulgg. Edd. legebatur: *Cretaeis ardens aut vnda Caystria* et inde a Mureto (id quod et vett. edd. et scripti habent) *Carystia campis,* quod intelligebant de aquis ad *Carystum* Euboeae vrbem. Sed dicere non poterant, quorsum *Cretaeis campis* pertineret, et quomodo a Perside in Euboeam transiisset vno saltu Poëta. Itaque Scaliger ex Cuiaciano reponebat:

Ardet Arectaeis aut vnda perhospita campis.

hos in Babylonia a Strabone (lib. XVI. p. 1072. B.) memorari, inque iis lacum ardentem; (ἔνθ' ἡ τοῦ Νάφθα πηγὴ καὶ τὰ πυρὰ, de Arbelis in Artacena dixerat.) de eodem loqui Plinium L. II. c. 110. *Campus Babyloniae flagrans quadam veluti piscina iugeri magnitudine.* (Fuere tamen plura in his terris loca bitumine liquido seu naphtha notabilia: ille autem Plinii lacus Straboni XVI. p. 1078. B. memoratur tanquam vrbi propinquus.) *perhospitam* explicat ξενίζουσαν, miram, insolentis naturae, dum Gallicum, *étrange,* in animo haberet: nam latine *vnda hospita* est, vel quae intrari, nari, nauigari etc. potest, vel quae aliunde aduenit, vt Seuer. Aetn. 128. *hospites fluuios* dixit, vbi v. Scaliger. Heinsius principio emendabat, vt etiam Scaliger maluerat,

Ardet Arecteos aut vnda per hospita campos.

vt iungerentur, *per campos.* In quibus quidem *qua* commode subintelligi potest ex v. 140. contra quam Broukh. existimat, sed manet difficultas in τῷ *hospita,* quae forte tolli possit, si legas, *vnda parum hospita,* quia omnia comburit

burit iniecta. Itaque cum varie tentasset, (nam et *tardet*, et *ter hospita* coniiciebat) tandem probabiliorem proposuit alteram illam emendationem Heinsius, quam recepit Broukh.

Radit Arectaeos haud vna per ostia campos.

(Nam cur antiquatam scripturam, *hostia*, nunc inducat, non video.) Gyndem quidem per Artacenam decurrisse nemo, quantum memini, docuit. Est tamen haec correctio Heinsii felicissima. Parum feliciter cum Scaligero certans Ausonius Popma ad Vellei. II, 19. legebat:

Ardet Arectaeis vnda par hospita campis,

vt esset *vnda par campis*, bituminosis et ipsis. Salmas. ad Solin. p. 840. Ed. Trai. ita emendabat:

Ardet Areccaeis aut vnda perhospita campis.

ab *Arecca*, vel *Aracca*, Susianae oppido; in ea autem regione erant naphthae fontes. v. Strabo XVI. p. 1078. *Ardet Arectaeis* corruptum fuisse in *Cretaeis ardens* vel *ardet*, siue *Cretheis*, vt in Rom. et Ven. non miror: sed ab eo nondum abduci me patiar, quo minus latere aliud quid credam in *vnda Caristia, Carysia, Caistria, Charistia, Caristina*, vt varie legitur in omnibus aliis praeter Cuiacianum. Dicerem fuisse: *vnda Acherusia:* modo constaret, ardentes fontes esse dictos vel habitos Acherusios.

143. *Tomyris*] Regius, *Tamyris*, vt alii ap. Broukh. Tum Schefferi liber, *Nec quae*.

144. *Impia nec s.*] Carrion. ad Valer. Flacc. VI, 750. *Nec pia qui s.* vt sit: Et qui non pia.

145. *Padaeus*] Ita et Regius. In aliis *Pachaeus, Phareus, Padetus*. Ed. Vicent. *bacchaeus*.

146. *Histrus*] est ex emendatione Broukh. vulgo, *Hebrus*, ad quem tamen nulli Getae habitant.

eod. *Mosynos*] e libris et anterioribus edd. in quibus *Mosinos* exaratum, reuocauit Broukh. Scaliger e suis reposuerat *Magynos*, qui et, tum in aliis, tum in Regio sunt. Valer. Flacc. V, 152. *Mossynos* duplici sibilo extulit, ad quem l. vide Intpp. (In *Mosynis* et in *Tanai* nemo haesit. Atqui in eorum finibus nullus Tanais fuit: vti nec Getarum sedes ad eum fuere, quos Ouidius adhuc infra Istrum colentes reperiebat. Haberet forte locum *Hypanis* pro *Tanai*. Ita tamen *Mosyni* non magis expediuntur. Itaque suspicor poëtam aut Scythas ἁμαξοβίους per *Mosynoecos* h. e. *ligneis domibus vtentes* declarare, aut omnino latius eo vocabulo pro barbaris Sarmatis vel Scythis vti voluisse.)

151. *Et*

151. *Et circumfuso considit in aëre tellus*] *Considit* ex emendatione Heinsii recepit Broukh. Omnes vulgo Codd. et Edd. *consistit*, quod damnatum nolim, cum de situ et loco, qui terrae assignatus est, bene accipi possit, vt Ouid. I, Met. 54.

Illic et nebulas, illic consistere nubes
Iussit.

n. in aëre. Sed et ibi Heinsius malebat *considere*; et est sane aberratio librariorum in his vocibus satis frequens. v. Heins. ad Ouid. I, Met. 307. II, 59. 632.

152. *toto disponitur orbe*] Ita Scaliger cum melioribus, vt iam legendum e suis monuerat Statius. Sic et Regius ac Coruin. cum Ed. Lips. ac Vicent. Antea ex Ald. sec. legebatur *totos orbes*: ex Ald. pr. autem, *totus d. orbis*, non male, quod et Muretus seruauit. Idem Ed. Rom. cum Venetis.

155. *incepto — liquore*] Guyetus mallet *incerto*, Heinsius *inserto*, vt ap. Auienum. Sed v. Not. Etiam in Regio *incepto* notatum erat tanquam suspectum.

156. *durata riget densam in glaciemque niuemque*] Regius *densa*. Felicius haec expressit Fracastor. Syphill. I, 137.

Aspice, vt, hibernus rapidos vbi flexit in Austrum
Phoebus equos, nostrumque videt depressior orbem,
Bruma riget, duratque gelu, spargitque pruina
Tellurem, et gelida glacie vaga flumina sistit.

157. *Quippe vbi non vnquam Titan superingerit ortus*] h. infert, infundit superne. Scaliger e suis (adde Coruin.) legit: *superegerit*, quod et ipsum placet, quasi sol versus polos non ascendere et eniti possit, quippe cum ibi mundus *consurgat*. Ge. I, 241. Et sic Regius cum Ed. Rom. Passeratius hinc faciebat, *superexerit*. Pro *vbi* Ed. Rom. cum suis traducibus *ibi*: mutauit Statius e libris. Etiam *nonnunquam* erat ante Muretum.

159. *propior terris*] vnus Angl. *terras*, quod exquisitius. v. Gronou. ad Liu. XXII, 40. et passim.

160. *Seu celer hibernas properat decurrere luces*] Ita inde ab Aldo editur: sic et Vicent. At Ed. Rom. cum Brix. et Venetis *properet deducere noctes*. Sic etiam liber Sfortiae ap. Statium, cum Exc. Colot. Et *noctes* etiam ex Eboracensi notauit Heinsius. cf. sup. I, 2, 29. Sed eas, quippe tam longas et tardas hiberno tempore, non *properat celer* nec decurrere nec *deducere*, h. adducere, Sol.

Itaque

Itaque praestat alterum. *Decurrere* etiam recte se habet. v. sup. v. 51.

161. *presso tellus consurgit aratro*] Ita Regius cum Ed. Lipf. et Rom. vnde videtur in vulgatas venisse: quanquam Cyllenius legerat *exurgit*, quod in libris ceteris fere est omnibus, et in ed. Vicent.

162. *praebent nec*] *neque* Coruin.

164. *Nulla nec ex*] Vnus Colbertinus habet *Vlla*. Et sic inf. Carm. 13, 3. 4. Sed Graecum loquendi morem h. l. sequutus esse noster dicendus est. cf. sup. ad v. 127. Sic Cic. II, Verr. 24. *Debebat Epicrates nullum numum nemini*, vbi v. Graeu. et ad Attic. III, 7. Propert. II, 15, 32.

Absenti nemo ne nocuisse velit.

cf. inf. Carm. 7, 8.

eod. *exustas — partes*] Nonnulli ap. Broukh. *terras* ex interpretatione.

165. *interque rigentes*] Regius, Guarner. cum multis aliis *rigentem*, male. vid. v. 13. Illa autem forma, vt *inter*, *inter* repetatur, passim iam a viris doctis obseruata est.

167. *Quas vtrinque tenens similis vicinia caeli*] Ex tribus libris temere ordinem mutauit Broukh. qui in omnibus reliquis est: *Quas similis vtrinque tenens.* Deinde Colbert. cum Ed. Mureti, Basil. Plant. *similes*, ex Ald. sec.

168. *vires necat aër*] sollenni errore in omnibus fere libris et Edd. *negat*. Emendauit iam Statius post Muretum.

169. *per tempora vertitur annus*] *vertitur* post Muretum Scaliger reposuit e Cuiac. et sic Ed. Rom. cum Ven. 1491. 1500. At in reliquis omnibus *labitur*, quod tamen h. l. minus accommodatum. Contra recte *labitur* praetulerunt ap. Ouid. III, Art. 65.

— — — *Cito pede labitur aetas.*

vbi liber Vossii *voluitur*.

170. *Hinc et c.*] *Hinc* (propter temperatum aërem, puta) Broukh. tacite e libris reposuit, vulgo *hic*: quod stare posset, si idem superiori versui redderes, vt est in Ed. Rom. et Venetis. Paullo post pro *didicit* Regius *dedit*.

171. *lenta — vitis*] Eborac. vetustissimus liber *laeta*, perpetua variatione. Sed *lenta* verum, quia complectitur arborem capreolis, palmitibus, et per ramos ascendit.

172. *Ton-*

172. *Tondeturque seges maturos annua partus*] Duas metaphoras, nescio, an satis bene, confundit. Quanto simplicius illa II, 1, 48.

Deponit flauas annua terra comas.

173. *pontus confinditur aere*] Multi *confunditur*, etiam *contunditur*, vt sup. I, 7, 21. erratum.

174. *structis exurgunt oppida muris*] Vnus Statii, Colb. duo Broukh. *consurgunt*, vt variabant v. 161. hoc tamen h. l. malim. Ouid. XV, Met. 431.

Nunc quoque Dardaniam fama est consurgere Romam.

vbi vnus Basil. *assurgere*. Regius exhibebat *exurgitat*, vt duo Statiani habebant, forte pro *exsuscitat*.

175. *per claros ierint tua facta triumphos*] Ita reposuit Scaliger, cum in suo inuenisset *praeclaros ierint*. Vulgo vbique legitur: *praeclaros poscent tua facta triumphos*, sententia plana et facili, quasi sibi debitos. Sed illa Cuiaciana lectio non aeque planum sensum habet. Broukh. quidem laudat similia loca, alterum Ouidii III, Art. 87.

Ite per exemplum, genus o mortale, Dearum.

Sed ibi est, *sequi exemplum*, alterum Statii Achill. I, 4.

— nos ire per omnem,
Sic amor est, heroa velis.

Verum hic est omnem historiam de Achille persequi, non aliquam particulam inde decerpere. Possint et alia loca afferri similia. Ouid. I, Fast. 15.

Adnue conanti per laudes ire tuorum.

h. recensere dies festos in honorem tuorum institutos. V, Trist. 9, 22.

Sic mea, lege data vincta atque inclusa, Thalia
Per titulum vetiti nominis ire cupit.

h. nomen tuum commemorare, (*titulus nominis* est simpliciter nomen. II, ex P. I, 50.

Oppida sub titulo nominis isse tui.)

II, Trist. 168.

Vtque tui faciunt, sidus iuuenile, nepotes,
Per tua, perque sui facta parentis eant.

h. imitentur. Consol. ad Liuiam 413.

Perque annos diuturnus eas fratrisque tuosque.

Ad nullum vero horum modum explicare possis hoc nostri: *facta tua ierunt per claros triumphos*, nisi *fata*, quod in Regio et aliis est, commodiorem sensum habere putas: vt sit: cum tu omnes victorias consequutus sis fato tibi debitas.

bitas. Forte *ierint* ortum ex *mereant*, quod glossema fuit τοῦ *poscent*. Si vero *facta* cum *triumphis* bene iunguntur, vt ex h. l. apparet, cur non et *acta* putemus iungi posse? Secus visum viro docto, qui nuper in Probab. Crit. p. 8. apud Lucan. I, 121.

Tu noua ne veteres obscurent acta triumphi.

parum opportune reponere voluit *arma*; Poëta enim vult: res a Caesare recenter gestas, reportatas ab eo victorias et triumphos, officere posse veterum Pompeii triumphorum splendori et gloriae.

176. *diceris magnus in orbe*] Regius, Ed. Rom. cum septem ap. Broukh. *maximus orbe.*

177. *Non ego sum satis* —] Similiter Auctor Panegyrici in Messalam in Catal. Scal. p. 92. (v. 55. Anthol. Burm. To. I. Ep. CXXII.)

Non nostrum est, inquam, tantas attingere laudes.

178. *Ipse mihi non si praescribat carmina Phoebus*] h. praecipiat, dictet. Rom. ed. cum aliis *perscribat.* duo *praestabit.*

181. *Languida non noster peragit labor otia, q.*] Sic omnes libri, scripti et editi, praeterquam quod in quatuor apud Broukh. et in Lips. Ed. est *pergit*. Broukh. tamen ex Exc. Lipsii reposuerat: *Languida nam noster p.* idque hoc modo interpretatur: *ideo Valgii humeros illi oneri subiicit, quod ipse laborem refugiat, conscius sibi virium exiguarum, atque otium potius sectetur, quamuis in re non lautissima;* quasi vero bonus Tibullus alicui typographo operam addixisset, et panegyricum Messalae, vt panem lucraretur, scribendum suscepisset. Apparere debebat Interpreti doctissimo, illud *quamuis* plane subsilientem et hiantem facere sententiam; cui naevo etsi forte ita mederi possis, vt pro *quamuis* legatur *cum vis;* vt sit: *cum vis Fortunae — me aduersa fatiget;* manet tamen hoc, *laborem* non posse dici *agere otia:* nisi velis interpretatione adiuuare lectionem, hactenus, vt *otia* accipias de lusibus, ludicris carminibus. Sed nec hoc bene fieri potest. Itaque potius duxi reuocare antiquam lectionem: *Non labor noster peragit otia languida* h. non tamen interea cesso canere laudes tuas, quamuis fortuna aduersa me auocare ab omni studio debere videtur; Haec paullo melior, puto, interpretatio, quam illa, quam Achilles Statius in Not. ad h. l. proposuit. Esset tamen sententia apertior, si legeres:

Languida nec noster —

vt

vt *nec* sit, *non tamen*. (et sic in Coruin. legitur. Alias etiam praestaret: *nec — peraget*. vt v. 191. sequitur: *deficient*.)

182. *me aduersa fatiget*] Ed. Lipf. cum vno Angl. et Ed. Ven. 1475. ac Vicent. *fatigat*. *me* a Regio abest. Inserta vero illa, *vt mos est illi*, non parum languent. Nam et eidem mos est aliquos fouere: si addidisset, *vt mos est illi affligere bonos*, aut simile, tum demum constaret sententia.

184. *flaui ditantes ordine sulci Horrea*] Ayrman. Vit. Tib. §. 7. et nuper Crusius in Probab. Crit. c. 26. corrigebant *distantes ordine sulci*, et sic memini, nescio quem, antiquorum Interpretum legere. Et procliuis vtique ea est corruptio, viderique potest eo alludere *dictantes*, quod in duobus Gebhardi, Exc. Lipsii, vno Angl. et Regio est; sed nondum video, quid in vulgata reprehendi possit, et quantum illi correctio illa praestet: (in qua otiosum et pueriliter fere vacans est ornamentum: *distantes ordine sulci*: inprimis cum iam potentius epitheton adsit: *flaui*.) Heinsius etiam *sulcos* tentabat: temere. Rutil. I, 199.

Interea Latiis consurgant horrea sulcis.

vbi *horrea* Burmanno minus bene in sulcis consurgere videntur. Ipse coniicit, *turgescant horrea*. Vir doctus in Misc. Obss. Vol. III. p. 369. *consurgant hordea*, vel *consurgat adorea*. Sed recte se habet vulgata. *horrea consurgere* h. impleri dicuntur *sulcis* h. e. sulcorum prouentu. Seuerus in Aetna 266.

Plenaque desecto surgant foenilia campo.

(immo *horrea* apud Rutilium sunt messes, segetes, ipsae fruges, vt solent poëtae illas voces promiscue adhibere. In Tibullo si quid tentandum putarem, refingerem τὸ *ordine* in *horrea*, vt repetatur idem vocabulum: *ditantes horrea sulci, Horrea, f.*)

185. *Horrea fecundas ad deficientia messes*] ita emendatum est a Scaligero, cum vulgo in omnibus legatur: *fecundis indeficientia mensis*. *Messis*, quod nimis facile in *mensis* deprauari potuit, cf. sup. ad I, 1, 43. erat in Cuiaciano. Sed neque *ad* necesse est reponere, modo distinguas: *fecundas in deficientia messes* h. deficientia in messes, vt dicimus, *deficit pecunia in sumtus*. Praepositionis sic transmotae exempla v. ap. Gronou. Obss. III, 19. Heinsius varie tentabat locum, vt videndum apud Broukh. Ayrman. Vita Tib. §. 7. legit:

Horrea

Horrea fecundas et deficientia messes.

Quod etiam elegantius videri possit. vid. Heins. ad Ouid. I, Am. 8, 93. Crusius vero sic tentabat:

Horrea fecundas nec deficientia messes.

Si tamen reputes, in quo carmine verseris, in vulgata nil est, cur posthabeatur. Regius praeferebat:

Ordea fecundis indeficientia mensis.

Quod arridere possit, modo non constaret, *hordeum* in Italia fere quadrupedum fuisse cibum. v. Plin. XVIII, 14. *fecundae messes* bene dictae, vt sup. II, 5, 37. *fecundum rus.* In Lusib. liberis Carm. 53.

Magnaque fecundis cum messibus area desit.

vbi *horrea* reponi non debent. v. sup. ad I, 5, 22. (cf. Burman. Sec. V. Cl. Anthol. Lat. To. I. p. 513. II. p. 527.) Rutilius in loco, quo nostrum expressisse videtur I, 147.

Quin et fecundas tibi conferat Africa messes.

vbi forte legendum *congerat,* vt noster I, 1, 1. Lucan. VI, 521.

Semina fecundae segetis calcata perussit.

Seuerus in Aetna v. 13. *saturas messes* dixit:

Annua sed saturae complerent horrea messes.

186. *Cuique pecus denso pascebant agmine colles*] In multis excusis esse *agmina* notat Passerat. et notaui ipse e Reg. Lep. Vicent. Venetis, Lips. et Basil. Inde ille faciebat:

Cuique pecu denso pascebant agmina colles.

Sed inducere ea aberratio, quae haud infrequens in his neutris est, (vid. ad II, 3, 42.) eum non debebat, vt aliquid mutaret. Heinsius etiam corrigebat: *Cui pecoris*, vt esset *satis pecoris.* Sed *pecus, satis*, hic est per appositionem dictum; *pecus*, quantum satis esset, vt saepissime fit.

188. *nam cura nouatur, Cum*] Iunctura et copularum vsus parum opportunus esse videtur. Forte repetebatur a poëta τὸ *nunc: Nunc cura nouatur.*

189. *Quum memor anteactos semper dolor admouet annos*] *admouet* Broukh. e quindecim libris, quibus accenseas Ed. Lips. Vicent. Venetas cum Coruin. vt *admouere* sit *ante oculos ponere, atque ita in memoriam reuocare, imagine viuidissima.* Vulgo legebatur *admonet*, quod et ipsum bene dicitur de iis, quorum recordatio animum nostrum pungit. Ouid. XIV, Met. 465.

Admonitu quamquam luctus renouantur amaro.

Rutil. I, 26.

Prodest admonitus saepe dolore labor.

Ante-

Antractos Scaliger reposuit e suis: legebatur vulgo, etiam in vett. edd. et parte codd. *accitos*, quod etiam in Regio est (cum Coruin.) at Ed. Rom. cum vno Gebh. et duobus Italicis *attritos:* Reg. Lep. *accisos — annos*, vt olim Dousa Praecid. c. 12. emendabat, quod non displiceat, si *annum* accipias, de prouentu annuo ex agris, vt saepe. Notum illud Lucani III, 452.

Agricolae raptis annum fleuere iuuencis.

Conueniret hoc ei, quod Poëta, sibi tantum paterni agri esse ademtum, queritur. Sic *opes accisae* apud Horat. II, Sat. 2, 113.

— puer hunc ego paruus Ofellum
Integris opibus noui non latius vsum
Quam nunc accisis.

res accisae apud Liuium III, 10. vbi vide Intpp. et passim alibi: VIII, 11. *Latinorum etsi pariter adcisae copiae sint.* vbi vnus *abcitae*. Modo constaret, *annos* plurali numero eo sensu poni. Res in vado esset, si *accisos agros* legeres. Apud Silium aeque importune libros occupauit *accitus*. II, 392.

Accitis velox populis, quis aegra lababat
Ambiguo sub Marte fides.

vbi ex sensus ratione *accisis* vel *attritis* post Barthium coniiciebat Heinsius. Ibid. VIII, 590.

Vos etiam accisae desolataeque virorum
Eridani gentes.

In libro Sfortiae erat: *Accito cum me*, interpolatum propter compendiosam scripturam τῦ *memor*, quod in litura scriptum erat etiam in Regio. In duobus Statianis, vno Broukh. vnoque Heinsii *accitus*, quorsum alludunt tres alii, in quibus *attritus*. Vnde legi possit:

Cum memori accitus semper dolor admouet annos.

accitus dolor h. arcessitus, quia eius recordationi immoratur animo, vnde *memori* addidit, is *admouet annos* h. senectutem accelerat. *Memori* Heinsius etiam scribere malebat in vulgata: sed in ea *memor dolor* eleganter dictus, quia consistit in acerba recordatione iniuriarum militarium et rapinarum. v. Broukh.

190. *Spoliterque relictis*] Regius *spolitae. relictus* Edd. Venetae cum multis ap. Broukh. *relictis*. Cerda ad Aen. VI, 168. supplet: annis; perperam. Sunt τὰ *relicta* ex facultatibus pristinis.

192. *Nec tibi Pierii solum*] Ordo est a Broukh. ex vno Mattii. In ceteris omnibus: *Nec solum tibi Pierii.*

195. *Pro te vel solus densis subsistere turmis*] In aliis ordo: *densis solus*, in Guarner. *pro te densis vel solus. Subsistere* est sustinere, excipere. Regius cum Ed. Rom. et aliis Broukh. *obsistere*, quod illius interpretamentum. v. Gronou. ad Liu. XXVII, 7.

196. *Vel paruum Aetnaeae corpus committere flammae*] Dictum debet esse, vt, *se committere mari, tenebris* etc. vnus Statii, *submittere*, forte leg. *immittere flammae*, pro in flammam. Catalect. Scalig. p. 91.

Saepe etiam densos immittere corpus in hostes.

et saepe apud optimum quemque. (Proprie dictum hoc quidem esset; sed vulgare, et alterum doctius. Propter productam breuem reiecit eandem coniecturam Burmannus Sec. V. Cl. in Anthol. To. I. p. 299 qui in Broukhusiana lectione acquiescit.) Sed *paruum corpus* non ferebat Broukh. cum Horatius *ei formam a Diis datam* memoret. Itaque reposuit *pauidum corpus*, et explicat de palpitatione cordis ad tam ingens periculum. Verum ita *cor pauidum* debebat dici, non *corpus. Paruum corpus* potest etiam esse gracile ac tenue, quale est adolescentium etiam elegantioris formae. v. Vulp. vel dicere potuit *paruum* ad eleuandam rem, cuius iacturam facere velle se significat. Sed sunt tot alia in hoc carmine exiliter et putide dicta, vt in hoc praecipue offendi non debeamus.

197. *Sum quodcunque*] Broukh. e libris: et sic Regius cum Ed. Rom. vulgo: *Dum q.* in libris Statii: *Sum quodcunque, tuus.* Coruin. *Sum quodcunque, tuum. N.* Mox *nostri sit* idem ex Heinsii emendatione reposuit, quam cum alii libri, tum nostri confirmant: vulgo, *si*, inde ab Ald. sec.

198. *si sit modo*] Ed. Lips. cum aliis, *si sint.* Rom. cum Venetis, *sic sit.*

199. *Gylippus*] Hunc potissimum a Poëta memorari, est, quod mireris, cum neque eius virtus vel felicitas prae ceteris insignis fuerit, neque satis ab aliis celebrata, neque etiam iusta cum poëta ducis comparatio instituatur. Non enim cum Messala comparat *Gylippum*, vt Cl. Interpres putabat. Cyllenius quosdam *Philippi* legere obseruat.

200. *Posse Meleteas nec mallem vincere chartas*] *non mallem* Coruin. *vincere* Scaliger e Cuiac. reposuit. In reliquis

libris fere omnibus *mittere* legitur, quod non possum adduci, vt credam ex lapsu vel correctione librarii esse, immo potius (etsi minus suaue est) pro vera lectione habeo, est enim *emittere*, in vulgus edere. Sensus: Nec malim, id quod poëtae summam votorum explere posset, libros, qui cum Homericis certent, publicare. Alias fere additur, *in turbam*, *in vulgus*, vide Gronou. Obss. I, 15. Sed et simpliciter dixit Auctor Ciris v. 92.

— — *cantus meditanti mittere certos.*

de suo poëmate loquitur. Sic dicimus, *vocem mittere*, et Graeci ἱέναι φωνήν. cf. Misc. Obss. Vol. IV, 312. In duobus Italicis est *emittere*, quod vsitatius. Plin. I, Epist. 2. *Libelli, quos emisimus, dicuntur in manibus esse.* In Guarner. *dimittere.* Porro Ed. Lipf. *Melesigenas.* Μελήτειοι χάριτες etiam apud Graecos poëtas occurrunt.

201. *Quod tibi sit*] Rom. Ed. *fit.*

202. *Vel bene sit notus*] Ita Broukh. e libris potioribus, vt et in Regio. Vulgo inde a Mureto: *vel bene sit totus;* et in Aldinis, Rom. et Lipf. ac Vicent. *sit notus.* Ceterum hi duo versus omnium in toto hoc carmine ineptissimi sunt. cf. sup. ad III, 1, 20.

eod. *summa vel inerret in ore*] Ita emendauit Muretus pro vulgari: *moeret.* Rom. et Lipf. cum aliis *meret*, Reg. *moeret*, in quo explicando frustra sudat Guell. ad Aen. I, 737. tres Angl. *inhaeret*, Exc. Colot. *inhaereat.* In libris Venetis excussis Passerat. esse ait, *vel haeret:* Coruin. *vel haereat ore.* Vicent. *inheret*, quae omnes sunt aberrationes librarii. Regius etiam *in orbe.* v. 71.

204. *Quin etiam mea quum tumulus contexerit ossa*] Ita Broukh. reposuit e libris nonnullis, nescio quibus; secutus Muretum, qui ita iam ediderat; ante legebatur: *mea tunc tumulus cum texerit ossa*, et sic in Regio est, et in Coruin. In duobus Italis:

Quin etiam tumulus mea cum contexerit ossa.

At Reg. Lep. cum Lipf. edit. *mea tunc t. contexerit.* Rom. *mea p9 tumulus cum t.* an *mea post?* Cyllenius in notis praefixit: *Quin etiam cum tumulus pertexerit.*

205. *Seu matura dies celerem properat mihi mortem*] *celerem* Scaliger tacite ex Cuiaciano reposuit; vulgo in omnibus legitur *fato*, quod ex librarii ingenio venire non potuit, nec loco pelli debebat. *Celerem* irrepsit interpretatione vocis *properare*, quae h. l. actiue posita. Regius etiam, *properet.* Mox pro *manet* Ed. Rom. *tamen.*

 206. *ta-*

206. *tamen mutata figura*] Sic reposuit Broukh. iam olim illud probante Scaligero e suis, quibus Regius cum Ed. Rom. et multis aliis suffragantur, et sic etiam emendarat Statius. Vulgo *figuram* legebatur. Haec ex Pythagorae disciplina petita esse recte obseruatum est ab Interpretibus: sed quomodo haec cum ceteris vel ex structurae vel sensus ratione cohaereant, nemo indicauit. Passeratius, qui adhuc *figuram* legebat, sic explicat: *equi vitam mihi tribuet vita altera et longa aetas.* Sed *longa vita* non nisi de vita praesentis aeui, qua vtebatur, accipi potest. Scaliger, dum *figura* legit, addit, *seu figura finget me.* Rem plane expedire non audeo, sed tamen mihi videtur locus ita constituendus esse, vt illa: *Seu matura dies — Longa manet seu vita* ... dicta sint: sequentia vero iungenda cum superioribus hoc sensu: *Quia etiam tum, cum mortuus et sepultus ero, (siue acerba siue matura morte raptus) et (licet mortui) tamen figura mutata fuerit, (siue ea me finget equum h. fingar equus vel taurus, vel volucris,) quandocunque humanae formae reddar, tuas laudes canere pergam.* Putide haec magis, quam argute dicta esse, negari nequit: et bene factum, quod poëta talis in hominem non rediit, et plura, quod minabatur, carmina condidit. Modestius certe Albinou. Eleg. 3, 21. vel quisquis auctor fuit,

Ipse ego, quicquid ero cineres interque fauillas,
Tunc quoque non potero non memor esse tui.

(Melius puto nunc locum esse constitutum sola interpunctione mutata: *tamen, mutata figura Seu me.* vt sit: *tamen* — subtexam carmina: seu figura mutata finget me etc.)

207. *Seu me finget equum rigidos percurrere campos Doctum*] *rigidi campi* hic parum apte memorantur. (Quidni tamen pro solo duro, solido, quo incedit equus, dicantur?) Itaque Statius iam coniecerat, *riguos*, quod et Heinsio aliquando placebat, qui *gyro* castigandum postea existimauit, quod tanquam praeclarum aliquod emblema, cupide inseruit textui Broukhusius. Sane a viro docto egregie demonstratum est, *gyrum* esse proprium in disciplina equestri vocabulum, sed docere debuerat, quomodo *gyro* campum *percurrere* equus possit, alterum enim alteri repugnat, et cum in gyrum circumago equum, non percurro campum, multo minus hippodromum. Videtur quidem in eundem modum dixisse Statius III, Silu. 2, 125.

Iam

Iam tamen et turmas facili praeuertere gyro
Fortis.

Sed est ibi de eo equitandi genere intelligendum, cum in orbem ire cogitur equus, quo reliquos ille excellebat. cf. Horat. III, Od. 7, 25. Cum itaque emendatione nihil profectum viderem, malui reuocare lectionem vulgatam, toto hoc loco non indignam. *Campum* de hippodromo accipere, necesse non est. Ouid. II, Met. 663.

— — — *Iam latis currere campis*
Impetus est, in equam cognataque corpora vertor.

208. *tardi pecoris sim gloria taurus*] vnus Stat. *tardus*. Ed. Lips. *sum*, sed praesens coniunctiui hic vim futuri habet.

209. *volucri vehar aëra penna*] Sic Broukh. tanquam concinnius, refinxit ex Heinsii emendatione. Vulgo *volucris — pennis*. Sed quis quaeso in hoc carmine exquisitas elegantias venari sustineat?

210. *Quandocunque hominem me longa receperit aetas*] Primum vocabulum ex Cuiaciano et vno Italico recepit Broukh. Vulgo legitur, *In quemcunque hominem*. In nonnullis *Quodcunque*. Nempe primum compendiosa scriptura errori locum dabat, vt scriberent, *quodcunque*, mox praepositionem praefigebant, vt versus constaret, vid. sup. ad v. 39. Tunc propter *hominem* fecerunt *quemcunque*. Ed. Basil. cum duobus Statii, *In quaecunque*. Regius *In quodcunque hominum* cum multis aliis ap. Broukh. Porro pro *receperit* Broukh. ex Passeratii et Heinsii coniectura reposuerat *refecerit*. Quid si alius malit: *refinxerit?* Sed cur vulgatam non patiemur? *Longa aetas me recipiet, me habebit iterum, me videbit hominem*, nil habet, quo offendaris. *Habuit ea aetas praeclarum Imperatorem*, optimi auctores dixere. *Recipere* de μετεμψυχώσει etiam dixit Ouid. XV, Met. 159.

Morte carent animae, semperque priore relicta
Sede nouis habitant domibus viuuntque receptae.

Scil. aliis corporibus, in quae transiere. Palatinus sextus Gebhardi exhibebat *retexerit*, non male, h. instaurarit, refecerit; nisi forte: *reuexerit* lectum fuit.

211. *Subtexam carmina*] vnus Statii *nomina*. v. ad v. 27. Ceterum locum hunc propterea notandum puto, quod, si quidem, si non Tibulli, antiqui tamen poëtae, carmen est, monumenti loco esse potest, philosophiae Pythagoricae dogmata non plane illo tempore incelebrata

Romae fuisse. Quanquam alioquin post Nigidium Figulum, qui philosophiam Pythagoricam renouasse videbatur, nemo, qui ei se dederit, memoratur.

CARMEN II.

In Aldinis et aliis hinc edd. praescriptum est: *Laus Sulpiciae ad Martem.* Nec aliter fere vett. edd. In margine Vicentinae, quam habeo, adscriptum est a vetere manu: *Hic liber de amoribus Sulpiciae et Cherinthi inscribitur.* quod et Exc. Pocchi et Perreii habebant.

2. *si sapis*] Ed. Ven. 1475. cum Reg. Lep. *si satis.* Rom. *se sapis. ipse venit.*

3. *at tu*] Rom. *ignosce: ac tu.*

5. *exurere diuos*] Rom. *exureret diues.* Cyllen. *Illius est o.* Lepidissimos hos versus cum aliorum locis comparat Broukh. Est etiam carmen similis elegantiae Nic. Archii adiectum Carminibus Fracastorii.

6. *geminas — lampadas*] Reg. cum aliis *lampades.* Rom. *gemmas* vt supra IV, 1, 115.

7. *Illam, quicquid agit, quoquo vestigia mouit*] Versus hi propter insignem elegantiam laudati sunt ab Huetio, viro etsi iudicii non semper satis subtilis, tamen exquisitae et copiosae eruditionis, in Huetianis. Regius, *Iamiam q.* Ed. Lips. cum nonnullis ap. Broukh. *quicquid vestigia,* male. Tum liber Witt. Laudi cum Exc. Lips. (et Coruin.) *vestigia flectit.* vt Ouid. I, Met. 370.

— — — *flectunt vestigia sanctae*
Ad delubra Deae.

Forte etiam tempus hoc melius conueniret alteri τῷ *agit.* (nisi quod temporum permutatio doctiorem rationem redolet: vt passim ad Virgilium notatum est) Vrsini liber: *tendit,* vnus Anglic. *monstrat.* Sed *vestigia mouere* aeque bene dictum ac *pedes mouere,* quod passim ap. Ouidium.

8. *subsequiturque decor*] Regius, *consequitur.* Respexit haec Fabius Inst. I, 11, extr. *Neque enim gestum oratoris componi ad similitudinem saltationis volo, sed subesse aliquid ex hac exercitatione puerili, unde nos non id agentes furtim decor ille discentibus traditus prosequatur.*

9. *Seu soluit crines, fusis decet esse capillis*] Ed. Rom. corrupte: *carnes: fusit decet etiam c.*

10. *seu compsit*] Ed. Rom. *se.* tum *comtisque est* Coruin.

11. *seu*

11. *seu Tyria v. procedere palla*] Vulpius eleganter obseruat, in similibus exemplis fere addi praepositionem, vt Catull. 67, 133.

Fulgebat crocea candidus in tunica.

Cic. de Diuin. I, 52. *Caesar cum purpurea veste processit.* Sed tamen et idem ille Or. in Pis. 92. *Nocte intempesta, crepidatus, veste seruili, nauem conscendit.* Quod autem dictum: *voluit procedere*, pro, procedit, ita accipe, si placuit procedere. *praecedere* male Coruin.

13. *aeterno — Olympo*] vnus Broukh. vnus Heinsii cum alio libro, *aetherio*, vt ap. Virgil. Aen. VI, 579. quod non displicet Heinsio et Vulpio; et sic iam emendabat Statius. Supra III, 4, 17. *aetherius mundus* erat. Nec tamen cur vni et alteri codici hic plus quam ceterorum consensui tribuendum sit, idonea caussa est. Olympus bene *aeternus*, seu propter durationem suam, seu, quem dii aeterni inhabitant. Ita eodem fere modo *Olympus aeternus* dictus, quo *Olympus omnipotens*, qui nos tantopere exercuit, apud Virgil. Aen. X, 1. Porro in Ed. Rom. excusum *Vertimus.*

14. *mille decenter habet*] Ed. Rom. *decentis.* Dousa Praecid. c. 13. comparat illud Ouid. II, Am. 5, 44.

Spectabat terram: terram spectare decebat.
Moesta erat in vultu: moesta decenter erat.

15. *digna est, cui*] a Regio abest *est.*

16. *Vellera det fucis bis madefacta Tyros*] *fucis* pro *succis*, post Heinsii coniecturam, Broukh. Sed Vulpius reuocauerat *succis*, quia illi tribuuntur conchyliis et ceteris piscibus, praesertim testa munitis. At idem ille *succus*, si imbuendo et tingendo inseruit, *fucus* appellatur; et pro hoc, exquisitiori vocabulo, fere semper in libris illud refinxere librarii facili lapsu, cum fere *sucus* scribatur, vt et h. l. in Rom. est. v. Heins. ad Claud. I, in Rufin. 208. ad Ouid. VI, Met. 208. I, Trist. 1, 5. cf. sup. ad I, 8, 11.

17. *felicibus aruis*] vnus Heinsii et alius Broukh. *herbis.* Ed. Rom. pro *metit*, *anetit*, mox *adoratae — segetis*, et, *rubror de l.* Venetae *rubor.*

19. *rubro de littore conchas*] Ita in vulgatis Edd. inde ab Aldina, et iam in Lips. legitur, et recte hoc susceptum est. Nam in libris, praeter vnum Wittianum Broukhusii, et in vetustis Edd. Veneta 1475. Reg. Lep. Vicent. Romana, et Venetis hinc exscriptis, vbique *gemmas* conspicitur, male.

male. Nam in mari margaritae, non gemmae leguntur. Noster supra II, 4, 30.

— a rubro lucida concha mari.

cf. Broukh. Pulchre imitatus est hos versus Sannazar. I, Eleg. 1, 53.

20. *Proximus Eois — Indus equis*] *equis* Scaliger emendauit, cum vulgo sit *aquis*. Sup. II, 3, 56.

Solis et admotis inficit ignis equis.

vbi constanter *equis* legitur, praeter vnum Broukh. in quo, *aquis*. In Propertio IV, 3, 20.

Vstus et Eoo decolor Indus equo.

ex Broukh. emendatione excuditur; in Edd. superioribus erat, *Eoa — aqua*. Sic et apud Senec. Herc. fur. 132. de Sole

caeruleis euectus equis,

duo MSS. habent *aquis*, quod Gronou. pater mallet.

21. *festis — Kalendis*] Ed. Rom. *vestris*. mox Reg. Lep. et Lips. *superba*, vitiose.

23. *Hoc sollenne sacrum multos celebretur in annos*] Haec est vulgatarum Edd. inde ab Aldo lectio, quatuor saltem librorum, vnius Gebhard. Witt. Vrsin. et Anglicani, auctoritate subnixa: quam reuocatam esse a Broukhusio miror. Nam in libris fere, etiam in optimo Cuiaciano est, *hoc sumet*, in nonnullis *haec sumet*, *haec sumit*, *hoc sumat*. Vnus Wittianus cum antiquissimo Eboracensi, *hoc fumet*, Regius, *hac fumet*, tres alii, *fumabit*, Ed. Ven. pr. et ceterae vt Vicent. *hoc summet*, Ed. Rom. *firmabit*, (sed Venetae *hoc sumet*) Exc. Lipsii *hic seruet*; ex quibus illud manifestum est, *celebrentur*, veram lectionem esse non posse, vnde enim istae variantes profectae essent? sed ad summum verae lectionis glossema. Salmas. ad Spartian. c. 13. p. 117. *multos hoc sumet* probabat, vt *sacra sumere* esset *suscipere*, μυεῖσθαι, quod recte improbat Broukh. Potest placere Scaligeri emendatio, *multos consumet*, vel *consummet*, *in annos*. *Con* quod scribebatur inuerso circulo ɔ facile mutari potuit in *hoc*. *Consummare sacrum* est quidem proprie perficere. Seneca Herc. fur. 1039.

Nondum litasti, nate, consumma sacrum.

sed tamen, vt *litare*, vniuerse pro, *sacrum facere*, poni potest. Huius interpretamentum appositum erat *celebret*: quod alius, ita tamen, vt metro accommodaret, tanquam sibi notius, in textum recepit. Nec tamen vel sic expeditus locus, cum ex emendatione hac non minus quam ex

vulgata,

vulgata, non nisi ieiuna sententia exeat. Nisi totum distichon abiiciendum est tanquam ab inepto homine adiectum; vt sententia saltem esset idonea et carmini accommodata, dicendum erat: diem sollennem eiusmodi carmine celebrate, quod per multos annos memoretur et in laude sit: Nec enim alia puella vestris carminibus dignior est. Ita leg. *m. celebrate per a. Hoc fumet* arridere quidem possit, si illa Virgilii Ecl. 7, 44. reputes:

Bis senos cui nostra dies altaria fumant.

sed *fumare in multos annos* non bene diceretur. Neque placent Heinsii coniecturae: *Huic s. s. multos o duret in annos*, vel *Haec s. s. m. consummet in annos.*

24. *vestro — choro*] Ita correxit Ed. Ald. sec. pro eo, quod erat in pr. et quod vett. edd. et codd. fere habent, *nostro toro*, varietate frequenti. v. II, 1, 88. at h. l. aberratione: Nam superbum esset poëtam de se dicere:

Dignior est nostro nulla puella toro.

CARMEN III.

1. *Parce meo iuueni, seu quis bona pascua campi*] Eadem verborum iunctura erat supra I, 2, 33. Ed. Rom. *iuuenis. Seu qui* est in vno Italico, et sic emendabat Ayrman. Vit. Tib. §. 81. Deinde vnus Stat. et Angl. *campis*, vnus Broukh. *carpis*, Ed. Rom. *capis.*

3. *acuisse in praelia dentes*] Ita Scaliger ex Cuiaciano reposuit. Vulgo, sicque etiam Coruin. *in pectora*, vel *in pectore.* Atqui hoc multis modis praestat altero, cum aprum illa obtestetur, ne in puerum irruat.

5. *Sed procul abducit venandi Delia cura*] Haec est librorum et Edd. antiquarum lectio, satis commoda, modo non per appositionem dictum accipias, sed *cura* sexto casu positum malis; vt iniquo animo ferat, Dianam iuuenem abducere a se studio venandi. Scaliger legebat *deuia cura*, quia in deuiis saltibus venatur. Melius Heinsius *in deuia*; quod Scaligerana lectione praestat, iuncturam tamen verborum habet molestam. Ita saltem sequamur alterum, quod idem vir ingeniosissimus proposuit: *abducit venanti Delia curas* h. puellae amorem animo excutit, quod etiam Broukh. recepit. Ita recte sequitur imprecatio in siluas. Et ne putes, id minus latinum esse, ipse Heinsius locum III, Rapt. Proserp. 19. laudat:

Abduxere meas iterum mortalia curas.

vbi similia attulere Intpp.

6. *O pereant siluae*] vnus Italicus, *O valeant*, vt sup. II, 3, 67.

O valeant fruges, ne sint modo rure puellae.

conf. II, 6, 9. Sed et alterum nostro frequens I, 1, 51.

O quantum est auri, pereat potiusque zmaragdi.

II, 4, 27.

O pereat, quicunque legit viridesque zmaragdos!

III, 4, 62.

Ah pereat, didicit fallere si qua virum!

II, 3, 75.

Ah pereant artes et mollia iura colendi!

7. *Quis furor est, quae mens*] Ita I, 10, 33.

Quis furor est, atram bellis arcessere mortem?

et Ouid. III, Art. 172.

Quis furor est, census corpore ferre suo?

Broukh. ex Dousae not. c. 7. et Heinsii Adu. I, 13. emendatione reposuerat, *Quis furor est, demens*, quod recte, vnde venerat, abire iussit Vulpius. *quae mens* vi iuncturae cum altero: *Quis furor*, est h. l. quae insania, et exprimit Graecorum θυμός. Ouid. III, Art. 713.

Quid tibi mentis erat, cum sic malesana lateres,
Procri? quis attoniti pectoris ardor erat?

Horat. I, Epist. 2, 60.

— — — *qui non moderabitur irae,*
Infectum volet esse, dolor quod suaserit et mens.

Vbi egregie scripturam receptam contra Stephanum, qui *exmens* legebat, tuetur Bentleius. Porro Regius cum duobus Wittianis, vno Broukh. et Anglic. *Quis furor ô quae mens*, multo elegantius vulgata lectione. Colbert. vero, *Quis furor, aut quae mens*. Sed tamen et I, 10, 33. *Quis furor est*.

10. *hamatis — rubis*] Ed. Rom. cum nonnullis scriptis, *armatis*, recte prae illo spretum a Broukh. Ouid. II, Met. 799.

Tangit, et hamatis praecordia sentibus implet.

13. *ceruae*] Broukh. ex ingenio, pro vulgato *cerui*, reposuit, ne sibilus τοῦ *i* ingratus offenderet. *Quaerere* vestigia, vt Callim. Epigr. 33. διφῶν ἴχνια δορκαλίδος.

14. *et demam celeri ferrea vincla cani*] Ouid. VII, Met. 769.

Copula detrahitur canibus.

et

et VIII, Met. 331. qui locus a Vulpio laudatus est: — *pars retia tendunt, Vincula pars adimunt canibus.* Propert. II, 15, 20. loco cum hoc comparando:

Incipiam captare feras, et reddere pinu
Cornua, et audaces ipse monere canes.
Non tamen vt vastos ausim tentare leones.

Vbi non video, quid sibi eruditissimus Broukh. cum sua lectione vnius Groningani libri, *temerare leones* velit. *Temerare* semper notionem religionis habet: sic *temeramus sacra, thalamos*, et alia, quae non licita aggredimur. Contra *tentare feras* pro lacessere, aggredi, bene dictum. Ortum autem *temerare* ex scriptura *temptare*.

15. *Sic, l.*] Ex Heinsii emendatione reposuit Broukh. vulgo, *Si.* Mox Rom. *arguat.*

17. In Coruin. turbatus ordo versuum: nam 19. 20. sunt ante 17. et 18. retracti.

19. *Nunc*] Sic recte Broukh. e libb. pro vulgari: *Tunc.*

20. *Caste puer, casta retia tende manu*] Hanc lectionem reuocauit Broukh. ex antiquis Edd. et ex vno Colbertino, adde nunc et Regium. Scaliger reposuerat *tange*, quod est in plerisque et optimis libris, etiam in Ed. Ven. pr. Vicent. Rom. Lipf. et Venetis: adde Coruin. sed tamen hic, cum *retia* nulla res sacra sint, quam castis et puris manibus attingere fas sit, vix locum habet; quanquam illud ex *tende* factum esse credere non possum. Forte vtrumque corruptum ex voc. *pange*, quod iam viris doctis in mentem venit. *Pangere retia* est figere. Heinsius coniiciebat *pande*, quod cum *tendere* permutatum ap. Ouid. IV, Met. 512.

— — — *his retia pandite siluis.*

Porro Regius, *Casta, puer, c. retia t.*

21. *Et quaecunque meo furtim subrepet amori*] *subrepet* Broukh. ex vno Statii tacitus recepit, vt et in Regio est, et iam Heinsius ex Schefferi libro emendabat; vulgo, *subrepit.* Ed. Rom. male, *quicunque.* Porro Scaliger e suis laudat *At quaecunque.* In nonnullis *Aut;* quod et Vicent. ed. habet, et praeferendum videtur.

22. *Incidat in saeuas diripienda feras*] Palat. quintus Gebh. *et saeuis — feris.*

eod. *concede parenti*] Broukhusii librorum vnus, *parumper.*

23. et

23. *et celer in nostros ipse recurre sinus*] Iam notarunt viri docti, hinc esse effictum illud Ouidii Epist. 15, 93.

Huc ades, inque sinus formose relabere nostros.

CARMEN IV.

1. *Huc ades et tenerae morbos expelle puellae*] Ed. Lipf. cum Reg. Lep. et Exc. Perreii ac Colotii, *Huc ades o*, non male. Deinde Liuineius et Guyetus corrigebant, *depelle*, vt etiam est in vno Broukh. et Thuaneo. Hoc quidem vsitatius Ouid. Epist. 21, 175.

Turpe tibi est, illum caussas depellere leti.

et alibi. Sed et Horat. iam a Broukh. laudatus II. Epist. 2, 137.

Expulit helleboro morbum, bilemque meraco.

5. *ne macies pallentes occupet artus*] *tabentes* ex emendatione Heinsii recepit Broukhusius. cf. Horat. III, Od. 27, 53. quia mox versu proximo *pallida membra* in vulgatis edd. memorantur. Sed vide ad vs. sequ. Pro *ne* in nonnullis *neu*, quod commodiorem locum habet versu sequ.

6. *Neu notet informis pallida membra color*] Broukh. malit *squalida* h. illuuie et paedore obsita, vt in morbis fieri solet. Sed hoc nimis graue et horridum pro culta puella. Tum *pallor* in morbis et febribus proprie dicitur. Ouid. Epist. 21, 15.

Quam tibi, nunc gracilem vix haec rescribere, quamque
Pallida vix cubito membra leuare putas.

et v. 215.

Concidimus macie: color est sine sanguine.

In Ed. Rom. legitur, *candida membra*: cui egregie opponitur *informis color*. Hoc si sequamur, in superiori versu aliena emendatione haud indigebimus. *infirmus* male Coruin.

8. *deuehat amnis*] est ex Heinsii emendatione a Broukh. receptum. Vulgo legitur, *euehat*.

9. *quicunque sopores, Quicunque et cantus corpora fessa leuant*] *sopores*, ὑπνωτικά, Broukh. ex optimo Wittiano, vno Angl. et Commel. reposuit. In Ed. Rom. sic, vt in vno Gebh. et Colot. Exc. *sopore* et mox *cantu*. Reliqui omnes cum praestantissimo Cuiaciano, etiam Coruin.

tuentur,

tuentur, *sapores*, quos vocant medici fuccos expreffim collectos, τὺς χυλὺς. cf. Scal. ad h. l. Hos quidem ego hic conuenientiores iudico; *ſucci* enim *herbarum*, et *herbae* adeo ipſae, cum *cantu* fere coniunctim memorari ſolent tum in morbis leuandis, tum omnino in re magica, vt modo IV, 1, 62. vidimus, ex qua fere peti ſolebant auxilia in morbis grauioribus. Praeterea Poëta hic remedium potius, quo morbus tollatur, quam, quo ſomnus, quod alias nec difficile factu eſſet, ad tempus adducatur, Phoebum rogare debere videtur. *Sapor* et *ſopor* etiam permutata ſup. I, 7, 35.

13. *Interdum vouet*] In libro Laudi, ſollenni errore, *fouet*, quod miror, Broukh. placere potuiſſe, cum hic oppoſitionis lex illud plane non ferat.

14. *Dicit in aeternos aſpera verba Deos*] Ed. Rom. *Vicit*. Eadem cum Venetis Brix. et vno Gebh. *impia verba*, vt I, 3, 52.

Non dicta in ſanctos impia verba Deos.

et II, 5, 14.

Impia in aduerſos ſoluimus ora Deos.

cf. I, 2, 80. III, 4, 15. ex quibus locis aliquis illud effinxiſſe videtur.

15. Quatuor ſequentia diſticha alii alio ordine exhibent. Vulpius eum, quo poſuimus, obſeruat, ſecundum edd. ex Ald. ſec. ductas, etiam Plantin. Scaligerana vero Aldinam pr. ſequuta cum Rom. Venetis, Reg. Lep. et Vicent. ac Coruin. in hunc modum:

Pone metum
At nunc tota
Phoebe faue
Nil opus eſt.

Broukhuſius Statium et eius libros ſequutus ita:

Pone metum
At nunc tota
Nil opus eſt
Phoebe faue.

16. *Tu modo ſemper ama*] Videtur τὸ *ſemper* ad noſtrum ſenſum paullo ieiunius poſitum eſſe: pro conſtanter.

19. *candida ſ. Cogitat*] Heinſ. coniiciebat *languida*, ſatis languide. Pro *ſecum* Laud. *ſemper*.

20. *et fruſtra credula turba ſedet*] Cyllenius ita commentatur: *ante torum ſtat vel ante fores aedium*. Broukhuſius,

husius, Statium sequutus, de amantibus fores ac limen obsidentibus accipit, vti I, 1, 56.

Et sedeo duras ianitor ante fores.

Et solet ita id hominum genus inprimis aegrotante domina. Ouid. Epist. 20, 129.

Ne tamen ignorem, quid agas, ad limina crebro
Anxius huc illuc dissimulanter eo.

Sed durum est *ante fores* extra orationem poëtae assumere. Vulpius de amantibus in Deorum aedibus sedentibus et pro domina vota facientibus intelligit, vt sup. I, 3, 30. Mihi videbatur conuenientissimum esse de turba amatorum accipere, qui aegrae puellae assiduo praesto sunt. Ouid. Epist. 21, 191. de sponso Cydippes:

Assidet ille quidem, quantum permittitur ipsi.

cf. Epist. 20, 134. Solent enim sub officii nomine inuisere aegrotantes amatores et lecto assidere. *credula turba* est, quae se credit amari a puella; sed ex omni parte placet, quod est in optimo Wittiano, duobus Anglic. et vno Statii, *sedula turba*, quod belle exprimit officiosam operam, sollicitam et saepe ineptam curam, discursitationem, varia molimina amantium, dum ministrant medicamina, stragula admouent, effingunt manus vel digitos, tentant salientem pollice venam, et alia. In Ed. Rom. *garrula turba* expressa est. Potest et hoc locum habere in vera hominum vita; non vero in poëta. Pro *sedet* Eboracensis cum alio *canit*.

22. *In vno Corpore seruato restituisse duos*] Regius cum duobus Italicis *seruatos*, et hoc adeo suauius dictum videtur. Duxit hinc colorem Ouid. II, Am. 13, 15. iam a Broukh. laudatus:

Huc adhibe vultus, et in vna parce duobus.

Sed et sic Propert. II, 21, 41.

Si non vnius, quaeso, miserere duorum:
Viuam, si viuet: si cadet illa, cadam.

23. 24. *Iam celeber, iam laetus eris, cum debita reddet Certatim sanctis laetus vterque focis*] In libris etiam in altero versu *laetus vterque* legitur; e coniectura *lotus* emendarat Broukh. quod Vulpius seruauit: ad meum tamen sensum dilutum illud et vapidum est. Melius Heinsius coniiciebat: *sospes vterque*. Sed viri praestantissimi vocem *laetus* loco, vnde non debebat, expulisse, quo non conueniebat, reliquisse videntur. *Vota soluimus laeti*, vnde in monumentis frequens occurrit V. S. L. M. igitur re-

cte

cte dictum erat in nostro: — *cum debita reddet C. f. laetus vterque f.* Contra *celeber* (vt *celeber deus*, κλυτὸς, Il, 1, 83.) *laetusque* non bene iunguntur h. l. vbi de fama et celebritate, quam sit sibi comparaturus Deus, puella seruata, agitur. Forte leg.

Iam celeber, iam clarus eris.

lapsus ab hoc ad illud facilis fuit et procliuis. Praestaret tamen: *Iam celeber, iam magnus eris.* Cyllenius in suo habuerat *tutus*, et addit: *quantum ad amorem riualium procorumque.* Nempe ad Cerinthum haec referebat.

25. *dicent pia turba*] Broukh. ita reposuit pro *dicet*, quia sic optimi scriptores, sed contra libros eiusmodi loquendi rationes mutare non ausim.

26. *artes — tuas*] Rom. cum Venetis *suas*. Suauiter vero ad deos translatum videmus id, quod inter medicos forte locum habeat.

CARMEN V.

1. *Qui mihi te, C. dies dedit, hic*] Ita Scaliger e Cuiac. restituit. Vulgo vbique legitur: *Est qui te, Ch. d.* vt iungendum foret: *Est hic dies mihi sanctus.* Sed corruptio nata inde, quod voc. *mihi* excidisset. cf. sup. ad IV, 1, 39.

4. *dederunt*] Nostri cum aliis *dederant.* paullo ante Ed. Rom. cum Guarner. *puelle* h. *puellae.*

6. *de nobis*] Frustra quaesiui id, quod malim, *de nostro* sc. igni.

7. *per te d.*] Ed. Lips. cum aliis *te per*, nonnulli *tua per.* Male.

9. *Magne Geni, cape*] Commune omnium Deorum epitheton, Genii etiam, esse in lapidibus, docet Broukh. ad h. l. Est vero *Magne* ex correctione Scaligeri, quanquam iam in Gryph. 1546. ita inueni exaratum; vulgo *Mane Geni* in libris et Edd. etiam Coruin. legitur, quod ab antiquo voc. *Manus*, h. sanctus, bonus, (v. Varr. de LL. V, 2.) ductum putandum; habetque hoc doctrinae speciem, modo in eo carmine nunc versaremur, vbi eruditae orationis aliqua laus esse posset. In Regio in margine appinxerat aliquis ἀμφιβραχὺς. Nempe is ἀπὸ τοῦ *manere* esse crediderat, vt *mane Ge* eiusmodi pedem constitueret. At τὸ *manum* primam longam habere debet, vt *Manes,*

Manes, quod inde deductum. Deinde quatuor Stat. Colb. Bodlei. Thuan. Rom. cum Ald. pr. *Mane veni.* quod in Venetis statim mutatum. Tres Italici cum Pocchi et Perreii Exc. *Alme Geni,* quo Lipſ. Exc. cum alio libro alludunt, in quibus *Alme veni.* Videtur adhuc aliquid latere, quod non aſſequor. *Alme Geni* tamen nunc pro vera lectione habeo: nam et conſentaneum hoc verbum Genio Natali, et in principio verſus in corruptelam procliue fuit: *Alme* in *Mane.* Arguit autem haec duplex lectio ex binis ſaltem fontibus noſtros ſcriptos fluxiſſe.

eod. *cape dona libens*] recte quidem Genio tura dantur. vide I, 7, 53. II, 2, 3. probarique adeo hactenus vulgaris lectio poterat: *tura,* vt ſit: *cape tura libens.* At libri aliud ſuadent; nam Exc. Lipſii *vota.* Vterque Wittianus, vnus Heinſii, cum duobus Anglic. bonae notae libri, *cape dona,* quam veram eſſe lectionem, *tura* vero eius interpretamentum, dubitari vix poteſt, itaque reuocandam eſſe duxi. cf. Burman. ad Ouid. Epiſt. 6, 77. Mox liber Heinſii, *donisque faueto.*

10. *Si modo, cum de me cogitat ille, calet*] extremum vocabulum eſt in multis vulgatis Edd. tribus Ital. et Exc. Pocchi; reliquos omnes occupauit *valet;* vt ſup. II, 3, 6. *calidus* et *validus* in libris variabat. Scaliger in Cuiacii libro inuenerat *volet:* hoc ille probat, hoc recipit; parum venuſte, vt iam Broukh. docuit. Tum *velle,* ſi amoris vocabulum eſt, paullo inceſtius et impurius ponitur, vt paſſim in Luſibus liberis. *Calet* vera ſcriptura eſt, quae exprimit ſubitos illos ſanguinis animique motus, quotiescunque amatae puellae recordatio animum ſubit, aut repente mentio fit; adiectum autem eſt: *cum de me cogitat.*

11. *Quod ſi — ſuſpirat*] in multis apud Broukh. *ſuſpiret.*

12. *Tu precor*] ex vno Italico emendauit Heinſius, recepit Broukh. vulgo, *Tunc.* Supra II, 3, 64.

Tu quoque deuotos, Bacche, relinque lacus.

13. *Nec tu ſis*] Sic etiam Regius cum Ed. Rom. in multis libris et in vulgg. Edd. ante Scalig. etiam in ant. edd. legitur: *Nec ſis nunc.* Vnus Colb. *Vel tu ſis,* vnus Broukh. *Nec ſis:* nempe omiſſum *tu* iſtas turbas dedit, vt toties euenit. v. Obſſ. ad IV, 1, 39.

16. *Nulla queat poſthac nos ſoluiſſe dies*] Hoc placebat Statio e libris, et ſic Scaliger reſcripſit: nec aliter vett. edd. Regius, vt liber Laud. cum duobus Anglic. apud Broukh.

Broukh. *dissoluisse;* nonnulli, *vos soluisse;* vnus Stat. *quae soluisse;* Colbertinus *quam soluisse;* et sic fuit in vulgg. Edd. inde ab Ald. pr. etiam in Romana; haud dubie vere; ideoque reuocauimus.

17. *sed tectius optat*] non tam inuidiae et fascinationis metu tacite vota concipit, de quo more supra ad II, 1, 84. aliquid monitum est, sed prae pudore, vt v. sequ. ipse interpretatur. Nisi hoc mirum videatur, iuuenem verecundiorem esse puella. Sed apparet, Sulpiciam eum aetate, adeoque vsu et experientia, antecessisse, et, mitis Veneris sacris initiatam, iam pudorem tenerae istius aetatis ineptum deposuisse. (nisi quoque nobilitate generis eum longe praecessit. cf. ad pr. Eleg. II.) *Tectius* vero olim Muretus et iterum Broukh. e septem bonis libris reposuit: vulgo *tutius* legitur.

19. *quoniam deus omnia sentis*] Ita cum scribitur, accipi necesse est: quoniam omnia sentis, tanquam deus? Forte tamen praestat iungere *Natalis deus*, adeoque interpungere: *At tu, Natalis, quoniam, Deus, omnia sentis?* Vt sit: At tu, Natalis Deus, q.

20. *clamue palamue*] duo Broukh. *clamne palamne*, quod ille recepit. Sic Ouid. III, Met. 256.

Sola Iouis coniux non tam, culpetne probetne,
Eloquitur.

Sed et ibi in libris, *culpetue, probetue.*

CARMEN VI.

1. *Natalis Iuno*] Ed. Rom. *Natali.*

eod. *sanctos cape turis honores*] hos ex duobus, altero suo, altero Heinsii, admodum recentibus, reposuit Broukh. Vulgo *turis aceruos*, vt IV, 1, 34. cf. II, 5, 6. Sed tamen epitheton *sanctus* videtur accommodatius esse *honoribus*. *Turis honores* iam supra memorati, I, 7, 53. quia tus in Deorum honorem accenditur, et *honos* omne dicitur, quo mortales Deum veneramur. vide Broukh. ad h. l. *Capere* vero modo fuit Carm. V, 9.

2. *docta puella*] Epitheton hoc in puellis semper refertur ad studium artis poëticae, v. c. Ouid. II, Am. 4, 17. inquit Broukhusius. Sed ea ipsa exempla, quae affert, probant, illud interdum latius patere. Sic in Iuuenale Sat. 6, 444. *docta*, quam describit, *mulier enthymemata torquet,*

quet, et *historias scit omnes,* Grammaticam etiam intelligit. Et illa Sempronia apud Salluſt. Catil. 25. *litteris Graecis et Latinis docta fuit;* id vero ad philoſophiam, hiſtoriam, et omnia, quae lectione addiſcuntur, referendum; de poëtica arte ille demum ſubiungit: *ingenium eius haud abſurdum; poſſe verſus facere.* Sed h. l. ad poëtices ſtudium, a quo puella non aliena fuiſſe videtur, referre et ipſe malim, quam cum Vulpio ad ſacrorum diſciplinam, qua imbuta fuerit puella. *Doctus* enim ſimpliciter pro ſacrarum rerum perito vix dici poteſt. Nec in hoc carmine de religionum ſtudio agitur.

3. *Tota tibi eſt hodie*] Canterus et Demſterus ad Roſin. vt Vulpius notauit, *Lota* emendarunt, quod recte languere dicit vir acutiſſimus. Guyetus cum Liuineio et Ayrmanno in Vita Tibulli §. 81. legunt: *Tota tua eſt hodie.* Sed hi exquiſitiora in trita et vulgaria mutant. Nam *tibi* eodem ſenſu dictum eſt. Mox Guarner. *ter ſe l.*

5. *ornandi cauſſas*] Reg. Ed. Lipſ. cum plerisque etiam Ald. pr. *orandi,* male.

6. *cui placuiſſe*] Ven. 1500. *qui.*

7. *ne nox diuellat amantes*] Ita Broukh. repoſuit ex aliquot libris: et ſic iam Muretus ediderat. In multis aliis, vt Ed. Lipſ. et Coruin. eſt, *ne nos,* quod eo alludit. Niſi olim *ne fors* ſcriptum fuiſſe dicemus. Scaliger, neſcio vnde, legebat *ne quis.* Regius cum Ed. Rom. et octo libris ap. Broukh. exhibent, *neue id;* Colot. Exc. *ne quid.* Ad ſenſum hoc accommodatiſſimum. Latet forte aliquid, nam vulgata ſatis ſibi non conſtat.

8. *Sed iuueni q.*] Aduerſatiua hic videtur parum commoda eſſe. Melius *Et* legeris.

9. *vlli — puellae*] Sic Ed. Rom. Venetae, Aldinae et hinc ceterae cum libro Vrſin. et Colbert. Ceteri maiore numero, etiam Coruin. *nulle* vel *nullae,* quod Scaliger repoſuerat. Nec dixeris, vtrum hoc ex librarii inſcitia, an poëtae affectatione venerit. Certe rhythmum ingratum auribus verſui inferret.

10. *cuiquam*] in nonnullis *cuidam,* male.

11. *vigilans — cuſtos*] *Neu* vtique malim. *At tu, ſancta, fave, ne — Neu poſſit.* Porro *vigilans* Broukh. ſine vlla librorum auctoritate mutarat in *vigilax.* Concedo, ſaepe hanc voculam in poëtis corruptam, et praeferendam eſſe, vbi libri variant. Sic ap. Ouid. II, Met. 779. vbi *vigilacibus excita curis* ex potioribus optime reſtituit Heinſius,

sius, quem vide. Sic et in similibus non raro factum. In iisdem Metamorph. I, 333. *conchaeque sonaci* haud dubie melius cum melioribus legitur, quam cum aliis *sonanti*. Sed eiusmodi delicias contra omnium librorum consensum nec vlla alia idonea de caussa inferre parum tutum duco.

12. *ministret*] Venetae *minister*.

14. *ter tibi fit*] in plerisque ex more corruptum in *sit* vel *sic*.

15. *Praecipit en natae mater studiosa, quid optet*] *en* ex emendatione Heinsii reposuit Broukh. pro *et*. Possit et legi *vt* pro *vtvt*. cf. Gronou. Obs. III, 6. sed alterum longe praestat. *quid optet* ex Lips. Exc. et vno Heinsii recepit Broukh. vulgo, *quod optat*, in nonnullis *optet*. Ayrmannus in Vita Tib. §. 76. ita legendum esse putat:

Praecinat et gnatae mater studiosa quod optat,

et hanc vnam ex praecipuis emendationibus suis esse sibi persuadet. Ego omnium deterrimam esse puto, certe, quam commodum sensum efficiat, non video.

16. *Illa aliud tacita clam sibi mente rogat*] Ita ex Heinsii emendatione reposuit Broukh. cum in permultis, etiam Ed. Lips. esset, *iam sibi*. Scaliger ex Cuiaciano, cui Regius cum Ed. Rom. et non pauci alii accedunt, Vulpio vehementer probante, receperat *iam sua*, vt esset, *iam sui iuris, non ex praescripto matris*: hoc tamen a lepore natiuo et ab omni simplicitate alienum est. Heinsiana lectio optime congruit cum superstitione illa nota clam vota suscipiendi. vid. ad II, 1, 84. et modo Carm. 5, 17. hinc et additum *tacita mente*. *Iam* vero et *clam* haud raro permutata. vid. sup. ad I, 9, 2.

17. *Vritur, vt — vrunt*] Broukhusius Menagium (in Anti-Baillet To. II. p. 214.) memorat notasse nostrum, quod passiuo actiuum subiecerit. Rectius Ouidium dixisse Epist. 7, 23.

Vror vt inducto ceratae sulfure taedae,

scil. *vruntur*. Ad grammaticam subtilitatem hoc accommodate monitum. Sed talium carminum leporem et suauitatem interdum haec ipsa grata negligentia cumulat.

19. *Sic iuueni gratis, veniet cum p. a.*] Sunt haec ex Heinsii emendatione: cum in vulgg. Edd. etiam Rom. fit: *Sit iuueni grata, adueniet*. Scaliger in suis inuenerat *veniet*, vnde legit: *Sic iuueni grata, veniet*, vt *grata* sit pro *grata re*, et sequ. versu pro *adsit* e Cuiac. reponit *esset*. Sed ex ea lectione sensus commodus vix elici potest: nec

multo commodior ex Heinsiana: tum in hac et epitheton *gratis iuueni* duram iuncturam habet, et corruptionis caussa et ratio nulla apparet. In Exc. Lipsii erat: *Sic i. grata ac veniet*, in Florent. Statii: *grata est veniet*, vnde ille faciebat: *Sic iuueni gratum, veniet — iam vetus vt sit amor.* Proxime ad veterem scripturam legeris:

Sit iuueni grata; ac, veniet c.

Puella vritur, et amore iuuenis summo tenetur. Optandum est, vt ille eam redamet. Particula vel sequenti verbo adhaesit, vt fieret, *adueniet*, vel excidit, vt in Scaligeri libris et aliis veteribus teste Statio, item in Reg. Lep. Lipf. et Regio. (adde Coruin.) At in Vicent. inde factum est: *Sic iuueni grata eueniet cum.* In iisdem *sit, sic, si* legitur. *Vota* sequ. versu intellige, quae puella proximo anno eadem die conceptura est: quibus *Amor* eleganter *adesse* fingitur.

CARMEN VII.

1. 2. *Tandem venit Amor, qualem texisse pudore, Quam nudasse alicui, sit mihi fama minor*] Ita Broukh. refinxit: et *pudore* quidem, h. cum pudore, pudice, e decem libris, vt iam legebatur ante Scalig. et Statium. *minor* ex Exc. Colot. vt sensus sit: *maiori sibi honori fore, si furta sua palam fateatur, quam si, ore ad pudorem composito, dissimulet; fuisse enim dignam cum digno.* Vulgo legebatur: — *qualem texisse, pudori, Quam nudasse alicui sit mihi fama magis;* quae, contra quam Broukh. putabat, commode explicari posse putem: Sit mihi magis pudori, talem amorem tegere velle, quam quanta mihi gloria est, eum palam prae me ferre. Apparet adeo, nihil mutandum fuisse. (Ita olim censebam: Nunc tamen neutram lectionem satis video esse commodam: praestare tamen Broukhusianam.) *pudori* est in potioribus numero, etiam in Reg. Coruin. Ed. Lipf. et Rom. Cyllenius in Commentariis praefixum quidem habet *pudore*, sed et is *pudori* in suo habuisse videtur, nam explicat: *ne sodalibus exponens miphamissim,* quod operae corruperunt ex *inphamis sim.* Pro *magis* in vno Broukh. erat *maior*, in Exc. Lipsii *prior.* Deinde quinque libri cum Regio, *Et nudasse*, Colb. *Aut*, Scalig. *At*, forte *Ac nudasse* eodem sensu. Sed iam olim subodoratus sum vitium latere in *fama.* Ipsa res postulat

cura,

cura, vt ſit: *qualem texiſſe pudore*, *Quam nudaſſe alicui*, *ſit mihi cura minor*. Minus ſibi curae fore ait vt amorem tegat quam vt palam praedicet. Nam peccaſſe iuuat. In *alicui* nulla eſt varietas; etſi expectabam: *palam*.

3. *meis Camenis*] Quis locus illis hic eſſet, miror neminem dubitaſſe. Cytherea non carminibus, ſed precibus ac votis exorari debuit. Et poterat proprie loqui puella:

Exorata meis illum Cytherëia votis.

Sed v. not.

4. *in noſtrum d. ſinum*] Cum modo *meis C.* praeceſſerit, *in noſtrum* parum commode ſubiunctum videri poteſt. Et pronum erat ſubſtituere: *in tenerum* — *ſinum*, vel ſimile quid. Verum nihil eſt mouendum. Spectat enim hoc ad gratam negligentiam, qua totum hoc epigramma placet. Ita et v. 2. τὸ *alicui* paullo exilius dictum eſt. Sed conveniunt haec luſibus inter rerum iucundarum ſenſum acriorem effuſis.

6. *non habuiſſe ſuam*] Scaliger ex Cuiac. poſuerat *ſua* n. gaudia.

8. *Ne legat id nemo, quam meus, ante, velim*] Ita vulgatae Edd. etiam veteres Vicent. Brix. Venetae, vt duplex negatio ſit, more Graecorum. v. ſup. ad IV, 1, 164. Sed libri valde variant. Duo Witt. duo Broukh. Laud. vnus Angl. cum Regio: *Me legat id nemo.* Tres Ital. Colbert. Thuan. cum Ed. Rom. *Me legat vt nemo*, quod non inelegans eſſet; Exc. Perreii, *Me vt legat id nemo*, dum librarius vtramque lectionem ante oculos haberet. Vnus Heinſii et vnus Angl. *Me legat id venio.* Quatuor Statiani, Wall. vnus Broukh. vnus Angl. Ed. Ven. 1475. Reg. Lep. *Me legat aduenio.* Vides, quomodo aberratio alia aliam exceperit: omnes oſtendunt, *id* verum eſſe. *Venio* factum ex *nemo.* *Me* ex *ne.* Porro in vno Angl. *eſſe* pro *ante*, et in Ed. Rom. *velint.* Moleſtum vtique eſt τὸ *ante*, quod tamen facilem mutationem admittebat: *quam meus ille.*

9. *Sic peccaſſe iuuat*] *Sic* ex Heinſii emendatione repoſuit Broukh. Vulgo *Sed* quod ferri poterat eo ſenſu: *Non clam agere et celare quicquam homines velim: Sed* etc. Immo vero ex propoſita noſtra interpretatione *Sed* requiritur.

eod. *vultus componere famae Taedet*] Regius *cultus*, ſollenni aberratione. vid. Burman. ad Ouid. II, Met. 425.

 10. *Cum*

10. *Cum digno digna fuisse ferar*] Hanc sententiam ita expressit Ouid. Epist. XVII, 49. iam a Vulpio laudatus:

Illa bene errauit, vitiumque auctore redemit.

cf. similem locum in Catalect. Poët. Ed. Scalig. p. 201. *Nec pudeat quicquam* etc.

CARMEN VIII.

1. *qui r.*] Regius, *quid.*

3. *an villa sit apta puellae*] hoc e libris reposuit, iam ex Scaligeri sententia, Broukh. Sic etiam in Ed. Rom. Lipf. et Vicent. Vulgo inde ab Ald. legitur *puellis*. Atqui de se tantum loquitur Sulpicia. Sed alter mos loquendi familiaris vtique poëtis, vt indiuiduum et singularem numerum in pluralem docte mutent.

4. *Atque Eretino frigidus annus agro*] *Eretino* Exc. Pocchi cum duobus Italis, Ed. Rom. cum Venetis et Gryph. (adde Coruin.) et sic iam correxerat Cyllenius, recepit primum Scaliger, qui etiam *annus* emendauit. Vulgo *Aretino frigidus amnis agro* legebatur: quod Salmasius olim defendebat, etsi Broukhusio aegre ferente. Argumentantur autem viri docti in hunc modum: *Aretium* nimis longinquum esse, quam vt puella ab vrbe eo, animi caussa, deduci possit; *Amnem*, quamuis frigidissimum, nil nocere. At *Eretum* fuisse vicum Sabinorum, in via Salaria, haud procul Tiberis ripa, in colle edito: totum autem illum tractum gelidissimum, vtpote qui inter montes porrectus sit. v. Martial. V, Epigr. 72. Puellam itaque conqueri, se in frigidissimum agrum abduci, idque hiberno tempore. Etsi haec in sententiam adsciscere necesse non est. Sufficit enim aërem illius tractus minus clementem esse. *Amnis* legitur eadem varietate, ac sup. II, 5, 76. *Annus* diserte expressus in duobus Anglicanis. Heinsius ex Thuaneo legebat: *frigidus Arnus,* et tum *Aretino* verum foret. Strabo V. p. 01. ὁ Ἄρνος ποταμὸς ἐξ Ἀῤῥητίου φέρεται. cf. Cluver. Ital. p. 461. Et haec lectio vtique praeferenda. Est enim admodum docta. Solent quippe flumina ad locorum denotationem a poëtis poni. Etsi amnis quoque eodem modo ac villa, res alias iucundissima, amatore absente, ingrata esse potest.

5. *nimium M. mei studiose*] duo Ital. *minimum*, falso. plus, quam puella vellet, officiosus erat, *empressé.* Regius hunc

hunc verſum faciebat noui carminis initium, et inſcribebat: *Queſtio ad Meſſalam.* Hoc adeo poſſit pro epiſtola (*Billet*) haberi, ceratis tabellis ſcripta et ad Meſſalam miſſa.

6. *Non tempeſtiuae ſaepe propinque viae*] *qui ſaepe te accingis itineri intempeſtiuo; eſt enim anni tempus aſperrimum,* inquit Scaliger. Qua interpretatione nihil contortius vidi. Tum quid eſſe debet *propinque viae?* Saltem erat refingendum:

Non tempeſtiua ſaepe propinque via,

h. itinere intempeſtiue ſuſcepto, ſaepe praeter ſpem votumque ades. In vno Statii erat *tuae,* vnde ille faciebat *fugae.* Videtur inde legi poſſe:

Non tempeſtiue ſaepe propinque tuae,

nimis puellae tuae moleſtus aſſiduitate tua. *tempeſtiue* erat antiqua ſcriptura, quae etiam *tempeſtiuae* eſſe poterat. *tuae* in *viae* facile mutatum. Apud Seuer. in Aetna v. 135.

— — — *certis tibi pignora rebus*
Atque oculis haeſura vias dabit ordine tellus.

recte Scaliger corrigebat, *oculis haeſura tuis,* et in Lucretio e *ſuis* facit *viis* Gronou. Obſ. III, 19. At Ayrman. Vit. Tib. §. 82. ſcribendum putabat:

Non tempeſtiuae ſimque propinqua viae.

quod non intelligo. Pro *non* vnus Broukh. *nec,* Colbert. *heu,* Ed. Lipſ. *propinquo.* Nihil horum omnium ſatisfacit; nec tamen quicquam tuto nunc conſtitui poteſt, cum ignoremus omnia acta inter hos homines et geſta, vnde verborum ſententia pendet. Alioqui plura coniectari poſſunt. Quid enim, ſi legamus: *quieſcas Non tempeſtiuam ſic properare viam.* h. e. Deſine iter importunum vrgere. Niſi potius placet: *quieſcas, Non tempeſtiuae ſpemque relinque viae.* Nam totum iter intermiſſum eſſe, ex ſequentibus Elegis intelligitur.

8. *Arbitrii quoniam non ſinis eſſe mei*] Ita Broukh. repoſuit e libris, *quoniam* quidem e pluribus, *arbitrii mei* ex vno Italico. Vulgo legitur:

Arbitrio quamuis non ſinis eſſe meo.

In vno Statii erat *ſinit,* vnde faciebat: *Arbitrio quamuis non ſinit eſſe meo,* Guyetus vero *ſuo.* Si quid mutare volebant, hac eundum erat, vt aut: *Arbitrii quum me,* aut doctius: *A. quin tu me ſinis eſſe mei* ſcriberent. Nam *quoniam, quamuis* ex compendio ſcripturae nata ſunt.

CARMEN IX.

Tibullum ad Messalam, qui Sulpiciam Romae commorari permiserat, scribere volunt Interpretes. Malim ipsi Sulpiciae tribuere: quanquam ne sic quidem omnia in eo Carmine plana et intellectu facilia sunt. Nam et ignoramus caussas, quae ei scribendo locum dederint, tum videtur parvum maioris carminis fragmentum esse. (Sed cf. not.) In libris *fere* inscribitur Carmen hoc, ad *Tostratum, Theostratum, Thestratum, Theoratum, de eius natali die,* quod corruptum esse puto ex: *Tetrastichon.* In Coruin. *Ad Voratum de natali die.*

2. *Natali Romae iam finis esse tuo*] Libri valde discrepant. Editi cum maiori parte, *non finit esse suo;* sic quoque nostri; nonnulli, *non finet,* Colb. Lipsii Exc. et vnus Anglic. *finis,* duo Ital. *non finere,* duo alii, *nunc finit.* Cuiac. et Var. Lect. Wallii, *iam licet esse tuo,* quod Scaliger recepit. Broukh. reliquorum vestigia sequi maluit, et reposuit, *iam finis.* Ayrman. Vita Tib. §. 82. tuetur, *iam finit* n. Messala. Porro alii *tuo,* alii *suo,* vnus *suae.* Regius, *non esse tuae.* Hoc distichon praeclare expedit Corviniana lectio:

Scis, iter ex animo sublatum triste puellae
Natali Romae nos finet esse tuo.

Erit adeo ad ipsum Cerinthum exarata cera haec.

3. *natalis*] alios legere *genialis* video adscriptum in marg. ed. Vicent. quam in manibus habeo.

4. *Qui nec opinanti nunc tibi forte venit*] Frigent haec; forte quia ignoramus caussas carminis. Regius legit, *nec tibi forte.* In multis, etiam Coruin. est *sorte,* quae sollennis est permutatio. Ferrem si esset: *nec opinata — sorte.* nam ad vrbem se diem celebraturos esse non sperauerant. In vno Anglic. *forme.* Liber Vrsini: *candidus vsque venit.* Hinc refingi posset:

Cum nec opinanti candidus ille venit.

h. e. cum praeter omnem spem ille laetus faustusque advenerit.

CARMEN X.

Obscurum hoc Epigrammma, et in eo tum exponendo, tum emendando non, nisi coniecturis, rem egerunt Inter-

Interpretes. Conqueritur autem Sulpicia de tepore et securitate Cerinthi.

1. *securus multum quod iam tibi de me Promittis*] Ita ex Heinsii sententia locum constituit Broukh. vt iam Ayrman. in Vita Tib. §. 77. se coniecisse affirmat. *Tibi* erat in vno Angl. *Promittas*, quod proxime ad verum, vidi in Regio et Ed. Lipf. Si *iam*, quod friget, in *tam* praeterea mutari posset, forte lectionis poenitendum esse non dicerem; vt sit *tam multum*. Vulgo legitur, *mihi de me Permittis*, quod ego non omnino spreuerim: per te mihi licet, quiduis agere, cum quolibet viuere, cum alias amatores de puellarum moribus et consuetudine valde solliciti et curiosi sint; et tum *de me* iungendum cum *securus*, vt Cyllenius fecit. Ouid. II, Am. 19, 37.

— — *Formosae nimium secure puellae*,

Ita puella tantum id queritur, quod amator paullo remissior sit in amore parumque de eius fide sollicitus. In multis est, *permittas*, in vno Angl. *permutas*. Pro *de me* in vno Angl. *crede*.

2. *ne male i.*] vnus Stat. *nec*. Ed. Lipf. *mala*.

3. *Si tibi cura toga est potior*] ex emendatione Heinsii Broukh. refinxit; vulgo: *Sit tibi cura togae potior;* quod Ayrman. Vita Tib. §. 77. tuetur: et ferri potest, si ea verba separatim consideres: *Sit vtique tibi cura scorti togati;* sed tum deberet sequi, *pressique quasillo scorti*, et mox *filiae*. Itaque praefero Heinsianam lectionem. Nempe *est* per compendium scriptum ē adhaesit vltimae syllabae praecedenti. Et erat in vno Vrsin. *toga* sine *est*.

5. 6. *quibus illa dolori est*, *Ne cedam ignoto maxima cura toro*] Legebatur inde ab Aldo: *Nec credam i. m. cura toro*. Emendauit Scalig. *Ne*. At *cedam* Broukh. e coniectura Statii reposuit, vulgo *credam*. *Nec cedam* tamen in Coruin. legitur. Eadem varietas Carm. 13, 17. sup. I, 4, 40. et ap. Propert. I, 10, 11. *Cura* idem ex anterioribus Edd. reuocauit, et ex duobus scriptis. Scaliger receperat id, quod in ceteris omnibus, etiam in nostris, Rom. Ven. Reg. Lep. Vicent. (Coruin. adde) legitur, *caussa*, vid. sup. III, 2, 29. Sed neque sic omnia sibi constant: quid enim est, *curam eam esse dolori?* Emolliuimus tamen hoc interpretatione in notis. Melius vtique dicatur: *eam esse caussam maximam dolori*, nempe metui, ne puella alium amatorem sequatur. Ieiunum tamen et hoc est. Si *ignoto toro* opposita videri debet *maxima cura*, de ipsa

(P 5) Sulpicia

Sulpicia id accipiendum eſt, quae *cura*, amor, tot adoleſcentum nobiliſſimorum eſt, vt Horat. II, Carm. 8, 8. *Pulchrior multo iuuenumque prodis Publica cura.* Sed reliqua oratio huic conatui non ſatis reſpondet. Obſcura ſunt verba: *quibus illa dolori eſt;* poſſunt ea trahi ad *ſolliciti ſunt:* nec modo vt, quod vulgo faciunt, *illa maxima cura* iungatur, verum etiam vt *illa* ad ignobile ſcortum referatur, quod dolori hactenus eſſe poterat iuuenibus Sulpiciae ſtudioſis, quod huic illud praeferri a Cerintho videbant. Poſſunt quoque verba: *quibus illa dolori eſt* cum voc. *nobis* iungi: pro nobis, pro me, quibus illa togata puella dolori eſt, tanquam quae amori meo inſidiatur. Et hoc puto melius faciam. Tum *cura* corruptum eſſe ſuſpicor et latere in eo *turba:* maxima turba ſc. amatorum iuuenum: ii ſolliciti ſunt pro nobis, ne poſthabear ignoto toro ſeu puellae. Enallage numeri, non inſolens, locum corruptelae dare potuit. Atque in hoc puto ſic ſatis acquieſcere poſſumus. Sin cui lubet vulgatae propius adhaereſcere, ille *nec* reuocet, et locum ſic interpungat:

Solliciti ſunt pro nobis, quibus illa dolori eſt.
Nec cedam ignoto maxima cura toro.

Spreta a te habeor; at pro me ſolliciti ſunt iidem, qui dolent illam mihi a te praeferri. Nec ego, quae ipſis maxima cura ſum, poſthabita videbor vulgari puellae. Quicquid ſit, illud apparet, velle eam amatorem ſuum pungere ſuſpicione, et ſollicitum reddere, vt metuat aliquid a riualibus.

CARMEN XI.

1. *tuae pia cura puellae*] Ita Broukh. repoſuit ex Vrſini libro: vt iam Heinſ. emendauerat ad Ouid. II, Triſt. 5, 14. Vulgo a Romana inde *placiture* legebatur. *placitura* erat in Reg. et Ven. pr. Vicent. Lipſ. Edd. Deinde in quinque Italicis: *Morsne tibi Ch.* quod, vnde ſit, non aſſequor, niſi ex praua emendatione eſt.

2. *Dum m.*] Heinſii et haec emendatio eſt; vulgo, *Qui.* Regius, *Quod.*

4. *ſi quoque v. putem*] *ſic* vulgg. vsque ad Scalig.

5. *nam mihi quid proſit*] *nam* Broukh. ex duobus libris et ſuperioribus Edd. reuocauit. Scaliger, poſt Statium repoſuerat e ſuis *Ah,* quod etiam in noſtris eſt. Porro Rom. *prodeſt.*

eod.

eod. *vbi tu n.*] Ita Broukh. nescio vnde; vulgo *quid tu.* In vno Witt. *quod tu*, vt Scaliger emendabat. In vno Heinsii *quam tu*, in Vrsin. *nam tu*, in Coruin. *quid tu.* quatuor, *si tu*, vt Dousa Praec. 13. et Heinsius etiam coniecerant: et hoc vtique praestabat.

6. *lento pectore*] Ita recte Scaliger emendauit e suis, pro *laeto*. cf. Heins. ad Ouid. II, Trist. 5, 14. vid. sup. I, 10, 58.

CARMEN XII.

Carmen hoc in libris et antiquis Edd. annexum fere superiori est, nec seiunctum video ante Scaligerum. Idem, vel eius prius distichon, repetitum erat supra et adiectum Elegiae sextae Libri III.

1. *Ne tibi sim, mea lux, aeque iam feruida cura*] *sim* Muret. primus dedit. Vulgg. cum nostris, *sit.* *Nec* Ed. Vicent. Lips. cum aliis ap. Broukh. *iam* Broukh. e libris et ant. Edd. repetiit; sic etiam Lips. plures, *tam feruida.*

2. *Ac videor*] Ita Broukh. e libris. Antea, *Vt videor.* Guarner. et Reg. cum aliis, *Ac videas.* Ed. Lips. cum quatuor libris ap. Broukh. *At videas*, forte pro *videar.*

3. *iuuenta*] Reg. *senecta*, male.

4. *fatear*] vnus Heinsii, Angl. cum Ed. Basil. *fateor.* Ed. Rom. *cuius ire fatear.*

5. *quod nocte*] duo Angl. *sub nocte.* Similis error ap. Ouid. IV, Met. 84. nisi putes fuisse:

Quam quod te hesterna solum sub nocte reliqui.

CARMEN XIII.

Hoc Carmen vere Albianum; quod tum mira elegantia, tum versus 13. persuadent. Loco suo excidisse, et ad pauculas illas libri tertii elegias referendum esse contendit Broukh. neque enim plures, quam tres, libros nostrum vulgasse; si tamen veteribus criticis fides habenda est.

1. *Nulla tuum nobis s.*] *nobis* emendarunt Muretus et Scaliger e suis; et sic omnes fere libri, etiam nostri, ipsa quoque Ed. Rom. et Coruin. In vulgatis tamen ante eos Edd. erat *titulis*, quod Cyllenium fontem et originem habet, qui id in Commentariis suis praefixum habet. Inde enim

enim propagatum est in Brix. Venetas omnes, Aldinas et reliquas. Vnde vero ille illud hauserit, nulla ratione assequi possum.

2. *hoc p. iuncta est foedere*] Regius, *pacta est*. Sed v. Not.

3. *Tu mihi sola places*] Maxima pars librorum, etiam edd. vett. *Tu modo;* et sic reposuit Scaliger. Broukh. tamen maluit reuocare *Tu mihi*, quod est in vno Scalig. vno Broukh. Ed. Rom. Venetis. Ouid. I, Art. 42.

Elige, cui dicas: Tu mihi sola places.

eod. — *nec iam te p.*] in al. ordo, *nec te iam p.* Sententia vero eadem Terentii Eun. III, 3, 5.

Faciem pulchram! deleo omnes dehinc ex animo mulieres.

5. *vtinam possis*] hoc Broukh. ex emendatione Heinsii et libris correxit: sic et Ed. Rom. cum Ven. Vulgo, *posses*. Exprimit vero hic bellissime ingenium amatoris meticulosum et suspiciosum, qui vritur riualium inuidiosis laudibus puellae suae. Versatile autem et varium horum hominum ingenium est, maxime in votis quae faciunt. Adeoque hoc non alienum est, quod puellam solus habere, et, ne alius suo amori insidietur, eam sibi soli placere cupit; etsi idem puellae formam omnibus probatam esse velit. Broukh. cum aliis in his reprehendendis videtur paullo morosior. Sententiam etiam aliis poëtis frequentatam passim memini. Vulpius laudabat Epigr. Callimachi 31.

Καλὸς ὁ παῖς, Ἀχελῷε, λίην καλός· οὐδέ τις οὐχὶ
Φησίν· ἐπισταίμην μοῦνος ἐγὼ τὰ καλά.

Sed in ea lectio emendatior aliter se habet: εἰ δέ τις οὐχὶ φησὶν, quod si quis neget hoc; habeat sibi: et ego solus fruar eo quod pulchrum est.

7. *Nil opus inuidia est*] *est* exulat e Regio.

8. *gaudeat ille*] Ed. Lips. cum multis aliis, etiam Coruin. *ipse*.

9. *Sic ego secretis possim bene viuere siluis*] *possim* Broukh. ex vno, cui nunc Ed. Lips. addo, reposuit. Supra I, 2, 71. *Ipse boues — possim iungere.* Vulgo, *possum*. Sic non facile videas, quicum commode coniungendum sit. Sententia postulat: *si tecum esse liceat.* Forte leg. *Tecum ego s.* vt Horat. in illo:

Tecum viuere amem: tecum obeam libens.

Scriptum erat omissa, vt solet, prima littera, *ecu*, hinc factum

factum Sc. Nolim vero cum *fecretis filuis* h. l. comparare illa Horatii ad Albium I, Epift. 4, 4.

An tacitum filuas inter reptare falubres,

quae fane non poffunt de amantium follicitudine intelligi.

12. *et in folis tu mihi turba locis*] pari elegantia Martialis a Vulpio laudatus XII, 21.

— — *Romam tu mihi fola facis.*

in a Lipf. abeft. forte: *et es folis.*

13. *mittatur*] Ed. Rom. *mutatur*, vt modo Carm. 10, 2. pro *permittas* nonnulli *permutas*.

15. *Haec tibi fancta tuae Iunonis numina teftor*] Ita Scaliger edidit; fic ed. Vicent. et ipfa Ven. pr. In Exc. Pocchi et Perreii, tribus Ital. et vno Broukh. adde Corvin. *Per tibi*, vt Heinfius emendabat ad Ouid. III, Am. 2, 61. et hoc praeferendum arbitror. Sed Broukh. vulgatae a Scaligero aliquam maieftatem ineffe putabat, cum Deam, quafi praefentem, teftetur. Ante Scaligerum inde ab Aldo edebatur *Haec per f.* In multis, *Hoc tibi*, vnus Broukh. interpolatius: *Hoc tibi, per fanctae;* duo, *Nec tibi*, quod natum ex *Haec.* Ed. Rom. totum verfum corrupte exhibet:

Hoc tibi fancta tua iuuenis minima iura.

16. *Quae fola ante alios eft mihi magna Deos*] *mihi* Scaliger repofuit e fuis, quibus multi alii, etiam vett. edd. Ven. pr. Vicent. Lipf. fuffragantur, vt Genium puellae fuae dicat fibi omnium Deorum effe maximum. Vulgo inde a Venetis et Aldd. legunt *tibi.*

17. *heu heu mea pignora cedo*] Ita Scaliger repofuit, e fuis et potiffima librorum parte. In vulgg. ante eum legebatur: *heu cui mea pignora credo;* quod commode quidem exponi poteft: quam verendum, ne tantum amoris mei pignus et argumentum (iusiurandum illud v. 15.) eiusmodi puellae crediderim, quae eo abutatur ad cruciandum me, cum me fibi fciat illigatum modis irrefolubilibus. Tuebatur eam etiam Heinfius, qui laudabat illud Ouid. III, Art. 486.

Pignora nec iuueni credite veftra nouo.

quanquam hoc in re paullo diuerfa. *Pignora credi* et *cedi* aeque bene dicuntur: et vtrumque h. l. fere pari librorum auctoritate nititur. *Cedo* tamen videtur accommodatius effe, cum ea dimittat amator, quibus puellam contineri poffe videbat. Nifi forte vtrique praeftat: *mea pignora prodo.* Hoc faltem poëtici fermonis elegantia poftulabat.

heu

heu heu in omnibus libris est, etiam in Edd. Rom. Venetis, Vicent. Lipſ. vt adeo non, niſi cum alterum *heu* omiſſum eſſet, ad explendum eius locum *heu cui* in Aldinam et hinc vulgatas venerit. In Coruin. eſt, *ſeu cui m. p. ſeruo?* Ceterum Scaliger nimis docte *pignora cedere* accipiebat, vt eſſet *caedere, concidere ſibi ſua pignora;* quaſi ductum foret ab iſto capiendorum et concidendorum pignorum iure, de quo Cic. de Orat. III, 4, 1.

18. *proderat iſte timor*] Praeclare Vulpius reuocauit lectionem nonnullorum librorum, quae etiam eſt in Reg. et Ed. Lipſ. quamque ſenſus ratio exigit: ille timor et metus de mea fide et conſtantia, proderat, cum te in officio contineret, cum te in ordinem redigeret et coërceret, ne immoderate mea facilitate vtereris. Scaliger id mutarat in *proderit*, quod ſenſum impeditum, vel nullum, reddit; et tamen Broukh. retinebat. In plerisque libris, etiam in Edd. vett. et vulgatis inde ab Aldd. *prodeat* legebatur.

19. *nunc tu me audacius vres*] In Rom. Ed. *nunc tu vis auditus vres*, quae corrupta putarem ex: *nunc tu miſerum acrius vres;* niſi eſſe natum appareret ex ſcriptura, *audatius.* In Vicent. eſt *nunc me tu.*

21. *tuus vsque manebo*] Rom. *mando.*

22. *Nec fugiam notae ſeruitium dominae*] *notae* eſt vel meae, vel cuius ſeruitio aſſuetus ſum. Colb. *noſtrae.* Edd. Brix. et Venetae, *nocte*, quod eſt ex Rom. in qua corruptus hic verſus in hunc modum:

Heu fugiam nocte ſeruicium prie.

Prie ortum ex compendio *dne* pro *dominae.*

23. *Sed V. ſ. confidam vinctus a. a.*] Reg. *Si V. Confidam* et *victus* multi vitioſe habent. cf. ſup. I, 2, 2.

24. *Haec n.*] Ed. Rom. *Nec,* mox omittit *que.* Poſſis quoque *iniuſtas* puellas h. l. deſiderare: non *iniuſtos;* etſi hoc genus alterum complecti ſolet.

CARMEN XIV.

2. *ſurdis auribus eſſe velim*] Etiam Propert. II, 16, 13.

De te quodcunque, ad ſurdas mihi dicitur aures.

3. Cri-

3. *Crimina non haec sunt nostro sine iacta dolore*] Regius cum aliis male *carmina*, quod Cyllenius de hoc tetrasticho intelligebat. Nota varietas haec: v. Propert. I, 12, 1. In Catal. Vet. Poët. Ed. Scalig. p. 201.

Esse tibi videor demens, quod crimina nolim
Scribere patricio digna supercilio.

facile apparet, *carmina* legendum esse. (Restituit quoque Burman. V. Cl. Anthol. Lat. lib. III. ep. 193.) *iacta* ex coniectura Pontani et Heinsii reposuit Broukh. cum in libris vbique sit *facta:* cui lectioni locum dederat scriptura *Carmina*. Muretus et hinc vulgg. Edd. habent *ficta*, vt Propert. I, 12, 1.

Quid mihi desidiae non cessas fingere crimen.

Firmat id Statius e Florentino; cui accedit etiam vnus Ital. Heinsii et, vt nunc video, Ed. Vicent. et haec lectio praeferenda est. Amator hic, qui tam mitem in modum irascitur, fictum esse crimen puellae sibi ipse persuadet. et *non sine dolore nostro*, est pro, in dolorem nostrum tantum, vt ego inde doleam.

4. *Quid miserum torques?*] Paullo audentius ex Barthii coniectura reposuerat Broukh. *Quid surdum torques?*

Caeterum in nonnullis libris scriptis Carmen e Priapeis:

Villicus, aerari quondam, nunc cultor agelli.

subiicitur; sed id Tibulli non esse, verum ab antiquo lapide Pataui descriptum, erudite docuit Broukh. Addunt huic praeterea libri quidam scripti et editi, aliud Carmen Iambicum ex iisdem Lusibus liberis:

Quid hoc noui est? quid ira nuntiat Deum?

In Edit. Reg. Lep. post Carmen XIV. *Summa Vitae Albii Tibulli*, quae in Guarner. libro epitaphio Tibulli posterior est, et post Domitii Epigramma Epicedium Ouidii in Tibullum adnexum erat. Hoc et in multis aliis conspicitur. In Ed. Rom. item in Coruin. etiam *Summa Vitae Tibulli* Carmen XIV. sequebatur; ab hac Domitii Tetrastichon locum habebat: et tum hoc distichon:

Sub teneris annis tenerorum scriptor amorum
Decedens dura hac ecce Tibullus humo.

atque hoc alterum ex Ouidio:

Donec erunt ignes arcusque, Cupidinis arma,
Discentur numeri, culte Tibulle, tui.

His

His ſubiecta erat Elegia Naſonis in Tibulli mortem ex III, Am. 9. quam excipiebat aliud Carmen:

(Hic) *iuuenis, quam pauper erat, tamen ecce Tibullus*
Viuit, et aeterno carmine nomen habet.
Quis numeret populos, vrbes, regesque ſepultos
Interea, quorum mortua fama iacet?
Felices igitur, tales quicunque per artes
Victurum toto ducitis orbe diem!
Huius ab exemplo, pueri iuuenesque Latini,
Serta coronatis nectite temporibus;
Atque opibus lucroque omni praeferte decorem,
Quem modo perpetuo Caſtalis vnda dabit.
Et canere ardentes non turpe putetis amores;
Conſulat aetati quisque animoque ſuis.

At aberat illud a Venetis. In Regio carmini XIV. addita erant verba: *Albii Tibulli Elegiarum liber tertius et vltimus finitur. Epitaphium eiusdem.* In Ed. Lipſ. et libro Cyllenii ne hoc quidem ſubiungebatur.

CARMEN XV.

Iterum Anthol. Lat. inſertum hoc epigramma lib. II. ep. 226.

3. *molles qui fleret amores*] Reg. *miſeros.*

FINIS.

ΑΛΒΙΟΥ

*) ΑΛΒΙΟΥ ΤΙΒΥΛΛΟΥ

ἐλεγιακὸν περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης Φεδ. Μορέλλου Δ. Β. ἑρμηνεύσαντος.

Οἵ πρῶτοι κακόεργον ἐχαλκεύσαντο μάχαιραν,
Νηλεὲς ἠδ' ἀτρεκὲς χάλκεον ἦτορ ἔχον.
Ἡ τότ ἐπιχθονίοισι φόνος, πόλεμοί τε μάχαι τε
Κάτραπος ἐς θάνατον λευγαλέον γέγονε.
Οἱ δ' οὐκ ἦσαν γ' αἴτιοι· ἡμεῖς δ' ἐς κακὸν αὐτοῖς
Ἐτράπομεν πρὸς τοὺς θῆρας ἕτοιμον ὅπλον.
Ἦν δ' ἄτη χρυσοῖο μεγάνορος· οὐ πόλεμος γὰρ
Ἦν ὅτ' ἐν εἰλαπίναις φήγινος ἦε κάλυξ.
Οὐ τάφρος, οὐ πύργος γένεθ'· ὕπνου δῶρον ἕκηλος
Ποιμὴν εἰροπόκοις εἰν ὄϊεσσι λάβε.
Ζῆν τότε μοι φίλον ἦν· λαοῦ δ' οὐκ ἔντεα γνοίην
Μέρμερα, σάλπιγγος δ' οὐκ ἀΐοιμι τρέμων.

Νῦν

*) Iuuat hic subiicere Elegiam X. lib. I. a Fed. Morello graece versam et singulari plagula excusam, adeoque raram. Recusam vidi in edit. trium poëtarum, Catulli, Tibulli et Propertii, a Claudio Morello cum commentariis variorum curata Paris. 1604. fol. Potest ea saltem adolescentibus, qui Graeca tentant, ad comparationem instituendam vtilis esse.

Νῦν πρὸς φυλόπιδ' αἰνὴν ἕλκομαι· ἢ τάχα δή τις
Δήϊος ἐν δόρυ μοι πηξόμενος φορέει.
Σώζετ' ἀτάρ με θεοὶ πατρῷοι, θρεψάμενοίπερ
Ὁππότε παῖς γονάτων προὔδραμον ὑμετερῶν.
Οὐκ αἰδὼς πολιοῖο τετύχθαι ἐκ στελέχους· ὡς
Ναίετε ἀρχαίους μου προγόνοιο δόμους.
Ἔσχον δὴ τότε πίστιν ἀμείνω, εὖτε σεβασθεὶς
Ἱδρύσθη ξύλινος παῖς θεὸς ἐν τεμένει.
Ἔνθα θεῷ σταφυλὴν λείβων κεχαρισμένος ἦεν,
Δούς τε κόμῃ στεφάνους ἀσταχύων ἱερῇ,
Εὐχωλῶν τε τυχὼν, ψαιστὸν φορέεσκε μὲν αὐτὸς,
Κύτταρον εἶτα δ' ἔχουσ' ἦλθεν ὄπισθε κόρη.
Χάλκεα δ' ὦ μάκαρες πατρῷοι ἀπείργετε κῆλα,
Θῦμα δ' ἄγροικον σῦς ἐκ συφεοῖο καλοῦ.
Σὺν καθαρᾷ δ' ἐσθῆθ' ἕπομαι, κοφίνους τε δεθέντας
Μυρσίνῃ φορέω, κακκεφαλήν τε δεθείς.
Ὧδ' ὑμῖν ἁδέοιμ'· αἰχμητὴς δὲ κρατερός τις,
Ἐχθρῶν ἡγεμόνας δόντος Ἄρηος ἕλοι.
Ὄφρα ἐμοὶ πίνονθ' ἑὰ φαίδιμα ἔργα κατειπὼν
Ὁπλοφόρος στρατὸν ἐν δαιτὶ πότῳ τε γράφῃ.
Πορφύρεον πότμον προκαλεῖν πολέμῳ μανί' ἄκρα.
Οὗτος ἐπισκήπτει σιγαλέῳ πόδ' ἰών.

Οὐ

Οὐ καλὰ λήϊ' ἔνερθε πέλει, οὐ γουνὸς ἀλωῆς·
Κέρβερος ἄρ, ναύτης τε Στυγός ἐστιν ἐκεῖ.
Ἐνθάδε δρυπτοπάρειος καὶ τριχόκαυστος ἀλᾶται
Τειρόμενος δνοφερῷ χλωρὸς ὄχλος παρ' ἕλει.
Ζηλωτὸς δὲ πλέον κεῖνος, τόνγ' ἀγλαόπαιδα
Λυσιμελὲς φθάνει γῆρας ἐν οἰκιδίῳ.
Ἕσπεται οὗτος ἑοῖς μήλοισιν, καὶ παῖς ἀμνοῖς,
Θερμὴν δ' ἐντύνει κοπτομένῳ ἄλοχος.
Τοῖος ἐγὼν εἴην, πολιοκρόταφός τε γενοίμην,
Ὡς ἀρχαῖ' εἰδὼς ἔργα λαλοῖμι γέρων.
Εἰρήνη δ' ἐν ἀγροῖς ναίοι. Εἰρήνη ἀγαστὴ
Ἦγεν ἀρωσόμενον ζευγάριον βοϊκόν.
Ἄμπελον εἰρήνη ἔθρεψε, χυλὸν δ' ἐνέθηκε
Βότρυϊ, ὄφρ' ἀσκὸς υἱέϊ ῥεῦσε πατρός.
Εἰρήνῃ σκαπάνη χ' ὕνις θάλλουσι, τὰ δ' ὅπλα
Αἰχμητοῦ εὐρὼς ἐν σκοτίᾳ κατέχει.
Οἰνοβαρὴς δ' ἀγρότης ἐξ ἄλσεος ἐννοσιφύλλου
Οἴκαδ' ἁμαξοφορεῖ τέκνα, δάμαρτά θ' ἑήν.
Θερμάνθη δὲ τότ' ἔργ' Ἀφροδίτης, μέμφετο κούρη
Κοφθεῖσάν τε κόμην, ῥηγνυμένας τε θύρας.
Κλαίει δ' ἥδεγ' ἐρυθροπάρῃος. παρθενοπίπης
Αὐτὸς ὀδύρεθ' ἑὰς τόσσα σθένειν παλάμας.

Ἀγκυλότοξος ἔρως ἔριδος μεμαὼς κακοχάρτου
Ἐν μέσῳ ἀμφοτέρων ἕζεται, ἀτρέμας ὤν.
Ἢ λίθος ἠδὲ σίδηρος, ὃς ἣν ἔπληξε κορίσκην,
Οὐρανόθεν κεῖνος ἀθανάτους ἐρύει.
Ἀρκεῖ δ' ἐκ μελέων μαλακὴν ἐσθῆτ' ἀποτμῆξαι,
Ἀρκεῖ κρήδεμνον ἐκ κεφαλῆς ἀφελεῖν.
Δακρυχέουσαν ὁρᾶν ἅλις· ὃς γὰρ τρὶς μάκαρ, οὗπερ
Ἅβρα χολωσαμένου δάκρυα χεῦσε κόρη.
Ὃς δ' ἀδικαῖσιν χερσὶν ἐπαίρεται, ἀσπίδ' ἴδ' αἰχμὴν
Σχὼν, ἑκὰς ἔσω δὴ μειλιχίης Παφίης.
Δεῦρ' ἴθι πότνια Εἰρήνη· στάχυν ἐλθὲ δ' ἔχουσα,
Καὶ μήλοις ἐρατοῖς κόλπος ἴδοιτο γέμων.

INDEX

IN

TIBVLLVM.

 adnue,

agri-

(Q 4) apis

B.

C.

con-

crepi-

decenter

E. Ebria

E.

excubat

 firmus

G.

H.

Hispania

I.

ite

lapis

liba

N.

O.

Osiris

picea

Q.

R.

retinere

S.

mola

serior

structis

T. Tabella

T.

V.

tam

violanda

FINIS.

TYPIS CHRISTIANI PHILIPPI DVERRIL.

rus 3, 4

1, 5, 18

s 2, 1, 3
tura &
rescent

3, 3, 22

, vitur

1, 51

